
UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 01509035 0

ESAIAS TEGNÉR
SAMLADE SKRIFTER

Esaias Tegnér

Målning af J. G. Sandberg.

ESAIAS TEGNÉR
SAMLADE SKRIFTER

NY KRITISK UPPLAGA

KRONOLOGISKT
ORDNAD

UTGIFVEN AF

EWERT WRANGEL OCH FREDRIK BÖÖK

SJUNDE DELEN

1831—1835

STOCKHOLM

P. A. NORSTEDT & SÖNERS
FÖRLAG

TRYCKT HOS
P. PALMQUISTS AKTIEBOLAG, STOCKHOLM 1922
221122

DIKTER

1—221122. *Tegnér, Saml. skrifter. 7.*

*Napoleons graf.**

Rör ej hans stoft: hvarhelst det hvilar,
Står segerpelaren derpå.
Det är hans ära blott som ilar
Till tidens gräns: låt stoftet stå.

Det var hans storhet, att han ville
Förena hvad dock söndras skall,
Det Gamlas och det Nyas snille;
Det var hans storhet — och hans fall.

De begge böjas ej tillsamman,
De sprungo sönder i hans hand,
Och snart igen upplågar flamman
Af deras strid kring haf och land.

Den nya verlden och den gamla
På djupet möts, der solen vänds,
Och forn- och framtids andar famla
På minnenas och hoppets gräns.

* I anledning af frågan om förflyttningen af hans stoft.

Bland slocknade volkaners härdar,
En vågbalk med två Tider på,
En gränssten mellan *tvenne* verldar,
Hans urna står — der må hon stå.

Der kan han öfver begge blicka
Och peka med sin herrskarstaf
Hur begge sina vågor skicka,
Att brottas kring hans jättegraf.

Till Jeana Billow.

Amor, på ditt bröllop bjuden,
tjusar brudgum, tjusar bruden,
bäddar sig i dun en graf.
Det är han som bruden kransar,
ack! och det är han som dansar
både krans och krona af.

Snart i öster och i vester
skingras alla bröllopsgäster,
låt ej Guden gå med dem.
Bind den flyktige, besinna
att din vän en gång vill finna
honom bosatt i ditt hem.

d. 29 Dec. 1831.

Es. Tegnér.

På Gustaf II Adolfs minneshögtid 1832.

af Gymnasii-Ungdomen i Wexjö.

Du föll för allt hvad menskan heligt äger,
för frihet, ljus och tro.
Ett Herrans tabernakel var ditt läger,
der blott cheruber bo.

Du bad till Gud hvar gång du strida ville,
och han förnam din bön
och nedsteg i ditt svärd och i ditt snille;
det var din trohets lön.

Det var en ringa hop du ledde neder
från snöns och bergens land;
men ingen menskomakt bröt dock de leder
din ande sammanband.

Så gick det fram, det stora företaget,
med ljusets frön uti,
till dess du låg uti det vundna slaget
på blodig jord, men fri.

O Sveas ära, sköna morgonstjerna,
hur är du gången ned!
Men i de rymder dväljes minnet gerna
der förr din glans du spred.

Hvar helst en tanke far på lösta vingar
mot himlen solbeglänst,
hvar vettenskapen forskar, sången klingar,
der se vi *Hans* förtjenst.

Om *Honom* än det öppna templet talar,
om *Honom* tidehvarf
som ljusna fjerran: sjelfva dessa salar
vi fått af hjeltens arf.

Derför med tårar fire vi ditt minne,
det största Norden vann,
du ädla, fria, konungsliga sinne,
du ljusets riddersman!

Vid talets slut i Wexiö Domkyrka, d. 6 Nov.

Mitt tal är slut. Hvad skulle jag ha sagt
om tankens frihet och om ljusets makt,
om ej ditt svärd de hotade försvarat,
om ej din själ på jorden dem förklarat
och tryckt sin pregel på ditt tidehvarf?
Från slägt till slägt den pregeln går i arf,
som mensklighetens hjertsköld, och förenar
de ädle alla, hur sig ätten grenar.
Der svärmar nu så mången frihet kring
med larm och gyckel öfver jordens ring,
stör hafvets frid och öarnas och landens;
en frihet blott är sann, och det är Andens.
Den är från himlen, är för alla gjord,
Guds konungaförsäkran till sin jord,
och hvar en menskohand den höge binder,
der vissna rosorna på slägtets kinder.
Det var för den du kämpade. —
Farväl,
du ädla, öppna, rena hjeltesjäl!
Naturen blir sig lik och dolda krafter
förnya ständigt hennes näringssafter.
Den samma sol, som sken på Breitenfeld,
står ännu qvar på samma himmel ställd,

och våren kommer än alltjemt och sätter
en blomma, der du föll på Lützens slätter.
Men menskovälden vexla ständigt om,
och sjunket från sin ära småningom,
förträngdt från länder, der dess thordön farit,
ditt folk är icke, hvad det fordom varit,
och har till skydd på sin förgätna ö
snart blott sitt armod och den djupa sjö.
Ack! längesen vår sol är nedergången
och all vår storhet lefver blott i sången.
Ty de, för hvilka fordom verlden skalf
de äro stoft i Riddarholmens hvalf.
Ifrån det stamträd, som vårt högmod gläder,
vår nakna tid med fikonlöf sig kläder,
vi *tala* öfver allt, hvad fädren *gjort*,
men våra egna bragder ingen sport.
Ser än från stjernorna den store anden,
förbarme han sig öfver Nordanlanden!
Det gifves stunder i ett jordiskt lif,
helst sedan dagen slutat af sitt kif
och söft sin korta fröjd, sin korta smärta,
då menskan hvilar invid nattens hjerta,
och högre tankar, bättre känslor slå
sin rot i hjertan, som dem ej försmå.
Om i en sådan stund ditt sinne känner
en himmelsk kraft, som sina vingar spänner
och tar dig med sig på sin himmelsfärd
från små bekymmer och från dagens flärd:
om då du anar, att det finnas torde
ett högre syfte, att du lefva borde
för något bättre, ädlare behof
än blott din lilla del i dagens rof,
för mensklighetens sak, dess ljus, dess heder,

och för ditt folk, hvars ära vill gå neder,
och för ditt land, Europas Riddarhus,
hvars sköldemärken falla nu i grus,
och barnen krypa in med svärd och bälte
i fädrens hjelmar, för att leka hjelte; — —
I Svenske Män, om någon sådan stund
ert sinne lyfter öfver jordens grund,
så sägen ej, det är en dröm. I glömmen,
att edra Fäder drömde just *den* drömmen,
och der fanns ingen ibland store män,
som icke lefde eller dog för den,
det är om den, som himlens lyror sjunga
och Gustaf Adolf talar med *dess* tunga.

Vid en konsert till förmån för Malmö stads Arbetsinrättning.

Med dödens svarta flagga Handeln seglar
och Verldsförenarn är en fruktad gäst,
ty böljan sjelf är smittad, och man reglar
hvar öppen strand för fruktan eller pest.

Och året om är himlen mörk som sorgen,
och sommarsolen blott en Saga är.
Det växer gräs på de förödda torgen,
och tiggarstafvar, hvar en lund är när.

Från dörr till dörr de bleka barnen löpa
och tigga bröd och växa opp till brott.
Ack! det är lätt att med en skärf få köpa
sig fri från ögonblickets ömkan blott.

Men vill du gifva, så att Englar glädas,
så afhjelp ej, men förekom en nöd:
Tänk uppå allas, men dock helst de spädas,
och den som arbet ger, ger också bröd.

Till ingen annan gåfva är du pligtig,
all annan är förspilld; ju mer du ger,
ju mer begärs det: som en Vattusigtig,
ju mer han dricker, törstar destomer.

Gif derför ej för dagen, men för lifvet;
den Vises gåfva tusendubblar sig.
Tro, att med seder är det bästa givet,
och tänk ännu, när du förbarmar dig!

Skytten.

Fädren buro svärd och båga,
och till Mannen ännu svärdet hör,
men vi bära eld och låga
slumrande uti det trogna rör.
Det är qvaft i sluten kammar,
der vårt väsen bleknar bort i tvång;
derför ut bland skogens stammar,
ut på fälten ibland lif och sång!

Der är skönt när Våren diktar
sina qväden i den gröna lund,
der är skönt, när Hösten svigtar
under bördan af hvar gyllne rund.
Skön är Vintern sjelf, en saga,
mörk, men djuptänkt, blott vi den förstå,
han har sporrsnö, till att jaga,
men till grafvens stilla land också.

Öfver dalar, berg och floder
ströfva tappert, öfva kraft och mod:
öfningen är konstens moder,
lägg en själ i hvart bevingadt lod.

Kroppen måste lyda Anden,
och all kraft är lugn, som ej är svag:
derför darra ej på handen;
den, som darrar hör ej till vårt lag.

Säker hand och säkert öga!
Ingen vet hvad villebråd vi få,
om det en gång börjar snöga
stormande utur nordöstlig vrå.
Högt är då det spel vi spela,
vildt går jagten ifrån trakt till trakt.
Dubbelt farligt då att fela,
men ock dubbelt skön den vilda jagt!

Till Augusta Billow

vid hennes bröllop.

När du står, en lycklig brud, och talar
lifvets löften ut inför din vän,
fjerran är jag då i Böhmens dalar,
kan ej läsa dig Välsignelsen.

Men med himlens vind jag honom sänder,
och han landar på den tysta Ön*
dubbelt tyst, när du ej återvänder,
vid en Faders sorg, en Moders bön.

Sedan följer han dig hvart du bringar
hän ditt lif och vid din sida går
som en Husgud, och med hvita vingar
en gång tårögd på din graf han står.

* Egendom i Dalarna, då tillhörig Bergmästar Billow.

Kristinadagen,
firad i Karlsbad 1833.

Som vid spektaklets slut man tränges
och sprids åt alla sidor kring,
så efter brunns-spektaklet spränges
vår nordiska, vår slutna ring.
Är kärlet fullt, så kastas tratten;
farväl med Karlsbad och dess glans
och charlataneriet i vatten —
ack, vi ha nog deraf till lands!

Farväl med prejeriet på Wiesen —
vi måste prejas annorstäds,
och K...f sitter i polisen
i Frankfurt och lär knep och — gläds.
Åt andra fröknar och mamseller
vår general sin hyllning ger,
och H...s får ej fler foreller,
och B...g får icke smuggla mer.

De ungas glädje flyr, de gamlas
kan ännu mindre blifva lång;
men det är skönt, att vi få samlas
omkring vår drottning än en gång.

Hvem vet hvad morgondagen bringar?
Tryck derför denna i din famn,
och kyss hans mun och bind hans vingar,
ty dagen bär Kristinas namn!

Kristinas namn, af Kellgren prisadt,
är längese'n odödliggjordt;
hvad tacksamhet hon skalden visat
är mera gissadt än förspordt.
Hvad skönt i sångarns inre blommar,
hur mången skönhet det försmår,
och fåfängt har hans hjerta sommar,
om vintern ligger i hans hår.

Den ädle Kellgren jag beklagar:
han njöt och trånade och led,
och brann uti sin styrkas dagar
i sina egna lågor ned.
Men om Kristina letat hade
i askan af hans väsen än,
dess sista gnista henne sade,
hur dyr, hur kär hon var sin vän!

2—221122. *Tegnér. Saml. skrifter. 7.*

På Helenadagen.

Den 31 Juli 1833.

Alla rim för denna gången
Karlsbads-vattnet har sköljt bort;
derför blifver också sången
vattenlagd som jag, och kort.
Der var brunnsmat blott på borden,
Sprudeln var min enda bål,
damer ganska få från Norden:
jag är trög och mager vorden
och har svårt att finna orden
äfven till Helenas skål.

Men med orätt jag dock klagar,
när jag Sverge skåda får,
och den skönaste af dagar
mig just der till mötes går.
Innan han ifrån oss svingar,
tar jag honom i min famn,
binder sakta till hans vingar,
kysser honom gladt och klingar
med mitt glas Helenas namn.

I Fru Quistorps stambok.

Klaget der Mensch, dass das Schöne vergeht, er klaget mit Unrecht:
schwindet den Augen es auch, bleibt die Erinnerung doch.
Also nach Norden hinauf, nach der Waldkapelle Europas
führ' ich Dein liebliches Bild, trag' es im Herzen dahin.

Mormor.

I Barnbarnens namn.

Tänk icke blott på skogarna och fjällen
der dina bästa minnen bo.
Tänk litet också uppå andra ställen,
och trifs en stund på Östrabo;

der barn och barnbarn älska dig och vira
en krans för silfverlockar skön,
och glädas att din hedersdag få fira
med hjertlig sång, med hjertlig bön.

Ack! bland de dina hvarje hjerta glädes
och dagen är dem alla kär.
Dock täfla vi med dem, och ingenstädes
är dagen kärare än här.

Fru S. Tegman.

Hvarför stod jag icke nära
stranden af den mörka sjö,
vid din sotsäng, för att lära
lifvets högsta konst — att dö?

Hvilka minnen, troget gömda
i ditt hjertas tysta vrå
af välgerningar, förglömda
men ej ångrade ändå!

Hvilka syner uppå randen
af din graf, hvad ljud ifrån
Menskofadren, Gudomsanden,
och din kära Gudason!

Lifvets kärna hvart vi blicke
han för alla bilda vill.
Ack! för mången fins han icke,
tror man honom, är han till.

Tro är kärlek, Tro är gerning,
hvar det ädla andas fritt,
väsendet, ej form och skärning,
i hvart lif så skönt som ditt.

Derför sågs det ock försvinna
som de Heligas försvann,
fromt och känsligt som en Qvinna,
klart och rådigt som en Man.

Intet pris du ville fånga,
men det växer på din graf,
ty ditt värde jag med många,
med de mina, vet utaf.

Ingen klagan vill jag skicka
uppåt till din stjernestig,
blott med tacksamt minne blicka
till din himmel efter dig.

Vid underrättelsen om Herr Hofmarskalken och Riddaren Grefve Corfitz L. Beckfriis' timade död på Börringecloster

d. 13 Febr. 1834.

TILL DE SÖRJANDE.

Vid tvenne Grafvar, der i stilla ro
för länge sedan Son och Maka bo,
har äfven Fadren bäddat Sin, och nära
han slumrar nu till dem, han hade kära.

Ack! det är skönt, sen lifvets dröm försvann,
att få i Grafven bo bredvid hvarann,
och ej behöfva genom natten vandra,
för att få trycka handen på hvarandra.

När månen skiner öfver Lemmeströ
och näktergalens klagotoner dö
i bokens topp, och himlens ögon gråta
med midnattsdaggen alla grafvar våta,
då stiga de ur kistorna, de tre,
och Vandrarn korssar sig, och tror sig se
tre hvita flammor, som mot himlen sträfva;
ty det är flammor, som de döde väfva
till sina drägter i de tysta hus,
och Andens nationalfärg heter ljus.

Der sitta de och språka om de tider,
som ha försvunnit, och hur natten lider,
och huru länge de få vänta än
uppå de älskade, som stå igen
till dess de komma ner, en efter annan,
med brustna ögon, med den bleka pannan,
och samlas alla, när det är förbi
med jordens sorger.
Hvarför sörjen I?

De Vise tvista om de dödas öde,
men det är ingen tvist ibland de döde.
Vi flytta deras luftiga gestalt
till himlen: är ej himlen öfverallt?

I sen dem icke, men I dem förnimmen
i middagsglansen, som i midnattstimmen
så snart ett högre, ett odödligt hopp
uti förvissnadt hjerta blommar opp;
så snart en ädel tanke lyfter vingen,
en bättre känsla söker stjerneringen:
ty allt, hvad lifvet stort och heligt har,
från Andeverlden kommer till en hvar.

Tron mig, de döde äro icke fjerran,
de sväfva kring oss, som en fläckt från Herran,
och vagga fram oss, mellan böljors krig
till lifvets stilla ankarplats, till sig.

Ögonen.

Jag vet två ögon, alltid sköna,
men skönast när de se på mig
och lofva att min kärlek löna,
och domna hän och sluta sig.

Och begges våra hjertan brinna,
mund trycks mot mund och famn mot famn,
och jordens, himlens rund försvinna
i saligheter utan namn.

Och sedan när de öppnas åter
ett matt, ett fuktigt skimmer — nej
en dagg lik den som himlen gråter
uppå en blå Förgätmigej.

Två himlar äro mig de båda,
två himlar med Guds Englar i.
Kom låt mig än en gång dem skåda,
kom till mitt hjerta, Emili!

Den Lycklige.

Hur lycklig gör du icke mig
hvar gång som jag får *se* på dig,
och på de ädla drag, de rena,
dem fordom Grekland såg allena!

De skimra i sitt bleka ljus
från Mensklighetens Riddarhus.
Af jordens färger ha de föga,
men himlen blånar i ditt öga.

Jag kunde sitta dagen ut
och dagen in förutan slut
och likafullt mig lycklig akta
att dem betrakta, blott betrakta. —

Och sen hur lycklig gör du mig
hvar gång som jag får *höra* dig,
den milda stämman och den rena,
så tala Englarna allena.

Det ges ej sång som klingar så,
ej ton så skön att lyss uppå
som när du hviskar mig och säger:
»jag älskar dig och du mig äger.»

Om ej mitt hjerta var dig kärt,
hvad vore väl mig lifvet värdt?
Ack! Minnets dröm och dagens ära
för din skuld äro de mig kära. —

Men lyckligast dock gör du mig
hvar gång som jag får *kyssa* dig
och våra själar sig förena,
så kyssas Gudarna allena.

Det är min sällhet, Emili,
att du, att du tar del deri
och lågar, som när solen skiner
på hvita liljor och jasminer.

Min själs begär, mitt lif, min tröst,
begraf, begraf mig vid ditt bröst.
Ack! i den grafven vill jag hvila,
dit låt den lycklige få ila!

Liljan.

Hur skön du i det gröna står,
liksom en ros i blomning Vår!
Nej, ej en ros, men förr en lilja,
blek men förtjusande ändå.
Men derpå kan man dock Er skilja
att liljan på *en* fot plär stå,
men Emili hon står på *två*.

Jägarinnan.

Se jägarinnan blott, den snärtan,
Diana nu, förr Emili,
med väskan full af skjutna hjertan;
mitt ligger längesen deri.

Dygd och skönhet.

Till Emili U--

Af dessa blommor ho den ena fann
må systern ej uppå sin lott begära.
Den som är ful hon må oss dygder lära,
den som är skön hon njute. Denna lära
gör allas öden lika med hvarann.

På Tofta.

Väl är det skönt och gladt på Tofta
der Våren redan fullväxt är,
och vågor brusa, blommor dofta,
men — Emili är icke der.

Väl smeks jag av en landtlig tärna,
en dotter för mitt hjärta kär:
Gud vet jag ser på henne gerna,
men — Emili är dock ej der.

Det går mig på det gamla viset,
jag vantrifs hvar du icke är.
En öken blir mig Paradiset,
om icke Emili är der.

Den Döde.

Du älskade, när jag är död en gång
och likafullt mitt minne och min sång
än några stunder lefva quar i Norden,
då hör du kanske ofta nog de orden:
»I skaldens bröst sin nyckel Dikten har,
du kände honom, säg oss hur han var;
ty många rykten genom landet vandra,
förvirrande, motsägande hvarandra.»
Då tänker du: »jag kände honom väl,
jag läste länge i hans öppna själ,
en rörlig själ som gjorde sjelf sin plåga
och slutligt nedbrann i sin egen låga.
Ombytlig, lättrörd, barnslig, misstänksam
han svärmade igenom lifvet fram.
Hans ungdom såg jag ej, men mannens hjerta
förtärdes lika utaf fröjd och smärta:
nu glad som Gudar i Olympens sal,
nu dyster, mörk som de fördömdas qval,
en evig yngling med en evig trånad,
en from, en öppen, och likväl en grånad.
Från mången irring som han medgaf fritt
hans hjerta hamnade till slut vid mitt.
Jag fick hans kärlek, kunde den ej mista,
den var hans varmaste, den var hans sista,

och mannen med det vidtbekanta namn
han trifdes ändå bäst uti min famn.
Hur ofta svor han, deri innesluten,
en evig tro, af honom aldrig bruten!
I lifvet var min kärlek honom nog,
och med mitt namn på läpparna han dog.»
Så tänker du fast du det icke säger,
och då kan hända detta bladet äger
för dig ett värde som det nu ej har.
Då känner du hvad du för honom var,
då mins du rörd de dagar som förflutit,
då ångrar du om du mot honom brutit.
O Emili! när då en gång du står
uppå min graf, och länge väntad Vår
nedstigit, liksom nu, från himlarunden
med knopp och löf och fågelsång i lunden:
säg i ditt hjerta då ett vänligt ord
till slumraren som ligger under jord,
ty döden sjelf kan ej min kärlek hämma,
och hvar jag är förnimmer jag din stämma.

3—221122 *Tegnér, Saml. skrifter. 7.*

Farväl.

Snart fält och lunder, berg och dalar
oss skilja när jag från dig far,
och huru ömt jag till dig talar
så får jag ändå intet svar.
Hvar afton jag den kära saknar
som satt bredvid och tjuste mig,
och hvarje morgon då jag vaknar
jag vet, jag ej får råka dig.

Säg icke att jag kan dig glömma,
du tror det icke sjelf en gång,
vet nog hvad känslor genomströmma
mitt hela lif, mitt tal, min sång.
Från yrseln, nöjena och flärden
du vändt min håg för längesen,
från allt förutom dig, och verlden
hon är mig blott ditt återsken.

Jag ser din bild i solens lågor,
jag hör din röst i bäckens sus,

och nattens djupa, dunkla frågor
du tyder mig vid stjernors ljus.
Det Sköna jorden har, det Höga
som himlen, din symbol mig är,
den sky som blånar är ditt öga,
och liljan dina färger bär.

Tro mig, fast ock vi skiljas vida
du följer med mig, Emili;
du sitter, icke vid min sida
nej, ty du sitter deruti,
i venstra sidan der det flammar
ett hjerta der du dyrkad är,
der har du valt din slutna kammar,
och ingen annan insläpps der.

Hur skönt de ädla, bleka dragen
ur djupet blicka upp på mig!
Hur ömt de himmelska Behagen
för mina ögon måla sig!
Din stämmas milda toner ljuda
harmoniskt i mitt öra än,
och dina läppar ännu bjuda
en kyss af lågor åt din Vän.

Farväl, var trogen: blodet isnar
vid tanken att du glömma kan,
var trogen, ty mitt hjerta vissnar
den stund du älskar någon ann.

Farväl, min lefnads aftonstjerna,
du bättre hälften af min själ,
mitt väsens medelpunkt och kärna,
du evigt älskade, farväl!

Helsningarna.

Fågel som gungar i träd,
flyger så lustig och fri!
Ack jag kan ej flyga med,
helsa du till Emili!

Vind som leker i Vår!
Flyg hennes fönster förbi,
och i fall det öppet står
helsa du till Emili!

Måne, din lott är som min,
begge förtråna vi.
När du ser till henne in
helsa till min Emili!

Den Enda.

Med anletsdrag som alla hjertan fånga,
med blickar milda som en Majsols sken
den Enda sitter här bland många,
men bland de många ser jag endast en.

Hur svårt för Kärleken att sig fördölja,
att jemt bevaka, jemt förställa sig!
Men mina ögon henne följa:
o följde hennes också endast mig!

I hennes hem.

Här är din barndomstid förfluten,
här har du drömt din oskulds dröm.
Här lik en ros bland törnen bruten
din själ stod fram, så skön, så öm.
Här sjöng dig lunden sina sånger
och liljan växte kapp med dig
och sjön har speglat hundra gånger
de dragen som förtjusa mig.

Hur kärt har mig ej stället varit
och är det än då du är der!
Du vet nog hvad min själ erfarit
hvar gång som jag oss tänkte här.
Här skulle mogna, ej blott knoppas,
en salighet så öm, så varm.
Ack hvad du en gång lät mig hoppas
här i min himmel, vid din barm!

Man tadlar oss, man vill oss skilja
och sqvallret måste ha sin gärd.
Men blif ej rädd, min bleka lilja
jag vet hvad hopens dom är värd.

Tro ej att de förstå ett hjerta
som du dock en gång mitt förstod.
Det ges ej glädje utan smärta
och kärlek fins ej utan mod.

Hvar äro dina löften alla,
hvar är din kärlek, Emili?
Låt stjernorna från himlen falla,
men jag skall dock dig trogen bli.
Gå, sök kring Södern, sök kring Norden,
det ädlaste, det bästa tag,
men aldrig finner du på jorden
en man som älskar dig som jag.

För längesen.

Mins du hur stunderna försvunno
den tiden som så snart försvann?
Mins du hur våra hjertan brunno
i salig tjusning mot hvarann?
Jag räknar ej min saknads stunder,
en Gud har räknat dem allen,
men hjertat suckar dock derunder:
»för längesen, för längesen!»

Der kom en annan tid: ditt sinne
blef kallt, hvarför vet jag ej än.
Min sällhet bleknade till minne,
men dock jag ägde quar en Vän.
Din hand fick jag dock ännu trycka,
fick gråta vid ditt hjerta sen:
det var ändå en tröst, en lycka,
men längesen, för längesen!

Har allt, har allt för mig försvunnit,
ej älskarinna blott, men vän?
Blås åter på den glöd som brunnit,
och säg mig: liten lefver än.

Blif som du var i fordna dagar,
då solen af vår lycka sken,
och kyss mig under det jag klagar:
»för länge, allt för längesen!»

Till Alfhild E.

I en Bibel.

Emellan minnets suck och hoppets joller
Vårt korta lif med svikna löften far.
Lär här ett lif som sina löften håller,
Och se hur Gud sitt slägte fostrat har.

Från oskuld gick det, och till oskuld åter,
Men till en högre ännu, vägen bär.
Vid målet står en fader som förlåter,
Och barnets dröm är skapelsens myster.

Här på hvart blad du ser en sådan fader,
Du ser hans Englar som gå upp och ned
På Jakobsstegen i de helga rader,
Och lycklig du så länge du går med.

Födelsedagen.

När Mannen reser ut i grönskan
och kysser ömt sin Frus behag,
får Gästen stanna qvar, men har dock samma önskan —
lyckönskan, det förstås, på hennes födseldag.

d. 4 Julii 1834.

Es. Tegnér.

Dubbla utskott.

1834.

Två utskott samlas här;
när de ha gått i grafven,
man säger så:
Här ligger ej *en* hund begrafven,
men *två*.

Till en Sångerska.

(Under kolera-tiden.)

På glödgad himmel lik en pestböld sitter
Den röda solen, smittan går sin gång,
Och kyrkogården blifver snart för trång,
Och lundens foglar tystna med sitt qvitter —
Så sjung i stället du, och låt oss dö i sång!

Svar på C. A. Agardhs Inträdestal i Svenska Akademien.

Välkommen bland oss, fast ej mer som förr
den plats du intar aktas högt af alla,
en thron i Ordets eller Sångens verld,
ett domarsäte utan jäf och villa.
I tankens rike väljes man till kronan,
till lagerkronan: den en krona bär
skall också herrska, den en sak förstår
skall också dömma, det är tingens ordning.
Så troddes fordom, så tros nu ej mer.
Ack! stora minnen bo likväl härinne,
i Gustafs stiftelse, der Lehnberg talte
och Oxenstjerna, Kellgren, Leopold
i ädel täflan höjde sångens röster.
Ej mäte *vi* oss med de store döde,
men deras Andar äro ej försvunna,
på gyllne stolar sitta de i molnen,
de hviska stundom ned uti vår själ,
och Minnets ära, om ej någon annan,
är vår, ty henne ha vi ärft af dem.
Men hvad är Minnet för en tid som denna,
som ingen forntid, ingen framtid har,
blott ögonblicket som man äflas i,
der dagens infusionsdjur leka frihet

i tanklöst hvimmel, eller falla ner
i platt afgudadyrkan — för sig sjelfva?
Frisinnig är vår tid, och allt slags makt,
jemväl den mildaste, den himlaburna
som styr och lär i Andens fria land,
så snart hon erkäns blir hon strax förhatlig.
Ej en skall styra, och ej fler — men alla,
ty medelmåttans jemlikhet är helig.
Hon stiftar lag i Staten, hvarför ej
i Dikten äfven, som dock är en fristat,
allmänningen der betet öppet är
och ingen bom behöfs och ingen herde?
Det går en jemkningsande genom verlden
som bortskär höjderna och fyller djupen
och icke tål att något menskobarn
får bli ett hufvud högre än de andra;
dödgräfvarn lik som också jemnar allt,
ty allas anspråk vet han att försona
och gläds att Kungens hufvud med sin krona
och Tänkarns, Skaldens med sin lagerkrans,
förmultna sist till samma stoft som hans.

Välkommen likväl till den stol der Fleming,
med silfverstämman, satt och talte blommor.
Hans bild du målat oss så skön som sann
i mången skiftning af hans rika väsen.
Ett ädelt väsen: tro och ära bodde,
nej bodde ej, men höllo der sitt hof.
Han var ej stolt, men kände dock sitt värde,
och ej blott sitt, men äfven sina Fäders.
Hans bildning hörde till en annan tid,
kanske en bättre, och hans sinne bar,

ehuru blygsamt, dock sin ungdoms färger.
Med tidens ström gå ädlare Naturer
som andra neråt, men de simma dock
som Svanen simmar öfver grumlig bölja
och skakar slammet från sitt silfverdun.
Ej allt är fördom som vi nu fördömme,
på mången grund som nu är plöjd och harfvad
ha Mensklighetens bästa blommor växt.
Det rätta Riddarhuset är ej bygdt
af sten, med sköldar målade på muren;
Gud har det timrat af ett bättre virke
och hvarje vapen är en hjertsköld der.
Hvem vet ej detta? Äfven han det visste,
och just fördenskull slöt han sig också
till Ljusets Genius som med stråligt svärd
går kring och dubbar sina Riddersmän:
böj knä och stafva eden och var värdig!
Med skilda gåfvor öfvas ljusets värf,
men den som älskar dem med redligt sinne,
den som beskyddar dem ifrån sin höjd,
han står med rätta i den vigda kretsen.
Det var ej skrymtan, var ej fåfängt skryt
uti hans kärlek för de vittras bragder.
Med trogna händer hjelpte han en hvar
som ville uppåt, och han såg med glädje
jemväl på dem som öfverflögo honom. —
— För Ordets gåfva satt han ibland oss,
en älsklig gåfva, skänkt af gode Gudar.
Ej stora tankar, som gå drägtiga
med nya verldar, föllo från hans läppar
som elden faller ifrån himlahvalfvet,
men väl ett arlaregn emellan solsken
som vederqvickte både fält och dal.

4—221122 *Tegnér. Saml. skrifter. 7.*

Det låg en Gratie i hvad han sade,
det låg en klang ur hjertats djup i rösten,
en tjusningskraft i blickar och gestalt
som sökte ingenting och vann dock allt:
ett skönt, ett ädelt sinnes makt på jorden,
dess inre blomstrar, derför blomstra orden.

Välkommen bland oss, fast du icke hör
till Diktens folk som sväfvar utan styre
emellan himlen som det dock ej når,
och jorden der dess fot ej finner fäste.
Du hör till Vettenskapen, och din Sångmö
är Sanningen, men kring dess gudalemmar
det Skönas purpurmantel kastar du
i rika veck, och blixtrande Idéer
som ädelstenar lysa på dess bräm.
Så var det förr i Grekland och i Rom.
Lagstiftaren och Hjelten och den Vise
de sökte alla dock det Skönas former
och allt det bästa bar dess nationaldrägt.
Enstaka tänktes då ej än det Sköna,
det hängde icke löst på solens strålar,
en flygtig bild, ett gyckelspel i skyn,
men blomman var det af en ädel lefnad
med sina sugrör qvar i verkligheten,
och derför grep det också annorlunda
i menskolifvet in än det gör nu. — —
Du är Naturens prest och dess förtrogne,
lyss till dess röster utur Delfigrottan
och täljer hennes pulsars pendelslag.
En egen tjusning följer också med
ditt sköna yrke, med ditt blomsterfolk,

Naturens skötebarn, som ännu ligga
och dia jordens barm, och medvetslösa
i salig slummer dricka lif och lugn.
Hur sälla dessa nerfver som ej känna,
hur glada dessa ögon som ej se!
Af all lagstiftning, den för menskan är
till slut den sämsta, lemna den åt andra.
Men det är skönt att se på tingens lagar,
de himlastiftade, de guda-enkla,
de evigt friska hvilka styra än
i verldens afton som de styrt dess morgon.
Hvar gång som Våren kommer i sin skönhet
och skrifver ängen, skrifver dalen full
med sina Dikter vaggande i vinden,
hur önskar jag att kunna tyda då
det sköna språket, det Olympiska
hvars mening nu jag endast dunkelt anar.
Du känner det, du lärt det från din barndom,
och vårens unga, undersköna döttrar
ha ingen hemlighet för dig, du står
vid deras nattduksbord i morgonstunden,
vet hvad harmonisk, gudabyggd gestalt
de svepa solskensslöjan om, och hör dem
med rosenläppar hviska sinsemellan
om nattens sagor, och i blomdoft andas
de sina känslor ut för den förtrogne.
Och bland de tusende och tusen än
finns ingen enda falsk emot sin vän,
men idel tro och oskuld hvart vi blicke,
o öfvergif dem, öfvergif dem icke! — —

Mig har man valt att ta emot dig här,
en gammal pröfvad ungdomsvän den andra,

i hopp att minnet om försvunna dagar,
om bättre dagar skulle kasta än
sitt rosenskimmer öfver denna stunden.
O hoppets glans i lifvets Österland!
O gyllne drömmar under morgonrodnan!
Hvar är det hjerta som ej saknar Eder,
hvar är det öga som ej friskar opp
med stilla tårar Edra bleka rosor?
Hur många känslor som förvissnat sedan,
hur många planer hvilka nu stå lik
har Lundagården hängt sin skugga öfver!
På skilda vägar sökte vi vårt mål,
men om det högsta drömde vi dock begge,
vi stämde möte på Parnassens höjder
och ej på Zions der vi halta nu.
Det var en lycklig tid, en rik, en herrlig,
vår resa gick till obekanta land
bland rika äfventyr, bland ärofulla.
Hvad näktergalar slogo rundtomkring
ej blott i lunden, men i våra hjertan,
hvad trollslott brunno uti morgonsolen!
Förhexade Prinsessor sofvo der,
de skulle väckas genom sång och forskning
och sätta lagerkransen på befriarn. —
Hur mycket annorlunda är det nu
sen åren gått med sina sorger alla
utöfver lockarna och färgat dem
med dödens nationalfärg, med det hvita,
och hjertat ligger utbrändt i sin aska,
och ögat liknöjdt ser mot grafven hän! —
Från lifvets höjder stiger mannen ner
om ej med tomma händer, dock med trötta,
med sårade, och all hans lefnads vinst

hur fattig är den mot hans ungdoms drömmar!
Men hvad han vunnit, litet eller stort,
det är dock sak och verklighet: fast blommen
har flugit bort, så står dock kärnan åter,
och kring den kärnan växer fruktens guld.
Så skön är dagen ej för oss som fordom
och ej så frisk, men sedan solen mognat
är det dock skönt att stå i aftonsvalkan
ibland de långa skuggorna och lyss
till fågelsången, äfvenväl från fordom.
Ej herrskar minnet ensamt, hoppet bor
hvar lifvet bor, och det är mycket än
som kunde göras innan natten kommer.
Derför med säkert öga banan mät,
blif icke trött, bevinga dina fjät,
och mången framgång kan du än förmoda.
Det Bästa når ej menskan, men det Goda
är också godt: gå hän och lef för det!

Harriet Lovisa v. Rehausen,

född Bulkeley.

1834.

Salighet åt anden i det höga,
frid åt stoftet, som förvaras här!
Vården skyddar hennes minne föga,
men det bor i bröst, dem hon var kär.

Född i fjärran land, på svenska jorden
trifdes hon bland barn och barnbarn qvar.
Stilla, fridsällt hennes lif i Norden,
stilla, fridsäll hennes bortgång var.

Vid Friherrinnan A. B. Leijonhufvud, född Gyllengranats graf

d. 15 Mars 1835.

På Yxkullsund der mellan Fur och Flå
(förtäljer sagan) tvenne kistor stå,
och drakar rufva än i dag på skatten
begrafven djupt emellan tvenne vatten,
der såg jag henne först och Abraham,
en yngling, liksom jag, som ej förnam
af lifvet annat än dess solskenssida,
och modigt blickade vi begge vida
in i vår framtid, ett förtrolladt land
som låg och blånade vid himlens rand
med äreportar och med Gudastoder,
och silfversvanor sjöngo på dess floder,
och åren sprungo i bevingad dans,
och ek och lager bjödo oss sin krans.
Med vår i hjertat och med vår i lunden
hur litet tänkte vi på denna stunden!
Men mången vinter har förkylt sig sen
och nejden grånat från sitt rosensken.
Vi äro männer uti Staten vordna,
och hopp och glädje ligga i det fordna,
och mättade på lifvets hvardagslag
vi mötas här vid hennes graf i dag. —

Dock — mycket är af grafvarna att lära,
af deras helst som hvila der i ära,
ty allt hvad menskan här sitt värde gaf,
förspridt i lifvet, samlas på dess graf.
Det bästa, huru obemärkt det finnes,
det tecknar Saknaden sig der till minnes,
och månget drag som undföll nyss vår blick
står fram ur mullen i förklaradt skick.
O qvinnans värde, tyst och blygt och stilla,
högt i det stora, älskvärdt i det lilla!
Som Våren oförmärkt klär lunden grön,
som blomstren dofta, som en hjertlig bön
med slutna läppar genom himlen färdas,
så qvinnans handling är, den dyrkansvärdas.
Hvad godt hon gör är döfstumt, torget hör
ej hennes pris, men troget som han bör
Barmhertighetens tysta Engel håller
välsignelsernas himlaprotokoller.
Den Gud hon tror på bor i hennes bröst,
hon fruktar ej, men lyder dock hans röst,
ty hennes är all kärlek under månen
och utan moder fanns ej Gudasonen.
Sig sjelf, sitt nöje, hvad hans ära rör
det älskar mannen, offrar allt derför,
men qvinnan offrar ej för någotdera,
för honom blott sig sjelf, och det är mera.
Hon skådar verlden med hans ögonpar,
hon andas med hans lungor, hon erfar
för hans skuld alla modershjertats under
jemväl för den som aldrig låg derunder,
och hennes känsla liknar harpans ton,
så länge Mästarn vill det klingar hon.
Det ges en glädje som är qvinnan egen,

en oskuldsfull, en blygsam, en förlegen,
som aldrig skrattar, endast himmelskt ler,
ty ifrån himlen har hon stigit ner,
och derför trifs hon der du blommor plockar,
kring friska läppar, under mörka lockar,
och sitter ännu som en rosenkrans
ovansklig qvar på silfverhårens glans.
Ack, qvinnan, qvinnan blef det högsta gifvet,
hvad vore utom henne menskolifvet?
All glädjes brännpunkt, allt bekymmers tröst
och hjertat är hon uti tidens bröst.

Så samlar Saknaden de spridda dragen
af hvad vi älskat, hvad vi mist för dagen,
men djupast griper saknaden likväl
den ädle gamle med sin unga själ.
Ack! fem och åtti vintrar uti håren
förmå ej kyla hjertat af när båren,
en sorgklädd solvagn, bort ur huset tar
hvad honom der så länge kärast var.
Förr var hvar glädje, var hvar sorg gemensam,
och det är tungt likväl att vandra ensam,
ej ledd utaf den kära, vanda hand
sin väg, fast kort, emot de dödas land.
Dock samlas en gång, som vi gerna höre,
de många vänner der som vandrat före
och derför blicka vi med fromt begär
till himlen opp: o den som vore der!

Till Hilma Palm.

1835.

Fjorton år, snart fjorton dar dertill, —
söta Hilma, det är knoppningsstunden.
O, att tiden ville der stå still,
o, att endast knoppar prydde lunden!

Men de öppna sig, och blomman slår
upp sitt öga, blickar som en stjerna,
älskas, bräns af solen och förgår
och blir frukt — med masken i sin kärna.

Knopp och blomma, dröm och verklighet,
frukt och mognad, ödsliga och nakna! —
En gång lär du hvad jag länge vet:
hoppas att — bedras, och njut att — sakna!

J. P. Kuhlberg.

1835.

1. **På likkistan.**

Den siste af sin slägt är här begrafven,
och ingen namnet efter honom bär:
Men intet vapen krossas dock vid grafven,
det är ett hjerta blott som krossas der.

2. **På grafstenen.**

När Enkan på den slutna grafven beder
der hennes lefnads glädje gömmer sig
då hviskar Saknaden: o tag mig neder,
men Hoppet svarar, tag mig upp till dig.

Vid Professorn, Häradsprosten Doktor Heurlins jordfästning

den 29 December 1835.

I högre rymder hämtar nu den Gamle,
som på Parnassen förr, sin jubelkrans,
men vi, som här ännu bland grafvar famle,
O! att vi en gång till vår jordfärd samle
ett namn så kärt, så vördnadsvärdt som hans!

Hur snart som dödens stilla Engel fäller
vindbryggan ner till evighetens bygd
vi vete icke, forske det ej heller;
det vete vi, att hvad som ypperst gäller
är då *den Tro, hvari det finnes dygd.*

Och till sitt hjerta vinkar Gudasonen
dig, trogne Herde för sin frälsta ätt!
Och stjernevännen pröfvar lärospånen
utaf sin konst på solen och på månen,
och gläder sig, om han har räknat rätt.

Och en gestalt, lik doft ur blomsterskålar,
så skön, nej skönare, än hon var här,

dig möter der uti en drägt af strålar
och frågar dig om barnen, och du målar
i rosenfärg de två, I haden kär.

Farväl, du Gamle! Öfver Wärends lunder,
forntida sagas dunkla ögonbryn,
får Solen ännu göra många runder
förrn landet skickar, i sin skymnings stunder,
en son, så ärofull som du, till skyn.

PROSAISKA UPPSATSER

Förklaring öfver prosten Bråkenhjelms besvär.

Till H. M. Konungen.

Med återställande af Prosten Bråkenhjelms Besvärsskrift får jag deröfver afgifva följande underdåniga förklaring.

Klaganden som tillkännagifvit sin afsigt att anföra underd. Besvär öfver BiskopsVisitationen i P. utan närmare bestämmande, uppehåller sig likväl särskilt vid 2:ne omständigheter nemligen först Biskops och Assistenters vägran att erkänna hans Son, Lagman B:m såsom hans Ombud i frågan om redovisningen för Prostens Embetsförvaltning: och för det andra det Beslut som å Sockenstämma under Biskopens ordförande fattades om platsen för den nya Kyrkans uppförande. Hvad den förstnämde klagopunkten angår så utvisar 3 § af VisitationsProtokollet som här in extenso bifogas Bil. Litt. A att Besvärsanvisning häröfver både begärdes och på stället lemnades d. 16 October. Hela Protokollet upplästes äfven från Predikstolen i Pjetteryds Kyrka d. 24 October. Slutligen har äfven Prosten Bråkenhjelm erhållit särskilt del af protokollet i hvad som rörer denna fråga, som inhämtas af hans bifogade Bevis, dateradt d. 30 October 1830 (Bil. Litt. B.) Från hvilken af dessa dagar man beräknar Fatalierna så har T. B. försummat dem, emedan hans Besvärsskrift först d. 22 Januarii innevarande år blifvit inlemnad i Eccles. Expeditionen. —

Beträffande åter den andra klagopunkten som rör bestämmandet af kyrkoplatsen, så är detta helt och hållit en ekonomisk angelägenhet, företagen och afgjord på Sockenstämma. För dylika mål hvaribland särskilt nämnas *byggnaden och underhållandet af kyrkan och hvad dertill hör* föreskrifver Kongl. Förordningen af d. 26 Febr. 1817 §. 9. uttryckeligen att besvär deröfver böra anföras hos Konungens Befallningshafvande i Länet inom 21 dagen, räknad antingen från Beslutets kungörande eller deraf bevisligen erhållen del. Några sådana besvär lära icke inom den föreskrifna tiden blifvit anförde: åtminstone har sådant hvarken hos mig eller hos vice pastor som från predikstolen afkunnade Sockenstämmobeslutet blifvit tillkännagifvet, på sätt nyssnämde Författning stadgar, hvilket af hosgående Bevis styrkes. (Bil. Litt. C.) Det är sant att Pr. B. begärt anvisning till Besvär öfver BiskopsVisitationen i allmänhet och allt hvad dervid förefallit; och en så obestämd, mångsidig och orubricerad anmälan kunde Cons. ej hänvisa annorstädes än till Ers Maj:sts EcclesiastikExpedition. Men ingalunda kunde Cons. föreställa sig att P. B. vore så okunnig i allmänt gällande och kända Ecclesiastikförfattningar att han ej afsöndrade en dylik fråga från de öfrige, utan directe och i första Instansen droge under E. M:s pröfning ett Församlingens Ekonomimål, med förbigående af det Forum dit det hör och förut måste behandlas.

Då således klaganden i nu omrörde frågor dels försummat Besvärstiden, dels ej vändt sig till vederbörlig domstol, följakteligen i begge fallen förlorat sin besvärsrätt, så kunde jag undandraga mig all vidare förklaring i detta ämne. Detta är likväl ingalunda min afsigt. Mitt handlingssätt i hela denna sak skyr ingen slags redogörelse; och det är på denna grund som jag i anledning af klagandens Besvär får i underd. anföra följande.

VisitationsProtokollet upplyser tillräckligen (§. 32) att jag icke vägrat att erkänna Lagman Bråkenhjelm såsom sin faders ombud vid Sockenstämma der Församlingens ekonomiska angelägenheter förehades. Men vid den undersökning som dagen förut anställdes var enl. Kyrkolagen endast frågan om Presterskapets och synnerligast Kyrkoherdens Embetsförvaltning. Kyrkolagen bestämmer i XXIV Cap. 8 §. föremålen för en dylik undersökning. De äro, utom Pastors Studier och predikosätt, fruktlösa att efterfråga hos en gammal man som hvarken studerar eller predikar, hans förhållande till sina Embetsbröder inom Församlingen, hans åtgärder i anledning af Beslut vid sista BiskopsVisitation, Kyrkoräkningarna, Husförhörslängden, Anteckningsböckerna öfver födde, döde och vigde, Sockenstämmoprotokollerna, Attestsamlingen o. s. v. I fall ett Ombud vid en sådan undersökning kan äga rum, så är Adjunkten eller vice Pastor Kyrkoherdens naturligaste Fullmäktige. Att åter inför en andelig domstol, i frågor som uteslutande röra presterlig Embetsförvaltning emottaga en civil Embetsman som är tjenstgörande i ett annat Län, icke tillhör Församlingen, och följakteligen derom ej kan lemna någon särskilt upplysning, icke är prest och följakteligen ej kan ingå i detaljerna af en Pastoralvård som han ej känner eller utöfvat, detta har hittills ej varit brukligt vid BiskopsVisitationer, och är i sig sjelf olämpligt. Det var dessutom, och detta är hufvudsaken, vid ifrågavarande tillfälle alldeles öfverflödigt. Ty på de anmärkningar som vid Visitationen gjordes mot klagandens Embetsförvaltning, har han icke blifvit dömd ohörd. De hafva tvertom samtelige blifvit honom i laga väg meddelade, och han har deröfver till Consist. afgifvit sin förklaring, som visserligen är onöjaktig och underhaltig: men detta kommer af sakens natur och lär ej genom något slags Ombudskap eller Advokatur kunnat afhjelpas.

Hvad dernäst angår beslutet om Kyrkans anläggande på en Prestgården tillhörig jord kallad Stora Bredingen så öfverklagas det på den grund att det strider mot ett förut laga kraftvunnet beslut vid 1816 års BiskopsVisitation, skall vara menligt för Prestgården, och att kronoombud härvid ej blifvit hördt. I detta afseende torde vara nog att i underd. åberopa VisitationsProtokollets 32 §. Deraf upplyses att jag väl ogerna frångått ett af min företrädare fattadt beslut; men då den utsedda platsen var i många afseenden olämplig och Församlingens pluralitet länge önskat sig den nu föreslagna ansåg jag mig förbunden att härpå göra ett billigt afseende. Att det omnämde Beslutet var laga kraftvunnet kunde så mycket mindre medföra något hinder som Prosten B. sörjt derför att intet enda af de mångfaldiga beslut som blifvit fattade och laga kraftvundna rörande kyrkobyggnaden på 14 års tid kommit till någon slags verkställighet, och dessutom tvenne sednare beslut af 1817 och 1830 som äfven vunnit laga kraft, upphäfde det förutgående. Förlusten åter som tillfogas Prestegården genom Kyrkans anläggande på St. Bredingen kan ej vara oersättligt större än om hon blifvit uppförd på det först utsedda stället som äfven är en Prestgårdens åkerjord strax bredvid och den Pr. B. redan 1816 till detta behof upplåtit emot betingad ersättning. En sådan ersättning har Församlingen aldrig vägrat, och Consist. skulle i allt fall ej kunnat tillåta att någon förlust tillskyndades Indelningshafvaren sjelf eller hans efterträdare. Att slutligen KronoOmbud ej blifvit hördt kommer deraf att sådant ej plägar requireras till BiskopsVisitationer; men hos konungens Befallningshafvande är redan laga Syn begärd, som bör uppskatta jordens värde och bestämma ersättningen så väl till belopp som beskaffenhet. Detta kan likväl ej ske förr än å bar mark till våren.

Af hvad nu blifvit anfördt hoppas jag vara klart huru obefogade Pr. B:ms klagomål äfven i denna väg äro. Då den ifrågavarande jorden icke tillhör honom utan Kronan, *kan* han icke vägra dess upplåtande emot full ersättning. Men att han, helst för ett sådant ändamål, ens *vill* och försöker det förråder redan ett tänkesätt som jag af aktning för hans Stånd ej vill benämna med sitt rätta namn. Det har lyckats honom att i fjorton år förhindra en kyrkobyggnad den hans Embetspligt, hans Förmäns befallning, hans Församlings behof förbundit honom att befordra. När slutligen kraftigare åtgärder vidtagas och han ej längre kan finna någon undflykt då uppviglar han en rättegång huruvida Kyrkan skall stå på den ena eller den andra af hans åkerlappar. Men icke nog härmed. Då Församlingen till följe af det vid sista BiskopsVisitation fattade beslut med villig enighet ändteligen börjat att anskaffa och framköra materialierna till den länge fördröjda byggnaden, då varnar och afstyrker han härifrån genom en kungörelse uppläst från predikstolen, som härhos i underd. bifogas. (Bil. Litt. D.) I det yttersta vidhåller han alltså sitt försök att hindra den förhatliga Kyrkobyggnaden och unnar icke det nya Templet en jordtorfva, som dock ej är hans och hvarför full ersättning erbjudes. Och detta gör han mot en Församling der han i mera än 40 år tjenstgjort som prest, och i en ålder då hans gråa hufvud lutar till förgängelse och borde påminna honom att allt hvad han snart behöfver är endast en graf i den jord hvarom han tvistar. På det opresterliga, ja förhatliga af ett sådant tänkesätt behöfver jag ej fästa Ers Maj:sts upp märksamhet.

Efter att sålunda hafva redovisat för de 2:ne klagopunkter som Prosten B:m särskilt behandlat, följer i ordningen att jag bör yttra mig öfver hvad han kallar Hufvudsaken och som består i ingen ting mindre än att *allt hvad jag vid Visi-*

tationen tillgjort må ogillas och som en nullitet förklaras. Kunde nu detta lyckas, så vore det verkeligen äfven en hufvudsak. Ty deraf skulle följa att t. ex. de anmärkningar som blifvit gjorda mot klagandens Embetsförvaltning, och hvilka nu äro underställda Consistorium skulle utan att förut ha varit underkastade nådig ompröfning, på förhand och obesedt af E. M. ogillas. Vidare att en i kyrkolagen föreskrifven åtgärd af Biskop och Assistenter, hvaribland äfven var Häradsprosten och en ConsistoriiLedamot, skulle underkännas, följakteligen EcclesiastikStyrelsen i Vexiö Stift förklaras incompetent och upphäfvas på det att Prosten B:m måtte opåtaldt få försumma sina Embetsskyldigheter. Slutligen att Församlingen som icke anade något af denna nyhet, utan enhälligt inställde sig och på min föreställning fattade flere till allmänt bästa syftande beslut, härmed gjort sig en fåfäng möda och låtit gäcka sig genom ett sammanträde som har den olyckan att misshaga hennes Kyrkoherde och således i alla sina delar bör för en nullitet förklaras.

Och hvilka äro då de skäl hvarpå ett så märkvärdigt och hittills inom Svenska Kyrkan oerhördt påstående grundar sig? Utom hvad som anföres om tillförordnande af v. Pastor och hvaröfver jag redan gemensamt med Consist. afgifvit underdånig förklaring, så åberopar klaganden såsom skäl för sitt yrkande, att hela Visitationen är en *tillställning* emot honom, att de vid hans embetsförvaltning gjorda anmärkningar äro *obetydliga* och slutligen att han icke skall ha blifvit underrättad om Visitationen förr än samma dag den företogs. Jag skyndar att svara härpå.

Visitationen skall vara en tillställning. Härmed förstår man vanligtvis ett företag grundlagdt i hemlighet och utfördt i någon oloflig och fiendtlig afsigt. Intet af dessa kännetecken inträffar på min åtgärd. Jag har icke gjort någon hemlighet deraf, har icke smugit mig på klaganden, då han

var eller borde vara oberedd. Förrättningen är utlyst så långt förut som författningarna föreskrifva, och det icke en, utan tvenne gånger. Min rättighet, ja pligt att, när och hvar jag finner nödigt, visitera i Stiftet, lär icke kunna bestridas. Behofvet deraf var i denna Församling trängande helst i afs. på kyrkb. som genom Prostens omsorg ännu ej hunnit sin början. Utan min personliga närvaro kunde ingen gräns sättas för detta fjortonåriga gäckeri. Efter hvad som föregått i Agunnaryd och hvarom jag i Consist. underdåniga förklaring redan yttrat mig, var lätt att inse att Pr. B:m skulle alltjemt söka att förekomma Visitationen, liksom han förekommit Kyrkobyggnaden. Att uppskjuta den vidare och på obestämd tid hade mot en sådan man varit oklok efterlåtenhet; ty hvarje tillkännagifvande om min ankomst kunde han möta med en verkelig eller uppdiktad opasslighet, och på detta sätt skulle det helt och hållit bero af honom att så länge han behagade undandraga sig redogörelsen för sin Embetsförvaltning. Det fanns intet annat sätt att hindra klaganden från att alltjemt ställa sig mellan Församlingens angelägenheter och mig som Biskop, el. göra mitt Embetes utöfning oberoende af hans helsa eller godtycke, och detta steg var dessutom, som utgången visat i flere andra afseenden för Pastoralvården nödvändigt. I hela detta förfarande finnes intet spår af hemlighet, det är från början till slut offentligt och har aldrig skytt dagen. Min afsigt med Visitationen lär ej heller kunna anses för oloflig, då den hade sin grund i kyrkolagens tydliga föreskrift, i min deraf beroende Embetspligt, i Församlingens behof af min mellankomst. Fiendtlig var den ej heller mot Prosten B. personligen, utan endast mot den advokatur han tillåtit sig, mot den försummelse han visat, mot den oordning han föranledt eller åtminstone ej beifrat; och dessa äro, såsom sig vederbör, mina fiender hvar helst jag träffar dem. Den som kallar en sådan, i lagen

anbefald, af behofvet påkallad, med öppen offentlighet verkställd åtgärd för en *tillställning*, den vet antingen icke hvad han säger, eller också stämplar han, af ensidiga afsigter, med ett vanhedrande namn en laglig handling, derföre att hon blottat hans egna felaktigheter.

Det heter vidare i den underdåniga Besvärsskriften att *de anmärkningar som blifvit gjorda mot klagandens embetsförvaltning varit af den obetydlighet att de vid ett vänligt besök af en Biskop aldrig kommit i fråga.* Jag kan ej veta hvilka de anmärkningar äro som Prost. B. anser för obetydliga: möjligtvis är det alla sådana som ställas mot honom sjelf. Men att en Kyrkoherde lefver i mångårig oenighet med sin Comminister (VisitationsProt. §. 4): att han i fjorton år låter en besluten, anbefalld, nödvändig kyrkobyggnad uppskjutas: att han i 5 år låter uppehålla sig af en föregifven ansökning om Träbyggnad, som aldrig blifvit inlemnad; att han i andra 5 år förgäter hela saken och ej nämner ett ord derom på Sockenstämma för Församlingen: att han icke ens anmäler försummelsen för Landshöfding eller Biskop (§ 8): att han förvaltar Kyrko- och FattigCassorna på det sätt att stundom öfver och omkring 600 Rdr B:co ligga ofruktbara året om (§§ 11. 46): att han på 7 år ej förer någon Husförhörsbok (§ 19): på 8 år ingen ordentlig anteckning öfver vigde, på 2 år ingen öfver födde (§. 21): — dessa anmärkningar synas mig dock icke så alldeles obetydliga; och jag tviflar på att det finnes någon Biskop i Sverge så *vänlig* att han icke vid en Visitation anmäler och beifrar ett så oerhördt oskick. Det vore visserligen ett godt medel att komma ifrån dylika anmärkningar, om nemligen Visitationen der de gjordes förklarades för noll, på grund af deras obetydlighet: men de äro nu dragna under Consist:ii ompröfning dit de, i första instansen, höra; och det är att förmoda att denna Domstol ej finner dem fullt så ovigtiga som Prosten B:m.

Klaganden föregifver ändteligen att han icke blifvit underrättad om Visitationen förr än samma dag som den företogs. Detta är icke med sanningen öfverensstämmande. Han blef, liksom hela Församlingen derom underrättad i laga tid eller fjorton dagar förut genom kungörelse utfärdad d. 30 September och afkunnad från Predikstolen i Pjetteryd d. 3 October. Detta bestyrkes ovedersägligen af i underd. bilagde och vidimerade afskrift. (Bil. Litt. E.) Om jag hos en man som Prosten B. kunde förundra mig öfver något så skulle det vara öfver tilltagsenheten att inför E. M. frambära en osanning som så lätt kunde och måste vederläggas.

Sådana äro då de grunder hvarpå klaganden yrkar att en Embetsförrättning, af laga Myndighet företagen, i laga tid kungjord, i laga ordning verkstäld, skulle, icke till någon särskilt del, utan helt och hållit, äfven i hvad som ej blifvit af Ers Maj. pröfvadt, underkännas och för nullitet förklaras. Jag underställer dessa grunder E. M:s nådiga ompröfning. Hade klaganden begärt att Visitationen måtte ogillas på den grund att hans försummelser i Embetet derigenom yppades, så hade detta skäl varit vida ärligare och icke mindre bindande än de nu anförda. För enskilt del måste jag anmärka att jag tvekar huruvida jag mest bör ömka mig öfver oförståndet, eller harmas öfver oblygheten att yrka något sådant inför Svea Rikes Konung. —

Besvärsskriften slutas med en insinuation fullkomligt värdig allt det föregående. Klaganden låter nemligen förstå att orsaken till det vidriga förfarande hvarför jag beskylles bör sökas i min *hämdlystnad* mot en hans nära slägtinge som vid sista Riksdag klandrat ett Betänkande om indragning af vissa Helgdagar. Slägtingens namn anföres icke: men förmodligen menas dermed ej någon mindre person än klagandens egen Son, en Löjtnant Bråkenhjelm. Hvad sjelfva händelsen angår så är det sant att jag på Ekon. Utskottets

begäran uppsatt ett sådant Betänkande som äfven blifvit gilladt både af Utsk. och RiksStånden. Det är äfven sant att flere af Oppositionshjeltarna på Riddarhuset talte deremot, bland hvilka jag påminner mig att en viss Grefve Frölich, troligtvis för att bevisa sina liberala tänkesätt, yrkade att Betänkandet borde brännas hvilket dock ej ännu kommit till verkställighet. Jag påminner mig ej med säkerhet namnen på de öfrige Talarne i detta ämne: men det vill synas mig som bland dessa äfven befann sig Löjt. B. och att han i synnerhet uppehöll sig vid det olämpliga i stil och framställningssätt af nämde Betänkande. Jag har så ringa tanka som jag bör om min författargåfva; men det vore dock en öfverdrifven blygsamhet om jag trodde att den kunde äfventyra något synnerligt genom Hr Löjtnantens ogillande. Jag har uthärdat svårare Critiker än denna, och inser verkeligen icke hvad jag i detta afseende skulle hafva att hämnas. På sin höjd kunde hela saken å min sida föranleda ett skämt öfver Oppositionens Vältalighet, den Bråkenhjelmska inberäknad. Men att jag skulle vara så oförståndig att på allvar förarga mig öfver en skriföfning, hvars adeliga eller oadeliga vederlikar dagligen corrigeras — vid härvarande Trivialskola: så sysslolös att jag ensam skulle förvara i minnet hvad alla andra menniskor glömt, nemligen Löjt. B:ms författarskap: så lågsinnad och lömsk att jag skulle söka hämd på fadren derföre att sonen talat enfaldigt: detta är i sanning en så vidunderlig föreställning, så stridande mot mitt kända lynne och tänkesätt, att jag ingalunda anser mig behöfva att i detta afseende rättfärdiga mig. I mera än ett halft århundrade har klaganden varit Embetsman och Prest. Skulle det icke under hela denna långa tid någon gång hafva fallit honom in att man, utan alla småaktiga personliga afsigter, endast för sitt samvetes, för sin heders, för sin öfvertygelses skuld måste utöfva sitt Embete och iakttaga besvurna pligter,

såsom svarligit vara kan för Gudi och mannom? Har klaganden sjelf aldrig uppfyllt en obehaglig Embetsskyldighet, aldrig åtalat en försummelse, aldrig beifrat en oordning, utan för att hämna sig på en ovän? För min del åtminstone vet jag med mig sjelf att hvad jag i denna sak tillgjort, det har jag gjort, icke af hämd hvartill jag ej hade någon rimlig anledning och den jag äfven i annat fall skulle ha betraktat som en nedrighet: utan jag har gjort det derföre att lagen bjöd, att församlingens bästa fordrade, att min öfvertygelse gillade det, derföre slutligen att exemplet var nödvändigt för att öfvertyga vederbörande det icke allt oskick lemnas obeifradt i V. Stift. VisitationsProtokollet torde äfven visa huruvida jag härvid förfarit med kitslighet och öfverilning, eller med den moderation som höfves mitt Embete, med det lugn som en ren afsigt ingifver och bibehåller. —

Prosten B. är en Man som ständigt gjort sig känd för ett trotsigt, bittert och oroligt lynne. Han hör till dem som hata Makten derföre att hon ej är deras Makt, och så vidt möjligt är trotsa eller gäcka allt slags förmanskap, hvarförutan dock ingen mensklig ordning kan bestå. Han har varit invicklad i en mängd rättegångar, alltid färdig att åberopa lagen när den kunde vändas till hans fördel, alltid färdig att jäfva den när förhållandet varit motsatt. I fall detta omdöme icke anses tillräckligen vitsordadt af mig som Biskop, så kan jag bestyrka det med Intyg af DomCapitlet, af HäradsProsten, af flere bland hans Embetsbröder, som haft den olyckan att med honom komma i beröring. Så länge jag kunnat, och kanske allt för länge, har jag haft öfverseende med hans ålderdom. Men då jag ändteligen måste fordra redogörelse för hans Embetsförvaltning, kan han icke förlåta mig att jag gjort min Tjenst utan att frukta hvarken för hans trätsjuka eller hans Insinuationer. I sin förra underd. Besvärsskrift har han beskyllt mig för *Förfalskningsbrott:*

i denna för en nedrig *förföljelseanda,* icke blott utan bevis, men äfven utan den ringaste skymt af sannolikhet. Jag begär härföre i underd. den upprättelse som mitt Embetes helgd, och min personliga ära gemensamt kräfva.

Framhärdar etc.

Promemoria.

Sedan jag erhållit del af Prosten Bråkenhjelms Påminnelser vid Consist. underd. förklaring, torde det tillåtas mig att å Consistorii och egna vägnar dervid få göra följande anmärkningar.

1:o Klaganden nekar att han tillvitat mig förfalskning af Protokollet. Hvad han i detta afseende yttrat skall endast vara en allmän reflexion. Men jag öfverlemnar med trygghet åt en hvar som läser Besvärsskriften att bedömma huruvida icke denna så kallade reflexion är yttrad med tydeligt afseende på mig, på mina dåvarande Consistoriales, på förhöret i Agynnaryd. Hvartill skulle den annars i sin allmänhet tjena om klaganden ansåg den icke äga någon tillämpning på ifrågavarande fall? Behöfde han underrätta konungen om möjligheten, den ingen lär betvifla, att ett Protokoll *kan* förfalskas, så framt det icke var hans mening att detta här verkeligen inträffat? Klaganden lät dessutom i sin und. Besvärsskrift förstå att han skulle kunna leda saken i bevis. Bevisen hafva uteblifvit, men beskyllningen står quar. Jag yrkar härföre den upprättelse som lag förmår.

2:o Det heter vidare att Cons. erkänt att dess åtgärd är *utan* lag: att den är *emot* lag skall bevisas af 36 § Reg.F. Hvad det förra angår så har Cons. redan i sin Förkl. sökt utvickla hvarföre i detta ämne ej någon särskilt lag *kan* finnas, emedan rättighet att tillförordna v. Pastor nödvän-

digt följer af Cons:ii skyldighet att ansvara för Pastoralvårdens och ordningens upprätthållande inom Stiftet, saken alltså ej är någon juridisk handling utan ett ordningsmål; och på denna förklaring måste jag åter anvisa. Beträffande åter 36 § RegsF. som innehåller att hvarken Domare eller sådana Embetsmän som ej innehafva förtroendesysslor kunna utan föregående dom och ransakning *från sina Embeten af Konungen afsättas* så inser jag ingalunda huru den här skall kunna tillämpas. Ty att Konungen skulle afsätta klaganden från sitt Embete har jag icke begärt, här är icke ens fråga om Suspension, utan endast om ett Vicariat för en 76 årig Gubbe och under förhållanden der han ej *kan* uppfylla Pastors skyldigheter, äfven om han ville.

3:o Hvad betydligheten eller obetydligheten angår af de anmärkningar mot klagandens Embetsförvaltning som blifvit gjorda vid BiskopsVisitationen, så ligger detta ämne för närvarande under Consistorii pröfning och är ännu ej dragit under Konungens. Det hörer således blott så till vida hit som det bevisar nödvändigheten af en v. Pastor för pastoralvården i Pjetteryd. I anledning häraf får jag vid Påminnelserna anmärka följande.

a) Klag. påstår att det icke tillkommit honom, utan Häradsprosten att taga befattning med kyrkobyggnaden och i sin till Cons. inlemnade Förklaring åberopar han härföre XXIV Cap. 19 § af Kyrkolagen. Denna § bestämmer Hds Prostens skyldigheter vid *Visitationerna,* och deribland uppräknas äfven att han *skall se på sjelfva Kyrkobyggnaden samt Stapel och Klockor.* Detta kan väl icke betyda annat än att Prosten, *då han visiterar,* skall undersöka huruvida Kyrka, Stapel och Klockor äro i laga stånd eller om de behöfva någon förbättring; men ingalunda kan det betyda att Prosten skulle ombesörja och leda nybyggnad af utdömd Kyrka och i detta afseende vara Pastors Adjunkt som ej

heller läte sig göra utan att han vistades på stället under de flere år Kyrkobygget varar, och således öfvergåfve sin egen Församling för att vara Kyrkoherdens ByggnadsIntendent. Påståendet är så vidunderligt att det hvarken förtjenar eller behöfver någon vederläggning.

b) I publik Cassa af 6 à 7000 Rdr påstår klaganden att det ej är för mycket att innehålla 500. Men först och främst är Pjetteryds KyrkoCassa ännu i denna stund hvarken 6 el. 7000 Rdr utan 5729, enligt sista Bokslut. För det andra utgjorde hon 1823 då summan af inneliggande medel var störst (neml. 523 Rdr) endast omkring 4000 rdr och 1/8 af hela behållningen låg alltså ofruktbar. Enligt Kongl. Resolution på Allmogens Besvär af 1745 § 33 få Kyrkoherdarna i Lunds stift för årliga utgifter ej innehålla mer än 33 1/3 Rdr Specie; och Vexiö DomCapitels Circulair af d. 3 Octr. 1788, hvilket klaganden ägde att ställa sig till efterrättelse, stadgar att af KyrkoC. ej mer må innehållas än hvad som för året åtgår till vin och andra förnödenheter, enär ingen större reparation förestår. Om större reparation å utdömd Kyrka kan ej bli fråga och vinhållningen uppgår i Pjetteryd högst till 50 Rdr. Tio gånger denna summa har blifvit innehållen, och det är detta jag anmärkt såsom lagstridigt och skadligt för Kyrkan. Enl. Cons. nyl. åberopade Cirkulär skulle den Debitor som ej inom en månad från den utsatte dagen sitt interesse betalar lagsökas. Detta har ej skett, och härigenom har någon gång mera än hälften af hela rentebeloppet för året, hvilket bordt läggas till Capitalet och göras fruktbart varit utan afkastning för Cassan. — Att man *oblygt tillstår det man ej vårdat sig efterse Obligationernas data*, är en falsk uppgift; ty en sådan osanning förekommer hvarken i VisitationsProtokollet el. i Consistorii förklaring, de enda ställen der en sådan bekännelse kunde sökas.

c) Från 1813 till 1820 saknas Husförhörslängd, åtminstone har någon sådan ej blifvit uppvist. Detta kan genom särskilt bevis af Assistenterna styrkas, i fall jag sjelf vid BiskopsVisitation ej skulle anses äga vitsord. För noggranheten af framl. Biskop Mörners Visitationer tillkommer det icke mig att ansvara.

d) Jag har icke klandrat att klaganden låtit renskrifva Anteckningarna öfver födde döde och vigde, men endast att han låtit göra det 7 till 8 år sednare än han borde, och efter klockarekladd, lösa lappar och lösa uppgifter. Jag har klandrat den opålitlighet som anteckningarna härigenom fått, och har bevisat den genom jemförelse med Tabellerna. Att Cons. till klaganden missiverat Adjunkter som ej *kunde skrifva* är en oväntad beskyllning hvars osanning ej behöfver ådagaläggas. Det underställes vördsammeligen om en Kyrkoh. som sålunda förvaltar och sålunda försvarar sin pastoralvård, icke behöfver, med el. utan sin vilja, en Vicarius. I fall han sjelf, som klaganden, hvarken begär el. medgifver det, så frågas hvilken annan utväg Cons. har att vidtaga än den som här blifvit vidtagen, för att afhjelpa oskick i Kyrka och Församling? Väl yrkar klag. att anmärk. ej bordt hafva retroactif verkan, och att således Vis. bordt föregå. Men hur skulle Vis. kunna anställas hos en Pastor som alltjemt har el. skapar sig förfall och på denna grund vägrar att emottaga den.

4:o Huruvida jag med eller utan skäl anfört att klaganden i sin skriftväxling med Cons. visat *rå ilska* torde lämpligast kunna bedömmas af en i afskrift bifogad skrifvelse till DomCap. af d. 11 Nov. 1830; Jag bifogar den utan alla Comentarier, i skälig förmodan att de ej behöfvas. Den är i öfrigt egenhändig och har ej varit underkastad någon förbättrande hand.

5:o Undert. beskylles ändteligen att *från altaret i Agunna-*

ryd hafva gjort Förs. skarpa förebråelser derföre att hon handlat i öfverensstämmelse med Konungens Resol. och ej velat utbyta sin Comm. mot en Skolmästare. Verkeliga förhållandet härmed är följande. Då Cominstr. i Agunnaryd blef ledig föreslog Cons. i underd. att den skulle indragas och någon del af inkomsterna användas att aflöna en skollärare, helst hela det af en enda Socken bestående Pastoratets folkmängd bestode af 1,300 mskor spridda på en föga vidsträckt lokal och derföre ansågs utan svårighet kunna skötas af Kyrkoherden som äfven dertill erbjöd sig, hvaremot skola och skollärare alldeles saknades. I denna fråga hölls Sockenstämma, hvarvid P. B. såsom sjelf hemmansägare i Agunnaryd jemte öfriga Ståndspersoner tillstyrkte Cons. förslag om indragningen, som deremot bestriddes af pluraliteten hvilken utgjordes af Allmogen. Förhållandet anmältes hos Kongl. Maj:st som d. 27 Januarii 1829 anbefallte att Församlingen vid ny Sockenstämma åter skulle höras. Till åtlydnad häraf hölls Sockenstämma d. 2 Aug. samma år, under HäradsProstens ordförande; men Församlingens pluralitet vidblef äfven då sin tanka, hvarefter Kongl. Maj:st d. 30 Januarii 1830 utfärdade nådig Resolution af hufvudsakligt innehåll »att, ehuru Kongl. Maj:st *förväntat* det Församlingen vid närmare eftersinnande ej skulle funnits obenägen att förena sig om antagandet af det åsyftade *gagneliga* förslaget; likväl och då Sockenstämmans pluralitet vidhållit sitt förra Beslut, hade Kongl. Maj:st icke *för det närvarande* velat i nåder anbefalla den ifrågasatta indragningen af Comministrat. i Agunnaryd.» Vid Visitation i Ag. vidrörde jag äfven detta ämne, gjorde i anledning deraf Förs. lämpeliga föreställningar; men ingalunda derföre att hon handlat i öfverensstämmelse med Konungens Resolution, utan derföre att hennes pluralitet motsatt sig ett förslag som Kongl. Maj:st sjelf ansett *gagneligt*, som han der-

före *förväntat* att Förs. skulle antaga; ett förslag som dessutom och ehuru det kom ifrån Cons. likväl haft den sällsynta lyckan att gillas af Prosten Bråkenhjelm sjelf. Väl hör denna sak icke till nuvarande fråga; men då klaganden i sina Påminnelser erinrat derom, har jag ansett mig skyldig att framställa sanna förhållandet, för att äfven häraf låta sluta till pålitligheten af hans uppgifter och värdet af hans Insinuationer. —

Jag anhåller vördsamt att denna Promemoria måtte biläggas Handlingarna och vid föredragningen upplysningsvis begagnas, till det afseende den kan anses förtjena.

Östrabo d. 17 April 1831.

Es. T.

Tal vid prestvigning,

April 1831.

Det är en gammal klagan att tiden är ond; ty Paradiset och den gyllne åldren ligger alltjemt bakom oss, hoppets och fullkomlighetens dagar ligga i framtiden, eller äfven framom den, i Evigheten. Derföre är också denna klagan så gammal som verlden, och har kanske ofta utan skäl varit upprepad. Men vi kunna ej neka att den för närvarande är välgrundad. Jag vill ej tala om dagens bekymmer, om hungren som med bleka kinder, med tiggarstaf i händerna från morgon till afton belägrar vår dörr; ty detta är tillfälligt och som vi hoppas öfvergående. Jag vill ej heller tala om tillståndet i andra länder, der Statens fogningar äro upplösta i sitt innersta, der Upproret samlar *en* här, och Förtrycket en annan, der en omogen frihet och anspråk oförenliga med samhällets ordning svärma på ena sidan, men också på andra sidan Våldet alltjemt vädjar till gammal häfd och till svärdet som är ännu äldre, som är de Mäktiges adelsbref, och de svagares dödsdom, huru rättvis ock deras sak må vara. Jag vill ännu mindre tala om det upprörande, det hjertgripande, det omenskliga skådespelet af en hel Nation som en gång räddat Europa och Christendomen, som till belöning derför blifvit fördeladt såsom lösören bland Grannarna. Ännu bibehåller det likväl detta oaktadt sina minnen och

häfdar sina fäders ära. Men likväl lemnas det utan hjelp och förbarmande till pris åt vilda Barbarer, åt den menskliga bildningens eviga fiender, åt råhetens lifegne, som icke en gång kunna berömma sig af att vara besoldade, emedan de ledas till slagtbänken liksom annan fänad. Om detta och många andra af tidens styggelser vill jag icke tala. Vi ha nog af egna bekymmer. Här är hvarken krig utom, eller uppror inom oss; hafvet med sina djupa vågor ligger ännu mellan oss och den allmänna förstörelsen. Och likväl hurudan är tiden bland oss, hurudant är folket? Svenska Allmogen var fordom berömd för oskrymtad Gudsfruktan, och för hvad som följer deraf, medborgerliga och enskilta dygder, oförvilladt frihetssinne, kärlek till kung och fädernesland, osviklig ärlighet, omtänksam tarflighet, frikostig gästfrihet. Och nu, hvad är dess Gudsfruktan? Jo, antingen en sömnig likgiltighet, en tanklös utanlexa, utan anda och sanning; eller också der det skall vara som bäst, ett haltlöst, ett dumt svärmeri, utan förstånd och sansning. Hur visar sig dess frihetssinne och fosterlandskänsla? Jo, i ett obilligt, ett kortsynt klander öfver alla Styrelsens åtgärder, äfven de välmentaste, äfven de helsosammaste; i ett uselt kannstöperi, som hvart femte år åtminstone, icke blott skaffar sig luft, utan äfven förpestar Samhällets luft med sina osunda och vämjeliga ångor. Hvad har det blifvit af dess ärlighet? Höra icke bedrägeri, stöld, ja rån och mord till ordningen för dagen, tilltager icke Fånghusförsamlingen framför alla, hotar ej Tukthuset att växa öfver Kyrkan? Hvad har det blifvit af den fordna tarfligheten? Raglar icke den druckna liderligheten dagligen oss förbi, och i sällskap med den armodet, sjukdomen och döden? Och den fordna oegennyttan, har den icke lemnat rum för en snikenhet och trätsjuka som alltjemt, och med hvar dag mer och mer, framträder under ledning af personer som äro landets pest och

samhällets afskum, rättvisans Hospitalshjon, råa, uppviglande, folkförförande lagläsare. — Men till äfventyrs motarbetas det onda, såsom det bör, af Lärarne, tilläfventyrs må vi af dem vänta en långsam, men säker hjelp mot det ständigt stigande förderfvet? Jag vill göra mitt Stånd all rättvisa. Många äro utmärkta af ljust omdöme, af erforderlig kunskap, af christeligt sinne och verka otvifvelaktigt mycket godt i sin krets. Men der äro också många, som jag icke kan berömma härför. Deras okunnighet, mindre skadlig i en patriarkalisk tid, är nu mera icke en brist, utan ett brott; ty den gör dem oskickliga till sitt Embete i en tid som denna. En christen prest måste nu mera ibland annat äfven ha någon öfversigt af det helas utvickling, han måste kunna bedömma sin tid och betydelsen af ett andeligt Embete; ty detta är just christendomens seger att den icke blott ej motsätter sig, utan äfven går i spetsen för all mensklig utvickling till något bättre både i kunskap och vilja, detta är begreppet af den allmänneliga kyrkan, af Helga manna samfund, som befordrar allt ädelt och stort i Menskligheten, eller som det fordomdags kallades med ett annat namn, Guds ära i Församlingen. Hade icke christendomen från början haft detta högre, detta allmänt menskliga syfte, sannerligen han hade icke eröfrat hela den bildade verlden, han hade stadnat som en dunkel sect bland Judarna och förskingrats med dem. Men den som icke fattat denna dess allmänna, dess egenteliga lifgifvande betydelse, den som uteslutande håller sig vid Embetets mekaniska del, och inskränker sin ärelystnad dertill att oklandrad lägga det ena tjenståret till det andra, för att slutligen få ett rum på Kyrkans pensionsstat, i Religionens Indelningsverk: i sanning han verkar ingenting för den lära han besvurit, han tyglar ej sjelfsvåldet, han utbreder ej Guds rike på jorden. Det gör mig ondt att säga

det; men sådana har jag funnit många, oaktadt sin yttre oklanderlighet. I sjelfve som i dag skolen invigas till det heliga PredikoEmbetet, (ty *heligt* är det, och det heligaste på jorden, emedan Presten är på en gång Guds och den förädlade Menskligbetens Ombud) I sjelfve, hvad kan jag för detta ändamål vänta mig af Eder? Jag tviflar icke på Er välmening, på helgden af Edra eder. Men huru vill Er oerfarenhet bekämpa det allmänna förderfvet, huru vill Er bildning, ofullständig som den är, leda Herrans menigheter i en tid som denna? Ären också I icke söner af Er tid? Med bekymmer lägger jag i dag darrande händer på Edra hufvuden. Måtten I vederlägga min farhåga, måtte jag hafva fruktat förgäfves! Ack! tron mig, mina vänner, mina blifvande Embetsbröder! Det gifves äfven för mig många ensliga, många mörka stunder, då jag i nattens tystnad med bäfvan öfverväger mitt kall och tidens gång så vidt jag kan fatta den. Den synes mig i sanning förtviflad; ty tiden är icke blott ond utan hon är starkare än vi alla. Jag hade trott att kunna uträtta något godt för Församlingen. Men — mitt hår grånar, min kraft förblöder i onyttiga eller misskända strider, och Gud har hittills ej velat uppfylla mina förhoppningar. Ske hans vilje! Men hvad skall det slutligen varda af detta förvillade, detta olyckliga och förkastade slägte ? — —

Och likväl. De gamle Romarne voro hedningar; men jag har i deras lärorika Historia funnit oändeligt mera christelig dygd, det vill säga uppoffring och storsinthet, än i våra dagars småaktiga och egennyttiga häfder. Det berättas om dem att de efter ett stort nederlag som hotade Staten med upplösning, offentligen tackade den Härförare som föranledt och likväl öfverlefde det, derföre att han ej förtviflade om Fäderneslandets räddning. Låtom oss följa detta högsinnade efterdöme. Den christna Kyrkan är Ert

och mitt fädernesland. Låtom oss icke förtvifla om dess räddning, ehuru förtvifladt det ser ut. Låtom oss, hvar och en i sin stad och efter sin förmåga, arbeta som en skeppsbruten mot förderfvets öfversvämmande vågor. Det är ett åskväder, samladt af många århundradens qualm. Det må också gå förbi som ett åskväder och upplösa sig i ett välgörande regn. Låt äfven regnet vara af blod. Med blod beseglades christendomen, blod har ofta döpt Menskligheten till nya och skönare tider, till förbättring och förädling. Och när regnet är förbi, då skiner himmelens sol klar och ofördunklad, icke på oss, men på vår graf; och en verld af blommor, de oskyldiga, de renhjertade christne, växer på grafven, och vår ande fröjdar sig i höjden att vi i svåra tider ej förrådt hvarken Guds eller Menskliighetens sak, utan hållit fast vid Herran. Amen! — —

Tal på Wexiö Gymnasium.

(Juni 1831.)

Det är en gammal tvist i uppfostringsläran om företrädet mellan den klassiska och den så kallade reella bildningen, det vill säga mellan den bildning som väsendtligen vinnes genom gamla språken och litteraturen, eller genom den nyare tidens, i förening helst med praktiska och naturvettenskaper. Man kan väl kalla denna tvist gammal; ty den är ursprungligen grundad i en skiljaktighet som öfverallt möter oss i det menskliga lifvet, hvilket den ene helst ser från sin ideella, den andra åter helst från sin reella sida. Det är samma skiljaktighet som i filosofien uppträder som idealism eller realism, i fysiken som dynamik eller atomistik, i religion som tro eller begrepp. Den går derföre som en söndringsbalk icke blott genom vettenskapen utan äfven genom lifvet, den är, för att låna ett politiskt uttryck för dagen, högra och venstra sidan i all menniskoutveckling. Begge dessa åsigter hafva äfven i vårt land vunnit anhängare, och man räknar på ömse sidor berömde namn. Men i Tyskland, som är theoriernas och systemernas fädernesland, har denna tvist blifvit förd och föres ännu med en ifver, en bekostnad af lärdom, skarpsinnighet och snille, stundom väl också med en ensidighet, en nebulism och smaklöshet som beklagligtvis alltför ofta utmärka detta litteraturens fabriksland. Närmaste anledningen till den gamla tvistens

återupplågande är, i våra dagar, gifven af den berömde Thiersch, hvilken sedan Heyne och Wolff bortgått, anses för Tysklands störste filolog. Han började redan för 5 år tillbaka utgifva ett arbete *öfver Lärda Skolor*, hvilket likväl äfven omfattar universiteterna. Deraf äro redan 10 afdelningar utkomna, och det fortsättes ännu. Man torde ej kunna neka, att det förråder någon partiskhet för de klassiska studierna; men det innehåller likväl en sådan rikedom af idéer och åsigter, af vidsträckt lärdom och träffande skarpsinnighet; det förenar dermed en sådan antik och storartad kraft och klarhet i framställningen, att jag för min del anser det för det märkvärdigaste, som efter Rousseaus Emile, blifvit skrifvit i uppfostringsläran. Detta arbete har också derföre flitigt blifvit begagnadt och åberopadt, ofta kanske af dem som ej förstått det, ej kunnat förstå det, äfven af det skäl att de betraktade det som en partiskrift. — Ledande tanken i denna skrift är nu den, att de klassiska studierna utgöra den egentliga kärnan hvaromkring sedermera all vettenskaplig och vitter, ja äfven all moralisk bildning bör sätta sig. Till följe häraf yrkas, att dessa studier böra vara hufvudsaken, icke blott för barnet utan äfven för ynglingen till dess han afgår till Akademien. Det yrkas icke blott deras kraft att gifva sinnet en formell bildning i skolan, hvilket ej plägar bestridas, utan äfven och i synnerhet, att denna bildning bör hos ynglingen föras så långt att han med lust och interesse omfattar gamla litteraturen, lefver i dess betraktande, näres af dess märg, gripes af dess anda. Det påstås, att den ofruktbarhet man förebrår klassiska studierna väsendtligen kommer deraf, att de ej föras högt nog, att man stadnar på halfva vägen och afbryter dem just der deras egentliga bildningskraft börjar att utveckla sig. Häraf kommer, att de fleste icke blott framdeles åsidosätta dem, utan äfven ofta, hela sitt lif igenom, minnas

dem som ett onyttigt gräl, som en plågsam men öfverstånden barnsjukdom. Om de deremot föras till den punkt de böra, så prisas deras inneboende kraft att reda begreppet, skärpa omdömet, utbilda smaken, stadga viljan, med ett ord att öfva, utveckla och stärka allt det högsta och ädlaste hos menniskan, till någon likhet med de gamlas berömda lif, till deras klarhet och sans, till deras skönhetssinne och karaktersfasthet. Och härigenom förklaras de äfven som den bästa bildningsskola, icke blott för det litterära utan äfven för det praktiska lifvet. — Så stora fördelar kunna ej köpas för dyrt; och för att vinna rum för de klassiska, måste moderna språken antingen uppskjutas eller läras genom enskilt undervisning. För hvad som anses utgöra vår tids vettenskapliga ära och rikedom, för naturkunskaperna i deras mångfaldiga utgreningar, finnes ingen plats vid elementarläroverken. Den lucka som härigenom uppkommer anses för oskadlig, då dessa vettenskaper egentligen höra till en mognare ålder och äro föremål för akademisk undervisning. Dessutom går en technologisk inrättning, beräknad icke blott för näringar och handel, utan äfven för praktisk vettenskap och kompetens till lägre civiltjenster, i bredd, icke som apologistierna här, med skolan, utan med gymnasium, och dit dimitteras från skolans högsta klass, med dispens likväl från grekiskan under skolåren. I öfrigt ifras ofta och eftertryckligt mot tidens vidt utbredda, men också derföre ytliga mångkunnighet, och i synnerhet inpreglas oriktigheten af den vanliga förvexlingen emellan *kunskaper* och *bildning*. Kunskaper, säges det, äro visserligen nödvändiga för bildningen, såsom dess ämne och föremål; men vidsträckta kunskaper kunna likväl vara förenade med verklig råhet, äfvensom på andra sidan inskränktare insigter kunna bestå med den högsta bildning. Blotta vetandet utgör ej ännu bildningen: det kan vara som den döda tron

i religionen, bildning förhåller sig till vetande som förmåga till insigt, eller som kroppens vighet och styrka till dess omfång och tyngd, hvilka ej alltid motsvara hvarandra. Sålunda visste Greker och Romare otvifvelaktigt vida mindre än vi i språk, historia, geografi; och hvad särskilt angår den yttre naturen, ifrån himlahvalfvet och solarne ner till gräset och dess kryp, naturens krafter och menniskans medel att beherrska dem: i allt detta voro äfven de visaste bland dem nybegynnare mot oss. Men detta oaktadt förråda deras skrifter en bildning i det rent och allmänt menskliga, det vill säga en sjelfständig, genomgripande, öfverensstämmande utveckling af menniskans ädlaste anlag, sådan vi ännu efter årtusenden beundra den hos Plato och Sofokles, hos Herodotus och Livius, hos Cicero och Flaccus, eller rättare sådan vi beundra den, icke i det enskilta utan i det hela, i den storsinta, klara, bestämda andan af hela deras rika lif. Det är denna anda som åter borde inympas på det dvergvuxna tidslynnet; och derföre tillstyrkes först och sist, att ej försprida de yngre årens fattningsgåfvor på en mängd af läroämnen, utan sammantränga dem inom några få stora och värdiga föremål, som orubbligt och med allvar fullföljas hela läroverket igenom, för att på denna osvikliga grund uppföra den annars vacklande lifvets byggnad.

Det är hufvudsakligen efter dessa grundsatser som den nya planen för elementarläroverken i Bayern blifvit uppgjord, och hvari Thiersch, jemte den berömde naturfilosofen Schelling anses väsendtligen hafva deltagit. Denna plan är märkvärdig dels derföre, att den i sin renhet föreställer en särskilt grundåsigt i uppfostringsläran, dels äfven derföre att den erbjuder flere jemförelsepunkter med vårt eget nu gällande undervisningssystem. Men då jag nyligen vid ett annat tillfälle fullständigt yttrat mig här-

öfver, måste jag för närvarande inskränka mig till några blott och bart summariska underrättelser i ämnet, så vida nemligen frågan endast är om klassiska studier.

Lärotiden är beräknad, liksom hos oss, på 10 år, nemligen från 8 till fyllda 18 år. Deraf tillhöra de sex första skolan, de fyra sista gymnasium. Klassiska litteraturen är på begge ställena hufvudsaken. I skolan föres undervisningen i latin derhän, att gossen med fullkomlig säkerhet innehar det formella och techniska af språket, så väl formlära som syntax, har något begrepp om latinska uttryckets renhet, kan tyda och redovisa Nepos eller Cæsar, ehuru undervisningen hufvudsakligen fortgår efter krestomathier, med dertill lämpad språklära; har dessutom genomgått en latinsk anthologi i poesien, samt kan sjelf författa prosodiskt felfri hexametrisk eller elegisk vers. För att vinna detta ändamål äro, af 26 timmar i veckan, som undervisningen upptar, 16 anslagna till latin under de tre första, och 12 under de tre sista läro-åren. — På gymnasium fortsättes detta läro-ämne efter samma skala. I afseende på valet af författare är grundsatsen derstädes den, att man fortgår i naturlig ordning, nemligen i prosan från historici till talare, derifrån till filosofer; i poesien från epici till lyriker och dramatici. Sålunda omfattar gymnasii-undervisningen bland latinska prosaister: hela Sallustius, så många dekader af Livius som kunna medhinnas, Taciti Germania och Agricola, samt stycken af Annalerna, allt likväl på särskilta år. Derefter ett urval af Ciceros epistlar och tal, Brutus eller böckerna de Oratore, 10:de Boken af Quintilianus, allt i förening med rhetorik. Slutligen af Ciceros filosofiska skrifter Officia eller de Finibus Bonorum, Academica eller Qvæstiones Tusculanæ, i förening med en inledning till gamla filosofien, till och med filosofskolorna i Athen. I poesien åter hela Virgilius, hela Horatius, af Ovidius Meta-

morfoserna och Fasti, Plauti Aulularia eller Terentii Adelphi. Med dessa studier förbindes äfven metrik utsträckt, utom skolans fordringar, till kännedom af de allmännaste lyriska strofer, hvarjemte icke blott Latinsk, utan äfven Tysk vers hör till gymnasiiöfningarne, den sednare likväl endast som efterbildning från klassikerna. Skriftliga och mundtliga öfningar fortgå på det trägnaste både genom skola och gymnasium, och på sistnämde ställe hållas föreläsningarne i vissa läroämnen på latin. I afseende på tydningen af ofvannämde latinska författare bör anmärkas, liksom för de grekiska, att den i allmänhet är mera statarisk än kursif, men kritisk egentligen endast der textens svårigheter göra det oumbärligt. Det åter af ett arbete, som ej hinner på detta sätt genomgås under läroåret, öfverlemnas åt ynglingen sjelf som dock derföre bör redovisa. — Grekiskan börjas med fjerde skolåret och undervisningen fortgår efter samma method som i latin, de skriftliga öfversättningarne på grekiska icke undantagna; dock betraktas dessa, som äfven på gymnasium fortsättas, mera som kontroller på säkerheten af det inlärda i ordböjning, accentuationslära och syntax, än som egentliga öfningar i Grekisk stil. Skolundervisningen i detta språk drifves derhän, att icke blott formläran, och hvad dertill hör, nemligen prosodien och accentläran, samt dessutom syntaxen med möjligaste noggranhet inläras, utan äfven ett mindre historiskt arbete, t. ex. Anabasis eller Cyropædien kan med full säkerhet redovisas, ehuru explikationen egentligen här, som i latin, är ställd på krestomathier, lämpade efter gramatikan. Gymnasiistudierna äro en fortsättning häraf. Vid slutet af dessa, bör ynglingen ha genomgått Herodotus eller Xenofons historiska skrifter: bland oratorer Isokrates eller af Demosthenes olympiska eller filippiska talen, samt talet pro Corona: bland filosofer Platos Protagoras, Gorgias, Fädon, eller Xenofons

filosofiska skrifter. I poesien, Iliaden och Odysseen, hela Sofokles och Pindarus samt valda stycken af Euripides och af Aeschylus, Perserna eller Prometheus. —

Det är icke utan skäl som man torde finna dessa anspråk på klassisk bildning öfverdrifna för en 18:årig yngling. Erfarenheten har likväl visat, att de i många år låtit realisera sig i Preussen, och från långliga tider tillbaka i Würtembergska läroverken. Men omständigheterna äro der mycket olika med hos oss, och möjligheten af en sådan framgång beror på flere förhållanden, som skilja sig från de härvarande. Hit hör först och främst det vida längre läroåret. En god tredjedel af året upptages hos oss af ferierna, som i Tyskland äro inskränkta till 6 veckor. Ehuru man alltså i Bayerska läroverken ej läser mera än 26 timmar i veckan, så svara likväl 10 läroår der emot 13 hos oss. I Preussen deremot och Würtemberg der lärotimmarne äro 32, liksom här, svara 10 undervisningsår mot 16 af våra, då man nemligen jemför antalet af lärotimmar. Det är naturligt att undervisningen på detta sätt skall kunna föras vida högre än här. — Men härtill kommer vidare, att drygaste delen af denna förlängda lärotid är anvist åt klassiska språken, mot hvilka alla andra läroämnen måste stå tillbaka. En del äro alldeles uteslutna, naturvettenskaper, lefvande språk, sång, musik, gymnastik, hvilka ej föredragas offentligen, utan på extra timmar och mot särskilt betalning. Äfven i modersmålet bibringas ingen särskilt undervisning, utan endast gemensamt med gamla språken, på det sätt att uppmärksamheten fästes på skiljaktigheten och öfverensstämmelsen språken emellan. När så erfordras hänvises på en särskilt grammatik för modersmålet, den hvarje lärling skall ha till hands, men som ej får göras till föremål för särskilt föredrag. Vid en allmän öfversigt, och då man sammanräknar alla tio årens lärotimmar, så vid skola som gymnasium, befinnes att

latin och grekiska upptaga omkring $^{2}/_{3}$ af tiden. Dernäst mathematik ungefärligen $^{1}/_{8}$, religion $^{1}/_{10}$, historia och geografi $^{1}/_{16}$ och logik en knapp $^{1}/_{64}$ af hela lärotiden. — Härtill kommer slutligen en egenhet i afseende på lärarepersonalen, och som består deruti att skollärarne, eller, som de der kallas, præceptorerna, utgöra ett särskilt lärostånd utan kompetens till, eller anspråk på någon högre litterär befordran. De äro således inskränkta till den visserligen vigtiga, men dock mödosamma och enformiga bestämmelsen att alltjemt hos barnen inöfva och inpregla det rent elementära af latinska och grekiska språken. Anledningen till en sådan författning ligger i den erfarenhet man gjort att det ständiga sträfvandet uppåt, det ideliga ombytet af lärare inom samma klass, medförde ständiga omvexlingar i lärosättet, bröt derigenom skolans enhet och fasta gång, betog läraren den säkerhet som endast vinnes genom mångårig öfning, och slutligen äfven härigenom hos barnen hindrade den noggranhet i uppfattning, den fasthet i bibehållandet, den färdighet i användningen af det inlärda som utgöra egentliga grunden för det unga sinnets stärkande och utveckling. Af dessa skäl äro äfven anspråken på sådana lärare ringa, i afseende på omfånget för deras kunskaper, men deremot så mycket strängare vid frågan om kunskapens säkerhet och detaljerade noggranhet. Det fordras alltså af en præceptor endast att med bifall hafva genomgått skola och gymnasium. Det förhör som med honom anställes svarar ungefärligen mot praktiska undervisningsprofvet hos oss, men är, åtminstone efter föreskriften, vida strängare. Efter en sådan pröfning måste sökanden tillbringa minst två år som vikarierande lärare, assistent eller repetitor vid lärdomsskola, innan han får anställas som ordinarius. Det samma gäller äfven om skolans öfverlärare eller rektor, hvilken dessutom måste ha tillbragt trenne år vid aka-

demien. För gymnasiilärare, der äfven tre års akademisk bildning förutsättes, äro profven mera omfattande. Examen är först theoretisk, och bevistas af flere universitetsprofessorer, gymnasii rektor och ett ombud, tillförordnadt af inrikes ministern. Förhöret anställes mundtligen och skriftligen öfver alla läroämnen som föredragas på gymnasium; ty med undantag af mathematik och religion (som ha särskilta lärare) föredragas alla andra läroämnen i gymnasiiklassen af samma lärare, liksom i skolan. Dervid öfversättes på latin en uppsats, hvarvid språkets icke blott felfrihet utan renhet är hufvudsaken, och väsendtligen bestämmer kompetensen. Äfven bearbetas ett uppgifvet ämne på latinsk vers. I grekiskan, liksom i latin, tydes en classicus sålunda, att föreläsningen äfven omfattar metrik, poetik och rhetorik, hvarefter en stil öfversättes på grekiska. Gamla filosofiens historia, jemte logik föreläsas. Historia, geografi, antiqviteter, mythologi och litteraturhistoria ingå äfven i förhöret; men filologiska betyget har gifven öfvervigt och bestämmer företrädet. Efter detta theoretiska prof fordras, liksom vid skolan, två års tjenstgöring såsom vicarius. Praktiska profvet åter för gymnasiilärare, hvilka kallas professorer, aflägges i hufvudstaden inför en kommission, som består af en universitetsprofessor i filologien, två gymnasii-rektorer och andra autoriteter. Hufvudsaken härvid är sökandens sätt att behandla en klassisk författare, hvarföre äfven ett år förut genom allmänna tidningarne tillkännagifvas de latinska och grekiska skrifter hvarur ställen för pröfningen skola hämtas. Stället sjelf bestämmes omedelbarligen före pröfningen genom lottning mellan de sökande, och för genomseendet deraf lemnas $^1/_4$ timme. Derefter anställes ett colloquium på latin, som rör innehållet, methoden och de kritiska svårigheterna af det föredragna stället. Öfver det hela föres noggrant och detal-

jeradt protokoll. Slutligen är, efter dessa examina, all anställning som gymnasiilärare provisorisk på tre år, och det beror på lärarens flit och ungdomens framsteg huruvida den öfvergår till ordinär, hvilket pröfvas af regeringen. Aflöningen är emedlertid tillräcklig, växer progressift med åren och öfvergår slutligen till pension; men förflyttning från läroverk till ecklesiastik befattning kommer aldrig i fråga.

Det är genom dessa och dylika åtgärder som man sökt befordra de klassiska studierna, visserligen på bekostnad af andra läroämnen, men likväl efter en beständ, genomtänkt och i alla sina enskiltheter sammanhängande skolplan. Denna åsyftar tydligen att återföra undervisningen till den punkt der den stod ungefärligen för ett århundrade tillbaka, och der den hufvudsakligen ännu står i England, så vidt nemligen frågan är om det klassiska elementets öfvervigt. Denna plan blef gillad och antagen af regeringen 1829, men är nu åter afskaffad, utan att jag med säkerhet känner hvad som blifvit satt i dess ställe. Jag beklagar endast en sådan ombytlighet. Ty i vår tid, som försöker så mycket i uppfostringsväg, hade det väl äfven kunnat löna mödan att försöka hvad det kunnat blifva af en ungdom, hvars vetande väl ej vore så vidsträckt till arealen som nu, men deremot också ginge djupare, och det i läroämnen hvilkas bildande kraft, så för barnet som ynglingen, ingen tänkande man plär bestrida. Det hade kunnat löna mödan försöka hvad en återgång till våra fäders åsigt af skolan kunnat medföra. Ur den skolan utgingo ofta ynglingar, som blefvo män i staten och kyrkan, väl med mindre mångkunnighet, men också med mindre flärd, med mindre slipad yta, men också med mera inre kraft. De dömde icke så lätt, som vår tids unga, öfver vetenskap och konst, öfver religionens och statsförfattningens svårlösta frågor; men de dömde också i allmänhet mindre lösligt och förhastadt,

och i synnerhet mindre afgörande. De saknade mycket af den vishet som nu, till billigaste priser, hämtas ur tidningar och konversationslexica, de visste kanske ej hvarför åskan slår, hvarför gräset växer; men de visste hvarför Leonidas föll vid Thermopylä, hvarför Sokrates tömde giftbägaren, de visste hur Homerus sjöng, hur Plato diktade, hur Tullius talte. De voro mera främmande än vi i den yttre verld som omger oss; men de voro desto mera hemmastadde i en verld, full af sjelfständighet, kraft och skönhet, de voro förtrogne med de stora skuggorna derinne. Det hade väl kunnat löna mödan att försöka återgången till detta.[1]

Men det är tid, det har redan länge varit tid att afbryta en framställning, för hvars torrhet jag ber mina öfriga åhörare om förlåtelse, och som icke kan påräkna något deltagande, om icke tilläfventyrs af skollärare och männer af yrket. För dem kan det icke vara så likgiltigt som för andra, huru man i deras yrke äflas på andra sidan Östersjön, och hvilka stridiga elementer som, äfven i detta afseende, jäsa i den oroliga tiden. Det är således egentligen för er, I lärare, som jag i dag talat, och jag slutar med att tacka er för den möda som i år blifvit använd på undervisningen. På gymnasium har den blifvit ökad derigenom, att föreläsningarne, förr inskränkta till tvenne, nu blifvit

[1] Sedan detta sades har jag skaffat mig närmare underrättelser om förhållandet. Enligt dem finnes knappast i hela Europa något land der undervisningsplanerna förete en sådan ombytlighet och fluktuation som just Bäjern. Skolordningen af 1830, som sattes i stället för den här omtalta af 1829, var ifrån 1804, således på 26 år, den åttonde som blifvit gillad och antagen. Emedlertid afviker dock den ännu gällande 1830 års skolplan obetydligt från den af 1829. Den erkänner, liksom sin företrädare, klassiska språken för skolans hufvudsak, och inrymmer dem i det närmaste samma företräde som förut. Endast i afseende på modersmålet, som i 1829 års skolplan hade ingen särskilt, och historia och geografi, som hade alltför få undervisningstimmar, är väsendtlig ändring gjord och tillbörlig tid anvisad åt dessa visserligen vigtiga läroämnen. J:fr *det offentlige skolväsens författning i adskillige tydske stater af F. Moltke Bugge*, Christiania 1839, II B. p. 211—224.

utvidgade till trenne afdelningar. En af forntidens skalder har lärt oss

»att jemnt tal
älska ej vishetens eviga mör, men de glädas åt udda.«

Förändringen var nödvändig och vi ha allt skäl att hoppas det den blir nyttig.

I ynglingar, som snart kommen tillbaka! Öfver eder är icke blott den store lärarens öga, som älskar ljuset och ser och bedömmer sitt unga menniskoslägte. Men äfven den ringare, den mensklige lärarens öga är fästadt på er, med hjertlig välvilja, men med rättvisans nödvändiga stränghet. Som tiden nu är gifvas här flere vägar till lycka och befordran. Vi hindra er icke att gå hvilken af dem I förmån, kanske till statens högsta embeten, till stjernor och band af mångahanda färger. Men en sak vill jag säga er allvarsamt. *Vi* hylla andra färger; och genom detta läroverk går ingen, som icke bemödat sig om en purpurflik af Ciceros Toga prætexta eller af Socratis mantel. Ställen er det till efterrättelse. Flere ibland er ha blifvit flyttade till en högre plats; men påminnen er, att det skett med villkor, att vid en ny pröfning befinnas värdige dertill. Tänken icke, att meningen härmed är endast att skrämma er, och att det ej är något allvar med varningen. Varningen är faderlig, men allvarsam; och jag ber er uppriktigt, tagen er till vara för vanäran att bli återförvista. Jag ber er komma ihåg att det egentligen är Rom och Grekland som skall flytta er. Vi fordra ingenting mer än hvad I genom flit och omtanke kunnen åstadkomma; men detta fordra vi ovillkorligen, och håglöshet och försummelse blifva ingen ursäkt. Väl är det skönt, att solen har mognat å nyo, att sommaren ändtligen är här, och bär skolferierna, som idel rosenknoppar, rundt omkring sin gröna hatt. Jag

gläder mig deråt äfven så hjertligt som I. Men låten dock icke dåra er af den galande göken, låten ej locka er för långt från hemmet och från boken, som lär och bildar och stärker. Allting blomstrar *omkring* er. Lagen derföre så, att äfven något må blomstra *inom* er, på det frukten må knyta sig till hösten, och som vinterfrukt vara året om, vara lifvet igenom. Detta är sommarens stora, fruktbärande betydelse för hvarje menniskoålder, och följaktligen äfven för eder. Han som växten gifver, Han gifve äfven växt och förkofran åt er i kunskap och dygd, i oskuld och frid, Han välsigne er utgång i dag, och er ingång när I kommen tillbaka! Farväl!

Kallelse till prestmöte 1832.

Till Vördige Presterskapet i Wexjö stift.

I.

De kända hinder som hittills för mig gjort omöjligt att se Stiftets Vördige Presterskap samladt, hafva ändteligen upphört; och det är derföre med glädje som jag härmedelst inbjuder Er, älskade Embetsbröder, till det Prestmöte hvilket, så framt ej laga förfall mellankomma, börjas i Wexjö d. 28 nästkommande Augusti. Kyrkolagen utsätter för dylika sammanträden väl endast tre dagar, bland hvilka icke fullt en är anslagen till öfverläggningar om Stiftets och Kyrkans administrativa och ekonomiska angelägenheter. Detta var också tillräckligt på en tid då Prestmöten höllos hvarje år, Statens egen inrättning var enklare och mera patriarkalisk, och i samma mån dess förhållande till Kyrkan mindre invickladt. Nu äro omständigheterna förändrade. Årliga Prestmöten ha länge, och med skäl, varit obrukliga. Staten har hedrat Presterskapet med en mängd civila uppdrag och förvaltningsåtgärder, och andeliga Styrelsen har, i flera fall än fordom, blifvit ett supplement till den verldsliga. Härigenom har äfven antalet af de ämnen, hvarom ett församladt Presterskap måste öfverlägga, blifvit mångdubbladt. Att på en enda dag, hvars halfva förmiddag dessutom är upptagen af Gudstjenst, föredraga, pröfva och utan förhastande afgöra dessa, torde väl få anses

för omöjligt, helst i ett Stift der Presterskapet ej på femton år varit samladt, och i en tid så rik på omvexlingar och försök som den nyss förflutna. Af dessa skäl anser jag nödvändigt att för dylika rådplägningar tillägga ännu en dag, hvarigenom Prestmötet icke kan slutas förr än d. 31 Augusti. Jag hoppas att mina Herrar Stiftsbröder ej ogilla denna förändring, påkallad af behofvet, och som dessutom för mig enskilt medför glädjen att en dag längre kunna påräkna deras sällskap.

Ämnet för de föreskrifna Disputations-öfningarna bestämdes vid sistledet Prestmöte och är IX Artikeln af Benzelii Repetitio, *de Gratia Dei in Christo data.* En högre upplysning i detta ämne än den som vinnes här nere, har emedlertid genom döden tillfallit icke mindre än fem af de vid sista Prestmöte tillförordnade Officianter, nemligen Dom-Prosten, L. N. O. Herr Doctor M. Lamér, Härads-Prosten Herr Magister J. Z. Hjelmerus, Prosten Herr Magister Fredric Stocke, Comministern Herr Joh. Lund, och Prosten Herr S. Åstrand.

I de sålunda afgångnes ställe har jag utnämnt till Præses Dom-Prosten, L. N. O. Herr Doctor C. I. Heurlin; vice Præses Theologiæ Lectorn, Härads-Prosten Herr Doctor S. Elmgren; Respondenter Kyrkoherden Herr Magister O. Nordström, Comministern Herr Magister C. Björkman; Predikant Prosten Herr Magister P. Pontén, och komma till dessa, så väl som öfriga Herrar Officianter, särskilta skrifvelser att utfärdas.

II.

Bland de ekonomiska ämnen som det förestående Prestmötet erbjuder till öfverläggning och afgörande äro flere af mycken vigt för Presterskapet. Exempelvis bör jag bland dessa anföra följande:

Frågan om *Riksdags-Contingenten.* På gifven anledning har Consistorium i Cirkuläret N:o 271 redan fästat uppmärksamheten på det osäkra och obilliga i grunderna för utgörandet af denna afgift, som hittills blifvit bestämd efter förmedlade hemmantalet. Från alla Stiftets Contrakter äro också yttranden och förslag i detta afseende infordrade och aflemnade, men af mycket olika innehåll. Ämnet utgör också otvifvelaktigt en Synodalfråga, och har derföre hittills måst lemnas oafgjordt. Hvad som i synnerhet gör denna afgift tryckande är att den måste sammanskjutas på en gång. Det vore både billigare och mindre känbart om den, till ett bestämdt belopp, fördelades på år, likasom man till brandstod samlar ett capital, som dock ej utgår förr än olyckan inträffar. Ett sådant beslut har man äfven träffat i Carlstads Stift vid sistledet års Prestmöte derstädes.

En lika vigtig men långt ömtåligare och mera granlaga fråga är den om *Löne-conventioner.* Genom Kungabrefvet af d. 28 Maj 1830, meddeladt i Cirk. N:o 296, äro Consistorierne anbefallda att befrämja dem. Skall detta, med något hopp om framgång, ens kunna försökas, så måste grunder uppgöras, användbara om icke för hela Stiftet, åtminstone distriktsvis. De förslag och uppgifter, som i detta afseende från alla Contrakter blifvit inlemnade, äro svåra att sammanjemka, fordra mycken granskning och böra i ett sammanhang af Ståndet pröfvas.

Pastoraternas *classifikation* bestämdes vid sista Prestmöte, då icke mindre än sju nerflyttades från första till andra classen. Härigenom inskränktes befordringsrätten för högre lärdom på ett sätt, som i våra tider torde vara betänkligare än någonsin. Det har dessutom visat sig att ett och annat af de nerflyttade uppgifvit en större inkomst än några som qvarstå i första classen. Om, i betrak-

tande häraf, ett och annat Pastorat återtoge sin förra plats i classifikationen, skulle jag på andra sidan anse billigt att ett lika antal af de svagaste i andra afdelningen nersattes till tredje classen, för att jemna förhållandet. Saken är i flere afseenden af den vigt att den förtjenar en noggrannare öfverläggning af det samlade Preste-Ståndet.

Huruvida *Enkehjelpen* både utgår och fördelas efter billiga grunder, torde åtminstone kunna sättas i fråga. En årlig utdelning efter insats och classer, dem man, under vissa villkor, sjelf väljer, och hvarigenom denna angelägenhet antar naturen af en vanlig Pensions-inrättning, har nyligen i ett Stift blifvit beslutad. I allt fall behöfver den vid sista Prestmöte väckta fråga om en afgift af Adjunkter och Skollärare att på ett bestämdare sätt afgöras.

Vid flere Pastorater har satt sig en *Öfverbyggnadssumma* som stundom oafkortad utfordras af efterträdaren. Härigenom kan för framtiden mycken tvist och oreda uppkomma. Billigheten fordrar att saken regleras på det sätt att vissa procent årligen afgå på summan, till dess hon slutligen alldeles försvinner.

Dessa och några andra dylika frågor tyckas vara af den beskaffenhet, att de svårligen vid ett allmänt sammanträde kunna afgöras, äfven med den förlängda tiden för öfverläggningarna, så framt de ej förut blifvit beredda och utvicklade. Af denna anledning har jag trott mig böra för denna gång, sammankalla en *Prestmötes-Beredning* som sammanträder i Wexjö d. 23 Augusti. Ledamöter deri äro Deputerade valde inom hvarje Contrakt, en eller två, efter godtfinnande. Väljande äro samtelige Prester inom Contraktet, men valbar endast en Ordinarie; och får jag härmedelst anmoda Herrar Härads-Prostar att, på tid och ställe som faller dem lägligast, låta dylika val anställa. Hvarje Prestman som vid Prestmötet önskar någon fråga,

helst af allmännare vigt, väckt och afgjord, är äfven berättigad, och härmedelst inbjuden, att till Beredningens Ordförande insända sitt förslag, inom utgången af Julii månad.

III.

Det är vanligt att vid Prestmöten lemna en berättelse om de förändringar som sig i Stiftet tilldragit, jemte en allmän öfversigt af det tillstånd hvari dess ecclesiastika angelägenheter befinna sig. Dylika periodiska Monografier öfver Stiften äro nyttiga i den mån som de äro fullständiga, noggranna och omfattande, och lemna derigenom brukbara materialier för en framtida Historia om Svenska Kyrkans bildning och utvickling. I detta afseende utmärka sig synnerligen, under de sednare åren Prestmötes handlingarna i Götheborgs, Lunds och Carlstads Stift. Det vore önskeligt att något sådant kunde åstadkommas äfven för Wexjö Stift, och derigenom en möjlighet beredas att i flere grenar af Kyrkoförvaltningen införa något mera enhet och likstämmighet. Det är af detta skäl, och med anledning af XXV Cap. 7 § Kyrkolagen, som jag härmedelst får anmoda Herrar Härads-Prostar att infordra och till mig, vid Midsommarstiden, insända följande upplysningar, rörande

A). *Bibelspridningen.* Finnes Bibeln i allmänhet, det vill säga i de fleste hushåll? Har behofvet deraf hos allmogen yttrat sig större än de tillgångar Stiftets Bibel-Sällskap kunnat bereda? Läses verkeligen den anskaffade Bibeln, synnerligast Nya Testamentet? Har denna läsning, der den öfvas, föranledt någon märkbar förbättring till ett christeligare lefverne? Hafva någorstädes försports missbruk af en dylik eller annan andaktsläsning till svärmeri, ofördragsamhet och andeligt högmod?

B). *Sederna,* Härom kunde mycket vara att fråga, och jag emottar gerna hvad upplysningar som häröfver meddelas. Synnerligast måste jag likväl utbedja mig dylika i afseende på talämnet för dagen, och som äfven genom sitt inflytande på folket förtjenar att vara det, nemligen frågan om dryckenskap. Hvilka åtgärder mot denna last äro af Presterskapet vidtagne, till följe af Consistorii uppmaningar i Cirkul. N:o 305 och 309? På hvilka ställen äro Nykterhetsföreningar träffade, efter hvilka grunder uppgjorda, och med hvad noggranhet iakttagna? Är hopp förhanden att de framdeles kunna vidare utsträckas? Har erfarenheten visat huruvida sådana öfverenskommelser som åsyfta fullkomlig afsägelse af bränvinet, eller de som blott söka att inskränka dess missbruk, äro lämpligast och tillförlitligast?

C). *Allmänna Gudstjensten.* I hvilka Landtförsamlingar hålles Ottesång om Bönedagarna? Huru och hvar äro Passionspredikningarne fördelade mellan Pastor och Comminister? Hvilka Församlingar hafva ännu ej antagit nya Psalmboken? Hvar och på hvad sätt är någon anstalt vidtagen till nödig förbättring af Kyrkosången?

D). *Förhör.* Huru lång tid användes vanligtvis på Husförhören, uppteckningen oberäknad? Huru äro så väl dessa, som Nattvardsungdomens undervisning, fördelade mellan ordinarie Presterskapet? I hvilka Pastorat sker Confirmationen alltid i moderkyrkan? Hållas öfverallt de föreskrifna Communionförhören, och på hvad tid? Huru ofta hållas Kyrkoförhör? Äro någorstädes Predikoförhör brukliga?

E). *Kyrkor.* Hvilket är det contanta belopp som åtgått för hvarje af de nybyggda Kyrkorna sedan sista Prestmöte? Hvilka behöfva nybyggas, utvidgas eller väsendte-

ligen repareras? Hvilka stå under byggnad, hvarmed förstås sådana till hvilka grunden är lagd? För hvilka är nybyggnad besluten, när är beslutet fattadt och inom hvad tid skall det vara utfördt? Hvilka ha undergått betydligare reparation sedan 1817, med hvad omkostnad, och hvar är sådan beslutad? Hvilka Orgelverk äro sedan samma tid nybyggda eller reparerade?

F). *Skolor på Landet.* Huru många stående Skolor finnas i Contraktet, med undantag af Vexelskolor, hvarom uppgifter nyligen inkommit? Hvilka Församlingar ha ordentligt antagna och aflönade ambulatoriska Skolmästare? Hvar deltager Klockaren i undervisningen? Hvilka Skolfonder förefinnas och till hvad belopp? Hvilka af dessa hafva tillkommit sedan sista Prestmöte, vare sig i penningar, jord eller rentepersedlar? Hvilka sådana äro ännu odisponible eller otillräcklige, så att Skolinrättningen måst uppskjutas?

G). *Läsesällskaper.* I hvilka Contrakt fortfara och trifvas desse? Hafva de någorstädes kunnat utvidgas? Hvilka förändringar i deras organisation anses lämpliga?

Slutligen, och då detta Prestmöte icke borde blifva utan allt inflytande på många af Stiftets vigtigaste angelägenheter, hoppas och anhåller jag att det så talrikt som möjligt måtte bevistas. Jag väntar de gamle, emedan vi alle behöfva deras mognare råd och erfarenhet. Jag väntar de medelåldrige, emedan de äro mina jemnårige, emedan vi stå midtemellan det gamla och nya, och borde förmedla begge. Jag väntar slutligen äfven de unga, emedan deras lifligare sinne ofta fattar och känner varmare det rätta, emedan hoppet och framtiden är deras, emedan det är de som skola efterträda oss, och fullfölja eller förbättra hvad vi börjat. Varen mig derföre samtelige välkomna, icke till

onyttiga spörsmål och tvister, utan till lugn och mogen öfverläggning om Kyrkans bästa, hvilket, der det rätt förstås, äfven är Statens och Menskligheten s.

Östrabo d. 20 Mars 1832.

Esaias Tegnér.

Om Dryckenskapslastens hämmande.

I anledning af K. Maj:ts bref rörande detta ämne den 3 Mars 1832.

Dom-Kapitlet tviflar icke att Vörd. Presterskapet häri med vördnad och tacksamhet erkänner ett förnyadt prof af Konungens faderliga omsorg för sitt folks bästa. Detta beror väsendtligen på Gudsfruktan och Seder: och det är Läroståndets höga bestämmelse att lifva, befordra och underhålla den förstnämnde, och vaka öfver de sednares helgd. Men af allt Sedeförderf i vårt land är dryckenskapen afgjordt det skadligaste. Dom-Kapitlet behöfver icke fästa ett tänkande Presterskaps uppmärksamhet på de olyckliga följderna deraf; ty desse ha tyvärr redan alltför länge legat i öppen dag. Det har länge varit anmärkt att många af de gröfsta brott begås i fylleri; och detta bestyrkes officielt af de uppgifter som anförde Kungabref innehåller. Huru förderfligt dryckenskapen inverkar på menniskokroppen, visar sig bäst då man vid ett Husförhör eller en Konfirmationsakt jemför Gossarnas växt och utseende med de jemnåriga Flickornas. Får det skändeliga bruket att ge bränvin åt barn ännu fortfara en mansålder eller två, så gifves troligtvis derefter ingen m a n s å l d e r, utan ett slägte af dvergar fortplantar sin uselhet under det hopkrympta och vanärade Svenska namnet. Bland orsakerna till landets aftagande välmåga är också dryckenskapen otvifvelaktigt en bland de verksammaste; och det är nu mera ingenstädes

ovanligt att se hungriga barn stryka omkring och tigga sitt bröd, under det den oförnuftige Fadren på krogen bortkastar hela sin arbetsförtjenst, som kunnat vara tillräcklig för deras bergning. Saken är allvarsam, griper djupt in i hela Samfundslifvet och hotar att förgifta alla dess källor. Det är visserligen icke möjligt för Presterskapet att ensamt, ännu mindre att genast och på en gång häfva det onda: ty flere af dess orsaker ligga utanför vårt område: men det är både christelig och medborgerlig pligt att motarbeta det hvar man kan. Härvid bör borgerliga lagens biträde, ehuru otillräckligt, icke försmås, utan handhafvandet af författningarne, helst mot lönnkrögeri eftertryckeligen och bestämdt yrkas hos vederbörande. Ännu mindre bör opinionens medverkan försmås, eller rättare dess ledning i en bättre riktning. Kunde allmänna tänkesättet småningom böjas derhän att dryckenskapen ansåges såsom något vanhederligt, ärelöst och under allmänna föraktet hänfallet, så vore härigenom ett ganska vigtigt steg taget för dess hämmande. I detta afseende är nyttigt och ändamålsenligt att de nyktre och ordentlige bland allmogen utmärkas af Presterskapet med uppmuntran, beröm och förtroende. Detta är sedernas Aristokrati, den ädlaste af alla. I sammanhang härmed står äfven ett alldeles motsatt förhållande mot bestämde och allmänt erkände drinkare, liksom mot privilegierade krögare, som idka ett näringsfång lofgifvet i lag, men i sig sjelf det nedrigaste i Staten. Det vore önskeligt att deras privilegier i opinionen medförde förlust af medborgerligt förtroende och hederligt umgänge; ty den som kan lefva på en sådan vinst är icke passande sällskap för någon redlig man. Till hämmande af dryckenskapslasten skulle äfven bidraga om från en bättre och renare tid återupplifvades gamla plägseder, som åsyfta ett oskyldigt nöje, och äro stärkande både för kropp och sinne.

De afleda till oskadlighet det naturliga, i menniskosjälen inrotade behofvet af tillfällig förströelse, helst hos de unga: och de äldres närvaro och tillsyn vid sådana tillfällen borde förtaga all farhåga för oordentligheter.

Presterskapets egentliga inflytande beror, i denna som i flere andra frågor, likväl väsendteligen på efterdöme och öfvertalande. Det förstnämnde är ofta det verksammaste; och Dom-Kapitlet gör sig det hopp att detta ingenstädes uteblifver. Skulle ett eller annat personligt undantag finnas, så bör sådant, i enskilt eller offentlig väg, genast anmälas, då allvarsamt beifrande ej skall saknas. Det är dessutom icke ensamt det personliga efterdömet i dagliga lefvernet och inom eget hus hvarigenom en nitisk och rättskaffens Prestman kan verka. Han är äfven, efter gammal loflig plägsed, ofta som gäst närvarande vid allmogens samlingar och gillen. Hans närvaro der bör och kan afstyra all öfverdrift och oordning. Hvad dernäst öfvertalandets makt angår, så äro tillfällena att pröfva den mångfaldiga. I Predikan, i Socknestämma, vid Husförhör, i det enskilta umgänget kan och bör Läraren uttala sin mening i detta vigtiga ämne. Sker det med den stadgade öfvertygelsens säkerhet och kraft, saktmodigt men allvarsamt: visar han sina åhörare de i så många afseenden förderfliga följderna af dryckenskapslasten som öfverallt framträda, och hvarpå han beklagligtvis ej behöfver länge leta efter exempel: öfverdrifver han icke sina fordringar utan snarare försöker att småningom förbättra, än att våldsamt bryta folkets vanor; så är väl möjligt att han i början, men säkerligen icke i längden skall tala förgäfves.

Beträffande sluteligen de föreningar och öfverenskommelser som till det ondas hämmande kunna föranstaltas, så vill Dom-Kapitlet i detta afseende icke reglementera. Då syftningen är gifven öfverlemnas med skäl åt ett upplyst

Presterskaps urskillning att efter olika omständigheter och åsigter bestämma form och villkor för dylika öfverenskommelser. Bland dessa sätter Dom-Kapitlet i främsta rummet sådana, som åsyfta barnens och ungdomens afhållande från bränvin. Dessa kunna och böra vara alldeles ovillkorliga. I afseende på de öfriga så vore otvifvelaktigt de Nykterhetsföreningar som söka upprycka det onda med roten, äfven de önskeligaste. Men ett Nykterhetslöfte som ej hålles skadar mer än det gagnar, då det lägger löftesbrott till dryckenskapen, och dessutom i opinionen förderfvar hela företaget. Löftets stränghet afskrämer mången och förleder flere att bryta det; och ändamålet vinnes möjligtvis säkrare genom en Måttlighetsförening hvari många kunna deltaga, än genom ett absolut förbud hvilket blott få underkasta sig. Meningarna härom kunna emedlertid vara delade; och Dom-Kapitlet hoppas att vid instundande Prestmöte härom få öfverlägga med Vörd. Presterskapet. Men huru man också tänker om medlen, så gör sig Dom-Kapitlet förvissadt att alls ingen fråga kan uppstå om ändamålets värde och angelägenhet; och det är för detta ändamål, uppnådt på hvad väg som helst, som Dom-Kapitlet påkallar Vörd. Presterskapets verksammaste biträde. Det är här icke endast fråga om en undersåtlig pligt att gå Konungens bestämdt yttrade önskan till mötes: utan det är äfven och derjemte fråga att rädda Svenska Folket, Svenska Kyrkan från den nesligaste af all undergång.

I Väckelsång

den 11 Juni 1832.

Herrans herrlighet kom in uti huset genom den porten österut; och Huset vardt alltsammans ljust af Herrans herrlighet. När Herren ville visa Profeten Hezechiel grundritningen till det nya Templet som efter Babyloniska fångenskapen skulle uppföras i Jerusalem, då förde han honom i andanom på ett högt berg. Och han såg en man hvars anlete blänkte som koppar. Och Mannen hade ett mätesnöre i sin hand, och han uppmätte för honom Templet, och dess murar och hvalf, dess portar och gångar hvar för sig. Och när allt utmätt var, si *då kom Herrans herrlighet in uti huset genom den porten österut; och Huset vardt alltsammans ljust af Herrans herrlighet.* Orden läsas i Hezech. 43: 5.

Christelige Åhörare! Äfven här, i Ert Tempel, är porten österut, och altaret i vester, tvertemot det vanliga bruket. Det är berömligt af Eder att I icke aktat på en allmän fördom, utan ställt Er kyrka så som omständigheterna och belägenheten fordrade. Ty hvarföre skulle man ej kunna dyrka Gud äfven vid ett altare som vänder sig åt vester, der solen går ner och helsar till de obekanta landen, der alla jordens folkslag tänkt sig de dödas hemvist och Evighetens riken? *Af solens uppgång allt intill nedergången,* det vill säga i öster som i vester, *skall Herrans namn herrligt varda,* heter det hos Profeten Malachi. Sannerligen, Herrans herrlighet har inga väderstreck, och hon träder

in äfven så gerna genom den östra porten som genom den vestra.

Men hvad är Herrans herrlighet? Den uppenbarar sig på mångfaldigt sätt både i den yttre och inre Naturen. Du ser honom i vårens fägring, du förnimmer honom i åskans dunder. När tanken forskar efter sanning och efter sanningens eviga källa som är Gud: när känslan anar hans kärlek, och med hopp och förtroende knäfaller inför Barmhertighetens fader: då ser du en skymt af Herrans Herrlighet, då känner du inom dig en fläkt af hans Anda. Men vill du tänka dig den Högstes herrlighet under en yttre bild, ett synbart tecken, så kan det ej vara annat än Ljuset. Ljuset var det första som Gud skapade: *Varde ljus och det vardt ljus,* heter det strax i början af den heliga Boken. *Ljus är hans klädnad som han uppå hafver,* sjunger David (Ps. 104. 2): *Herren bor uti ett ljus ther ingen tillkomma kan,* säger Apostlen (1. Timoth. 6. 16). I ljuset bor hans herrlighet. Derföre kom den också *in genom den porten österut och Templet var alltsammans fullt af Herrans herrlighet.*

Templet var alltså en boning för ljuset, och detta måste äfven hvart Tempel vara. Men icke endast för det yttre ljuset som kommer in genom den porten österut som dagligen går upp med solen; utan äfven för det inre ljuset som kommer ifrån ljusets ursprung och går upp uti menniskans sinne. Ty hvarföre, mina åhörare, hafven I här med mångårig möda upprest ett Tempel, om icke derföre att det eviga, det himmelska ljuset skulle hafva en boning derinne och derifrån utgjuta sig öfver edra egna hjertan? Till det yttre ljuset sträfvar allt som lif hafver, blomstren förblekna och dö när de ej lifvas af solen, för allt lefvande bor glädjen i dagens sken, men sorgen sitter i mörker och dödsens skugga. Och på samma sätt sträfvar tanken till

det inre ljuset, till klarhet och sanning, och det oroliga hjertat längtar efter den vederquickelse som kommer ofvanefter ifrån ljusets fader. Men hvarifrån skulle väl det inre ljuset utgå, om icke ifrån det Tempel der Herrans ord förkunnas, der förståndet får svar på sina frågor, och hjertats dunkla aningar klarna till visshet? Här skall predikas rätt och sanning: skulle här icke vara *ljus för lifvet?* Här skall predikas odödlighetens hopp mellan grafvarna: skulle här icke vara *ljus för döden?* Sannerliga, mörkret bor rundt omkring, det bor inom oss: men då vi träda in öfver Templets tröskel, då bör det förskingras, och ur det aldraheligaste böra klarhet och dag gå oss till mötes och vara *våra fötters lykta och ett ljus på våra vägar.* (Ps. 119. 105).

Mörkret, sade jag, bor inom oss, och i Templet bör det vara *ljus för lifvet. Hvilken som vandrar om dagen,* heter det hos Johannes (Joh. 11. 9, 10), *han stöter sig icke, ty han ser denna verldenes ljus: men den som vandrar om nattena han stöter sig, ty ljuset är icke i honom.* Men när jag säger att mörkret bor inom oss, så menar jag dermed ingalunda att menniskan skulle vara blind af Naturen, att förnuftets ljus endast skulle vara ett bländverk som vi borde misstro eller förakta för Uppenbarelsen. Tvertom är ju förnuftet Guds första och ursprungliga Uppenbarelse: Gud har skrifvit lagen i menniskans hjerta, säger Paulus: men han har äfven skrifvit Evangelium der; ty hvar der är kärlek, försonlighet, välvilja, der är äfven Evangelium, der är frid och salighet. Men den skriften i vårt eget hjerta, den är likväl för de fleste ännu dunkel och oläslig. Derföre är Uppenbarelsen kommen, icke för att motsäga utan för att bekräfta, icke för att förjaga utan för att förklara förnuftet. Afsöndrar du det tillfälliga och håller dig blott till det väsendtliga, så trifvas de begge i broderlig endrägt

tillsammans, de äro som menniskans begge ögon, hvilka hjelpa hvarandra att se, de äro som högra handen och venstra, hvilka hjelpa hvarandra att handla. Skillnaden är endast den att det uppenbarade Ordet ger dig en högre och säkrare visshet i hvad du förut endast sett såsom i en spegel, såsom i ett mörkt tal. Sålunda lär dig det Ordet, utan vank och villa, hvad du skall tro om Gud och hans egenskaper, om de skapade tingens och ditt eget ursprung; ty det Ordet innehåller Menniskoslägtets urkunder, det ställer dig vid dagarnas början, vid tidens vagga, och undervisar dig i betydningsfulla bilder huru allt tillgått i begynnelsen. Det lärer dig hvad Gud åsyftat med menniskan, hvad din bestämmelse är på jorden, hvad anstalter han genom årtusenden vidtagit för vår upplysning och förbättring. Det lär dig uppoffringens stora hemlighet, den uppoffringens som låter sitt lif för sanning och rätt, den uppoffring hvars frukt växer på korsets Träd, och kallas Försoning. Det lär dig hvad du skall göra och låta, hvad du skall hoppas och förtrösta uppå. Det lär dig rättskaffenhet mot hvar man, ty *Herrans ögon se uppå hvars och ens vägar, och han skådar alla deras gångar,* sjunger Job (Job. 34. 21). Det lär dig kärlek mot hvar man; ty *den som säger sig vara i ljuset och dock hatar sin broder, han är ännu i mörkret,* heter det hos Johannes (1 Joh. 2. 9). Det lär dig ödmjukhet i medgången; ty *Herren bor när them som en förkrossad och ödmjuk ande hafva,* lärer Esaias (Es. 57. 8). Det lär dig tålamod i motgången; ty *tålamod är oss behof, på det vi måge göra Guds vilja, och få thet som lofvadt är,* säger Apostlen (Ebr. 10. 36). Det gifves med ett ord ingen belägenhet i lifvet, der icke det Ordet varnar och lär, tröstar och hugsvalar: det gifves ingen glädje som det ej adlar, ingen sorg som det ej lindrar. Det är *lifvets ljus.* Måtte det bo i Ert Tempel, måtte det härifrån utgå och skina klar-

liga öfver Er dunkla lefnad; ty *Herren är i sitt helga Tempel, och ljusastaken skall icke slockna på altaret.*

Men det är icke blott *för lifvet*, utan äfven *för döden*, mot dess mörker och förskräckelse, som det är ljus i Templet. Visserligen är döden förskräcklig i sig sjelf, och allt lefvande ryser med skäl för den ytterste fienden. Men rysligast är den likväl för menniskan, som har så mycket att förlora, hvars Ande anar sitt högre ursprung, hvars hjerta längtar till odödlighet. Det är i sig sjelf rysligt att stå vid grafven och se ner i det svarta djupet, der allt tyckes vara slut, och lif och kraft och känsla äro upplösta i förruttnelse. När vi betrakta huru tomt och öde det öga är som fordom afspeglade himmel och jord, huru kallt, hur orörligt det hjerta ligger som fordom klappade i sorg och glädje, när vi se hur maskarna bo i det hufvud som tänkte sig oändligheten: — o! då måste väl hvart menskligt sinne rysa för förgängelsen, hvars vidriga bilder följa oss öfverallt, äfven sen ögat vändt sig ifrån dem, då måste vi väl icke blott tvifla, utan äfven förtvifla om menniskolifvets yttersta mål och om alla våra förhoppningar på andra sidan om grafven! Men derföre vilja vi prisa *honom som grafven icke hålla kunde, honom som bragt lif och oförgänglighet i dagen.* Är det icke *Hans* seger öfver döden och mörkret, som här skall firas? Är det icke *Hans* lära om evinnerligt lif som här skall förkunnas? Är det icke *Hans* ljus som skall stråla ut från detta heliga rum och lägga sig som en morgonrodnad öfver de mörka grifterna? Sedan Han *helgat våra grifter till hvilokamrar* har allt som var mörkt i döden klarnat upp, hvad som var förskräckligt det har blifvit mildradt, det ödsliga Intet som förut bodde i grafven det har flyttat undan för det egentliga väsendet, för evinnerlig salighet, skillsmessans tröstlöshet har flyttat undan för återseendets hopp, döden har flyttat undan

för det eviga lifvet. *Du död, hvar är din udd, du graf, hvar är din seger? Döden är uppsvulgen uti segren. Lofvad vare derföre Gud som oss segren gifvit hafver genom vår Herra Jesum Christum!*

Och sålunda vare då Templet *en ljusets boning både för lifvet och döden*: *Huset vare alltsammans ljust af Herrans Herrlighet!* Till en ljusets boning inviger jag dig, du Herrans Kyrka! I kraft af mitt Embete helgar jag Er, I murar, uppförda af jordiska händer, men för ett högre, för ett himmelskt ändamål. Måtte ljuset trifvas inom Er, icke blott så länge *de* lefva som byggt Er, utan äfven för deras söner och efterkommande i mångfaldiga leder, genom århundraden, så länge som dessa stenar hålla tillhopa! Måtte det ljuset aldrig fördunklas här, hvarken af Tidens lättsinnighet, eller af det sjukliga svärmeri, som merendels är ett barn af skrymtan, förklädd till andakt: utan måtte ljuset utgå härifrån, rent och klart, sådant som det kan och bör uppfattas af andäktiga, men fördomsfria sinnen! Måtte alla lefvernets vigtigaste förhållanden här helgas och bekräftas, många slägten, många tidehvarf igenom! Måtte här månget oskyldigt barn upptagas i Christna Kyrkans gemenskap, här döpas till tro, till ära, till salighet! Måtte det här, inför detta altare, stadfästa sitt förbund med Gud och Församlingen, så att ett nytt slägte, århundraden igenom, med hvarje vår uppträder i Templet, och svärjer de heliga ederna, och håller dem! Måtte mången ren och oskrymtad kärlek här knyta de eviga banden, och härifrån, ren som guld, nej ren som en Engel, gå fram genom lifvet och i döden! Måtte Jesu Christi åminnelse, under synliga tecken utdelas för många, för ofödda slägten, till hjertats tröst, till lefvernets förbättring, till salighet i döden! Måtte Ordet här förkunnas, så enkelt, så kraftigt, så tröstefullt, som det fordom bodde på gudavigda läppar!

Och efter Templet står midt på Kyrkogården, efter det står som en Evighetens Timvisare midtibland grafvarna, måtte den Timvisaren säga Er alla osvikligt hvad tiden lider, måtte det blott vara ett enda, ett lätt steg från Kyrkans frid till Evighetens, måtte mången from själ utanför dessa murar finna det lugn för sin jordiska hydda, som han inom dem funnit för sitt hjerta! I dödens hvilokamrar derutanföre, I salighetens nybäddade sängar, gifven ro åt mången trött vandrare i Er tysta boning, gifven hopp åt mången, som ännu går på edra gröna täcken, och väl skulle önska att få slumra derunder! I Grafvar, I himmelens och odödlighetens Profeter med de förseglade läpparna, lären oss, äfven I, *att prisa Fadren den der oss bequäma gjort till de heligas arfvedel i ljuset!* Amen.

Christelige Åhörare! På sätt som Svenska Kyrkans Lag och Svenska Församlingens uråldriga plägsed medföra, är nu Ert Tempel helgadt och vigdt till sin bestämmelse. Jag lyckönskar Er samteliga att här hafva rest Er en värdig boning åt det Ljuset som skiner klarliga både öfver lifvet och döden. Framför andra lyckönskar jag likväl dig, Du Församlingens Lärare, under hvars ledning och tillsyn arbetet fortgått. Gläd dig att få uppträda såsom en ljusets budbärare i det ljusa, det rymliga, det höghvälfda Templet! Förkunna här, länge ännu, Herrans dag till dess han kommer. Och han kommer ju dagligen, så länge som en solstråle faller in genom fönstren, så länge som tanken der upplyses, viljan renas och hjertat värmes. Upplys derföre, rena och uppvärm; och när du härigenom fört många till salighet, när ditt eget hufvud grånar och lutar till den eviga hvilan: — följ då med gladt mod efter dem du skickat före dig, och gå förnöjd in i din Faders glädje. —

Bland dem som frikostigt bidragit till Kyrkans bästa bör i första rummet nämnas H. K. H. Sverges och Norges Kronprins. Fem år äro snart förflutna sedan Han, vid en resa härförbi, möttes af den samlade menigheten, anförd af sin lärare. På hans begäran aktade han icke under sin värdighet att sjelf lägga grundstenen till det ämnade Templet. Det är sällsynt att en furstelig hand befattar sig härmed; men det är vackert och betydningsfullt ty i sig sjelf hvilar thronen på samma grundval som Templet, Kyrkan är Statens själ, och der den ena undergräfves der ramlar äfven den andra. Till minne af den sällsynta händelsen är en furstelig krona inmurad öfver stället; och inom murarna förvaras ett annat minne deraf, i den dyrbara altartaflan. Jag har redan haft tillfälle att mundteligen förklara Församlingens tacksamhet för den höge Gifvaren. —

Vid detta tillfälle böra vi ej heller färgäta en Man som längesedan gått till sina fäder, men till hvilken likväl Kyrkan står i stor förbindelse. Det är Riksdagsmannen Lars Svensson från Christinelund: icke blott för hans gåfva, som var ringa i sin början, men blef betydlig innan den användes; utan i synnerhet derföre att han för snart 40 år sedan var nästan den ende som yrkade på den då allmänt bestridda Kyrkobyggnaden. Han hann likväl icke att upplefva dess början; men utan den brytning i tänkesättet som han förberedde, vore den kanske ännu hvarken begynt eller fulländad.

Åfven bör Enkan Märta Johansdotter i Boaryd ihågkommas för sin vackra gåfva till kyrkan. I fall hon är här närvarande ber jag henne genom mig emottaga ett uttryck af Församlingens erkänsla. — —

Och härmed, christelige Åhörare, öfverantvardar jag Eder den nya kyrkan å mitt Embetes vägnar, och det i Guds, Fadrens, Sonens och Andens, namn. Måtte Han

vaka öfver sin dyrkan härstädes, så att det eviga ljuset hvarken slocknar eller fördunklas härinne! Måtte han välsigna Läraren, så att öfvertygelsen bor på hans läppar och han rätt delar sanningens ord! Måtte han välsigna åhöraren, så att han icke blott förnimmer Ordet, utan äfven gömmer det i sitt hjerta, och vandrar i ljuset! Måtte Hans välsignelse följa Er ingång och Er utgång ur Templet, Er och Edra efterkommandes, så länge som murarna stå, och *Herrans herrlighet kommer in i huset genom den porten österut.* Måtte den välsignelsen följa Er alla i lifvet och i döden! Böjen Edra hjertan till Gud och anammen *den* välsignelsen. Herren välsigne Eder etc.

Till Vördige Presterskapet i Wexjö stift.

En sjukdom som i mera än två månader för det mesta hållit mig vid sängen, och dessutom ständigt hotar med återfall, lemnar mig ingen förhoppning att med återställd helsa kunna emottaga Stiftets Vördige Presterskap vid den tid som blifvit bestämd för det tillämnade Prestmötet. Möjligtvis hade dock detta kunnat hållas längre fram på Hösten, så framt ej både Præses och v. Præses blifvit kallade att vid den tiden bevista särskilta Revisioner i Stockholm. Under sådana omständigheter finner jag mig nödsakad att, ehuru ogerna, till obestämd tid af nästa år uppskjuta sammanträdet. Måtte det endast förunnas mig att då med återvundna krafter emottaga mina samlade Embetsbröder.

Östrabo den 16 Juli 1832.

Esaias Tegnér.

Gustaf Adolfs Festen
(den 6 November 1832.)

Christlige åhörare! Vi äro i dag församlade i Herrans tempel icke endast för att förrätta en vanlig morgonandakt och tacka Gud, som beskyddat oss under natten och låtit sin sol åter uppgå öfver menniskors barn, utan vi äro församlade för att derjemte högtidligen begå minnet af den ärofullaste, men också sorgligaste dag, som någonsin uppgått öfver vårt fädernesland. Ty detta är den dagen då, för tvåhundrade år sedan, Gustaf Adolf föll, den störste bland Sveriges Konungar och den ädlaste bland Svenske män. Det var en ärofull dag; ty Hjelten föll i segrens armar. Han låg död midt i sin vunna slagtning. Tusendetals af hans fiender föllo som försoningsoffer åt hans skugga. Hans dödsdag var tillika hans hedersdag. Men derjemte var den äfven en sorgedag; ty segren var köpt till det oerhörda priset af hans hjeltelif; och med honom lågo äfven i grafven alla de stora förslager, som ännu hvilade outförde, kanske äfven endast halfbildade i hans rika själ. Derföre sörjdes hans fall icke blott af hans här, der hårdhjertade, grånade krigare greto som barn omkring hans bår, och mera än en grämde sig till döds öfver hans bortgång. Det sörjdes icke blott af hans fädernesland, som för honom icke vägrat någon uppoffring, och der folket nu var som en hjord utan herde, med halfva Europa till fiender, och ett barn på thronen. Det sörjdes icke blott af hans trosförvandter,

till hvilkas beskydd han kommit, och som nu sågo sin förhoppnings sista nödankare förloradt i stormen: utan det sörjdes äfven af alla de ädlare bland hans motståndare, som ej kunde undgå att inse och värdera storheten af hans hjeltevärde, och måste gråta öfver den herrlige, som föll nästan vid början af sin bana.

För de fleste ibland Eder, Christlige Åhörare, behöfver jag icke upprepa de omständigheter, som förde den store konungen in på denna blodiga bana. I veten förut, att det i sanning var ett heligt krig, som han förde, ett korståg, icke för att eröfra den heliga grafven, utan för att betrygga den ädlaste af all frihet, sin egen och sina trosförvandters samvetsfrihet. Efter reformationen hade, ett helt århundrade igenom, intet medel blifvit lemnadt oförsökt, man hade hvarken skytt våld eller list för att återföra de söndrade till Katolska kyrkan. Det är den kyrkan, som ännu i våra dagar, i sin förnedringstid, aldrig återtagit ett enda af de anspråk hon yttrade, då hon var som mäktigast, ofelbar, oförsonlig, ochristlig i sitt innersta väsende, emedan hon yrkar en blind och oförnuftig tro, då det likväl är omöjligt, att det kan gifvas en oförnuftig christendom, emedan den ena uppenbarelsen ej kan motsäga den andra. Denna kyrka understöddes då af den mäktige men inskränkte och vidskeplige Kejsar Ferdinand. Hans härar drogo redan sedan 12 år med mord och plundring från ena ändan af Tyskland till den andra, och en protestantisk Furste, Konungen af Danmark, som åtagit sig de förtrycktas sak, hade blifvit tillbakavisad med ett nesligt nederlag. Det återstod således för de betryckta intet annat hopp än på den Svenske Konungen; och han kom också, väl med en ringa skara, men pröfvad i hundrade strider, och full af sin anförares anda och tillförsigt. Vid Breitenfeld, på de verldshistoriska slätterna omkring Leipzig, stod det afgörande slaget,

och den gamle Tilly med sina blodgiriga skaror lärde här för första gången att fly. Dagens öde afgjordes genom den nya krigskonst Gustaf Adolf sjelf både uppfunnit och utbildat, genom hans krigares orubbliga mod, men i synnerhet genom de hastiga och blixtrande ingifvelserna på slagfältet, som utmärka alla stora krigiska snillen. De härar, som här kämpade, voro på ömse sidor ringa mot de massor, man nu för tiden vanligen uppställer; men hade också millioner här stått emot hvarandra, så hade följden väl kunnat blifva blodigare, men icke större, icke inflytelserikare än nu. Det var det minsta, att kärnan af den kejserliga hären var förstörd: men det vigtiga var, att tanken om dess oöfvervinnerlighet var för alltid bruten, att möjligheten af motstånd var gifven, och att det slocknade hoppet åter upplifvades i alla bättre sinnen. Följderna af denna dag gå i många riktningar genom verldshistorien, ända ner till våra tider; och de, som lågo närmast, försummades ingalunda af segraren, som flög från framgång till framgång och öfverallt helsades som en befriare. Snart darrade den mäktige Kejsaren sjelf i sin hufvudstad, midtibland sina slagna härförare och sina förbleknade munkar; och det återstod honom intet annat än att vända sig till den afskedade och djupt förolämpade Wallenstein. Denne var sin tids störste fältherre, i fall Gustaf Adolf ej varit. Du skulle ha kallat honom en stor Man, om han tillika varit en ädel och öppen. Men det var en mörk ande, dyster, sluten inom sig sjelf, outgrundelig äfven för sina närmaste: vidskeplig derjemte, men med den vantro, som är egen för djupare sinnen; ty han trodde sig kunna läsa sitt öde på himlahvalfvet, och föreställde sig, att hans lycka var bunden vid de vandrande stjernorna. Hans stora namn gick nu som en värfningstrumma genom verlden; det tomma lägret fyllde sig hastigt omkring honom, och en här

uppstod, förfärligare än någon af de föregående. Vid Nürnberg undvek han den slagtning, som hans ridderliga motståndare genast erbjöd; men vid Lützen måste han emottaga den. Innan slaget ännu var afgjordt föll likväl hjelten, händelsevis skiljd från de sina och icke utan misstanke om lönnmord. Tidningen om hans död flög hastigt genom de kämpande lederna, och väckte der en förbittring, hvars utbrott ingen mensklig makt förmådde att emotstå. Hären var utan anförare, men den fallnes förklarade ande satt redan på aftonskyn, och ledde de sina, och bröt på en gång Wallensteins lugna snille och den ursinnige Pappenheims rasande anfall. Först med den inbrytande natten slutades det blodiga dagsverket, och den fiendtliga hären var å nyo liksom bortblåst från jorden.

Så föll vid 38 års ålder den störste af en storsinnad ätt, den störste af Wasastammen. Mången eröfrare före och efter honom har fallit såsom han: men ingen enda har qvarlemnat ett så fläckfritt, ett så spegelklart namn som denne. Gustaf Adolf var en hjeltenatur af det storartade, rent menskliga slag, hvaraf Grekland och Rom uppställt så många förebilder. Man kunde säga, att de store Gamle gingo igen i honom, men med förädlade drag, och med christnade dygder. Liksom Cæsar eller Alexander, var han det rikaste, det mest omfattande snille på sin tid; och, om han fått lefva, skulle han otvifvelaktigt liksom de ha omskapat verldens utseende för århundraden. I klar öfversigt, i planernas vidd och djuphet var han deras jemlike, och som härförare bar han helt och hållet forntidens enkla men mäktiga stämpel. Oförskräckt ända till öfverdåd var han alltid främst, så snart ögonblicket var afgörande, stundom oftare, och då det ej kunnat behöfvas; ty han älskade faran i och för sig sjelf; han gladdes åt att leka med döden, och var på en gång härens arm och dess

hufvud. Den gåfvan, som är egen för hvarje öfverlägsen man, att liksom ingjuta sin själ i allt, hvad som omger honom, egde han i rikaste mått; och från hans närmaste befälhafvare, ända ner till den nykomne soldaten, fanns ingen i hans här, som ej ansåg sig för oöfvervinnelig under hans fanor. I dessa och flere andra afseenden står han icke efter någon ibland dem, som fornverlden skattar högst och snillrikast. Men huru mycket står han ej öfver dem alla, då frågan är om uppsåtets renhet, om tankens ädelhet, om hjertats fromhet! I en vild och obändig tid, då kriget i allmänhet fördes med grymhet, yrkade han alltjemt, både med lära och efterdöme, mildhet och menskligheet mot de öfvervunne. I sitt enskilta lif var han den ädlaste, den ridderligaste, den älskvärdaste mannen i sitt rike. Hvar han kunde, godtgjorde han sin hårdsinte fars orättvisor, och om han sjelf af öfverilning förolämpat någon, så erbjöd han personlig upprättelse, den mången enskilt man skulle ha vägrat. Hans närmaste vänner voro landets ypperste män, icke blott genom sin börd, utan äfven, och ännu mera genom stora naturgåfvor, mångfaldig bildning och pröfvad duglighet i statens värf. Han fruktade icke att ställa de utmärktaste bredvid sig; ty han äfventyrade ingenting, och hans själ var för stor för afund: men hvar han fann ett utmärkt anlag, der älskade han, och fostrade och utbildade det; och när han föll, då var det hans store lärjungar, både i kriget och freden, som fullföljde hans verk och räddade landets ära. Hans vältalighet, ett arf i Wasaslägten, var af det enkla forntida slaget, som utgår från tankens klarhet och hjertats värma, och derföre både öfvertygar och hänför. Den ljuslockige, blåögde, älskade Wasasonen kunde ingen emotstå när han bad; och ehuru landet var utarmadt af hans tjuguåriga krig, kunde dock Ständerna aldrig afslå, hvad han begärde för dess fortsätt-

ning. Sjelf lärd och från barndomen förtrogen med forntidens både språk och anda, älskade och befordrade han konst och vetenskap; ty han betraktade dem icke som ett onyttigt gräl eller en öfverflödig prydnad, utan som menniskosinnets blomningsdoft, som den väsendtliga lifsandan både för stat och kyrka. Derföre gaf han också med en frikostighet, som öfversteg hans tillgångar, sitt förnämsta fädernearf, de så kallade Wasagodsen, åt Upsala Högskola, och stiftade, midt under det ständiga kriget, på flere ställen i riket läroverk och bildningsanstalter för ungdomen. Sin tids förnämsta författare hedrade han icke blott med beskydd och uppmärksamhet, utan med personlig vänskap; han läste deras arbeten midt ibland vapenbullret, och det berättas, att han, natten före sin död, diktade den sköna sången, som ännu finnes under hans namn i Svenska Psalmboken. Den innerliga Gudsfruktan och fasta förtröstan, som på ett så rörande sätt uttalar sig i denna enkla och herrliga sång, utgör äfven ett stående drag i hans väsende. Det är detta drag, som i synnerhet utmärker honom framför de fleste både af den äldre och nyare tidens hjeltar, och fulländar, med ett helgontycke, hans konungsliga bild. Ty denna gudsfruktan var ingalunda grundad på svaga sinnens öfvertro, ännu mindre var hon en skrymtaktig förklädnad, anlagd för tillfället, utan hon bodde ren och oförfalskad i botten på hans stora hjeltehjerta, och gaf det sin kraft och spänstighet. Han hade den lefvande och orubbliga öfvertygelsen, hvarförutan aldrig något stort har skett ibland menniskor, att Gud verkligen kallat honom till hans värf, att det var Guds och ljusets sak, som han förde på jorden. Hvarföre stridde och föll Gustaf Adolf? I veten det alla: för protestantiska kyrkans bestånd, för den rena Evangeliska lära, som vi alle bekänna. Men hvad innebär denna lära egentligen? hvarigenom skiljer den sig

ifrån andra? visserligen också genom flere, mer och mindre vigtiga, mer och mindre omtvistade lärosatser; men detta är ingalunda hufvudsaken. För några skolformler, hvarmed de skriftlärde i alla tider kastat boll sins emellan, drager icke en man som GUSTAF ADOLF sitt svärd, för dylika obetydligheter sätter han icke på spel sitt eget lif och sitt rikes välfärd; och de, som betrakta hans krig från en sådan synpunkt, begripa i sanning ingen ting af hans stora och klarsinnade ande. Utan hufvudsaken i Protestantiska Trosbekännelsen, den ledande tanken i hela dess lärobegrepp är ju den, att ingen mensklig myndighet, ingen mensklig sägen skall binda vår tro, att tanken skall vara fri inom de vidsträckta gränsor, som uppenbarelsen utstakat, att forskningen skall släppas lös i alla riktningar, och menskliga förnuftet, som också är en uppenbarelse, ha sin pröfningsrätt oförkränkt. Denna tanke är mensklighetens stora fribref, den är Guds Konungaförsäkran till jorden, den är christendomens innersta merg och kärna. Utan den tanken är ingen utveckling möjlig af menniskoslägtets bästa anlag, menniskobildningen står still som ett förruttnadt vatten, eller också öfvergår den endast till ett förfinadt och flärdfullt barbari; der Andens frihet saknas, der kan ej heller någon borgerlig frihet trifvas, och ingen boja är så tryckande som den, hvilken är fastsmidd vid himmelen. Derföre visar också erfarenheten, att i alla land, der denna tanke ännu ej gjort sig gällande, der står menniskoslägtet still, eller väl också går tillbaka. Åtminstone gäller detta så länge Påfviska lärobegreppet ännu verkligen lefver i folkets hjertan, och icke endast på dess läppar. Och när äfven denna tro faller undan, då faller vanligtvis också känslan af allt himmelskt och högre hos menniskan. Otron råder i vidskepelsens ställe, och friheten rasar som ett lössläppt vilddjur. Sålunda är Protestantiska kyrkan

ännu alltjemt menniskoslägtets högskola, hon är ljusets fästning, hon är frihetens sköldeborg. För detta var det, som GUSTAF ADOLF stridde, dessa skatter ville han rädda undan förstörelsen. Hade *han* ej varit — ack! Guds vishet är outgrundlig, och hans rustkammare saknar aldrig vapen — men efter menskligt utseende skulle Europas bildning varit kastad ett årtusende tillbaka, mörkret skulle ha öfversvämmat oss alla; äfven vårt fädernesland skulle åter ha varit så vidskepligt som det var innan Luther och Wasa kommo, och sjelfva detta tempel, der jag i dag talar, vore kanske invigdt åt något förmultnadt Helgon, vore kanske en krämarebod för skändliga Munkar, som sålde syndernas förlåtelse åt den mestbjudande.

Sådan var alltså den stora meningen af den store Konungens hjeltedöd. Tvåhundrade år hafva förflutit sedan dess, och hundrade år måste åter förbigå, innan våra efterkommande kunna fira en högtid som denna. Om hundrade år, huru ser här då ut i Norden? Ack, ingen utaf oss får se det, och bland de mångfaldiga hufvuden, som hvimla der nere, finnes intet enda, som då står uppe, utan de hafva alla lagt sig till hvila i jorden. Men jorden sjelf, hvem säger oss, att hon då ännu är till, och träder, som nu, sin dans omkring solen? Både uppenbarelse och förnuft lära oss, att hon en gång skall förgås; och det vill synas mången, som om hennes mått snart vore fullt, och hennes skuldbelastade hufvud började att hvittna till skörd, såsom säden i andetiden. Hvem vet om icke någon af de irrstjernor, som nu hota i hennes grannskap, kanske halkar utur sin bana, och med sin flammande qvast sopar bort henne ur rymderna? Men äfven om hon står qvar, huru många förändringar kunna ej tima på hundrade år! Vår tid i synnerhet lefver liksom en utsväfvande yngling; hennes pulsar slå högt, liksom på en febersjuk, och omhvälfningar, som for-

dom fordrade mansåldrar, mogna nu på några månader. Hvad ha vi att hoppas eller frukta? Vi äro ett ringa och fattigt folk, omgifvet af mäktiga grannar. Det gäller om oss, hvad vi nyligen läst i Episteln, att *vi hafva strid emot Förstar och väldige, emot verldenes Herrar, de som regera i denna verldenes mörker.* I mörkret regera de, hvilkas samhälle ännu, efter tusen år, icke hunnit erkänna menniskans ostridigaste rättigheter, der det ännu ej finnes någon medborgare, utan endast Herre eller Slaf, som går i köp liksom annan fänad. Det förändrar ingenting, om dess vildar bo i slott eller i tält. Vi äro ett ringa folk emot dem; och skole vi hoppas någon räddning, så är det ingalunda af vårt antal och yttre makt, utan det är blott och endast af en bättre, en högsintare, en fastare ande inom oss sjelfve. Men ack! huru är våra fäders ande förkolnad! Store Gud! Du, som i så många tidehvarf hållit din hand öfver Svea land, hör oss i dag, hör oss på GUSTAF ADOLFS dödsdag! Uppväck, såsom du fordom gjort, *om* det behöfves, och *när* det behöfves, uppväck en hjelte i landena! lär honom att omskapa sitt folk och plocka bort, icke blott den yttre flärden, som glittrar, utan äfven den inre och farligare, som gnager på Nationens hjertrötter! Men om din vishet beslutat annorlunda, om du har bestämt, att vårt namn skall utplånas ibland folken, och våra fäders grafvar förtrampas af barbarer, så låt oss åtminstone falla utan blygd, låt oss falla stridande, såsom det egnar GUSTAF ADOLFS folk!

---

*Om fattigvården i Vexiö stift.**

I Vexiö Domkapitels namn.

1833.

— — Dessa resultater [af statistiska uppgifter rörande fattigvården i Vexiö stift] äro bekymmersamma. De hänvisa väl på en stigande folkmängd, hvilket i allmänhet anses som lyckligt; men derjemte äfven på en fattigdom som stiger i en ännu högre proportion. Det är sant att grunden härtill i någon mån kan sökas i de tvenne missväxtåren 1826 och 1830; men i Kronobergs Län räknar man vanligtvis ett missväxtår på fem, och följderna af 1830 års missväxt kunde vid årets slut, då Tabellerna uppgjordes, ännu icke ha fullt utvicklat sig. Vid första påseendet skulle man tycka, att de här meddelade uppgifter i afseende på antalet af fattige ingalunda öfverensstämma med QuinquenniiTabellernas; ty de sistnämde upptaga 3,273 fattige i Länet, de förstnämde åter endast 1,461, hvarigenom uppkommer en differens af icke mindre än 1,812 personer. Men denna försvinner i det närmaste då man besinnar att de här sammandragna uppgifterna endast upptaga sådana fattige som åtnjuta ordinarie fattigutdelning antingen hemma eller i fattighus. Deremot upptaga QuinquenniiTabellerna äfven sådana som underhållas

* Den utförliga redogörelse för fattigväsendets tillstånd inom hvarje härad och socken i det vidsträckta stiftet, grundad på officiella handlingar och särskildt infordrade uppgifter, som föregår dessa »allmänna resultater», har ej här kunnat inrymmas.

af Barn eller anförvandter och som år 1830 utgjorde i Kronobergs län 1,730. Läggas härtill 69 personer, inlösta på Hospitalet, som Tabellerna upptaga i fattigkolumnen, så uppkommer en summa af 1,799, och hela differensen blir således 13 personer, hvilket dels är obetydligt på ett helt läns fattigpersonal, dels kommer deraf att uppgifterna äro för 1829, men Tabellerna för 1830, således ett år sednare. Det är således beklagligtvis intet skäl att från denna sida misstänka de så nära öfverensstämmande uppgifternas tillförlitlighet; och fattigdomens tilltagande är dessutom ögonskenligt, äfven utan all zifferberäkning.

Orsakerna härtill kunna vara mångahanda; men den närmaste och verksammaste tror Consistorium sig böra söka i en öfver höfvan lättad delning af jorden, i minskade anspråk på besutenhet hos allmogen, och framför allt i den omständighet att man, helst på de sista tio åren, upphäft eller mildrat de gamla välbetänkta stadgarna om laga försvar. I sammanhang härmed har man äfven på allt sätt sökt uppmuntra och underlätta giftermålen, utan att kontrahenterna behöft eller kunnat lemna församlingen någon annan garantie för sin och de sinas försörjning i framtiden än fattigvården. Med biträde af freden, vaccinen och potäterna, har man också i hög grad lyckats att stegra folkmängden: men då man icke i samma mån kunde eller ville öppna nya näringskällor för en sålunda förökad och i drifhusväg tillkommen generation, så ha följderna af ett så ensidigt och illa beräknadt system öfverallt börjat att visa sig. Landet öfverfylles af Backstugor, bebodda af ett slägte, som icke har någon annan förmögenhet än sin arbetskraft: och om denna äfven kan lifnära dem i goda år, då arbetsförtjenst ej saknas, så inträffar med hvarje missväxt för dem ovillkorligen näringslöshet och elände. Den vinst för landets odling som man

af denna befolkning tyckes ha påräknat, har äfven för det mesta uteblifvit; ty den inskränker sig vanligtvis till upphackning af några kappland för potatesodling, och skadar i allmänhet mer skogarna än den förbättrar jorden. På detta sätt har folkmängden stigit och stiger årligen: men i samma förhållande, och i ett vida högre, stiger äfven armodet, och Tabellverket förvandlas efter hand till en fattiglista. Landets *numerära* styrka tilltar, men dess *verkeliga* som ej kan tänkas utan välstånd, åtminstone ej utan belåtenhet, undergräfves derigenom att ett slägte uppväxer hvars hela bergning beror på potatesafkastningen för året; och Sverge är i fara att få, hvad åtminstone på landsbygden hittills ej funnits, en pöbel, betänklig för hvarje samhälle, men i synnerhet för ett sådant som vårt, der lagstiftningen till en väsendtlig del hvilar i Allmogens händer.

Utom denna orsak, den Consistorium anser som den närmast och mest bidragande till fattigdomen, finnas visserligen äfven andra som verka långsammare, men säkert. Hit torde kunna räknas, mindre skattebidragens tyngd, än deras alltför ojemna fördelning, som nu hårdast träffar jordbrukaren och embetsmannen, men deremot lemnar så godt som obeskattad den enda näring som nu mera lönar sig i vårt penningfattiga land, nemligen penningenäringen. Dit kan räknas den olycksaliga bristen på ett säkert och regleradt mynt som förtager allt förtroende man och man emellan, binder industrien och lösssläpper ockret. Dit kan räknas ett för landets folkmängd, belägenhet och erforderliga odling alltför inskränkt rörelsekapital, som förlamar all drift och omtanka i stort, och håller omsättningen, helst på landsbygden, så nära som möjligt den punkt som kallas varubyte. Dit kan räknas det envisa, genom mansåldrar fortsatta och likaså länge misslyckade

försöket att, genom prohibitifförfattningar eller, som det nu kallas, genom skyddstull, upprätthålla fabriker hvartill råämnet saknas i landet, och ehuru Svenska folket, mer än något annat, för ett sådant näringsfång uppenbarligen saknar både naturligt anlag, tillgång på förlag, och till och med dager under hälften af året. I sammanhang härmed stå äfven de ännu alltjemt fortfarande skråordningarna och näringstvånget som befordra näringslöshet, icke blott på landet, utan äfven i sjelfva städerna, dem man likväl just härigenom tänkt upprätthålla och förkofra. Det är beklagligt att se hur de egentliga stadsmannanäringarna, handel, fabriker och handtverkerier, år ifrån år aftyna i våra mångfaldiga småstäder, och utbytas mot åkerbruk eller krogrörelse. Det säges att mången borgare skattar mera till Staden än till Staten, och att obestånd och svek, lättja och liderlighet icke sällan växa och frodas i de välfångna privilegiernas skugga. Man räddar emedlertid äran att ha sin egen dyrköpta jurisdiction, att bibehålla sin fjerdepart i lagstiftningen och vid Riksdagarna få representera en industri som dör ut, och handelsinteressen som ej finnas.

Emedlertid, och om dessa orsaker verkeligen förefinnas och verka menligt på samhällets välstånd, så äro de likväl af en *allmän* beskaffenhet, omfatta hela landet, och kunna ej häfvas utan en samverkan af begge Statsmakterna; och häröfver tillkommer det snarare Statsekonomen än DomCapitlet att yttra sig. Men derjemte torde den stigande fattigdomen inom *vår landsort* ha egna, mera *enskilta* anledningar, som ej äro utan sitt betydliga inflytande. Den synbaraste och mest obestridliga af dessa, är landets ofruktbarhet, som i alla tider gjort det svårt, åtminstone för flere trakter deraf, att försörja sina inbyggare. Detta är och blir ett naturfel som icke kan afhjelpas. Här-

till kommer äfven den enstaka, på alla sidor långt från hafvet aflägsna belägenheten. På sjöar och strömdrag är ingen brist; och en gammal sägen försäkrar att dessa i fordna dagar kunde föra lättare fartyg från Helge till Östersjön. Nu har detta genom uppgrundningar och anlagda vattenverk länge varit omöjligt. Med tusendedelen af de summor som Götha kanal kostat, troligtvis med ännu mindre, hade den fordna segelleden kunnat återställas och derigenom för en betydlig del af provinsen afsättning beredas på skogsvaror som nu ruttna obegagnade, rundt omkring de obefarna sjöarna. — En annan omständighet som visserligen också verkar ofördelaktigt på provinsens tillstånd är Roteringen, som i Småland lär vara starkare än på något annat ställe i riket, och icke står i något billigt förhållande till landets folkmängd och tillgångar. Under de sista tjugu åren har visserligen landets odling tilltagit, det är onekligt att åkerbruket förkofrat sig och att i synnerhet potäterna, som kunde vara ett fattigt lands räddningsmedel, fylla många förut obegagnade marker. Men det tyckes som om dessa odlingar ofta afledt omtankan från Boskapsskötseln som dock är den naturliga hufvudnäringen i större delen af vår landsort, men som ingalunda tilltagit i samma mån som jordbruket. Boskapshandeln som fordom spridde någon välmåga bland allmogen aftager årligen, och en icke obetydlig orsak dertill torde få sökas i den fortfarande Finska handeln mot half tull, ehuru Småland skulle kunna lemna vida bättre vara, till samma pris. Ett stigande åkerbruk, som icke underhjelpes af en i samma förhållande stigande ladugårdsskötsel, lär i en jord, som den Småländska, icke löna eller ens bära sig i längden. Vårrågarna som allmogen ännu på de fleste ställen bibehåller, ge också en både osäkrare och mindre afkastning än höstsädet. Till armod ibland allmogen bidrager väl slutligen

också i icke ringa mån det på många ställen brukliga Undantagssystemet, som består deruti att en hemmansåbo ofta i sina bästa år, åt sin redan gifta son eller dotter öfverlemnar sin hemmansdel, huru ringa han än må vara. Dervid betingar han sig utom fritt husrum och ved en årlig afgift i Naturalier som anses svarande mot hans behof, och kallas undantag. Ehuru vackert och patriarkaliskt detta kan synas, är det dock lätt att inse det en obetydlig hemmansdel, som på detta sätt måste försörja 2, stundom 3 hushåll, snart skall utarma sin ägare.

Dessa orsaker till en sjunkande välmåga äro för det mesta af en rent ekonomisk natur; och om Consistorium likväl antydt dem, så har det endast skett underställningsvis till Konungens Befallningshafvande som naturligtvis äro i stånd att med närmare sakkännedom yttra sig häröfver.

Men utom dessa orsaker som verka utifrån, gifves det äfven andra och *inre* som bidraga till fattigdomen och som måste sökas i *Sederna och Lefnadssättet.* Dit räknar Consistorium väsendteligen *Öfverflöd, Lättja* och *Dryckenskap.*

1.) *Öfverflöd och vällefnad* kunna icke med skäl tillvitas Småländska allmogen. Han äter tarfligt och befinner sig väl af en kost som i mången annan landsort skulle anses som en nödfallshjelp. Han kläder sig i allmänhet utan flärd och af egen tillverkning: och på många ställen bibehålla sig i detta afseende fädernas seder, oförändrade sedan århundraden. Hans enda, men också så mycket förderfligare öfverflöd, är bränvinet. Deremot finner man ofta ett helt annat förhållande hos Handtverkare och Näringsidkare. Ingen Näringsidkare i Europa tyckes ha så litet sinne som den Svenska för en stilla, småningom stigande borgerlig förkofran, som grundar sig på måttlig men besparad vinst, och går med långsamma men säkra steg till välmakt och rikedom. Svenske Näringsidkaren deremot,

äfven Handlanden, vill icke blott vinna hastigt och öfverdrifvet, utan äfven genast omsätta sin vinst i njutning och vällefnad. Han vill bli rik för att lefva stort, och förmögen för att lefva väl: och långt innan han är någondera, ställer han sig som han vore det. Det är icke heller nog att han sällan tänker på att bespara något af dagens vinst, utan han anticiperar äfven på den väntade förtjensten och lefver i allmänhet öfver sina tillgångar. Mången nybörjare förer ett lefnadssätt som kunde anstå en rik Grosshandlare: och om vi kunde ha Grosshandlare i landsorterne, skulle de troligtvis anse sig böra lefva åtminstone som Rikets Herrar. Det obestånd som härigenom ofta yppar sig i de högre Borgarklasserna för väl sällan personligen till fattighuset; det skickar endast Creditorerna dit. Men i de lägre leder ett sådant öfverdrifvet lefnadssätt slutligen icke blott till armod utan äfven till fattigvård, som i städerna till betydlig del betungas af handtverkares barn. — Grunden till denna förvillelse ligger, dels i bristen på hushållsanda som är en af de många orsaker hvarför Fabriker och Näringar sällan trifvas i Sverge: dels äfven i fåfängan eller kanske rättare i afundsjukan som från uråldriga tider blifvit ansedd som ett stående drag i Svenska nationallynnet. Denna tål ingen öfverlägsenhet, och den lägre samhällsklassen vill ej vara sämre än den som står närmast öfver honom. Då nu afdelningarna, enligt vårt statsskick, äro många, så uppkommer en mångfaldig täflan om hvem som först skall ruinera sig. Detta onda häfves icke genom öfverflödsförordningar eller förmaningar; men väl kunde det häfvas genom ett efterdöme till anständig tarflighet och flärdfrihet som utginge från de högre, äfven de högsta Samhällsklasserna. Deraf kunde man vänta sig det bästa; men det är möjligt att man ännu torde få vänta någon tid.

2.) *Lättja och sysslolöshet* höra ingalunda till massan af folket i Wexiö Stift. Tvertom torde på få ställen i Riket finnas en mera idog och sträfsam Allmoge. Ett icke ovanligt undantag härifrån utgöra likväl de redan omtalte *Backstugusittare* hvilkas antal årligen tilltar. Hos dessa finner man ofta en lättja som är oerhörd äfven hos den fattigaste Bonde. Orsaken är lätt att finna. Den som är utkastad på Samhällets yttersta gräns och vet förut att han ingen behållning kan förvärfva, förlorar äfven snart lusten att göra försök dertill. Socknen måste i allt fall slutligen försörja honom, och han finner likgiltigt om det sker några år förr eller sednare. Derföre är det icke sällsynt att en sådan vägrar erbjuden arbetsförtjenst, nemligen då potäterna lyckats för året. Han förtjenar då genom en dags arbete hvad han och hans hushåll kunna lefva på i tre eller fyra: och att bespara något för framtiden anser han af nyssnämde skäl för onödigt. Derföre är det hans grundsats att sofva så mycket han kan i de goda, och tigga så snart han får i de svåra åren. — Man klagar äfven, här som annorstädes, öfver tilltagande lättja hos tjenstefolket: dock torde väl detta mest gälla för städerna och den närgränsande trakt af landsbygden som de hunnit förgifta. Men vill man se lättjan i sin vederstyggligaste, ehuru visserligen privilegierade skepnad, så bör man endast betrakta skarorna af våra dagligen kringströfvande Gesäller. Hos dem mötes hvarje anbud om arbete med undanflykter, och hvarje vägran af understöd med otidigheter. Botemedlet mot detta oskick vore lätt funnet, om det endast finge begagnas. Det bestode deruti att hela denna lösa svärm sattes, icke på Tukthusen, som i allt fall ej kunna rymma dem, utan under Tjenstehjonsstadgan. Detta har också vid flere Riksdagar varit yrkadt, men blifvit med tapperhet afslagit såsom ett ingrepp i

Städernas välfångna privilegier. Dessa den Svenska Näringsflitens irrande Riddare stryka derföre ännu alltjemt omkring, obehindrade och förpassade. Från stad till stad, från krog till krog kringföra de i all maklighet sin arbetsföra lättja och sin vämjeliga liderlighet, och föreställa på sitt vis en del af den lagstiftande Makten, väl icke vid Riksdagen, men på landsvägarna mellan Torneå och Ystad.

Consistorium har redan anmärkt att författningarna mot andra Lösdrifvare, som ej ha den lyckan att vara Gesäller, blifvit i sednare tider mycket mildrade. Till följe deraf är behofvet af laga försvar ganska inskränkt: och det är numera svårt att förklara någon för lösdrifvare, när han endast iakttagit vissa formaliteter som väl förändra sakens juridiska, men ingalunda personens moraliska beskaffenhet. Följderna af denna missförstådda liberalism visa sig öfverallt. Lösdrifveriet är förbjudet till namnet men finnes mer än någonsin i verkligheten. Correctionshusen ha ej rum att emottaga lättingarna, och KronoBetjeningen saknar tid att anmäla och lagföra dem.

3.) Hvad slutligen angår *Dryckenskapen*, så är det en beklaglig sanning att den i detta Stift är likaså allmän bland allmogen som annorstädes, och att denna last är i hög grad gängse. Utan att deltaga i de nu på en tid vanliga Deklamationerna häremot, som åtminstone ingen ting uträtta, är Consistorium på det fastaste öfvertygadt om fylleriets förderfliga inflytande både på Nationens fysik och moral, och derjemte på dess ekonomiska välstånd, som i sanning ej har någon farligare fiende i landet. Om allt detta är, och har egentligen aldrig varit bland tänkande Män någon fråga. Frågan är endast den huru detta onda skall motarbetas. Dryckenskapslasten har visserligen i vårt land många tillfälliga anledningar: men den har derjemte *en* som är grundad i menniskans medfödda behof af förströelse och vederquickelse, helst under vår pol-

höjd, med ett strängt arbete och bekymmersamma villkor. Detta behof kan icke tillintetgöras: men väl kan och bör det ledas i en annan riktning och derigenom förädlas. Det har fordrats mansåldrar för att vänja Svenska Allmogen till fylleriet och göra det till en herrskande nationallast: man kan icke med skäl hoppas att det på en gång skall upphöra. Nykterhetsföreningarna åsyfta otvifvelaktigt ett godt ändamål: men så vidt de söka afskaffa allt bruk af brännvin är det fara värdt att de åstadkomma det samma som införselsförbud i handeln, nemligen lurendrägeri. Så länge ännu husbehofsbränningen får fortfara, och Statsverket deraf årligen påräknar en betydlig inkomst: så länge allmogen icke lärt sig att sjelf bereda eller har tillgång på någon annan mindre skadelig dryck: så länge tänkesättet fortfar att vara så obildadt att mängden ej har sinne för någon annan njutning än den rent materiella: — så länge allt detta förblifver oförändradt, fruktar Consistorium att dryckenskapen icke kan utrotas. Under sådana omständigheter lär man också kunna hoppas mesta framgången af det bemödande som användes för att rädda åtminstone det uppväxande slägtet från förderfvet.

Utom det redan antydda torde äfven finnas ett och annat som verkar ofördelaktigt på förmögenheten. Exempelvis kan nämnas allmogens benägenhet för rättegångar, som i synnerhet på vissa orter är öfverdrifven. Consistorium tror dock att inflytandet häraf och af några andra likartade omständigheter, ingalunda är jemförligt med de förut uppräknade.

Sedan Consistorium sålunda sökt utreda de orsaker som i dess tanka mest bidraga till fattigdomen, så är tilllämpningen lätt till ifrågavarande fall. Det förstås af sig sjelf att följden skulle uteblifva i fall orsaken kunde undanrödjas. Till dess detta skett måste de fattige försörjas.

Hvad sättet härför angår, så hoppas Consistorium till en början att ingen fråga kan uppstå om en allmän författning som till likstämmighet skulle ordna fattigvården i hela Riket. Fattigvården är och bör vara en Municipalangelägenhet. Den beror dessutom väsendteligen på lokalförhållanden som i vårt vidsträckta land skifta i oändlighet. Betraktar man åter särskilt fattigvården i Wexiö Stift, så företer den visserligen många brister: men den enda grundeliga förbättringen deraf vore tillfälle till arbetsförtjenst, och detta kan på de allraflesta ställen ej beredas. Consistorium delar deras mening som tro att de fattigas nöd ingalunda afhjelpes genom tillfälliga gåfvor, det må nu vara en allmosa för ögonblicket eller en Donation till fattigkassan. Ju mera man ger, ju mera begäres det: och i stället för att fattigförsörjningen skulle rätta sig efter behofvet, rättar sig behofvet efter fattigförsörjningen. De rika gåfvorna, gjorda i välmening men vanligtvis utan allt villkor, skada derföre ofta mer än de gagna; ty de öka de hjelpsökandes antal utan att förminska de fattiges. Visserligen behöfves i hvarje Församling en fattigfond för att underhålla spädare barn, utlefvade, vanföre och sjuke: men dessa utgöra ingenstädes pluraliteten af fattighjon. Hvad den återstående och talrikaste delen angår så är det Consistorii öfvertygelse att den rätta, den enda tillräckliga fattigförsörjningen för dem är *arbete.* I städerna bör det vara möjligt att finna medel till inrättande af *arbetshus.* Om dylika inrättningar också skulle medföra någon *ekonomisk* förlust, så är dock denna föga betydligare än hvad som bortkastas på en ökad fattigskatt eller på dagligen kringstrykande tiggare; och den *moraliska* vinsten häraf öfverstiger alla ekonomiska beräkningar. För landsbygden åter är förhållandet svårare. Arbetshus för Länet, eller om man heldre ville, för underordnade fattigdistrikter, kunna aldrig anläggas i så stor skala att de

på något sätt svara mot behofvet. Det rätta arbetshuset på landet är åker och äng, skog och sjö: men äfven detta har visat sig otillräckligt. Man kunde i detta afseende föreslå att alla fattige, som ännu hade arbetsförmåga, mot ersättning i säd och kontant, inaccorderades hos husfäder inom socknen, som då hölle dem till arbete. Men af flere skäl torde det på många ställen bli svårt att åstadkomma, och på ännu flere att vidmakthålla en sådan inrättning. Eller också kunde man föreslå: 1:o att allt tillfälle till arbetsförtjenst som Församlingen hade öppet borde erbjudas åt dess på något sätt arbetsföre fattighjon 2:o att den som undandroge sig sålunda erbjudet arbete skulle utstrykas från fattiglistan 3:o att för den årstid eller händelse då Församlingen ej kunde lemna tillräckligt arbete, räntan af de icke obetydliga fattigkassorna till någon del användes för att inköpa råämnen som mot betalning bearbetades af de arbetsföre bland fattighjonen, och hvarigenom mången backstuga kunde förädlas till ett arbetshus. Men härvid skulle dock alltid möta flere svårigheter. En fattig allmoge har på de fleste ställen ej något arbete att erbjuda åt andra, emedan det nödvändiga verkställes af husfolket sjelf. Skulle åter materialierna uppköpas för att bearbetas, så komme dylika arbeten att sakna afsättning och kunde ej utan betydlig förlust afyttras. På de ställen likväl der fattigvården möjligtvis kan utbildas i denna riktning bör den visserligen alltid tillstyrkas och uppmuntras. Men under nuvarande förhållanden kommer detta troligtvis endast att utgöra undantag; och så framt fattigdomens närmaste och verksammaste orsaker ej kunna undanrödjas, är och blir en tillräcklig fattigvård, som ej alltför mycket betungar landet, att räkna bland tidehvarfvets många fromma och ouppfyllda önskningar.

I Stenbrohult.

Den 2 Juni 1833.

Herren är i sitt helga Tempel. Med denna tanka tröstade sig David, när han förföljdes af sina ovänner, och i helgedomen sökte en fristad för de jordiska bekymren. Med denna tanke tröstar sig ännu i dag en hvar, som känner behofvet af en tillflyktsort der han i ostörd ro kan förgäta lifvets vedermöda och upplyfta sitt sinne till det högsta, till sin Skapare. För en hvar sådan är det en glädje att tänka sig liksom närmare till Gud, att känna sig liksom mindre aflägsen från den eviga Barmhertigheten. Det lugnar och tröstar oss alla när vi veta att blott en mensklig beskyddare är när, vi sluta oss gerna intill den mäktige och ställa oss med gladt mod i skuggan af hans sköld. Huru mycket mera då Beskyddaren är den allsmäktige, som *har satt himlen till sin stol, och jorden till sin fotapall?* (Es. 66.) Huru tröstefullt att få nalkas honom, som känner vår nöd, och håller räkning med vårt lidande! Och äfven i glädjens dagar, huru skönt att veta hvar man kan finna det Godas Gifvare, och få besöka honom i hans gårdar, och få tacka honom i hans helgedom! Sannerliga, det är en tröstefull tanka för oss alla att *Herren är i sitt helga Tempel.* Orden läsas i Davids 11 Ps. 4 v.

Men hvad vill det egenteligen säga att Herren är i sitt Tempel? Är icke Gud närvarande öfver allt i sin skapelse, liksom själen och lifskraften äro öfver allt i mennisko-

kroppen? Är det icke hans Ande som lifvar och upprätthåller det hela? Och förutsätter icke detta att han måste osynlig vara till hands öfver allt i hvarje del af sin verld, i den största som den minsta? Är det icke han som rör himlakropparne, hvilka flyga i den ändlösa rymden, äfven så väl som masken som krälar på sitt blad? Till dessa föreställningar om Guds väsende leder oss redan det naturliga ljuset; och de heliga skrifterna stadfästa dem på mångfaldiga ställen. *Är jag icke en Gud den hardt när är, och icke en Gud then fjerran är? Är icke jag den som uppfyller himmel och jord, säger Herren,* hos Jeremias. (Jeremias 23: 23.) *Hvart skall jag gå för din Anda,* sjunger David (Ps. 139: 7), *och hvart skall jag fly för ditt anlete? Fore jag upp i himlen så är thu ther, bäddade jag åt mig i afgrunden, så äst du ock där. Toge jag morgonrodnadens vingar och blefve ytterst i hafvet, så skulle dock din hand der föra mig och din högra hand der hålla mig.* — Huru skall nu denna tanka om en allestädes närvarande Gud kunna förenas med den att han bor i ett Tempel? *Himlarne och alla himlars himmel kunna icke begripa honom* (II Chronic. 6: 18): huru skulle han kunna rymmas inom husets väggar, uppförda af menniskohand? *Hvad är det då för ett hus,* heter det hos Esaias (Es. 66: 1.), *hvad är det för ett hus I mig bygga viljen? Eller hvar är det rummet der jag hvila skall?*

I sanning, vore här fråga om en naturlig och vanlig närvarelse, föreställde vi oss att Gud bor i sitt Tempel, liksom en menniska bor i sitt hus, så vore en sådan föreställning både vidskeplig och orimlig. Dock — detta är icke heller meningen hos någon tänkande christen. Men det gifves stunder i menskliga lifvet, då vi känna oss ädlare, bättre, mera rörde, mera upplyfta från jorden, än annars, heliga, andäktiga, saliga stunder, då den eviga nåden uppvärmer ett menniskobröst, och himlen öppnar sig för oss,

liksom fordom för Stephanus. Dylika stunder komma väl någon gång äfven i det alldagliga lifvet; ty Herrans nåd är icke bunden vid tid eller rum, han besöker jorden när och hvar han vill, han kommer om midnatten i stjernornas sken, likså lätt som om middagen, då solen strålar, han sväfvar icke blott öfver folksamlingens hvimmel, utan han går äfven med tysta steg till den ensliges läger. Men oftast och vanligast höra dock dylika andaktsstunder till Templet, der hans ord förkunnas, hans hemligheter uppenbaras, hans Sakramenter utdelas; der den store Gudasonens Evangelium alltjemt talar till vårt hjerta, der bilderna af hans lidande, hans uppoffring, hans kärlek, öfver allt möta vårt öga, der, med ett ord, allt påminner om *Gud och den han sändt hafver, Jesum Christum.* När du derföre märker i Templet huru ditt hjerta är brinnande uti dig, huru bönen flyger renare och varmare till Gud, huru sången tar din själ på sina vingar och lyfter henne högt öfver jorden, högt öfver stjernorna — när du känner lifligare än annars ångrens bitterhet, men tillika bättringens ljufhet, när du, klarare än annars, inser syndens styggelse, men tillika helgelsens salighet, när den andeliga döden med all sin ryslighet framstår för dig, men tillika, i bakgrunden, en himmelsk bild af det eviga lifvet — då förnimmer du väl att Gud i sin helgedom tillkännager sin närvaro på ett verksammare, ett omedelbarare sätt än vanligt; du märker väl att, i denna mening, *Herran är i sitt helga Tempel.* Ty icke är han vid altaret, icke på predikstolen, icke i hvalfvet; icke är han i allmänhet inom de menniskobyggda, förgängliga murarna; utan han är i ditt hjerta, som han rör, han är i din andakt, som han väcker, i din tro, som han stärker, i din kärlek, som han lifvar, i ditt hopp som han bevingar. Sannerligen, *detta är ett heligt rum,* ty det är invigdt åt det heliga, *här bor visserliga Gud* (1 Mos. B. 28: 17),

ty han verkar här omedelbarligare, kraftigare, saligare, än annorstädes.

Men just denna omständighet, att Gud, nemligen i den mening vi nyss antydt, bor i sitt helga Tempel, just detta, Christelige Åhörare! bör uppfylla de ogudaktige med fruktan och de fromma med tröst, både i lifvet och i döden. Du som med obotfärdigt, med förstockadt sinne träder in i det heliga, fruktar du icke för den evige hämnaren? Väl är han öfverallt, väl kan du ingenstädes, hvarken i lifvet eller i döden, undfly hans straffande rättfärdighet; väl ser han dig om du också fördolde dig i jordens djup, om högarne skylde dig och bergen föllo öfver dig. Men skarpast ser han dig dock här, här i sitt Tempel, som du oskärar genom din närvaro, som du gäckar genom din hårdnackenhet; i det tempel som är byggdt för rena, för helgade eller åtminstone för botfärdiga hjertan. Rädes du icke när lagens åska dundrar från predikstolen, såsom fordom ifrån Sinai? Rädes du icke när du ser hans altare der försoningsblodet kommer öfver ditt hufvud, der du blir saker på Herrans lekamen, der du äter och dricker dig sjelfvom domen till fördömmelse? Akta dig, syndare, — dock — du kan icke akta dig, utan du omvänder och bättrar dig; ty Israels Gud sofver icke, och *Herren är i sitt heliga Tempel.*

Men du åter som kastar helighetens slöja öfver din ondska, du skrymtare, som ideligen *ropar Abba, Abba, men aldrig gör din Faders vilja som är i himlen,* visserligen kan du med din låtsade fromhet till en tid, kanske för alltid, bedraga menniskor; men Gud, som pröfvar hjertat och ransakar njurarne, kan du dock icke bedraga; i natten af ditt bröst, dit intet menskligt öga räcker, der ser han klart, han har ett öra i ditt hjertas rådkammare, han *hör* hvad du tänker, han *läser* din tysta vilja. När de falska tårarne dväljas i ditt öga, när de hycklade bönerna bo-

sätta sig på dina läppar, då vet han väl hvad de betyda; de äro honom en styggelse *i* hans tempel liksom derutanföre. Den dag kommer då han rycker larfven från ditt skenheliga väsende; eller om det icke kommer en *dag*, så kommer der en *natt*, nemligen grafvens natt, der allt hyckel är slut, och allt som förborgadt var, framträder till mönstring inför domen. Eller om du kan stjäla dig till ett falskt anseende på jorden, tänker du äfven att du på samma sätt kan stjäla dig in i Guds himmel? Fruktar du icke att komma, som en vandrande lögn, in i helgedomen, som en hvitmenad grift, hvilken endast gömmer förruttnelse? Akta dig skrymtare; dock — du kan icke akta dig, utan du omvänder och bättrar dig, ty Israels Gud sofver icke, och *Herran är i sitt helga tempel.*

För Eder alltså, om I skulle finnas i församlingen, är helgedomen byggd till förskräckelse; det måste hos Er väcka en bäfvan att Herren är i sitt Tempel. Men för Eder är det en tröst, I bättre sinnen, I som älsken ljuset och *skaffen med fruktan och bäfvan att I måtten salige varda.* Du som nyss har börjat att inse din svaghet, du som tager de första och osäkra stegen på bättringens väg, kom ofta, kom gerna upp i templet, och tag der Gud till vittne på din ånger. Den är icke förgäfves, den är rättfärdighetens frö, den är helgelsens vagga. När du framställer den ren och oskrymtad inför Guds ögon, då räcker han ut sin hand och leder den stapplande och stöder den svaga. Här i sin helgedom möter han dig med sitt ord, med det ordet som lär att *Herren icke vill någon syndares död*, här stärker han din vacklande tro, här uppmuntrar han ditt svigtande hopp, här förråder han dig sin kärleks oändlighet, här uppenbarar han dig försoningens stora hemlighet, den kärleksrikaste, den djupaste, den tröstefullaste af alla. Här faller småningom det ena täckelset efter det andra från ditt öga,

den ena isskorpan smälter bort efter den andra från ditt hjerta. Ty kyrkan är för de botfärdige en trappa till himlen, vägen till evinnerligt lif utgår ifrån altarrunden. När du då märker huru de heliga rörelserna med hvarje gång tilltaga, när du känner hur englavingarne växa på din själ, då må du tacka honom som låter finna sig i sitt hus och tröstar och hugsvalar med sin närvaro, då må du glädjas att *Herren är i sitt helga Tempel.*

Men det gifves dessutom (så hoppas jag åtminstone till Gud) det gifves dessutom andra i denna christeliga församling som framgått längre på lifsens väg, hvilkas hjertan äro renare, hvilkas sinnen äro mer vända till det eviga, till det enda nödvändiga. Äfven de må gerna, må ofta komma opp i Templet, för att akta sig för återfall och bevara sin krona. Den öfvertygelsen att man är bättre än sina bröder föder gerna ett andeligt högmod, och högmod är fallets fader. De saliga Englarne föllo sjelfve af högmod; och den engeln som vexer och utvecklar sig i ett helgadt hjerta, visserligen är han af samma väsende som de, visserligen kan han äfven falla. För Gud är ingen rättfärdig: detta är en lära uppenbarad icke blott i Bibeln, utan äfven i hvarje menniskas samvete, så fort hon redligt och uppmärksamt lyssnar till dess röst. Påminnen Er derföre att det är ingen som har någonting att berömma sig af inför Gudi; varen vaksamme på Edra egna hjertan. Men hvar skulle detta kunna ske bättre än här, hvar kunnen I granska och öfverse Er räkning med Gud bättre än här, der hans lagtaflor äro uppställda, och visa Er alla edra brister? Söken I uppriktigt och utan stolthet och öfvermod, söken I Herran som han vill sökas, med en ödmjuk, med en förkrossad ande, så bör det ju vara Er en glädje att uppträda i hans hus, der den Barmhertiges öga granskar Ert innersta, det bör vara Er en fröjd att I kännen hans närvaro i Edra

hjertan, det bör vara Er, och Er i synnerhet, en tröst att *Herren är i sitt helga Tempel.*

Och du som är olycklig genom yttre och tillfälliga omständigheter, du som tryckes af armod eller sjukdom eller af de tysta, de tärande sorger som innästla sig i hjertat, och bo der och icke annorlunda framträda i dagen än på de bleka kinderna, och i det förslocknande ögat: kom äfven du ofta, kom gerna i Templet: ty hvar skulle du bättre kunna finna tröst än i Guds hus der alla lifvets sorger och lidanden mildras af den som sjelf har lidit ibland menniskor, der Guds kärlek trycker i faderliga armar de suckande barnen till sitt bröst? Ack! lifvet är fullt af sorger och *menniskan är född till olycka, liksom foglarne till att flyga:* men det gifves också ingen olycka hvarföre Guds ord och Herrans fruktan icke har ett läkemedel till tålamod eller till tröst. Begagna derföre så ofta du kan de läkemedlen; ty

När oss lefnans oro tär
O hur skönt Guds tempel är!
O hur ljuft att der bortsjunga
jordens sorg och dagens tunga. (*Ps. 500.*)

Håll dig fast vid den tanken att Gud icke öfverger, men endast pröfvar dig, och att du finner ankargrund för ditt hopp i grafven om ej förr. Håll dig fast vid den tanken att Gud, den Barmhertige, vakar öfver sitt verk, att han räknar dina tårar, och antingen aftorkar dem här i lifvet eller också belönar dem i evigheten. Håll dig fast vid den tanken att din sorg aldrig är bättre än i Guds granskap, och att *Herren bor i sitt helga Tempel.*

Men du som är lycklig i det yttre och lugn och glad i det inre, kom äfven du ofta, kom gerna upp i Templet, och tacka det godas Gifvare för din lycka. *Det är en kostlig*

ting, säger David (Ps. 92. 2), *att tacka Herranom och lofsjunga hans namn: om morgonen förkunna hans nåd och om aftonen hans sanning.* Påminn dig att din framgång som oftast mera är en gåfva än en förtjenst, och att kanske mången af dina Bröder drages med oförtjenta bördor, dem den Högstes välbehag äfven så väl kunnat lägga på dina skuldror. Ty hans rådslag äro outransakliga, och i afseende på hans verldsstyrelse kunna vi blott ana eller gissa, men den blir dock ytterst *hans* hemlighet. Var derföre tacksam, ty du kan ej annorlunda betala din skuld till Gud, var ödmjuk, ty den rätta ödmjukheten är icke blott christendomens, utan äfven menskligetens krona; var fördragsam, ty fördragsamhet, öfverseende och kärlek äro Evangelii pelare, var barmhertig såsom din himmelske Fader barmhertig är. Herren hafver byggt huset att du skall prisa honom; *lofva honom att han så nådelig är; din själ fröjde sig att han så gerna hjelper;* gläd dig att du vet hvarest du säkrast finner honom, och att *Herren är i sitt helga Tempel.*

Och sålunda, christelige Åhörare, bör det vara en tröst för alla som förtjena det, att Herren bor i sitt helga Tempel. I denna mening hafven I också upprest det. Måtte ert fromma arbete vara välsignadt för tid och evighet. Derom vilje vi nu ytterligare bedja *Honom som i nåd hörde Salomos bön öfver Jerusalems Tempel. Nedkalle ock våra förenade böner välsignelse öfver denna Helgedom!* Evige, Allsmäktige etc.

Christelige Invånare af Församlingen! Den heliga förrättning, hvarför vi i dag varit samlade, nalkas nu sitt slut. Er Kyrka är vigd och helgad efter lagens föreskrift och Svenska Församlingens sed. Ert fordna Tempel hade redan länge varit för trångt, för mörkt, för bofälligt. Till hälften

af sten och till hälften af träd, förrådde det öfverallt sin ursprungliga obetydlighet, och bar många århundradens mossa på sin förfallna skepnad. Efter tre års arbete hade det lyckats Er att få ett nytt och värdigare Tempel upprest på Herrans berg. I hafven dervid ej sökt någon annan hjelp än den bästa, nemligen Guds hjelp och Er egen möda och omtanka. För alla olyckshändelser, som icke äro sällsynta vid dylika arbeten, har också Gud bevarat Er. Jag tackar Er för Er samdrägt, Ert nit, Er ihärdighet under arbetet i allmänhet; och mången ibland Er tackar jag särskilt för uppoffringar och frikostighet så väl till kyrkan, som till den nya klockan, den väldiga himlastämman af malm, som sitter och ropar i tornet. Men framför andra tackar jag dig, du Församlingens Lärare, som ledt arbetet och varit själen i det Hela. På din tillsyn, på din omtanka har det hufvudsakliga berott, och du kan derföre i dag stå med glädje i ditt eget verk. Förkunna länge fridens och salighetens ord inom de murar du uppfört: och om du en gång, mätt af år och välsignelse, här lägger ner din herdastaf, så sof roligt i den vigda jorden och vakna med fröjd på Herrans tillkommelses dag!

En skönare hviloplats än denna kan också ingen önska sig. Ty Templet står vänligt och ljust midt i den fulllöfvade våren, vid dess fot sjunger vågen en lofsång åt den Högste, och rundt omkring växa de märkvärdigaste blommor på vårt jordklot, de blommor som fordom omgåfvo Linnés vagga. Hans bild pryder med rätta Er kyrka, och det är väl knappast någon ibland Er, I Männer af Stenbrohult, som icke från barndomen hört omtalas hans berömda namn. Det var den store Blomsterprofeten som bättre än någon före honom såg och uttydde Herrans under i Naturen. Ty Gud är uppenbar vorden öfver allt och bland allo folk, till och med ibland blommornas stilla folk, ett ren-

hjertadt, ett oskyldigt folk, som är döpt i himmelens dagg, och i stum andakt prisar Herran utan tunga. Förakten icke deras tysta predikan, när I sen dem stå såsom fridens sinnebilder rundtomkring Ert Tempel. Ty Ert Tempel sjelf, det är ju också ett Fridens hus; jag lyser härmedelst Guds frid derutöfver! Måtte jag äfven kunna lysa Guds frid öfver alla *deras* hjertan som i århundraden skola söka tröst och hugsvalelse härinne! Huru många slägten, ofödda ännu, skola knäböja inför detta altare, huru många sinnen skola *här* lyfta sig i böner till Gud, huru många bröst skola *här* glädas af eviga lifsens ord! Den Högstes beskydd, den Högstes välsignelse vare öfver Eder och dem alla, han låte både Eder och dem, nu och framdeles förnimma att *Herren är i sitt helga Tempel!*

Men är Herren i sitt helga Tempel, så hållen det äfven heligt. Nalkens det aldrig utan vördnad, stigen aldrig annorlunda än med andäktiga hjertan inom de vigda portarna, afkläden Er på tröskeln den gamla menniskan, och stån, härinne åtminstone, utan fläck för Gudi. Betrakten detta hus som Er själs fädernesland, som det egentliga hemmet för Ert bättre väsende! Akten på ordet som förkunnas från denna predikstol, ty det är lefvande Guds ord, det är lifvets vishet, det är dödens tröst! Bedjen Gud i Templet, ty han är när dem som honom åkalla. Tacken Gud i Templet, ty dertill är det uppbygdt. I lefven af hans välgerningar, hans nåd upprätthåller Er, hans ögon vaka öfver Eder alla; hvad kunnen I bjuda honom tillbaka annat, än ett rördt, ett ödmjukt, ett tacksamt hjerta? Lofven Gud i Templet; ty väl förtälja himlarna hans ära, och fästet förkunnar hans händers verk; men han försmår dock icke sitt lof från menskliga läppar. Hans under omgifva Er öfverallt, ifrån solen och ner till solgrandet; men det högsta undret är inom Er, i Er själ som anar hans väsende, som

känner hans nåd, som hoppas på hans barmhärtighet. Och när I här anammen de höga nådegåfvorna, när det himmelska på ett obegripligt sätt stiger ner på altaret, och Jesu Christi åminnelse utdelas under synliga bilder: måtte då de heliga Sakramenten aldrig emottagas af en ovärdig, måtte de då alltjemt verka som de böra, till tro, till bättring, till syndernas förlåtelse! Måtte Templet ej vara förgäfves bygdt, ej vara förgäfves invigdt! Måtte Gud böja edra hjertan, och edra söners hjertan i mångfaldiga led, till det rätta, det goda, det heliga. Böjen nu äfven sjelfve Edra hjertan till Gud och anammen välsignelsen: Herren välsigne etc.

Vid Biskop M. Wallenbergs död.

Till Linköpings Domkapitel.

(1834.)

I den förlust, som Linköpings Stift gjort genom Hr Biskop Wallenbergs bortgång, får Vexiö Domkapitel härmedelst förklara sitt uppriktiga och lifligaste deltagande. Underrättelsen härom var så mycket mera smärtande som den kom alldeles oförväntad, helst den bortgångnes yttre tycktes lofva en vida längre lifstid; och flera af härvarande Domkapitels ledamöter, dem han hedrat med sin personliga bekantskap, lägga sin enskilta saknad till den allmänna. Ty allmän bör visserligen en saknad skattas, som träffar icke blott den afdödes många enskilta vänner, icke blott det stift hvars styresman han var, utan äfven svenska kyrkan, der han intog en plats, utmärkt från urminnes tider genom vidt berömda namn. Kyrkan, som i fordna och frommare tider frivilligt erkändes såsom det menskliga samhällets högre lifskraft, betraktas nu helt annorlunda af ett annorlunda bildadt tidehvarf, hvilket åtminstone *anser* sig klokare än fädernas. Så mycket nödvändigare blir det för hennes målsmän, högre som lägre, att genom personlig bildning, genom personligt värde hålla sig uppe öfver den profana tidsströmmen. Genom utmärkta naturgåfvor, genom vidsträckta kunskaper, äfven utanför kyrkans egentliga område, och i synnerhet genom sitt öppna, flärdfria, patriarkaliska väsende, fyllde Biskop Wallenberg sin plats

på svenska kyrkans höjder och motsvarade begreppet af den enda hierarkiska värdighet som i vår tid är möjlig, der det personliga, med sina individuella drag, utgör stoden sjelf, hvartill embetet endast är fotställningen.

Wexiö Domkapitel 2 okt.

Profstilar för Gymnasii-Ungdomen i Vexjö.

1.

Den 15 Juni 1830.

I ingenting kan romerska literaturen så lätt mäta sig med den grekiska som i vältalighet. För att endast uppehålla sig vid det yppersta häruti, så kan man med trygghet sätta Cicero emot Demosthenes. Ojäfaktiga domare anse deras förtjenster i flera fall jämngoda, såsom i afseende på plan, ordning och bevisningssätt; med ett ord i allt som tillhör uppfinningen. I framställningen åter är någon skiljaktighet: Demosthenes är mera sammanträngd, Cicero mera rik; den förre drar sina slutsatser strängare, den senare vidsträcktare; från den ene kan man ingenting borttaga, till den andre intet tillägga; den ene förråder mera omsorg, den andre mera natur. Cicero, som helt och hållet bildat sig efter grekerna, förenar Demosthenes' kraft med Platos rikedom och behaget hos Isokrates.

2.

Den 14 Juni 1831.

Hvarje folkslag har haft sin sagotid, greker och romare så väl som skandinaver och germaner. Det är berättelsen

om en sådan tid, med alla dess under och äfventyr, som mest fäster och gläder det unga sinnet. Derför är Herodotus, som ännu sväfvar på gränsen mellan saga och historia, en författare för ungdom, ehuru äfven de äldre med skäl beundra hans konst att anordna det hela och ett medfödt behag och enkelhet i hans uttryck. En mognare ålder deremot älskar mera att i historien finna ett helt folks och tidehvarfs lynne afpräglacht, och de märkvärdigaste personers karaktärer säkert och bestämdt tecknade. Sålunda ger oss Thucydides en lefvande bild af Greklands seder, tänkesätt och inrättningar under peloponnesiska kriget. Och i den mörka målningen af det kejserliga Rom, hvilken Tacitus uppdragit, äro karaktärerna utförda efter naturen och med träffande sanning, så att hvar och en af hufvudpersonerna har sitt eget från alla andra igenkänneliga utseende.

3.

Den 10 Juni 1834.

Greklands äldsta Historia visar oss öfverallt en monarkisk mer eller mindre inskränkt styrelse, hvilken också såsom utgången ur fadersväldet är den enklaste och naturligaste. Denna måste dock dels genom maktens missbruk, dels genom folkets frihetsälskande lynne, vika för republikanska styrelseformer, hvilkas väsendtliga kännemärke var att hvarje medborgare personligen hade sin röst i Statens offentliga angelägenheter. Detta var möjligt så länge Staten ännu för det mesta bestod af en Stad med ett ringa område: allt arbete förrättades dessutom af slafvarna, och medborgaren kunde således vara ledig att deltaga i Statens värf. Sederna voro också, om icke renare än nu, åtminstone vida enklare, Statsläran icke så invecklad, och de frågor

som förekommo till öfverläggning, öfverstego sällan den vanlige medborgarens omdömesgåfva. Nu är allt detta annorlunda, och på hvad sätt också det folkvälde, hvartill vår tid tydligen sträfvar, än må utbilda sig, så kan det dock alldrig visa annat än en skugga af forntidens frihet.

På Wexiö Gymnasium.
(1834.)

För tvenne år sedan nekade mig en svår sjukdom att vara närvarande vid de vanliga årspröfningarne, och tala till ungdomen vid dess hemförlofning; och förliden sommar nödgades jag tillbringa utrikes vid en helsobrunn. Efter återkomsten har en ojemn helsa och ett ännu ojemnare lynne hindrat mig att, så som jag velat och bordt, följa undervisningens gång. Det finnes för oss alla en tidepunkt då menniskan är i löffällningen, och stormen förströr bladen hit och dit, till dess han slutligen sopar dem tillsammans — på grafven. Denna tidepunkt kommer mycket olika, efter olika kroppsbyggnad, olika själsnötning, olika förhållanden i allmänhet; men den kommer säkert och oundvikligen för oss alla. Ser man sig då tillbaka och besinnar huru litet man uträttat af allt hvad man föresatt sig och hoppats i sin styrkas dagar, tycker man sig nalkas vandringens slut med tomma händer: då är det i sanning en bitter, en förödmjukande känsla hvarmed man frågar sig sjelf: hvarföre har jag lefvat? Lycklig prisar jag den, hvars sinne icke förbleknar med hans hår, och hvars hjerta behåller sin spänstighet, ehuru hans senor vackla. Alla äro icke så lyckliga, äro det åtminstone icke i *alla* stunderna af sin försvinnande kraft. Jag upprepar det ännu en gång, jag har icke under årets lopp såsom jag velat och bordt, kunnat följa undervisningens gång; men likväl

tillräckligt för att kunna vitsorda lärarnes nit och skicklighet. Så vida ett läroverks värde beror på lärarnes, så kan det härvarande tvifvelsutan mäta sig med hvilket som helst inom fäderneslandet: och med erkännande häraf tackar jag dem offentligen för deras möda.

En af lärarne* lemnar oss i dessa dagar. Efter en mångårig och verksam tjenstgöring genom nästan alla skolans afdelningar, qvarlemnar han bland yngre och äldre idel vänner, vunna genom öppen redlighet och det slags fasthet hvarpå man gerna bygger. Vi skicka med honom våra välönskningar till hans nya, väl mindre mödosamma, men dock ansvarsfulla verkningskrets. Måtte han der mötas af samma förtroende som här, och någon gång, om icke med saknad, dock med välvilja påminna sig förflutna dagar!

Under läroårets lopp har ändtligen den länge omtalta löneförhöjningen för läroverken utfallit. Den är ringa: men vi lefva i ett fattigt land och böra vara nöjda med dess tillgångar. Det är sant, jag känner länder, som af naturen äro lika fattiga som vårt, och der man likväl gör vida mer för läroverken. Men förhållandet är der annorlunda. En vidtomfattande allmän, synnerligast klassisk bildning, samt verklig lärdom i det särskilta yrket äro der nödvändiga för all fortkomst i statens tjenst, och hvarken börd eller rikedom eller personliga afseenden gälla dem förutan. Landets högsta embeten förvaltas af litteratörer och vetenskapsmän, och på de yppersta platserna stå idel lärostolar. Staten, med ett ord, är der grundad på skolan: hos oss lifnärer sig skolan inom staten. Men en öfverdrift är här möjlig å ömse sidor. Visserligen kan embetsmannen, helst den högre, aldrig ha för mycken allmän bildning, aldrig veta för mycket i sitt yrke: men väl kan ynglingen, som bildas

* Conrector Scholæ, nu mera Prosten Sjöstrand, Prost i Rogberga.

dertill, förslappas genom öfverdrifvet arbete, lifslusten, som är ungdomens nationalfärg, kan förblekna, och sinnet förmögla liksom skolväggarne. De många främmande tankarne, som inpreglas, kunna borttaga platsen för de egna, som sjelfständigt borde utveckla sig, den myckna theorien kan förqväfva det friska praktiska sinnet, kunskapen kan bli en mumie, i stället för en lefvande bildningsform. I sådant fall äfventyrar staten, att i sina högsta organer bli förläsen och pedantisk, äfvensom han, vid den motsatta ytterligheten, löper fara att bli rå och handtverksmessig. Jag öfverlemnar åt hvem som helst att afgöra, hvilkendera af de begge ytterligheterna vi stå närmast i vårt kära fädernesland.

I afseende på ungdomens seder och uppförande har ingen ting i allmänhet varit att anmärka. Det är en längesedan erkänd sanning, att ett läroverks värde ingalunda beror ensamt på det kunskapsmått, som der bibringas, utan äfven och ännu mer på den anda som röjer sig hos de unga. Men denna anda har numera icke blott, som förr, en moralisk, utan derjemte äfven en politisk betydelse. Det hör till egenheterna af vår tid att den indragit icke blott den mer eller mindre bildade medborgaren, utan äfven ungdomen i sin politiska hvirfvel. I Frankrike, som är de nu herrskande ideernas egentliga brännpunkt, i Tyskland der de mera methodiskt bearbetas och bringas i system, i Pohlen, som utgjorde den europeiska civilisationens yttersta förpostkedja mot Barbariet — öfverallt ha vi sett ungdomen taga en verksam del i statens politiska angelägenheter. Tidehvarfvet är i allmänhet ungdomligt, ett seculum puerascens. Äfven i vårt kallare och betänksammare land ha spår af en dylik anda börjat visa sig; och vi ha nyligen hört huru ungdomen vid en af rikets högskolor yttrat sin politiska öfvertygelse. Det skedde i an-

ledning af en temligen abstrakt fråga, för hvilken få ibland dem torde ha gjort sig full reda, och som dessutom verkligen var tvetydig; och ännu tvetydigare voro tilläfventyrs de namn hvilka utropades som dagens hjeltar. Ett sådant deltagande, är det i allmänhet ett lyckligt tidens tecken eller ett olyckligt? Öfverskrider ej ungdomen derigenom sin bildningssfer, sin egentliga bestämmelse? *I hvad förhållande stå i allmänhet de unga till statens styrelse och dess politiska lif?* Låtom oss fästa ett ögonblicks uppmärksamhet härpå.

Jag bör börja med att erkänna det jag anser det allmännare deltagande i offentliga angelägenheter som öfverallt utvecklar sig, såsom en fördel. Utan ett sådant deltagande gifves det egentligen ingen medborgare, intet fädernesland. Staten lefver då icke som ett tänkande väsen, utan vegeterar som en planta. Men då man erkänner detta kan man likväl ogilla det sätt hvarpå detta deltagande allt mer och mer börjar att uttala sig. I grunden kunna de friare politiska ideerna ha rätt i mycket; men skola de äfven behålla rätt, skola de ej upplösa sig i folkyra och förstörelse, så torde de behöfva att något djupare begrundas. Så ytligt som de i allmänhet uppfattas, så med rötterna i dagen kan dock ingen stat växa och blomstra; och det lösliga sladdret häröfver aflägsnar alla bättre sinnen, om icke från saken sjelf, dock från det sätt hvarpå den bedrifves. Staten behöfver visserligen förbättringar, många former, lämplige för sin tid, ha visserligen öfverlefvat sig sjelfva och böra utbytas mot nya; men skall det nya bestå, så måste det inympas på det gamla och sluta sig dertill, det måste ha någon fastare grund än en abstrakt, dertillmed tvetydig theori, det måste ha sin rot i sederna, i lagarna, i folkets vanor och tänkesätt. Derföre bör det också icke komma plötsligen och liksom genom ett

trollslag; och kommer det sålunda så går det också som det kommit. Historiens blad äro i detta afseende inga Aftonblad. De lära oss tvertom att allt hvad som skall vara länge måste ha tid att stadga sig och mogna, att den sansade, småningom utbildade *reformen*, vanligtvis fört folken framåt, då den brådstörtande *revolutionen* kastat dem tillbaka. De lära oss att statens sår måste läkas inifrån, icke genom det hvita plåster som dagens qvacksalfvare-vishet klenar deröfver. Medborgaren i ett fritt land har visserligen rättighet att dömma och yttra sig öfver styrelsens åtgärder; men deraf följer dock ännu icke skyldighet eller ens rättighet att i tid och otid klandra och mästra dem. De styrande äro också menniskor. Menskliga fel, menskliga misstag sitta öfverallt på Thronerna och i rådkamrarna. Det är stundom lätt att upptäcka dem; men böra de derföre med skadeglädje framdragas, öfverdrifvas, utbasuneras? Jag misstänker alltid den som säger sig vilja förbättra, och börjar med att förbittra. Den söndring som härigenom uppkommer mellan styrande och styrda är alltid betänklig; men den blir dubbelt betänklig i ett fattigt och svagt land, med stora minnen och små tillgångar, och hvars sjelfständighet beror derpå att alla krafter förenas. Den blir dubbelt betänklig i ett land der den så kallade monarkiska grundsatsen, det vill säga förtroendet för konungens personlighet, mer än någorstädes lefvat i folkets sinnen, och utgjort lifsprincipen i vår äras tider. Förtynar den, då fruktar jag att äfven statens hjerta förtynar; och de öfverkloka läkarena må se sig om huru de då rädda rikskroppen.

Emedlertid, huru ock denna domsrätt må utöfvas, med skäl eller oskäl, så finnes den dock lagligen hos Svenska medborgaren, som äfven för det mesta är lagstiftare, sjelf eller genom sitt ombud. Men ynglingen är ingendera.

Han är ännu icke medborgare, utan han går i skola på att en gång blifva det. Ännu mindre är han lagstiftare; ty han har dertill hvarken ålder eller erfarenhet eller den öfversigt af allmänna värf som endast kommer med åren, och icke ens alltid med dem, såsom vi tyvärr postdagligen erfara. En känsla för landets väl, för landets ära, kan han, bör han hafva; men en egen öfvertygelse huru begge skola befordras kan han svårligen äga. För allmän menniskofrihet, för allmän menniskorätt må hans hjerta klappa varmt; men huru begge häfdas i stort inom hans fädernesland, detta ligger näppeligen inom hans omdömeskrets. Dömmer han likväl deröfver käckt och oförväget, såsom bruket nu är, så är hans dom först och främst obehörig. Men den är dessutom oförenlig med den heliga blygsel som är ungdomens krona, och skönare än någon lagerkrans. Äfven de råaste folk visa vördnad för ålderdomen, för fäderna; och statens högsta myndighet, den är väl dock för oss alla, och synnerligast för de unga, i faders ställe. En trotsig, en afgörande, en klandersjuk yngling är redan en fallen natur, en vidrig anticipation på mannaålderns lyten. Vördnad för mensklighetens högsta förhållanden är dock något helt annat än slafsinne: och ett omdöme som återhålles är bättre, ädlare, ungdomligare än ett omoget som framföres med fräckhet. — Härtill kommer slutligen äfven den omständigheten, att en yngling, som vill uppfylla sin bestämmelse vid läroverket, hvarken har tid eller kallelse att sysselsätta sig med dagens små politiska tvister. Meningen med hans vistande der är att han skall söka utbilda sig sjelf, innan han söker att ombilda staten. I vettenskapens stilla riken, i idéernas eviga verld dit dagens sorl ej räcker, der skall han lefva och röra sig och ha sin varelse. Fattar han, som han bör, de storartade politiska tankarne hos de verldsbildande, de verldseröfrande

folken, hos Greker och Romare, så förlorar han lätteligen smaken för dagens kannstöparevishet. De stora historiska taflorna hos Thucydides och Plutarchus, hos Livius och Tacitus draga lättligen hans ögon från dagens miniaturbilder, dem tidningssqvallret utbjuder i dag, och verlden har glömt i morgon; och det är under sådana förhållanden ej underligt om han närmare skärskådar Platos stat än sin egen.

Af hvad nu i korthet blifvit antyddt synes mig följa att ungdomens förhållande till statsförvaltningen icke kan eller bör vara ett aktift, utan ett rent passift, icke ett bedömande och klandrande, utan endast ett betraktande och vörnadsfullt. På politiska domare ha vi i vårt land icke brist, utan öfverflöd. Jag lemnar derhän huruvida alla dessa verkligen gjort sina studier; men säkert är att antalet ej behöfver förstärkas med dem, som bevisligen ännu äro sysselsatta med att göra dem.

Dessa anmärkningar hafva lyckligtvis ingen slags användbarhet vid härvarande läroverk, och i allmänhet icke vid de lägre. Men jag har varnande ställt dem till Er, I ynglingar, som nu afgån till högskolorna, der I tilläfventyrs torden mötas af en annan anda. Låten då icke förleda Er af den anden, ty han passar icke för Er ålder, icke för Er ställning, icke för Er bestämmelse. Er bestämmelse kännen I. Det är den att fullända hvad I här börjat, att bilda Er till duglighet i statens eller kyrkans tjenst, att grundlägga Er fortkomst, att afbetala något på den hedersskuld hvarför I häften hos fäderneslandet, hos föräldrar och anförvandter, som för Er uppoffrat hvad de kunnat, stundom också derutöfver. Det är en skön, en helig bestämmelse, och väl värd att I derpå användan alla Ert

väsens krafter. Målet står ännu aflägset, för några ibland Er aflägsnare än det borde. Vare Er detta en uppmuntran att fördubbla Er ifver och inhämta det försummade! Men viljen I hoppas en gång nå det, så styren Er väg rakt fram, viken icke af till höger eller venster, vacklen icke, dröjen icke, ty dagen skyndar. Jag förmanar Er med Johannes: »*Tagen Er till vara för afgudarna.*» Ack, afgudarne finnas ännu, de finnas midt i christenheten, ehuru Jupiter och Apollo, ehuru Thor och Oden äro döde. De afgudarne möta Er under mångahanda gestalter. De möta Er under skepnaden af nöjen och förströelser. Men ynglingens nöje vare arbetsamheten med sin lampa, och hoppet med sin trollspegel, och framgångens ära med sin lagerkrans! — De möta Er under religionens skepnad med den spruckna rustningen af utlefvade systemer, eller med den brokiga harlekinskåpan af de nymetafysiska, i ena fallet med pietistiskt hyckel, i det andra med grumliga sofismer. Men den rätta Religionen är hjertats ensak, den hvilar på förnöjsamhet, på försakelse, på sinnets renhet, på uppenbarelsens enkla sanningar. — De möta Er under vettenskapens skepnad, som förvexlar grundlighet med mörker, och ger ut sin rotvälska för orakelspråk. Men den rätta vettenskapens källa är likaså klar som hon är djup, och ögat kan räkna gullsanden på dess botten. — De möta Er under frihetens skepnad, med Jakobinermössan framskymtande under konungakronan. Men det gifves ingen annan frihet än en lagbunden, det gifves i Europas närvarande skick ingen annan rimlig statsform än den kungliga. »*Tagen Er till vara för afgudarna.*» Men den Guden som råder för sanning och rätt, för bildning och ljus och menniskovärde, måtte Han leda och beskärma och välsigna Eder. Farväl!

Företal till Bretschneiders dogmatik.

Vid de Prest- och Pastoralförhör, som böra anställas i Domcapitlet, har jag ofta, för det dogmatiska studium, känt behofvet af en Lärobok, som bestämdt framställde Protestantiska lärobegreppet, sådant det förekommer i Symboliska Böckerna, och sedermera historiskt fullföljde dess utveckling till närvarande tider. Ty för hvarje spekulatif Vettenskap är historien om dess utbildning väsendtlig, och utan en sådan blir Vettenskapens närvarande ståndpunkt oförklarlig, äfven om man af ett nyare system inhämtat den. Öfver Symboliska Böckerna föreläses icke vid Rikets Universiteter, och de äro också endast att anse som utgångspunkter för det dogmatiska system, som under de två århundraden, hvilka följde på Reformationen, småningom utbildade sig. Det är också väsendtligen detta, som framställes i våra ännu brukliga dogmatiska Läroböcker. På de förändringar, som skett i Vettenskapen sedan Semlers tid, och hvarmed den stora brytningen i Theologien började, göres af de fleste endast ett tillfälligt afseende. Mången torde också anse kännedomen härom både öfverflödig och vådlig. Men först och främst fordrar man, och det med rätta, af Presterskapet vettenskaplig bildning; och, ehuru denna äfven måste omfatta mycket annat, så lär väl icke kunna nekas, att det theologiska Elementet deri måste vara väsendtligt. Men en theologisk bildning, som stadnar vid en afläg-

sen tidepunkt och icke ens har någon historisk öfversigt af hvad som på ett århundrade tilldragit sig i Vettenskapen, måste dock väl anses för ofullständig och ensidig. Det gifves egenteligen ingen stationär Vettenskap: hvad som står still förruttnar. Detta gäller äfven om Theologien, åtminstone den protestantiska, hvilken just till följe af sin i Bekännelseskrifterna tydligen antydda idé måste befinna sig i en ständig utvickling. Det kan ej heller undfalla någon uppmärksam, att rörelsen inom Theologien står i sammanhang med hvälfningarna inom andra beslägtade Vettenskaper, som åter i sin ordning hänga tillhopa med hela Tidehvarfvets sträfvande och syftning. — Hvad vådan af en sådan utvickling angår, så är väl onekligt, att den i många fall tagit en riktning, som betydligt afviker från fordna åsigter; men jag är öfvertygad, att Christendomens grundsanningar ingenting äfventyra, äfven vid den friaste pröfning. Sedan dessutom forskningen är lös, pläga spärrningsanstalterna deremot gagna föga. Den nuvarande striden inom Theologien torde väl ej heller vara så ny som man i allmänhet tyckes föreställa sig. I så skarpt och vettenskapligt bestämda former som nu ha väl motsatserna icke förr framträdt; men egentligen äro de så gamla som Christendomen, och äldre. Ty de ha dock ytterst sin rot i ursprungliga skiljaktigheter i menniskolynnet, i totalåsigten af lifvet och dess förhållande till Gudomligheten. Tvisten kan under vexlande skepnader framträda i dagen; men dess grund ligger icke der, utan på botten af menniskonaturen, i Andens dunkla djup.

Huru man också må tänka härom, så synes det mig dock ostridigt, att en framställning af Dogmernas utvickling, som icke tar parti, icke förekommer och således ej heller kan missleda omdömet, utan är rent historisk, måste vara nyttig för blifvande Prestmän. I denna öfvertygelse

har jag redan för längre tid tillbaka öfvertalt en yngre Embetsbroder inom Stiftet, Magister *J. Norlin*, Comminister i Bankeryd, att öfversätta det arbete, som härmedelst öfverlemnas åt Allmänheten, men hvars utgifvande hittills mött tillfälliga hinder. Litteraturnotiserna, som i Originalet voro alltför vidlyftiga, äro i sammandrag redigerade af Kongl. Hofpredikanten *J. M. Almqvist*, Kyrkoherde i Skärstad, och de förändringar och tillägg, som tillkommit i sista Upplagan, införda af Gymnasii-Adjunkten *C. F. Rappe.* Genom den nya verkningskrets, Theologiska Faculteterna erhållit, kunna vi nu mera hoppas något för en mindre ofullständig Prestbildning; och om denna bok i någon mån dertill kan bidraga, så har hon uppfyllt sin bestämmelse.

Östrabo, Oktober 1834.

Es. Tegnér.

Tal från Altaret vid prestvigning.

Anden gör lefvande, heter det hos Paulus. Mine Bröder! för att invigas i det heliga Prediko-Embetet ären I komne hit från förödelsens bygder, dem Döds-Engeln med de svartnande anletsdragen nyligen förhärjat. Edra städer ligga som redlösa skepp på stränderna, och rundtomkring dem höja sig tallösa grafvar, dem ännu ingen grönska hunnit att skyla, liksom friska sår som ännu ej hunnit att ärra sig. På de grafvarna, midt ibland dödens och förgängelsens rysligaste minnesmärken, skolen I stå och predika att *Anden gör lefvande.*

Anden gör lefvande: men hvilken Ande, hvarifrån kommer han, huru verkar han? Jag skall snart lägga händerna på Er med bön. Det är en gammal plägsed, bibehållen från kyrkans äldsta tider, en symbolisk handling, som ej saknar sin betydelse. Men icke kunnen I på allvar tro att Anden går genom fingerspetsarna; utan han går igegenom Verlden, han är Verldens lif, egentligen *gör* han icke lefvande, utan han *är* lifvet; hvad som är utan ande det är dödt, är massa och förstelning. Sen Eder omkring: I finnen honom öfverallt i den lefvande naturen, ifrån *blommorna* der han ännu ligger slumrande och drömmer sin rosenfärgade dröm om våren, ända upp till *stjernorna*, de gyllene vandringsmännen i det blå, dem han regerar så att de icke stöta de strålande pannorna mot hvaran-

dra, utan med säkra steg tråda dansen i den bestämda banan. Och längre opp på varelsernas trappa, der ser han, ehuru ännu med dunkla blickar, fram ur *djuret*, och skönjer och urskiljer och begär och afskyr och njuter och lider. Men hos *menniskan* der blickar han med fullsöfda, med klara ögon omkring verlden och ser sig sjelf och skiljer mellan godt och ondt, mellan rätt och orätt och dömmer, och slutar och letar sig fram till sitt ursprung, till Andarnas Ande, till Gud. Frågas nu hvilken Ande det är som Apostelen menar, så är det klart att det icke kan vara någon blott och bart mensklig Ande, utan en sådan som väl är beslägtad med det bästa i menskligheten, men dock är högre, kraftigare, renare än det. Den Anden som gör lefvande, det måste vara en ljusets, en sanningens Ande, emedan mörker och lögn äro dödens makter. Det måste vara en fridens Ande, emedan strid och tvedrägt sönderslita hjertat och döda dess ädlaste känslor. Det måste vara en kärlekens Ande, emedan hatet är ett törne som växer opp ur de döda djupen, men kärleken är lifvets blomma. Det måste vara en helig Ande, emedan han väcker och lifvar det heligaste hos menniskan, renar begäret och helgar viljan. Det måste vara en Guds Ande, emedan Gud är bildande och lifgifvande, och allt lif kommer ifrån Gudi och icke kan förklaras annorlunda än som hans andedrägt. Och härmed är också besvaradt hvarifrån han kommer; ty han kommer ofvanefter hvarifrån all god och fullkomlig gåfva kommer. Frågas det ändtligen huru han verkar på menniskan, så är egentligen all inverkan af Anden oförklarlig, och vi kunna endast bedömma den af dess följder. Dessa se vi stundom framstå plötsligen och som genom en blixt, andra åter komma efterhand, och man kan fullfölja spåren af deras fortgång. Det är en fåfäng fråga om han verkar naturligt eller öfvernaturligt; ty det

öfvernaturliga kan menniskosinnet dock icke fatta. Men det gifves intet land, intet tidehvarf, der han ej visat sig, och verldshistorien är full af hans verk. Alla jordens herrlige och ädle hafva känt honom, hafva varit förde af honom i sina bästa stunder. Han tänker med den Vise och diktar med Skalden: han uppoffrar sig med den dygdige, och med den fromme ser han himmelen öppen. Fatta vi honom uteslutande från denna sistnämda sida, så framträder han väl i all slags Gudadyrkan, men renast och betydningsfullast i Christendomen. Der är han nådeverkaren, emedan hans gåfvor, liksom allt himmelskt, kommer af nåd, icke af förtjenst. Der är han Hugsvalaren, ty han styrker de svage och tröstar de bedröfvade. Der utgår han både af Fadren och Sonen, en djupsinnig bild som betecknar att han är begges gemensamma tanke, att han sammanbinder det Gudomliga med det högsta menskliga, der är han, hvad vi såsom en särskilt personlighet, kalla för den Helige Ande. Detta är, i alla dess mångfalldiga verkningar, den Ande, som ehuru på olika sätt, gör lefvande, och den Apostelen derföre sätter emot bokstafven som dödar. Från urminnes tider hafva de fåviska sagt: Vi vilja mana fram den Anden, och binda honom i vår kyrka, vi vilja mura in honom i vår lärobyggnad. Men bäst de mura, se då flyger han ifrån dem, och tar sin plats i ett öppet, ett rent hjerta, och den konstiga lärobyggnaden ligger der som en andelös lekamen. Den Anden besvärjer ingen, utan han kommer sjelfmant. Den Anden känner ingen, utan den der honom får. Måtten I undfå honom i stilla, i ödmjuka, i oförderfvade hjertan. Måtte han bo och trifvas der, och uppenbara sig i lära och lefverne! Och måtte han också ofta sitta på Edra läppar och fara ut derifrån som en vårfläkt och göra lefvande i Församlingen. Amen.

På Wexiö Gymnasium.

(1835.)

Genom den farsot som sistlidit år gick öfver landet blef offentliga undervisningen här, som på de flesta andra ställen i riket, för någon tid afbruten; men en förlängd vårtermin har i det närmaste återställt det vanliga förhållandet, läroåret har, på några dagar när, uppfyllt sin föreskrifna rund, och de antagna lärokurserna blifvit fulländade. Vi ha äfven den tillfredsställelsen att denna gång kunna afskicka till högskolan ett större antal än mången gång förut, af dugliga, och efter den antagna måttstocken, fullbildade ynglingar. Derföre böra vi, näst Gud som växten gifver, tacka nitiska och skickliga Lärare, som planterat och vattnat. Läroverket försvarar sitt gamla anseende och fortgår i den riktning Wallqvist, den store nyskaparen, gaf det för snart ett halft århundrade sedan. Det bästa hos oss är en tradition från hans skapelsedagar, som ännu ej hunnit förblekna. Jag nämner detta utan förlägenhet, ty det är icke min förtjenst utan lärarenas; och jag uppfyller min skyldighet då jag härföre å läroverkets vägnar betygar dem min erkänsla.

I afseende på sjelfva undervisningen ha några förändringar blifvit vidtagna, för hvilka jag bör redovisa. Läraren i Grekiskan, som förut äfven föreläste Hebraiska och Nya Testamentet, är nu inskränkt till Profanförfattarne, och har derigenom kunnat utvidga sina lärokurser.

Grekiska litteraturen, stammoder för hela forntidens bildning, är äfven i sig sjelf så vigtig och vidsträckt att den fordrar sin egen man, till och med i hvad som deraf kan föredragas på ett gymnasium. På min anmodan har han äfven ånyo infört de fordom brukliga grekiska stilöfningarne. Meningen dermed är naturligtvis icke att lära ynglingarne att skrifva Grekiska. Men det gifves intet säkrare sätt att inöfva och fästa i minnet så väl grekiska formläran med sina mångfaldiga anomalier, som accentuationssystemet: och af detta skäl ha dylika öfningar längesedan blifvit, men på en vida större skala, åter upplifvade i läroverken i Tyskland, der liksom i England, klassiska studier drifvas företrädesvis.

En annan förändring består i afskaffandet af de förut vanliga predikningar och orationer som höllos af dem, som afgingo till akademierna. Dessa medtogo mycken tid, just när den som mest behöfdes, vid terminens slut. Nyttan var tvetydig och kontrollen svår. När talen höllos på modersmålet kunde talaren påräkna en blandad allmänhet. Man kan icke begära af en yngling vid de åren att han skulle ha något att säga, som kunde tillfredsställa en sådan allmänhets fordringar. Ynglingens allmänhet äro hans lärare och hans kamrater. De förra söka att afhjelpa hans brister, och öfverse derföre med dem: de sednare dela dem. Ingendera inträffar med den fremmande åhöraren, som derföre ofta dömmer omildt. I stället härför ha uppsatser öfver dels föreskrifna, dels sjelfvalda ämnen blifvit inlemnade, och af mig och läraren pröfvade; och jag har, som I nyligen sett, haft den tillfredsställelsen att kunna utmärka några ibland dessa. Metriska öfversättningar från forntida Skalder anser jag i synnerhet lämpliga för ändamålet; icke derföre att jag vill förleda ungdomen till poësi som jag snarare afstyrker, så framt anlagen ej äro utmärk-

ta, och dessa bryta sig alltid sin väg. På poëter, äfvensom på lagstiftare och verldsförbättrare, ha vi icke brist utan öfverflöd, så att vi äfven kunde exportera till utländningen, i fall ett sådant råämne funne någon afsättning. Utan derföre tillstyrker jag metriska öfversättningar, att de föra ynglingen närmare intill de gamla klassiska formerna, och i synnerhet derföre, att de gamles metrik, som hör till grammatiken och följaktligen till elementarbildningen, har sin naturliga mätare och förklaringsgrund i modersmålets egen. Om den diktande förmågan är vid en sådan öfversättning egentligen ej fråga. En öfversättning, vare sig i vers eller prosa, är hvad hon bör vara, om hon är väl afformad på originalet, väl återger dess egenheter, men utan att derföre vara tvungen och osvensk. Detta sistnämde är en stötesten för nybegynnaren. Han vill vara trogen och återger derföre vanligtvis ord för ord, period för period. Men orden svara icke alltid fullt emot hvarandra, hvarje språk har sina egenheter, sina nycker, som just derföre ej kunna ordagrant öfversättas, den periodbyggnad som är naturlig i det ena språket är det icke derför i det andra. Att nu träffa rätta medelvägen, mellan en öfversättning som är för bunden och en som är för lös, att icke uppoffra mer eller annat af originalet än hvad som skulle vanställa öfversättningen, att låta tankarnas växt alltjemnt lysa fram under den ombytta klädedrägten, med ett ord att med en säker blick afväga och beräkna begge språkens tillgångar emot hvarandra: detta är i sanning en öfning som måste vara nyttig för språkbildningen, som af all bildning ligger ungdomen närmast. Det vore orimligt att i detta afseende begära någon fullkomlighet af ynglingar, som naturligtvis icke äro författare, utan försökare. Fullkomligheten är här, som annorstädes, en dotter icke blott af naturgåfvorna, utan äfven af redligt

bemödande och långvarig öfning; och de som bäst känna svårigheterna, de som äfven lättast skulle kunna öfvervinna dem, äro vanligtvis tillika de mildaste domare.

Antalet af studerande ynglingar vid stiftets läroverk har under de sednare åren varit ungefärligen lika. Icke heller har någon märkbar förändring ägt rum i de inskrifnes antal, med afseende på härkomst ur olika samhällsklasser. Skolrevisionens sista berättelse upplyser att årligen omkring 1600 inskrifvas i Elementarläroverken. Af dessa utgöra Adelns barn knappast $^1/_6$, Presterskapets $^1/_8$, Allmogens $^1/_4$ (eller 400), men ofrälse Ståndspersoners och Borgerskapets, med ett ord medelklassens barn, mer än hälften af hela antalet eller omkring 900 på året. Detta förhållande ger anledning till många betraktelser, hvaraf jag endast vill antyda några.

Af det ringa antal Adelsmän som emottaga offentlig uppfostran kan ingenting slutas, utom till ståndets obenägenhet för allmänna läroverken. Större delen erhålla enskilt undervisning i föräldrahuset, och gå derifrån till Universitetet, andra afgå till Tillämpningsskolorna t. ex. Krigsakademien, och ett icke obetydligt antal har, hittills åtminstone, utan föregången pröfning, blifvit anställdt i Arméen. Antalet af studerande Prestsöner står i förhållande till ståndets inskränkta personal. Deremot bevisar den stora pluraliteten af medelklassens barn i skolorna, att tidens allmänna skaplynne röjer sig äfven här; ty af dessa 900 gå väl några in i handeln och näringarne, men det ojemförligt största antalet söker tjenst som Embetsmän, och gör anspråk på offentliga befattningar. Medelklassens framträngande till statens höjder är grunddraget i hela den nyare verldshistorien, och förklarar de fleste af dess

skakningar. Det är en ny formation, som sträfvar att bli den öfversta, och skjuter undan hvad som står den i vägen. Det har redan lyckats på många ställen, och skall, förr eller sednare, lyckas öfverallt der bördsaristokratien ej är jordfast, som i England. Och äfven der är striden åtminstone tvetydig. Men ett nödvändigt vilkor för framgången af en sådan förändring är icke blott en allmännare bildning, utan äfven en allmännare förmögenhet. Detta är icke förhållandet i vårt land, der massan af jorden ligger i Allmogens händer, och dagligen mer och mer öfvergår dit, industrien är föga utvecklad, näringarna bundna, och medelklassen följaktligen mera fattig än rik. Ett sådant element blir icke det styrande i staten, ehuru en och annan med större naturgåfvor undantagsvis kan tränga sig fram.

En alldeles egen företeelse och hvartill i det öfriga Europa icke finnes något motsvarande, äro dessa 400 söner af Allmogen, som årligen inströmma i offentliga läroverken och derifrån för större delen inträda i kyrkans eller statens tjenst. Saken är urgammal hos oss, och hänger på det närmaste tillhopa med Svenska Statsförfattningen, som utvicklat sig ur helt andra elementer än annorstädes. Den är i sin innersta rot demokratisk, i ordets vackraste bemärkelse; och det kommer deraf, att vi från urminnes tider tillbaka haft ett sjelfegande, ett sjelfständigt Bondestånd, hvilket man nu först söker att bilda i andra länder. Vi ha äfven en Adel, som fordom var historisk och mäktig, icke blott genom sina minnen och sin bildning, utan äfven genom sin rikedom; men dess makt strandade på försöket att bli Feodaladel, och kung och folk hjelptes åt att utkasta denna främmande tillsats ur statsförfattningen. Ursprungligen var Svensk Adel ingenting annat än blomman af de friborne i ett land, der alla voro fria, den var, hvad den träffande blifvit kallad, det ridderliga folkelementet,

och det är betydelsefullt att Bonde är namnet på en af våra äldsta adeliga ätter. För närvarande äro de fleste stamträden på Riddarhuset nyplanterade, och det ligger endast några mansåldrars mylla öfver rötterna. Det är i sanning en ädel, en upplyftande föreställning, att för Svensk bondes son vägen är öppen till statens tinnar, till granskapet af thronen, och att äfven mången, åtminstone i andra eller tredje slägtleden, verkligen tillryggalagt den. Det är en jemlikhet på rent nationell, rent mensklig grund, sådan som vi ej finna den annorstädes; och jag nekar ej att den fröjdar mitt Svenska sinne.

Emedlertid har saken äfven sin skuggsida; och omständigheterna ha förändrat sig derhän, att jag, just för folkets skull, önskar att denna Svenska folkets rätt något sparsammare begagnades. Ty denna ungdom som så talrikt öfvergifver sina fäders yrke, hvad söker han, hvad hoppas han finna? Drifver honom behofvet af högre bildning? Det är ett ädelt behof, och åtföljer vanligtvis alla högre anlag. Men högre anlag kunna ej finnas hos så många, snillen födas ej i hundradetal på året inom en enda samhällsklass. Och dessutom, är väl en högre bildning alltid tillika en bättre, i den mening nemligen att hon gör sin egare lyckligare, lugnare, förnöjsammare? Svenska folkbildningen må synas ofullständig. Hon står dock vida högre än i alla andra stater uppvuxna på helt annan grund, och der folket är eller varit slaf. Att frukta Gud och ära Konungen, att odla fädrens jord och i nödfall försvara den, detta var fordom Svensk Odalbondes vishet, och jag tänker det är ännu nog för hans värde, för yttre och inre sjelfständighet. Många af nuvarande lagstiftare inom det hedervärda ståndet må ha lärt mycket annat, och ju längre de gå i Riksdagarnes vexelskola, ju lärdare bli de; men det vill synas mig, som hade de derjemte förglömt något af dessa menni-

skovärdets elementarstudier. — Eller söka kanske de unga en bättre och lättare bergning? Då bedraga de sig mycket; ty behofven stiga med samhällsklasserna. Staten är fattig och lönar sina tjenare i allmänhet under, men ej öfver nödtorft. I vårt land blir ingen Embetsman rik: de fleste lefva i näringsomsorger och dö med skulder. — Eller kanhända slutligen att de söka ära? Ack den rätta äran är ju icke bunden vid något Riksstånd, hon sitter ej utanpå menniskan, utan invertes, hon bor likså ofta i skuggan, som i solskenet på höjderna, der går, eller kunde åtminstone gå, mycken verklig ära vid plogen. Min far var en bondeson; gifve Gud att han aldrig öfvergifvit *sin* faders yrke, jag skulle ej ha öfvergifvit *hans.* De obemärkta lösa lifvets gåta bäst, och glömskan är de lyckligas gudomlighet.

Det gifves dessutom en annan omständighet, som i våra dagar sprider ett särskilt obehag öfver embetsmannalifvet. De stora tvistefrågorna dela allas sinnen, de äro det gemensamma samtalsämnet, käbblet går igenom nationen, och äfven den fredligaste får ej vara i fred. Det är detta som man, med ett eget namn, kallar för det konstitutionella lifvets utveckling. Vår tid tillåter ingen neutralitet, meningarna stå öfver allt slagfärdiga emot hvarandra, en hvar måste hissa flagg och visa sina färger i stormen. En embetsman nu tillhör det offentliga lifvet; om han icke är, eller åtminstone ej vill synas alltför obetydlig, så måste han framför andra uttala sin tanke. I en tid då allt är parti, måste han sluta sig till ettdera: men hvilketdera har rätt, eller åtminstone hvilketdera blir det rådande? Det berättas, (om jag mins rätt, hos Plutarchus), att i Sparta, när meningarne voro delade och omröstning skulle ske; så skiljde sig folket i två hopar och uppgåfvo ett rop. Det ropet som hördes längst och starkast utgjorde den segrande meningen. Jag fruktar det är på samma sätt

hos oss: det är ropet som segrar; och i sådant fall veta vi alla på hvilkendera sidan de störste skrikhalsarne befinna sig. Men klappar det i ditt bröst ett Svenskt hjerta, som ännu ej är uppfrätt af dagens kräfta; tycker du att Svensk man dock borde ha någon vördnad, något förtroende för Svensk Konung; tycker du att Sverges historia, när den varit som bäst, för det mesta varit Sverges Konungasaga; tycker du Kungen dock icke gerna skulle vilja äta opp sitt eget folk, som man nu alltjemt låter oss förstå om honom; tycker du att landets högsta angelägenheter dock torde hvila säkrare i konungsliga än i kannstöparehänder; tycker du att statens högsta embetsmän, som stå thronen närmast, dock icke borde mästras som felande skolgossar, utan, om de misstaga sig, klandras åtminstone med anständighet: — tycker du detta eller något dylikt, och låter du äfven märka det, som du svårligen kan undvika, då är du en servil, en lycksökare, en förrädare af folkets sak. Och då falla de store männen öfver dig, menniskoslägtets lycksaliggörare, verldens förbättrare, frihetens och ljusets ordförande på jorden, hvilkas tidningsblad äro idel sibyllinska blad, fullskrifna med gudasvar. Aeolus hade vädret i en säck: och på samma sätt ha äfven desse tidsandan i sin skinnsäck, och släppa ut så mycket väder deraf som de behaga. Det kan icke nekas att de, som tiden nu är, hafva eller haft ett stort inflytande. De äro vindspelen, som häfva de rå massorna, de äro rökelsekaren, som sprida popularitetens söta lukt, de äro allmoseutdelarne (les Aumoniers) af dagens odödlighet, som dock för det mesta är glömd i morgon. Det ligger, helst för fåfänga sinnen, en obegriplig förtrollningskraft i folkgunsten, huru ombytlig, huru lumpen den än må vara; och jag har känt embetsmän, äfven högre, äfven utmärkte män, som dock darrat för dessa opinionsmånglare. Det är sant, de skäm-

mas för bekantskapen om dagen; men de gå till dem, liksom Nikodemus, om natten, för Judarnas rädslo skull. Icke hvar och en offentlig man har det mod, som fordras för att med lugn se sina afsigter misstydda, sina handlingar nedsmutsade, sitt namn slaktadt på partisinnets altare; och det är mera farhågan än öfvertygelsen som skaffat dem anhängare. De säga, att de föra folkets sak. Ack folkets sak är helig för alla ädla sinnen, och på många ställen torde den behöfva att försvaras. Det är stora frågor, som gå genom tidehvarvet, det är icke för småsaker som tiden är upprörd till botten, det är folkets eviga rätt, som man på många ställen kämpar om. Men hos oss är ju förhållandet helt annorlunda. Hvad man ännu söker annorstädes, det ha ju *vi* haft sedan hedenhös, folkets väsendtliga rättigheter äro ju här, mera än på något annat ställe i Europa, betryggade genom lag, genom häfd, genom nationallynne. Frågan är icke den om folket skall förtryckas, utan om konungamakten skall skymfas, om monarkien skall vara en Svensk verklighet eller en utländsk dikt, om folket skall styras efter sjelfstiftad lag eller om det skall tvinga den styrande att följa den meningsvind som blåser för dagen, och således styra sjelf. Folket styra! Folket som har tusende hufvuden och just derföre är hufvudlöst: folket som beslutar i dag hvad det ändrar i morgon, folket som har slumpen till statsråd och nycken till regeringsform! —

Emellan dessa brytningar står för närvarande embetsmannen vida mer än medborgaren i allmänhet. De kunna ej vara honom angenäma, ur hvilken samhällsklass han också kommer; men allmogens söner i synnerhet uppoffra ett lugn, en stilla trefnad, som de icke förstå att värdera, innan de sakna den.

Tagen dessa varningar med Er, I Ynglingar, som nu

afgån till högskolan. Vänten icke för mycket af det embetsmannalif I söken; de som grånat deri veta nog hvad det innebär. Hvad som gör det drägligt, stundom äfven tillfredsställande, är detsamma som gäller för menniskolifvet i allmänhet: heder, sjelfständighet, duglighet. För att vinna den sistnämde återstår Er ännu mycket att göra. I fören med Er härifrån nycklarna till mången visdomsskatt: tänken icke att nycklarna äro skatten sjelf, de läsa endast upp honom för fliten. Fortsätten derföre det mångfaldiga I här börjat. Men i synnerhet förmanar jag Er, att ej försumma de gamle, hvilkas första bekantskap I här gjort. Det är nyttigt att eftergöra deras former; men det bor äfven i de formerna en själ som är klarsint och dock djuptänkt, storartad i sin enkelhet och på en gång mogen och ungdomsfrisk. Gifven akt på den själen, och söken tillvälla Er hvad I kunnen derutaf. Älsken det fria, äfven det djerfva, i forskning, i dikt, i tänkesätt, ty frihet är det ädlas vagga, den rädde, den slafviske anden förtjenar sina bojor. Älsken äfven frihet i staten: men jag menar icke den lösa frihet som flyger, lik en trasig avisa i vädret, icke den ytliga frihet som står och skummar dräggen af tidehvarfvet, icke den skojande frihet som bor, eller borde bo, i hållstugorna. Utan jag menar den frihet, som är värdig en Svensk man, som går genom lifvet med sitt vattenpass, som är gift med ordningen, och lefver under lagen, eller rättare är sin egen naturlag. Jag menar den frihet, som är Konungens vän utan att vara hans slaf, som vill folkets väl, men icke dess yra; jag menar den frihet för hvilken våra vise tänkt, våra skalder diktat, våra hjeltar blödt. Älsken den friheten. Och först och sist älsken Ert fädernesland! Det kan väl hända, att I stadnen på de lägre platserna i staten eller kyrkan; men tron icke derföre, att I ej kunnen gagna Ert land. Dertill fordras, i vida mindre mån, än snillets

fåfänga vill inbilla oss, de utmärkta gåfvorna eller den vidsträckta verkningskretsen. Hvarje redlig vilja skapar sin verld omkring sig. Det goda är aldrig obetydligt, staten är en koncentrisk bildning, de små ringarne uppbära storcirkeln, som omfattar och sammanhåller klotet. Förakten icke det lilla, ty dess sammanlagda summor utgöra det stora: låt dem som tro sig bygga verldshistorien besinna detta. De store, de lysande männen göra sig väg öfverallt, och ofta är det en afväg; men de redlige, de sjelfständige, de duglige passa öfver allt, och det är dem som vi behöfva. Vårt land, vår tid behöfver dem isynnerhet; ty nationens rot håller på att ta röta, och vi äro ett ringa folk omgifvet af mäktiga grannar. Kommer hjelpen icke inifrån, så kommer hon icke; och då läsa Sveriges fiender snart nog på det käraste af alla Aftonblad, nemligen Svenska Häfdernas Aftonblad. Farväl!

Bergs kyrka.

D. 9 Aug. 1835.

Jag skall församla folken på mitt berg: och min Ande skall bo ibland dem. Så säger Herran hos Profeten; och orden äro betydningsfulla icke blott för i dag utan för alla tider. Närmast och egenteligen åsyftades väl dermed det helga Berget, Zion, som bar både Templet och konungaborgen, der alla folkets heligaste minnen samlade sig, der alla folkets förhoppningar voro sammanträngda, och som derföre ansågs för ljusets och salighetens vagga. Det är i många afseenden naturligt för menniskan, helst i hennes barndoms tider, att anse vissa ställen såsom heligare och särskilt kära för Gudomligheten: och det var en kär föreställning för Judarna att deras Zion skulle bli sätet för herraväldet öfver jorden, skulle bli medelpunkten för verlden hvarifrån icke endast den herrskande läran, utan äfven den verldsliga styrelsen utginge öfver folken. Men deras förhoppningar sveko dem, åtminstone i det sednare afseendet; deras mångbesjungna Berg ligger nu i ruiner och ödlorna bygga mellan de omstörtade grundvalarna. Men i en annan och högre mening samlas ännu folken och samla sig med hvarje dag mer och mer omkring deras Zion, icke som det var fordomdags, men förklaradt i skenet af christendomen som der har sin rot, och hvars grenar fulla af lifsens frukt och af himmelens dagg redan öfverskygga, om icke den största dock den bästa delen af jorden. Sålunda

och i denna mening fattade voro orden ej fåfänga och bestå för alla tider. Och ännu i dag inviger jag ju ett annat, ett ringare *Berg* åt Herranom, ännu i dag äro folken der församlade. Låt oss önska, låt oss hoppas att Guds Ande måtte bo äfven ibland dem.

Men hvad är Guds Ande? Huru verkar den i Naturen och hos menniskan? Ställa vi dessa frågor till Förnuftet, så svarar det oss att ingen Ande kan tänkas såsom i hvila, utan den är till sitt väsende idel rörelse och verksamhet. Guds Ande måste derföre vara Guds kraft, det är Gud sjelf så vida han verkar på verlden och Menskligheten. De gamle hedniske Vise sade oss redan för årtusenden tillbaka att det är den Anden som lyser i Solen, som växer i blomman, som stormar på hafvet: han är öfverallt och allestädes, han är verldens själ, han är tingens innersta lif, de skulle dö bort utan honom, stjernorna skulle falla ur sin bana, våren skulle gulna bort som ett förvissnadt blad, hela Skapelsen skulle stå lik i det gränslösa Intet. Menniskosjälen sjelf, sade de, är blott en gnista af Guds Ande, en droppe ur den oändliga källan, hon kommer från himlen, och återvänder en gång till sitt ursprung. — Sådan var och är förnuftets utsago i denna fråga; och om vi dermed jemföra Uppenbarelsens skall det visa sig, här som annorstädes, att den dermed öfverensstämmer i hufvudsaken, och att Uppenbarelsen är förnuftets bekräftelse, endast tydligare, säkrare, djupare utförd. Sålunda heter det strax i början af SkapelseBoken att *Guds Ande sväfvade öfver vattnet*, och då skilde sig ljus ifrån mörker, och himmel ifrån jord. *All Himmelens här är gjord af Herrans Ande*, säger David: *Guds Ande har gifvit mig lif*, heter det hos Job. — Betrakte vi åter hans verkan på menniskohjertat i alla lifvets särskilta förhållanden, då lär oss härom Uppenbarelsen, helst N. T:s skrifter,

mycket och tröstefullt, och som bestyrkes af Erfarenheten hos en hvar som vant sig att ge akt på förändringarna i sitt inre. När alltså en sanning fattar dig med en plötslig, en oemotståndlig kraft, när en stor tanke öfverväldigar dig utan att du vet eller förstår hvarifrån den kommer, när ett ljus går upp i din själ, liksom en stjerna i natten: då är den Helige Ande dig när, ty han är Sanningens och Ljusets Ande. — Eller när du känner dig mer än vanligt stärkt och tröstad af Bönen, när det synes dig som komme du derigenom i närmare gemenskap med Gud, och förnumme hans röst i det tysta, och märkte hans gång öfver stjernorna: då är den Helige Ande dig också när, ty han är Bönens Ande. — Och när du känner din Tro varmare, lifligare, förtröstansfullare än vanligt, när den stora uppoffringen på Golgatha träder lefvande fram för din själ, och du känner inom dig att den som så lefde, så lärde, så dog, han måste vara af Gudi, han måste försona verlden med sig sjelf: gif akt, då är det den Helige Ande som verkar på dig, ty han är Trons Ande. — Eller när hoppet om evinnerligt lif och salighet träder dig närmare, och sitter som en Engel på grafstenen, och svalkar dig med sina vingar: eller när du känner att den eviga kärleken som är Guds andedrägt, fläktar varmare uppå dig, och lär dig att räkna slägt med hela menskligheten, och du tycker att du ville trycka äfven din fiende som en broder till ditt bröst: var viss derpå, detta är den helige Ande, ty han är äfven hoppets, han är kärlekens ande. — Och märker du att ditt sinne renas och helgas, att förderfvet faller styckevis från ditt hjerta, liksom fjällen falla från de spetälske, och att du gör det rätta med lust, utan strid och tvekan: tacka då Gud som har sändt dig sin helige Ande, ty han är äfven, och i synnerhet, Helgelsens Ande. Med ett ord, hvarhelst en ädlare tanke framträder, hvar ett godt uppsåt lifvas,

hvar en renad vilja gör sig gällande, der är Guds Ande med. En sådan Ande har alltid, ehuru mer och mindre hämmad, verkat i Menskligheten. Det är det Rättas, det Godas, det Fullkomligas Ande. Fans icke den Anden, så vore menniskan ett djur, förnuftet en dikt, och menniskobildningen en Saga. Men i synnerhet har denna Ande visat sig verksam i Christendomen, emedan dess lära är den anderikaste, den renaste, den mensklligaste af alla.

Att nu denna Guds Ande alltjemt verkar och fortlefver i Christenheten, likasom den förut lefvat och verkat på alla utmärkta och ädlare sinnen, derom kan svårligen fråga uppstå hos någon tänkande Man. Men denna Ande kommer nu mera icke som han kom till Församlingens vagga, såsom ett hastigt dön af himmelen eller som ett mäkta starkt väder. Men han kommer ännu såsom himmelens vindar, hemlighetsfull, oberäknad, oförklarlig. Hvad det fromma, det upplysta, det saliga hjertat känner i sina bästa, sina gudavigda stunder, hvem kan förklara det, hvem kan säga: det är deraf eller deraf? Den tanke hvarigenom Hjelten vinner fältslaget, eller Statsmannen omskapar verldens utseende för århundraden, eller den Vise spränger en ny port till Sanningen, eller Konstnären förtjuser och förskönar sitt Tidehvarf: dessa tankar äro barn af ögonblicket, den som fått dem vet ej sjelf hvarifrån de härleda sig, de hänga ej tillsammans med den vanliga kedjan af hans föreställningar, utan ligga utanom och ofvanför den samma, de falla som en blixt i mörkret och befrukta det förvånade sinnet, de äro (som forntiden kallade dem) en ingifvelse af Gudi, de äro Guds Ande, ett prof af hans nåd, oberäknadt och oberäkneligt både till sin uppkomst och sina följder. Låt dagens vise le åt en sådan föreställning såsom svärmande och vidskeplig, låt dem klyfva hår för att skilja mellan en medelbar och omedelbar verkan

af Gudomen, låt dem skryta att de uppgått rågången mellan Gud och Natur! Ack, om det finnes en sådan rågång, så är det sannerligen icke de som uppgått den, det är en väldigare hand än deras som uppsatt gränsestenarna. Hvarje sinne som fått en gnista af Gudomen vet och känner inom sig att deras landtmäteri är falskt, och att Guds Ande ännu icke är utdöd bland sitt folk. — Väl kommer den Anden icke numera, såsom förr, med eldstungor; men han röjer sig ännu alltjemt såsom en flamma, hvilken lyser, värmer och renar hjertat. Han talar icke nu mer med annor tungomål, och vi må gerna låta de Skriftlärde tvista hvad som egenteligen menas härmed, om ett främmande språk, eller endast något främmande, ovanligt och högtidligt i uttryckssättet; men han lär att tala i ett språk som alla förstå, som griper alla, i hjertats och öfvertygelsens språk. Hör du det språket, så tillslut icke ditt öra derföre, låt dig uppbyggas, låt dig röras, låt dig öfvertygas deraf, ty det kommer från den Anden som väcker och saliggör. — Väl väcker han icke heller nu som fordomdags, han drager icke nu som då tusentals bekännare på en gång till församlingen, ty detta behöfves icke nu mera: christna kyrkan har länge stått på sin fasta grund och i vår verldsdel finnes ingen som icke, åtminstone med läpparna, bekänner Christendomen. Men han sammanhåller ännu Församlingen inom sig sjelf, och i allmänhet Församlingarna inom sig sjelfva. — Väl är det icke nu, som förr, ett hjerta och en själ i hela hopen, tvertom är christenheten delad mellan flere olika bekännelser, och inom hvarje särskilt bekännelse finnas äfven många olika tänkesätt; men i det väsendtliga stämma dock alla öfverens, det är ännu som i alla tider ett osynligt band som förenar alla bättre och ädlare menniskor, om icke till en gemensam andakt, likväl till ett gemensamt mål; och detta är, hvad det alltid varit,

den gode, den helige Anden, Guds Ande, den förädlade, den renade Mensklighetens Ande. —

Och till denne Andens dyrkan är det som jag i dag inviger ett Berg åt Herran, som jag i dag helgar Templet. Måtte han trifvas inom dessa murar och sväfva fredligt öfver Er och edra söner i århundraden. *Helgadt varde hans namn* härinne, genom Ordet som predikas väldeliga, genom Sången som tar själen på sina vingar, genom Bönen som stiger från rörda hjertan! *Tillkomme hans Rike*, det rättas, det godas, det heligas Rike, genom upplysning, genom bättring, genom Tro som är verksam i lefvernet! *Ske hans vilje, såsom i himmelen så ock på jorden*, bland menniskors barn, icke blott inom Templet, utan äfven derutanföre! Vårs Herras Jesu Christi nåd, Guds kärlek och den Helige Andes delaktighet vare med och öfver Eder alla! Amen.

Christelige Åhörare! Er kyrka är nu invigd och helgad efter Lagens föreskrift och Svenska Församlingens uråldriga plägsed. I mera än ett halft århundrade hade man insett och erkänt nödvändigheten af en ny Tempelbyggnad: men lika så länge hade äfven den onyttiga tvisten varat om platsen för dess uppförande. Man ville lägga den nya kyrkan på grundvalarna af den gamla, nere vid sjöstranden, der lifsens ord förkunnades i fukt och mögel, och de döde summo i vatten. Förslaget var visserligen orimligt, men likväl tillräckligt för att förhala tiden och sinka verkställigheten. Då lyckades det mig sluteligen, för 9 år sedan, att förena sinnena, och få den nuvarande platsen utsedd, som redan min företrädare föreslagit. Hur herrligt har icke byggnaden växt upp derpå, ett väldigt Herrans Berg som står stolt och vördnadsbjudande och blickar ut öfver nejden! Jag lyckönskar Er alla dertill, och främst dig som är Församlingens Herde! Dessa murar ha uppväxt.

under dina ögon. Förkunna länge inom dem eviga fridsens ord, utbred härifrån i din krets Guds Rike på jorden och vinn många till salighet. Och om du sluteligen här nedlägger din herdestaf, måtte han då blomstra som Arons äfven för kommande slägter, och frid hvila öfver ditt stoft och välsignelse på ditt minne!

Med nit och drift hafva Församlingens samtelige ledamöter deltagit i arbetet och med ståndaktighet burit dess besvärligheter. Byggnadsföreståndare hafva härvid varit Nämdemännen Måns Pålsson i Kellehult och Måns Johansson i Lädja. Vid penningeuppbörden har Kyrkovärden Sven Haraldsson i Hagstad visat mycken redighet, drift och oegennytta. Jag förklarar dem härmedelst samtelige å Församlingens vägnar hennes tacksamhet och önskar att det goda de verkat för ett godt och heligt ändamål måtte i fördubbladt mått, med fördubblad välsignelse återfalla på deras hus.

För kyrkans prydnad har äfven blifvit sörjdt genom enskiltas frikostighet. Främst ibland dessa bör nämnas Församlingens Invånare Hans Excellens m. m. Herr Grefve Tavast som skänkt kyrkan en väl arbetad och rikt förgylld kalk med patén. Så länge de heliga håfvorna genom århundraden utdelas derutur skall äfven i denna aflägsna bygd den enskilta erkänslan förvara hans namn, som af andra skäl lyser i en högre och offentligare verkningskrets, och redan länge tillhör Sverges Häfder.

Dernäst har hans Grefvinna ihågkommit kyrkan med en dyrbar altarduk, dubbelt dyrbar derigenom att han gått genom hennes händer. När det Sköna arbetar för det Heliga, då har det ljufvaste på jorden trädt i det Högstas tjenst.

Vidare hafva kyrkovärdarna Jakob Persson i Sörskog och Sven Haraldson i Hagstad, som redan förut blifvit

omnämd, äfven gifvit altardukar. Kyrkovärden Måns Månsson i Sörskog och Enkan Ingrid Jonsdotter i Hagstad hafva lemnat särskilt kontanta bidrag, och slutligen Johannes och Nils Perssöner i Bredhult skänkt ett Tornur. Det är mig en så mycket större fägnad att för alla dessa gåfvor få tolka Kyrkans tacksamhet, som den enskilta frikostigheten nu mera sällan riktas åt detta håll. Der den någon gång inträffar visar den ännu en qvarlefva af fädrens fromma sinne, som icke saknar sitt pris hos den store Belönaren.

Det återstår nu mera för Kyrkans försköning föga något annat att önska än ett Orgelverk som styrde sången och höjde Andakten. Det är förunderligt med hvilken makt de väldiga Orgeltonerna gripa sinnet och lyfta det på starka vingar mot himlen. Jag har derföre med glädje hört att Församlingen redan varit betänkt att samla medel till anskaffande af ett sådant heligt bohag som jag ville kalla för Evighetens Taleman i tiden. Om lif och helsa medgifva vill jag gerna vara närvarande när denna Himmelens lunga drar sina första andedrag inom de vigda hvalfven. —

Och härmed, christelige Invånare af Bergs Församling öfverlemnar jag Eder i dag Ert Tempel helgadt till sin höga bestämmelse. Förgäten icke den bestämmelsen. Detta är ett heligt rum, och här bor visserliga Gud, han bor här genom sin Ande som verkar och rör sig hos Lärare och Församling. Träden derföre aldrig hit in utan att först hafva skakat stoftet, icke från Edra fötter utan från edra sinnen. Sitten härinne med uppmärksamhet, med andakt; ty det är ett heligt, ett anderikt ord som här förkunnas genom Anden. Stigen ut härifrån med upplyftade hjertan, med styrkt Tro, med förbättradt uppsåt. Och när I gån öfver Kyrkogården, der redan många af Edra vänner hvi-

la: betrakten då utan fasa, betrakten med hopp och tillförsigt de stilla, de afstängda kamrarna der edra ben en gång finna ro, och det oroliga hjertat ligger still under svepningen. Och efter Er komma småningom, år ifrån år, århundrade efter århundrade, Edra söner och edra söners söner, och sträcka trötta lemmar bredvid Er till hvila, och störa Er likväl icke i den djupa sömnen. Välsignadt vare derföre Templet der Anden lefver bland de lefvande, välsignadt vare dödens åkerland, der odödlighetens säd nermyllas, välsignade vare slutligen I alle som mognen till det utsädet. Böjen Edra hjertan till Gud och anammen etc.

Vid Professorn, Häradsprosten Doktor Heurlins jordfästning

den 29 December 1835.

Vi skola i dag inviga åt jorden stoftet af den äldste bland Svea Rikes Presterskap, en aktad vetenskapsidkare, en pröfvad lärare och en utmärkt man. Det sker i det tempel, der han lärt mera än i ett halft århundrade, inför det folk, hvars fäder han jordat, ibland embetsbröder, nu till en del åldrade sjelfve, men hvilkas barndom han kunde minnas. Det sker, då året står färdigt att ta afsked, och dess öga snart brister likasom hans redan slocknat. Handlingen och dess föremål, stället, omgifningen, tiden sjelf äro betydningsfulla. Låtom oss samla våra tankar, innan vi åtskiljas, och utsäga några minnesord öfver den bortgångne.

Han var den äldste bland sitt Stånd. De gamle ansågo en hög ålder för en nåd af Gudarne. Föreställningen låg nära till hands, då man ansåg döden för ett ondt, ja det högsta onda. Efter de åsigter Christendomen gjort gällande, är det nästan motsatsen, och lyckliga prisa vi ofta dem, som falla vid början eller medlet af sin bana. Men om också en hög ålder anses för en lycka, så är den åtminstone icke en förtjenst; och likväl har ålderdomen för hvarje bättre sinne något vördnadsbjudande, något på en gång rörande och upplyftande. Det är en naturlig känsla, som förmår oss att blotta vårt hufvud för gråhårsmannen.

Barnen hänga vid hans knän, ungdomen vid hans läppar, och de medelåldrige lyssna gerna till hans vishet. Vi betrakte honom som en långväga resande, som sett främmande land och har mycket att förtälja om deras seder; ty han kommer, om icke från främmande land, dock från främmande tider; han har lefvat med ett bortgånget slägte, som såg lifvet och menniskan annorlunda än vi, han är ett lefvande minnesmärke af det förflutna. Är han derjemte, eller har han i sin styrkas dagar varit en utmärkt man i vetande, i bildning, i handling: huru mycket måste då ej de långa åren ha lärt honom, hvad erfarenhet har han ej samlat, hvad strider har han ej öfverlefvat och vunnit inom sitt eget bröst! Visheten och lugnet äro dyrköpta varor: han har förvärfvat dem till det enda pris, hvarföre de äro fala, för tid och erfarenhet. Lifvet har för honom kokat ut, det förgängliga deraf har dunstat bort i ånga, och det eviga, det ovanskliga ligger som fällning qvar på botten. Är han slutligen till allt detta en folklärare, en invigd i Herrans rådslag, en himmelens budbärare på jorden: — huru ofta, huru djupt har han icke då fått blicka ner i menniskohjertat, hur mången glädje har han helgat, hur månget bekymmer har han tröstat! En sådan patriark, han är menskelighetens Konung, hans silfverhår äro mera än krona och lagerkrans, vördnaden är hans rätt, förtroendet kommer alltjemt och klappar på hans port, och när han går bort, då sörjer bygden som en faderlös.

Under sådana förhållanden hafva vi alla, och innan åren ännu alltför mycket nedböjde honom, känt den gråhårsman, som här hvilar. Men det var dock ingalunda hans ålderdom ensamt, icke ens väsendtligen, som gjorde honom så aktad. Det var i främsta rummet hans anseende som vetenskapsman. O! vetenskapens fria, stilla, oändliga verld, de högre, de renare själarnes fädernesland!

Den, som är hemmastadd der, han äflas icke om jordiska förmåner, han tvistar med ingen, ty hans rike är gränslöst och räcker till för alla, han är sig sjelf nog, det är icke en gång ära, som han söker, endast sanning. Men det är i synnerhet en vetenskap, ren och färglös som ljuset, utan all jordisk tillsats, utan all tvekan och ovisshet, ty hon är tankens egna och skönaste form; sjelf utan gräns, begränsar och mäter hon allt; hon är skapelsens grundritning; på jorden rör sig allt efter hennes lagar, och himmelens stjernor vika icke ur den ban, som hon uträknat. Derföre kallade äfven Grekerna henne med ett uteslutande namn för läran, μαθησις. Till denna vetenskap stod hans håg från ungdomen, den utgjorde kanske hans lifs egentliga bestämmelse, han var en aktad och eftersökt lärare deri vid högskolan, äfven utomlands föredrog han den och hans lärosal fyllde sig öfverallt. Ännu in på ålderdomen, då han längesedan kommit in i en annan verkningskrets och var bosatt bland dessa skogar, fjerran från de lärdas täflan och samqväm, idkade han, med oförminskadt deltagande, sin ungdoms yrke. Den höga Urania öfvergaf honom icke, och för mer än hundrade år hade han beräknat sol- och månförmörkelserna. Ack, den stora, den fortfarande solförmörkelsen i andans verld, den hade han icke beräknat.

Men det gifves ingen enstaka lärdom; och om han också med särskilt kärlek fäste sig vid nyssnämde vetenskap, så omfattade han äfven många andra. Utom de gamla språken, som i hans bildningstid utgjorde vetandets modersmål, kände han äfven, som då var mindre vanligt för en lärd, de fleste nyare, till en del inhemtade under hans utrikes resor. Men äfven i den vetenskap, som låg närmast hans presterliga kall, beklädde han med heder en akademisk lärostol, och præsiderade för mer än 40 år sedan i prestmöte för en afhandling om Christi person och naturer.

Theologien står nu icke på den punkt som då; och detta bör ej förefalla någon underligt, som lefver i ett protestantiskt land. Christendomen är icke ett menniskoverk, men väl de Theologiska lärobyggnaderna; och hvad menniskohänder byggt kunna menniskohänder störta. Det kan ej undfalla någon tänkande man, att theologien hänger väsendtligen tillsammans med många andra vetenskaper, och måste ombyta skick i den mån, som dessa förändras. Det kan icke undfalla honom, att den som ej tror på en inspirerad kyrka, måste just derföre tro på en framskridande vetenskap äfven i Gudaläran, och att allt stillastående är och blir omöjligt inom vetenskapens område. I alla tider ha de skriftlärde kastat boll med flerhanda dogmer sins emellan, och så långt kyrkohistorien går tillbaka, har theologien varit en mätare på tidehvarfvets vetenskapliga utveckling. Hvad som i vår tid utmärker denna vetenskap i allmänhet, är ett sträfvande till försoning mellan vetande och tro, den vill afsluta ett konkordat mellan förnuft och uppenbarelse, som man fordom ansåg för öfverflödigt. Vi stå härigenom på en annan punkt i vetenskapen än våra fäder, och man påstår, att det är en högre. Men månne det äfven är en fastare? Der låg i den gamla lärobyggnaden en sträng, man kan väl säga, en jernfast följdriktighet, som gjorde, att den som medgaf de första satserna icke kunde komma ifrån följderna. Derföre stod denna lärobyggnad också orubbad i århundraden, innan den började att vackla. Den slöt sig också vida närmare, icke blott till forntidens föreställningssätt utan äfven till dess bokstaf; dess tolkningsgrunder voro enklare om också ofullständigare. Men hvad som i synnerhet utmärkte och åtskilde den från nutidens, det var en viss trofasthet, det vill säga fasthet i Tro. Tro blef ledstjernan icke blott i religionen, utan äfven i religionsvetenskapen, förnuft en underordnad makt och

tviflet en hädelse. Det är otvifvelaktigt, att ett christeligt sinne kan förenas med skiljaktiga åsigter af vetenskapen: ty Dufvan sväfvar, eller kan åtminstone sväfva öfver alla vetandets höjder. Men det kan ej heller nekas, att menniskohjertat varit rikast, under de tidehvarf då tron herrskat.

Det är nödvändigt för folkets lärare att känna och kunna redovisa för de vetenskapliga grunderna till sin tro. Denna fordran är oeftergiflig; men den uppfyller ännu på långt när icke lärarens kall. Ty hvad är christendomen sådan den framställes i sina urkunder? Ingalunda ett dogmatiskt system, den lemnar endast ämnen dertill. Den är i sitt innersta väsende mera lefverne än lära, den går mera ut på handling än på begrepp, den fromma känslan är dess lifspunkt, den vänder sig mera till hjertat än förståndet. Vetandet är nyttigt, är nödvändigt: men egentligen står det till christendomen i samma förhållande som anatomien till den lefvande menniskokroppen, det är en dödskalle stjelpt öfver en lilja. Derföre bör läraren väl vara skriftlärd, men han måste äfven vara mera. Undervisningen är mycket, men den är icke allt, icke ens det förnämsta. Det förnämsta är en fromhet, som är kärnan af Evangelium, en välvilja, som inger förtroende, och ett nit, som är visligt och icke heller försmår menskliga medel. Läraren skall vara den första mannen inom sin församling, hans plats är icke predikstolen och altaret allena; utan äfven det husliga lifvet. Han skall uppsöka bekymret för att trösta, förvillelsen för att varna. Han skall kunna råda äfven i jordiska bestyr och förhållanden, han skall icke anse menskIig ordning, mensklig trefnad såsom främmande för sitt embete. Han skall med ett ord gå som en vandrande husgud ibland sitt folk, och vara dess vägvisare icke blott till himlen utan äfven på jorden. Sådan kände denna församlings invånare den åldrige läraren, som här hvilar;

sådan kände honom ännu bättre deras fäder. Han hade bland dem ett inflytande, som omfattade alla menskliga förhållanden, men som icke var tryckande, derför att det var faderligt, och emedan det hör till tingens ordning, att ett högre förstånd leder ett underlägset. Han lefde som vi alla i en tid, då staten kastar allt mer och mer verldsliga småbestyr på kyrkans tjenare. Det är en tid, som ideligen skrifver och räknar och för bok öfver sin egen obetydlighet. Men hans åtgärder äfven häruti voro utmärkta af ordning, klarhet och reda. Derföre väckte det hvarken missnöje eller förvåning, då han utnämdes till den främste bland sitt Härads Presterskap, en befattning som han innehade i 40 år och lemnade först på sin höga ålderdom. Uppvidinge hade likväl på den tiden ett utmärkt presterskap, kanske det utmärktaste i Stiftet. Wickelgren och Aspelin, Engstrand och Molin voro, hvar på sitt vis, ovanliga män; men det företräde, som visades en annan, störde icke deras förhållande, som deras ännu förvarade brefvexling utvisar. Detta är också det vanliga. Bättre sinnen förstå och värdera hvarandra: det är endast småaktigheten och odugligheten, som afundas.

Hans sinne var lifligt och lättrördt, som det ofta är hos de högre begåfvade. Det slags lugn, som utbreder sig och står still som ett fruset vatten öfver lifvet, var honom främmande. Han uppbrusade ofta och lätteligen; men lika så hastigt lade sig äfven stormen i hans själ, och himlen speglade sig åter deruti med alla sina stjernor. Han bestod många af lifvets pröfningar. Fattigdom tryckte honom i ungdomen: eld och brand gingo öfver hans hus och förtärde allt, äfven det käraste, hans boksamling; och han förlorade sin första, älskade hustru i hennes bästa dagar. Men han fördrog allt, icke med stoisk känslolöshet, utan sedan det första svidande intrycket var förbi, med den

stilla undergifvenhet, som egnade hans kall, och småningom ärrade de djupa såren. Som de fleste lifliga naturer hade han sinne för konsten, ty något slags sång eller strängaspel hvilar gerna i hvarje bröst, som fått en gnista af gudomligheten. Sålunda älskade han tonkonsten, hvars vetenskapliga grunder han kände, och öfvade den sjelf under flere former. I öfrigt bekände han sig till ett tänkesätt, som i våra dagar börjar blifva allt mer och mer urmodigt. Han ansåg icke för ett nöje, ännu mindre för en skyldighet, att från den plats han innehade, klandra en hvar, som mensklig ordning hade ställt på en högre. Det slags egenkärlek, som icke tål någon öfver sig, var honom främmande. Tvertom omfattade han med aktning och tillgifvenhet dem, som stodo på de ledande punkterna i kyrkan eller staten; och om han såg deras misstag eller brister, så fann han åtminstone ej en glädje i att förstora och utsprida dem. Vår tid tänker annorlunda. All slags öfverlägsenhet, den må vara tillfällig eller medfödd, den må bero på ett embete eller ett namn, är förhatlig, allt skall jemnas, och den ene får ej vara bättre eller mera ansedd än den andra; och är han det ändå, så måste han straffas derför, och stå till rätta inför en domstol, som hvarken är ojäfvig eller behörig. Den man, som hvilar här, trodde icke på en sådan slags jemlikhet. Han ansåg den oförenlig med den ordning, som Gud uppenbarade i naturen, der gåfvorna äro så olika. Han ansåg den äfven oförenlig med den ordning, som allt slags samhälle, andeligt eller verldsligt, ovilkorligen fordrar, så framt det ej skall störta tillsammans i oreda och förstörelse. Han kröp ej för de högre, men han aktade dem, äfven för deras plats, och derföre förtryckte han ej heller de lägre, utan han förelyste och vägledde dem. Öfverlägsna själsgåfvor afundades han icke, ty han räknade slägt med dem; och derföre var han

också både älskad och aktad af alla inom och utom sitt stånd. Trenne Biskopar efter hvarandra sökte och värderade hans vänskap, och den fjerde talar i dag öfver hans stoft.

Hans bana är slutad på jorden. Det var en lång bana, en ärofull, en välsignelserik. Oss som stå omkring hans graf tillkommer det besinna, icke blott att vi dö måste, utan äfven att vi innan dess böre lefva med ära, och i välsignelse. Isynnerhet tillkommer det dig, du som har ärft hans namn och med det hans själs liflighet och hans högre gåfvor, mångfaldigt utbildade både i kyrkans och statens tjenst, som begge akta dig högt. Troligtvis stiger du högre än han i begge: men huru högt du stiger, så glöm [dock icke denna stunden, glöm] icke hvad predikaren ur din faders graf säger dig, nemligen icke blott att lifvet är förgängligt, ty det veta vi förut, utan äfven att lifvet sjelft icke är annat värdt än det rätta man velat, det goda man uträttat, och det minne man efterlemnar.

BREF

Till C. F. af Wingård. 1.

Östrabo d. 23 Januari 1831.

Bäste Wingård. Jag tackar dig för 2:ne vänskapsfulla bref och för ditt deltagande i mitt öde. Det vore väl om jag kunde sätta tro till din mening att det endast är Rheumatism som plågat mig. Men beklagligen är det ej så. För lefversjuka har jag icke blott Doctorernas Attestatum, utan äfven, hvad som är vida säkrare, min egen känsla i lefvern, att åberopa. Genom Merkurialplåster, som blifvit användt på det lidande stället, ha plågorna mycket minskats; men det är blott palliativer. Ännu vidare och säkrare bestyrkes det ondas beskaffenhet af en öfverdrifven retlighet i lynnet, och dessemellan en nedslagenhet och tungsinthet som fordom varit mig främmande. Saken har väl således sin riktighet. Jag hoppas likväl att sjukdomen ej är hastigt dödande. Bästa läkemedlet vore utan tvifvel att resa till Carlsbad eller Töplitz; men det blefve mig för dyrt, och jag kan, äfven af många andra skäl, ej tänka derpå.

Närmaste orsaken hvarför jag i dag skrifver är för att af dig begära ett godt råd. Jag tror att jag i mitt sista bref nämde något om min tvist med Prosten Bråkenhjelm. Denne 76 årige Gubbe, far åt den vidtberömde Riksdags-Talaren, har under hela sin långa lifstid gjort sig känd för

trätsjuka, brutalitet och högmod. Som Kyrkoherde har han vid alla tillfällen satt en ära uti att förakta Consistorium och gäcka dess föreskrifter, stundom också att säga det allehanda otidigheter. Ehuru redan för 14 år sedan ålagd vid BiskopsVisitation att bygga Kyrka och flere gånger derom af mig på privat hand påmint, har han dock härvid ej gjort det allraringaste, ej en gång vidtagit någon förberedande anstalt. För att göra slut på detta oskick utlyste jag i somras Visitation; men då blef han eller gjorde sig sjuk och slog mig härigenom tappert tillbaka. Under sådana omständigheter satte jag på honom vice Pastor, utlyste å nyo och höll Visitation i October. Öfver denna Cons:ii åtgärd klagade B. bitterligen hos Kungen, såsom den der fått v. Pastor utan att ha begärt det. Jag har häröfver förklarat mig, och saken ligger nu i Beredningen, der den förmodligen blir liggande i min och Bråkenhjelms lifstid. Vid sjelfva Visitationen gjordes flere anmärkningar vid hans Embetsförvaltning, hvilka blifvit honom till förklaring communicerade. Du finner dessa af hosgående VisitationsProtokoll; men B. ville i början ej ingå i någon förklaring hvarken häröfver eller öfver några andra, sedermera upptäckta oordentligheter, på den grund att han sade sig vilja anföra klagomål öfver hela VisitationsActen, hvartill han äfven fick anvisning till Kungen. Då jag emedlertid, med anledning af KyrkoLagen 19. Cap. 23 §, vid Suspensionsstraff ålade honom att yttra sig, inkom han ändteligen med hosgående Förklaring, hvilken, som du ser, ingen ting förklarar och egenteligen är ett blott gäckeri. Enligt RättegångsOrdningen för DomCap. måste nu Cons. dömma häröfver. Men huru skola vi dömma deröfver? Bråkenhjelms försummelse i Embetet är ostridig; men hvad är Straffet derför? Vår Kyrkolag har ingen Straffbalk, eller åtminstone en högst obestämd; och utan Straffbalk

är all lag ett barnverk, en pisk utan snärt. Embetet kan jag icke fråntaga honom, ty det är nu för tiden lättare att afsätta en Kung än en BondCaplan. Skrapa tjenar till ingen ting på en sådan Callus: det är att sticka en Elefant med knappnålar. Suspension således; men kyrkolagen och dess mångfaldiga osammanhängande förklaringar tala ej, så vidt jag vet, derom när fråga är om försumlighet. Hvad vill dessutom Suspension säga när man har vice Pastor? Någon upprättelse måste dock väl den allmänna Ordningen fordra; men säg mig hvilken, och på hvad laggrund? B är den första Opposition som försökt sig mot mig i Stiftet. I dessa revolutionära tider kan jag ej låta sådant passera ostraffadt. Frågan är den om här skall finnas en Stiftstyrelse, eller om den skall vara lemnad på discretion åt sitt underlydande Presterskap. Säg mig din tanka, och skicka Handlingarna åter. På samma gång torde jag äfven få SkolTalen åter. Jag hade verkeligen i somras låtit afskrifva dem för din räkning, men har sedermera, förmodligen genom lån, förlorat Originalerna.

Min spekulation att få Christofer till Constantinopel och hvarpå jag har Konungens bestämda löfte, lär likväl misslyckas. Jag har härom tillskrifvit ErkeBiskopen, men han fordrar att han förut skall ha tagit Pastoralexamen, hvarförutan han ej vill uppföra honom på förslag. Detta är nu omöjligt då han ej har mera än 24 år. Jag vet annars icke hvartill en sådan Examen skulle tjena honom bland Turkarna. Emedlertid sättes jag härigenom i förlägenhet. Att hålla honom vid Akademien kostar mig årligen öfver 1000 rdr, och detta blir mig i längden för dyrt. Som Docens förtjenar han ej salt till brödet. Jag måste väl därföre antingen låta honom antaga en Condition, eller också söka ett Collegat i Lunds Stift dit han hörer; ty till Adjunkt på landet duger han icke.

Jag hade ännu allehanda att skrifva, men nödgas uppskjuta det till en annan gång. Farväl och tänk någon gång på

Din

stackars Vän

Es. Tegnér.

2. Till C. A. Agardh.

Östrabo d. 14 Mars 1831.

MkBror.

Flere Examina med blifvande Skollärare, bland hvilka en, Mag. Carlborg, blifvit improberad, och andra formaliteter hvari Ephorus vid Skolans sättning måste deltaga, ha hittills hindrat mig att besvara ditt bref. — Frågan om Doctoratet är obehaglig i sig sjelf, och jag önskar att all skriftvexling derom i Tidningarna uteblifvit. Du behöfver ej en sådan utmärkelse hvilken egenteligen är för Comministrar eller sådana Litteratörer som ej af något annat äro bekanta. Att du ej emottog den efteråt, och på rekommendation af Kullberg, var rätt och tillbörligt. Likaledes måste jag gilla att du sagt denne sistnämnde, hvars oerhörda skamlöshet jag beundrar, sanningen som sig bör... Emedlertid har denna omständighet ännu vidare skilt dig från Hofvet, och på Portföljen är icke vidare att tänka. Jag kan ej beklaga det för din egen skuld; ty du hade verkeligen ej uthärdat 6 månader med denna befattning, sådan som personalen och tonen för närvarande är deruppe. Men det var förargeligt för sakens egen skuld och derföre att vi en gång embarquerat i denna plan. Hartmansdorff anses nu, i dessa dagar, blifva utnämd. Det är mindre likgiltigt för mig än för dig, helst jag i StatsSekreteraren har min närmaste förman, måste stå i ständig beröring med

honom och egenteligen borde anse honom som mitt Organ inför Regeringen. Jag fruktar väl ingen ting fiendtligt af H. men väl mycken ensidighet, formalism och trångbröstad Systematik, samt för Undervisningsverken en mängd omogna innovationer och pedagogiska cruditeter. Tempus dabit.

Den omtalta Recensionen har jag ej sett, men i anledning deraf förskrifvit Tidningen. Hvad du i detta afseende skall göra? Det förstås ju af sig sjelf. Du skall svara, och det genast, och både i Danmark och Sverge, och så fullständigt, skarpt och träffande som möjligt. Uppsalaboerna tror jag icke ha någon del häri, och du kan åtminstone ignorera det. Men Dansken ser jag, vid Gud, icke hvarföre du skulle skona. Du har i all polemik en gifven öfvervigt genom din framställningsgåfva: du är här skyldig dig sjelf och dina idéer, att begagna den, helst mot en utlänning, han må vara uppviglad eller ej från Sverge. Vederbörande derstädes må taga åt sig hvad dem tillhör, men det vore oklokt, om ej orättvist, att angripa dem som ej ännu synbarligen brutit freden. Jag känner ej Recensionen, men förmodar att du ej behöfver vara vidlyftigare än att svaret kan inrymmas i 2 el. 3 Numror af Minerva: men jag påstår att det äfven bör införas i någon Dansk Tidning. Vores smukke Bror derinne må alltför gerna se hvem han stungit hafver. I fall du ej kan undvika att vidröra Geijers brochur, så ber jag dig göra det så lindrigt som möjligt, ehuru den visserligen är bland det skefvaste, confusaste och dunklaste han skrifvit. Men först och främst är den längesen glömd och kan aldrig få någon popularitet: och för det andra är författaren ett sådant ärligt skinn, en genom mycket annat så utmärkt Författare och en så förträfflig menniska att *jag* åtminstone skulle ogerna se om han förblandades med det öfriga packet, öster el. vester om Öre-

sund. Hvad du nu skall göra gör snart. Wingård hade redan före dig gjort mig uppmärksam på Recensionen. Hvem för öfrigt förf. är kan vara dig likgiltigt, skulle det äfven vara den skelande, afundsgule Molbech sjelf. Hvarken honom sjelf eller hans compilatoriska Skrifter har jag nånsin kunnat tåla.

Det var rätt väl att Er Tidning ej blef af. Ni har derigenom åtminstone besparat Er förödmjukelsen af dess hastiga afstadnande; ty tro mig en sådan förening är omöjlig öfverallt i Sverge, synnerligast i Lund. Icke heller håller den länge tillhopa i Upsala. Den nya Svea är ännu ej hitkommen.

Helsningar från alla de mina.

Din
redlige Vän
Es. Tegnér.

3. Till C. G. von Brinkman.

Östrabo d. 16 Mars 1831.

Med sista post skickade jag till Printzencreutz min förklaring öfver Prosten Bråkenhjelms Besvär i anledning af den Visitation jag höll hos honom i sistlidne October månad. Consistorii förklaring rörande hans klagomål deröfver att vice Pastor blifvit tillförordnad afgafs för flera månader sedan, men har hvilat för att kunna afgöras i sammanhang med det andra målet. Begge måste derföre snart förekomma i Beredningen, så vida nemligen Printzencreutz, som plär påskynda ärenderna, fortfar att vara Er föredragande. Sjelfva saken är för vidlyftig att här referera, och jag kan således ej skona dig från att genomögna Handlingarna. Jag rekommenderar emedlertid målet hos

dig. Frågan är så till vida vigtig som den egenteligen består deruti huruvida någon EcclesiastikStyrelse skall finnas i Vexiö Stift eller ej. Personlig är den icke; ty hvad kan B. vara för mig annat än en utlefvad Gubbe, känd för sin bondadvokatur och sitt trätsjuka lynne? Den upprättelse jag fordrar är således icke för mitt enskilta anseende,utan för Embetets, hvilket i öfrigt må vara hurudant som helst men likväl såsom Chefskap måste respecteras, så framt någon ordning skall kunna bibehållas eller återställas. Vägras mig åter en sådan upprättelse så måste jag betrakta det som en vink af Vederbörande att jag ej bör fjeska vid tjensten, utan göra som mina fleste Herrar Embetsbröder, låta verlden gå sin gång och Presterskapet till sängs, hvilket också är både populärt och beqvämligt. Dock — i allt detta åberopar jag Handlingarna. I ett Stift så upplöst som detta, och der Styrelsen i ett fjerdedels Århundrade varit så lam, är det omöjligt att uträtta något utan kraftigare åtgärder än de vanliga, som också derföre alltjemt rubriceras som arbiträra. Men vill man ändamålet så måste man tillåta medlen, och freda den som använder dem efter öfvertygelse och samvete. Kyrkan kan visserligen ej återställas i sin fordna religiösa betydelse; ty det System hvarpå den hvilar har sofvit bort tre århundraden och det är fåfängt att en och annan ännu låtsar sig tro på sömngångaren. Men kyrkan har äfven en civil betydelse, och den kan och bör upprätthållas, såsom en integrerande del af mensklig samhällsordning. Vill man ge äfven den till spillo åt slappheten och sömnsjukan, så ser jag intet skäl hvarföre ej Presterskapet, samt med hela Religionens *Indelningsverk*, skulle kunna och böra indragas, till förmån för Statskassan. —

Adjunkt Wieselgren har skrifvit och bedt mig att hos dig understödja den begäran han mundteligen lär ha fram-

fört att du ville skänka ditt Bibliothek till Lund i stället för Upsala. Att jag alltid önskat det har du väl flere gånger kunnat märka; men då du tycktes vara bestämd för sistnämnda Akademi ansåg jag det stridande mot den grannlagenhet som äfven vänner böra iakttaga mot hvarandra att häri vidare pressera dig. Skulle förhållandet nu vara annorlunda, så inser du sjelf bättre än jag de skäl som tala för Lund. Det behöfver bättre än Upsala en sådan gåfva, det har en mindre Lappländsk belägenhet, din rika donation vore då den första och i sanning äfven den bästa litterära märkvärdighet som mötte en bildad resande i Norden, man skulle vallfärda till Lund, till ditt minne derstädes, liksom fordomdags till Santa Casa i Loretto. Bättre nytta gjorde också otvifvelaktigt din Boksamling i Lund, der allrastörsta delen deraf ej finnes förut och således skulle vara dubbelt kärkommen. I fall jag, hvad dock icke är troligt, skulle öfverlefva dig och bli Biskop i Lund, visserligen skulle det vara mig både kärt och rörande att på gamla dagar någon gång få vandra bland de pelare som bära *dina* Halfgudar, och återkalla minnet af den enda fullbildade, frisinnade, likstämda vän jag funnit i lifvet. Men jag vill ingalunda öfvertala dig. I fall du ej gifvit något löfte till Upsala hvaraf du anser dig bunden, och då frågan naturligtvis förfaller af sig sjelf, så öfverlägg och besluta, utan afseende på någon min enskilta önskan, hvilken i en så vigtig sak alls icke bör komma i beräkning, och frukta intet missnöje å min sida, huru du ock gör; ty detta skulle tillkännagifva anspråk som jag aldrig hyst. —

Jag har som du hört, varit illa sjuk i vinter. Min lefver lär vara angripen, och någon säker helsa alltså ej att påräkna. För närvarande har jag likväl sällan någon känning af physisk plåga på stället; men hvad som är qvar är en ovanlig förstämning i lynnet, en nedslagenhet och

olust som annars icke hört till mitt lynne, utan måste vara en följd af min inre organiska åkomma. Vore endast mina ekonomiska affärer i bättre ordning, kunde jag utan bekymmer tänka på mina efterlefvandes öde för framtiden, så förekommer det mig som jag ej synnerligen skulle oroa mig öfver en förestående skilsmässa, ty jag väntar mig ej mera mycken glädje af lifvet.

Helsa mina vänner i Stockholm, synnerligast de qvinliga. Ehuru mycket jag försummat brefväxlingen så med dig som med alla andra, under detta mitt förnedringstillstånd, så hoppas jag likväl till hälften att du skall vara så ädelmodig och ännu någon gång glädja mig med några underrättelser om dig sjelf och de andra som jag älskar.

Tuus

Es. Tegnér.

Till O. Myhrman. 4.

Östrabo d. 20 Mars 1831.

MkBror.

Jag tackar dig för ditt stränga bref, hvars välmening jag likväl ingalunda misskänner. Att du har rätt i hufvudsaken, det att jag borde handla som du önskar, erkännes äfvenledes; men det är ett bestämdt ehuru förlåtligt misstag om du tror att sådana öfningar låta göra sig när som helst. När du är förstämd, säger du, sätter du dig till Skrifbordet. Men skrifver du då Poëmer eller Betänkanden? Det sednare kan jag äfven, och har nu på en tid ofta måst göra det; men icke det förra. . . Det är visserligen illa att jag ingen ting kan utgifva; men icke för berömmets skuld, ty derför har jag aldrig haft något sinne, och om mitt namn förgätes ett par år förr eller sednare, så är det mig fullkomligen likgiltigt.

Icke heller för Publikens skuld, ty jag står dock icke i dess tjenst: jag har tjent ut mitt år, uppburit lönen och vi äro qvitt. Men det är illa för mig sjelf och de mina som väl behöfde någon inkomst af mitt arbete. Att skrifva för bröd låter sig göra; men Gud nåde den som skall *dikta* derför. Hvad han på detta sätt frambringar förfelar just derigenom sjelfva det ändamål hvarför det företogs, emedan ingen hvarken vill läsa eller köpa det. Under sådana omständigheter ser jag intet annat att göra än att med tålamod afbida tiden, till dess anden kommer med lusten och förmågan: att branlera sig till dem är ett fåfängt försök. Komma de icke af sig sjelf så komma de säkerligen ej genom föresats och arbete. På andra sidan bör jag ingalunda neka dig att jag är lat och indolent; men det är naturfel som jag alltid haft, och som ej verka mera nu än förr på min rimmargåfva. Möjligt också att denna nu är alldeles uttorkad, och jag får då tacka för godt sällskap: dock förefaller det mig alltjemt som detta mitt förnedringstillstånd ej skulle vara beständigt. Tiden får visa det.

Hvad nu sjelfva hufvudfrågan angår, så vore det visserligen lätt att samla ett Band med Tal och annan prosa; men utom att dess utgifvande skulle återväcka en hop längesen förgätna tvister, så i Vitterhet som Pädagogik, så lönar det efter allt utseende ej tryckningskostnaden; ty en mångårig erfarenhet har lärt mig att allmänheten aldrig köper någon annan prosa af mig än den som är satt i rim eller åtminstone i meter. Återstår således frågan om en ny Upplaga af Dikterna. Af ditt bref synes att de snart torde vara utgångna i Stockholm. I Skåne är det på samma sätt och Gleerup har för kort tid sedan begärt förstärkning som jag ej kan lemna. Men om allmänheten väntar något nytt, så är det väl troligt att den ej bryr sig om det gamla längre; och att kasta sig i ett nytt

förlag, utan säkerhet om någorlunda skyndsam afsättning är också betänkligt, helst då kostnaden drabbar dig. Jag måste alltså hemställa den saken helt och hållet till dig hvars skinn det gäller, och är nöjd med huru du beslutar. I allt fall torde väl ej upplagan behöfvas mera än hälften så stor som den förra, tryckfelen borttagas och en och annan liten förändring anbringas. Nordströms stilar äro ej bra, och jag underställer om de längre böra begagnas.

Af Gleerup får jag vid hvarje års slut riktig redovisning: men den slutar vanligtvis så att min behållning utquitteras mot Christofers bokräkning. Af Frithiof requirerar G. mera; och då derpå icke är någon brist torde du vara god vid tillfälle och nerskicka, hit el. till Malmö, 100 Exemplar.

I afseende på Christofer och hans framtida bestämmelse har jag mycket bekymmer. Jag har ändteligen fått svar från Björnstjerna, men det är ingalunda uppmundtrande. Legationspredikanten har varit lönt, dels genom anslag från Cabinettet, dels från Kyrkan. Det förra anslaget vill Regeringen indraga efter Wåhlin till MinisterCassan: och det sednare förfaller af sig sjelf då Kyrkan måste ombyggas och således sjelf behöfver sitt Capital. Häraf följer att Presten skall lefva på — stenkolsröken och äran, som är mager kost. Väl säger Björnstjerna att han protesterat mot dessa indragningar; men äfven om derpå göres afseende så får Svenska Pastor[n] ej mer än 270 Pund. Då nu varupriserna allmänt anses för fyrdubbla i London mot Stockholm, så att 1 Pund på förra stället svarar mot 3 rdr bco på det sednare, så följer häraf att lönen kan anses vara som 800 rdr bco i Sverge. Dermed kan man väl komma ut, men icke är det synnerligt att eftersträfva, och högst osäkert derjemte om ens detta belopp beviljas. När härtill kommer att Pastoral-Examen nödvändigt måste vara tagen, och att en viss Rhamn, som är Svensk, men gift i London och engagerad

i någon af de heliga BibelMissionerna, förmodligen också äldre man och mera meriterad, lär söka tjänsten och att B. ej kan vägra honom sitt förord — så ser du af allt detta att spekulationen ej är mycket värd. Christofer har i dessa dagar sjelf föreslagit mig att söka ett Vikariat vid Skolan i Lund, som sysselsätter honom endast 2 timmar om dagen, således gerna kan förenas med hans Docentur, och ger 200 rdr bco om året. Jag tror att jag tillstyrker detta,

Din redlige Vän

Es. Tegnér.

5. Till C. G. von Brinkman.

Östrabo d. 24 April 1831.

Det kan väl hända att din Betjent hädanefter kommer att bli litet närmare bekant med min handskrift än hittills, om också icke alldeles som i den gamla goda tiden. Vår föreningspunkt är nu till en början Beredningen. Bråkenhjelm har nemligen ingifvit Påminnelser öfver Consistorii Förklaring i frågan om v. Pastor. Du känner dem förmodligen redan, och sedan jag mot lösen fått del deraf, har jag med sista post uppskickat till Printzencreutz en Promemoria, den jag bedt honom lägga till Handlingarna och vid föredragningen begagna. Jag hoppas att du således äfven läser den, och äfven deraf inser huru lögnfull och nedrig min Contrapart är. Öfver min enskilta Förklaring angående Visitationen vill han också afgifva påminnelser, dem jag likaledes förskrifvit, för att besvara. Härigenom blir väl afgörandet ännu mera uppskjutit, och Gud vet hvem som kommer att sluteligen föredraga målet hos Kungen; men jag kan och bör ej lemna ständigt nya osanningar och insinuationer alldeles obesvarade. Att Löjtnant B. blifvit invecklad i

frågan är ingalunda mitt fel, utan Fadrens som låtit Konungen förstå att jag förföljde honom — kan du gissa hvarföre? — jo derföre att hans Hr Son talat mot mitt Betänkande om Helgdagarna. Beskyllningen är för löjlig för att behandlas allvarsamt, hvilket ej heller lär kunna förebrås mig, som Handlingarna visa. — Jag väntar nu ditt omdöme om hela saken. Säg mig det alldeles oförställdt och opartiskt. Har jag under sådana omständigheter kunnat och bordt handla annorlunda än jag gjort? Jag vet att man söker bearbeta Opinionen emot mig och talar om Embetsmannavåld; och det förundrar mig att jag icke redan har Tidningsmobben på mig. Men detta rör mig föga: jag vill veta *din* tanka. I fall Regeringen uppoffrar mig för en tom, icke ens i någon lag föreskrifven formalitet, så må det vara. Jag underkastar mig. Hans Järta nedlade sitt Embete för en prestfråga som likväl mindre rörde Landshöfdingen än Biskopen: det var romaneskt gjordt; men jag är icke en dylik Paladin. Jag tar i sådant fall mitt partie vida undersåtligare och fredligare: jag sätter mig nemligen att sofva på Biskopsstolen, såsom man gjort före mig och som jag ser att man gör rundtomkring mig, både i verldslig och andelig styrelse. Konungen är ju Lutherska Kyrkans öfverhufvud och när det går efter hans befallning måtte det gå väl. Kommer jag rätt i sömn, så har jag lust att se hvem som skall väcka mig. — Låt mig emedlertid veta när saken förekommer i Beredningen. Anser du det löna mödan att jag skrifver till någon annan af Ledamöterna? Hvad StatsRådet angår, torde det väl bli nödvändigt att skicka en och annan en Promemoria, ty man kan ej begära att de skulle genomgå de tjocka Handlingarna. Men det hufvudsakliga beror på Föredraganden, och hvem blir det? Jag skulle i detta afseende önska att Printzencreutz qvarstadnade. — —

Är det verkeligen allvar att man vill ställa Georg Adler-

sparre inför en KämnersRätt? och hvarföre? Så vidt jag kan inse, endast derföre att han låtit oss veta det vår UtrikesMinister en gång talat och tänkt som hvarje ärlig Svensk talar och tänker om Kejs. Alexander, eller rättare som Verldshistorien kommer att tala om honom, efter hon ej lär kunna undvika att nämna hans infama namn. Hvad kan bli följden af allt detta? Antingen dömmes A. till landsflykt. Hvad gör det honom om han dör utomlands, som Themistokles, om det land han räddat icke en gång unnar honom en graf? Men hvad säger Sverge, hvad säger Europa härom? Eller också dömmes han att plikta 100 rdr. Hvem är då, eller rättare, hvem är i begge fallen den komprometterade om ej en Styrelse som utan honom aldrig existerat? Jag frågar icke om detta är ära, nationalkänsla, tacksamhet; jag frågar endast: är det tact, är det ens sundt menniskoförnuft att ej menagera sig annat än dessa begge alternativer? Store Gud! På ena sidan Revolutionens och den nuvarande Ordningens hufvudman, som åklagad: på den andra sidan Bodisko som delatör; och midtemellan begge Sverges HofCanceller som actor och AdvokatFiskal inför en KämnersRätt! Fins det något Svenskt hjerta som icke uppröres vid denna styggelse? Det heter att alla måste vara lika inför lagen. Det är och förblifver lögn. Ty en sådan lag som Svenska Tryckfrihetens skomakarelag, måste väl icke gälla utan för skomakare — och deras vederlikar, Tidningsskrifvarne. Dock — det kan väl icke vara allvar härmed. C'est plus qu'un crime, c'est une faute, sade Talleyrand fordom om en vida mindre opolitisk handling.

Hvad tänker du om Polackarna? Jag erkänner uppriktigt att jag, till trots både af Medborgaren och Aftonbladet, icke ett ögonblick interesserat mig för den Revolution som blifvit anställd hvarken af Väfskedarna i Belgien

eller af Lazaronerna i Italien. De förra ha *aldrig* varit någon sjelfständig Nation, de äro, så långt Minnet går tillbaka, Historiens *Ofrälse*. De sednare åter äro, i historiskt hänseende, något ännu sämre, neml. Mumier eller Bourboner; och om Il Barbaro Tedesco eller någon annan Barbaro rår om Catacomberna tyckes vara mig likgiltigt, då i allt fall de döda ej kunna styra sig sjelfva. Visserligen behöfves frihet, men förut något att sätta honom i: det rätta frihetsträdet växer icke i sådan jäslera som den ifrågavarande. Men med Pohlen synes mig förhållandet annorlunda. Det är dock en *adelig* Nation, upplöst genom en nedrighet, och äfven efteråt illa behandlad. Det är i sanning upplyftande att se det de så länge kunnat bestrida segern och afvärja sin undergång. Men Gud hjelpe det fattiga och ringa folket; ty dessförutan ser saken i sanning förtviflad ut på längden, oaktadt dess temporära framgång. Jag gläder mig likväl med den föreställning att alla *verkeliga* Revolutionskrig äro kroklinier som ej ha någon æquation, följakteligen ej kunna beräknas. Se Schweiz mot Österrike, Sverge mot Christian II, sjelfva det usla Spanien mot Napoleon. Men i allt fall fruktar jag för Pohlen mindre kriget än den oeniga friden. — — —

Har du läst Herders Theolog. Skrifter, helst de sednare, t. ex. Geist des Christenthums, och en liten uppsats kallad Christenthum und Antichristenthum? Deraf är i sanning icke mycket att *lära*, men så mycket mer att *sluta till*, i afseende på Författarens religiösa tänkesätt. Hvilken oerhörd Nebulism, och derjemte hvilken svaghet att ej säga rent ut hvad hela verlden dock vet och ser att han tänkte! Säg mig, hvad betyder hans ideliga *humaniserande* af Christendomen, om icke förnekelsen af dess *gudomlighet* i vanlig crass orthodox mening? Posten går, och jag hinner ej vidare. Helsa Damerna. Skicka mig äfven en *Bön* på

vers som det säges att jag hållit vid talet på Oscarsdagen. Jag har den icke, men behöfver den nu, då jag skall utgifva ett litet Band af Tal, för det mesta förut otryckta.

Tuus
Es. T.

6. Till A. von Hartmansdorff.

Östrabo d. 1 Maj 1831.

MkBror!

Af officiella Tidningar ser jag att du blifvit utnämnd till StatsSekreterare, och med det samma till min närmaste förman. Lycka till! Tiden är svår och anarkisk, äfven i Ecclesiastikväg. Flere vigtiga frågor så för Kyrkan som Läroverken vänta dig. Gud gifve dig framgång att reda dem, icke till allas nöje, hvilket är omöjligt, men till allmänt bästa. Vi Biskopar, som på närmare håll ha tillfälle att se Församlingens och Undervisningsverkens behof kunna ej vara annat än Referenter, men hoppas likväl att vinna gehör, nemligen om och när vi förtjena det. Med blotta Lagparagrafer styres hvarken Stift eller Skola; och utan en smula förtroende till Biskopens egen urskillning och heder å Regeringens sida, fruktar jag att icke mycket godt kan uträttas.

Jag har nu, bland andra mål för Vexiö Stift, äfven det Bråkenhjelmska sub judice. Jag vet icke om Printzencreutz, som till någon del lär ha handlagt det, eller du sjelf kommer att föredraga det. I hvilketdera fallet som helst är en recit öfverflödig, då de vidlyftiga Handlingarna nogsamt tala. Den klagande har gjort både mig och Consistorium obevista och äreröriga tillmälen. Detta är personelt och jag bör alltså ej vidröra det. Men hufvudfrågan är en Principfråga som jag önskar få afgjord för att framdeles

kunna ställa mig till efterrättelse. Den är följande: Har Biskop och Consist. rättighet att tillförordna v. Pastor der den behöfves, äfven om Ordinarien bestrider det? Det gifves ingen Ecclesiastik Författning härom, men Cons. har ansett en dylik rättighet nödvändigt följa ur dess skyldighet att ansvara för Pastoralvården i det hela, och på denna grund mångfaldiga gånger utöfvat den utan åtal. Besvaras nu denna fråga med Nej, så återstår, så vidt jag kan se, för Cons. intet annat än att börja en rättegång med hvarje oduglig Kyrkoherde, och då en sådan kan vara året om, emedlertid låta Pastoralvården gå som den kan. Dock -- allt detta är vidlyftigare utveckladt i Consistorii underd. Förklaring.

Jag har emottagit ett Stift der mycken oordning rådde, och hvar och en gjorde hvad honom godt syntes. Jag har ansett för min skyldighet att motarbeta detta, hittills icke utan all framgång. Ogillas nu en åtgärd som ingen lag förbjuder, men nödvändigheten och sakens natur ovillkorligen kräfver, i fall skick och ordning skola återställas, så är väl detta mig enskilt likgiltigt; men jag måste betrakta det som en vink att alla dylika bemödanden äro blott onödigt fjäsk, och anse mig authoriserad att låta allt gå som det vill och kan, hvilket också för mig är det lugnaste och bekvämaste.

Hvad Löneregleringen angår så anhåller jag på det högsta att den frågan så snart som möjligt måtte företagas och afgöras. Mina Lectorer hafva, på min begäran, åtagit sig ökade föreläsningstimmar, i hopp om någon liten förbättring på sina svaga lönevillkor. Collegerna äro också deraf i behof, ehuru tilläfventyrs mindre än Lectorerna. — I öfrigt hoppas jag att du tillåter mig att vid förefallande tillfällen säga min tanka i hvad som rör Stiftets angelägenheter, till det afseende du kan finna den förtjena. —

Min helsning för din Fru och Fru Carl Fredrik när hon träffas.

Vänskapfullt

Es. Tegnér.

7. Till C. A. Agardh.

Östrabo d. 9 Maj 1831.

MkBror! Jag återskickar härhos den öfversända Förklaringen, den jag i allmänhet finner moderat och värdig, och i stilistiskt hänseende sådan som hos dig är vanligt. Endast skulle jag vilja anmärka att ditt påstående det ingen litterär tvist bör föras anonymt väl torde möta en mängd invändningar, helst de ojemförligt flesta Recensioner i Tyskland, England, Frankrike utgifvas under denna form. Äfven synes mig troligt att din uppmaning till dem som *ej* skrifvit Recensionen att offenteligen ge sådant tillkänna, måste bli fruktlös, ty ett sådant tillkännagifvande skulle förutsätta att man ansåge sig misstänkt, hvilket redan är en slags bekännelse. Att Schlyter kallas hvad han är, en åkardräng, synes mig ganska tillbörligt. Men månne detta bör upprepas, och kunde det ej vara borta i sista punkten af slutanmärkningen? Att du försvarar Akademien är rätt och värdigt. Ingen rättsinnad Upsalabo kan förtycka det och det öfriga packet bryr man sig ej om. För öfrigt fruktar jag att du aldrig får rätt på Recensenten, så framt ej Redactionen vill *utlefverera* honom. En gissning som famlar omkring 2:ne konungariken kan svårligen lyckas. Men om man skall gissa, hvarför har du ej tänkt på Wingård? Han var den första som underrättade mig att en sådan Recension fanns, och det om jag minnes rätt omkring jultiden, berömde den mycket och bad mig läsa den. Genom Christofer begärde

jag den äfven af Gleerup, men han ville ej lemna utan hela årgången som jag tror kostade 20 rdr, och detta tycktes mig för dyrt, helst Tidskriften skall vara utan interesse. W—s stil är likväl så marquerad, ehuru icke just alltid på bästa sätt, att jag tänker man lätteligen skulle kunna igenkänna den äfven i öfversättning. Flere af de Ideer du anför ur Recensionen känner jag igen från Commitétiderna. Genom sin favorit Adj. Schröder, hvilken ser ut som en *Propaganda,* dock utan *propagationsgåfva,* kunde W. lätteligen få Resens. införd i ett hungrigt Danskt Blad, hvilket ej låtit sig göra så obemärkt i Sverge. Dock — allt detta är idel lösliga gissningar och jag ber dig att hvarken bygga något derpå ej heller låta märka något deraf. Hvartill tjena också dylika efterforskningar i en sådan småsak som Recensensgläfs? Jag fruktar att du derigenom ger saken en publicitet som den annars hvarken fått el. förtjenat; ty ditt namn går och gäller öfverallt som godt mynt, men Recensentens Assignater ha ingen kurs. Jag läste för någon tid sedan en recension af Axel, högst »wegwerfend» skrifven i någon Tysk Tidning, jag mins ej hvilken; men icke bryr jag mig om sådan lort. Dock erkänner jag att det i detta fall för dig var nödvändigt att förklara dig. Kanske hade det bort ske långt förut. Men i allt fall tillstyrker jag uppriktigt att du ej lägger denna obetydlighet på sinnet. —

Det var rätt att du afslog Doctorshatten. Den är nu för tiden sämre än ett adelsbref eller en stjerna. Men det är ingalunda rätt att du fäster sådan vigt vid hvad du kallar dina Fienders Triumf i Lund, och att du för en sådan Inbillning vill lemna Universitetet der du är både född och aktad, der du kan verka mer än på något annat ställe i Sverge, det ömkeliga Stockholm allraminst undantaget. Hvari består den Triumfen? Är icke Tiden din, tusen gånger

mer än dina ömkeliga motståndares? Hvarför skall du genom ditt aflägsnande ge dem en reli[ef, som] de annars aldrig kunde hoppas? Hvem fordrar[, att du] som Professor och Litteratör skall vara i besittning [af] hofgunsten? Skulle den hedra dig, skulle du sjelf fördraga den mer än några veckor? *Bjuder* man dig lysande villkor i hufvudstaden, så borde du ändå besinna dig på att emottaga dem; men att sjelf *söka* dem är och måste vara under din värdighet. Jag hoppas att dina förslag i denna väg endast äro en följd af ett desappointement för ögonblicket och förflyga med det.

Helsa Bolmeer och öfriga Vänner från oss alla.

Din redlige Vän

Es. Tegnér.

Hjertligt tack för det i alla afseenden herrliga InspectorsTalet.

8. Till G. Mohnike.

Vexiö och Östrabo d. 20 Maj 1831.

Genom vår gemensamma vän, Fru Ehrenström, har jag blifvit underrättad att vi kunna hoppas att i sommar få emottaga ett besök af Herr Doktorn och dess famille, hvarvid jag smickrar mig med den glada förväntan att ej heller bli förgäten. Det skulle vara mig högst oangenämt, om jag vid ett sådant tillfälle vore antingen hindrad af embetsgöromål eller frånvarande på embetsresor i det vidsträckta stiftet. Först med medlet af Juni slutas skolexamina och dimissionsförhör, hvarefter jag blir hemma åtminstone till medlet af Juli, då visitationsresorna pläga begynna. Denna årstid är äfven den lämpligaste och behagligaste för en utländning att resa i Norden; ty våren är här sen-

färdig, liksom allt annat, och all utvickling går här långsamt, ehuru derföre ej bättre, så i Naturens som Andens verld. Finge jag utbedja mig att med några rader på förhand bli underrättad om resturen, så vore jag derföre förbunden och kunde derefter inrätta mig.

Efter en svår och långvarig sjukdom sistledne höst ha både helsa och lynne varit vacklande och ojemna och all slags gemenskap med den yttre verlden för mig till större delen afbruten. Nu är jag likväl temligen återställd och hoppas något af den sent omsider återvändande våren. I synnerhet väntar jag mig det bästa af några dagars stärkande och lärorikt umgänge med Herr Doktorn; bristen härpå, i en afsides ort som denna, är mig stundom känbar, helst under sjuklighet, och bref skrifver jag ej gerna. Tag derföre icke tiden för knapp för det bortgömda Östrabo, som i öfrigt kan berömma sig af en vacker natur och trefliga omgifningar.

Välkommen till Sverge, till det land, hvars litterära anseende har så många förbindelser till Herr Doktorn. Vi äro derför alla Herr Doktorns gäldenärer, och Konungen gjorde rätt då han gaf åt Mohnike samma tecken som fordom utmärkte Linné och Ihre och för närvarande lyser med *inre* glans på Berzelii, Geijers och Agardhs bröst; ty icke blott landvinnaren utan äfven hans häfdatecknare och härold förtjena vår tacksamhet och dela med rätta minnets arena sig emellan.

Välkommen ännu en gång!

Vänskap och högaktning

Es. Tegnér.

9. Till C. P. Hagberg.

Östrabo d. 22 Maj 1831.

MkBror!

Jag tackar sent, men derför icke mindre hjertligt för sednast, för gammal vänskap och nya prof derpå.

Både Beskow och Brinkman ha skrifvit mig till i afseende på den lediga Sofstolen i Svenska Akademien efter Ex. Fleming. Utan att ha communicerat sig med hvarandra instämma de dock deruti att vi denna gång borde invälja Agardh. Detta har redan en gång förut varit och är ännu min tanka, i afseende på mannens utmärkta framställningsgåfva, idérikedom och utbredda rykte och för hvilka man måste öfverse med någon paradoxsjuka och en smula nyhetskrämeri. Bland sjelfva Excellenserna äro Wetterstedt och Lagerbjelke af denna mening. Huru Wallin och Franzén tänka vet jag ej ännu, men förmodar icke att de ha något väsendtligt deremot, helst ett sådant val innebure, utom rättvisa, äfven ett slags upprättelse för Ag. som blifvit uppoffrad för den ömkansvärde Kullberg. Om du derföre, som jag förmodar, gillar mina tankar, så bör du äfven för Upsalaborna (med undantag af Hans HalfExcellens ÄrkeBiskopen som väl icke lönar mödan att tala med i denna sak) predika *Försoningsläran*, i fall några cruditeter ännu skulle bibehållas i deras minne från den välsignade Commitétiden. Järta torde väl vara tenax propositi, helst der han anser sin egenkärlek sårad; men Geijer och Grubbe äro frisinnade Män.

Jag vet väl icke, men har anledning förmoda att man för denna gång uppställer såsom medtäflare åt Ag. om icke just någon af de *Blå*, likväl en som starkt *blånar*, nemligen Åkerhielm. Å. är min gode vän, nu mera min

Gynnare, och icke utan förtjenst äfven i Vitterheten; men jemförelsen med en egentelig Litteratör och dertill en så utmärkt kan han icke uthärda. Jag är också öfvertygad att han, som dessutom är personlig vän af Agardh, skulle finna sig förlägen att emottaga en utmärkelse på hans bekostnad; och allmänheten skulle väl också finna besynnerligt att vi så ofta söka våra vittra förtjenster inom Konungens StatsRåd, der aldrig någon annan än Svenska Akademien upptäckt dem. — Säg mig nu uppriktigt din tanka, äfven om den är afvikande från min. —

Hvad mig sjelf angår så har du kanske hört att jag i vintras varit illa sjuk. Det var samma sjukdom som jag hade för 9 år sedan i Lund och lär komma af lefvern. Utom starka sécretioner af galla medför den äfven en egen förstämning och nedslagenhet i lynnet, som fortfar som stående symptom äfven sedan den egenteliga fysiska sjukdomen är öfvervunnen. Nu är jag, äfven i detta afseende, temligen återställd men för recidiver finns ingen säkerhet; och huru många sådana anfall jag ännu kan uthärda är ganska ovisst. Ske Guds vilje.

Min Spekulation att få Christofer till Constantinopel misslyckades alldeles, då ErkeBiskopen fordrade att han förut skulle ha tagit PastoralExamen, hvilket ej låter göra sig vid hans [ålder. Nu är] han Docent och emottar derjemte ett vikariat i Skolan i Lund, i hopp att framdeles få någon liten plats vid den tillämnade Cathedralskolan. Från Lars Gustaf har jag åter blott haft ett enda bref, af Rio Janeiro d. 15 December. Jag hoppas han i nästa månad kan vara åter. Hade han kommit i denna så hade jag skaffat honom plats som Cadett på en Fregatt som i dessa dar går till Medelhafvet, och hvilket för honom i flere afseenden varit nyttigt. Kommer han lyckligt åter så skulle han i höst begynna sin theoretiska kurs i Carlskrona. Göthilda är rask och ämnar att

i September göra mig till Morfar; men stackars Disa är hvarken så välsignad, ej heller har hon varit frisk nästan allt sen sitt giftermål och Doctorerna frukta för något inre fel el. abnormitet. Hon och hennes man bo ännu här hemma, emedan deras ställe på landet icke ännu är fullfärdigt.

Huru mår din familj? Helsa tusendfaldt och hjertligast den söta Erika, den kära Euphrosina, August den bleke, Hjalmar den manhaftige och Theodor [som väl] nu ändteligen är lössprättad från Mammas kjol. Helsa dem hjertligt från mig och de mina bland hvilka Anna äfven gör sig särskilt påmint hos dig. Glöm ej heller din Syster Louise.

Vänskapsfullt

[*Es. Tegnér.*]

*

10. Till C. A. Agardh.

Östrabo d. 23 Maj 1831.

MkBror!

Jag står på resan och hinner blott säga dig några få ord till svar på ditt sista bref. Detta sistnämnda tvingar mig att för dig nämna en sak som jag annars skulle förtegat i fall den misslyckas. Det är neml. planen att skaffa dig en sofstol i Svenska Akademien efter Exc. Fleming. Det är sant, upprättelsen är icke stor; men den är likväl bättre än Doctorsvärdigheten, den du gerna kunnat afslå, och då den måste stadfästas af Kungen är den ju, efter ditt eget begifvande, ett tecken på att du ej behöfver kasta dig in i Oppositionen, hvilken nu också är så usel att jag ej rätt inser huru en hederlig karl kan ingå deri. Bland Excellenserna ha redan Wetterstedt och Lagerbjelke ingått i denna plan, föranledda af Brinkman. Både han och Beskow ha

redan skrifvit mig till med mycken värma, hvilket i öfrigt var onödigt då jag redan förra gången röstade på dig; men det bevisar emedlertid deras vänskap och rättskänsla. Till Hagberg skref jag i går, och på Wallin, Franzén och Geijer tviflar jag icke heller, ehuru jag naturligtvis äfven skrifver till dem. Jag anser oss således temligen säkra om pluraliteten. Men säg mig nu, hur skall jag kunna förena min önskan att få dig in i Sv. Akademien (hvilket egenteligen är mera för Akademiens fördel än din) med den önskan du vill jag skulle föredraga för Wetterstedt att du ginge i landsflykt. Med ditt *besynnerliga* begär att komma till det ömkansvärda Stockholm (och hvilket på ren Svenska öfversatt ej är annat än ditt begär att så ofta som möjligt ömsa plats och Fruar) skulle det snarare kunna förenas; men jag ber, jag besvär dig som uppriktig vän både af dig och Lunds Akademi att ej förhasta din flyttning. Jag sätter mitt hufvud i vad att Hartmansdorff el. Regeringen ej våga företaga det minsta mot Lunds Akademi, åtminstone så länge du ej *rymt* derifrån. Detta är verkeligen *griller* af dig, hvaröfver jag undrar. Om dina fiender få triumfera öfver dig, så är det *din* skuld, ej deras . . . Vid Gud jag begriper dig icke. Du har stort förstånd, men jag begriper icke hvarför du nu ej vill använda en gnista deraf.

Skrif mig med Fredagsposten till på Jönköping der jag då förmodligen är för DimissionsExamen.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

Säg Berling att jag svarar honom under resan.

Af Bolmeer är jag van [vid] några af dina resonementer. Men mins du icke hur *vi* begge plägade bedömma dem?

11. Till C. G. von Brinkman.

Östrabo d. 5 Juni 1831.

Jag är nyligen hemkommen från en längre resa i Stiftet och DimissionsExamen i Jönköping, hvarifrån jag hemfört en stark förkylning och katarr, som jag önskar ej må öfvergå till Influensa hvilken nu tros börja äfven här. Förlåt derför att jag endast som hastigast kan besvara ditt sista bref.

Det förstås af sig sjelf att jag på det högsta interesserar mig för Agardhs inväljande, helst sedan han genom Kullbergs och andras intriger blifvit af Vederbörande på ett oförtjent, kanske äfven oförsigtigt sätt gäckad och åsidosatt. Till Hagberg har jag redan skrifvit, ehuru det egenteligen icke är jag, utan Wallin som skall taga hans röst. På Beskow kunna vi lita: han var den första som skref till mig i saken. Väsendtligt är att vinna Wallin, Franzén och Valerius, samt dernäst Upsalaboerna, hvilka förmodligen ej söndra sig. Geijer talade väl sist, och jag tror äfven röstade på Wallmark, troligtvis för att samla glödande kol på hans hufvud, men nu hoppas jag kolen ha kallnat. Gör nu derföre hvad du kan, håll dina begge Excellenser varma (ty Mörner och Skjöldebrand lönar ej mödan att tala vid) och låt mig veta hur tonen är på det vi måtte kunna sammanbinda och justera våra gemensamma åtgärder.

Från Stockholm skrifves att Löjtnant B. går från hus till hus och predikar om min Despotism och förföljelse mot hans Herr Far. Förmodligen försöker han äfven ljuga Stats-Råderna fulla, kanske äfven Prinsen. Hvad tror du, kan jag i denna sak lita på Printzencreutz? Prosten Bråkenhjelm är förmögen, och skulle gerna vilja uppoffra en summa för sitt ändamål. — Du förstår halfqväden visa. Misstänker

du något sådant så säg mig. Jag måste då skrifva både till Kungen och Prinsen, ehuru frågan visserligen är obetydlig; men jag vill och kan ej låta skämta med mig... Helsa Åkerhi. att jag besvarar hans bref så fort som möjligt; men från d. 7 till d. 14 Juni sitter jag i Examen, så framt jag blir frisk.

Tuus

Es. Tegnér.

P. S. Glöm icke att bestämdt underrätta mig när frågan förekommer i Beredningen samt hos Kungen sedermera, och hvem som der skall föredraga henne? — —

*

Till A. von Hartmansdorff. 12.

Östrabo d. 19 Juni 1831.

Sedan du nu förmodligen börjat att orientera dig i din vigtiga och mångsidiga befattning, der utom de löpande göromålen, så mycket annat och hufvudsakligt är att reda, ordna och organisera, torde du tillåta mig att nu, som framdeles, få säga min mening i korthet öfver några frågor som röra Vexiö Stift och snart lära förekomma till afgörande. Jag förbigår härvid Bråkenhjelmska målet, äfvensom Lagman Danckwardts klagomål öfver Prestvalet i Kärda, emedan Printzencreutz lär komma att föredraga dessa. Deremot är af dig remitterad och blir derföre förmodligen af dig handlagd frågan om StatsR. Grefve Adelsvärds rättighet att kalla Comminister i Skärstads Församling. Af Consistorii förklaring som redan uppgått finner du målets beskaffenhet. Jag erkänner att Grf. Adelsvärds kallelserätt kan synas tvetydig; men då den hittills opåtaldt blifvit utöfvad och af Consist. erkänd, då i motsatt fall tillägget i Patronbrefvet skulle vara utan all mening, och då det

slutligen ej kan vara Cons. skyldighet att lösa gåtor, utan Konungen sjelf ensam bör förklara sina ord, der de synas vara tvetydiga: så har jag, på dessa skäl, ej trott mig kunna handla annorlunda än jag gjort. Jag erkänner i öfrigt att jag ej i allmänhet är vän af Allmogens valrättighet, hvilken åtminstone här i Stiftet på det nedrigaste sätt missbrukas, och är att betrakta såsom en Ecclesiatik Husbehofsbränningsrätt. — Detta har afseende på Comministrarnas klagomål. Hvad Skärstad-allmogens åter angår, så hafva de i alla afseenden förlorat sin talan, och deras Besvär lära derföre ej kunna upptagas. Frågan är dessutom fullkomligt densamma i begge Besvärsskrifterna.

Längre fram på sommaren kommer förslaget till Markaryd regala Pastorat att uppgå. Bland de föreslagna är Professor Wickelgren, Eloquentiæ Lector härstädes, dessutom Prost, utan tvifvel den mest förtjente. Han har i mera än 30 år varit lärare vid Akademien och Gymnasium, är mycket utmärkt i sin sak och har gjort betydlig nytta vid Läroverket. Nu börjar han likväl att bli något försliten, i synnerhet hvad Disciplinens vidmakthållande angår, och jag skulle ej vara missnöjd med en yngre lärare. Extrasökande känner jag ingen, men svårligen lär någon kunna uppträda som är honom öfverlägsen i år och förtjenster af Läroverket; och presterlig tjenstgöring har han äfven länge utöfvat. Tillåt mig derföre ha ett ord för honom i förväg.

Händelserna ha gjort att mina gamla Favoriter, Apologistklasserna, nu begge två äro lediga. I afseende på den ena har Kongl. Majst. redan beviljat att den tills vidare får skötas genom vicarius. Det samma ämnar jag begära äfven för den andra och hoppas att det ej vägras. Men hvad skall man sedermera göra? Att, enligt Commiterades förslag, intaga dem på lärda sidan i allt utom klassiska språken, blir

här omöjligt i afseende derpå att klasserna i Lärdomsskolan redan äro öfverfyllda, och räkna hvardera omkring 40 gossar och derutöfver. Hvad skulle du säga om förslaget att låta Apologisterna (i fall jag ej alldeles kan slippa dem här i Vexiö, som vore det bästa) genomgå, utom förberedande klassen, som redan är brukligt, de tvenne nästa i Trivialskolan, och således först derifrån remitteras till Apologistien? Derigenom skulle deras antal betydligen förminskas, och Apologistiens nuvarande caracter af fattigskola upphöra. Den lilla Latin som på detta sätt inhämtades kunde väl ej vara dem skadlig. Dock — denna fråga hänger tillsammans med många andra hufvudsakliga som väl icke så hastigt afgöras. Jag förmodar också att Consistorierna förut höras i det hufvudsakliga, innan något slutligt afgörande företages.

Angående löneregleringen, så vidt den rör Vexiö Stift, torde jag framdeles få yttra mig på enskilt hand. I förväg bör jag likväl tillkännagifva att det är mig alldeles omöjligt att här umbära den förberedande klassen, som också från längre tider tillbaka varit införd. Vidare, i fall fråga blir om inskränkningar, att ingen sådan är billig eller görlig i afseende på de föreslagna Lectorslönerna. Otillräckliga bli alla anslag så framt de många onödiga och krasslande Småskolor, som nu finnas spridda öfverallt i landet, ej sammandragas och concentreras; och ingen lönereglering kan med våra tillgångar äga bestånd så vidt den prutar på *löner*, ej på *skolor*. Min tanka härom har jag redan sagt i Consistorii betänkande. Om du hade tid att, före föredragningen, genom någon af dina många sekreterare, låta meddela mig ditt Projekt, neml. blott i afseende på V. Stift, så skedde mig derigenom en tjenst.

Min vördnad för din Fru.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

Var god och påskynda införandet af den nya Student-Examen äfven i Lund, samt upphäfvandet af Seminarium.

13. Till C. A. Agardh.

Östrabo d. 24 Juni 1831.

MkBror!

Se nu börjar du skrifva någorlunda förnuftigt och jag hoppas att din underliga paroxysm är i det närmaste öfver. Tro mig, låt huggormen först tömma ut sin giftblåsa på din stöfvelhäl. Man kan sedermera så mycket säkrare gripa krypet öfver halsen och kasta det tillbaka i dyngpölen. Det har aldrig varit min mening att du skulle cedera en fotsbredd. Föreställ dig då min bedröfvelse, jag kan väl säga min harm att se dig beredd att uppgifva i förtid hela din position. Låt nu bara dina fiender uttömma sig i dumma och falska manövrar. Sedan faller du dem i flanken och slår det stora slaget, i flere riktningar. På det nedriga angreppet i Fäderneslandet bör du visserligen svara. Då den infama Crusenstolpe deri äfven inblandat mig skulle jag ej heller ha mycket emot att dervid inlägga ett och annat ord, i fall så finnes lämpeligt. Men lyd nu min bön. Dröj härmed ännu i 3 vickor. Den 18 Juli är valet i Sv. Akademien. Jag hoppas det skall gå väl, ehuru Kullberg, hin eländige, arbetar med händer och fötter emot. Men du har säkra vänner i Beskow, Brinkman, Geijer och några andra. Skrif alltså hvad du vill och kan, men låt ingen ting trycka till dess. Detta anser jag af flere skäl vara vigtigt . . .

Det skulle vara roligt att träffa dig och Berzelius hos Wachtmeister: men jag har olyckligtvis utsatt förrättningar från d. 1—6 Juli. Skulle Berzelius resa uppskjutas, som den alltid plär göra, kunde hända att jag reste ner på ett par

dagar. Jag hoppas B. och Poppius komma denna vägen och jag skall då tala med dem.

Jag är nyss hemkommen. Posten går och jag måste sluta. Christofer kom i går och ber om sin helsning för alla.

Din
Vän
Es. Tegnér.

Till G. Myhrman. 14.

Östrabo d. 30 Juni 1831.

MkBror!

Sedan den bedröfliga Presenter-tallricke-tiden mellan mig och min Svärmor ändteligen gått till ända, och vi begge kommit under fund dermed att ingen Silfverrealisation låter göra sig i Sverge, och att den sjuarmade ljusastaken i mitt skåp är äfven så onyttig och fåfäng som silfvertackorna i Bankens hvalf; — så frågar jag dig ärligt om du, utan gêne kan d. 23 nästk. Juli lemna till Exped. Secreteraren Blomgren, för min räkning och i afbetalning på Gummans årsafgift till mig, 288 rdr bco hvilket är en Diskontomsättning. Gör det dig något bryderi så vill jag söka att arrangera mig på annat sätt. Hvad återstoden af årsafgiften angår, så kan den uppgöras i September då året är ute, så framt Gumman ej reser inom dess. Om det blir någon ting af denna resa är en hemlighet förborgad för allt förnuft. Två känner jag åtminstone som ej veta något derom: den ena är min Svärmor, den andra är jag sjelf. Min tanka är att Gumman gjorde bäst [i att] bli qvar; ty med sitt nuvarande lynne och vanor trifs hon väl illa här, men efter menskligt utseende ännu sämre på Ön och allrasämst på Rämen. Jag lägger mig icke häri, ty menniskans vilja är fri äfven om

hon är vacklande och obestämd: och en gammal Mor får och bör man ursäkta allt slags vankelmod. Blir gumman qvar så kunde hädanefter våra affärer uppgöras hvart halfår, i fall det ej faller dig olägligt.

Vi samteliga må väl och ha ännu litet att äta. Men allmogen svälter rysligt och tillståndet är, för de förestående 6 à 7 vickorna, innan något kan fås af jorden, ganska bekymmersamt. För mina egna underhafvande ligger jag i betydliga förlager, på det de ej måtte hungra ihjäl. Utsikterna för nästa år äro bedröfliga, ty här regnar 23 timmar i dygnet, och solen är en blott Tradition ibland oss. Kommer Choleran till, som man tror, så är väl detta den sista välgerning Svenska folket emottager af sin trogne och ädle bundsförvandt, den gynnade Ryssen. Besynnerligt likväl att när hela den öfriga verlden dör af Choleran, så lefva Avisskrifvarne derpå. Alla deras spalter äro choleriska; men det sker förmodligen för att bibehålla couraget hos folket hvilket i denna sjukdom anses för det väsendtligaste preservativet.

Hvad Polackerna angår så var viss på att jag bedit och ber äfven så ifrigt för dem som du eller någon annan. Det förstås af sig sjelf, att de *måste* duka under, då ingen mensklig hjelp är att förvänta för de enstaka heroerna. Europas fred måste naturligtvis upprätthållas till hvad pris som helst, på det att de murkna Thronerna ännu några år måtte fyllas af legitima r—r. Men förr el. sednare gå dock de kungliga nattstolarna öfverända, sedan de fått en fiende som kallas menniskosläktet. Den fegaste och uslaste af hela slägtet är Orléans som gerna lät verlden förgås blott han finge behålla sin papperskrona; men jag hoppas att Guillotinen tar henne samt med det lumpna, egoistiska, ihåliga hufvudet. Saken må nu gå huru som helst, så ha dock Polackarne gjort Europa 2:ne tjenster 1:o att visa hur ett folk

faller med ära, 2:a att Cossackerna icke äro så oemotståndliga som våra fegsinta Corporaler förmenat. Jag har lust att se om någon, på 50 år åtminstone, icke blyges för att frukta dem. Dock Politiken kan ej rodna ej eller blygas. —

Tusen helsningar från oss samteliga till dig och de dina, samt särskilt från mig till Lovise.

Din Vän

Es. Tegnér.

*

Till C. F. Rappe. 15.

Vexiö d. 14 Juli 1831.

Jag har länge lemnat Herr Magisterns bref obesvaradt i hopp att kunna underrätta om något beslut i afseende på lönregleringen för den tillämnade läraren i moderna språken. Consist. har föreslagit 35 tr à 6 rdr bco för 12 timmars föreläsningsskyldighet i vickan. Saken hvilar dock ännu oafgjord hos Konungen, likasom allt hvad som rör löningsfrågan, och det är mig för närvarande omöjligt att bestämma när och huru den afgöres. Jag tillstyrker emedlertid Hr Magistern att återkomma vid medlet af nästa månad, då jag erbjuder Vikariatet till en början, med den lön vi kunna utverka. Någon lämpelig Condition känner jag väl icke för närvarande men skall försöka att efterhöra.

Jag tackar för de meddelade underrättelserna om Preussiska Läroverken hvarom jag af Thierschs och Klumpps skrifter fått någon, ehuru ofullständig underrättelse. Var god och medtag Reglementet. Äfven skulle jag önska några underrättelser om philologiska och pädagogiska Seminarier, som jag vet finnes i Preussen, men om hvars organisation jag är okunnig.

Det gläder mig att Hr Magistern väl använder sin tid bland de höglärde Tyskarna och hoppas att återfinna Hr Magistern med utvidgade kunskaper helst i hvad som för vårt Läroverk kan vara användbart. Välkommen åter.

Ödmjukeligen
Es. Tegnér.

16. Till C. G. von Brinkman.

Östrabo d. 24 Juli 1831.

Jag skulle långt för detta ha återskickat det begärda brefvet, om jag icke dels varit hindrad af resor, dels äfven ville invänta underrättelser om utgången af valet i Sv. Akademien. Det gläder mig att det utföll efter vår önskan: men du talar endast om 14 röster, då de likväl borde vara 17. Hvilka voro de som undandrogo sig omröstning, utom Järta? Kanske Hagberg, ehuru han bestämdt lofvat mig att rösta på A.

Jag hoppas att Konungen ej vägrar sin sanction, ehuru man utspridt något sådant. Det skulle vara både orättvist och oklokt. Styrelsen har redan alltför länge harcellerat A. för att genom en sådan act af öppen fiendtlighet tvinga honom att kasta sig in i den eländiga Oppositionen, och derigenom sätta ett *hufvud* till dennas längd. Som den nu är, verkar den dock endast på den lägsta mobben, med eller utan stjerna; och mot sådana kämpar som Argus, Medborgaren och Aftonbladet behöfves visserligen ej sätta någon annan πρόμαχος än Crusenstolpe och dess själsförvanter. Men förhållandet kunde bli annorlunda om en man med geni, kunskaper, namn och förtroende hos ungdomen, och som dessutom har mer än han borde af sal. Mirabeau i sitt väsende, tvunges att uppträda till nödvärn, och ställa sitt

förstånd framför de trasiga pöbellederna. Dock — jag hoppas att detta aldrig ens varit påtänkt, utan att ryktet blifvit föranledt af de flere utfallen i *Fäderneslandet*, som är den sämsta af alla *tidningar*, om icke af alla *land*, och likväl anses för halfofficiell. I nästa PostTidning hoppas jag att se ett sådant orimligt rykte factiskt vederlagdt.

Brefvet till Exc. Adl. bifogas nu, med många tacksägelser. Att jag läst det med mycket nöje förstås af sig sjelf; ty det är, som flere af dina bref, en interessant afhandling, med grundligheten från den högra och elegansen från den venstra Rhenstranden. Jag bör endast tillägga att jag beundrar Hans Excellences tolerans. Ty hvad säger brefvet egenteligen, ehuru i de allrahöfligaste ordalag, om icke följande: »Jag misstänker E. E. att vara en skurk, utan grannlagenhet och heder, emedan Ni förråder så publikt som privat förtroende. För att ej bli comprometterad som edra andra vänner, ber jag derföre att Ni åtminstone ville uppbränna mina bref. Det är sant, jag vore bäst belåten med att få dem åter; men då detta ej lär låta sig göra, så begär jag åtminstone hustrun och barnungen, dem jag tror mera än Er, till vittnen på förbränningen.»— Så vidt jag kan se, är detta skrifvelsens andemening. Och hvad gör nu H. E. sedan han fått ett sådant bref? Jo, han stoppar alltsamman i sin ficka, låter, med allt heroiskt och diplomatiskt lugn, spotta sig i synen, och fortsätter brefvexlingen, samt med vänskapen. Något sådant skulle jag åtminstone ej kunna göra honom efter, och det talar i min tanka mera mot hans caracter än alla Handlingarna tillsammanstagna.

Hvad jag tycker om hans anförande till KämnersRätten? För att vara uppriktig, rätt illa. Dylika tomma declamationer och constitutionella cruditeter kunna passa Argus och Medborgaren, men ingalunda en man som Adlersparre.

Jag nekar icke att jag väntat mig något helt annat både till sak och framställning. Till och med stilen har H. E. tappat. Hvem kan i de ändlösa och bugtande perioderna igenkänna författaren till 1809 års Proklamation? Det lär väl således icke stå så alldeles rätt till med hans eviga ungdom. Evig *ungdom* är likså rar som evig *mödom;* och annorlunda än som åldersomssvaghet kan jag verkeligen ej förklara mig det så obetydliga anförandet. Men jag vill ändå ej ta min hand ifrån den gamle, under tacksamt minne af hvad han varit och gjort. Hvad processen angår tänker jag derföre som förr. Vi utgå begge från alldeles olika förutsättningar om utslaget i detta mål, då du alltjemt antager att fråga ej blir om annat än böter, jag åter alltid föreställt mig att A. måste dömmas till landsflykt, enligt Tryckfrihetsförordningen. Sker detta så lemnar jag dig sjelf att bedömma hvad verkan en sådan omständighet skulle ha på allmänna tänkesättet, hvarmed jag menar något vigtigare än Tidningsslamret. Vore A. en simpel *Kalender-Excellens*, som de andre, så betydde frågan ingenting: af den varan kunde vi utan förlust exportera allehanda; men du erkänner sjelf att han ej är, åtminstone ej varit, sådan: hans landsförvisning skulle indignera *alla* partier. Slipper han åter med böter, så är det nästan ännu sämre: ty då tros att man mot honom ej vågat tillämpa lagen, och det är i sanning det olyckligaste man kan tro om en Styrelse. Det är denna falska position hvari man försatt sig, som jag klandrat emedan den, i ena fallet, leder till harm, i andra till förödmjukelse.

Öfver Bråkenhjelmska saken passar det mig icke att disputera med min domare. Föredragningen blef uppskjuten, till dess Printzencreutz hunnit tvätta sig ren, som lär fordra tid. Jag hoppas dock att han vid detta laget är återkommen, och har derföre skrifvit honom till och

bedt att målet måtte företagas. När du läser Handlingarna får du sjelf afgöra huruvida jag kunnat undvika raljeriet mot unga Bråkenhjelm. Det vore i sanning olyckligt om *Beredningen* ej förstode sig på raljeri, då detta nu, mera än någonsin, hör till *allmänna Ärenderna*. Blir utslaget, som det tyckes, annorlunda än jag önskat så får jag finna mig deri. Men narraktigt vore det å min sida att *derefter* äflas med åtgärder som endast ledde till dementi af Styrelsen, och i stället för att befordra ordning och skick inom Kyrkan, endast autoriserade skam- och strafflöshet inom mitt underlydande Presterskap. Hvad tror man då att jag som Biskop egenteligen har att göra för Småländska eller Svenska Kyrkan, hvilken »per antiphrasin» kallas christelig? Min mening var att åtminstone disciplinera henne i det yttre, på skalet, ty kärnan är längesen förruttnad. Men när jag icke ens häri understödjes, så vore det ju dåraktigt att göra några flera försök i den vägen. En enskilt förödmjukelse *kan* jag bära, *måste* det åtminstone, ty jag har icke moyener att lefva af, utan som Embetsman. Men jag måste ogilla sjelfva principen som ligger till grund för ett dylikt handlingssätt hos Styrelsen. Den bör känna en person innan han sättes till Chef; men sedermera bör den äfven tro honom, så framt han ej förverkat sitt förtroende genom oduglighet eller nedrighet. Att uppoffra honom för en tom formalism, för den constitutionella *kart*, som växer i allehanda paragrafer af Regeringsform och Kyrkolag, hvilka dessutom vid detta tillfälle ej äro lederade, är både orättvist mot Embetsmannen och obetänkt af Styrelsen. Ty hvad kan han som Chef uträtta, om han ej är något annat än en lagens *ögontjenare?* Kan man ordna en orolig tid som vår, kan man styra pöbeln, med el. utan krage, jag vill ej säga utan egen kraft och idé, men äfven utan att tillåta andra, som ha något

deraf, att använda dem? Äro Regeringen och dess Organer, Cheferna, verkeligen ingenting annat än Vaktmästare på den constitutionella Telegraflinien, författningarnas Språkrör som ej veta hvad de säga? Finnes det någon Statsförfattning der bokstafven räddar, när Anden är död — eller fängslad? Dock — jag är part, och får ej fråga min domare. Saken är obetydlig i sig sjelf, men grundsatsen är af vigt, åtminstone för mig, för att deraf lära mig hvad jag skall göra och låta hädanefter.

Jag tackar för den öfversända Bönen. Af de Tal du omnämner har jag afskrift. Det går fasligt långsamt med tryckningen. Hela företaget är en BokhandlareSpekulation, föranledd af Myhrman; ty Talen ha, för det mesta, allsintet värde. Jag fruktar dessutom att hela spekulationen äfven i ekonomiskt afseende är förfelad, ty hvem vill läsa sådant? När jag tappat Bråkenh. målet har jag, bland flere andra, äfven den fördelen deraf att jag aldrig talar vid någon Dimission; ty detta ålägger mig icke Kyrkolagen eller skolordningen, och jag aktar mig naturligtvis för att göra några öfverloppsgerningar.

Lars Gustaf är hemkommen, frisk och sund, men svart som en Neger. I höst skall han till Carlskrona för att läsa fram sig till StyrmansExamen. Christofer är nämnd till Docens i Arabiskan, och håller på med en öfversättning af Tusende och en Natt, från Originalet, och som förut ej finnes på Svenska. Jag hoppas den skall låta läsa sig, ehuru den ej kan utkomma utan fragmentariskt. Till Constantinopel kunde jag ej få honom, då ErkeBiskopen fordrade PastoralExamen af honom förut, ehuru ingen Legations-Predikant någonsin tagit den, hvarken Lidman el. Berggren; men förmodligen har han någon slägting som skall gynnas härmed. Det är en ömkelig personage. Har du läst något så uselt som hans Program vid Doctorspromotionen? Jag har ingen Gymnasist som åtminstone ej skrifver bättre

Latin än Svenska Kyrkans Öfverhufvud. Och denne vill tala om klassiska studier! —

Helsningar till alla bekanta, masculinerna & femininerna.

Tuus

Es. Tegnér.

Till A. von Hartmansdorff. 17.

Min högtärade Bror!

Jag hör från Stockholm att Baron Wrangel föredragit eller skall föredraga Bråkenhjelmska målet i Beredningen. Skulle du nu sjelf komma att föredraga det i StatsRådet så tar du otvifvelaktigt kännedom af Handlingarna. Såsom jäfvig bör jag ej yttra mig. En enda anmärkning torde dock tillåtas mig. Om det anses som ett fel mot formen att Prosten B. fått vicarius *före* i stället för *efter* visitationen (ehuru jag ej känner någon författning som bestämmer detta) och om Kongl. Majst. på *denna* grund ogillar Consistorii åtgärd och återgifver B. Pastoralvården: så måste deraf följa att sistnämda person, ehuru vid laga visitation öfverbevist om försumlighet i Embetet, icke heller framdeles kan ställas under v. Pastor, och att följakteligen under hela hans lifstid Församlingen skall vanvårdas och kyrkan bli obygd. Huru ordning och disciplin på detta sätt skola upprätthållas inom Stiftet blir svårt att inse. Det torde äfven förtjena anmärkas att det var mig omöjligt att få hålla visitation utan att förut tillförordna v. Pastor; ty Prosten hade aldrig emottagit den, utan gjort med den som med kyrkobygget.

De öfversända uppgifterna om LöningsStaten hoppas jag skola befinnas temligen fullständiga. Landshöfdingarna

hafva dervid gjordt ingenting, utan var jag nödsakad att af Häradsskrifvarne tigga mig till Taxeringsuppgifterna.

Hvad löneregleringen angår så skulle du visa mig en vänskap om du, före slutliga föredragningen, läte någon af dina Sekreterare skicka mig ett summariskt utdrag af hvad du ämnar föreslå för Vexiö Stift, och tillåta mig att deröfver på privat hand yttra mig.

I afseende på Markaryd Pastorat och Apologistierna åberopar jag mitt förra bref. Professor Eberstein har bedt mig om ett förord till Landskrona; men som Pastoratet ej hör till mitt Stift bör jag icke lägga mig i den saken. Jag tror likväl att E. för längre tid tillbaka har Konungens löfte att bli ihågkommen, helst med afseende på sin gamla far, Biskopen. Pluraliteten lär han äfven ha. Hans medsökande känner jag icke.

Min vördnad för din Fru.

Vänskap och högaktning

Es. Tegnér.

Vexiö d. 10 Aug. 1831.

18. Till C. A. Agardh.

Östrabo d. 29 Aug. 1831.

MkBror!

En hel månad har jag varit ute på Visitationsresor i Stiftet och således ej kunnat svara på ditt sista bref. Valet var icke blott rättvist, utan äfven, i afseende på omständigheterna, värdigt och vackert. Att Rosenstein och Kullberg ej voterat på dig är gifvet, men jag tror den sistnämnde nedlade sin röst och att Valerius röstade på Åkerhielm. Lika godt då hufvudsaken vans. Geijer har häri, som i allt annat, varit ärlig. Hvad Inträdestalet angår så

är alltid vanligt att man håller det personligen, och det skulle se underligt ut om du, vid detta tillfälle, ville undandraga dig en sådan resa. Öfver Exc. Fleming är i sanning ej mycket att säga. Som Embetsman och Litteratör var han obetydlig, men deremot berömmes mycket hans karakter som enskilt man och hans Mecenatskap för Vettenskaperna neml. vid Upsala. Det är också allt hvad man kan begära af en så högt uppsatt Man. Hans occasionsvältalighet var berömd på sin tid, ehuru väl Organen dervid var det förnämsta. Jag inser ej hvad som skulle hindra dig att just, i anledning af denna enda æsthetiska sida som ditt ämne erbjuder dig, säga din tanka öfver Konst och det Sköna i allmänhet. Ett blott Äreminne öfver En af Rikets Herrar väntar man sig icke af dig. Paradoxer skada ej heller, när de framställas utan någon *personlig* polemisk afsigt, och härtill ser jag icke hvad anledning du skulle ha. Åtminstone har Atterboms æsthetik, så vidt jag vet, ingenting personligt eller eget. Att Dikten i allmänhet söker framställa det ideela i gestalt, i handling och karakter, är väl riktigt, när man nemligen dermed förstår en renad och *destillerad* verklighet hvarifrån alla främmande och störande partiklar äro afsilade. Dock erkännes att denna söndringsprocess endast är det *negativa* af Konsten. Men härom blir tid att tala när jag får se ditt Tal.

Faxens äro här, och resa i morgon. Han beklagar sig öfver partierna i Lund. Låt dem kämpa ut sin strid sinsemellan. Den lönar ej mödan att blanda sig uti, och har sin enda märkvärdighet af den skada den i Opinionen gör Akademien.

Din
Vän
Es. Tegnér.

19. Till A. von Hartmansdorff.

Vexiö d. 3 November 1831.

MkBror!

Med denna dagens post afgår Consistorii underd. förslag till Markaryds regala Pastorat. Jag har redan förut nämnt att bland de föreslagna Professor Wickelgren är både äldst och mest förtjent, hvarföre jag utan all tvekan gifver honom mitt förord. Han har i 30 år tjent vid Läroverket, hvaraf 17 vid det härvarande. Han är en utmärkt Latinare, troligtvis den utmärktaste af dem som nu lefva i Sverge, ehuru hans inskränkta belägenhet vid ett litet Läroverk i en aflägsen landsort hindrat honom att utgifva några större arbeten. Sin tjenst har han skött icke blott med utmärkt skicklighet utan äfven med ovanligt nit för saken: men det bör ej förundra någon om han nu mera, i sitt 58:de år, börjar tröttna och ej kan bibehålla samma liflighet och kraft som fordom, eller för Läroverket förblifva hvad han varit. Härjemte torde jag äfven få fästa uppmärksamheten på en annan omständighet. Markaryd har i 200 år varit ett slägtpastorat inom *Pauli Erici* ätt till följe af ett Kungabref af Gustaf II Adolf som här hade flere sammanträden med Christian IV och sednast 1629. Brefvet är förkommet, men saken är allmänt känd och ostridig. Med en descendent i 7:de led af denne Paulus Erici är Prof. Wickelgren gift. Bevisen härföre, sådana de nu mera kunna anskaffas, bifogas. Jag yrkar icke att allt för mycken vigt må läggas på denna tillfällighet; men i förening med andra och vigtigare skäl för Wickelgrens befordran, torde den dock förtjena någon uppmärksamhet. Det är sant att Lector Theolander fått en stor pluralitet vid valet: men detta plär vid regala Pastorater föga afses

och bevisar dessutom föga efter nuvarande omröstningssätt. Theolander är i öfrigt en hederlig och rättskaffens Man, men hvarken i år eller förtjenst jemförlig med Wickelgren. Hvad Extrasökande som kunna anmäla sig känner jag icke, men tviflar högeligen att någon äldre eller mera berättigad än W. kan komma i fråga. I ett Stift som icke har mera än 15 regala Pastorater, hvaribland 5 Præbenden, och dessutom ganska få af första Classen, skulle det vara hårdt för Skole- och Gymnasiilärare, utsläpade i tjensten, om fremlingar fråntogo dem det enda hvarpå de bygt sitt hopp för ålderdomen.

På dessa grunder upprepar jag ännu en gång, och å Embetets vägnar, mitt förord för Wickelgren till Markaryd med anhållan att du behagade låta mig veta din tanka.

Jag var ute på visitationer då det omskrifna kostnadsförslaget ankom, hvilket jag alltså ej sett. Jag får endast anmärka att det hittills ej varit vanligt att höra Församlingarna öfver dylika förslager, vanligtvis öfverdrifna och upprättade utan lokalkännedom. Skulle afsigten med en sådan communikation ha varit den att afskrämma Pjetteryds Församling från kyrkobyggnad, så är väl möjligt att den lyckas, men jag erkänner att den var mig oväntad. Af tidningarna, som ha mycket bekymmer för styrelsen af Vexiö Stift, ser jag att ifrågavarande kostnadsförslag skall uppgå till 24,000 rdr bco, hvilket jag ej heller finner otroligt, då jag haft tillfälle att se flere dylika förslager från ÖfverIntendentsEmbetet, som väl utvisat en ännu högre summa, men hvilkas öfverdrift och otillförlitlighet erfarenheten bevisat. När jag emottog Stiftet möttes jag af en mängd förfallna kyrkor, ty under min företrädares tid byggdes föga. Jag ansåg derföre för min skyldighet att, hvar helst det behöfdes och var möjligt, befordra kyrkobyggnader, och reste i detta afseende vanligtvis sjelf till

stället och öfverenskom härom med Församlingen. Detta har också lyckats mig så vida att jag redan vigt 6 kyrkor och nästa år har icke mindre än 7 att inviga. Ett större antal Församlingar har dels börjat, dels beslutat kyrkobyggnad inom längre eller kortare tid, hvaribland 4 i år. Härigenom har jag samlat någon erfarenhet och vet rätt väl hvad en kyrka i Småland kostar, nemligen i kontant. Efter lag och gammal plägsed anskaffar Församlingen sjelf materialier af sten, trädvirke, ler och sand kostnadsfritt, samt alla dagsverken hvilka utgå efter matlag. Deremot måste kontant ur KyrkoCassan utgå betalning till Murmästare, Timmerman och Snickare, dessutom för kalk, spik, fönsterglas och målning. Dessa utgifter hafva ingenstädes öfverstigit 6 à 7,000 rdr, men på flere ställen stadnat under 5,000, allt efter kyrkans olika storlek. Detta är ett förhållande som grundar sig icke på ÖfverIntendents-Embetets kostnadsförslager, utan på verkeliga facta som af de nybyggda kyrkornas räkenskaper kunna bestyrkas. Nu har Pjetteryds kyrka omkring 6000 rdr bco, och dermed kan kyrka byggas, utan att Församlingen betungas med något nytt tillskott, så framt en förnuftig hushållning iakttages, så mycket mer som Socknen har öfverflöd både på mursten och tjenligt trädvirke. Men visserligen kan en enfaldig allmoge lätt förvillas genom Prosten Bråkenhjelms och hans Söners intriger, understödda af de höga ziffertalen från ByggnadsKontoret. I sådant fall anhåller jag likväl att äfven bli hörd och få yttra mig. Till underd. åtlydnad af Kongl. Majsts befallning har Cons. företagit pröfningen af de mot Prosten Bråkenhjelms Embetsförvaltning gjorda anmärkningar. Följden deraf har blifvit att Prosten å nyo är satt under v. Pastor. Klagomål öfver detta Consistorii Beslut lära ej uteblifva.

Tillåt mig fråga hvad det lider med Skärstadsmålet

och med Bråkenhjelms Besvär öfver Biskopsvisitationen? Att den sistnämnde försummat att med DiariiBetyg styrka det klagomålen blifvit fullföljda är grundadt.

Min vördnad för din Fru.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

Till C. F. af Wingård. 20.

Östrabo d. 10 November 1831.

Jag var ute på visitationer då jag emottog ditt sista vänskapsfulla bannebref. Alldeles oberedd var jag icke derpå; ty dels sade mig mitt eget samvete att jag förtjent det, dels hade Helena Faxe, som i September tillbragte några dagar här, på förhand underrättat mig att det skulle komma, och framfört temligen skarpa helsningar. Jag fattade då också ett ångerfullt uppsåt att bättra mig: men så kom en svår rheumatism som höll mig vid sängen i 3 vickor, derefter måste jag resa till Carlskrona för att sätta min yngsta Son i Sjömansläran, och slutligen återstodo icke mindre än fyra visitationer, hvarifrån jag nyss är hemkommen. Sedan jag nu gått i vinterquarter måste jag sjelf erkänna att allt vidare dröjsmål vore oförlåtligt. Orsakerna till det som redan ägt rum torde du emedlertid ej behöfva söka så långväga som skett. De igenfinnas lättast i min välbekanta indolens, min olyckliga vana att procrastinera och min deraf följande obenägenhet för en lifligare brefvexling. Efter en sådan syndabekännelse hoppas jag du icke är obenägen att förlåta. I sig sjelf tycker jag också att jag kan hysa både aktning och tillgifvenhet för en person utan att ständigt försäkra honom derom skrifteligen. Fruntimmerna fordra ständiga kärleksförklaringar, jemte annat;

men vi som äro Män borde kanske ej vara så nogräknade härmed.

Det gläder mig af hjertat att du med oförsvagad kraft och lust fortfar i din verksamhet. Det bestyrker den mening jag ofta yttrat att du, i ordets bättre mening, egenteligen är vår enda Biskop. För egen del har jag väl också sökt vara flitig i sommar, men blir häri, som i allt annat, långt efter dig, och kan ej anföra mer än 10 eller 12 offentliga förrättningar, hvaribland endast 6 visitationer. Med dessa sistnämnda gör jag mig dock mycket, kanske onödigt och säkert onyttigt besvär, då jag i allmänhet nagelfar Pastoralvården mera än förut varit brukligt här i Stiftet, och dessutom alltid håller långtråkiga predikningar från altaret, som dock fordra både tid och möda för en så svag Homilet som jag. Min företrädare tog saken lättare och hade, som man påstod, aldrig mera än två eller tre VisitationsTal. Det vore kanske bäst att jag gjorde så med; ty allmogen förstår mig ej, och för de bildade är jag icke bildad och modern nog. Jag hade dock hoppats att genom mitt bemödande stifta något gagn åtminstone för Embetets yttre sida, återföra någon ordning, afskaffa något missbruk; men det ser illa ut äfven med denna modesta förhoppningen då Regeringen nyligen så tydligen gifvit tillkänna att jag hos henne ej kan påräkna något stöd i dylika frågor. Af *Fäderneslandet* och andra höga Myndigheter torde du redan känna Konungens Resolution i Bråkenhjelmska frågan, neml. den första i ty den andra hvilar ännu oafgjord. Resolutionen synes mig, för att tala lindrigast, ovänlig. Ty låt vara att Cons. begått ett fel mot formen, låt vara att tillförordnande af v. Pastor icke är disciplinariskt mål, utan ett judicielt, hvarföre det dock hittills ej blifvit ansedt: så var ju likväl VisitationsProtokollet bifogadt Handlingarna, och derigenom mer än till-

räckligt upplyst att klaganden är den försumligaste och odugligaste Kyrkoherde i Sverge. Hade jag icke under sådana omständigheter kunnat besparas förödmjukelsen att se min Embetsåtgärd offenteligen upphäfven? Angripen personligen som jag är af en prestvigd Bondadvokat, lydande under mitt DomCapitel, med de gröfsta otidigheter och de nedrigaste beskyllningar för Protokollsförfalskning och förföljelseanda, får jag likväl ingen upprättelse hvarken för min heder eller mitt Embete. Jag vet i sanning icke hvarigenom jag ådragit mig eller förtjent en sådan oblidhet af de Makthafvande. Jag har hittills gjort mitt Embete både som Biskop och Ephorus så godt jag förstått, och med mera nit än kanske mången, i min belägenhet och med mina distractioner, skulle visat. — Dock under en slapp och inconsequent Styrelse får man finna sig i allt. I öfrigt behöfver jag väl icke säga dig att jag ej så lätt låter skrämma mig af sura Hofminer. Samma dag som ofvannämde Resolution föredrogs i Cons. företogs också den deri anbefalda pröfningen af anmärkningarna öfv. Bråkenhjelms Embetsförvaltning. Resultatet deraf blef att vi enhälligt åter satte honom under v. Pastor, neml, den samma han haft, och har han således ej ett ögonblick återfått Pastoralvården. Jag förmodar att häröfver anföres nya klagomål. När nu härtill kommer att jag afbrutit all gemenskap med mina högtförnäme gynnare i Stockholm, inser du väl lätteligen att jag måste sjunka allt djupare och djupare i onåd. Betraktar jag saken blott för mig personligen, så är den mig mera än likgiltig. Jag har aldrig sökt de Stores ynnest, ehuru kanske någon gång deras Fruars. Deras banor ligga så långt ifrån och så långt öfver min att ingen slags konjunktion oss emellan är behöflig eller önskvärd. Men som Embetsman kan jag lätteligen chikaneras från högre ort och det är mig oangenämt för Embetets skuld och hinder-

ligt för det lilla goda jag annars möjligtvis kunde uträtta. Man har till och med gått så långt i lumpen intrig att man från Regeringens sida nyligen communicerat, hvad hittills aldrig varit vanligt, ÖfverIntendentsEmbetets kostnadsförslag för kyrkobyggnaden, och som upptager kostnaden åtminstone fyrdubbelt, med Församlingen, för att genom de högre ziffrorna afskära henne från hela företaget, under förmodan neml. att Bråkenhj. skulle återfått Pastoralvården och således kunna verka på allmogen, hvilken spekulation dock misslyckats. Märkvärdigt är äfven att man fråntagit Printzencreutz, som från början handlagt begge målen, föredragningen deraf, hvilken dagen före hans återkomst blef öfverlemnad till en viss Baron Wrangel. Till denne sistnämde har jag äfven skrifvit flere gånger för att påskynda det sista målets afgörande, utan att få svar. Först sedermera har jag fått veta att denne Herre, för dålig conduite, är ställd under förmyndare: och det hade således egenteligen varit till den sistnämde jag bordt adressera mig, men jag känner icke hans namn. Besynnerligt likväl att Konungens föredragande stå under förmyndare! Dock — nog och för mycket om denna uselhet. —

Om Hartmansdorff som StatsSekreterare torde ännu vara för tidigt att dömma. Visserligen har han speciminerat olyckligt genom Choleraförfattningen som är den grundligaste och mest systematiska dumhet jag nyligen sett på Svenska; men jag vill hoppas att han ej gjort denna sottis ensam, utan haft flere af Kungens Statsråd till medhjelpare. Jag hoppas han blir verksam, ordentlig och rättänkande: men på hans hufvud har jag aldrig räknat, ty han tänker aldrig annat än hvad han sist läst eller hört; men detta rangerar han också, på äkta Tyskt manér, såsom en Insektsamling i sina tillbörliga lådor inom sin hjerna, så att han kan ta fram den ena nålen efter den andra. Ack!

på någon ting skall ju menniskan lefva, äfven i andelig måtto; men jag fruktar att han svälter ihjel på den magra födan af lagparagrafer och förtorkade formuler. Han infordrar så många upplysningar att han blir alldeles solblind. Nog bli skåpen i Archivet fulla, men Gud vet hur det går med hufvudet. En annan man för denna plats hade Agardh varit, oaktadt allt sitt nyhetskrämeri som, i förbigående sagdt, hos honom snarare är ett coquetteri än en öfvertygelse. Jag fruktar att du i allmänhet gör honom orätt, Gud må veta hvarföre. Hvem annan än honom skulle vi, »in tanta penuria bonorum virorum», satt in i Sv. Akademien. Han är, efter Linné och kanske Berzelius, vår största litterära reputation i Sverge. Dessutom en höggenialisk och originell natur samt en utmärkt stylist. Hans väsendtliga fel är en förtviflad äresjuka, ett omåttligt begär icke blott att utmärka sig, utan äfven att komma till makt och inflytande lika godt hur och hvar. Den sjukan är farligare än Choleran; ty den sistnämda angriper blott pöbeln (Gud bevare StatsRåderna!) men den andra slår sig ner på Heroerna i Menskligheten. Jag tackar Gud som gifvit mig en complexion på hvilken denna pestilentia ej biter. Finge jag endast vara i fred så trifs jag mycket väl i min obetydlighet.

Hvad tänker du att säga om nya Kyrkolagen? Mitt yttrande lär bli ganska kort. Jag har aldrig tålt Carl XI:s Kyrkolag, likasålitet som något annat af denne krönte Ladufogde, hvari den Kungliga trivialiteten är personifierad. Synnerligt misslyckadt synes mig hans Indelningsverk för Religionen; ty hans Kyrkolag saknar all möjlig princip och innefattar ett samelsurium af andelig och verldslig makt som icke ens kan ursäktas af den obestämdhet hvari Protestantiska Kyrkan måste hålla allt presterligt välde. Men ännu ömkligare är det nya förslaget som bibehåller

allt det obestämda och tanklösa i principen, utan att ens kodifiera de mångfaldiga förklaringarna och undantagen som tiden gjort nödvändiga och som aldrig kunna upphöra der grunden är falsk och vacklande. Jag undrar icke på Hedrén som är en Polyhistor, en Commitéhjelte: men Thyselius anses ju dock för en tänkande Man. Jag såge helst om jag kunde undvika att yttra mig i detta ämne, ty jag kan ej hålla mig ifrån att säga obehagligheter. Går det icke an att man glömmer alltsammans, då anmärkningar nog i allt fall äro gjorda, ehuru ofta enfaldiga, och en lagstiftning för Kyrkan, som nu mera egenteligen ej finnes, dock är och blir ett opus operatum, äfvenså oanvändbart som Platonis Libri x. de Republica ? — —

De skamlösa tvisterna i Lund ha väl svårligen kunnat förarga och gräma någon mera än mig. Jag har af lätt förklarliga orsaker interesserat mig för detta Lärosäte, der jag gjort hvad jag kunnat för att verka till en bättre anda. Och nu, en sådan råhet, en sådan okunnighet, en sådan theologisk och symbolisk ilska! I allmänna omdömet der Lund höll på att stiga har denna tvist kastat det minst 30 år tillbaka. En sådan Theolog som Brunius & Consorter kan väl decreditera ett bättre Läroverk. Hos mig har denna ömklighet borttagit allt interesse för stället, der hvarje prest antingen biter sin embetsbroder eller åtminstone biter i sin egen prestkrage. Det är som under Reformationsseklets råaste tider då Kyrkans mobb skällde, som retade tuppar, mot hvarandra, på Symbolikens dynghög. Och detta är Christendomens d. v. s. den förädlade mensklighetens och vettenskapens målsmän inför Nationen! Hvad skall denna sistnämda tänka om ett sådant ofog under de heliga fanorna? Men hvilken åsna är icke också Faxe som ej låter sätta åtminstone det ena partiet i Proban, om ej begge? — —

Det är sant att jag vid Dimissionen, både i Jönköping och här, talat öfr. Bayerska Skolreformerna. Det väsendtliga, d. v. s. det factiska häraf känner du förmodligen redan af Thiersch III D. 1830, 31, Klumpp och de öfvriga som skrifvit härom. Mina egna lösliga resonementer i ämnet lönar ej mödan att genomläsa, helst de äro i min vanliga fragmentariska ton. Hur jag tänker i denna väg visar tillräckligt det nu utkomna första Häftet af mina Skoltal, som jag skall skicka dig så fort jag får några exemplar från Stockholm. Det är idel obetydligheter hvaraf du känner de flesta förut, och som jag ej bordt trycka: men det är en, troligtvis misslyckad, handelsspekulation föranledd af Bokhandlares snikenhet och min egen fattigdom.

Jag har i dessa dar fått Grubbes Tal öfv. Leopold. Tacka honom derföre när du skrifver. Det är ett godt arbete af sund kritik och opartisk pröfning. En smula mer färg och lif hade ej skadat. — Jag längtar efter dina Prestmöteshandlingar.

Vänskap och högaktning

Es. Tegnér.

*

Till C. J. Ekström. 21.

Östrabo d. 10 November 1831.

MkBror!

Tillåt mig att fly till din gamla vänskap och begära ett råd i det svåra bekymmer som träffat mig och de mina. Af Doctor Wennbergs hosföljande Promemoria finner du beskaffenheten af min måg, Baron Rappes sjukdom. Vi frukta för svarta starren hvarigenom hela hans timliga existens skulle vara förstörd, och den stackars Thilda alldeles olycklig. Wennberg kan vara snäll Läkare, men är

icke okulist mer än till husbehof. En operatör, Fürst, ha vi i Carlskrona, men svarta starren lär ej kunna opereras. Frågan är således om en förnuftig, medicinsk behandling för att förekomma eller åtminstone fördröja dess inträffande. Man har rådt oss att, efter vanligheten nu för tiden, skicka Rappe till Köpenhamn. Men utom det att han ingalunda vill det sjelf, så skär det mig i hjertat hvarje gång jag hör dessa resor omtalas. Hvarföre skulle det Danska Läkareförståndet vara bättre än det Svenska? Det är en lumpen, en förnedrande, en opatriotisk tanka att, i Vettenskapens när[varande tillstånd?] och offentlighet, man skulle veta mer och bätt[re i] Köpenhamn än i Stockholm. När jag en gång skall dö så skall det åtminstone ske under Svensk, ej Dansk Läkarehand. Derföre tar jag nu äfven min tillflykt till dig för Rappe. Rådgör, om du så finner nödigt, med andra Läkare; men skicka så fort som möjligt (ty faran är hotande) din regime. Wennberg är för klok för att finna sig stött af att emottaga dina råd. Gifve blott Gud att hans behandling af sjukdomen hittills varit den rätta! Undra ej heller att jag finner mig uppskrämd: ty af alla jordiska olyckor anser jag blindheten för den svåraste. Choleran dödar med ett slag, men den blinde är lefvande begrafven.

Många helsningar från de mina som alla se opp till dig som vår räddare, i fall mensklig hjelp är möjlig och ej behöfver införskrifvas från Danmark. Framför min hjertliga vördnad för din Fru . . .

Vänskap och högaktning

Es. Tegnér.

Till C. G. von Brinkman. 22.

Östrabo d. 24 Novr. 1831.

MkBror!

Sedan det nu mera lär vara gifvet att Franzén nämnes till Biskop i Hernösand, blir följakteligen Sekreterareplatsen i Svenska Akademien ledig. I anledning häraf har Geijer skrifvit mig till och frågat om jag ej ville förena mig med honom för att rösta på Järta, som icke skall vara obenägen att emottaga denna befattning. Jag erkänner också gerna att han härtill är passande, både genom sitt snille, sin stora stylistiska gåfva och sin ledighet från andra sysselsättningar. Men som nu allt detta äfven inträffar på dig, och du dessutom otvifvelaktigt är större Litteratör än han, så har jag svarat Geijer att jag icke kan ge Järta min röst utan så vida du ej vill ha den, så mycket mer som jag vill påminna mig att någon gång hafva yttrat något dylikt för dig, och i allt fall alltid tänkt det. Låt mig derföre veta din mening. Det kan väl hända att min röst ej gagnar dig, och att pluraliteten blir af en annan mening, men emedlertid står hon till din disposition så framt du ej afsäger dig den. I öfrigt anser jag saken ej vara utan vigt. Akademien har länge lefvat i en slags dödsslummer och som Corporation alls intet verkat. Det vore väl om vi finge en Sekreterare som kunde vara anima Collegii och som Kyrkostöt förmå oss att höra litet på Tidens predikan. Hans skyldighet borde vara att sjelf årligen redogöra för den utländska vitterheten, om han äfven ej kunde förmå oss att sjelfva hvarken läsa eller bedömma den, och påskynda fulländandet af Ordbok och Grammatika, hvilkas utarbetande nu går så långsamt att det liknar Barberaren som uppehöll sig så länge med att raka skägget

17—221122. *Tegnér, Saml skrifter. 7.*

på ena sidan, att det hann växa till på den andra. Dertillmed borde han ställa Akademiens finanser i ordning hvilka nu äro nästan så illa förvaltade som Statens. Härigenom kunde det äfven bli möjligt att öka Sekreterarens lön som nu är allt för otillräcklig. Huru är det med din helsa? Min har i år varit temligen jemn, och jag har också nästan hela sommaren rest i Stiftet. Men en svår olycka hotar min måg, Rappe, och derigenom äfven Göthilda och oss alla, genom en ögonsjuka den Läkarne anse kunna föranleda till starr. Af alla sjukdomar anser jag denna för rysligast. Choleran dödar med ett slag och angriper dessutom endast pöbeln (Gud bevare höga Öfverheten!); men den blinde är lefvande begrafven. Blir dessutom starren svart, som det befaras, så är han äfven så ohjelpelig som det svarta Ståndet. Vi söka annars allt möjligt läkarebiträde och jag har äfven adresserat mig till Ekström; ty Danska Läkare tål jag ej.

Min hustru ber mycket helsa dig.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

23. Till N. Lidén.

Östrabo d. 18 Januari 1832.

MkBror!

Det är visserligen troligt att jag efter vanligheten är på rest i correspondensväg: men vi äro begge i detta afseende komna så långt att vi förlorat räkningen, och följakteligen kunna quitta med hvarandra. Hjertelig tack emedlertid för ditt bref, ehuru bekymrande det är i afseende på Gummans tillstånd. Det tyckes lida mot aftonen, och efter en så lång dag kan man ej heller vänta annat.

Gifve endast Gud att hon ej måtte plågas för mycket och hennes död bli så lugn som hennes lefnad!

Hvad mig och de mina angår så ha vi för närvarande samtelige helsan. Min Svärmor har likväl i vinter varit krasslig och talar nu allvarsamt om att resa åter till Vermland i sommar. Anna är lika rask och rörlig som förr, men har mycket åldrats. Göthilda är efter sin svåra barnsäng mycket affallen och har dessutom nyligen haft spenböld. Disa åter är rask och blomstrande, men smal som en jungfru. Christofer som reser i dessa dagar har emottagit ett Vikariat för Conrector i Malmö, men står likväl qvar vid Akademien. Jag har önskat att han, under ledning af vår förnämste skollärare, Professor Ahlman i Malmö, skulle försöka om han har någon fallenhet för undervisningen. I annan händelse, och om han ej duger till Collega, återstår ej annat än att göra honom till Professor vid Akademien. Lars Gustaf som äfven varit hemma under julen är åter i Carlskrona och studerar till sina Examina. I Maj månad skall han väl ut på något örlogsfartyg med de andra Cadetterna, sedan åter tillbringa nästa vinter i Carlskrona och våren derpå ta OfficersExamen: ty vid Amiralitetet måste mycket läras. Mig kostar han emedlertid på detta sätt mycket om året, och kommer framdeles att kosta ännu mer: men så kan en Sjöofficerare som lärt något och är duglig i sitt yrke också försörja sig när han hunnit genom subalterngraderna.

De svåra tider, du öfverklagar i Vermland, finnas äfven här, endast värre. Kronobergs län skall nu utbetala 60,000 rdr bco för undsättningsspannemål i fjol: och årsväxten har i år varit vida sämre än 1830. Härigenom äro väl priserna stegrade, men hvad hjelper det då ingen kan betala? För min enskilta del har jag 40 à 50 hushåll Torpare och Bönder dem jag fick föda i fjol och får föda i år, på Credit.

Sjelfva Kronotionden går förmodeligen ej heller ut utan lagsökning och executionstvång som redan förra året måste användas. Denna landsort är med ett ord i synbart aftagande, allt går tillbaka utom bränvinsbränningen, och folket har hvarken heder eller pengar. Utsigterna för framtiden äro alltså föga lofvande. Hvad min enskilta hushållning angår så har jag väl, genom de högre sädesprisen och genom någon förtjenst på mina skrifter, börjat kunna afbetala litet på min skuld; men det återstår ändå mer än tillräckligt för framtiden. När Cæsar hade plundrat Gallien frågade man honom om han icke nu vore rik; hvarpå han svarade att det nu mera fattades honom blott några få millioner för att ha — intet. Längre än Cæsar hoppas ej heller jag att komma.

Edra PrestmötesHandlingar har jag läst med nöje. Väl kan Hedrén aldrig aflägga sin mångordighet, när han fått en idé så blöter han ut den som lutfisk så att klara vattnet rinner derutur: väl är hans affecterade renlärighet nu mera ett eller annat århundrade för gammal och ohållbar i Vettenskapens nuvarande skick: väl tror ingen på hans lofsånger öfver Vermländska kyrkans florerande tillstånd, och ännu mindre öfv. läroverkets hvilket vi alla känna; men med allt detta har han dock lemnat en klar och fullständig öfversigt af hvad sig i och för Stiftet tilldragit, flere förnuftiga åtgärder äro vidtagna och rätt sunda ideer i Ecclesiastikstyrelsen äro gjorda gällande. Då jag i slutet af Augusti ämnar hålla prestmöte skall jag icke försumma att begagna mig af flere deribland. Det är glädjefullt att se en Man som både förstår och vill sköta sitt Embete, då de fleste af kamraterna äro förfallna under KyrkoStöten, och deras Prestmöteshandlingar lemna läsaren lika slug om Stiftets tillstånd som han var förut.

Helsa nu på det ömmaste och hjertligaste till min Mor

från oss alla, hennes barn. Vi ha icke ansett oss böra skrifva särskilt då hon väl ändå ej kunde läsa det. Dernäst lika hjertligt till AnnaLisa som väl alltid har brefvet gemensamt med dig. Äfven de stackars Barnen hvilkas belägenhet jag hjertligt beklagar. Framför äfven Saras helsningar för samtelige. Hon skall snart åter deran och öka verlden med ett ProtokollsUtdrag. Hur går det med valet i Fryksände? Esse Magnus har någon spekulation derpå, som dock troligtvis misslyckas, ehuru jag visserligen skall göra hvad jag kan. Lycka slutligen sjelf på det nya året, och förgät ej alldeles Din

redlige Vän

Es. Tegnér.

Till F. M. Franzén. 24.

Östrabo Januari 1832.

Bäste Franzén. Jag har 2:ne bref att tacka dig för, men har dröjt med deras besvarande i hopp att få se något af din Columbus, ehuru hittills förgäfves. Första brefvet fick jag under den häftigaste Examenstiden som varade till medlet af December då det var för sent att skicka något till Melins kalender. Jag hade ej heller något lämpeligt och erkänner att jag har fördom mot allt slags litterärt bolag, vare sig i tidningar eller kalendrar. Af Heimdall ser jag likväl att jag denna gång kommit både i godt och förnämt ehuru något blandadt sällskap. Men hvad uträtta i det hela dylika poëtiska Sällskapsteatrar? Dina och Wallins stycken söker man i Edra Skrifter, icke i julklapparna på toiletten. Det händer oss Gunås alla att skrifva occasionsvers: men att äfven nedlägga dem i occasionssamlingar för en julqväll synes mig litet betänkligt.

Lycka till din nya befattning. Den är visserligen bå-

de mödosom och ansvarsfull om man skall uppfylla den som man bör: och det mest nedslående deruti är att man hos folket finner så litet verkeligt religiöst sinne och hos sjelfva lärarne mera routine än christligt nit, mera sömnig auktoritetstro än vettenskaplighet, som dock äfven för det orthodoxa systemet är nödvändig, i fall det skall blåsa någon lefvande Ande deruti. Emedlertid, när man skall vara Prest anser jag för bättre att vara Biskop än Kyrkoherde. Den, som studerat himlens stjernor sitter bättre vid styret, äfven om vinden är emot, än han användes i båtsmansbestyren på däck. Kyrkan är dock en väsendtlig factor i all menniskobildning, och huru litet vi, i en tid som denna, tyckas kunna verka har jag dock det hopp att vårt bemödande ej är alldeles förspildt. Det obehagligaste för en Biskop, efter min erfarenhet, är att han aldrig kan lita på Styrelsen. Denna må visserligen vara välment, men slapp, obeslutsam och inkonsequent är hon tillika i sällsynt grad, inger med sina halfva och vacklande åtgärder intet förtroende hos folket, och har derföre sjelf ej heller något förtroende för sina högre Embetsmän. Om vi sakna förstånd eller ärlig vilja att sköta vårt kall, hvarföre har då Regeringen satt oss dit? Sakna vi dem åter icke, hvarföre ha vi ej vitsord i hvad vi måste känna bättre än Statsråderna, hvarföre chikanerar man på lagparagrafer som icke en gång finnas, hvarför dömmer man ena gången så och den andra alldeles motsatt i samma mål? Ingen ting vore olyckligare för vårt Embete än om det sluteligen skulle lyckas att mekanisera äfven den andeliga Styrelsen och förqväfva det lilla lif som ännu här och der kan finnas ibland oss. Kan ordning ej vinnas eller återställas utan genom despotiska åtgärder, så äro dock dessa att föredraga för oordning och sjelfsvåld: och för att bli en Nämndeman till kyrkolagen har jag ej emottagit

Stiftets styrelse, har ej fört och skall ej föra den sålunda, oaktadt all de Högas onåd, som är mig personligen likgiltig då jag hvarken förtjenar eller fruktar den. Obehagligt är likväl ett sådant spändt förhållande, men med mitt lynne lär det ej kunna undvikas. Du är frommare, böjligare, bättre än jag: troligtvis blir derföre din bana fredligare. Lycka dertill! Må himlen öppna sig öfver dig och dufvan öfverskygga dig med sina vingar!

Genom din flyttning till Hernösand blir Sekreteraretjensten ledig i Akad. Brinkman har förmodligen redan nämnt för dig att vi önska Järta till din efterträdare. Det vore i flera afseenden nyttigt för Akad., kanske äfven för Järta sjelf som behöfver ha något att göra. Geijer har skrifvit mig till härom med tillkännagifvande att J. ej skulle vara obenägen att mottaga förtroendet, om det blir allmänt som det bör. Gör derföre hvad du kan i denna sak. På Enberg röstar jag icke härtill, af många skäl.

På Crusenstolpes recension svarar jag ingalunda hvarken i vers eller prosa. I gladare år hade jag kanske roat mig litet åt hans correkta betänkligheter. Nu lönar det ej mödan. En och annan anmärkning synes mig ej heller sakna all grund, och att jag i allmänhet är en dålig talare vill jag icke bestrida. Det var ett fel att jag lät öfvertala mig att trycka Talen: och till straff derför skolmästras jag också med rätta af en politisk Student, och Allmänheten hvarken köper eller läser någon annan prosa af mig än den som är satt i rim eller meter. Detta hade jag flera gånger förut erfarit och hade deraf bordt låta varna mig mot en blott Bokhandlarespekulation i hvars misslyckande jag får finna mig.

I slutet af Augusti tänker jag hålla Prestmöte och får dervid mycket både att skrifva och beställa. Domprosten Heurlin blir Præses.

Helsa min Brorson att jag skall skrifva med nästa post. Det var ledsamt att hans tjensteansökan blef afslagen.

Min hustru ber hjerteligen helsa dig och barnen.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

25. Till C. F. af Wingård.

Östrabo d. 26 Febr. 1832.

Bäste Bror! Du är icke den ende bland de Högvördige Kamraterna som beklagar sig öfver det mörka och obestämda i det Kungliga Brefvet. Det går mig som de andra: »vi förstå endels och profetere endels». För Vexiö Stift der de begge PræbendePastoraten som tillhöra Lectorerna äro utmärkt svaga (det ena ger 8 tr i Tionde) är likväl regleringen fördelaktig för Consistoriales, af hvilka den ene vinner omkring 400 rdr bco. Äfven skolkarlarna ha här få eller inga emolumenter, med undantag av Angifnings- eller Terminspengarna med hka också stort missbruk blifvit bedrifvit, synnerligast af min snåle och oduglige Rector Scholæ; men då denne nu får 24 trs tillökning, äldste Collegan 30, de andra 20 o. s. v. så nedsätter jag Terminspengarna till hälften, hvarmed äfven vederbörande förklarat sig nöjde. Vinsten är väl obetydlig, men det är litet som fröjdar en Småländsk själ. Med ett ord, här och troligtvis äfven i Calmar, der anslagen voro ännu uslare, emottages den stympade löneförbättringen med tacksamhet. På alla andra ställen bli åtminstone Præbendarierna missnöjde, och med skäl då troligtvis mången sådan kommer att tjena utan all annan lön än Pastoratet, så framt författningen skall följas ordagrant. Detta finner jag äfven

högst obilligt. En Lector skulle på detta sätt aldrig kunna påräkna mera än 20 trs lönförbättring som utgör skillnaden mellan äldsta och yngsta lönen: och detta är sannerligen en alltför svag vedergällning för ofta 20 till 30 års tjänstgöring. Icke heller var detta Commiténs mening som Betänkandet tydligen utvisar, ehuru någon jemnkning här och der kunde vara billig. Men hvad säges annars om Kongl. Majsts nådiga tilltag att på frihand och tvertemot Ständernas beslut med ett enda penndrag beröfva den nu lefvande Lärarepersonalen 1$^1/_3$ års anslag, som gör 56,000 rdr bco? Det är godt och väl att man bildar en fond deraf, men deraf kan endast rentan utgå: och det var icke anslagets *renta*, utan *capital* att årligen utgå, som Ständerna beviljade. Huru skall dessutom denna fond fördelas Stiften emellan? Skall Kongl. Majst. derföre infordra nya uppgifter, uppgöra nya grunder, höra Consistorierna, StatsContoret och allt annat pack, efter vanligheten, så är väl närvarande Läraregeneration utdöd innan Concoursen blir utredd och måste åtnöja sig med hoppet att få till begrafningshjelp $^1/_{16}$ af den summa Ständerna anslagit, väl otillräckligt, men åtminstone hel och oafkortad, till nödtorftigt underhåll medan de lefde. Det är detta olycksaliga ProcrastinationsSystem, denna farhåga att någonsin bestämdt afsluta och rent uppgöra en sak, denna juste milieu mellan Ja och Nej, detta eviga vankelmodiga Interims-subb, som mest af allt både förargar och bedröfvar mig. Hela åtgärden är i öfrigt onekligen lagstridig, och jag inser icke huru vår gode H. som contrasignerat skall derföre kunna undvika strängt åtal vid nästa Riksdag. — Vidare, hvad skola vi med en särskilt Språklärare i moderna språken vid skolorna, då Apologisterna bibehållas på stat? Det kan visserligen ej skada om gossarna redan i Rectorsklass började litet Franska

och Tyska, hvarigenom undervisningen sen kunde föras längre på Gymnasium, och någon plats äfven vinnas för Engelskan; men en sådan skolundervisning måste nödvändigt förläggas på extra timmar, hvaraf 3 el. 4 vore tillräckliga i vickan. Är det rimligt i vår fattigdom att härför anställa en särskilt lärare med 50 trs lön? Commitén föreslog väl en sådan, men det var under förutsättning att vi skulle slippa Apologisterna. För Gymnasium åter måste jag ha en sådan genast, eller rättare jag har redan antagit honom och han tjenar hittills blott på hoppet. Han föreläser 12 timmar, neml. 4 på hvar afdelning, i vickan, och jag kan ej gärna begära mindre än 300 rdr för honom. GymnasiiAdjunkten åter låter jag här läsa Grekiska, neml. profan, ty Lectorn har endast Ebraiskan och Nya Testamentet hvilket jag gärna ville att hvar Gymnasist skulle ha genomgått innan han far till Akademien. Vill du ha nya Apologister i dina sjöstäder, så har du förmodligen redan förlidet år föreslagit dem, el. rättare redan 1830 och då ser jag ej hvarföre de ej nu kunde yrka på det samma. Här i Vexiö förestås begge Apologistklasserna af Vicarier, med nådig tillåtelse neml., och jag skall besinna mig innan jag begär ordinarier, ty hela inrättningen är fautif, åtminstone i småstäder. Så ofta jag kan drifver jag in till Apologisten sådana oduglingar som försitta sig i de tre lägsta klasserna. Det är skolans Botany Bay.

Ehuru således visserligen de Kungliga grunderna synas mig temligen ogrundliga, vinda och lösliga har jag dock såsom Ephorus i Vexiö Stift ej något giltigt skäl att i allmänhet vara missnöjd dermed, utom hvad angår den ofvannämnde kronostölden, den jag också riktigt skall anmärka. Mitt beslut är derföre att så fort som möjligt uppgöra ett förslag till InterimsStat. Jag tillstyrker dig det samma. Hedrén är af den tanken att vi skulle temporisera:

men sådant sker vår bön förutan på högre ort, så framt Vederbörande sköldpaddor ej ombytt natur. Jag skulle önska att alla Ephorerna drefve på saken så att den lilla fördelen snart komme oss till handa och saken ej genom käbbel och gräl ännu mera invicklades och fördröjdes, kanske för flere år. Mycket måste ju i allt fall lemnas obestämdt och skjutas under framtiden; och på småsaker böra vi ej chikanera. För öfrigt ämnar jag ställa yttrandet till Eccles.Expeditionen, ty det kan väl omöjligen vara Kungens mening att vi skulle dra skolfrågorna under Stats-Contorets pröfning, som ej kan ha annat än att göra fördelningen sedan Konungen sanctionerat behofvet. Vid närmare genomläsning af 15 Mom. i Kungabrefvet finner jag dock att StatsContoret skall pröfva Consistoriernas både uppgifter och *förslag*. Detta är dock alltför rasande. Skola StatsCommissarierna pröfva hvad lärare som behöfvas vid skola och gymnasium? Ingen af dem har sett någondera. Det blir väl nödvändigt att fråga H. om detta verkeligen är hans allvar. Annars tror jag visst att min gamle supbroder Westerstrand, som nu förestår StatsContoret, skulle vara väl så slug i uppfostringsfrågan som mången an hkn gjort profession deraf.

Det begärda FöreläsningsSchemat medföljer. Du finner deraf att jag har för litet Latin och Grekiska på Gymnasium: men detta tänker jag nästa läroår, så vidt sig göra låter, afhjelpa på följande sätt. Hvarken Historien el. Philosophien är i egentlig mening ett studium för Gymnasiiåren. Den förra måste, enligt sakens natur, inskränkas till Compendieläsning, den sednare till Elementerna af det formella. Härtill behöfves ingalunda 10 timmar i vickan för hvarje lärare. Jag ämnar derför afkorta en timma i vickan på hvardera Auditorium i dessa läroämnen, och i stället låta Historicus läsa öfver någon Latinsk Häf-

datecknare t. ex. Salustius för nedersta, en bok eller två af Livius för medlersta, Taciti Germania el. Agricola för öfversta afdelningen. Likaså bör Philosophus för lägre afdelningarna föreläsa någon lättare philos. bok på Grekiska t. ex. Memorabilia Socratis el. någon moralisk afhandling af Plutarchus och för den öfversta en mindre Platonsk Dialog som Ion el. Crito kanske äfven någon gång Phädon el. Symposium. Härigenom finge ynglingarna någon, om också ofullständig bekantskap med flere klassiska författare, och ehuru språkkunskap här ej egenteligen kunde bli hufvudsak, vunnes dock äfven något i detta afseende. Händelsen gör att min utnämde Historicus, Lindgren, som tillträder i höst, är en utmärkt Latinare, och Philosophus en försvarlig Grek. Jag har derföre med dem redan aftalt saken och väntar mig deraf någon nytta. Jag hade äfven önskat att kunna återställa den fordom brukliga stilöfningen i Grekiskan, ehuru i en något förändrad form: men härvid möta personliga svårigheter. Saken borde börjas åtminstone i Rectorsklass, och sedan fortsättas genom Gymnasium: men min Rector hvarken kan eller vill och Grek. Lectionen är vacant. Detta måste alltså uppskjutas.

Hedréns PrestmötesHandlingar tycker jag du bedömmer väl strängt. Det är sant, äfven jag skulle ha önskat bort det otroliga verbiaget, det ändlösa *della prata scito* som utmärker honom både i tal och skrift: men detta har han fört med sig från blöjan, och komplimentsjukan från hofvet. Item hans Nykterhetsförening för Presterskapet, som dock slutar sig liberalt nog på 3 supar och så mycket öl, vin och punch man kan få för dagen. Desslikes äfven hans Cateches- och PsalmboksSällskap som lämpeligen kunde utvidgas äfv. till ett filialsällskap för att skaffa skor och strumpor åt barnen, samt snösockor om vintertiden. Allrahelst skulle jag umburit hans försök att tillämpa

Justificationsläran på Statslifvet och Politiken. Jag tycker vi ha nog att göra med att försvara den fremlingen inom Theologiens område, med ideliga distinctioner och concessioner och accomodationer. Förr eller sednare blir väl ändå detta begrepp, som satt på thronen i det gamla Systemet, dethroniseradt, nemligen i Vettenskapen: ty i Religionen, som är en populär angelägenhet, kommer det troligtvis alltid att bibehålla sig, ehuru under olika former efter olika bildningsgrad, såsom Myth hos folket, och som Symbol hos de lärdare. — Men allt detta oaktadt räknar jag dessa PrestmötesHandlingar bland de bästa jag känner. De ge mig en klar och fullständig öfversigt af Stiftets tillstånd, innehålla flere träffande anmärkningar öfver dess vigtigare angelägenheter t. ex. fattigvården, ehuru jag visserligen beklagar att på dessa anmärkningar kan lämpas Virgilii: »apparent rari nantes in gurgite vasto» neml. i ordsvallet. Dessutom förråda de mycken insigt i det practiska och pastorella, och hvad som är det bästa, mycken värma och nit för saken, neml. sådan han ser henne. Med ett ord, jag säger om dessa Handlingar som Schiller om Johanna Montfaucon af Kotzebue: »Trau mir gefielt das Stück, wären nicht Wörter dabey.»

Men mitt bref blir snart så ordrikt som Carlstads PrestmötesHandlingar och det är tid att sluta. Endast bör jag nämna, emedan det kanske interesserar dig, att min äldsta son mottagit Vicariatet för Conrector i Malmö, som sedermera dött. Emedlertid står han qvar vid Akademien, och hans anställning är blott ett försök huruvida han duger till Skollärare. Det gör honom äfven godt att gå under G. Ahlman den jag anser för en bland våra bästa Skolmän.

Vidare en annan gång.

Vänskapsfullt

* *Es. Tegnér.*

26. Till C. A. Agardh.

Östrabo d. 2 April 1832.

MkBror! Jag tackar dig för 2:ne bref. Undra icke om det förefallit mig både oväntadt och bedröfligt att höra dig af ryktet omnämnas såsom en anhängare af det pietistiskt-orthodoxa partiet som nyligen sökt göra sig gällande i Lund. Huru man också må betrakta dess tendens i theologiskt afseende, så är den dock, i allmänt menskligt och vettenskapligt, så trångbröstad, obskurantisk och servil att den icke bör kunna påräkna andra befordrare och vänner än Ignoranter, Jesuiter och dumhufvuden. Nog måste du så väl som jag inse att Män som L. P. Wåhlin, Kahl, Brunius och D. Rosenschöld (se hans sista uppsats om sin Basstämma i Aftonbladet) äro ganska dåligt sällskap, synnerligast för dig. Det må vara att Faxe är en obetydlig och Reuterdahl en herrsklysten person, Thomander kitslig och egenkär: hvad har denna personlighet att göra med hufvudfrågan, som är rent vettenskaplig? Reuterdahl är dessutom för närvarande Sverges kunnigaste, liberalaste och verksammaste Theolog, Thomander har, med ett obehagligt och sjelfkärt väsende, mycket genialiskt, dristigt och skarpsinnigt, och bygger sig utan tvifvel med tiden ett aktadt litterärt namn. Om det är han som skrifvit uppsatsen mot Kahl i Gefion (hvars skarphet jag i öfrigt måste ogilla) så är han äfven, från en annan sida betraktad, vår bäste Humorist. Hvarföre skall du icke stå i ett vänskapligt förhållande till sådana män, åtminstone som vettenskapliga personer betraktade? Jag är öfvertygad att de för sin del ej önskade något högre. Odugligheten i hvad sak som helst må vid en Akademi gerna rota sig tillsammans och uppgöra ett partie, men lemnades den åt sig sjelf, hölle

allt hvad dugligt och dugtigt är tillhopa, som det borde, och hvilket gerna kunde ske utan någon personlig vänskap eller ens umgänge, så segrade det rätta lätt, hvilket det nu väl också gör, men med svårighet och efter strider som då vore öfverflödiga. Beträffande Ahlman så tycker jag icke att det bör förundra någon om han fann sig stött deraf att ett Consistorium af *icke-theologer* mästrade hans omdöme öfver en theologisk afhandling, eller rättare upphäfde det. Hvad skulle du säga om han i sittande Consist. röstade omkull ditt vitsord öfver en Botanisk Bok? Cuivis in sua arte credendum, och man kan tro på sämre och okunnigare Auktoriteter i Theologien än Ahlmans. Att han under sådana omständigheter begärt Köpenhamnska Fakultetens utlåtande N. B. icke i *befordrings-* utan i rent *litterär* väg öfver de omtvistade afhandlingarna, var ett nödvärn för eget rättfärdigande, som ingen billig domare bör förtänka honom. Sådant har i alla, synnerligt i äldre tider, varit bruk-ligt, som hela lärdomshistorien vet, och är i sig sjelf icke att klandra, utom i det att det här blottade en stor litterär blygd för Nationen. —

Min käre Agardh! Gud (eller Naturen, om du så vill) har gifvit dig stora gåfvor. Du, framför mången annan vore skickad och beqväm att bilda en medelpunkt för, och sammanhålla det lilla litterära goda som ännu kan finnas i vårt arma land, åtminstone vid den Akademi, der du lefver, och som med rätta aktar på din röst. Hvarföre låter du, af små personliga tycken, hänföra dig från ett så vackert syfte? Hvarför lägger du — eller låter tro att du lägger — ditt namn i vågskålen som tillhör litteraturens och det allmänna menniskovettets mobb? Bland det myckna goda du har, önskar jag dig synnerligast sinne för hvad Paulus kallar *Andans enhet genom fridens band*, hvilket är en hufvudsats, icke blott för det religiösa lifvet, utan äfven för det

vettenskapliga och borgerliga. Förlåt i öfrigt min uppriktighet; och i annat fall, döm deröfver som du vill; men var åtminstone öfvertygad att den kommer deraf att jag menar väl med dig, menar väl med Svenska Historien, der ditt namn kan och bör intaga en vacker sida, den jag icke vill se förblandad med de litterära Dagböckerna och Markegångstaxorna för året.

Beträffande Revisionen har jag haft bref från Lefrén, förmodligen af samma innehåll som du. Om du icke vill resa, som jag dock tycker skulle passa bäst, efter du i allt fall skall hålla ditt inträde i Sv. Akademien, så laga åtminstone att Bolmeer, ej Lindfors, kommer upp. Den sistnämnde menar utan tvifvel väl med de klassiska studierna, och deri har han rätt; men en skarpare vederläggning på deras *bildningsförmåga* till humanism kan icke framställas, än just hans egen personlighet. Saken är vigtig: jag ber dig, res sjelf, om du möjligtvis kan. Men i denna händelse utber jag mig att du tar vägen härom och tillbringar ett par dagar hos mig. Commiténs betänkande är idel fusk, en misslyckad juste milieu, liks. Casimir Perriers. Vi ha ej att välja utom mellan det *modifierade* gamla och det *radikala* nya. Jag inclinerar för det förstnämnda. Härifrån kommer förmodligen Elmgren, af det skäl att han i allt fall skall föra sin son till Upsala vid den tiden. Han kan vara så god som en annan. Den enda rätta vore Lindgren; men han kan nu ej väljas emedan han icke tillträdt, utan tjenar i Calmar. På hvilka tillfälligheter beror icke det vigtigaste i Samhälle och Menskliget, hvartill onekligen hör Uppfostran! Och denna gång bestämmes det onekligen af några okända personer från Landsorten! Och det kanske för århundraden!

Att höra Consistorierna var väl oundvikligt för Hartmansdorff; men detta hindrar ingalunda att han är och blir

en åsna. Postdagligen skickar han och begär upplysningar och yttranden än om ett, än om ett annat. En så kunskapsälskande StatsSekreter ha vi aldrig haft. För närvarande t. ex. har jag på mig utlåtanden om Kyrkolagen, om Fattigvården, om Löningsfrågan för ElementarLäroverken, om UppfostringsCommiterades Betänkande, m. m. När du härtill lägger Prestmöte hvartill kallelse redan utgått, och som fordrar en volum att skrifva, hvartill i synnerhet Materialierna äro svåra att få in, 7 Kyrkovigningar med sina Tal, och den omständigheten att jag, i ordets egentligaste bemärkelse, måste skrifva allt sjelf, så torde du finna att jag har nog att göra. Hvad H—f angår så hoppas jag att när han finner det skåpen bli fulla, och hans hufvud lika tomt som förr, han lemnar oss i ro. Minervas anfall mot hans Cansellistyl synas mig blotta blinddrag. Han kunde och borde klandras helt annorlunda.

Det kan hända att jag söker Leksand som nu är ledigt, icke för de bättre inkomsterna, som i allt fall ej ge något öfverskott, men för att undvika den directa beröringen med en usel, förslappad och inconsequent Landsstyrelse, som ruinerar oss alla.

Jag tackar för det öfversända Numret af Correspondenten. Det är genialiskt skrifvet, efter vanligheten hos dig. Men för närvarande tror jag icke på *premisserna*, t. ex. att vi ej ha någon Litteratur, som väl kan vara möjligt, men åtminstone ej bevisas deraf att *Geijers* och *Berzelii* arbeten ej blifvit recenserade. Jag trodde, att det var just dessa arbetens tillvaro som bevisade och häfdade vår litterära existens, icke bristen på recensioner deröfver som bevisade vår saknad deraf. Recensioner äro för litteraturen hvad myggorna äro för sommaren. Det gifves mången vacker sommar som helt och hållet saknar dem, t. ex. den Grekiska och Latinska. Hvad *Conclusionerna* angår så kan

18—221122. *Tegnér, Saml. skrifter.* 7.

jag väl ej känna dem, men frågar endast på förhand om det kan vara din mening att Bönderna för att bli Representanter vid Riksdagen, skulle ha *vettenskaplig* odling, och hvem som i sådant fall skulle plöja och så? På ingen nation, så vidt jag vet, har en sådan pretention blifvit gjord; och äfven bland de folkslag der Representationen ej går lägre ner än till Borgare och medelstånd, är dock ett sådant anspråk oerhördt och i sig sjelf så orimligt att jag hoppas det du icke på allvar vill yrka det för oss bondaktiga Svenskar.

Helsa Lindskogs och din egen familj från oss alla.

Din vän

Es. Tegnér.

27. Till O. Bolmeer.

Östrabo d. 6 April 1832.

MkBror!

Förlåt att jag, hindrad af en mängd göromål, något dröjt att besvara ditt vänskapsfulla bref af d. 24 Mars. Det öfversända Dokumentet medföljer nu.

Jag tackar dig för nyheterna från Skåne, som ännu alltid, och oaktadt förbistringen i Lund, interesserar mig. Härifrån är föga nytt att berätta. Allt går sin vanliga gång, och således temligen illa. I slutet af Augusti skall jag ha Prestmöte, hvartill kallelsen bifogas. Det kommer att göra mig mycket besvär och skrifveri, hvarmed jag dessutom redan förut är öfvernog plågad. Sålunda ha vi på oss Betänkanden öfver Kyrkolagen, Fattigvården, Löningsfrågan, Uppfostringsverken m. m., och jag måste sjelf uppsätta allt, ty vederbörande hvarken kunna eller vilja. Vår nya StatsSekreterare infordrar gerna månatligen något yttrande, ofta 2 à 3 ggr i samma sak. Jag hoppas att

skåpen deruppe snart äro *fulla*, och då få vi väl någon ro: det säkra är att hufvudet är *tomt*. Lägger du nu till allt detta, utom de vanliga bestyren med Examina och DimissionsTal, äfven 7 kyrkovigningar, med Tal, som förestå mig i sommar, så finner du att jag har nog att göra. Det är godt så länge min helsa står bi.

Till SkolRevisionen kommer väl antingen Elmgren eller Ahlstrand att resa. Det är för tillfället en ganska vigtig beskickning ty den kommer troligtvis att bestämma vår blifvande Skolordning: men jag har ingen rätt duglig och pålitlig att skicka. Till Bancorevisor anses Heurlin sjelfskrifven. Han som jag har mycket att göra, och vi träffas sällan utom i Consistorium.

Hvad Lectionen angår, så är jag deciderad för Tullberg om han fullföljer sin ansökan, men jag vet att man gör allehanda försök att mota af honom. — Slettengren har ändteligen vunnit sitt Skärstad. Tvisten derom känner du af Tidningarna. Comm. Åkermark är nyligen död. Annars inga dödsfall bland presterskapet på länge. Lunér är afsatt. Jag arbetar till samma resultat med Clarin och Wickelgren i Furuby.

De mina må väl. Christofer är i Malmö och Lars Gustaf, som i dessa dar tar sina Examina i Carlskrona, skall i Maj gå ut på Fregatten Chapman.

Bland mina papper har jag funnit en gammal Husesynsförordning som lär höra dig till. Den skall återfås så snart du sjelf kommer och hämtar henne på stället.

Helsa tusenfaldt till min gamle ärlige Stenström. Jag väntar honom och dig hit till Prestmötet. Rum har jag i öfverflöd, mat och dryck hjelpeligt. Likaledes väntar jag Aulin som äfven helsas.

Jag har en half spekulation att söka Leksand som nu blifvit ledigt: icke för inkomsternas skull ehuru de äro be-

tydligt större än här, men de ge i allt fall intet öfverskott; men väsendtligen för den lycksalighet att slippa stå i direct beröring med en slapp, fåkunnig och inconsequent Regering som förderfvar oss alla.

Många helsningar från de mina och förglöm ej

Din

redlige vän

Es. Tegnér.

28. Till M. von Schwerin, född Törngren.

Carlskrona d. 19 April 1832.

Sedan jag haft den skamlösheten att lemna ett af Friherinnans i alla afseenden sällsynta bref obesvaradt, torde det förefalla oväntadt dels att jag vågar skrifva, dels äfven att det sker från Carlskrona. Hvad nu det förstnämnde angår så känner Friherinnan mina gamla ursäkter, nemligen en mängd Embetsgöromål som förtaga både tid och lust för all bättre sysselsättning. Nuvarande år har varit och är alltjemt synnerligen rikt härpå. Vår nya StatsSekreterare för Ecclesiastiken anses för en man af *bredden* då deremot hans företrädare hvarken hade bredd eller längd, alltså var en punkt. Men han infordrar oupphörligen upplysningar och betänkanden, och frågar stundom flere gånger i samma sak. Denna passion för *lumpsamling* måtte väl snart fylla *skåpen* deroppe, huru det kan gå med *hufvudet* lemnas därhän; men emedlertid och så länge betydliga tomheter lära finnas i beggedera, ha vi fattiga Biskopar ett trälsamt lif. Lik de Egyptiska Arbetsfogdarna tvingar han Egendomsfolket från morgon till qväll att älta i hans ler, och drifver oss hårdeliga. Då jag nu icke gerna vill sätta mitt namn under ett utlåtande i någon vigtigare

fråga utan att sjelf ha skrifvit det, så har jag härigenom fått nog att göra. Dertill kommer att jag i sommar måste viga icke mindre än 7 kyrkor och dikta Brudskrifter åt dem alla. Slutligen och hvad som är det svåraste måste jag äfven i Augusti hålla Prestmöte, som ej varit i Vexiö Stift på 15 år. Dertill och för att kunna afgifva en Embetsberättelse, som måste omfatta det hela af Stiftets styrelse och tillstånd, är jag nödsakad att à la Hartmansdorff infordra en mängd uppgifter som sedan måste ordnas och bearbetas. Detta ger anledning till mycket skrifveri och jag slipper ej med mindre än en bok. Det är sant, så i detta som i många andra afseenden kunde jag ta saken beqvämare och har deri många föredömen. Jag kunde då äfven vända min verksamhet åt andra mera litterära och vittra yrken, enligt hvad Friherrinnan och flere andra af mina vänner alltjemt tillstyrka, emedan jag häri anses kunna uträtta något bättre och vigtigare. Jag har också ingen ting deremot, så fort jag nemligen får höra att Friherrinnan, som också visserligen kan uträtta något bättre, försummar tillsynen af sitt hus, och åsidosätter en Mors pligter, helst om barnen vore små. Till dess torde jag väl i vigt få sätta den offentliga uppfostran mot den enskilta, Betänkandena mot Matsedlarna, och Prestmöten mot Mjölkbunkarna. Jag har också vissa tvifvelsmål om min stora oumbärlighet för Svenska Vitterheten, som väl ändå utvicklar sig till hvad den kan blifva, mina rim förutan, och tänker det är bättre att jag gör min *tjenst* än att jag gör *vers* så framt ej begge delarna kunna förenas.

Men vidare. Att jag skrifver från Carlskrona kommer väsendtligen deraf att jag här naturligtvis är vida mindre distraherad än hemma, på kalasen när. Jag har rest ner för att öfvervara Lars Gustafs Examen, som gick bra nog, men hade kunnat gå bättre om mera flit blifvit använd.

Hvarken han eller Carl Schwerin äro några läskarlar, och det må passera. Deras blifvande yrke är också väsendtligen practiskt, men skall denna practik bli annat än handtverk, så måste den ha sin fasta theoretiska grund att hvila på, utan att meningen derföre är att hvarje Sjöofficer skall vara Professor. Det gör icke heller pojkarna godt att den ene ser hur det fjäsas för hans far, och den andre alltjemt hör sin Mor berömmas, och finner alla de förnämnsta hus i staden öppna för sig. De vänjas derigenom att lita på konsiderationer och namn der de borde lita på sig sjelfva och egen duglighet, förvärfvad genom flit och omtanka: och det är icke utan att detta verkat på begge de unga Herrarna. De komma nu att begge gå ut på Chapman, men endast i Nordsjön och på 3 månader. Jag hade velat ta Carl hem med mig jemte L. Gustaf under de fjorton dar som ännu förbigå till dess Fregatten lägger ut; men han sade mig att han ännu ej läst till Nattvarden, och således på denna tid måste skubba hedendomen af sig, hvilket jag som Biskop naturligtvis måste finna nyttigt och välbetänkt. Jag reser i morgon.

Friherrinnan Lagerbjelke, som jag ofta sett, öfverraskade mig med den underrättelsen att Ebba icke blott skall gifta sig med HofCanc. Schultzenheim, utan äfven att det å hennes sida sker par amour. Det sednare lemnas i sitt värde. Men partiet tyckes vara förmånligt, och det är redan vackert att fästmön ej finner sin blifvande Man så oangenäm som vi andra. Derom är således ingenting annat att säga än välönskningar, och dem ger jag henne af uppriktigt hjerta. I öfrigt nekar jag icke att jag funnit Friherrinnan L. rätt interessant. Det är en frisk natur, utan pruderi, som är min afsky, med mycken talang pour causer, och dessutom en ännu rätt vacker figur, som ej heller är att förakta. Hvad jag hört om några äfventyr må

vara grundadt eller ogrundadt: min liberalism är i det hänseendet allmänt bekant. Men att hon skulle stått i något närmare förhållande till Landshöfding Nauckhoff, hvars bekantskap jag gjort, förefaller mig åtminstone tvifvelaktigt, då karlen tyckes allt för obetydlig. Emedlertid har hon befallt mig att framföra många helsningar till Friherrinnan, med löfte att sjelf skrifva snart. I öfrigt mår hon väl, men klagar litet öfver sin höft. Tyvärr kan jag från denna trakt ej meddela några närmare och authentika underrättelser . . .

Förlåt nu icke blott mitt dröjsmål med skrifvandet utan äfven att jag nu skrifvit för vidlyftigt. Jag skall bättra mig i begge dessa afseenden, så vidt möjligt är.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

Till C. G. von Brinkman. 29.

Östrabo d. 3 Maj 1832.

Efter vanligheten står jag åter hos dig i en stor och gammal brefskuld. Mina ursäkter äro de vanliga, många Embetsgöromål. Hartmansdorff sörjer för att dessa alltjemt sysselsätta oss. Inom kort tid har jag måst afgifva Betänkanden på 15—20 ark hvardera öfver Kyrkolagen, öfv. Fattigvården, öfver Löningsfrågan o. s. v. och är nu sysselsatt med ett annat öfv. den stora Commitéens tjocka bok. Visste jag att något godt uträttades med allt detta skrifveri, så skulle jag ej ångra den möda jag derpå använder; men nu blir det säkerligen antingen intet af, eller idel systematiska och doctrinära dumheter. Den frågvise Mannens hand ligger hårdt på oss, och kröker oss väl slutligen alla till §§. Oss Biskopar, nemligen dem som äro

så galna att de vilja göra något sjelfva, behandlar han som de Egyptiska Arbetsfogdarna behandlade *Egendomsfolket* i Gosen: han tvingar oss att från morgon till qväll gå och älta i hans ler, och framsläpa materialier till någon ny Choleraförfattning för kyrka eller fattighus eller undervisningsverk. Jag gladdes då den imbecila A. C. K. sattes på Indragningsstaten. Men hvad ha vi vunnit på bytet? Äflandet är större, men förståndet lika svagt: den ene sof, och den andre tyckes ideligen tala i sömnen. Med allt detta erkänner jag dock gerna H:s goda vilja och arbetsföra outtröttlighet; men hans passion för lumpsamling är både onyttig och skadlig. Hvad skall han göra med de hästlass han tvingar oss att öfverstyra? Det är icke möjligt för *en* menniska att genomläsa, pröfva och bringa till någon förnuftig ordning denna mörka massa af upplysningar. Följden blir den att den öfvermättade EcclesiastikExpeditionen får obstruktion, som kan slutas med Miserere, som är en dödlig sjukdom. Gud hjelpe oss och Svenska Kyrkan!

Statssekreteraren har jag likväl nu för det mesta redt ifrån mig, så framt han ej hittar på något nytt upptåg. Men, utom alla mina Kyrkor som i sommar skola vigas och förses med brudskrifter, så måste jag äfven i Augusti hålla Prestmöte, hvilket varar i 8 dagar. Dertill måste jag skrifva åtminstone en bok, redovisa för Stiftets tillstånd i ecclesiastik väg och Styrelsens åtgärder under de 15 sista åren: ty så länge är det sen vi hade Prestmöte. För att få reda på allt detta måste jag föra en tröttsam och vidlyftig korrespondens i hvarje vrå af Stiftet, och får ändå vanligtvis nöja mig med halfva och obestämda svar; ty en klar och fullständig uppgift i hvad ämne som helst, äfven det enklaste, är tyvärr ganska sällsynt från hvilken Embetsman som helst, Venerand. Clerus inberäknad. Jag vill ej nämna

något om alla Tal och gudeliga Förmaningar, som Biskopen, efter gammal vana, måste hålla vid ett sådant tillfälle. Med ett ord, jag har mycket att göra, och sitter sedan flere månader vanligtvis från kl. 5 om morgonen vid mitt skrifbord. Deri är också ingen ting ondt; ty tiden duger ej till annat än att arbeta i sitt Embete eller sitt yrke: men det är en nedslående tanka att man alldeles ingenting uträttar och talar sig hes för döfva öron. Dock — härvid börjar jag att bli van efterhand.

Jag tackar för dina Tankebilder. Grekiska Anthologien är väl friskare, och dess blommor dofta mera af våren. Men deremot äro dina Tankebilder vida djupare, finare, känsligare. Om din plats på Parnassen vilja vi ej tvista. I fantasiens rikedom och uppfinningens kraft står mången öfver dig: men i tankens renhet, i känslans djup, i bildningens omfång, till och med i det tekniska äro de fleste af oss dig underlägsna. Skillnaden är i allmänhet dessutom den att du *lefver* din poësie, när de andra *dikta* sin, och anser dig mera som dilettant än konstnär, hvilket inverkar både på mod och manér. Fortsätt emedlertid hvad du börjat, ty du har otvifvelaktigt en stor gåfva för det didactisk-epigrammatiska i denna väg. Ett speciellare omdöme kanske en annan gång.

Jag har nyligen varit i Carlskrona på några dagar. Der är en umgängeskrets som icke är att förakta, en mängd bildade Militärer, alltså mycket godt på svärdsidan, och likaledes på qvinnolinien. Jag besökte Grefvinnan Wachtmeister, men din Vestal låg i frossan och jag fick ej se henne. En favorit bland Damerna är mig Fröken Emma Nordensköld, dotter af Amiralen, som också är min favorit. Till och med hans Fru skulle ha varit det, neml. om vi begge varit 20 år yngre. Friherrinnan Lagerbjelke som du förmodligen känner, en Dame sans peur, si non sans re-

proche, har också sina goda sidor . . . Umgängestonen är i allmänhet ogenerad, stundom kanske litet frivol: men du vet att jag i det afseendet är en liberal. Det är också sällsynt att i en mindre stad se så många vackra hufvuden, helst bland Fruntimren, och jag har en gammal, tyvärr alltför gammal vurm derföre. Huru står det till med dina StockholmsDamer? Hur är Grefvinnan De Geers helsa, Grefv:n Ugglas humör? Hur lefva Fru Poppius, Skogman, Almroth m. fl.? Är Beskows sjuklighet af någon betydlighet, eller är det blott Theatersjuka? Hur mår hans Fru? Jag är hospes in patria så framt jag ansåge mig ha ett fädernesland i Stockholm. Ser du någonsin Byström och hur lefver han? Helsa från mig.

Öfver Franzéns Columbus, såsom ett blott halfgjordt verk, böra vi ej dömma. Kanske vi ej ens böra dömma när det är fullgjordt. Jag kan ej säga att hans Sångmö *åldras*, men hon *bleknar* starkt. Hvad som skall vara hufvudpunkten och kärnan i Handlingen vet jag, efter tolf sånger, ännu icke. Det är sant, Handlingen går alltjemt i — vester, men någon Terra firma upptäckes ej. Jag tänker Columbus får sluta med att blifva Munk; ty att han icke kunde utföra sin lofliga afsikt att eröfra den heliga grafven, veta vi alla. Det var en olycka, att Washington Irvings Historia, som utstofferar denna galenskap hos en stor Man, råkat i vår fromme Franzéns händer. Den måste förvrida hela hans synpunkt. Columbi föreställning att Indien sköt ut i Atlantiska hafvet, är väl historiskt grundad och gaf anledning till hela företaget: men i poëtiskt hänseende tänker jag det varit bättre om man sparat hjelten denna missräkning. Och sedan, huru nära låg icke här till hands en friskare och kraftigare Romantik, utan Legender och omvändelseverk och Missionärer! Jag hatar, Gud nåde mig, den gudeliga tonen, både i lifvet och i dikten. Christen-

domen må ingå i Poësien, men hvarken som Dogmatik, helst orimlig, eller som Homiletik, helst långtrådig. Hvartill det dimmiga och väsenlösa Maschineriet skall tjena inser jag ej. Columbus och Pereziel äro ju blotta suffixer till vederbörande som säkerligen tagit sig bättre ut in statu absoluto. Jag anser hela denna uppfinning för olycklig, och olycklig och slapp synes mig äfven för det mesta hela den lyrik som skall framställa den. Det lönte ej mödan att för sådana strofer bryta den techniska enheten. Amerikas upptäckt, icke dess skamliga döpelse, är poëtisk: och jag fruktar att vi i de efterföljande tolf Sångerna få alla de tolf Apostlarne till lifs. Med ett ord, jag är icke rätt nöjd, men blir det kanske framdeles. Att för öfrigt poëmet har mycket vackert och äfven högpoëtiskt förstås af sig sjelf: och detta har riktigt, ehuru ej kraftigt nog blifvit releveradt af Heimdall.

Hur går det med Sekretariatet i Akademien? Jag har på länge ej hört något deraf. När flyttar Franzén?

Jag är obeslutsam om jag skall söka Leksand eller ej: mycket talar både för och mot. Inkomsterna äro der visserligen bättre, men lefnadssättet skall vara sådant att ingenting blir i behåll, då Presten är hela Församlingens Gästgifvare. Deremot har man mindre ansvar som Pastor än som Biskop, man slipper de odrägliga Riksdagarna, man står icke i någon beröring med höga Vederbörande och slipper att förarga sig öfver deras misstag eller deras slapphet. Men trakten är vild, ett Kap Finisterre, verkningskretsen inskränkt, jag bor här mycket väl, har mina döttrar etablerade omkring mig; min äldsta son i Skåne, min andra i Carlskrona. Det är också ej otroligt att jag blefve förbigången och att man ansåge min ansökan som uppror, hvilket sistnämnda dock ej mycket skulle bekymra mig. Flyttningskostnaderna blefve också betydliga. Många

af mina slägtingar i Nordanlanden yrka likväl högeligen på denna transport, den jag sannerligen aldrig satt i fråga, så framt det ej ginge så besynnerligt till i vår Stats- och Kyrkomachin. Jag vet väl att detta ej angår mig och att jag ingen del har deri: men det vore ändå godt att stå på ett sådant afstånd att man märkte det mindre. Med ett ord, jag är villrådig.

När du träffar Askelöf så helsa honom specielt från mig. Han är utan jemförelse vår bäste, kanske vår ende Publicist och har bland annat äfven den fördelen framför de andra att han merendels vet något i den sak hvarom han skrifver. Många af hans politiska arkaismer kan jag dock ej gilla, och i synnerhet skulle han bättre, nemligen i tidningsväg, ha understödt Polhackarna, och alldeles uppgifva de infama Bourbonerna, som jag hoppas aldrig återkomma, utan för att bli bortkörda igen.

Helsningar till alla bekanta.

Din vän

Es. Tegnér.

30. Till A. von Hartmansdorff.

Östrabo d. 13 Maj 1832.

MkBror!

Jag har ej skrifvit på länge, ty jag vet du har annat att beställa än att i otrângdt mål föra enskilt brefvexling. Äfven jag har varit och är mycket sysselsatt, och väntar mig ej heller någon ledighet förr än Prestmötet är förbi, det vill säga i slutet af Augusti. Inom dess har jag äfven många Embetsförrättningar i Stiftet, hvaribland 6 el. 7 Kyrkovigningar.

Beträffande Unnaryds Kyrka så var grunden redan lagd

i höstas och således innan förändringen från högre ort sattes i fråga. Men grunden är ej efter ritningen, utan både längre och bredare, efter dessein af en skicklig Byggmästare och med bibehållande af samma proportioner. Jag hoppas derföre Församlingen slipper upprifva den, hvilket skulle medföra både kostnad och nedslagenhet. Det åsyftade ändamålet är i allt fall vunnet, och dylika smärre afvikelser från ritningen äro ej ovanliga här i Stiftet der nu mycket bygges; och jag har sällan satt mig emot dem, då sådant ofta skulle lägga nya hinder i vägen för en kyrkobyggnad som ändå möter hinder nog i folkets fattigdom, fördomar och gammal vana och sorglöshet. Under min företrädares 20 åriga styrelse bygdes blott 3:ne kyrkor: men sedan 1824 äro här bygda 13, 4 äro grundlagda och på 14 ställen är nybyggnad besluten, efter vissa år. Jag behöfver ännu 10 el. 12 nybyggnader och en mängd betydliga reparationer, för att kunna lemna Kyrkan, åtminstone i *materiell* mening, i någorlunda skick. Under sådana omständigheter har jag ej trott mig böra göra svårigheter vid småsaker, utan rättat mig efter allmogens önskningar der de ej varit alltför orimliga.

Klagomålen öfver sammanbyggnaden af Qvenneberga och Hjortberga Kyrkor äro nerkomna och utställda till kommunication. Både Landshöfdinge och BiskopsEmbetet hafva, så vidt jag förstår, dervid förfarit lagligen, och der, om någonstädes, kan och bör kyrka sammanbyggas. Afslås detta så kan jag ej göra försök härmed på något annat ställe, ehuru här finnas 2 el. 3 sådana i Stiftet, der ett sådant företag är af behof påkalladt. Den som uppviglat allmogen i detta afseende, ehuru han aldrig kunnat få pluraliteten med sig, är en f. d. Oxhandlare och Bondadvokat, Olof Samuelsson, som nyligen lär ha skickat sin Son till Stockholm för att understödja klagomålen. Per-

sonligen är mig saken likgiltig, men jag har gjort hvad jag bordt, och vet rätt vara.

Löningsförslaget är uppskickadt till StatsContoret. På några smådetaljer när äro vi i allmänhet nöjda med Kungabrefvet härnere, hvilket ej är förhållandet i de flesta Consistorier, synnerligast der Prebendepastoraten äro betydliga. För Läraren i Moderna Språken på Gymnasium som nu ett år, med mycken skicklighet, förestått sin tjenst och läst 12 timmar i vickan, inkommer Consist. och begär af Kungen att få utassignera 300 rdr bco, hvartill vi ha medel. Detta är för sistledet år, och jag hoppas att det ej måtte afslås. Mindre lön kan han ej heller ha framdeles, ty för 150 rdr, får jag ingen duglig karl, helst då han ej lär kunna påräkna dubbla år. Att för öfrigt löneförhöjningen blifvit beräknad först från 1831, således 16 månader efter anslaget, är betänkligt. Det var icke ett kapital hvaraf blott rentan skulle få användas utan en årligen utgående summa som Ständerna beviljade. Efter hvad grunder skall dessutom den besparade fonden fördelas, Stiften emellan? Sker detta efter lärarepersonalen så bli de Stift lidande som ej ha eller begära flere skolor än de behöfva. Hvartill tjenar en skola i Askersund, Sörköping, Philipstad, Helsingborg och i alla Norrlands småköpingar, om icke att försprida våra knappa tillgångar och qvarhålla läroverken i sin vanmakt? Pädagogier gjorde här samma gagn. De som vilja studera till Embetsmän må gerna resa några mil längre, och vilja de bli hemma så är det så mycket bättre, ty vi ha ändå nog af Candidater. I Vexiö Stift med 165 qvadratmil och öfver 200,000 mskors befolkning ha vi tillräckligt af 2:ne skolor, och jag skulle ej vara emot om de sammansloges till en, hvilken då blefve ungefärligen så stor som Linköpings. Dock — härom har jag redan vid

ett annat tillfälle, i något Betänkande till Kongl. Majst., sagt min mening.

I afseende på Utlåtandet öfver Commiténs förslag har du gifvit kort tid, synnerligast för mig som har Prestmötet på halsen just vid den tid då Utlåtandet skulle aflemnas. Vi ha här ej haft Prestmöte på 15 år. För de förändringar som skett emedlertid måste jag redovisa, och i detta afseende insamla uppgifter från alla hörn af Stiftet. Hvad jag anser vidare böra rättas och ändras, måste äfven motiveras och i någorlunda utarbetad form framläggas för Ståndet. Jag är ensam om allt sådant och dermed likartadt arbete och för det mesta tvungen vara min egen Notarius, på renskrifningen när. Skulle derföre Utlåtandet ej komma förr än fram i September, så haf fördrag. Jag hinner i allt fall ej att skrifva vidlyftigt. — — —

Hur ämnar man göra med Kyrkolagen? Det uppgifna Förslaget är verkeligen omöjligt att antaga. Jag tviflar också på att Hrr Commitérade kunde förmås att omarbeta det, helst ingen omarbetning här hjelper, utan saken torde böra begynnas alldeles ånyo. Vore under sådant förhållande ej bäst att uppdraga åt en enda Man att uppgöra ett nytt förslag? Med Commitéer kommer man dock aldrig till någon enhet.

Flere vänner och slägtingar ha tillstyrkt mig att söka Leksands Pastorat. Det är mycket som talar både för och mot en sådan ansökan. Visserligen vore det godt att slippa Riksdagarna, och närmare beröring med de Store, och en ansvarsfull Stiftstyrelse, på hvilken jag förspiller mina bästa krafter, utan att likväl uträtta något hufvudsakligt. Men på andra sidan är orten aflägsen, jag har här nere mina begge döttrar etablerade, och min äldste son som Skollärare i Skåne, måttlig utkomst och någon möjlighet

till litterära kommunikationer bevarad. Äldre och förtjentare män kunna äfven komma i fråga, och det vore ledsamt att söka förgäfves. Gif mig derföre ett godt råd i saken.

Framför min vördnad för din Fru och många helsningar till C. F. Geijer. Förlåt slutligen mitt slarfviga bref.

Vänskap och högaktning

Es. Tegnér.

31. Till Gustaf Myhrman.

Östrabo d. 5 Aug. 1832.

MkBror!

Förlåt att jag [besvära]r med hosföljande bref till Olof hvars adress nu mera är svår att veta, sedan han gått i frivillig landsflykt från Stockholm.

Jag har varit illa sjuk, som du hört, af min gamla sjukdom, som nu resolverat sig till Gallsten. Jag har denna gång haft 4 el. 5 särskilta anfall deraf, men har nu på en månad varit fri derifrån: dock är man med en sådan sjukdom aldrig säker för återfall. I öfrigt säges sjukdommen komma af Hemorroider, som åter ha sin grund i bristande rörelse och för hög diet. Denna sistnämnda har jag derföre nu måst ändra till vanligt fångtractamente, och ämnar att fortfara dermed tills vidare. I öfrigt är jag öfvertygad att min nuvarande sjukdom blir min död förr eller sednare. Man kan så gerna dö deraf som af något annat, t. ex. Helsot: men det förstås att man, som förnuftig mska, för de efterlefvandes skuld i synnerhet, söker att aflägsna katastrofen så länge man kan, ehuru litet jag, för min enskilta del har att lefva för.

Billow är nu här och reser i öfvermorgon med Gumman. Gud låte henne trifvas på sin nya bostad. Jag väntar

aldrig att [åter]se henne mera; ty uppåt landet reser jag aldrig. [Min] väg går, i alla bemärkelser, utföre.

När det faller dig lägligt så uppgör liquid för Gumman, hvarvid du torde påminna dig att första halfåret redan är betalt och att i det andra fattas ungefär 6 vickor. Äfven att jag vid vårt sista bokslut hade en liten fordran på 40,29 som dock förmodligen blifvit medtagen i hatt- och Sofiväg, hvarpå jag ej har någon reda.

Många helsningar från Anna och samteliga hemmavarande, samt särskilt från mig till Lovise.

Din Vän

Es. Tégner.

Till Olof Myhrman. 32.

Östrabo d. 5 Aug. 1832.

Bäste Olof.

Det är ganska länge sedan jag sist hörde af dig: och jag har sedan dess varit illa sjuk, som du förmodligen känner af ryktet. Det är min gamla sjukdom som jag haft allt sedan 1822, men som nu resolverat sig till Gallsten. Alla symptomer äro de samma, men skillnaden endast den att då jag förut tillfrisknade efter en enda attack, så hade jag denna gång under två månaders tid, fyra eller fem nya anfall. Vid det sista i synnerhet blef jag af med en mängd sten eller rättare grus. Nu har jag i 3 à 4 vickor varit fri och hoppas att det är förbi för denna gången, ehuru jag ännu alltjemt har känningar af det onda i lefvern. Någon säkerhet för recidif finnes ej heller. Jag har skrifvit till P. Afzelius som ordinerar obetydligt medicin, men mycken rörelse, sysslolöshet, tanklöshet och i synnerhet en ganska sträng diet som i det närmaste liknar

K. Nebucadnezars på gräs och vatten. Jag underkastar mig den så vidt möjligt är, och dricker för närvarande salt Pyrmonter med skarp brunnsdiet. Man talar äfven mycket om nyttan af en resa till Carlsbad: men dels kan jag icke åka, emedan det upprör det onda i lefvern, dels är mig resan för dyr, och man kan äfven så gerna dö i sitt eget land som i ett främmande, helst när det sker för bättre köp.

När jag omkring Midsommartiden var som svagast tänkte jag mycket på att låta skrifva dig till och be dig, om möjligt varit, komma hit ner: men som du nu sällan lär vara i Stockholm fruktade jag att brefvet ej så snart kunnat träffa dig, och att du möjligtvis kunnat komma för sent. Mitt ärende var att få tala med dig om mina affärer, som väl äro något bättre än för 3 à 4 år sedan, men likväl, i händelse af min bortgång, betänkliga nog för hustru och barn. Du är den enda af mina slägtingar som jag i detta afseende har förtroende för och vill tala med; ty skrifteligen kan ingen ting uppgöras. Att jag dör af min nuvarande sjukdom är gifvet: men huru länge det ännu kan dröja är visserligen obestämdt. Till Stockholm reser jag aldrig, af många skäl, äfven om jag för min helsa kunde göra det. Derföre ber jag dig på det ömmaste och enträgnaste att du, om icke för min, likväl för din Systers skuld, ville helsa på oss, så snart det möjligtvis låter sig göra. Någon tid kan och bör jag icke föreslå, ty det beror på din beqvämlighet: men när du kan komma är du välkommen och mycket efterlängtad. Låt emedlertid detta vara oss emellan; ty det tjenar till ingen ting att härmed oroa andra.

Att det gått och går dåligt med försäljningen af Talen vet jag. Det var också ej annat att vänta. Jag hoppas emedlertid att så mycket influtit att din förlagskostnad kan vara betäckt. Skulle något derutöfver kunna indrifvas,

så var god lemna mig det eller säg mig när du tror att något kan fås, ty jag har många utgifter. Hela upplagan kan förmodligen ej utsäljas på detta åratal.

Christofer söker Conrectorstjensten i Malmö, den han nu på andra Terminen förestår. I fall han får den, som jag hoppas, kan han i det närmaste föda sig sjelf, har dessutom [utsikt] att bli Rector efter Ahlman som snart tar afsk[ed, i] allt fall bör han på denna väg lika snart som från Aca[demien] få Pastorat, hvilket är hans enda ärelystnad. Vid Lunds Academi kan nu mera ingen hederlig karl tjena bland idel kältringar. Lars Gustaf kommer väl i dessa dagar hem från sin Cadettexpedition. Han kostar mig mycket om året, och hans utsigter för framtiden äro, i ekonomiskt hänseende åtminstone, ganska svaga. Så länge jag lefver får jag väl hjelpa: men hur skall det gå honom sedan?

Billow är nu här och reser i öfvermorgon med Gumman. Gud låte henne trifvas på sin nya bostad. Tusen helsningar från Anna och öfriga hemmavarande.

Din
redlige Vän
[*Es. Tégnér.*]

*

Till G. Mohnike. 33.

Östrabo d. 11 Aug. 1832.

Jag har flera bref att tacka för, bland hvilka det sista lemnades mig af Herr Strandberg, som äfven lofvat återföra dessa rader. Jag kan icke nogsamt uttrycka min tacksamhet för det deltagande Herr ConsistorialRådet deri visar för min helsa. Det är både hedrande och tröstefullt att veta sig ej vara likgiltig för en sådan Man. Jag skulle

äfven önska att kunna lemna bättre underrättelser om mitt tillstånd än jag nu kan meddela. Men min redan gamla lefversjuka har nu mera deciderat sig till Gallsten, hvaraf jag i mera än två månader varit sängliggande. För närvarande kan jag väl vara uppe, äfven stundom gå ut, men kan dock ingalunda anse mig återställd. Med en sådan sjukdom är man aldrig säker för återfall, och jag har derföre varit nödsakad att aflysa det redan utsatta Prestmötet som skulle ägt rum i denna månad. Det är troligt att sjukdomen alldrig fullkomligen kan häfvas, och således förr eller sednare förer mig till vår stora bestämmelse; men jag är resignerad och tackar Gud för den glädje jag redan haft af lifvet. Hvad betyder också ett år mer eller mindre af en obetydlig lefnad? Visserligen förefaller det mig stundom som om jag ännu hade mycket ogjordt: men på andra sidan är det hufvudsakligen min egen skuld att jag hittills uträttat så litet.

Jag tackar på det varmaste för den nya upplagan af Frithiof som i sitt sålunda fulländade skick otvifvelaktigt intager sin rang bland de yppersta öfversättningar tyska språket kan uppvisa. »*Skandinavisches*» har jag ännu ej hunnit läsa igenom, ty jag hvarken får eller kan läsa med något allvar, knappast skrifva ett bref. Vi svenskar äro emedlertid Herr C. R. högeligen förbundna för dess lyckliga möda att göra våra försök kända äfven bland våra stamförvandter, och den lilla framgång vi i detta afseende kunna ha, ha vi väsendtligen öfversättaren att tacka för.

Välkommen till Sverge någon gång! Skulle jag också ej upplefva den dagen, så skall dock min Ande glädja sig deråt.

Tacksamt och högaktningsfullt

Es. Tegnér.

*

Till J. P. Palmgren. 34.

[Vexiö, Augusti 1832.]

SHT.

Jag tackar för de öfverskickade Upplysningarna, ehuru de ej äro fullständiga. Jag skall emedlertid begagna dem och skrifva till Gbrg. Olsson från Carlskrona har varit här i dag och förnyat sina anspråk på käringen, som han påstod har alltför illa derute. Jag hoppas att detta är ogrundadt och får anmoda Herr Pastorn att tillse det föda och omvårdnad ej fattas henne. I öfrigt är det min tanka att vi ej kunna eller böra släppa arfvet utan rättegång. När jag får någon underrättelse om arfvets belopp så blir först tid att öfverlägga huruvida vi kunna eller böra ingå i någon öfverenskomelse med slägtingarna och åtnöja oss med betalning för den tid hon åtnjutit fattighjelp af Församlingen. Till dess vore det alltför oförsiktigt att släppa bort Gumman den vi som pant behålla. —

Var god och lemna hosföljande Böcker till Capten Tersmeden med anhållan att jag återfår de Böcker Fruntimmerna ha af mig af det skäl att jag nu, då jag ej kan göra annat, sysselsätter mig med att upprätta en Katalog öfr. min Boksamling.

Helsa Gossarna och bed dem läsa flitigt.

Jag dricker för närvarande salt Pyrmonter och förer Brunnsdiet. Få se hvad det kan verka. För ett nytt anfall af sjukdomen är jag dock icke säker.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

*

35. Till C. F. af Wingård.

Östrabo d. 12 Aug. 1832.

MkBror!

Sedan jag sednast skref dig till har jag, under flere månader af sommaren varit illa sjuk, som du kanske hört omtalas. Min gamla lefversjuka har nu utvicklat sig till Gallsten, och jag har under min sjukdom blifvit af med en mängd dylika, som dock ännu voro små och snarare liknade grus. Jag har haft 4 el. 5 recidiver af det onda, men har nu i några vickor varit fri. Emedlertid är för en sådan sjukdom ingen säkerhet, och jag har derföre varit nödsakad att aflysa Prestmötet som var utsatt till denna Månad. Utom härvarande Läkare har jag konsulterat Afzelius i Upsala, som föreskrifver en ganska sträng diet, i det närmaste sådan som Nebucadnezars, neml. gräs och vatten, mycken rörelse, en mer än Episcopal tank- och sysslolöshet, bad, Mercur och flere andra agrementer. Jag underkastar mig allt detta så vidt möjligt är, icke just af kärlek till ett trivialt lif, ty jag har i sanning ej mycket att lefva för, utan för de minas skuld, som genom min bortgång skulle bli husvilla och brödlösa. Jag är likväl öfvertygad att sjukdomen ej *kan* öfvervinnas, och frågan är således endast om längre eller kortare uppskof. Läkarne tala mycket om nyttan af en resa till Carlsbad, dit de vanligtvis förpassa alla dem de ej kunna kurera, för att bli af med dem. Nyttan är väl tvetydig, men kostnaden deremot säker, och öfverstiger vida mina tillgångar. Jag unnar dessutom de absoluta Tyskarna ej någon förtjenst, och föredrager att dö i mitt eget land, helst det kan ske för bättre köp.

Förlåt att jag denna gång besvärar med en kommission som väl kan synas heterogen för dig: men jag har

ingen annan pålitlig bekant i Götheborg. Frågan är en sådan som aldrig kan uppkomma efter mig, nemligen en arfsfråga. Hosgående Promemoria upplyser förhållandet. Den ifrågavarande Gumman har i snart 20 år varit fattighjon i mitt PræbendePastorat, utan att hennes slägtingar i Carlskrona frågat efter henne, eller lemnat henne det ringaste understöd. Nu deremot sedan fråga är om ett arf som hon skulle få, har slägtkärleken vaknat med ens, och de vilja genom rättegång tvinga Församlingen att utlefverera käringen till deras ömma omvårdnad. Var derföre god och genom någon af dina bekanta i Götheborg skaffa mig underrättelse till hvad ungefärligt belopp arfvet efter Capten Rosenblad anses kunna stiga, huru och hvar det skall bevakas o. s. v. Det torde bli nödvändigt att i denna sak antaga något Ombud som mot ersättning bevakade Församlingens rätt, den jag anser vara ostridig. Jag ber ännu en gång om förlåtelse för det besvär jag härigenom åstadkommer: men jag kan ej eftergifva de fattigas rätt och ville gerna se de snikna slägtingarna bragta på skam.

Som SkolRevisor härifrån reser Doctor Elmgren, en liten obetydlig och temligt ytlig Man. Han har likväl som tjugoårs lärare mycken erfarenhet, och i Consistorii yttrande öfver Uppfostringsfrågan hvari jag väl ej deltagit (ty jag har på 3 månader ej kunnat vara i DomCapitlet) men som likväl är uppfattadt efter hvad jag tänker, har han en temligen fullständig Instruktion för hvad han bör göra och låta. Betydliga förändringar är han ej fallen för, och jag tänker också de kunna umbäras. I öfrigt säges, hvad jag äfven gerna tror, att i hela Revisionen ej skall finnas ett enda hufvud, med undantag af en viss Nibelius från Vesterås. Det kan också vara likgiltigt då Ordföranden är så öfverflödigt utrustad med denna Guds gåfva. Han

har pa sin hemresa annonserat sig hit till d. 21 Aug. Jag gissar han vid detta laget är hos dig. Vore jag frisk och hade mitt fordna courage, så skulle jag läsa lagen för honom, som jag stundom gjorde för hans företrädare. Nu måste jag inskränka mig till en negotiation om nådår för min Enka.

Farväl. Tänk någon gång på

Din

sjuke Vän

Es. Tégnér.

36. Till Gustaf Myhrman.

Östrabo d. 25 Aug. 1832.

MkBror.

Jag tackar för ditt vänskapsfulla bref och öfversända 187.16 bco.

Af min Gallsten har jag icke haft någon vidare känning. Jag har nu slutat min brunnskur och reser i dag på landet till Disa för att tillbringa några dagar. Motion tar jag mig dagligen och går åtminstone 1/2 mil. Dieten är äfven ganska låg emot fordom och vin alldeles aflagdt, med undantag att jag slår litet Sautern i Seltervatten om middagarna. Detta är åtminstone nyttigt för Cassan, om icke för helsan. Sedan emedlertid lefverns disposition för petrifikater en gång är gifven, verkar förmodligen all försigtighet endast »Galgenfrist»: men det är egenteligen på den vi alla lefva, och det går så länge det kan.

Hartmansdorff reste härifrån i går. Han tar på sitt sätt noga kännedom af hvad som hör till hans befattning. Det är synd att han ej förstår synnerligt deraf. Mannen är otvifvelaktigt välmenande, nitisk och arbetsam, men der-

jemte litet inskränkt och ensidig. Dock föredrager jag honom mycket för Kullberg, som saknade både förstånd och vilja. Gud hjelpe Svenska Kyrkan och Läroverket: ty icke lär det ske genom StatsSekreteraren. Fru H. är en treflig och glad flicka.

Lars Gustaf hemväntas i dessa dagar från Carlskrona, sedan man ändteligen kommit under fund med att Choleran ej var annat än vanlig Augustifeber. Emedlertid har man begagnat tillfället för att i karantänen preja de arma pojkarna så vidt som möjligt.

Tusen helsningar från Anna, och särskilt till Lovise från mig.

Din
redlige Vän
Es. Tegnér.

Till Olof Myhrman. 37.

Östrabo d. 29 Aug. 1832.

Bäste Olof! Tusen hjertliga tacksägelser för ditt vänskaps- och tröstefulla bref. Du är ännu alltjemt den gamle, rådig, oförskräckt och välmenande: och det är derföre med skäl som dina vänner och slägtingar alltjemt anförtro sig åt dig, så snart någon nöd eller bekymmer påkommer. Af ditt bref fägnar mig i synnerhet det hopp du ger mig att helsa på oss, så snart du dertill får tillfälle; men det är beklagligt att din tid alltjemt är upptagen af så alldeles främmande sysselsättningar. Det tillkommer ingen, och minst mig, att dömma öfver ditt engagement med Arfvidssonska huset; ty det förstås af sig sjelf att det ej angår oss. Men underligt synes det mig att du för menniskor, till hvilka du ej står i något slags förhållande, hvarken

af slägtskap eller vänskap, åtager dig så mycken möda utan att derpå ha, jag vill ej säga vinst, men åtminstone billig ersättning. Jag hoppas att du sjelf inser detta, och drar dig från en sådan befattning så snart sig göra låter. Du kan ju hvar som helst lefva på vida angenämare sätt och med långt mindre bekymmer: och om du som gammal ungkarl ej kan umbära det kära Stockholm, så kunde du ju åtminstone tillbringa somrarna på landet, t. ex. hos mig, der du vet att du är hjertligt välkommen, rum finnes i öfverflöd och mat och dryck hjelpeligt. Jag ber dig tänka allvarsamt härpå medan tid är, det vill säga innan du alltför mycket fördjupar dig i Skeboslaggen.

Hvad min helsa angår, så är den väl nu temligen dräglig, och jag iakttar, så vidt möjligt är, alla rimliga föreskrifter i afseende på diet och rörelse: men det är omöjligt att fullt öfvervinna en sådan sjukdom. Det enda man kan påräkna är längre eller kortare Galgenfrist. Blir den icke alltför kort, så hoppas jag väl att få träffa dig före min hädanfärd och tala med dig om mina affärer. Men det kan ej skada om jag på förhand nämner något om dem. De äro svaga, men åtminstone rediga och uppgjorda; ty jag för icke blott noggrann räkning öfver inkomst och utgift, utan gör äfven ett par gånger om året öfverslag af det hela, så att jag alltjemt vet hur det står. Visserligen förbättrar man ej härigenom sin ställning, men man blir ändå litet lugnare. Under de två sista åren (1830 och 1831) har jag minskat min skuld med 4 à 5,000 rdr bco, hvilket kommer, dels af de pengar du skaffat mig för böcker, dels af högre spannmålspriser, dels äfven af en något bättre rangerad hushållning. Detta oaktadt är min skuld ännu omkring 10,000 rdr bco. Häremot svarar väl i det närmaste mitt Lösbo, sådant det nu är: ty jag har silfver för 3000, böcker minst för 2000, kreatur och bohagsting

för resten: men allt kan icke säljas vid min död, ty Anna måste väl undantaga allehanda, och Böckerna måste gå till Christofer, likväl i afräkning på hvad han kan få i fäderne. Detta kan ej bli annat än obetydligt: men min kalkul är följande. Jag emottog tjensten efter 2:ne Extra Nådår. Det samma bör ej billigtvis kunna nekas min Enka, helst jag gjort betydliga och kostsamma förbättringar på Bostället. Jag talade också härom med Hartmansdorff, då han nyligen var här; och ehuru han ej gav något bestämdt löfte, tycktes han dock ej vara obenägen att förorda saken. Så snart jag är död bör hela Indelningen bortarrenderas: detta är oundvikligen nödvändigt: ty skall hushållet gå på samma fot som nu, så blir öfverskottet litet eller intet, liksom för min företrädares Enka. Indelningen är värd, i vanliga år, minst 5000 rdr bco, som för 3 år gör 15000 rdr. Mina Skrifter äro väl nu mera icke på modet: men om en Samling deraf i 3 eller 4 Band föranstaltas efter min bortgång hoppas jag den ändå skulle ge omkring 5000 rdr. Af dessa 20000 rdr finge hvartdera barnet $3333\,^{1}/_{3}$ och Anna enligt lag, $6666^{2}/_{3}$. Med rentan häraf, hennes egen arfslott i Rämen och litet understöd af de flere Enkekassor hvari jag är delägare, kunde hon lefva bekymmerslöst, synnerligast om hon kunde öfvertalas att inackordera sig hos någon af sina döttrar el. slägtingar, och ej hålla eget hushåll, som jag vet hon vill, men som för en enda person, och med hennes små tillgångar, alltid är misshushållning. Jag har ofta tänkt på att inköpa någon liten hemmansdel el. också ett mindre hus i staden för hennes räkning: men vågar det icke så länge min skuld är så stor. —

Ofvanstående kalkuler äro ej öfverdrifna och kunna lätteligen realiseras så framt en klok och driftig man tar omsorgen om mitt Sterbhus. Jag har i detta fall ingen annan att vända mig till, ingen annan som jag litar på,

än dig. Derföre ber jag dig, för vår gamla ungdomsvänskap, för vår slägtskap, för din Systers och hennes barns skuld, för mitt lugn i lifvet och min ro i grafven, jag ber dig på det ömmaste, hjertligaste och enträgnaste, att du ger mig det löfte att utreda mitt bo när jag faller undan, realiserar tillgångarna på sätt jag nämnt, eller på hvad annat sätt du kan finna lempeligare, och arrangerar alltsamman till det bästa. Detta löfte måste äfven gälla om jag också skulle få lefva ännu några år, och möjligtvis derunder i någon betydligare mån minska min skuld. Jag har ingen ro innan jag får en sådan försäkran af dig och släpper dig icke förr än du välsignar mig. Jag är äfven öfvertygad att ett sådant löfte skulle i sin mån bidraga till min förbättring: ty alla läkare säga att bekymmer och sinnesoro förvärra min sjukdom.

Den beskrifning du gör på slägtens ekonomiska tillstånd är beklaglig, men jag fruktar den är riktig. Derföre be vi alla till Gud att du måtte få öfverlefva oss alla för att, så vidt möjligt är, rangera det derangerade, icke vid Skebo-Bruken, utan der det bättre behöfs, ger samma vinst, nemligen besväret, men mera tillfredsställelse.

Hvad de olyckliga Talen angår, så hade jag väl från början ej väntat mig mycket deraf: men att det skulle gå så rasande hade jag dock icke föreställt mig. Afsättningen i landsorterna känner jag föga. Till Lund ha 100 Exemplar gått, hvaraf 50 äro redovisade: ett mindre antal här i Vexiö. Jag hade hoppats att inom detta års slut få uppbära åtminstone halfva försäljningssumman och var, i denna förhoppning, nog oförsigtig att uppsäga ett lån af 1000 rdr bco, hvarigenom jag nu mera är i mycken förlägenhet, och då du ännu ej blifvit ersatt för tryckningskostnaden, och följakteligen ej 3 à 400 Exemplar äro försålda, kan jag icke ens be dig om mina quartaler i Sv. Akademien. Under sådana omständigheter blir väl intet annat att göra

än att fly till nödhjälpen af en ny Upplaga af Dikterna, hvaraf den första längesen är utgången. Oss älskelig torde komma hit ner i höst på några dagar: men i allt fall skall jag skrifva honom till i saken. I öfrigt bör jag icke tvista med Publiken om dess smak, den jag aldrig värderar annorlunda än så vida den betalar. Jag måste alltså finna mig i dess nyck att af mig aldrig vilja köpa annan än rimmad prosa, men kan dock ej undgå den anmärkningen, att i min tanka ett och annat af de förkastade Talen innehålla icke blott mera förstånd, utan äfven på köpet, mer Poësi än hela Frithiof. Dock häröfver är jag icke rätte Domaren.

Som jag icke vet din adress skickar jag äfven detta bref under Gustafs kuvert. Detta går långsamt, hvarför jag ber dig upplysa mig häri, ty det kan väl hända att jag oftare besvärar dig med bref.

De mina må väl och be hjertligast helsa. Lars Gustaf hemväntas i dessa dagar.

Farväl och tänk då och då på

Din

redlige Vän

[*Es. Tegnér.*]

*

Till A. von Hartmansdorff. 38.

Östrabo d. 1 Septemb. 1832.

MkBror.

Tillåt att jag directe till dig, såsom Ordförande i den blifvande SkolRevisionen, öfversänder hosgående Berättelser af Rectorerna. Mitt eget Utlåtande borde äfven bifogas: men jag har sedan du reste åter varit krasslig, hoppas likväl inom månadens utgång kunna lemna det, i fall så erfordras.

Jag tackar dig för ditt vänskapsfulla besök men beklagar att det var så kort att nästan ingen tid återstod för mig att få tala med dig om hvarjehanda ämnen som jag önskat. Skulle jag upplefva ett annat besök af dig så förbehåller jag mig något förlängda fatalier.

Min vördnad för din goda och trefliga Fru som jag ej heller mycket fick tala med.

Vänskap och högaktning
Es. Tegnér.

39. Till P. G. Slettengren.

Östrabo d. 2 Septembr. 1832.

Min bästa Herr Pastor!

Jag tackar för flere vänskapsfulla bref, dem likväl min långvariga sjukdom hindrat mig att besvara. Jag har väl nu i mera än en månad kunnat vara uppe, och under denna tid druckit utländskt vatten: men för återfall är ingen säkerhet med en sådan sjukdom; ty det är Gallsten jag har och troligtvis haft länge, emedan sjukdomen förhöll sig på samma sätt som förr, endast med den skillnad att anfallen voro flere. Det är således endast fråga om längre eller kortare Galgenfrist.

Herr Pastorn är välkommen när som helst det faller lägligt. Vi få då öfverlägga om våra hushållsangelägenheter. Höt har blifvit bra nog, neml. 212 lass, men allt har ej blifvit väl bergadt, som ej heller kan begäras då vi på hela sommaren knappast haft 14 dagar uppehållsväder. Af detta skäl går det äfven svagt med mossbränningen, och Gud vet om jag, som ej har annat träde än min och andras Fruar, kan komma att så någon råg i år. Både korn och hafre ligga och ruttna på marken, men kunna ej skäras

ännu på länge. Äfven en del af rågen står ännu på sin stör, och årsvexten häromkring anses i allmänhet förlorad.

Jag längtar att träffa Hr Pastorn, dels för allehanda ekonomiska angelägenheter, dels äfven för att få höra hur det avancerar med underhandlingarna i Oliva (som i parenthes sagdt var ett Nunnekloster) eller annorstädes.

Att min Svärmor rest till Dalarna torde vara bekant, men kanske icke att hon tog Jungfru Marie med sig, hvarigenom hela gården blifvit jungfrulös. Dock ha vi fått en Mamsell Osén i stället. Hon har lärt på Bergunda af Fru Rydén, neml. hushållning.

Min hustru och flickorna be mycket helsa. Lars Gustaf hemväntas i dessa dagar ur sin karantän, men Christofer skolastiserar alltjemt i Malmö.

Välkommen!

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

Till A. von Hartmansdorff. 40.

Östrabo d. 7 October 1832.

Min högtärade Broder!

Jag upprepar min tacksägelse för ditt vänskapsfulla besök, och tillägger en ny för brefvet. Hvad ambulatoriska undervisningsmethoden angår, så erkänner jag visserligen dess flere fördelar, som i synnerhet synas mig öfvervägande i Mathematik, der continuiteten i undervisningen är af högsta vigt: men detta gäller icke den lägre skolan der Geometri ej läses. Först i tredje klassen börjas dermed, och fortsättes i Rectorsklass, så att en och annan, vid intagandet på Gymnasium kan redovisa för sina 4 Böcker af Euclides, äfven med den nu brukliga klassläsningen. På andra sidan känner du så väl som jag de in-

kast som göras mot ambulatoriska lärosättet: och de äro visserligen ej utan sin stora vigt helst då frågan är om de högre klasserna. Härtill kommer äfven hvad Vexiö skola angår, den omständigheten att vi ha fyra klasser, i stället för tre, och att antalet af de timmar som äro anslagna för Latin i alla dessa klasser tillsammanstagna vida öfverstiger det antal af 32 i vickan som Skolordningen utsätter för en Lärare. Undervisningen i detta språk komme alltså att i allt fall fördelas på 2:ne lärare, hvarigenom just den enhet som sökes ginge förlorad. Detta kan ej afhjelpas annorlunda än dymedelst att de Latinska timmarnas antal förminskades, och jag vet att detta är din tanka, äfven som det någon tid varit min. Men skola klassiska språken drifvas i skolorna (hvilket de måste) så är det min mening att de böra behandlas som hufvudsak. Ty hvaraf kommer den med rätta öfverklagade ofruktbarheten af dessa studier, om icke just deraf att de drifvas ofullständigt och vanligtvis afbrytas der de som bäst skulle begynna att verka på det unga sinnets bildning? För barnet är *Grammatiken* ännu det hufvudsakligt bildande: för ynglingen borde det vara *Litteraturen*, så framt annars klassiska studier skola ha någon mening. Men Litteraturen kan ej väcka något interesse så länge en bristande språkkunskap förtar all lust för ett sjelfständigt studium af de Gamle: och häri måste, i min tanka, orsaken sökas till den allmänt kända omständighet att de fleste ynglingar, efter genomgången Examen, sällan öppna en Latinsk eller Grekisk författare; ty huru skulle de interessera sig för en bok som de ej kunna läsa utan med Lexikon i hand? Af detta skäl har jag också alltid varit emot att uppskjuta Latin till 10:de året eller längre: skall det gagna till något så måste det läras i grund och fullföljas till sitt mål. Detta fordrar sin tid, och en ganska lång, om ynglingen skall föras på

den punkt der han bör vara innan han afgår till Akademien; och jag skulle snarare tillstyrka att gamla språk alls icke lästes än att de lästes ofullständigt. Efter denna åsigt kan latinska undervisningen i Vexiö skola ej inskränkas derhän att en enda Lärare kunde genomföra den i fyra klasser: och detta är väsendtliga orsaken hvarföre jag ej tillstyrkt eller låtit tillstyrka ambulatoriska methodens införande derstädes. Härtill kommer äfven att den enda Lärare jag skulle anse fullt skicklig för Latinet är den äldste, Magister Hallenberg, som redan tjent öfver 10 år, är sjuklig och utsliten, och således snart måste gå härifrån. Förhållandet kan vara annorlunda vid andra läroverk.

Jag hade ämnat att häröfver, liksom i flere andra ämnen hörande till Skolinrättningen, utförligare säga min tanka inför Revisionen: men torde kanske göra bäst att dröja dermed tills den fattat sitt beslut, som i allt fall ej kan komma till någon verkställighet innan det af Konungen blifvit prövadt. För alla större och mera genomgripande förändringar, äfven om de vore verkeliga förbättringar, möta stora om ej rent oöfvervinnerliga hinder i beskaffenheten och andan af vår nu varande Lärarepersonal. Vid sjelfva det methodiska af undervisningen fäster jag också föga vigt, då Erfarenheten lärt mig att en föreskrifven Method, så länge den är ny och okänd, sällan åstadkommer något godt, men väl ofta förvillelse och missbruk. Jag skulle, i vår anarkiska och experimenterande tid, då opinionerna måste skonas, vara belåten med om Revisionen tillstyrkte: I) För *Folkskolan* a) en ändamålsenligare Religionsundervisning, hvars nödvändiga villkor är en omarbetad Katekes, med mindre syftning till spekulatifva, mycket omtvistade och i allt fall onyttiga Dogmer, och mera afseende på en practisk Christendom, b) en Lä-

sebok för Allmogens barn der det oumbärligaste af landets Historia, Geografie och Statskunskap, samt några populära Elementer af Naturkunskap upptogos. II) För *Apologistskolan* antingen dess inskränkande till 6 el. 7 större Sjöstäder, der den kunde utbildas i större skala, eller också, i fall den bibehålles bredvid Lärdomsskolan, en ny organisation på 3 klasser i stället för två, då tredje Läraren blefve Technologisk. Jag skulle ej heller anse olämpligt om Apologisterna tillhöllos att förut genomgå de två lägsta klasserna af Lärdomsskolan. III) För *Lärdomsskolan*: a) åtminstone den fullständiga, en förberedande klass öfverallt, der den ännu saknas, b) Lärotidens utvidgande till 36 vickor. IV) För *Gymnasierna:* a) fördelning på 3 Auditorier öfverallt; b) anställande af Lärare i moderna språken med 12 timmars föreläsningsskyldighet i vickan; c) ansökningsrätt för GymnasiiAdjunkten äfven utom Stiftet, liksom nu AcademiAdjunkterna ha; d) öfverflyttande af Hebraiskan på TheologLectorn. V) För *Läroverket i allmänhet:* a) bestämda läroböcker antagna på 5 el. 10 år; b) Gymnastiker öfverallt; c) den löneförhöjning Ständerna anslagit, att genast utgå, som ej kan ske annorlunda än att de gamla Läroverken först hågkommas, och anläggandet af nya uppskjutes till framtiden: äfvensom jag till och med bland de redan organiserade skulle anse en concentrering både möjlig och nyttig. I stället för de föreslagna nya Lärdomsskolorna kunde pædagogier med en lärare till en början anrättas; d) Cathedralskolor i Lund och Upsala i stället för Gymnasier, efter Commiténs förslag; e) förbud mot alla dispenser i afseende på läroämnen o. s. v. Som sagdt är, jag skulle vara nöjd om detta för närvarande tilltyrktes. Genom Elmgren får jag väl höra huru mycket man häraf kan hoppas. Gud gifve Er vishet.

Min helsa är osäker som förut, och jag har nyligen haft känning, ehuru lindrigare, af mitt onda i sidan; all slags skrifning bekommer mig illa. Framför min vördnad för din Fru.

Vänskap och högaktning

Es. Tegnér.

Till P. D. A. Atterbom. 41.

Östrabo, October 1832.

MkBror!

Jag tackar, ehuru sent, för ditt vänskapsfulla bref, och den medföljande inbjudningen. Företaget är utan tvifvel vackert och patriotiskt: men det synes mig ej fullt rättvist att det väsendteligen blifvit motiveradt på förfallet af vår inhemska Litteratur. Den är visserligen icke hvad den borde vara: men jemförelsevis till vår folkmängd och öfriga tillgångar torde klagomålen vara öfverdrifna. Åtminstone känner jag ingen period i Svenska Historien då vi på en gång haft flera eller ens så många utmärkta och äfven utomlands aktade namn att uppvisa. Deremot underskrifver jag villigt allt det onda som säges om vårt ömkeliga Tidningsväsende, som otvifvelaktigt för hvarje år mer och mer förvillar och förderfvar Nationen. Men detta har egenteligen ingen litterär sida. Publicisteriet är ett blott och bart näringsfång och vi äro längesen komna derhän att, som Leopold träffande sade, Allmänheten skrifver sjelf. Förhållandet är väl också i detta afseende nästan lika öfverallt i hela Europa, åtminstone der konstitutioner och tryckfrihet finnas. Orsakerna härtill ligga långt utom Litteraturens område; och jag tviflar att detta onda på något sätt kan afhjelpas genom den föreslagna planen. En *vettenskaplig* tidskrift är för den

större Allmänheten förlorad och kan i intet land, minst i Sverge, påräkna annat än en inskränkt publik: och hvad *LitteraturTidningen* angår så företer sig dervid det egna förhållandet att, i fall enligt planen alla bättre författare deri skola deltaga, Herrarne komme att recensera hvarandra, hvilket icke just torde vara det helsosammaste för Föreningens enighet. Skulle för den större Allmänhetens upplysning och rättelse något kunna uträttas så borde det väl rättare försökas genom en populär Tidskrift ungefärligen efter samma plan som Läsning i Blandade Ämnen: men äfven en sådan skulle i närvarande tider knappast kunna hålla stånd mot det olyckliga kannstöperiet och Aftonbladssqvallret som blifvit ett behof för den läsande pöbeln, som vid Riksdagarna är en lagstiftande och alltjemt en tongifvande.

Jag erkänner att jag alltid haft och har fördom emot alla slags CalmarUnioner i Litteraturen. Det synes mig ligga i sakens natur att all produktion måste vara enstaka, och att man svårligen kan hvarken forska eller dikta i bolag. Icke heller vet jag att en NationalLitteratur någonstädes uppkommit genom dylika actieteckningar och sammanskott för dagen. Har Litteraturen i Tyskland, Frankrike, England vunnit på de stående RecensionsInstituten, och är det något väsendtligt för menniskobildningen att hon alltjemt protokolleras? Har man land nog får man landtmätare: och är hos oss verkeligen ett sådant öfverflöd på productifkrafter i Vettenskap eller Vitterhet, att man nödvändigt bör sysselsätta dem med att bedömma hvad andra gjort, i stället för att efter förmåga göra någon ting sjelfva?

Förlåt dessa betänkligheter. Ingen skall vara gladare än jag om utgången visar att de äro ogrundade. De skulle icke ens hindra mig från att sjelf deltaga i försöket (tro-

ligtvis ett medel att få dem besannade) om min belägenhet på något sätt tilläte det. Men jag bär sedan länge döden i min högra sida, i lefvern, hvilket också kan vara lika godt som om jag bure den till venster. Jag är väl för närvarande fri för plågor, men det hör till naturen af en sådan sjukdom att aldrig vara säker för återfall, och i synnerhet att nedslå och förstämma ett redan förut ojemnt lynne. Bland de flera dietetiska föreskrifter som Afzelius förelagt mig är äfven en mera än Episcopal tanke- och sysslolöshet, hvilken af dem alla är den bittraste att efterlefva. Jag är död som författare och har väl egenteligen aldrig haft annat än ett skenlif, som dock nu mera äfven är utslocknadt. Det är derföre endast med önskningar jag kan understödja ett företag som åtminstone åsyftar ett godt ändamål, ehuru man kan tänka olika om medlen derför.

Jag bifogar de omskrifna 10 rdr. Huru gerna ville jag ej ge mera om jag vore mindre fattig!

Det gläder mig att vi således ha att förvänta en Samling af dina Skrifter, och jag hoppas, att du ej, som så mången annan, betraktar en dylik Samling såsom ett Testamente, för att en gång för alla göra dig af med Allmänheten. För min del ser det ut som jag i detta afseende skulle komma att dö ex intestato.

Helsa mycket till Geijer, Grubbe och Järta. Hvad kan vara anledningen att den först- och sistnämdes underskrifter saknas under Prospecten?

Lef väl, och tänk någon gång med godhet på

Din Vän

Es. Tegnér.

42. Till A. von Hartmansdorff.

Min HedersBror!

Min hustru ber helsa din och skickar henne följande Connoissement, under önskan att osten måtte vara god. Men den har legat öfver en månad i Carlshamn, hvarför hon fruktar att den kunnat taga mögel. Brist på sjölägenhet har vållat uppskofvet.

För egen del har jag åter varit sjuk af en flussfeber, hvarifrån jag likväl nu börjar repa mig, och hoppas i öfvermorgon sjelf kunna förrätta Gudstjensten och tala på Gustaf Adolfs dag, som är en vacker och värdig högtid. Gymnasisterna anställa, af egen ingifvelse, äfven en liten fest på eftermiddagen, hvarvid den äldste af dem håller en kort Oration, och jag skrifvit dem några verser att afsjunga. Förlåt att jag för dessa anstalter nu ej kan skrifva utförligare.

Vänskap och högaktning

Östrabo d. 3 Novbr. 1832.

Es. Tegnér.

43. Till O. Myhrman.

Östrabo d. 11 Nov. 1832.

Tack och heder, bästa Olof, för ditt sista bref. Jag skrifver nu mindre för egen räkning än på anmodan af 2:ne Fruar från Lund nemligen Fru Sommelius och Lindskog. De stå i borgen för Rentmästar Lindfors uppbörd, och Vederbörande ha begärt inteckning i all deras egendom för förbindelsens uppfyllande och derjemte yrkat renta för alla åren, hvilket blir en betydlig summa. Detta bestrides naturligtvis af Caventerne, då renteberäkning ej

lär vara vanlig i konkursmål: och på denna grund ha de äfven vunnit i första instansen. Men häröfver lära klagomål vara anförda i KammarRätten, på hvars afgörande målet således beror. Jag har väl sagt dem att du icke längre står qvar i KammarRätten; men de förmoda att du ännu har liaisoner derstädes och anhålla att du ville lägga ett godt ord till för dem hos Vederbörande, eller åtminstone säga dem till hvilken af dervarande Embetsmän de böra adressera sig. Som jag hoppas att detta bref ännu torde träffa dig i Stockholm, så anhåller jag att du ville låta mig veta hvad som i denna fråga kan vara att göra och hoppas. Något svar måste jag ge Gummorna hos hvilka jag från fordna dagar står i förbindelse. Ursäkta derföre att jag äfven på detta sätt besvärar.

Hvad Lars Gustaf angår så gör du Anna orätt om du tror att hon bidragit till förändringen af hans beslut. Det är helt och hållet pojkens eget fel och vankelmod, troligtvis äfven den föreställningen att man med vida mindre besvär blir Herre och Cavaljer till lands än till sjös. Sedan han passerat graderna och gjort mötet ville jag gerna skicka honom till Marieberg för att ta Topografiska Examen, för att slipa den råaste okunnigheten af honom. Men det lär upptaga flere år, blir mig mycket dyrt, och Gud må veta hvar jag skall få tillgångar härtill. Åtminstone kan jag under den tiden ingen ting afbetala på min skuld, som jag annars hade hoppats. Sjelfva hans knekteutstyrning kommer redan nu att kosta mig vackert. Gud nåde den fattige far hvars pojkar falla på denna lysande och föraktliga uselhet!

Det var ledsamt att du ej kunde skaffa någon station åt Brage, som är en beskedlig, pålitlig och ingalunda bortskämd yngling. Om han nödgas att gå sysslolös hos sin Stjuffader så är detta för hans framtid olyckligt. Att du

ej kunde emottaga honom sjelf finner jag föga underligt: men om du rekommenderade honom hos någon af dina bekanta till simpel kolskrifvare, så exponerade du dig ingalunda derigenom; ty gossen är väl enfaldig, men stilla, ärlig och pålitlig. Jag ber dig derföre att ännu en gång tänka härpå.

Här finnas ännu inga fixerade sädespriser, men markegången är satt till 7.22 bco således 2.10 mindre än i fjol. Detta anser jag billigt, ehuru jag fattig djefvul derigenom får omkring 1000 rdr bco mindre inkomst än i fjol; men man kan ej alltid påräkna sådana priser.

Göthilda går på sina sista ben. Gud låte det lyckas för henne med mindre plågor och äfventyr än sist. För egen del har jag väl icke haft någon vidare känning af min stora sjukdom, men en tid bortåt varit plågad af Rheumatism och flussfeber, hvarifrån jag dock nu är i det närmaste återställd. Men mager är jag blifven så att du knappast skulle känna igen mig.

Anna och öfriga anförvanter be hjertligast helsa genom

Din

redlige Vän

[*Es. Tegnér.*]

44. Till C. A. Agardh.

Östrabo d. 19 Novbr. 1832.

MkBror!

Jag tackar dig för ditt bref och för de herrliga raderna om Gustaf Adolf, som göra både dig och Akademien heder. Jag tillstyrker derföre att de, behörigen utvidgade, må tryckas. Jag höll också vid samma tillfälle här ett Tal i Domkyrkan och slutade det händelsevis med några ver-

ser som jag härhos bifogar. De äro obetydliga både till omfång och innehåll; men vill du likväl låta trycka dem efter ditt Tal, så har jag ingenting deremot. Endast kunna de icke utgifvas såsom hörande till Akademien, ännu mindre såsom representanter deraf. I ett förord kunde du ju nämna af hvad anledning de tillkommit, att du af mig begärt och erhållit dem till tryckning o. s. v. Härvid gör du likväl som dig bäst synes, och jag ber dig vara öfvertygad att jag ingalunda tar illa opp om de uteslutas. Hvad tryckningsort angår tror jag Lund passa bäst, der man nu trycker bättre än i Stockholm; och vill du ha några exemplar dit, så låter det sig göra med Pakettposten från Ystad, ty sjölägenhet är väl icke att påräkna vid denna årstid.

Öfver ditt InträdesTal tycker jag du bekymrar dig onödigtvis. Ingen förnuftig menniska kan begära att du öfver Fleming skall ha mycket att säga. Du är i detta afseende ungefär i samma belägenhet som Geijer; men han tog saken galamment och höll ett Tal som man väl kunde tro att salig Exc. Ramel sjelf författat. Gör som han. I öfrigt var Fleming ej sämre än de andra Excellenserna i vitterheten, skref lika så väl, deklamerade bättre, och var dessutom en vältänkande och rättskaffens man, älskad och värderad af alla som kände honom närmare, efter hvad trovärdigt folk berättat mig. Hvad vill du begära mera af hans stånd? Och hvad skola de arma djeflarna säga som en gång måste berömma D. D. Excellenser Mörner, Wetterstedt, Skjöldebrand, våra ofrälse Embets-Bröder Hag- och Enberg att förtiga? Gör dig derföre ej några öfverflödiga griller.

Beträffande Åkerhielm, så har jag visst ingenting emot honom. I Bråkenhjelmska saken dömdes med fullt iakttagande af former och lagparagrafer; och det var mitt eget

fel om jag trodde att ett Statsråd borde dömma efter andra grunder än en Kämnersrätt. Men detta är längesen glömdt å min sida. Till Å. har jag ej skrifvit derföre att jag ej haft något särskilt att säga honom, derför att jag i allmänhet skrifver ogerna, helst bref, och nu på ett år under min sjuklighet nästan afbrutit all brefväxling . . .

Hvad min helsa angår så har jag väl icke sedan i somras haft någon känning af min Gallsten, men deremot nu i flere vickor varit plågad af hemorrhoidalkrämpor, flusser och rheumatismer som komma och gå. Det svåraste är mitt lynne som är öfver vanligheten retligt, men derjemte förstämdt och nedslaget. Men hvad kan man också vänta sig, då man gått in i de höga latituderna, och passerat lifvets PolarCirkel vid 50 år?

Helsa din Svärmor att jag skrifvit till Myhrman rörande Lindforska processen. Han är likväl nu icke i Kammar-Rätten hvarifrån han tog afsked för mera än ett år sedan, och dessutom sällan i Stockholm, sedan han öfvertagit inseendet öfver de stora SkeboBruken i Roslagen, der han för det mesta vistas. Så snart jag får något svar från honom skall jag meddela det.

Helsa din familj, Bolmeer och Palm.

Vänskapsfullt

[*Es. Tegnér.*]

Hur har du gjort med Litteraturföreningen i Upsala? Jag har [betalt] mina 10 rdr, men ärligt sagt dem att jag aldrig vill delta[ga] i denna el. någon annan Tidning. Planen är ju dessutom alltför orimlig, Redaktörerna för många, och hela företaget måste falla inom ett år, eller också framsläpa ett ömkeligt lif som Svea. Hvarför kan Critiken vara så nödvändig i ett land som ännu knappast har någon Litteratur? Är här då ett sådant öfverflöd på för-

fattare att vi nödvändigt måste dra dem från sitt yrke för att skrifva Recensioner? Hade vi land, nog få vi landtmätare. Och sedan en Tidning med afhandlingar, liksom det icke vore emot Naturen att tänka eller dikta i Bolag! Med ett ord, jag hatar alla dylika CalmarUnioner i Litteraturen. —

Till Densamme. 45.

Östrabo d. 3 Decembr. 1832.

MkBror!

Du gör i min tanka orätt i att ej låta trycka ditt Tal. Att ett stycke deraf varit aftryckt i en Tidning, kan väl icke vara något skäl att supprimera det hela. Hvad åter angår att flere talat i samma ämne, så är detta troligtvis snarare ett skäl för än emot; ty bland de många är det troligtvis endast få som utgifvas, och ännu färre som förtjena någon publicitet. Hittills har jag icke sett något annat än Wallins, och det är ingalunda gjordt för att afskrämma dig. Bättre och innehållsrikare hoppas jag Geijers blir: dock fruktar jag han kommer att betrakta Gustaf Adolf väsendtligen som en Theologia Polemica, eller som en Martyr för Formula Concordiæ, som väl knappast förtjenar en sådan ära. I allt fall är han för dig ingen farlig Rival; och då vid detta tillfälle Upsala uppbjudit allt det bästa det har, är det fattigt om Lund skall säga alls intet, eller, hvad som är det samma, endast låta förnimma sig genom Bring. Den enda betänkligheten jag har är att tryckningen nu börjar bli väl sen, i synnerhet för Stockholmspubliken. Men om du skyndar kan du ändå få upp Exemplar till Julen.

Hvad verserna angår så vill jag icke låta införa dem i någon särskilt Tidning, kunde också i sådant fall ej gerna

förbigå Heimdall. De äro som en ranka hkn nödvändigt måste ha någon stam att stödja sig till. Annars må de gerna förvissna. Utger du ditt Tal, så kunde du på utsatt ställe inflicka hosgående rader:

— — — —

de äro stoft i Riddarholmens hvalf.
Vår tid är Minnets, tutar i hvart öra
hvad Fädren gjort och hvad vi *icke* göra.
Vi *tala* öfver hvad de *verkat* stort,
men våra egna verk har ingen sport.
Ser än från stjernorna den store Anden,
o må han vaka öfver Nordanlanden etc.

Att Lindfors blifvit Riddare har icke stått i någon Tidning. Var det Wasa- eller SvärdsOrden?

I går gafs här Komedi till förmån för Norrländingarna. Rappe och friherrinnan Wrede skola ha spelt bäst. Jag vågade mig icke opp för min helsa. Behållningen lär bli omkring 6 à 700 rdr bco. I morgon repeteras samma barmhertighetsverk för Lapparna. Våra Amatörer äro rätt beskedliga.

Från SkolRevisionen höres intet annat än dumheter. Det lär lyckas dem att lösa det beniga Problemet att neml. göra någon ting ännu galnare än stora Commitén. Bland andra genistreck omnämnes äfven det att ännu vidare inskränka lärotimmarna så att läsningen som knappast kommer att upptaga hälften af året, när man beräknar lärostunderna efter 1820 års Skolordning.

Helsa din familj, Bolmeer och Palm.

Vänskapsfullt

Tegnér.

*

Till J. F. af Lundblad. 46.

Östrabo d. 7 Dec. 1832.

MkBror!

De flere påminnelser jag i sommar och under hösten haft om min sjukdom, ehuru för det mesta i rheumatisk form, ha föranledt mig att alfvarsammare än förr tänka på en resa till Carlsbad nästkommande år. För att emedlertid häröfver kunna fatta något fast beslut och vidtaga nödiga preparativer för en sådan lång och kostsam resa, vänder jag mig till dig som af gammal vänskap ej lär neka att lemna mig de upplysningar jag i detta afseende kan behöfva. Var derföre god och svara mig på följande frågor:

1). Hvilken tid anser du lämpligast för en sådan resa? I afseende på det förestående prestmötet vore för mig lägligast att företaga den i medlet af Maj.

2). Huru lång tid kan åtgå till resan, räknad från Greifswald och skulle det mycket föröka kostnad och tidsspillan att ta återvägen öfver Leipzig, Halle, Göttingen och Köpenhamn.

3). Hvad kan resan kosta i skjuts och vivre under vägen, och på stället, der jag väl ej kunde vara under 3 vickor? Några dagar måste äfven afsättas för Berlin, Dresden och flere ställen. Beräkningen uppgöres säkrast i Hamburger Banco, eller Preussiskt Courant; ty för våra sedellappar är numera ingen beräkning möjlig.

4). Minskas kostnaden betydligt genom ressällskap, hvartill jag har flere i förslag, såsom Beskow, Abrh. Leijonhufvud, Wingård etc.

5). Skulle det mycket öka kostnaden att medföra dräng eller är man belåten med en Lohndiener på hvarje ställe. Betalningen för en sådan måste äfven ingå i resekostnaden.

Jag vet att du kan besvara dessa frågor. Gör det der-

före noggrant och uppriktigt, ty det vore högst oangenämt att på utrikes ort blifva strandsatt för pengar. Skulle icke du sjelf händelsevis befinna dig i det predikament att du äfven behöfde ommalas och således hade skäl att göra resan med? Detta vore utan tvifvel bästa ressällskapet för mig. Jag har glömt att fråga om choleran är i någon af de trakter som skola passeras?

Nyheterna från Sverge känner du af tidningar. Jag lyckönskar Gustaf II Adolf att vara död och således sluppit höra all den dumhet i vers [och] prosa som hans trogna folk utöst öfver hans stoft. Jag har äfven i min mån bidragit dertill, men är åtminstone så barmhärtig mot allmänheten att jag ej låter trycka förgängelsen, som de andra Embetsbröderna.

Från Stockholm talas nu mycket om Riksdag till våren. Vi äro så vana vid dylikt prat att nu mera ingen menniska aktar derpå. Frågan skulle väl egentligen bli om våra förträffliga financer: men de äro i allt fall urbota, och hvarken Judarna eller deras Messias vilja ha dem ordnade, emedan alltid något är att skackra på oredan.

De mina må väl och be hälsa. Göthilda har åter fått en flicka. Min vördnad för din Fru och helsningar till Mohnike.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

47. Till G. Billow.

Östrabo d. 9 December 1832.

MkBror.

Jag tackar dig först och främst för ditt vänskapsfulla men alltför korta besök i somras, sedermera för flere vänskapsfulla bref och slutligen för den välmenta gåfvan af

hamprepet, hvilket jag nu till din ära bär om halsen. Jag lemnar derhän huruvida det kommer af detta eller af iglar och andra medel som blifvit nyttjade mot min Rheumatism att jag nu på en tid varit fri för denna plåga som annars hela hösten ansatt mig. Läkarna tro att den, jemte flere hemorrhoidalkrämpor och tryckningar under bröstet stå i sammanhang med min olyckliga lefversjuka, och tillstyrka en resa till Carlsbad dit man vanligtvis förpassar dem man ej på annat sätt kan bli qvitt, för att sedermera, och när detta ej hjelper kunna med godt samvete förklara dem för obotliga. Jag har likväl ännu ej fattat något bestämdt beslut i detta afseende, men endast skrifvit till Tyskland för att få veta hvad en sådan resa kunde kosta. Att den med 149 sk kurs, och som troligtvis innan våren går upp till 200, blir dyr, är otvifvelaktigt, hvaremot nyttan är osäker.

Hvad säger man i din ort om denna vår financiella ställning och om de mångfaldiga hinder som af vederbörande läggas i vägen för Realisationen, hvilken onekligen genast kunde gå för sig så snart man endast hade säkerhet att utväxlingen finge börja när fullmäktige tillkännagåfve att de hade den föreskrifna proportionen mellan silfver och sedlar? Men det är just detta man icke vill; ty dels vinna vederbörande på oredan, som alltid ger något att schackra på, dels hoppas man att framdeles kunna realisera efter 96 sk, i fall Handelskonjunkturen skulle bli gynnande. Att man uppoffrar, ja demoraliserar landet för att få vingla litet längre, anses för likgiltigt. Men jag hoppas att vid nästa Riksdag ett mäktigt partie uppkommer som yrkar Realisation efter kurs för dagen, hvilken då genast kan verkställas; och går detta igenom så äro både Judarna och deras Messias narrade, hvilket Gud nådeligen förläne!

Här i Vexiö är sig allt temligen lika, efter hvad man säger mig, ty sjelf går jag sällan eller aldrig dit. Vi ha här som annorstädes firat Gustaf Adolfs fest; och jag lyckönskar verkeligen den store Kungen att vara död och begrafven, så att han ingen ting förnummit af all den dumhet i vers och prosa, hvarmed vi vanställt hans minne. Det är sant att jag också för min del, bidragit dertill; men jag är åtminstone så barmhärtig att jag ej gör allmänheten förtroende deraf. Wallin har icke varit så grannlaga. Af Geijers Tal hoppas jag dock något bättre, men fruktar endast att han betraktar Gustaf Adolf som en Theologia Polemica eller som en martyr för Formula Concordiæ, hvilken knappast förtjenar en sådan ära. —

Vår SkolRevision, som ej uträttar mera än Banko-Revisionen, lär i dessa dagar åtskiljas. Efter hvad jag hört vill det synas som skulle den lyckas att lösa det svåra problemet, som man annars ansett för oupplösligt, nemligen att göra något ännu galnare än den stora Commitén. Jag har dock endast ofullständiga underrättelser, och afbidar med otålighet det tryckta Betänkandet. —

Göthildas barnsäng gick denna gång hastigare och mindre plågsamt än förut; men deremot är hon efteråt vida sämre, och har för närvarande häftig feber, så att Anna ämnar vara hos henne i natt. Disa åter är rask, Christofer väntas hem till julen och Lars Gustaf är sysselsatt med att efter förmåga ruinera mig med sin Uniformsparure som kostar mer än både han och hela vårt försvarsverk är värdt.

Att här gifvits Spectakel af Amatörer för Norrländingarna är väl redan inberättadt. 7 à 800 rdr bco äro på detta sätt hopskrapade, en vacker summa för en så liten och obetydlig stad. Rappe och öfverstinnan Wrede skola i synnerhet utmärkt sig som Actörer. Sjelf vågade jag mig

icke opp, ty Representationen ges i en lada som icke är passande för Rheumatici, äfven om de ha rep om halsen.

Helsa hjertligen till Mormor, Eva, Augusta och öfriga hemmavarande, lycka till förestående jul och förgät ej alldeles

Din
redlige Vän
Es. Tegnér.

Till B. von Beskow. 48

Östrabo d. 13 Decbr. 1832.

MkBror!

Jag skulle, om icke gerna, likväl utan invändning skickat dig det begärda Talet, så framt det enda Exemplar jag har deraf, och som länge gått i lån häromkring, icke för närvarande befunne sig i Jönköping hos Abrah. Leijonhufvud, som lär ha insomnat vid dess studerande, och således är ursäktad att han qvarhållit det långt öfver den begärda tiden. Du förlorar likväl alldeles ingen ting derpå; ty jag kan på ära och tro, och utan allt pruderi försäkra dig att jag anser det såsom en af den obetydligaste Predikningar jag nånsin skrifvit. Hufvudsakligen var det historiskt; ty det fordrade ej så liten möda att öfvertyga Vexiö StadsFörsamling derom att den Gustaf Adolf hvarom nu var fråga verkeligen var en annan person än den för någon tid sedan afsatte Konungen som ännu lefver och lärer i Tyskland. Sedan jag gjort hvad jag kunnat för att behörigen utreda och inpregla detta, och hvarförutan jag i dessa konspirationstider kunde äfventyrat att liksom Bar. Vegesack och Düben bli stämd för högmålsbrott, bifogades några enfaldiga och efter mina åhörares fattningsgåfva lämpade anmärkningar om protestantisk fri-

21—221122. *Tegnér, Saml. skrifter. 7.*

het så för Stat som Kyrka, och om betydelsen af det Religionskrig Gustaf Adolf förde: allt likväl så trivialt och lätt fattligt som möjligt.

Om detta oaktadt Talet likväl väckt någon uppmärksamhet bland mina beskedliga Vexiöboer, så kommer detta otvifvelaktigt dels af deras förnöjsamhet i Gudi, dels äfven af den omständigheten att detta var första och troligtvis äfven sista gången jag talade från Predikstolen i Vexiö Domkyrka. Jag kan icke ens berömma mig af några mer eller mindre tydliga men underdåniga hänsyftningar på den store nu lefvande Hjelten, mot vilken Gustaf Adolf sjelf var en skolgosse eller cadett, och som, bland andra storverk, äfven låtit föra RiksBanéret — i grafven. Tvertom tillades ett och annat om Svenska folkets belägenhet för närvarande och dess utsigter för framtiden, jemförelsevis mot förr, som näppeligen skulle gillas af Crusenstolpe. Med ett ord, det hela var en sådan obetydlighet att jag skulle blygas derför, om jag ej långt före detta föresatt mig att aldrig blygas för hvad jag säger i kyrkan. Till bekräftelse härpå, och för att öfvertyga dig att jag icke af någon högfärdig modesti vill mystifiera, skickar jag dig hvad jag har af Corpus delicti, nemligen några verser hvarmed jag slutade. När Poësien utfallit sålunda, så kan du sluta till hur det gått med Prosan. —

Då Realisationen går så trögt i Banken, är det ändå en tröst att den tagit en sådan fart i Svenska Akademien, som alltjemt håller luckan öppen. Fyra pris på en gång, det är något sällsynt, och bevisar på hvad höjd vår vitterhet står. När dessa nu i sinom tid ynglat af sig 4 Recensioner i Litteraturföreningens Tidning, så vill jag fråga, huru man i vår tid kan klaga öfver brist på Poësi och Critik, hvilka som bekant är alltid följas åt.

Det gläder mig hjertligen att du återvunnit helsa och

lynne. Ingendera vill återvända hos mig. Hela hösten har jag varit plågad af rheumatiska och hemorrhoidaliska åkommor, dem Doctorerna dock anse stå i sammanhang med min lefversjuka. I synnerhet lider humöret genom en nedslagenhet och ofta af en bitterhet som fordom var mig okänd. Visserligen kan man ej vänta sig mycken glädje när man, som jag, seglat in i de högre Latituderna och passerat PolarCirkeln af lifvet: men det fördubblar obehaget att veta eller åtminstone tro att detta förhållande väsendtligen har sin grund i en fysisk åkomma. Jag tänker derföre allvarsamt på en resa till Carlsbad i Maj, och har skrifvit till Lundblad för att få en pris courant på resekostnaderna. Det är klart att dessa bli betydliga med 147 rdr kurs hvilken troligtvis inom våren är uppskrufvad till 200, så framt ingen olycka drabbar Judarna och deras Messias. Både för nöje och för hushållnings skull önskar jag mig ressällskap, och underställer huruvida du icke skulle vara benägen att nästa år fullfölja den resa som i somras blef afbruten. Om vi voro flere kunde väl kostnaden ej bli betydligt större än att bevista Tvättstugorna i Strömstad eller Varberg, och sedermera stryka omkring på inhemska landsvägar. På kostnaden behöfver dessutom du göra mindre afseende än jag, helst du har en säker fordran i TheaterCassan. Så snart jag derföre fått svar från Lundblad skrifver jag dig vidare till härom, så framt du ej på förhand ger bestämdt afslag. Det är möjligt att Leijonhufvud och Wingård äfven gjorde sällskap. Den sistnämnde är plågad af en smula spetälska, troligtvis föranledd af några orthodoxa stockningar som satt sig i huden.

Huru lefver Brinkman eller lefver han verkligen? Jag har ej hört af honom på snart ett år, och är likväl den som skref sednast.

Min äldsta dotter har åter fått en flicka, men derefter varit och är ännu rätt dålig, och sängliggande mellan lakan. De öfriga må väl. Lars Gustaf har blifvit Fändrik och Christopher har hopp att få Conrectorstjensten i Malmö, hvilket han anser för en stor befordran.

Helsning till din Fru, Byström och öfriga bekanta.

Din
Vän
Es. Tegnér.

49. Till C. F. af Wingård.

Östrabo d. 23 December 1832.

MkBror!

Innan året går ner bör man uppgöra sina räkningar; och jag finner dervid att jag efter vanligheten är på rest hos dig i brefväg, liksom hos alla mina andra vänner och bekanta. Ditt sista bref är af d. 29 Novbr, och äfven det — förskottsvis kommit mig tillhanda. Men du går icke till doms med din tjenare, hvilket också föga skulle gagna, då han i denna väg, som i flere, är hardt när insolvent.

Jag bör börja med att tacka både för brefvet och den öfversända Predikan. Den är i ditt vanliga manér, egen, sammanträngd, eftertrycklig. En smula mer *latitud* och utvickling tror jag dock ej skulle skadat, helst från predikstolen, utan att du derför blifvit ansedd som *latitudinarius.* Wallins Tal klandrades temligen allmänt i Stockholm, och detta skulle egenteligen ha rekommenderat det hos mig: men jag måste erkänna att det ingalunda är bland hans bästa. Jag har ofta märkt att sjelfva ämnets vigt och betydenhet stundom förlamar Talaren som känner

sig nedtryckt af dess storhet och just derigenom gör sin sak sämre än annars vid mindre betydande och anspråkslösare tillfällen. Dessutom är W. tyvärr alltjemt sjuklig och förstämd af sina husliga olyckor, och då mattas äfven de starkaste örnevingar. Af Geijers Tal väntar jag mig mera, men fruktar endast att han för mycket betraktar sin hjelte som en Theologia Polemica, och gör honom till Martyr för Formula Concordiæ, som knappast förtjenar en sådan ära. Gustaf Adolfs Tyska fälttåg ha visserligen en *religiös* betydelse, men icke derföre en *theologisk*. Det var icke för Tron, i Kyrkans mening, utan för Trons och Tankens frihet i allmänhet som han föll, för den ledande Idén i Protestantismen, som är en fortgående Evolution, och just derigenom skiljer sig från den afslutade och förstenade Catholicismen. Med ett ord, han stridde för Andens frihet, icke för dess *symboliska* tvång, icke heller för några mer eller mindre likgiltiga, mer eller mindre omtvistade Skolformler, med hvilka de Skriftlärde i alla tider kastat boll sinsemellan. — Härmed har jag äfven antydt det väsendtliga innehållet af mitt Tal, när jag undatar det historiska deraf, som ej kunde förbigås, helst det fordrades någon möda för att öfvertyga Vexiöboerna att den Gustaf Adolf som nu omtalas var en annan person än den sist afsatte Konungen. Jag aktade äfven för egen del nödigt att insistera härpå, i dessa Conspirationstider, och för att icke bli misstänkt för högmålsbrott. I öfrigt var jag nödsakad att tala då Domprosten var borta och jag ej gerna kunde lemna en sådan dag handlöst åt hans Adjunkt; men jag låter ej trycka Talet, dels för dess obetydlighet, dels äfven derföre att jag aldrig vill ge ut något homiletiskt, emedan jag vet att jag derför saknar allt anlag. Jag bifogar emedlertid några versar hvarmed jag slutade Talet. När Poësien ej utfallit bättre kan du väl

sluta huru Prosan varit. Det bästa i hela vår högtid var hvad Gymnasiiungdomen, utan all främmande impuls, gjorde: deras fest var rätt smånätt och anspråkslös och verkade fördelaktigt både på stadboar och landtherrskaper som i myckenhet inkommit.

Hur gör du med Norrlänningarna i ditt Stift? Här ha vi i Cirkulär låtit utgå en tiggelista för dem, i säd eller pengar. Någon spannemål torde väl på detta sätt kunna samlas, men huru skola vi få den, först till sjöstäderna och sedan till Norrland då vi, liksom Arkadierna, lefva i ett centralland? Landshöfdingen har tillställt ett Spektakel af Amatörer här i Vexiö som gaf 6 á 700 rdr bco som är vackert nog för en så liten stad. Jag vågade mig för sjuklighet ej opp på komedien, och har förlorat derpå; ty det försäkras allmänt att i synnerhet en Friherrinna spelte sin rôle i den *förställda Enfaldigheten* (hvilket var Piecens namn) lika lyckligt som fordomdags då hon stod brud.

Af Tidningarna ser jag att du ingått i den stora Commitén igen, nemligen LitteraturFöreningen. Jag har vägrat, dels för min sjuklighet, dels äfven derföre att jag har föga förtroende för dylika *CalmarUnioner* i Litteraturen. Hvad skulle jag också göra der? Recensioner skrifver jag icke, sedan salig Hammarskölds tid; och Vettenskapsman är jag ej heller. Poësie, i fall jag skrifver någon, går ej in i Tidskriftens plan, åtminstone blott som ett πάρεργον. Väl har jag under de sednare åren studerat allehanda Theologi, men är långt ifrån att ha hvarken kallelse eller förmåga att deri uppträda som författare. Behöfves verkeligen en LitteraturTidning med så stor apparat i vårt land? För vitterheten hade vi Heimdal, som visserligen berömde för mycket, men hvars artiklar i öfrigt förrådde både kunskap och talang. För det egentligt vettenskapliga utkomma få verk af betydenhet, och när det sker skaffar sig den till

hvars fack de höra boken sjelf och recenserar henne i sin studerkammare. Den ofantliga pluraliteten af allmänheten läser ej boken, mindre recensionen deröfver, huru väl den ock må vara skrifven. Hvad vi behöfva är en Litteratur, icke ett RecensionsInstitut. Ha vi land, nog få vi landtmätare. Är det välbetänkt att, i ett land med så få författare och så obetydliga uppmuntringar att bli det, locka dessa ifrån sitt yrke in i Recensenthopen? Det är helt annat i England och Frankrike. Arbetets fördelning gäller der, äfven i detta afseende, och Recensenterna utgöra der en egen, från de egentliga författarne afskild Kast, en fraction af publicister, men hvilka äfven så litet äro practiska Litteratörer, som de politiska Tidningsskrifvarna äro Statsmän. I Tyskland deremot äro begge handtverken förenade i samma person, och detta anser jag just som en av de väsendtligaste orsakerna till Tyska Litteraturens förfall och dess olycksaliga mångskrifveri. Huru skall det dessutom gå i längden då, efter den uppgifna planen, författarne komma att recensera hvarandra, som blir nödvändigt då nästan hela personalen af Litteratörer är indragen i Föreningen? Och huru blir det möjligt att bibehålla, jag vill ej säga fred, men någon slags enhet i åsigter bland *»sjuttio uttolkare»* (οἱ ἑβδομηκοντα) som redan utgör Medarbetarnes antal? — Mindre betänkligheter skulle jag ha i afseende på Tidskriften. Dock får jag anmärka tvegehanda: 1) att det är mot naturen både att dikta och att tänka i bolag, och att all litterär duglighet gerna plär vara *μονογενης*, 2) att efter allt utseende den vettenskapliga grundligheten kommer att förqväfva populariteten så i recensioner som afhandlingar, helst då bruket nu är att man ej kan yttra sig t. ex. öfver ett Epigram, utan att förutskicka en construction af Konsten i allmänhet och Poësien i synnerhet (Ledæ orditur ab ovo). Hvad populär

sida ha dessutom Chemi, Medicin, Juridik, Geometri m. fl. representerade bland sjelfva Redaktörerna? En sådan Tidskrift som Läsning i Blandade Ämnen skulle visserligen stifta godt: men dertill finner jag i den närvarande Föreningen inga eller åtminstone allt för få Elementer. Jag fruktar vi få blott en fortsättning av Svea, som hade sin förtjenst för abstracta Vettenskapsmän, men verkade ingenting på Allmänheten för hvilken den egenteligen icke var till. Tempus dabit. —

Från Riksdagen begär jag bestämdt förskoning, som jag hoppas beviljas mig, då frågan der väsendtligen blir om Financerna hvaraf jag förstår lika så litet som Revisorer och Bankofullmäktige. För öfrigt är jag öfvertygad att Ständerna endast sammankallas för ett sken skuld, och för att uppleta några nya hinder mot en myntreglering som skulle afhjelpa oredan, hvaraf Vederbörande finna sig väl, och som alltid ger något att förtjena åt Schackerjudarna, döpta eller omskurna. På den närvarande ställningen är ju egenteligen ingen som lider, utom Svenska folket, och hvad betyder det mot några få enskiltas vinningslystnad, mit allergnädigstem Privilegio? — Deremot inser jag icke huru du, som v. Taleman, skulle kunna undvika resan. Jag kan skylla på min gallsjuka, den man ej behöfver föra med sig till Riksdagen, emedan hon der lätteligen kan förvärfvas, och egenteligen hör till Riksdagsordningen. Men en smula spetälska passar ej illa för Herrar Mensales. Jag ser alltså icke hur du skall kunna undandraga dig. Blir Riksdagen, som man tror, ej förr än i October el. November, så har du ändå tid både att resa och dricka brunn.

På en resa nemligen till Carlsbad, tänker jag nu också allvarsamt. Hela hösten har jag varit ansatt af rheumatism och hemorrhoidalplågor som Läkarna tro stå i samman-

hang med min lefversjuka, och tillstyrka deremot Böhmiska Baden. Jag har också skrifvit till Tyskland för att få ett ungefärligt kostnadsförslag. Att det blir dyrt förstås af sig sjelf, helst med 150 sk. kurs eller däröfver; men jag har ännu ej fått svar. Blir jag i stånd att anskaffa tillgångar tror jag att jag reser. I annat fall får jag bli hemma, och blir kanske ej sämre deraf. Att bevista Tvättstugorna i Varberg eller Strömstad har jag ingen lust. Jag måste göra väsendtligt afseende på kostnaden och önskar derföre ressällskap. Ju flere vi blefve, ju mindre vore depensen. Det är möjligt att jag kunde narra Beskow att följa med, kanske äfven Abrah. Leijonhufvud. Med dig ville jag försöka det samma. Vid medlet eller slutet af Maj borde resan företagas. Men härom framdeles, så snart jag fått priscouranten från Tyskland.

Angående SkolRevisionen vet jag föga bestämdt. Elmgren ligger hos sin svåger, Rogberg, i Upsala och är ännu ej hemkommen. Efter hvad jag hört lär mycket bli att anmärka t. ex. att Latin i allmänhet skall vara nedsatt till 8 timmar i veckan; Historia och Geografi upphöjd till 6, Sång och Gymnastik inberäknade i veckans 32 timmar, hvilket är det samma som en förlängning af de redan alltför långa ferierna. Sådana ferier som våra finnes icke i Europa. I Danmark, Preussen, Beyern, Würtemberg, hvars Skolordningar jag känner, läs[es] 46 veckor om året, hos oss vanligen 30, således mer än 1/3 mi[ndre]. Derföre äro också deras Gymnasister bildade och fullfärd[iga] Studentämnen då våra i allmänhet ej duga till annat [än] StatsRåd och Excellenser. Men härom mera en annan g[ång].

Lycka till julen, till det slutande året och det kommande! Måtte det göra oss friskare, bättre, ädlare, i fall vi lefva; och om vi dö, måtte det ge oss ett tillfridsställande svar

på allehanda *Supranaturalistiska* frågor, hvarom vi nu, så Biskopar vi äro, egenteligen veta ingenting.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

Helsa Fru Dunckel, men icke hennes Man.

50. Till A. von Hartmansdorff.

Min Högtärade Bror!

Innan året gått alldeles ner anser jag mig böra, för det kommande, expectorera mig i afseende på flere angelägenheter som dels röra Stiftet, dels mig personligen.

Rector Scholæ härstädes, Professor Lundelius som i 27 år tjent vid Läroverket, ämnar att söka Fellingsbro Pastorat så framt han derom kunde göra sig något hopp. Att han ej gör synnerligt gagn i Skolan, utom för disciplinen der han är exemplarisk, och att Rektorsklassen under hans ledning aldrig blir i litterärt afseende hvad den borde, den medlande enheten mellan Skola och Gymnasium, kan man säga utan att göra honom orätt. Deremot har han flere gåfvor som kunde göra honom nyttig vid vården af ett större pastorat, mycken verksamhet, ordningsanda och practiskt sinne, med ett ord allt som hör till Embetets *yttre* sida, som ej heller är att förakta, men ofta saknas hos egenteligen Lärde och Litteratörer. Jag har hört att Dr. Nibelius i Vesterås och Profess. Bring i Lund ämnat söka. Deras litterära öfverlägsenhet kan ej bestridas; men förlåt mig ändå mitt förord för Lundelius såsom gammal, kanske alltför gammal Skollärare, men ett Pastorsämne hvarpå ännu kunde slitas i tio år utan att Församlingen vanvårdades. Ingenting är olyckligare än för gamla och utsläpade Lärare, helst vid

Elementarverken; och hvarje vän af Uppfostringsverket tackar dig i sitt hjerta för den omsättning af Lärarepersonal som du hittills befordrat och som mer än allt annat kan hålla undervisningen vid friskt lif. —

Dernäst bör jag nämna att jag, vid utnämnande af Lector i Hebr. och Grekiska, blifvit öfverröstad med 4 röster mot 3. Jag förutser klagomål och bifogar derföre på förhand mitt anförande till Protokollet i frågan, som upptager de skäl hvarpå jag föredragit Tullberg för Melander. De äro alla hämtade från Skolordningens, i min tanka, tydliga föreskrifter. Jag vill ej vidröra alla de småkonster som blifvit satta i verket för att åstadkomma pluraliteten och föranleda målets uppskjutande till dess en frånvarande ledamot, om hvars tänkesätt man på förhand gjort sig underrättad, hunnit återkomma, och genom sin röst ge utslag i saken. Jag lemnar äfven derhän huruvida det företräde man lemnat Melander grundar sig på någon verklig öfvertygelse om hans större skicklighet, och icke snarare på en missförstådd consideration för hans blifvande Svärfar, HospitalsFöreståndaren Lund, som också är en hedersman, hvilket jag villigt erkänner, men som dock ej tyckes mig vara någon befordringsgåfva, och ej heller böra erkännas på bekostnad af en annans bättre rätt. Men jag måste endast fästa uppmärksamheten derpå att pluraliteten föredragit Melander på den grund att han skall vara sin medsökande öfverlägsen i Grekiskan. Denna öfverlägsenhet är nu likväl, som Handlingarna utvisa, icke på något sätt documenterad, och kan ej heller vara det af det skäl att hon — icke finnes. Såsom f. d. Professor i Grekiskan tilltror jag mig naturligtvis något omdöme häri, äfven företrädesvis för pluraliteten, bland hvilka ingen enda gjort denna Vettenskapsdel till hufvudsak. Min öfvertygelse häri är, på tro och heder, den att i Grekiskan hvarken Tullberg eller Me-

lander ha mer än goda och fullgiltiga Magisterskunskaper, tillräckliga likväl att till en början förestå tjensten, men för framtiden i behof af mycken utvidgning, synnerligast om Lectionen skulle bli uteslutande Grekisk, som den nu icke är, ej heller, enligt lag, får som sådan betraktas. Hade den föregifna öfverlägsenheten, om äfven ej fulltygad genom akadem. bevis, verkeligen funnits hos M. så hade jag visserligen varit benägen att advocera mot Skolordningen, liksom de andra, dels derföre att Grekiskan är relatift vigtigare, dels äfven derföre att M. är GymnasiiAdjunkt och en hvar bör hjelpa de sina, när det låter förena sig med billighet och ej motsäges af tydlig lag. Nu åter var förhållandet annorlunda, och jag kunde ej grunda mitt Votum på ett företräde som jag visste var uppdiktadt. Det kan väl anses förargeligt att bli öfverröstad i det som man vet med sig att man förstår bättre än de andra; men man bör lemna en hvar sin öfvertygelse; (förutsatt neml. att den verkeligen finnes) och det är således icke af detta skäl som jag önskar att utnämningen ändras, utan för den heliga rättvisans skuld, hvarförutan hvarken högt eller lågt kan bestå, hvarken Stat eller Läroverk.

Från den förestående Riksdagen anhåller jag på det högsta att bli förskonad. Det är visserligen både en medborgerlig pligt i allmänhet, och särskilt en Embetspligt för mig att ej undandraga sig dylika öfverläggningar. Men dels kommer denna Riksdag naturligtvis att uteslutande angå Financerna, hvaraf jag icke förstår det ringaste och således är alldeles öfverflödig, då Voteringsmaschiner i allt fall ej saknas, dels fordrar min helsa en diet som är alldeles oförenlig med lefnadssättet i Stockholm. Jag ber dig derföre på det enträgnaste att understödja min permissionsansökan, den jag naturligtvis ej inskickar förr än Riksdagskallelsen kommer. Förut torde jag dock nöd-

sakas begära permission för en resa till Carlsbad, den Läkarne påyrka, så framt jag nemligen kan åstadkomma pengar till en så dyr färd som ej lär aflöpa under 1000 rdr bco.

Lycka till det kommande året. Fortfar som hittills med nit, med oafbrutet sammanhang, med ärligt uppsåt, med oböjlig rättvisa. Då tacka vi dig alla, ehuru vi möjligtvis i en och annan theoretisk fråga kunna tänka olika. Hvad mig angår så hoppas jag föga att se årets slut. Skulle jag gå bort, så tänk på de mina, efter hvad jag förr bedt dig. Min vördnad för din Fru.

Vänskap och högaktning

Östrabo d. 30 Decbr. 1832. *Es. Tegnér.*

Huru lider det med frågan om sammanbyggnad af Qvenneberga och Hjortsberga kyrkor?

Till H. C. Andersen. 51.

Östrabo d. 31 Decembr. 1832.

För icke längesedan har jag haft nöjet att emottaga det bref hvarmed De hedrat mig. Då detta är af d. 15 October måtte det ha gjort vidlyftiga omvägar innan det hunnit fram. I anledning häraf bör jag nämna att säkraste adressen till mig från Köpenhamn är på Malmö, der min äldste son är Conrector, och fortskaffar säkrast hvad mina Danska vänner ha den godheten att skicka mig. Jag kan ej tacka som jag bör för det vänskapsfulla brefvet och de bifogade dikterna. Det förstnämnda visar mig ett förtroende som jag vet att värdera; och de sednare tillkännage anlag som, en gång concentrerade, otvifvelaktigt komma att hedra sitt land. På ena sidan är det glädjefullt att se

Sångens förkofran och utbildning hos ett beslägtadt folk som diktar i ett Nordiskt språk, liksom man gläder sig åt sina anförvandters framgång. Men på den andra är också jemförelsen förödmjukande för oss Svenskar, som hvarken i poëtiskt omfång eller värde kunna jemföra oss med våra närmaste stamförvandter, och endast ha en smula Lyrik att bjuda på. De stora poëtiska gåfvorna äro visserligen alltid *Nådegåfvor*, Anden ger dem när och så ofta eller sällan han vill, de äro följakteligen tillfälliga och kunna icke beräknas, äfvenså litet som lyckan eller himmelens öfriga skänker. Men det saknas ej heller hos oss goda, stundom stora anlag: men olyckan är den att det oftast stadnar vid anlaget, och de flesta utaf oss tröttna vid början af sin bana. Det ligger en orolig drift i Svenska Naturen att börja mycket och fullända litet. Yttre retningsmedel saknas också, i brist på bildad allmänhet; och den uppmuntran som kommer från Styrelsens sida skadar mera än den gagnar, då den vanligtvis består deri att utmärktare författare dragas från sitt egentliga yrke, behängas med stjernor och band, och anställas som Embetsmän i Stat eller Kyrka, hvarigenom det för de fleste blir omöjligt att föra ett rent litterärt lif. På detta sätt är vår Litteratur ingalunda hvad den borde, icke ens hvad den kunde vara, och våra Grannar vestansunds med samma bildningsmedel men mindre folkmängd än vi gå långt framför oss, icke blott inför Norden utan äfven inför Europa. För enskild del räknar jag mig knappast längre bland mitt lands Litteratörer. En svår sjukdom, Gallsten, som större delen af året hållit mig vid sängen, nedböjer icke blott kroppen utan äfven sinnet och förtager all lefnadslust. Läkarne tillstyrka mig att begagna Böhmiska baden; men det är en både lång och dyr resa, och jag anser för bättre att dö i mitt eget land, der det åtminstone sker för bättre pris.

Men äfven mitt nedböjda sinne fägnar sig ännu åt Nordisk sång och bildning och helsar med broderlig glädje uppstigande namn på vår Skandinaviska himmel. Jag ber mycket helsa Oehlenschläger, hvars husliga bekymmer jag hört omtalas och hjertligt beklagar. Likaledes anhåller jag att göras påmint hos mina andra Köpenhamnsbekanta, Müller, Mynster, Möller, Clausen, Finn Magnusson m. fl.

Vänskap och högaktning

Es. Tegnér.

Till C. M. Westdahl. 52.

[Odaterat; trol. från slutet af 1832.]

Välärevördige och Höglärde Herr Magister.

Jag är Herr Magistern mycket förbunden för underrettelserna om Ljungquist, ehuru obehagliga de i sig sjelf voro. Från dem som det närmare ålåge att lemna mig dylika får jag sällan eller aldrig emottaga några, det må nu vara af likgiltighet för saken, eller af en falsk grannlagenhet mot Embetsbröder, som de facto upphört att vara det ifrån den stund de vanhedra Ståndet.

Att låta Häradsprosten varna L. anser jag föga båtande. Jag har föredragit att tillskrifva honom sjelf med tillkännagifvande att detta är min *sista* enskilta varning, och att han vid första recidif ovägerligen inkallas till Consistorium. Jag har äfven försäkrat honom att jag genast och af säker hand blir underrättad om hans uppförande. I detta afseende litar jag på Herr Magisterns verksamhet och hederskänsla; men att jag hvarken för L. eller någon annan nämner Hr Magisterns namn, förstås af sig sjelf.

Det vore lyckligt om vi vid ett blifvande Prestmöte kunde förena oss om några allmänna åtgärder mot fylle-

riet. Så länge likväl husbehofsbränningen och en dymedelst lättad tillgång på bränvin för allmogen får fortfara, fruktar jag att all åtgärd är fåfäng. Möjligtvis blir jag nödsakad att i Maj för min helsa göra en resa till Carlsbad, och i detta fall kan intet Prestmöte bli före September. Vi ha således god besinningstid, och det skulle glädja mig att emedlertid få del af Hr Magisterns tankar.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

*

53. Till N. Lidén.

Östrabo d. 6 Januari 1833.

MkBror!

Jag kan icke minnas när jag sednast skref dig till; men längesedan måste det vara efter vanligheten, och äfven mer än vanligt ty du vet att jag haft och till en del ännu har svårt förfall. Min sjukdom är mindre vanlig, nemligen Gallsten som bildas i lefvern, förenad med hemorrhoidalkrämpor. Den är icke så plågsam som Njursten, med hvilken den ej heller är beslägtad, ty stenen är endast stelnad galle, och den går genom gallblåsan in i Tarmkanalen, då också plågorna kännas mest; men den verkar betydligt på lynnet till nedslagenhet och förstämning, och lemnar liksom alla stenplågor aldrig någon säkerhet för återfall, då orsakerna till stenens bildning äro organiska och således alljemt fortfara. Sedan Juli månad har jag likväl ej haft något häftigare anfall, men väl ofta svårare eller lindrigare känningar i lefvern och underlifvet i allmänhet. Af Medikamenter föreskrifves föga, men i synnerhet sträng diet och rörelse i fria luften. Såsom verksammast påyrkas likväl en resa till Carlsbad i Böhmen, hvars vatten beröm-

mes mot alla sjukdomar i underlifvet. En sådan resa, som borde företagas i Maj, är likväl med vår nuvarande kurs ganska dyr, och jag kunde ej göra den under 1000 à 1100 rdr bco. Detta är en stor summa för mig, resan i Tyskland är särskilt obehaglig för mig som ej tål folket, och nyttan åtminstone osäker. Äfven gör Prestmötet som jag i fjol måste uppskjuta och som jag derföre gerna i år, och före Riksdagen ville skilja mig vid ett hinder. Af dessa skäl anser jag nästan för bäst att dö i sitt eget land, der det åtminstone sker för bättre köp: dock har jag ej ännu tagit något bestämdt beslut i denna väg.

Hvad de mina angår så känner du redan att Göthilda åter fått en flicka, men Disa är alltjemt i sitt förra skick. Christofer som är hemma under julen reser om några dagar åter till sitt Vicariat såsom Conrector i Malmö. Han har hopp att få tjensten, hvarföre han i nästa månad skall speciminera. Lönen dervid är för närvarande 150 tr korn, men blir efter nya regleringen framdeles nedsatt till 110. Som ungkarl bör han dock i det närmaste kunna lefva derpå; och som han är ordentlig och hushållsaktig hoppas jag för framtiden att slippa någon betydlig omkostnad för honom. Deremot gör mig Lars Gustaf med sin olyckliga knektsjuka vida mer både bekymmer och omkostnad. Han har ledsnat vid sjölifvet, väl mest af den orsak att man der ej kommer fram utan kunskaper, hvaremot okunnigheten trifves och meriterar bland Landtofficerarne. Jag har derföre måst låta honom gå in som Fändrik på härvarande Regemente, och han reser i dessa dagar till Christianstad för att passera Graderna. Förflutna året har han kostat mig 11 à 1200 rdr rgs, och hans utsigter för framtiden äro så inskränkta som möjligt: men hvad betyder sådant för en tanklös pojke, endast han får vara grann och slipper att göra något? Så länge jag får lefva

kan han ha föda och Galoner här hemma; men hur skall det gå sedermera, då han ingen ting lärt och hvarken har adelig sköld, eller höga rekommendationer eller förmögenhet? Med ett ord, jag är rätt bekymrad för honom, när jag en gång faller ifrån som troligtvis icke kan dröja länge. Olof Myhrman har åtagit sig att i sådant fall utreda mitt bo. Jag hoppas väl att der icke blir någon balans, utan att en hvar får ärligt ut sitt, och att äfven min hustru har oafkortadt qvar sin andel i Rämen hvarpå hon kan lefva tarfligt: men för barnen blir föga eller intet öfver, och deras fädernearf blir det vanliga inom vårt Stånd, fattigdom och bekymmer. I sig sjelf är detta ingen olycka när man är van dervid, och ej väntat sig annat, samt i öfrigt har någon arbetslust och duglighet. Jag är också obekymrad för de tre äldsta Barnen: men för den yngste förutser jag en mörk framtid. Mången Prest har dock sämre utsigter för de sina, och jag bör tacka Gud att det icke är värre än det är.

Här på orten ha vi ej haft någon sommar på flere år utan en fortgående höst. Vinter finnes ej heller, utan regn blandadt med litet barfrost och ständigt menföre. Grödan har blifvit medelmåttig till quantitet, men dålig till qualitet genom det oupphörliga regnet. Potäterna ha för det mesta slagit felt. Likväl är Markegången endast 7.22 bco, som äfven för närvarande är öfver gångbara priset, som dock otvifvelaktigt stiger till våren, sedan Bränvinspannorna agerat ut. Emedlertid går min lön härigenom till 2000 rdr rgs mindre än i fjol; men man kan ej alltid vänta sig hunger och dyr tid.

Huru är det med Gumman? Man har sagt mig att hon förlorat allt minne och medvetande, hvarföre jag ej heller velat skrifva henne till; men helsa henne på det hjertligaste i fall hon ännu är i stånd att fatta en helsning.

Jag hade glädt mig åt hoppet att Esse Magnus skulle bli Notarius i Carlstad och härföre planerat så mycket jag kunnat, då han oförmodadt afstod från sin ansökan; ty han kan ej förmå sig att afstå fran svältkuren i det Sodom-Abdera som heter Stockholm, och trifves endast i hoftrappor och silkesstrumpor: en lumpen och för mig obegriplig passion. Min Brorson Elof är här öfver julen och reser ner med Christofer. Han duger föga till läskarl, dock hoppas jag han kan bli Magister och sedan Prest för att sedermera släppas i bete på Ståndets allmänning.

Anna skall just nu på en Bal med sina begge döttrar, men skrifver med första till Anna Lisa, den jag emedlertid ber helsa på det hjertligaste. Hur är det med Barnen?

Lycka på det nya året, helsa och trefnad bättre än jag.

Din

Vän

Es. Tegnér.

*

Till S. J. Hedborn. 54.

Östrabo d. 10 Januari 1833.

MkBror!

Jag har dröjt att besvara din vänskapsfulla skrifvelse för att kunna meddela någon underrättelse rörande Subscriptionen å dina arbeten. Men när jag emottog brefvet hade listan redan genom Notarien blifvit expedierad i Stiftet jemte flere andra. För ingenting fruktar härvarande Presterskap så mycket som för att köpa böcker, om icke tilläfventyrs för att läsa dem; och är dertill frågan om Poësie så är obenägenheten allmän. Jag blygdes å Ståndets vägnar när Notarien sade mig att endast 6 namn blifvit tecknade. Var god och skrif mitt såsom det sjunde.

Hela Sommaren och större delen af hösten har jag va-

rit sjuk af en åkomma i lefvern som öfvergått till Gallsten. Med ett sådant ondt är man aldrig säker för recidif, och Läkarne tillstyrka mig att besöka Carlsbad. Det är en lång och dyr resa, helst med nuvarande kurs som väl ej heller lär falla till sommarn, så vida Judarna, både i omskärelsen och i förhuden, kunna upprätthålla den. Resultatet är dessutom ganska tvetydigt och det torde vara bättre att dö i sitt eget land, der det åtminstone kan ske för bättre köp. Jag har dessutom det uppskjutna Prestmötet på mig, och har af dessa skäl ännu ej kunnat taga mitt beslut.

Det skall fägna mig att få läsa dina Skrifter, hvilka, så vidt jag känner dem, alltid haft en egen och bestämd karakter af okonstlad hjertlighet. Vår närvarande Vitterhet sprider sig i allmänhet i en karakterslös bredd och mångsidighet som saknar all concentrisk kraft: man skjuter vidt och bredt med hagelsvärmar, för det mesta sparfhagel: men det är blott med lod som man säkert träffar målet.

Vänskap och högaktning

Es. Tegnér.

55. Till P. G. Slettengren.

Östrabo d. 17 Januari 1833.

Jag tackar hjertligt för det vänskapsfulla brefvet, och är glad att deraf finna det Hr Pastorn icke, lik mången annan af mina vänner, glömmer fordna förhållanden. Var också öfvertygad att jag på min sida bibehåller och alltjemt skall bibehålla samma tillgifvenhet, och uppriktigt önskar Slettengrens välgång, äfven om jag icke på annat sätt kan bidraga dertill. Att gifta bort Herr Pastorn börjar se mörkt ut, och ännu mörkare att i sådant fall kunna

lemna det biträde som otvifvelaktigt kommer att behöfvas. En gammal ungkarl är likväl en bedröflig sak, och Hr Pastorn bör derföre ej ännu uppge hoppet om en hustru ...

Med min helsa är det som förr: mager diet, dåligt lynne, och då och då småkänningar af mitt gamla onda. Från Tyskland har jag fått uppgift på resekostnaderna som stiga till 350 rdr bco, men HamburgerBanco, som efter nuvarande kurs gör mer än 1100 rdr Sv. bco. Så mycket tror jag icke det lönar mödan att kosta på mitt gamla bräckliga fartyg, helst resultatet af resan är ganska osäkert. Det blir äfven svårt att uppgöra pengarna då jag efter utseende kommer att gömma 300 tr spannemål långt fram på sommaren i fall den då kan afsättas, hvilket för närvarande är omöjligt. Blir emedlertid någon resa af så måste den ske i Maj, då jag kunde vara åter i Juli. I September ville jag sedan hålla Prestmöte, så framt ej Riksdagen kommer emellan. Till den sistnämnda ämnar jag mig icke, och har på förhand härom prevenerat Stats-Sekreteraren. Voteringsmachiner finnas nog mig förutan inom Högv. Ståndet och med Riksdagsarfvodet göres knappast någon realisation.

I dag reste Christofer till Skåne. Han har nu hopp att få Conrectorstjensten i Malmö som för närvarande har 150 tr lön, dock mest korn, och dessutom framdeles vid nya regleringen torde komma att nersättas. Den är emedlertid en artig ungkarlstjenst, och lemnar hopp att få efterträda Rectorn Profess. Ahlman som i det samma är emeritus. På denna väg hoppas jag att han likasnart som på den akademiska kan få sig ett pastorat, hvilket är allt hvad han eftersträfvar. — Lars Gustaf är i Christianstad för att passera Graderna, som lär upptaga 3 månader och ej aflöper under 200 rdr, Uniformen inberäknad . . . Kuhlbergs ha varit inne hela julen och öfverallt i staden (utom

här) har varit dans och kalas, som nu lyckligtvis äro öfverståndna. Jag har ej bevistat ett enda, och Slettengren bör skatta sig lycklig som förmodligen äfven sluppit för godt köp de så kallade julnöjena. Till Rappens må alla väl, ehuru Thilda länge var dålig. Deremot faller Fru Seldén dagligen mer och mer af och har otvifveaktigt lungsot, så att Slettengren bör tacka Gud att ej ha fastnat på den kroken.

Här vid Östrabo är nu kornet aftröskadt som blef 50 tr, hvilket är allt som kan begäras efter 4 1/2 trs utsäde. Hafren ger också braf, men är till betydlig del skadad af frosten. Deremot är rågen dålig och ger ganska litet, åtminstone hvad hittills blifvit aftröskadt. Väglaget är här som förmodligen hos Er, idel barfrost och dimma. Snö och köld hade vi i somras nog och lära således ej ha något att fordra för vintern. Flere och bland dem äfven jag äro derför snart i förlägenhet för ved.

Att jag blifvit öfverröstad vid Lectionstillsättandet är kändt af Tidningen. Deri ligger intet märkvärdigt, men väl i det sätt hvarpå pluraliteten åstadkoms och som Protokollet utvisar. Tullberg klagar, men han har Excellens Mörner på Kronoberg emot sig, och då är det icke troligt att han kan lyckas; ty hvem förstår att bedömma Grek [iska] och Hebraiska så som denna Rikets Herre?

Af de anledningar jag förut i detta bref uppgifvit fruktar [jag,] i synnerhet om jag kommer att resa, att ej kunna uppgöra vår liqvid förr än fram på hösten. Ursäkta det.

Min hustru och öfriga hemmavarande be mycket helsa. Carlström har snart i fjorton dar varit hemma hos sin Far som lär vara sjuk. Helsa Kyrkoh. Almquist.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

*

Till C. A. Agardh. 56.

Tofta d. 28 Januari 1833.

MkBror!

Jag är för några dagar här ute på landet, dels för att helsa på Disa, dels äfven för att undvika en mängd af kalaser som nu alla dagar pågå i Vexiö för att fira Lagman Leanders riddaredubbning, hvilken också är en verldshistorisk händelse. Tack således för ditt bref och det öfversända Numret af Korrespondenten. Den uppsats som deri innehålles är rätt genialisk, liflig och interessant, efter din vana. Jag har också sett den eftertryckt i flere af våra blad som också bland det eviga sladdret rätt väl behöfva att då och då intaga något som höjer sig från den vanliga och inrotade trivialiteten. På din förmåga att äfven i denna publicistiska väg utmärka dig tviflar jag ingalunda. Jag tviflar endast på huruvida det kan vara rätt att du i ett så förgängligt vehikel som en Tidning nedlägger krafter som annorlunda kunde användas. Mig synes publicisteriet för författare var det samma som Disputationsväsendet för vettenskapsmän. Skulle man ej kunna lemna det förra åt Lars Hierta och Argus, liksom det sednare åt O. Lindfors & Consorter? Vill du likväl fortfara så läsa vi dig alltid med interesse äfven i ett Dagblad, men tvifla att du dermed verkar något varaktigt hos en allmänhet så förstockad som vår, och egenteligen all allmänhet. Hvad mig angår så känner du af gammalt både mina fördomar och min tröghet. Något verksamt biträde kan jag således icke lofva.

Huru det går med min tilltänkta utländska resa vete Gud. Jag får i år magasinera omkring 300 tr af min lön som ej kan säljas förr än på sommarn, och äfven då ej

med mindre än 6 månaders kredit. Härigenom kommer jag i mycket bryderi för pengar. Resan kostar, efter Lundblads uppgift, minst 333 ½ rdr hbgr. banco, svarande mot 11 à 1200 rd bco, då jag likväl ej får föra en betjent med mig. Att nu på en så osäker förhoppning som en Brunnskur äfventyra en dylik summa är för en fattig karl betänkligt. Skulle emedlertid någon resa bli utaf, så borde den företagas mot slutet af Maj för att kunna vara åter i Juli. Jag skulle i detta fall vara rätt glad att få ditt ressällskap, helst du känner orten förut och kunde vara mig behjelpelig att ej bli alltför mycket skinnad af ÄppelTyskarna. Något bestämdt parti skall jag väl snart taga och då underrätta dig derom. Slå i allt fall den Engelska resan ur hågen. Björnstjerna kan icke betala sina egna utgifter, mindre dina.

Det förstås af sig sjelf att du kan bli Riksdagsman om du vill; men det förundrar mig om du under närvarande förhållanden vill emottaga ett uppdrag som är både fåfängt och snart sagdt ärelöst. Hvad Realisationen angår, så har Riksdagen troligtvis ingen annan afsigt än att skaffa Judarne, så väl i omskärelsen som i förhuden, en konstitutionell förevändning att ännu vidare uppskjuta den och intrassla frågan; ty under oredan gifves alltid något »zum schakern und verdienen». För min del reser jag under intet villkor dit, äfven om jag vore fullkomligt frisk. Men ämnar du att ända till Riksdagen uppskjuta ditt inträde i Sv. Akademien? Det blir länge, och ökar mycket anspråken. Visserligen kan du i allt fall tillfridsställa dem; men vore det icke bättre att du i vinter gjorde ifrån dig den der ceremonien?

Bed Bolmeer påminna Tullberg om Diariiutdraget som måste vara här före d. 18 Februari, så framt han ej skall förlora Fatalierna. Här arbetas emot honom på allt sätt

och genom Excellens Mörner är Rosenblad best[ämdt] engagerad, kanske äfven flere af StatsRåden. Då jag långt [före] detta afbrutit all gemenskap med dessa, har jag ingen annan att hålla mig till än Hartmansdorff. Kan saken utdragas till Riksdagen som är meningen så verkar också Heurlin hvad han kan mot den stackars Tullberg.

Helsa de dina och mina öfriga Vänner.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

Till J. E. Rydqvist. 57.

Tofta d. 28 Januari 1833.

Sedan några dagar är jag här på landet, dels för att helsa på min yngsta dotter, dels äfven för att undvika den mängd af kalaser som dagligen pågå i Vexiö till firande af ett Riddareslag på vår LandsSekreterare, hvilket också är en vigtig och verldshistorisk händelse. Jag begagnar denna ledighet för att godtgöra något af det myckna jag på alla håll försummat af min brefvexling, och börjar med Hr Kongl. Sekreteraren, till hvilken jag står i gammal och mångårig förbindelse för välvilja och bevisad heder, och nu sednast för ett vänskapsfullt och förtroligt bref. Emottag min uppriktiga och hjertliga tacksägelse för beggedera.

Att Heimdal upphört blir, fruktar jag, en förlust för den vittra Kritiken i vårt land som ej så hastigt torde ersättas. Bland alla dem som i dylika frågor hafva något omdöme har jag för min del föga hört andra än gillande, med undantag af en och annan Embetsbroder inom skrået, eller någon nybegynnare, som äfven genom sin fåfänga dokumenterat sin obetydlighet. De andra ha i all-

mänhet gjort rättvisa åt Utgifvarens kärlek för saken, hans grundeliga kännedom af Vitterheten, klarheten af hans framställning och frihet från den vanliga ensidigheten och sektandan. Visserligen hade någon gång omdömet kunnat vara bestämdare och berömmet mindre t. ex. för mig; men kritiken, hos oss åtminstone, dansar icke på rosor, utan mellan ägg, och får ej trampa sönder något, äfven om det är ruttet. Skola personliga förhållanden inverka på omdömet (och det måste de till en viss grad göra överallt) så är det bättre att de verka till mildhet och öfverseende än till bitterhet och förkastelse. Hatet, afundsjukan och ensidigheten äro mångordiga: hvarföre skulle välviljan ensam vara stum? Med ett ord, det är min öfvertygelse att Heimdal kan med mera tillfridsställelse se tillbaka på sin genomgångna bana än någon annan Tidning af samma syfte som hittills utkommit i Sverge; och jag förebrår mig att jag gjort så litet derför. Men jag är trög till allt slags författarskap, och saknar i synnerhet både gåfva och lust för det publicistiska. Af detta skäl, liksom af flere andra, har jag äfven undandragit mig all förbindelse till den nya Litteraturföreningen. För att vara uppriktig väntar jag ej heller stora resultater af denna KalmarUnion. Medarbetarne äro för många och det är omöjligt att med en sådan personal bibehålla någon enhet. Af stora Kommitéer ha vi haft nog och Bolag åstadkomma sällan något helt. Kritik är visserligen nyttig, men ännu nyttigare är att ha en litteratur att öfva den på hvilket tyckes vara det första behofvet, och som ännu ingalunda är uppfyldt. Hvad skola vi t. ex. säga om vår Vitterhet och dess utsigter? Den sprider sig allt mer och mer i en vidd och bredd, hvarpå visserligen något kunde uppföras: men jag fruktar att det går med den som med slottet på Haga, och stadnar vid tomtläggningen. Der saknas, tycker jag, bland de mång-

faldiga riktningarna all concentrisk och sammanhållande princip. Man skjuter åt alla håll med den ena hagelsvärmen efter den andra, för det mesta sparfhagel; men det är dock blott med lod som man säkrast träffar målet. Kritiken kan och bör fästa uppmärksamheten på denna löslighet och bristande konsistans; men den ligger i tiden och kan ej bortrecenseras. Och i allmänhet böra vi af Kritiken ej vänta oss mer för Vitterheten, än för Sederna af Moralen, eller för Gudsfruktan af Theologien. Att hos allmänheten utbilda ett *esthetiskt* omdöme är ett vackert och värdigt ändamål, men jag tviflar om det, under närvarande förhållanden i vårt land, är det allraangelägnaste. Ett *politiskt* omdöme, i ordets antika bemärkelse, tyckes vara det mest trängande behofvet för alla; men periodiska pressen gör för detta ändamål tyvärr ingen ting annat än att förvrida, förlösliga, förpöbla den fond af sundt menniskovett som ännu ligger qvar hos Nationen: eller också vill man på andra sidan stegra detsamma till en abstrakt vettenskaplighet, med resultater som äro och förblifva vidriga för folkets gamla frihetssinne. Korteligen, det positift goda af Litteraturföreningen synes mig ligga deruti att den, ehuru ännu ofullständigt, öppnar en möjlighet för yngre Litteratörer att subsistera i och för sitt yrke. Det är en början som Nationen gör att bli sin egen Mecenat, att pensionera sina Litteratörer, då Regeringen icke vill eller kan göra det. I detta afseende önskar jag dem all framgång och utvickling, om jag i öfrigt ej gör mig de största förhoppningar om dess litterära verksamhet och inflytande.

Att Herr Kongl. Sekreteraren efter ett så mångårigt och lyckadt bemödande för den vittra granskningen, likväl skall ha så mörka utsigter för sin framtid, är bekymmersamt att höra. Huru lätt vore det likväl icke för vederbörande, äfven med de små tillgångar de disponera, att be-

löna och uppmuntra de få som förtjena det, om de endast hade vilja dertill! Vi äro i allmänhet ett förnöjsamt slägte, utan anspråk hvarken på rikedom eller borgerligt anseende, men väl på bergning och en någorlunda sorgfri lefnad. Men äfven detta lyckas oss sällan, och när det någon gång sker, vanligtvis under villkor att draga oss från vårt egentliga yrke. Jag tyckes hafva mindre än de fleste af mina medbröder att klaga öfver i detta afseende; men det ansvariga Embete jag innehar, och som jag hvarken vill eller bör betrakta som bisak, upptar min mesta tid, ehuru jag dagligen inser huru litet jag dermed uträttar. Och hvad utkomsten angår, så har jag visserligen en anständig lön, som under andra förhållanden vore fullt tillräcklig, men det olyckliga, helst i småstäder gällande representationssystemet, en karrikatur af den gamla Svenska gästfriheten, medtar allt och derutöfver, i synnerhet då man derjemte är skuldsatt. I år t. ex. behöfde jag, som alla Läkare säga mig, göra en resa till Carslbad som skall vara mycket välgörande för lefverpatienter som jag; men jag har föga hopp att dertill kunna uppgöra medlen, som med nuvarande kurs äro betydliga, och måste således troligtvis stanna hemma, der i öfrigt flere Embetsgöromål, hvaribland Prestmöte, qvarhålla mig. Till Riksdagen kommer jag i allt fall icke, och har långt för detta afslutat min räkning med Stockholmslifvet, det jag aldrig älskat, och för närvarande passar det mindre än någonsin både för min fysik och mitt lynne. Det sednare i synnerhet har undergått en förändring till ofta återkommande förstämning, väl också en bitterhet som fordom varit mig okänd, men som lär tillhöra sjukdomen, hvilken i öfrigt mindre ger sig tillkänna genom häftigt eller fortfarande kroppsligt lidande, än genom ett dagligt aftagande och växande dysterhet i sinnet. Är det skymningen till den inbrytande natten, så ske Guds vilje: »ich

habe gelebt und gedichtet», väl i en lägre skala, men dock efter förmåga, och med ärligt sinne. På helsa och glädje hoppas jag icke mer; men väl hoppas jag att Gud till det sista ger mig och bibehåller den sinnesstyrka som i vår sublunariska verld så ofta måste vikariera för Försynen, är bättre sinnens Theodicé, och i det hela jemnar allas öden.

Farväl! Räkna mig med visshet bland sina Vänner. Det är tyvärr en ofruktbar vänskap som ingenting kan uträtta: »sed olim meminisse juvabit». Helsa Franzén och Beskow när de träffas.

Högaktning och tillgifvenhet
Es. Tegnér.

Till C. G. von Brinkman. 58.

Östrabo d. 31 Januari 1833.

Det var mig en stor glädje att efter ett så långvarigt uppehåll ändteligen få ett bref ifrån dig och derigenom visshet, om icke din återställda, dock om din något förbättrade helsa. Genom flere resande, Beskow, General Hederstjerna, Heurlin och andra, har jag tid efter annan fått mer och mindre oroande underrättelser om ditt tillstånd; och af hvad du sjelf skrifver märker jag nu att du verkeligen sett det hvita i ögat på döden, och som en man, utan barnslig fruktan eller onyttig och förnedrande klagan. När man, som du, icke egenteligen har någon annan familj än menniskoslägtet med hvilken slägtskapsbandet är lösare, och som väl släpar sig fram hädanefter som hittills, så är visserligen döden, från denna sida betraktad, mindre förfärlig; men den har ändå förskräckelse nog för de flesta. Jag har för egen del under det förflutna året haft, och har

alltjemt, någon erfarenhet häraf; ty ehuru min sjukdom, som lär vara i lefvern och öfvergått till Gallsten, för närvarande medför föga kroppsligt lidande, lemnar den dock ingen säkerhet mot återfall när som helst och det är endast genom sträng diet och ytterlig varsamhet som jag till någon tid kan hålla det onda ifrån mig. Hvad dock icke härigenom kan förekommas är ett ständigt afmagrande, och en nedslagenhet i sinnet, stundom väl också bitterhet som förut varit mig okänd, men som lär tillhöra sjukdomens natur. På helsa och glädje hoppas jag icke längre: men väl hoppas jag att allt framgent och till slutet kunna bibehålla den sinnesstyrka som i vår optimistiska verld så ofta måste vikariera för Försynen, är bättre sinnens Theodicé och i det hela jemnar allas öden. Läkarne tillstyrka en resa till Carlsbad i sommar, och påstå att den i synnerhet för lefverpatienter skall vara nyttig. Men den är ganska dyr, med nuvarande kurs, som ej heller lär förbättras, så länge Judarne så väl ἐν περιτομῇ som ἐν ἀκροβυστίᾳ, samt med deras Messias, gå ohängda. Jag kan troligtvis ej göra den under 300 rdr Hamburger, som nu svarar mot 1000 Sv. banco, en summa som för mig är betydlig, och ej kan utgöras utan ny skuldsättning som jag under mitt nuvarande prekära tillstånd gerna ville undvika. Dessutom har jag ingen säkerhet att resan verkar någon grundelig förbättring, troligtvis på sin höjd endast en Galgenfrist (ett passande namn på menniskolifvet öfverhufvud) och det är misshushållning att betala den dyrt. Om min lilla personlighet några månader förr eller sednare återgår dit der den kom ifrån, med eller utan medvetande, för att drunkna i det stora källsprånget, eller flyta omkring som bläddra och ännu någon tid återspegla skyn och ett främmande ljus — detta synes mig allt mer och mer likgiltigt. Skulle likväl någon resa bli utaf, så sker den mot slutet af

Maj, så att jag kan vara åter före utgången af Juli, då jag ville hålla Prestmöte i September, så framt Riksdagen ej innan dess kommer öfver oss. Till Stockholm reser jag i allt fall icke. Hvarken min diet eller mitt lynne passa längre för det lif som der föres; och hvad Statens finanser angår, som Ständerna skola reglera, så förstår jag deraf så litet som om jag vore BankoRevisor eller Statsråd. Under sådana förhållanden är billigt om jag tänker mer på mina egna finanser än på Statens som i allt fall lära vara urbota, och ej vill öka det redan tillräckliga antalet af Voteringsmaschiner inom Högv. Ståndet.

Det gör mig ondt att jag icke *kan* fullgöra din önskan att skicka det omskrifna Talet. När det började glosseras deröfver i Tidningarna och Manuskriptet alltjemt requirerades för att gå i lån mellan hela den läsande eller stafvande allmogen härnere, tog jag i en missnöjd stund mitt parti och kastade det i kakelugnen, dit jag bort kasta alla mina andra Tal, sa[mt] med poëmerna, hvarigenom jag besparat mig många ledsamheter. Den svaf[vels]tickan är således i bokstaflig mening utbrunnen. Något märkeligt innehöll [det] också icke, utan var till en början historiskt, hvilket var nödvändigt, del[s] för att öfvertyga Vexiöboerna derom att den Gustaf Adolf hvarom nu var fråga var en annan än den f. d. afsatte Konungen som ännu lefver och lärer i Tyskland: dels äfven för att genom all möjlig tydlighet häri sjelf undgå misstanka om högmålsbrott, och bli stämd till Hofrätten i våra Conspirationsfulla tider. För öfrigt, så vidt jag kan minnas, några allmänna reflexioner öfver betydelsen af Gustaf Adolfs sista krig, som väl var religiös men icke derföre theologisk, öfver begreppet af Protestantismen i allmänhet, och huru en Man som Gustaf Adolf icke gerna kan tänkas såsom Martyr för ConcordieBoken eller för några mer och mindre omtvistade, mer och mindre

orimliga skoldogmer, hvarmed de Skriftlärde i alla tider kastat boll sinsemellan. Slutligen en och annan anmärkning öfver den tidens anda i Sverge, jemförd med den närvarande, hvarvid vår liberala och konstitutionella lumpenhet icke skonades, och hvaraf Ekot återfinnes i verserna som du läst. Något annat innehöll icke Talet, som i öfrigt var temligen trivialt utfördt, och hvarföre jag skulle ha blygts, om jag ej föresatt mig att aldrig blygas för hvad jag säger i Kyrkan. Du finner lätteligen häraf att du ingenting förlorat på förbränningsprocessen, och att askan här som annorstädes verkeligen är den lämpligaste skrifsanden.

Af Tidningarna har jag sett att du låtit inskrifva dig bland de 70 uttolkare i Litteraturföreningen. Lycka till! Jag har vägrat, icke blott för min sjuklighet, icke blott derföre att jag med hvar dag blir mer och mer antisociell, icke endast i umgänget utan äfven i litteraturen, utan äfven derföre att jag väntar föga af en dylik CalmarUnion. Hvad stora Commitéer och Bolag i tänka eller dikta uträtta i vårt land, ha vi tillräckligen erfarit; och hur är dessutom möjligt att bibehålla någon skymt af enhet i ett företag fördeladt mellan 70 medarbetare, så framt de skola förtjena sitt namn? I England och Frankrike utgöras, enligt principen af arbetets fördelning, Recensionsinstituten och de litterära publicisterna af personer som icke på annat sätt äro författare. I Tyskland deremot är nästan hvarje författare tillika medarbetare på någon kritisk Fabrik, och det är så omöjligt för en Tysk att icke recensera, som för en kräfta att icke gå baklänges; men jag ser icke att hvarken vettenskap eller konst eller ens kritiken vunnit på denna inrättning. Ha vi d[å i] vårt land ett sådant öfverflöd på dugliga författare, och är deras produk[tion] i allmänhet så öfverdrifven att vi nödvändigt måste distrahera dem med att skrifva avisor? Jag tänker de stora tillrustningarna

för att bilda en Granskning, till en början bättre kunde användas för att bilda en Litteratur, hvarpå Granskningen kunde öfva sig; att man bör börja med att bygga skepp innan man utnämner Amiraler, och att den som har land alltid får landtmätare när det behöfves. Det positift och verkeligt goda i företaget äro Sammanskotten, hvarigenom en och annan ung man kan beredas tillfälle att lefva åtminstone för en fraction af sitt yrke. Dylika sammanskott äro ett försök som Nationen gör att bli sin egen Mecenas, att sjelf pensionera sina litteratörer, då Regeringen ej kan eller vill göra det, en Studiiskatt som utgår efter matlaget, och dertill vill jag gerna, efter ringa förmåga, bidraga. Men i öfrigt påminner hela inrättningen om det ὕστερον πρότερον, som är vanligt i alla allmänna företag i vårt land, der man gerna bygger Götha kanaler innan man ännu har något att föra på dem, i det fromma hopp att Herren väl förser offret. —

Som jag icke vidare ämnar mig till Stockholm så ber jag dig göra mig påmint hos våra gemensamma vänner, helst på qvinnolinien såsom Grefvinnan De Geer, Ugglas, Adlersparre, Fruarna Mathilda, Poppius, Skogman, Marie Röhl, Sofi Myhrman m. fl. De skulle knappast känna mig igen om de nu finge se mig; helsa dem ifrån min skugga. Var sjelf frisk, eller i brist derpå, så tålig och sinnesstark som möjligt, hvilket väl ändå slutligen blir den bästa dödsberedelsen. Glöm ej heller helt och hållet bort din Vän

Es. Tegnér.

Till A. von Hartmansdorff. 59.

Östrabo d. 10 Mars 1833.

Min högtärade Broder!

Med denna dagens post uppgår Consistorii förklaring öfver Tullbergs underd. klagomål. Den är grundad på

Hebraiskans umbärlighet, på Melanders påstådda företräde i Grekiskan och på billigheten deraf att en skicklig GymnasiiAdjunkt, utan att prejudiceras af Academici, vinner befordran inom Läroverket. Så väl till Protokollet som enskilt har jag sagt dig att jag ej kan erkänna den förstnämda grunden, då tjensten är anslagen såsom ledig äfven i Hebraiskan och någon förflyttning af detta Läroämne på Theologiæ Lectorn åtminstone här ej kan komma i fråga så länge Elmgren lefver. Melanders Grekiska öfverlägsenhet åter kan jag icke erkänna, dels derföre att den på intet sätt är dokumenterad dels äfven och i synnerhet derföre att den *icke* finnes. Ingendera af de sökande har, som jag alldeles bestämdt känner, i denna sak annat eller mera än vanliga Magistersstudier att berömma sig af. Hvad slutligen billighetsgrunderna angår så är det visserligen hårdt för Melander, som vill gifta sig, att bli förbigången: men Tullberg är på andra sidan vida äldre, har i 10 år tjent som lönlös vid Akademien, och har ej heller för sin framtid, då han ej lär vilja bli Prest, någon annan utsigt till befordran. Om billighet är här dessutom icke egenteligen fråga, utan om rätt sådan den är grundad i tydelig lag. Cons. påstår att Skolordningens *Anda* skulle vara för Melander, ehuru *Bokstafven* är för hans medsökande. Men Anden är ett mångtydigt ting och lemnar mer än tillbörlig plats för godtycke och — personliga konsiderationer. På bokstafvens helgd åter, när den är tydlig som här, beror Svensk mans rätt, och Domaren må ej lättsinnigt halka deröfver. I öfrigt är Tullberg både aktad och älskad som Akademisk lärare och jag är viss på att i honom få en nyttig Lector, hvaremot hans medtäflare väl är skicklig, men icke älskad af ungdomen. Jag har härmed sagt *min* mening om saken, och lägger mig ej vidare deri. Af din vänskap och rättskänsla begär jag endast att du *sjelf*

föredrar målet både i Beredningen och Statsrådet. Jag önskar detta för att förekomma Intriger, som jag har anledning tro vara å färde. Åtminstone omtalas här att vår härvarande Excellens Mörner skall för M. ha engagerat Excell. Rosenblad som lär blanda sig i alla Ecclesiastikmål. Melanders blifvande Svärfar, Lund, är känd af honom och oss alla som en hederlig och förtjent Man, och som Hospitalsföreståndare hör han under SerafimerGillet; och detta kan vara nog för den som påstås gerna vilja sträcka sin protection till tredje och fjerde led. —

Vi vänta här på SkolRevisionens Betänkande. Efter de utdrag jag sett deraf i Tidningarna lär det komma att ge anledning till många anmärkningar i fall de infordras. Ännu mera vänta vi dock på löneregleringen. I anledning af denna bör jag nämna att jag hoppas det du tänker på sådana Skollärare i Lunds Stift som ha hela sin lön anslagen i blott Korn och utan forselrätt, och åtminstone ger dem en förhöjning svarande mot differensen emellan Korn och Råg som minst kan räknas till $^1/_3$. Då sädespriserna i Skåne i allmänhet äro lägre än annorstädes skulle de i annat fall bli alltför vanlottade i jemförelse med sina Embetskamrater annorstädes. Du kan på denna anmärkning inse att min äldsta Son ämnar sig till Skollärare i Lunds Stift, och är verkeligen för närvarande anställd som Vicarius för Conrector i Malmö, hvilken tjenst han äfven söker. Han [är] annars Docens vid Akademien, men tonen bland dervarande Lärare har mycket förändrat sig och han är för fredlig för deras ständiga tvister.

Min sjuka lefver påminner mig dagligen mer och mer om beslutet att resa till Carlsbad i sommar. Om jag alltså kan anskaffa pengar dertill, så begär jag permission på 3 månader räknadt från den 1 Juni. Det blir dyrt, och mina Creditorer tycka väl icke mycket derom; men sedan

nu Svea Rikes ErkeBiskop, dertill en barnlös Man, gjort bankerott eller något som dermed är analogt, bör man ej billigtvis kunna fordra att en BondBiskop (Episcopus ruralis) som jag, skulle göra rätt för sig. Från Riksdagen hoppas jag du förskonar mig. Du får i allt fall ingen brist på Biskopar. Franzén och Kullberg äro nya hjelptroppar; och hvad Faxe angår så tviflar jag på att han söker befrielse, då han plär trifvas ganska väl vid Riksdagarna.

Min vördnad för din trefliga och interessanta Fru, ett verkligt Naturbarn midt ibland förödelsens styggelse. Gör henne min, ehuru nu tyvärr! gråhåriga och lefversjuka kärleksförklaring!

Vänskap och högaktning

Es. Tegnér.

60. Till B. von Beskow.

Östrabo den 14 Mars 1833.

Bäste Beskow!

Många tacksägelser både för ditt bref och den vänskapsfulla gåfvan af Schwedenstein den mindre. Jag skall låta infatta den, och bära den som minne både af en stor händelse och en kär vän.

I fall jag kan skaffa pengar, hvilket ännu är osäkert, så reser jag verkeligen i sommar till Carlsbad. Jag behöfver detta dels för min helsa, dels äfven för att få någon förströelse. Jag lefver här mycket isoleradt, har undandragit mig allt umgänge och går aldrig ut, om icke någon gång för att ta frisk luft. Detta är visserligen godt och väl, man hinner på detta sätt att lära och göra något, och förlusten af det umgänge som här kan bjudas är ingalunda kännbar, hvarför jag äfven fast beslutat att i Vexiö aldrig lefva annorlunda. Men någon förströelse behöfver

menskan då och då för att skingra de mörka tankarna, och rensa bort möglet från det stagnerande sinnet. I fall jag kommer att resa begär jag permission på 3 månader och går från Ystad de första dagarna af Juni. Ressällskap önskade jag gerna för att minska både omkostnaden och ledsnan af resan. Både President Leijonhufvud och Amiral Lagerbjelke i Carlskrona tala om att fara med; men när allt går omkring gissar jag att de få förfall. Med den sistnämde är jag dessutom föga bekant. Hvad kan egenteligen hindra dig och din Fru att göra en sådan tour, som i jemförelse med edra andra färder blott är en småsak? Pengar har du och tid äfven. Icke en gång Riksdagen behöfver du försumma, ty den blir väl icke före slutet af Augusti, då jag hoppas vara tillbaka. Jag ber dig derföre tänka allvarsamt på den saken.

Det var hederligt af dig att du hjelpte den stackars Ekbom litet till rätta. Jag har ej kunnat svara på hans bref och bok som uppehållit sig länge på vägen, och förmodade att han ej så länge skulle uppehålla sig i Stockholm dit han uppgifvit sin adress. Här har jag ej heller hört af honom. Med hans poësie blir väl icke något synnerligt; men kan jag tjena honom med ett förord hos Faxe eller på annat sätt så gör jag det gerna.

Hvad säges i Stockholm om LitteraturFöreningens Tidning? För mig synes det skenbarligen vara den gamla UpsalaTidningen som går igen och spökar. Goethe sade om Byron: »Der Geist meines Faust ist in den edlen Lord gefahren, und Er kann ihn nicht wieder los werden.» På samma sätt fruktar jag att Upsalaboerna ej kunnat bli Studenten qvitt, utan rider han dem ännu som för 20 år sedan. Ingenting är likväl bedröfligare än en 40årig Student. Vid den åldern borde menniskan ha gäst ut, grumlet satt sig och förståndet klarnat. Men Gud hjelpe oss!

Se t. ex. Fahlcrantz' Recens. öfv. den visserligen obetydliga boken Andaktsstunderna, men som, då den är skrifven af en katholik, icke borde ge anledning till en så renlärig och hyperorthodox ifver mot oss andra stackars Protestanter, som ännu sätta litet pris på en smula förstånd till och med i Theologien. Hvem är den H. som så tappert slår sig till Riddare på alla smårimmare? Slägten är värst sade räfven om hundarna. Är det sant att ErkeBiskopen gjort en sådan stor bankerott som här omtalas? ... Äfvenväl berättas här att Franzén skall vara erbjuden ErkeBiskopsstolen i Åbo med 20,000 rdr bco lön. Jag hoppas att han ej tar emot anbudet, ehuru förledande det i hans belägenhet kan vara. Underligt att Ryska Regeringen vid detta tillfälle ej tänkt på mig, hvars kärlek till densamma borde vara känd.

Förlåt att jag besvärar med hosföljande bref. Helsa mina vänner och bland dem synnerligast din Fru.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

61. Till J. Adlerbeth.

Östrabo d. 17 Mars 1833.

Min redlige Broder!

Det var mig en stor glädje att efter en så lång tids förlopp emottaga ett bref af dig. När jag sednast var i Stockholm var du nedrest till Småland, så att jag ej kunde träffa dig; och sedermera har jag endast händelsevis då och då genom andra vänner fått emottaga underrättelser om ditt tillstånd.

Såsom Vän både af ungdomen och forntida minnen emottar jag gerna den ifrågavarande kallelsen. Det är berömligt af Wallman att ge de ungas håg en Vettenskap-

lig och fosterländsk riktning, bland de många andra riktningar som nu tyvärr visa sig öfverallt.

Men huru lefver och mår du sjelf, gamle, redlige Vän? Jag för min del har varit rätt illa sjuk i år. Det onda ligger i lefvern och har öfvergått till Gallsten, hvaraf jag ännu då och då har känningar. Läkarna tillstyrka mig en resa till Carlsbad i sommar: men den är dyr, helst med närvarande kurs, och mina tillgångar små. Kan jag emedlertid skaffa pengar och får något passande resesällskap, så är väl troligt att jag i början af Juni far åstad för att försöka det yttersta för min helsa och mitt i sammanhang dermed mycket nedstämda och förmörkade lynne. Från Riksdagen åter, i fall den verkeligen blir af, ämnar jag att begära permission, då hvarken den diet jag nu måste iakttaga är passande för Stockholmslifvet, ej heller min närvaro vid Ständernas sammanträde kan vara af någon den ringaste nytta. Varar Riksdagen, som vi ha skäl att frukta, öfver vintern och frampå sommaren så torde jag väl resa upp några vickor, så framt jag icke innan dess gjort en längre och oundvikligare resa.

Min hustru ber helsa dig. Helsa äfven mina vänner i Stockholm som ännu ej förgätit mig. Farväl, redlige Broder, och glöm ej alldeles bort

Din

uppriktige Vän

Es. Tegnér.

Till C. A. Adlersparre. 62.

Östrabo d. 24 Mars 1833.

Fortfarande sjuklighet har hittills hindrat mig att besvara det bref hvarmed Herr Baron hedrat mig.

Jag har genomläst det öfversända Poëmet; och då jag

förmodar att Herr Baron deröfver önskar ett uppriktigt omdöme, utan omsvep och komplimenter, bör jag tillstå att ämnet synes mig alltför gräseligt för att ens kunna poëtiskt behandlas. Vampyren som länge gick och gällde under Lord Byrons namn, men som verkeligen icke är af honom, har härom långt för detta öfvertygat mig. Mången rå men naturkraftig Folksaga kan visserligen genom poëtisk behandling förädlas, och den verkar då så mycket lifligare ju bättre Skalden förstår att kostumera sitt ämne, utan att likväl betaga det sitt ursprungliga skaplynne. Men på ett djur i menniskogestalt, som dricker menniskoblod blott för aptitens skuld är, i min tanka, all poësi förspilld, och man vänder sig från framställningen deraf, huru artistisk den än må vara, med afsky. Denna Saga tillhör dessutom Södern, Tigerns och Hyänans fädernesland, men är icke nationell i Norden. — I afseende på sjelfva den tekniska behandlingen återstår visserligen också mycket att önska. På dessa grunder kan jag ej annat än afstyrka Poëmets utgifvande. Genom flere småstycken som jag läst med nöje är jag öfvertygad att Herr Baron kan frambringa något vida mer fulländadt. Herr Baron har dessutom ett, äfven i litterärt afseende vidtfräjdadt namn som föranleder till höga anspråk och medför mycket ansvar. Detta namn förringas icke deraf att en otacksam och småsinnad tid ställer det inför Kämnersrätt i mera än en mening. Jag ber om min djupa och oskrymtade vördnad för Hans Excellens och Grefvinnan samt om en vänlig påminnelse hos f. d. Lillan, nu mera Fröken Adlersparre.

Framlefver med högaktning
Herr Barons
ödmjuke tjenare
Es. Tegnér.

*

Till C. F. af Wingård. 63.

Östrabo d. 18 April 1833.

MkBror!

Ditt sista bref är just i dag månadsgammalt, och tiden alltså mogen att derföre tacka dig. Det borde ha skett förr, men vi ha här haft allehanda att förspilla vår tid på, hvaribland jag får nämna Prest- och Pastoralförhör. Jag vet icke hurudana Prestämnena äro i ditt Stift: men dem vi här få från Akademierna äro okunniga som Cardinaler. Det står icke i vår förmåga att afhjelpa detta, ty Församlingen måste ha sitt bestämda antal prester, sådana de kunna fås: men för att åtminstone på något sätt minska det onda, och i afvaktan på de underverk Theologiska Fakulteterna hädanefter skola åstadkomma för Prestbildningen, har jag här fogat den anstalt att PrestCandidaterna på stället få genomgå en 3 månaders kurs in Theologicis, innan de admitteras till Examen. Dogmatik och Exegetik ha sina bestämda Lärare: DomProsten har tagit PastoralTheologien och jag den Historiska. En stor svårighet möter härvid i bristen på tjenliga läroböcker som Studenterna kunna skaffa sig. Elmgren har väl den dogmatiska långhalmen i Bruhn att tröska på, och i Exegetiken ha vi flere brukbara hjelpredor. Deremot saknas en sådan för PastoralTheologien och Moralen, hvarföre jag måst låta Heurlin göra ett utdrag ur Niemeyer, in usum domesticum. Hvad sjelfva Kyrkohistorien angår, så är Bruhns Compendium brukbart ehuru illa redigeradt. Deremot, för comparatif Symbolik, Dogmhistoria, Antiquiteter o. s. v. hvarförutan ingen Kyrkohistoria kan förstås, ha vi inga Läroböcker. Jag har derföre måst göra utdrag ur Winer, Münscher, Augusti m. fl. för att ge vederbörande åt-

minstone en summarisk öfversigt. Mina Herrar Colleger tycka väl ej mycket om det nya besvär jag sålunda ådragit dem och som upptar 3 à 4 timmar i vickan för hvarje: men då jag sjelf otvifvelaktigt gjort mig mesta mödan, så skämmas de naturligtvis för att säga nej. För några t. ex. Domprosten kan det äfven vara en nyttig öfning in litteris, som kanske annars uteblifvit. Inrättningen är ännu i sin linda, och äfven om den framdeles utbildar sig och stadgas väntar jag mig dock deraf ingenting annat än Compendiiläsning och Encyklopedi; men äfven detta är bättre än den crassa okunnighet som nu råder. Göra Theologiska Fakulteterna hvad de böra, så kunde Consist. inskränka sig till en blott repetition, och tid derigenom äfven vinnas att utvidga inrättningen till de lika så angelägna Humaniora, och ge någon betydelse åt den så kallade filosofiska Prestexamen. I öfrigt inser jag rätt väl att det fordras helt andra medel för att göra Presterskapet till ett litterärt Stånd och hos dem väcka något vettenskapligt interesse. Dock tror jag att nitiska Biskopar, som ej äro rädda om besväret, äfven under nuvarande förhållanden, skulle kunna verka något härtill. Vi ha Danmarks och Norra Tysklands exempel för oss, der otvifvelaktigt Presterskapet är mera bildadt än hos oss; men också är akademiska undervisningen der helt annorlunda. Våra Prestmöten, såsom de nu bedrifvas, tjena, i detta afseende åtminstone, till ingen ting. Har du läst Plums Efterretninger vid Landemödene på Fyen som utkomma årligen sen 1818? Kunde något sådant åstadkommas bland oss, så skulle det visserligen ej sakna inflytande.

Du frågar huru jag tillbragt min vinter? Jo, min Bror, som en Anachoret, på det allraindragnaste och tystaste sätt som möjligt. Jag har tagit mitt parti och dragit mig tillbaka från allt umgänge som denna ort kan erbjuda,

går aldrig ut, om icke för att ta rörelse, och lefver uteslutande med mina böcker. Detta sker, dels för dietens skuld, dels äfven för att hushålla med min tid, som trogligtvis icke blir långvarig. Vexiöboerna, som ej kunna lefva utan att åtminstone ha kalas två gånger i vickan, finna alltför underligt att jag kan umbära deras angenäma sällskap; men Gud har välsignat mig med en förnöjsamhet som gör att jag hittills alldeles icke känt min förlust. Under sådana omständigheter har jag naturligtvis läst mycket; men jag måste erkänna att jag lärt litet, emedan jag nästan uteslutande sysselsatt mig med den nyare och nyaste Tyska Theologien. Förmodligen ogillar du, liksom mina andra vänner, att jag sålunda à corps perdu kastar mig in i en Vettenskap, hvarför jag just ej har några anlag, då jag deremot på annat håll kanske skulle kunna uträtta något. Men först och främst, min kära Bror, är detta ju ovillkorlig Embetspligt. Vi måste ju på vår plats veta på hvad utvicklingspunkt Vettenskapen står, och hvem skulle studera Theologi t. ex. i Småland, om icke Biskoparna det vill in casu säga jag och — Anders Carlsson Kullberg? För det andra vinner man småningom interesse äfven för det ofruktbaraste, som vi se på Sigillsamlare, Flugfängare, Ordenshjeltar o. s. v. Visserligen äro Tyska nebulismen och systemsjukan mig vidriga: men man finner derjemte hos de Tyska Theologerna en lärdom, en forskningsifver, ett vettenskapligt allvar, som måste högaktas, äfven då man ej kan afhålla sig från att le åt deras pedantiska grundlighet och »unbehülflichkeit». Allt vettenskapligt lif förtjenar deltagande, och det är i sanning icke småsaker som nu omtvistas i Theologien. Sedan Luthers tid har Vettenskapen ej haft en sådan ominös tidepunkt. Tvisten mellan Supranaturalism och Rationalism är blott i theologisk betydelse ny, och icke ens alltid deri: i alla andra riktningar

är den så gammal som menniskobildningen och äldre än Christendomen. Det blir allt mer och mer min öfvertygelse att denna tvist icke kan biläggas så länge vi stå qvar på den blotta förstånds- eller reflexionspunkten (ehuru farligt det är att äfventyra den) och der Rationalismen har en gifven öfvervigt. Derföre bör i min tanka all uppmärksamhet fästas på den nya philosophiskt-pantheistiska riktning Vettenskapen tagit, och som uppenbarligen är ett försök att i en högre enhet förlika de begge motsatserna, följakteligen har en irenisk syftning. Huruvida detta kan lyckas blir en annan fråga. De Wette som bildar öfvergången har man icke gjort full rättvisa. Det är en lycklig tanka att upplösa några af våra hårdaste Dogmer i Symboler; men hans Friesiska filosofi och hans esthetiska Idéer använda på Religion äro mig åtminstone alltför dunkla. Hårdsmält är det äfven att se Martheineke ur det Hegelska Förnuftet (i första Upplagan var det det Schellingska som nu fått afsked) deducera icke blott Christendomen, utan äfven alla de dialectiska finheterna i Formula Concordiæ. På detta sätt blir Dogmatiken ingenting annat än en bilaga till det filosofiska Systemet för dagen, saknar derigenom allt fast fundament och upphör att vara en sjelfständig Lärobyggnad. Schleijermacher affecterar att vara oberoende af all slags filosofi, och hans anhängare upprepa det oupphörligen: »sed non ego credulus illis». Åtminstone kan jag i den oerhörda dunkelheten af hans System ej finna någon annan ledtråd än den pantheistiska föreställningen att vårt religiösa medvetande är enahanda med Guds väsen i menniskan, eller Guds sjelfmedvetande. Ur denna sats åter förklarar sig det mesta, ehuru mörker ändå mer än tillräckligt blir qvar. Att han rentaf nekar den hel. Andes personlighet, Döpelsens nödvändighet, Djefvulens existens o. s. v. lägger jag honom icke till last:

men det är besynnerligt att med dessa tänkesätt vilja ge sig min af att försvara Orthodoxien i Symbolisk mening. Den Christus, den återlösning, den synd han framställer äro uppenbarligen något helt annat än hvad man hittills menat med dessa ord, ehuru Terminologien är bibehållen. Hase, som skall vara en ung man, är en lysande företeelse i Vettenskapen; men hans så kallade Evangeliska Supranaturalism hvilar dock ytterst på samma filosofiska ideer som de förutnämde, och torde ännu vara för litet utbildade för att kunna fullständigt bedömmas. Hans Hutterus Redivivus är en ganska brukbar Bok för kännedomen af den gamla Lärobyggnaden, och äfven summariskt af de nyare och nyaste, ehuru han otvifvelaktigt är alltför partisk mot Rationalisterna; och jag skulle önska att någon ville öfversätta boken för vårt Presterskap. Jag anser Hase för den snillrikaste, skarpsinnigaste, lifligaste af alla de nyare jag hittills lärt känna. Äfven Böhmes Bok om skillnaden mellan Christi egen Religion och Apostlarnes, den jag just i dessa dagar läser, ger allehanda att begrunda. Partiella skiljaktligheter äro väl onekliga: men att de skulle vara så väsendtliga och radikala som här påstås, synes mig tvifvelaktigt. Af brist på tillräckliga Handlingar kan i allt fall saken aldrig rent historiskt afgöras. — Af den rika Polemiken (ehuru egenteligen nu mera all Theologi är polemisk, sedan Polemiken upphört att behandlas som en särskilt Disciplin) har jag med nöje läst den sista Dogmatiska mellan Bretschneider och Hahn, äfvensom den exegetiska mellan Fritschke och Tholuck. Af det myckna som skrifves om Kyrkans representation och styrelse, i anledning af de nya och dödfödda Constitutionerna hvarmed man narrat de beskedliga Tyskarne, tyckes ett och annat äga interesse, ehuru jag ej känner det anorlunda än af Recensionerna. Men hvad angår de moderna Pietisternas och

Hyperorthodoxernas försök att kasta Vettenskapen tillbaka till den punkt der den stod för 300 år sedan, så kunna de väl, som reaction, ha en historisk betydelse, men sakna deremot all vettenskaplig. Det kan ju icke nekas att hela detta System redan i mera än ett halft århundrade står lik i Dogmatiken. Det skulle också fordras helt andra Män än dess nuvarande Ordförande att blåsa lif i den afsomnade; men saken är i sig sjelf omöjlig. Protestantiska Kyrkans lifsprincip är exegetisk, i ordets vidsträcktaste, ej blott linguistiska bemärkelse. En sådan Exeges som Reformatorernas är nu mera omöjlig, icke blott derföre att alla språk- och historiska studier äro drifna högre, utan äfven och i synnerhet derföre att vår tid står på en helt annan vettenskaplig bildningspunkt, och i följd deraf har en helt annan både religiös och filosofisk totalåsigt. Det är verkeligen icke att tänka på en så materiell och ogenerad Supranaturalism som den fordna, endast på en mer eller mindre rationell, mer eller mindre filosofiskt sublimerad. Jag talar här om Vettenskapen: i Kyrkan kan förhållandet vara annorlunda. Stereotyper äro der nödvändiga, och när de bli utslitna måste de med försigtighet och oförmärkt omgjutas. Ju större svalg som befästas mellan den stående Dogmen och den möjliga öfvertygelsen, jag vill ej säga hos de lärde, men hos de bildade, desto sämre är det likväl, och den som ytterst förlorar härpå är — Christendomen.

Vår pädagogiska Litteratur för året har jag blott genomögnat. Det mesta är obetydligt. Fryxell menar väl och har sin förtjenst. Lindfors försvarar illa en god sak. Men Kyrkoherden från Skåne (han heter Bergman) är under all kritik. Sådan imitatif fänad (servum pecus) skadar mer än den strängaste granskning Agardhs i allmänhet genialiska, ehuru ofta ohållbara och alltid impractikabla

ideer. Öfver Järtas skrift dömmer jag ungefärligen som du. I hans Polemik ogillar jag dock mindre dess bitterhet än den omständigheten att han dervid ofta tappar sin vanliga qvickhet. Man skjuter sällan säkert när man är ond. Men hans åsigter äro i allmänhet sjelfständiga, hans klarhet och framställningsgåfva beundransvärda. I filosofiska deduktioner skulle han ej kasta sig. Han har en vacker fond af skarpsinnighet, men föga djupsinne, tout comme chez moi. —

Efter en så stillasittande vinter behöfver jag gerna flyga litet ut med våren. Först och främst för helsan. Jag har väl icke haft några häftiga anfall, men känner likväl som oftast stickningar och skafningar der lefvern ligger. Jag fruktar högra sidan hos mig, liksom i Deputerade Kammarn, är obotlig. Alla Läkare säga mig dock att Carlsbad skulle göra nytta. Vidare för lynnet; ty ett sådant lif som det jag nu förer är i flere afseenden både nyttigt och angenämt: men man äfventyrar dervid att själen stagnerar och det växer mögel på sinnet. En gång skulle jag väl också se Tyskland, hvilket jag väl, och med rätta, ofta gör narr af, men som dock äfven jag erkänner för Europas lärostol, ehuru visserligen trädvirket har en mängd osmakliga utskärningar och löjliga sirater. Med allt detta är det dock Luthers, Goethes och Fredrik den Endes land. Men jag söker, för besparings skuld, resesällskap, och är däri utmärkt olycklig. Jag bjuder ut mig öfverallt, men ingen vill ha mig. Först har jag fått korgen af dig; ty, ehuru mycket jag skulle tillstyrka det, vill du dock icke byta om skinn på denna sidan om Riksdagen, synnerligast om du skulle bli Talman, som ej gerna kan vara för skabbig. Vidare har jag underhandlat med President Leijonhufvud. Så länge han var fattig, frågade han aldrig efter någon depens. Nu har hans Fru, för ganska ringa

valuta, gjort honom rik, och han har blifvit hushållsaktig som en Jude. Dernäst var frågan om Amiral Lagerbjelke och hans Fru. Han var sjelf fallen för resan, och hvad Frun angår, är allmänt bekant att hon ej är obenägen; men hon har fått förfall, i knät eller höften eller — med ett ord i underhuset. Beskow har uppstigit till HofMarskalk: det är en trägen tjenst, som vi veta, och han måste derföre bli hemma ehuru hans Hofmarskalk endast är titulär. Mina bref äro nu ute och klappa på annorstädes, men jag fruktar för samma afslag. Jag har ännu ej begärt Kongl. permission, men tänker söka den på 3 à 4 Månader, räknadt från 1 Juni. Huruvida jag efter återkomsten kan hålla Prestmöte beror dels på mitt helsotillstånd, dels på Riksdagskallelsen, ehuru jag för egen del ej ämnar hörsamma den, men min Præses och förmodligen två af Opponenterna så mycket mera. Emedlertid har jag till d. 8 Maj sammankallat PrestmötesBeredningen, der det ekonomiska, som ligger Ståndet mest om hjertat, skall bearbetas. Då jag skall föredraga alla dessa ämnen vid ett blifvande Prestmöte, så kan jag ej gerna nu vara Ordförande i Beredningen. Jag ämnar derföre låta välja Heurlin till Ordförande. Han är förträfflig för allt det practiska der det kommer an på reda och klarhet.

ErkeBiskopens belägenhet gör mig ganska ondt. Den är en skymf för Svenska Kyrkan, redan förut ej alltför väl representerad i några af sina Biskopar. Gubben sjelf ömkar jag på det högsta! Att vara fattig betyder ingenting. Jag har åtminstone så vant mig dervid ända från barndomen att jag icke hyser någon önskan att bli rik eller ens välmående. Men att vara på ett sådant obestånd (skulden skall med 100,000 rdr bco öfverstiga tillgångarna), att tydligen förutse det man måste ligga som en skälm i sin graf, detta är rysligt. Hur han under sådana omstän-

digheter skall kunna föra klubban i ett RiksStånd förstår jag icke. Dock tros allmänt att han ej ämnar släppa henne ändå, då du naturligtvis är sjelfskrifven till vice Talman. Skulle du åter bli Talman så begär jag en tjenst af dig för min Brorson, Hofpredikanten. Han söker en skrifvarebeställning vid Cancelliet under Riksdagen, har derpå Rosensteins löfte, och saknar hvarken skicklighet eller vana vid Protokollsförande. Jag ville ha honom bort från Stockholm der han endast ruinerar sig; men han har förälskat sig i den Babyloniska skökan. Han tänker häri, som i annat, mycket olika med sin Farbror. Jag vet intet ställe i Sverge som jag så hatar och föraktar som Stockholm, som har alla laster och öfverdådet af en stor stad, med hela Kälkborgarandan af en småstad, är hälften Sodom och hälften Abdera. Skada endast på den vackra belägenheten! För att återkomma till ErkeBiskopen så kan jag omöjligen förklara mig hans obestånd. Han har alltid varit väl lönt, är barnlös, och ingalunda känd för något öfverflödigt lefnadssätt. Han har dessutom haft mycken extra förplägning genom Hofvets JuraStolæ, vigsel- och dop-, taffel- och kröningspengar. Enda rimliga förklaringsgrunden måste väl derföre sökas i Gamla Testamentet, neml. hos Judarna.

Jag bifogar ett exemplar af Consist. Betänkande om Fattigvården. Det är ingalunda min skuld att det blifvit tryckt, tvertom har jag gjort allt hvad jag kunnat för att förekomma det. Jag skref det så utförligt, icke för Hartmansdorffs skuld, som är utförlig nog ändå, utan för att sjelf begagna det vid Prestmötet, der jag i allt fall måste yttra mig om Fattigvården. Detta har nu en sniken Bokhandlarespekulation gjort omöjligt för att derpå förtjena några skillingar. Jag hoppas dock han missräknat sig; ty jag tvang honom, enligt Tryckfrihetsförordningen, att

24—221122. *Tegnér, Saml. skrifter.* 7.

ge ut Akten fullständig, hvarigenom han måste trycka alla ziffrorna som utgöra 5/6 af det hela, och jag förmodar att dylika Logarithmiska Tabeller ej locka många köpare. Ett försök från samma Jude att äfven få trycka Yttrandet om Kyrkolagen har jag hittills lyckligen afstyrt. Hedrén och Thyselius skulle knappast tycka om det, och jag vill lefva i fred med Bröderna, så vidt sig göra låter. Det är sant att Akten redan på sitt vis är offentlig då den blifvit insänd till Regeringen. Men det är en ganska privat publicitet som Handlingarna få der. Våra StatsExpeditioner äro begrafningsplatser, och man kan hålla hundra mot ett, att åtminstone hvad som rör Kyrkan antingen alls icke läses, eller åtminstone läses utan uppmärksamhet, så snart det ej är kuranta mål. Hvad löningsfrågan angår så har jag skrifvit mig trött derom. Jag har nu tagit mitt parti att tiga och vänta. Men huru skall StatsSekreteraren för ett sådant söl kunna undgå offentligt åtal vid Riksdagen? Och huru vill man försvara rofferiet att helt och hållet undanhålla Löningstagarne sin rätt för 2 hela år? Jag är glad slippa att yttra mig häröfver.

Hur gör man i Götheborg med Magasinsfrågan? Den är vigtig, men på sätt hon här behandlas blir ingen ting deraf. Landshöfdingen har sammankallat ProvincialStänderna till d. 7 Maj, hvarvid han valt ganska få Bönder, neml. i vadmalsrockar, men deremot så mycket flere i Adelsuniform och Prestkrage. Öfverläggningen skall upptaga 2 timmar, men middagen fyra. Ingenting är ej heller på förhand utarbetadt eller redt. Jag tror icke att jag går dit. Med SockenMagasiner uträttas intet, äfven om de öfverallt kunde anbefallas, hvilket är omöjligt. Det är fattigvård, som man måste öfverlemna åt Församlingarnas egen omtanka. Snarare skulle jag vilja tillstyrka Distrikts-Magasiner med bifogad ritorkningsanstalt, men på det

sätt att hvar och en efter behag der insatte sitt öfverskott af spannemål mot Depositionsattester, som sedermera till viss procent af Markegången möjligtvis kunde belånas, eller också i nödfall gå som ett slags Assignatur man och man emellan. Dock möta äfven härvid stora betänkligheter, helst i afseende på Administrationen. Jag erkänner att jag föga tänkt på saken.

Jag har nu skrifvit ett vidlyftigt bref, hvilket jag hoppas räknas mig till godo när jag låter länge vänta på bref. Skrif mig nu idel förstånd tillbaka; ty på ingen mensklig gåfva sätter jag så högt pris, som på rent, klart, skarpt förstånd. Hvilken förmögenhet skulle jag också föredraga? Förnuftet blir dock lätteligen en Drömtydare, Känsloförmågan ligger alltjemt på rygg som en sköka, och Inbillningskraften är i sig sjelf ett förlupet dårhushjon, såsom t. ex. hos

Din Vän

Es. Tegnér.

Till H. A. Tersmeden, född Rappe. 64.

Östrabo d. 23 April 1833.

Jag skickar härhos fortsättningen af Törnrosens Bok, den Profess. Atterbom påstår vara det yppersta Poëm som utkommit i Sverge, och dess författare (jag tror han heter Almquist) är den länge förväntade Messias i Svenska Poësien. Läs den nu med andakt och i denna öfvertygelse, så torde den väl göra sin vederbörliga effekt; ty Tron gör det mesta, då fråga är om salighet, eller poësie, eller Fruntimmer. Huru olycklig är icke den som har sina skäl att ej tro på någondera! I hans hjerta sitter det som är vida sämre än en hare, nemligen missnöje med lifvet, förakt

för mskor och ånger öfver att vara född. Det är ej harar — men tigrar i ett menniskobröst. Jag går alltjemt på tigerjagt, men villdjuren äro mig öfvermäktiga.

Det begärda Poëmet är utlånt. Så snart jag får det åter skall det skickas.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

65. Till A. von Hartmansdorff.

Östrabo d. 28 April 1833.

Min högtärade Bror!

Jag bifogar härhos min underdåniga ansökan om permission, den jag begärt på 4 månader. Jag hoppas väl att icke bli så länge borta; men i händelse sjukdom eller annat förfall skulle inträffa är godt att tiden ej är för knappt tilltagen. Var god och föredrag och understöd min ansökan, så att jag kan ha Resolution om en månad. Westmark torde vara god och öfversända den mot lösen.

Lectorsfrågan förekommer väl snart i Beredningen. Det är mig sagdt att Vederbörande i Stockholm, genom de många tjenstfärdiga vänner som saken ej angår, och som ej heller förstå något deraf, utspridt det rykte att jag i hemlighet skulle önska Melanders utnämning, ehuru jag röstat på Tullberg. En sådan dubbelhet skulle i sanning vara föraktlig. Hvad jag anfört till Protokollet är nu, som alltid, min verkeliga mening, och jag kan ej inse hvartill den fegheten skulle tjena att säga ett och tänka ett annat. Jag åberopar i detta afseende hvad jag redan flere gånger skrifvit. Jag har ingenting personligt emot Melander, erkänner äfven hans skicklighet; men fullt så skicklig är Tullberg, dessutom vida äldre och understödd af Lagens tydliga, genom ingen Advokatur bortförklarbara bokstaf.

Pluraliteten har tänkt annorlunda, och jag dömmer icke deröfver. Men att denna pluralitet tillkommit på ett tvetydigt sätt utvisa Handlingarna: att personliga Konsidrationer dervid ej varit utan inflytande fruktar jag; och att en hop småintriger användas i hufvudstaden för att stämma vederbörandes sinnen är ej heller otroligt. För min del kan och vill jag ej begagna dylika medel. När jag sagt min mening både offenteligen till Protokollet och enskilt till StatsSekreteraren, så har jag dermed gjort hvad jag bör. Hos de Maktägande bör det rätta vara sin egen förespråkare, och jag hoppas äfven att det så är, när det rätt framställes. Af detta skäl har jag begärt att du sjelf måtte föredraga målet och upprepar denna begäran ännu en gång; ty jag litar icke på konstituerade, nomadiska Föredragande, som ej ha något ansvar hvarken inför lagen eller opinionen.

Jag tackar för de dubbla Nådåren åt Mellins barn. Det är hederligt af dig att du understödjer dylika ansökningar när de verkeligen, som här, äro af behofvet påkallade; och i annat fall tillstyrker åtminstone jag dem aldrig, äfven om Bouppteckningen dertill tyckes ge anledning. — Prosten Ekmans underd. påminnelser vid KammarCollegii yttrande i Visingsöfrågan uppgå i dag. Hvad Collegium yrkat synes mig hvarken lagligt eller billigt och skulle i grund ruinera den arma ön. Jag förutser likväl att Ekmans begäran, ehuru laglig, likväl skulle möta stora svårigheter, men hoppas åtminstone att de fattige måtte få behålla hvad de hittills haft; och i denna mening är ett kort utlåtande af Consist. bifogadt.

Lundelius ville, när allt gick omkring, icke söka Fellingsbro. Gud må veta huru och när jag skall bli af med detta Inventarium. Lyckligtvis ha vi i går utnämnt en ganska skicklig Conrector, men han får ännu ej tillträda

på länge, så framt ej ackord kan af företrädaren träffas i afseende på det Pastorat hvartill han blifvit utnämnd.

Framför min och min hustrus helsning för din Fru.

Vänskap och högaktning
Es. Tegnér.

66. Till H. A. Tersmeden, född Rappe.

Östrabo d. 1 Maj 1833.

Då jag emottog det sista brefvet stod jag på resa till Tofta, och kunde således ej med budet besvara det. Hvad vårt religiösa samtal angår, så var min afsigt dermed ingalunda att väcka tvifvelsmål eller skrupler, snarare att aflägsna dem. Fruntimmer i allmänhet böra bibehålla sina fäders tro. De ha i sin känsla, i sin medfödda *Talang* för Religion, den bästa och säkraste ledstjerna. Vi stackars karlar deremot äro fördömda till tvifvel och forskning, medelpunkten af vårt väsen ligger i hufvudet, men Fruntimmernas i hjertat, och den medelpunkten böra de icke förrycka. Hvad Böcker angår så har jag väl många i Thelogi och Religion, men alla Vettenskapliga och icke så populära att Fruntimmer kunna eller böra studera dem. Af religiös läsning vet jag ingen bättre och lämpligare för oss alla än NyaTestamentet, synnerligast Evangelisterna, och främst bland dessa Johannes; och i allmänhet anser jag den Religion man *lefver* vida bättre än den man bekänner eller studerar.

Jag ville gerna komma till Rottne före min resa: men kan ännu icke yttra mig bestämdt deröfver. Nästa vicka har jag PrestmötesBeredning, och derofvanpå mycket skrifveri, samt sedan resebe[re]delser. Skulle det icke låta

sig göra att komma in en dag till Vexiö, t. ex. ChristiHimmelsfärdsdag, då man i allt fall skall städja pigor?

Jag har begärt 4 månaders permission, räknadt från den 1 Juni. För att få ressällskap har jag bjudit ut mig öfverallt, men ingen vill ha mig. Det är ett vanligt öde vid mina år. Jag tror dock att jag möjligtvis kan få en reskamrat i en Ystadsköpman som heter Hagerman. Kanske äfven att Tulldirektören, Arvid Posse, kommer att fara ut. Jag är således förvist till *Syndare* och *Publikaner*.

Min vördnad för Mamma.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

Var god skicka hosföljande bref till Lönegren.

Till M. von Schwerin, född Törngren. 67.

Östrabo d. 2 Maj 1833.

Jag hör att Friherrinnan är i Stockholm. Detta kan nu icke förtänkas den som har en dotter gift derstädes; men jag beklagar endast min otur då jag härigenom går miste om den påräknade glädjen att i nästa månad, då jag förmodligen passerar Skåne, få tillbringa en dag eller två på Sirköping. Emedlertid ger mig denna Stockholmsresa en Gunås sällan begagnad anledning att skrifva. Hofpredikanten Tullberg (det är af Friherrinnans fabrik) uppvaktar i dag Baron Schwerin med bref; men jag har, liksom sal. Martha, utvalt den bästa delen och vänder mig till Friherrinnan. Den ruptur jag länge förutsett och äfven sökt förekomma mellan Tullberg och Domprosten har nu inträffat, och de skiljas åt som ovänner. Jag dömmer icke öfver andras tvister, är ej heller någon beundrare

af Tullberg; men allmänna tanken är den att Heurlin vid detta tillfälle har tort. Saken kan emedlertid ej ändras, och Tullberg har nu ingen annan station än Fånghuset, der han är anställd som Huspredikant. Friherrinnan känner mannens anspråk på Herrskapet. Så öfverdrifna och orimliga de än äro, vore det likväl godt att vara dem qvitt; och jag ville derföre tillstyrka att Ni skilde Er helt och hållet från honom, nemligen på det sätt att Ni antoge honom till Er själasörjare. Tillfälle härtill lär nu gifvas, sedan det ändteligen lyckats Er Wennerberg att supa sig till saligheten. Men Pastoratet lär denna gång ej vara patronelt utan regalt, och detta gör visserligen en svårighet: Men om Friherrinnan säger ett godt ord till Kungen skulle han väl kunna förmås att för denna gång lemna sin rätt i bättre händer, naturligtvis mot villkor (jag hoppas han ej begär andra) att sedermera två gånger å rad få utöfva Nominationsrättigheten, hvarigenom han förbunde först Friherrinnan och sedan Kronprinsen som också bör ha några Prestmål att roa sig med. Ett dylikt öfverlåtande är icke utan exempel, och hvad bör man dessutom kunna neka Frih:n? Skulle emedlertid detta ej lyckas, så kan visserligen T. söka Pastoratet directe hos Kungen: jag tviflar också ingalunda på att Frih. i sådant fall får de bestämdaste löften både af Kung och StatsRåder; men hvad jag tviflar på är om de sedermera ens tänka derpå, helst T. är alltför ung prest, aldrig kan få förslaget, och till och med hans ansökningsrätt i Lunds Stift kan vara tvetydig. Skall derföre i denna sak något kunna uträttas så tillstyrker jag att försöka det första alternatifvet. Jag bör göra T. den rättvisan att han otvifvelaktigt blefve en både skicklig och ordentlig Pastor. Troligtvis komme han att klippa sina får, men han ansar och tvättar dem äfven och håller hjorden i skick, bättre än både Nathorst, Anckarsvärd och Pop-

pius. Sedan jag sålunda på stående fot uträttat mitt uppdrag och löst mitt löfte, sätter jag mig ner, pour causer, i ena soffhörnet, håller mig der på tillbörlig distans och placerar Friherrinnan i det andra.

Kort efter sedan jag emottog Friherrinnans sista bref, (det är nu årsgammalt) föll jag i min stora sjukdom som höll mig nästan hela sommaren, ehuru med mer och mindre mellanskof. Det är lefversjukdom som öfvergått till Gallsten. På sista halfåret har jag deraf ej haft några våldsamma känningar, men väl en ständigt gnagande känsla, ungefär som man beskrifver det onda Samvetet. Jag fruktar att högra sidan hos mig, liksom i Franska DeputeradeKammarn, är obotlig. Emedlertid tillstyrka Läkarna Carlsbad, som de alltid göra för att bli af med en patient. Jag har väl hvarken råd eller lust till en sådan resa, som med nuvarande kurs blir mycket dyr: men måste dock underkasta mig den, och har derföre begärt 4 månaders tjenstledighet, räknade från d. 1 Juni. För att minska kostnaden har jag sökt resesällskap och utbjudit mig öfverallt, men ingen vill ha mig. — Äfven utan ressällskap måste jag fara, ehuru mycket mina Creditorer kunna ha att invända deremot; men sedan sjelfva ErkeBiskopen föregått oss andra med så godt och lysande exempel i hushållsväg vore det bondaktigt att göra afseende på dylika betänkligheter.

Martinas verser har jag läst och är rätt nöjd med hennes Majsång. Den har väl en mängd techniska fel, men derjemte mycken liflighet och klarhet både i tanka och känsla. Deremot lida hennes Fantasier af en nebulism och formlöshet som icke ligger ensamt i språket. Att klart uttala sin känsla är just Poësiens stora problem. I Poësie, liksom i giftermål, är det ansvarsfullt att råda, synnerligast då fråga är om Fruntimmer, hvilkas inre stränga-

spel i allmänhet är finare bygdt än vårt. Min erfarenhet är den att Qvinnan i allmänhet gör bättre att lefva sin poësie än att skrifva den; dock kunna undantag gifvas.

När man har en dotter i en stad finner man den alltid treflig, och på denna grund hoppas jag att Frih:n trifves väl i Stockholm. Huru mår f. d. Fröken Ebba? Visa sig några tecken till små Hofkanslerer? Huru länge blir Frih:n oppe, och kan jag hoppas, i fall jag återkommer i Augusti, att finna någon hemma, nemligen den rätta, på Sirköping? För min del älskar jag ej Stockholm, och hoppas kunna undvika att bevista Riksdagen. Jag har Sodom i MoseBok och Abdera i Plutarchos, behöfver alltså ej söka deras förening vid Mälarn. Öfverdådet och lasterna af en stor stad, sammansmälta med kälkborgareandan af en småstad! Skada endast på den vackra belägenheten!

Hur mår Brinkman? Mig har han alldeles öfvergifvit i brefväg, och som min korrespondens i allmänhet och synnerligast på Stockholm är ganska svag, så har jag nästan aldrig några underrättelser om honom, om icke då och då tillfälligtvis genom resande. Att han varit illa sjuk vet jag, men hoppas att han nu genom våren och Friherrinnan blifvit återställd. Helsa honom rätt mycket från mig, äfvensom de andra Fruntimmerna hvilka höra till hans umgängeskrets.

Som Frih:n nu har en Måg som sitter i StatsRådet anser jag mig böra nämna att lille Tullberg, Adjunkten, som söker en Lektion härstädes, men hvarvid han blifvit förbigången, deröfver klagar hos Kungen. Han har min röst, men pluraliteten har nämnt en annan. I min tanka har Tullberg fullkomlig rättvisa på sin sida: men som jag föresatt mig att aldrig besvära Konungens Rådgifvare ned några sollicitationer, så inskränker jag mig, i afseende på Hofkansleren till den önskan att han måtte genomse

Handlingarna när de förekomma, och förmodar jag att de tala tillräckligen för sig sjelfva.

Var god och gör mig påmint hos dem af mina bekanta som träffas.

Vänskapfullt och ödmjukast

Es. Tegnér.

Till A. von Hartmansdorff. 68.

Östrabo d. 23 Maj 1833.

— — — Jag har denna månad haft PrestmötesBeredningen samlad, hvarvid i synnerhet Stiftets ekonomiska angelägenheter utgjorde öfverläggningsämnet. Bland dessa var frågan om LöneKonventioner den vigtigaste. Om dessa här i Stiftet skola med något hopp om framgång kunna yrkas så måste de åtminstone föreslås efter någon allmän princip, hvartill likväl de Konventioner som hittills i andra Stift blifvit afslutade icke visa något tecken. De grunder vi i detta afseende föreslagit äro att Presterskapets inkomster skola utom Bostället inskränkas till tionde, smör och penningar af Hemmansägare, samt dagsverken af Torpare. Tionden skulle utgå efter ett sammansatt förhållande mellan *förmedladt* Hemmantal och Taxeringsvärde, på det sätt att hvarje helt förmedladt Hemman som uppgår till medelvärdet inom Pastoratet, betalar 1 t:a och för hvarje 500 rdr som öfverstiger medelpris ännu $^{1}/_{4}$ t:a ända till 2 tr, hvaröfver intet helt hemman skulle betala. För dem som understiga medelpriset minskas Tionde i samma proportion. Detta är otvifvelaktigt den lindrigaste Tiondesättning i Sverge; ty den uppgår i medeltal knappt till 1 t:a för hvarje helt förmedladt Hemman i Stiftet, hvilket hänvisar på en medelafkastning af 30 tr,

som åtminstone är 3 gånger mindre än verkeliga förhållandet. I SmörTionde 8 mk af helt hemman och i pengar 4 rdr, hvarigenom så väl Likstolar som alla andra Jura Stolæ, i Kontant eller Naturalier, försvinna, med undantag af Lysningspengar. — Så snart Protokollet blir justeradt och Resultaterna tryckta skall jag foga anstalt att ett Exemplar tillskickas dig. Hvad Prestmötet angår så måste det förmodligen äfven i år uppskjutas; ty vid min återkomst är troligt att Riksdagskallelsen är utfärdad, hvarefter det ej är vanligt att PrestStåndet sammanträder.

Huru går det med sammanbyggnaden af Qvenneberga och Hjortsberga Kyrkor, hvarom frågan sedan länge hvilar hos Konungen?

Sedan du tagit ditt parti i Lectorssaken tjenar det till ingenting att vi derom vidare disputera. Du är härvid den mäktigare och gör som dig godt synes. Visserligen kan det vara förödmjukande att, då du sjelf anser Grekiskan för hufvudsaken, jag icke skall ha vitsord i en Vettenskap deri jag i 12 år förestått en akademie Profession: men jag ser icke huru jag skulle kunna förekomma det. Sker härigenom, som jag för min del tror, en orättvisa mot Tullberg, så har jag afstyrkt den så mycket jag kunnat och har den icke på mitt samvete. Såsom prejudikat betraktad kan saken ha den följd att aldrig någon Academicus kan få ett Lectorat; ty när Consistorierna märka att en liten modifikation i högsta betyget, hvilken dock ej utgör pluralitet, öfverväger både skolordningens tydliga ord och tjensteåren, fruktar jag att frestelsen att hjelpa en vän och bekant som GymnasiiAdjunkten blir för stark för de fleste. Af de två Lectorer som vid ifrågavarande fall tillstyrkte denna modifikation är åtminstone den enes okunnighet i Grekiskan notorisk; och att Tullberg gjorde sitt specimen bättre än Melander erkännes här af alla närvarande som

derom kunna ha något omdöme, med undantag af dem som röstat för Melander. Dock — som sagdt är, det tjenar till ingen ting att upprepa skäl som måste vara ogrundade, då Filologerna i Beredning och StatsRåd förkasta dem.

Min helsning för din Fru.

Vänskap och högaktning

Es. Tegnér.

Till Augusta Billow. 69.

Östrabo d. 30 Maj 1833.

Jag tackar dig, min älskade Augusta för ditt vänskapsfulla bref, och beklagar att min utländska resa hindrar mig ifrån att vara närvarande på din tillämnade hedersdag. Huru gerna skulle jag icke läst, ej blott den presterliga utan äfven den faderliga och vänskapsfulla välsignelsen öfver dig vid detta vigtiga tillfälle! Men man måste uppoffra både denna och mycken annan glädje för helsan eller åtminstone försöket att återfå henne. Lyckas det sistnämde så hoppas jag att en gång få se dig lycklig i ditt hus, och gläder mig åt att kraften af en hjertlig välönskan på din bröllopsdag icke blåst bort då hon passerat öfver Östersjön. Låt mig derföre genom Moster Anna veta hvad dag du står brud, på det jag för den gången åtminstone må kunna uppspäda mitt ljumma Carlsbadervatten med en droppe Vin och dricka din skål.

Helsa hjertligast dina Föräldrar och Syskon, och tänk någon gång med godhet på

Din

redlige Vän och

Morbror

Es. Tegnér.

70. Till A. M. G. Tegnér, född Myhrman.

Greifswald d. 12 Juni 1833.

Min lilla Gumma. Jag är nu ändteligen på Tysk botten sedan sjöresan gått lyckligt. Den var likväl besvärlig genom en temligen stark sjögång och en rankig båt, hvaraf följde en allmän sjösjuka. Jag hade äfven min känning deraf, men lindrig. Fruntimerna voro värst ankomna, och jag stod och låg bland idel lefvande Springbrunnar. I öfrigt voro vi efter 12 timars fart, således kl:n 8 f. m. framme vid Wijk, der Lundblads vagn mötte mig och förde mig hit, som är 1/2 mil. Till middag var stort kalas. Från Stralsund var Presidenten som är landets högste Embetsman hitstämd. Mohnike är sjuk och kunde ej komma. De fleste Professorerna voro också här, och de andra komma i dag, så att jag blifvit tillbörligen visad för alla. På eftermiddagen besågos Kyrkor, Akademihuset, Biblioteket, Museerna, Botaniska Trädgården m. m. Härvid voro Rector och många Professorer följaktiga. Till middagen var äfven Landshöfding Hjerta. Lundblad har eget hus som kostat honom omkring 50,000 rdr rgs, många rum och ett präktigt Etablissement, och allt tillgår på en stor fot. Annars lär han icke lefva med många, drifver en stor vexelhandel och anses ha goda affärer. Frun är hyggelig och glad men allt hvad man i Sverge utspridt om hennes Galanterier lär vara alldeles ogrundadt. Barnen äro fem, och se ingen ting ut. Den äldsta, Albert, skall i dessa dagar till Dresden i Pension. Jag har ej kunnat slippa Lundblad att bli öfver äfven i dag men reser tidigt i morgon, och bör alltså vara i Berlin lördagsmiddag d. 15 Juni, hvarifrån jag skrifver vidare.

Allting är här dyrt. Jag köpte i går ett par svarta

hanskar som i Sverge kosta 3 rdr men här 12 ½ rdr, i anledning hvaraf jag föresatte mig att detta skall vara min enda handelsspekulation i Tyskland. — — —

Tusen helsningar till Faxens, och öfriga Vänner. Likaledes till Christofer och alla de små i Småland. Var obekymrad för mig, ty jag finner mig hittills väl af resan, och har ingen ting emot henne utom dyrheten. Var snäll och frisk och tänk då och då på

Din

redlige

Es. Tegnér.

Till densamma. 71.

Greifswald d. 13 Juni kln 6 om morgonen.

Jag tillägger några ord innan jag reser dem Lundblad lofvat att fortskaffa. Det rätta stora kalaset var i går, hvarvid icke mindre än 3:ne Presidenter och alla högre Embetsmän ur Provinsen voro närvarande. Skålar och Tal i öfverflöd, hvarunder dörrarna öppnades till ett inre rum der min Buste stod. Hosföljande verser utdelades, hvarjemte äfven Presidenten v. Rohr uppläste några i Manuskript. Mohnike var, ehuru sjuk, kommen från Stralsund med sin Fru. På eftermiddagen var ett vagnpartie till Elisenheim, en vacker park ½ mil från staden. Der var Musik, Punsch, Thé, Fruntimmer och annat godt. Med ett ord, allt har gått stort och herrligt till.

Hjertliga helsningar åter till vännerna i Lund och de kära hemmavarande.

Din

Es. Tegnér.

72. Till densamma.

Berlin d. 17 Juni 1833. Måndag.

Min goda Anna. Så långt är jag ändtligen kommen på min resa. Jag for thorsdagsmorgon kl:n 7 från Greifswald. Hemberg och de andra Svenskarna ville ej vänta utan reste dagen förut. Jag tog också en annan väg än de och låg första natten i Neu-Brandenburg, en liten stad i Meklenburg, den andra i Gansee, och kom hit Lördagsafton. Samma hästar gingo hela vägen, som är 16 à 17 Sv. mil på 3 dagar. Vägarna äro öfverallt, der Chaussé ej finnes, alldeles som vid Efverlöf eller på Ljungby Sand, och det är omöjligt att komma fortare än fot för fot, ehuru jag ibland hade 4 hästar för tomma vagnen. Dam och solhetta voro odrägliga. Meklenburg är i öfrigt ett vackert land, och ehuru det endast består af sand, är det dock så väl odladt att säden öfverallt stod vacker. Dessutom flere små sjöar, bokskogar och planteradt Furu. På resan passerade ingen ting märkvärdigt; ty det vanliga grälet med Forbonden hör till alla resor. Alla Värdshusvärdar äro Vexeljudar, och ett vanligt nattquarter, med 2 sängar i ett rum, kostar 4 rdr bco. Resan från Greifswald och hit kostade mig omkring 10 rdr bco, ehuru Fru Lundblad gaf mig matsäck för första dagen.

Berlin ligger i en sandöken: jag har ännu ej sett mycket af staden, dock tyckes den mig vara en ganska väl bygd — sandgrop. Jag bor här på Hotel de St. Petersburg, är således mot min vilja blifven Ryss; men rum stodo ej att få annorstädes, i anseende till ullmarknaden och kapplöpningen med hästar som hitlockat ovanligt mycket folk. Ett rum med två sängar (för mig och betjenten) kostar 2½

rdr rgs för dagen. Ekeberg kan ej heller med nogaste hushållning lifnära sig under 2 rdr rgs om dagen. Jag längtar alltså hädan: men kan icke få Hemberg hän före Onsdag el. Thorsdag, hvaraf följer att jag icke kan vara i Carlsbad före d. 25 el. 26. Rätta Brunnsterminen lär ej heller börja der förr än vid den tiden. I allmänhet är det enfaldigt att engagera sig med större ressällskaper, synnerligast då Fruntimmer äro med som aldrig få gapa nog på all utländsk lort. Posse reste i går, men som han skall se Sachsiska Schweiz, torde jag väl träffa honom i Dresden. Hjerta reser i morgon.

I går förmiddag var jag med de andra Svenskarna på Charlottenburg der de Kungliga bo om somrarna. Slottet, är fult, Parken likaledes, men Drottningens Monument, hvarföre man egentligen reser, rätt vackert. Hon föreställes liggande i naturlig storlek på grafven, och Kungen säges ännu ofta göra besök i grafven som är inunder. Middag åto vi också derute, och återkommo kl. 5. Derefter var jag en stund på Operan der die Stumme von Portici gafs. Vackra dekorationer och präktig dans, men obetydliga röster, och fula ansigten öfver allt. I min lefnad har jag aldrig sett så jemnfula qvinfolk som här i Berlin; stora fötter, platta bröst, blekgula ansikten, slocknade eller sura ögon: alla barn måste här vara gjorda i mörkret. Kl. 8 var jag bjuden på Thé hos Schleiermacher, der det var stort Sällskap, bland andra en Grefve Schwerin med famille. Hans dotter, gift med en Prest, Jonas, här i Berlin, var det enda friska och drägliga ansigte jag sett sedan min hitkomst. Fru Schleiermacher sjelf är en Mühlenfels från Rügen, ful, men liflig och interessant. Säg Reuterdahl att Schleiermacher, kring medlet af Augusti, reser med Grefve Schwerin till Stockholm, och troligtvis uppehåller sig en dag i Lund, hvarom jag bad honom på akademiens vägnar.

25—221122. *Tegnér, Saml. skrifter. 7.*

I dag på förmiddagen har jag varit ute och sett Kappridningen 1 mil utom Staden. Vackra hästar och granna Jockeys, stor folkmängd och odrägligt dam. Man går här öfverallt i en sandhvirfvel, och när man skrifvit ett bref behöfver man blott öppna fönstret för att få det sandadt. Derute såg jag äfven Kungen, ett gammalt, obetydligt ansigte, midt emellan Corporal och Länsman. Dessutom icke mindre än 11 Prinsar och Prinsessor; de sednare skulle ganska väl fylla sin plats som fogelskrämmor i hvad Trädgård som helst; och det är oförsvarligt att de ej nyttja någon annan skråpuk än den naturliga. — Till middag, det vill säga kl:n 4 skall jag till Svenske Ministern Brandel, en hyggelig och instruerad man som just nu gick ifrån mig. På onsdag skall jag äta hos Schleiermacher der jag förmodar att träffa de fleste Professorer och Lärde. I morgon är jag också bortbjuden på flere ställen, men har sagt nej för att vara ledig och gå omkring och bese Staden, Universitetet, Museerna o. s. v. På thorsdag morgon reser jag och hoppas kunna åka ihop med Hemberg. Både han och Hagerman som är sjuklig och kinkig stadna dock 8 dar i Dresden, hvarifrån och till Carsbad jag tänker få sällskap med Posse el. Hjerta, eller också resa ensam, som väl är litet dyrare, men i det hela det angenämaste. Från Dresden är dessutom endast 2 små dagsresor till Carlsbad. Leipzig och Halle får jag uppskjuta till återvägen.

Huru mår du nu, liten Molla, och hur länge blir du qvar i Lund? Förmodligen reser du hem just i de dagar då jag kommer till Carlsbad. Den som ändå finge följa med och vore åter i sitt lugn hos de kära ungarna! Men der kommer väl också den tiden. Min helsa har [hela] tiden varit bra, och jag tror verkeligen att resan gör mig g[odt,] äfven före brunnsdrickningen. Dam och komplimenter ge[nera] mig mest; men begge två förflyga.

Jag hade trott att här kunna ha några ord ifrån dig genom Lundblad, men förgäfves. Nu kan jag icke skrifva förr än från Carlsbad och det på Vexiö. På Carlsbad måste du också ställa dina bref tills vidare.

Tusen helsningar till alla Vänner i Lund, och lika många och ännu flere till Vexiö.

Din redlige

Es. Tegnér.

*

Till densamma. 73.

Karlsbad d. 29 Juni 1833.

Min goda Anna!

. . . Den 20 Juni reste jag från Berlin, der jag dagen förut var på stor middag hos Schleiermacher. Der voro Generaler, Ministrar och lärde, hvilkas namn det ej kan interessera dig att höra. Hos Nicolovius var jag också. Han är Chef för Undervisningsanstalterna i Preussen, en ganska hygglig gubbe, och gaf mig flere bref till Leipzig och Halle, när jag en gång kommer dit. Om aftonen såg jag Schillers Jungfrau på Theatern, men Spelet var ganska medelmåttigt, emedan de bästa Aktörerna voro bortresta. Från Berlin åkte jag med Hemberg och hans Syster och betalte alltså blott $^1/_3$ af vagnen. Afståndet är blott 18 Sv. Mil, men dertill åtgingo fulla 3 dagar, hvaraf likväl $^1/_2$ på Påfogelön och Potsdam. Till Dresden kom jag den 22, besåg Målningsgalleriet, hörde Katolsk Messa, var på Findlitters villa o. s. v., som alla andra resande. Med Tieck (Poëten) gjorde jag bekantskap och drack Thé hos honom Midsommarafton i stor samling. Han har en hygglig dotter, men är sjelf sönderbruten af gikt. Theologen Ammon sökte jag, men kunde ej träffa honom, ty han satt alltjemt på Riksdagen, och bodde i öfrigt på landet.

Dresden har en rätt vacker belägenhet utmed Elben, i ett mycket couperadt och omvexlande land. Här börja vinbergen, men vinet är odrickbart. Midsommarsdagen, som icke firas i Sachsen, var regnig och tråkig. Bergman, Hemberg och Marie Hagerman stadnade qvar i Dresden, skulle besöka Sachsiska Schweitz, och väntas hit i eftermiddag. Jag åkte alltså med Hagerman och äldsta dottern, och vi kommo hit d. 27.

I Dresden talte jag med Dr. Kreysig, af hvilken jag för 2 Louisd'orer (32 rdr rgs) fick en vidlyftig uppsats öfver min regime härstädes. Han trodde icke att jag hade att befara större gallstenar, och att de mindre kunde drickas bort vid Carlsbad. Deremot fruktade han att jag hade anlag för njursten. Det samma säger mig Dr. Mitterbach här på stället, till hvilken jag blifvit adresserad af Kreysig. Jag slipper att bada i Töplitz, utan skall ta bad här i stället, sedan jag druckit någon tid. Hela kuren kan ej aflöpa på mindre än 5 à 6 vickor, således kan jag ej komma härifrån förr än i början af Augusti, omkring d. 4 el. 5:te. Vattnet verkar obehagligt på mig, till tyngd, mattighet, förstoppning och bristande matlust: dock lär detta vara vanligt i början, och man tröstar mig med att det skall bli bättre.

Carlsbad har en märkvärdig men vacker och romantisk belägenhet. Den lilla staden ligger som i en tratt inklämd mellan två höga, ända till toppen skogbevuxna berg, ungefär som Lesjöfors, men vida trängre. En mängd vackra och pittoreska promenader finnas här bland klipporna som äro snarlika dem i Hagaparken, men vida högre och brantare. Hettan är odräglig i den trånga dalen från kl. 10 f. m. ända till 5 e. m. Emedlertid får man icke sitta stilla, utan alltjemt vandra som Jerusalems skomakare, ej läsa, ej skrifva, och har således i allmänhet lättare att

bli af med sina pengar än med sin tid. Härvarande Svenskar äro temligen tråkiga, du känner dem alla, men man har intet annat sällskap att välja på. Ty hvad Tyskarna angår, som äro omkring 2000, så är bland dem intet enda bekant namn, med hvilket jag skulle vilja göra connoissance. I öfrigt Ryssar och Polska Judar, som ej heller interessera mig. Duchesse d'Angoulême reste i dag och ser ut som en förklädd Dragon. Prinsessan af Lucca ser godt ut, tyckes förtjena sitt namn, neml. som fallucka, har också rest i dag. Dessutom ha vi Drottningen af Würtemberg, en Prinsessa af Altenburg och allehanda annat Kungligt pack, hvaraf jag ej tagit någon notis. Bland Svenskar, som du ej känner, är en Baron Adelsvärd, Bror till StatsRådet, men etablerad i Frankrike, och Benedichs från Stockholm.

Priserna äro här i allmänhet billiga, men vårt usla mynt gör det ändå dyrt för Svenskar. Rummen är det dyraste. Jag har fyra små, mindre än de på Tofta, eller egenteligen 2 rum med ett par alkover, samt en vindsglugg ofvanpå för Ekeberg. Detta kostar 30 rdr rgs i vickan. När nu Hemberg betalar hälften häraf, så kostar mig ändå hyran öfver 20 rdr om dagen. Deremot kan jag äta brunnsmiddag för 32 à 40 sk., utom bränvin som ej får tagas, och vin hvaraf jag dricker ett glas i vatten. Det är Ungerskt vin och kostar obetydligt. Thé är förbjudet, men jag dricker i stället Caffé för en bagatell här i huset. Min värdinna är en slagtareenka, mycket beskedlig och uppasslig. Hos henne har jag inackorderat Ekeberg som kostar mig 1,8 om dagen. Till aftnarna har Doktorn erbjudit mig att äta Sprudelsuppe, som är gjord af Sprudelvattnet som kommer kokhett af jorden, och afredes med ägg och några brödsmulor; men som jag icke har någon lust för dylika traktamenter, så äter jag ingenting om aftnarna. På detta sätt kan jag väl lefva för omkring 5 rdr om dagen, hvilket är

ungefär det samma som i Stockholm. Men så komma Brunnsafgifterna, Läkare och en mängd tiggerier till, under tusen former, helst i den musikaliska. Emedlertid hoppas jag likväl att kunna göra resan för något mindre än jag påräknat. Hvad hufvudsaken angår, neml. inflytandet på min helsa, så är det omöjligt att ännu säga något derom. Ondt bör väl kuren åtminstone ej göra, och man har dermed försökt hvad som mot min sjukdom kan försökas. Men både dyr och ledsam är den, helst då jag i allmänhet ej är road af resor eller nya bekantskaper eller det Tyska umgänget.

Jag längtar nu rätt mycket att få några underrättelser hemifrån, hur det gått med din resa, om Christofer följt med, och hur alla de hemmavarande må. — — —

Meddela mig hvad underrättelser du får från Stockholm, Dalarna och Vermland.

Ännu en gång helsa de mina och Gud välsigne både dig och dem.

Din redlige Vän

Es. Tegnér.

74. Till J. F. af Lundblad.

Carlsbad d. 5 Juli 1833.

Bäste Lundblad.

Sedan jag nu kommit någorlunda i ordning på stället är det mig en glädje att få af hjertat tacka dig för den utmärkta vänskap och gästfrihet du visade mig i ditt hus, och hvarföre jag alltid kommer att stå i förbindelse liksom för mycket annat.

Resan gick lyckligt, men ganska långsamt. I Berlin var jag 5 dagar och såg och hörde allehanda. Jag gjorde bekantskap med Brandel, Nicolovius, Schleiermacher,

Steffens, Neander och flere lärde, äfven Marheineke, hörde äfven de berömdaste Professorernas föreläsningar, såg Museum o. s. v. I Dresden var jag blott 2 dagar, besökte Tieck, såg Galleriet och de vanliga märkvärdigheterna. Den 27 Juni kom jag hit och började dagen derpå min brunnskur.

Kreysig i Dresden sade mig att han ej trodde det jag hade nu mera några större gallstenar, men väl att jag torde ha disposition för njursten. I begge fallen ansåg han Carlsbad nyttigt. Hittills har likväl vattnet ej bekommit mig väl. Det jagar mig blodet åt hufvudet, jag känner på förmiddagarna ständig yrsel, och benen svullna. Min härvarande Läkare, Mitterbach, säger likväl att detta ej är ovanligt och blir bättre med tiden. Under 5 vickor lär jag icke komma härifrån, hvaremot jag slipper Töplitz, då jag skall bada här. Om allt går väl reser jag alltså härifrån i första dagarna af Augusti, går öfver Leipzig och Halle till Berlin der jag kring medlet af månaden hoppas inträffa. Det vore ganska roligt om vi då kunde träffas der. I Berlin blir jag 2 à 3 dagar, och skall framdeles närmare bestämma tiden. Till Stralsund och Rügen följder du mig ju i allt fall?

Resan, det vill säga sjelfva transporten, var mig rätt dyr. Äfven rummen äro här dyra, ehuru jag bor tillsammans med Hemberg: men mat och allt annat är till lindrigare priser. För 4 à 5 rdr rgs om dagen kan man lefva här, och det är icke dyrare än i Stockholm. Jag hoppas alltså, att min resa skall kosta mig något mindre än jag påräknat i Sverge. Men hvad den verkar för min helsa är ganska osäkert. Baron Adelsvärd kunde ej fördraga vattnet, och är i dag hemrest till Frankrike. Unga Hjerta följde med honom. Öfriga härvarande Svenskar känner du. Vi äro inalles 13, men endast 2 Danskar, PolitiChefen Kjer-

ulff och Etatsraad Bech. Bland utländningar märkas Marechal Maison, Skrzynecki, General Platen, Witt m. fl. Äfven Drottningen af Würtemberg, Palatinskan samt en mängd Prinsessor och annat Kungligt Gesindel. I öfrigt är brunnskuren högst tråkig, då man hvarken får läsa eller skrifva eller ens sitta i ro, utan alltjemt måste vandra omkring som Jerusalems Skomakare. På umgänge är här ej brist, men det Tyska roar mig föga, och i synnerhet äro mig Damerna besvärliga med sin exaltation, helst det är emot brunnsdieten att besvara den som sig vederbör. För allt det der har jag den välsignade Frithiof att tacka som jag önskar att jag aldrig skrifvit, eller åtminstone att den aldrig blifvit öfversatt på Tyska; och ingenting i verlden är mig vidrigare än att tala Poësie, synnerligast då rätta tillämpningen ej kan komma i fråga.

Framför min vördnad för din Fru och helsa äfven andra bekanta, hvaribland Leche. Förgät ej heller Fru Quistorp, det vackraste Fruntimmer jag ännu sett i Tyskland.

Tuus

Es. Tegnér.

75. Till A. M. G. Tegnér, född Myhrman.

Carlsbad d. 10 Juli 1833.

Min goda Anna! Ditt kärkomna bref af d. 28 Juni fick jag i måndags d. 8 och det hade alltså varit 10 dagar på vägen. Det fägnade mig så mycket mer som jag var orolig för din resa från Skåne utan någon annan kusk än Christofer. Lycka alltså mera än konst att allt gick väl.

Sedan jag sednast skref (för 8 dagar sedan) har jag gjort närmare bekantskap med härvarande brunnsvatten som till en början bekom mig rätt illa. Det gaf förstopp-

ning, yrsel i hufvudet, svullna ben och kinder och ett odrägligt lynne, så att jag ett par dagar funderade på att afbryta kuren och gå antingen till Marienbad eller hem tillbaka. Nu har det dock något bättrat sig, och man säger mig allmänt att dylika verkningar här ej äro sällsynta. Här, som vid alla andra brunnar, har man den sagan att vattnets helsosamma verkan först kommer efteråt, och att ju sämre man mår här, ju bättre blir det sedermera. Jag lemnar sagan i sitt värde: men det är emedlertid svårt att bli så der ställd under framtiden. Mindre än 5 vickor säger Doktorn att jag ej bör dricka, och i nästa vicka skall jag börja bada derjemte. Hvarje bad kostar ungefär 1 rdr rgs. Förr än i början af Augusti inträffar alltså icke min förlossningstid och jag har således ännu en lång erfarenhet att göra. Ty obeskrifligt ledsamt är här, som vid alla brunnar och ännu mera än annorstädes: ty på andra ställen kan man åtminstone åka bort sin ledsnad för billigt pris men här kostar en vagn på några timmar 8 till 10 rdr, hvarföre endast de rika kunna bestå sig ett sådant tidsfördrif. Vi andra måste trafva omkring för att digerera vattnet hurudant vädret också är, och det har nu snart hela vickan varit idel regn och qvalm och åska. Man hvarken får eller kan läsa och skrifva: och umgänget interesserar mig föga, hvarför jag vanligtvis går ensam. Hvarje morgon stiger jag opp kl. 4, börjar drickningen kl. 5 och slutar den omkring 7. Sedan är det 3 timmars traf till kl. 10 då jag dricker Caffé, som dock de mesta taga en timma tidigare. Jag äter middag kl:n 2, likaledes en timma sednare än de andra, men har hittills ej kunnat få någon matlust och kommer alltså icke i någon frestelse att bryta dieten. Eftermiddagen strykes åter omkring och jag är så sysslolös som om jag vore en svensk General. En enda gång har jag varit på spektaklet. Det är en kringstrykande

trupp från Wien, men som icke ger annat än narrspel, egenteligen beräknade för pöbeln, det vill säga Tyskarna, och dessutom nyttjar en egen rotvälska som är svår att förstå. Om aftonen dricker jag hvarken Thé eller äter något. På detta sätt kryper den ena dagen fram efter den andra. Hemberg, som jag bor tillhopa med, är en treflig karl. . . Hos Posse är jag stundom: de resa om fjorton dar till Töplitz. I Lördags d. 6 firades min namnsdag af Svenskar och Danskar med vanliga namnsdagskransar, Caffé, vers af Hemberg, etc. Tillställningen var hos Bergman. Några Tyskar voro också bjudna och sade mig allehanda fadaiser efter sin vana. Dagen derpå gjorde vi Svenskar och Danskarne (de äro blott 2) ett vagnparti till Gieshübel, en mineralbrunn ett par mil härifrån, der vi äfven åto middag. På vägen besågs Engelshausen, en borg som förstördes af Svenskarna i 30 åriga kriget och nu är en rätt vacker ruin. Vi åkte 3 i hvar vagn, och resan kostade ändå 6 à 7 rdr per man. Det är hvarken nytta eller nöje med dylika utfärder och jag tänker icke att hädanefter deltaga deruti. — Bland de flere bekantskaper jag gjort är den intressantaste den med Skrzynecki, den bekante Polske Generalen. Det är en mycket bildad och älskvärd man, talar med mycket lugn och opartiskhet öfver Polska händelserna och med synnerlig modesti öfver sitt eget deltagande deri. Skada blott att han reser härifrån om en vicka. Han umgås mycket med Maison, en Fransk Maréchall och Ambassadör i Petersburg, men den jag i öfrigt ej känner. Detta lär redan vara rapporteradt och illa upptaget hos Ryske Kejsaren, ty Skrzynecki spioneras skarpt af härvarande Polis. — Om mina öfriga bekantskaper är ingenting att säga. Jag plågas efter vanligheten af vittra käringar, med och utan byxor, och önskar alltjemt att jag antingen aldrig skrifvit den välsignade Frithiof, eller åtminstone att den

ej blifvit öfversatt på Tyska. — Men nog och för mycket om mitt tråkiga brunnslif. — — —

Ännu en gång, tusen helsningar till de mina. Gud välsigne dig och dem.

Din

redlige

Es. Tegnér.

Till densamma. 76.

Carlsbad d. 21 Juli 1833.

Min goda Anna. Ditt sista bref af d. 12 Juli emottog jag i går, och det var alltså öfver 8 dar gammalt. Mitt hade dock varit ännu längre på vägen, och jag kan på Posthuset ej få någon reda på hvilka dagar som vore bäst att skrifva på öfver Greifswald eller när posten härifrån inträffar der. De tro att Greifswald ligger i Sibirien eller deromkring. I allmänhet är okunnigheten och barbariet oerhörd hos alla Österrikiska Embetsmän, hvilket är alldeles motsatsen med de Preussiska, som utgöra bästa delen af Nationen och skulle vara ännu bättre om de kunde öfvergifva sitt eviga skryt och charlataneri.

De första fjorton dagarna mådde jag rätt illa af vattnet. Nu sedan jag börjat blifva van dervid, befinner jag mig bättre, ehuru det ständiga regnet, fuktigheten och kölden genera mig och alla. Jag kan emedlertid ej säga att jag märker någon synnerlig verkan af vattnet. Öppningen är icke bättre än innan jag kom hit, och matlusten alltjemt dålig, ehuru jag icke äter mera än en gång om dagen. Ledsnad och sysslolöshet äro som förr. När jag alltså fulländat min pröfvotid och druckit ut mina 5 vickor, som är d. 2 eller 3 Augusti, så reser jag. Förmodligen får jag ressällskap med en Dansk, EtatsRådet Bech från Köpenhamn,

som går öfver Ystad. Gerna reste jag direkte hem i mitt land igen; men som jag svårligen kommer åter till Tyskland, äfven om der flöte Carlsbadervatten i hvarje pöl, så måste jag, medan jag är ute, se Leipzig, Halle och Rügen. Possens resa i morgon och Hjerta på onsdag eller thorsdag. De gå begge härifrån till Töplitz der de bada i 14 dagar. Jag gör baden ifrån mig här, tar dem hvarannan dag, och har godt hopp att derigenom bli ren, hvilket också är den enda möjliga verkan af dessa, som af alla andra bad. Deremot kommo i förgår 2:ne nya Svenskar, nemligen Chrysander från Malmö och en Doktor Engström från Wadstena. Den sistnämnde reser egenteligen för att taga notis om Hospitalerna, och har således icke gått miste då han vändt sig till Carlsbad, der nu omkring 2000 dårhushjon från alla Europas länder äro församlade, och hvilkas galenskap består deri att de tro på det plumpa charlataneri som här drifves med ljumt vatten. Jag ångrar dock icke min resa, ty när man en gång gjort den galenskapen ifrån sig, så hafva Doktorerna ingenting vidare att säga. Den stränga dieten och de ständiga rörelserna torde äfven verka fördelaktigt, men denna verkan hade äfven kunnat äga rum utan vattnet, hvilket jag anser för fullkomligen likgiltigt, åtminstone för mig. Dock — detta skall framtiden visa.

Om de många bekantskaper jag gjort lönar det icke mödan att tala. Den interessantaste af dem alla var Skrzynecki, som jag redan förut nämnt, men han reser i morgon till Töplitz. General Chlopicki är också här, men ser ut som en rå Korporal, och jag bryr mig icke om att söka honom. Dessutom en stor mängd andra Polackar, som alla för det mesta deltagit i sista kriget och förut tjent i Franska Arméen.

Hela förra vickan har jag dagligen suttit för målare,

som skola göra mitt beläte, den ene från Weimar, den andre från Paris. Det förstås af sig sjelf att detta sker på andras begäran och således icke kostar mig annat än ledsnaden. Lik mig blir jag äfvenså litet här som annorstädes. Jag tror att det Fransyska porträttet skall litograferas. — — —

Din
redlige Vän
Es. Tegnér.

Till densamma. 77.

Carlsbad d. 30 Juli 1833.

Min goda Anna! Det lider till slut med min dryckenskapstid, och jag ämnar att resa härifrån Fredagen d. 2 Augusti, hvarken bättre eller sämre än jag kom hit, i afseende på helsan, men med betydligt lättad kassa. Innan dess väntar jag likväl ett bref från dig, ty det sista är af d. 12 Juli. Äfven har jag måst skicka mitt Kreditif till Berlin för att derifrån hämta pengar, då Juden Bassenge, på hvilken det här är ställdt, prejar värre än alla de andra och jag svurit att han på mig ingenting skall förtjena. Emedlertid skrifver jag några rader i förväg, men låter brefvet ej afgå förr än dagen före min afresa.

Jag får ressällskap med EtatsRådet Bech från Köpenhamn [direkt] till Ystad, eller åtminstone till Greifswald, i händelse han icke [reser] öfver Stralsund och Rügen. Härifrån till Leipzig få vi dessutom i ressällskap en Assessor Daniel från Magdeburg, en ung och bildad man. Huru länge vi uppehålla oss i Leipzig, Halle och Berlin kan jag ännu ej bestämma, ej heller huru lång tid färden åt Rügen kan medtaga; men jag förmodar att jag icke kan vara i Ystad före d. 26 Augusti; och vill derifrån besöka Sten-

ström, Kinberg, Malmö innan jag kommer till Lund. Härom skrifver jag naturligtvis närmare från Ystad, äfvensom om hvad vidare turer jag kan företaga i Skåne.

Sedan jag sist skref hafva Possens och Hjerta rest till Töplitz, för att bada. I deras ställe ha vi fått ett par Finnar från Uleåborg Brorson och Farbror Granberg. Endast dessa och Chrysanders bli qvar, sedan alla de andra Svenskarna rest i denna och kommande vicka, hvar och en på olika håll. Innan Posse reste gjordes för honom en middag af landsmännen. En sådan gafs äfven i går för mig af en Schweizare Meyer hvars bekantskap jag gjort här, och i morgon lära Svenskarna äfven föreha något sådant för mig och min reskamrat. Christina Hagermans namnsdag firades d. 24 Juli med verser och annan grannlåt. Kalas och tillställningar saknas alltså likaså litet här som i Sverge. Man för den saken med sig.

Den 31 Juli 1833.

Tack, min lilla Anna, för ditt bref af d. 22 som jag just nu emottog. Det är bra snällt af dig och öfriga hemmavarande att ni ej glömma bort mig. Tacka Carlström för brefvet och säg honom att hvad Prestmötet angår jag ingalunda anser troligt att det kan bli af i år. Om jag äfven vid min hemkomst i medlet af September sammankallade Presterskapet, kunde de dock ej vara färdiga förr än i slutet af October, som icke är någon lämplig tid för Prestmöte. För mig enskilt skulle denna befattning vara en dålig efterkur. Jag anser dessutom osäkert att Riksdagen blir uppskjuten, efter de underrättelser jag fått från Stockholm. Således är troligt att vi ännu ta en vinter för att besinna oss på saken. Det gör mig ondt om lilla Ito som nu åter är gräsänka, men det förstås af sig sjelf

att Kuhlberg ej kunde handla annorlunda då fråga var om hans Mor. Det är också rätt att du hjelper Disa så mycket du kan med råd och dåd i hennes enslighet.

Här är vädret, sedan 3 vickor, afskyvärdt med oupphörligt regn och köld alldeles som hos oss i fjol sommar. Utom den otreflighet detta gör i allmänhet, generar det mig äfven i afseende på baden, som ej passa väl tillhopa med en sådan väderlek. Gudskelof att det nu snart är slut och att jag med morgondagen får ta afsked af charlataneriet i vatten, helst vi ändå ha öfvernog deraf till lands. Kommer jag lyckligt öfver Österrikiska gränsen så skall jag icke förgäta att skaka stoftet af mina fötter, ehuru det väl mest blir dy. För intet pris i verlden vill jag göra om dessa 5 odrägliga vickor som äro mer än förlorade i min lefnad....

Den 1 Aug. Ändteligen har jag hunnit så långt att jag kan säga att detta är min sista dag i Carlsbad. I morgon kln 6 f. m., sedan jag druckit några bägare till afsked, vandrar jag, vill Gud, af till Leipzig, der jag hoppas vara lördagseftermiddag. I fall du kan svara på detta bref med posten d. 12 Aug. eller sednast d. 16 så skrif mig till på Greifswald »poste restante». Jag för min del kan icke skrifva förr än från Berlin dit jag tänker komma omkr. d. 10 el. 12.

Jag är alldeles öfverlupen af spring och visiter. Tusen helsningar till barn och barnbarn. Gud välsigne Er alla.

Din
redlige
Es. Tegnér.

*

78. Till B. von Beskow.

Östrabo d. 15 Septbr. 1833.

Bäste Beskow. Jag har redan varit hemma i mera än 8 dagar och skulle förebrått mig min försummelse att ej redan ha skrifvit dig till, om sådant på något sätt varit mig möjligt. Men man har efter en längre frånvaro så många onödiga besök att göra och emottaga, att hemkomsten är tröttsammare än resan. Dessutom har jag haft främmande från Danmark, nemligen EtatsRådet Bech, som reste med mig från Carlsbad till Greifswald och nu med hustru och barn gjorde mig ett besök här i Vexiö, och först i går for i sitt land igen. Att jag från Carlsbad och under resan icke besvarade ditt bref hoppas jag du finner naturligt. Äfven bättre korrespondenter än jag förlamas af en brunn som Carlsbad, och jag tror att Brinkman sjelf skulle vara tvungen att derstädes inställa sina veckopredikningar in duplo till Martina. Under resan förstås af sig sjelf att man icke kan korrespondera: och genom allt detta hoppas jag i det närmaste ha förklarat och ursäktat min tystnad, så vida den rör din sista skrifvelse som jag riktigt emottog i Carlsbad. Tillåt mig derföre att först nu, ehuru sent, men derföre ej mindre hjertligt tacka derför, och för ditt vänskapsfulla bemödande inom Akademien för min fördel. Att detta der skulle möta svårigheter var mig icke oväntadt. Mina anspråk äro i sanning i alla afseenden tvetydiga och jag kan och vill ej förtänka någon att han drar dem i tvifvelsmål. Af de förnäma inom Akad. kan jag ej billigtvis begära att vara mera än tolererad då jag aldrig haft hvarken lust eller förmåga att göra något för att vinna deras ynnest. Och hvad mina vänner angår, så kan först och främst sättas i fråga hvad inflytande personlig vänskap bör och får äga på dylika kontanta rättsfrågor. Dessutom, hvem

vill icke vara vän af någon för så godt köp som möjligt, och sålunda slippa att göra något för honom, eller till och med visa sin opartiskhet derigenom att han litet motverkar den som är romanesk nog att häri afvika från rätta medelvägen? Sådant hvarken förundrar eller förargar mig; men deremot erkänner jag så mycket mer min förbindelse till dem som tänka och handla annorlunda. Det omskrifna anslaget var mig verkeligen en god hjelp och betäcker i det närmaste hälften af hela min resekostnad. Jag vet och skall icke förgäta hvem jag har att tacka derför.

Hvad sjelfva resan angår, så fruktar jag att hvad jag dermed åsyftade för min helsa i det närmaste är misslyckadt. Det gifves i Tyskland två slags Charlatanerier, nemligen till *lands* och *vatten*; och till det sistnämnde är jag ganska benägen att räkna Carlsbad med dess underkurer. På mig åtminstone verkade vattnet högst oangenämt, till förslappning, yrsel, svullna ben o. s. v. Det heter väl här, som vid alla brunnar, att den rätta helsofrukten mognar efteråt, synnerligast om man årligen fortsätter kuren, till dess man t. ex. dör på stället, då det icke kan nekas att kuren är fulländad; men jag har verkeligen ingen lust att på detta sätt experimentera bort det lilla lif som ännu kan vara mig ämnadt. En verkan af Carlsbad är otvifvelaktig, nemligen dess förmåga att nedstämma både själ och kropp, den sistnämnde äfven i sina mest vitala ledamöter, hvarföre Damerna här göra ganska dåliga affärer. Väl bodde t. ex. Don Miguels f. d. Mätresse, en Wienerska, i ett hus som het »zur Auferstehung» (ty hvarje hus har i Carlsbad ett eget namn och skylt) men jag fruktar att huset var fåfängt bygdt. . . Dessutom plågades jag af en förskräcklig ledsnad och sysslolöshet, som alltid är mig odräglig när den är anbefalld, ehuru mycket jag annars älskar den. Härtill kom äfven den allra oan-

genämaste väderlek nästan under hela brunnstiden, ständigt regn och kyla som hos oss i October: och det är hårdt att dricka ljumt vatten i pels. Solen var icke bland Brunnsgästerna, men väl allehanda jordiska vädersolar, en mängd Tyska och Ryska dussinFurstar och Furstinnor; men det gick mig med dem som det förmodligen går Efterverlden: jag vet knappast deras namn. Dertillmed plågades jag äfven af vittra käringar, med sin kallbräckta Enthusiasm och tandlösa komplimenter. Dock — hvad är det värdt att beskrifva all den jemmern? Snarare bör jag tacka Gud att den nu är förbi, och att jag ej befinner mig synnerligen sämre än jag var innan afresan, hvilket i sanning är allt hvad man billigtvis kan begära efter en så stor sottis. —

För min helsa är väl således föga eller intet vunnet; men i andra afseenden har jag ej skäl att vara missnöjd med resan. Jag har lärt att, åtminstone i förbigående, känna en betydlig del af Tyskland, som med all sin nebulism och galenskap dock onekligen är och länge varit Europas lärostol; och Preussen i synnerhet representerar utan all fråga den civiliserade verldens Intelligens. Jag har haft tillfälle lära känna flere af dess betydligaste Läroverk, så väl Universiteter som Skolor, och kan icke neka att de, nemligen i den ensidiga riktning hvari de utbildas, äro förträffliga. Skada endast att de arma pojkarna samt och synnerligen äro förläsna, att all ungdoms- och lefnadslust är bortträngd, all gnista till ett sjelfständigt och originelt lif förqväfd från barndomen, och den arma Tysken, genom sin uppfostran fördömd att vara *alla andra,* aldrig får tid att vara *sig sjelf,* med ett ord att hela Nationen, åtminstone i sina Representanter, Embetsmännen, uppfostras till lärda Repertorier och hela Staten småningom öfvergår till en Skolmästareanstalt. Det var dock interessant att på närmare håll få betrakta allt detta, och stiga

ner i Kratern hvarur den lärda lavan alltjemt uppstiger med rök och dimma. Många fördomar som jag förut hyste har jag uppgifvit, eller kanske rättare utbytt mot nya, och hoppas alltså att bibehålla mitt Inventarium oförminskadt, ehuru med något förändrade Artiklar. I öfrigt har man öfverallt visat mig mycken, stundom besvärlig höflighet. Bland resans fördelar bör jag äfven räkna det tillfälle jag haft att lära, mer eller mindre, känna flera betydliga personligheter, t. ex. Steffens, Schleiermacher, General Skrzynecki, Kronprinsen af Preussen m. fl. Dessutom flera utmärkta Vettenskapsmän, synnerligast Theologer, som för närvarande mest interessera mig. Af Poëter såg jag endast två, nemligen Tieck i Dresden och Fouqué i Halle, begge som hastigast. De andra som kunde komma i fråga, Uhland, Rückert, Platen, Lenau lefva i södra Tyskland. Gat- och rännstenspoëter träffar man väl i Tyskland synnerligast i Berlin mer än någorstädes i verlden; men man aktar föga derpå i ett land der hvarje menniska som lärt att stafva nödvändigt måste dikta eller åtminstone författa. I den heliga Romerska Rikskroppens ådror flyter föga något annat blod än trycksvärta; och det var en lycka att jag förde egen dräng med mig, emedan jag troligtvis annars ej kunnat få mina stöflar borstade af någon mindre person än en Broder i Apollo. Jag har i detta afseende tecknat mig till minnes allehanda anekdoter, hvarmed jag någon gång torde roa, icke allmänheten, utan mina vänner i Manuskript; ty det förstås af sig sjelf att för de *förnäma* i vår litteratur Tyska litteraturen, helst i sin dummaste och barockaste skuggsida, är äfven så helig och oantastlig, som Ryska Politiken och styrelsegrunderna äro det för våra *förnäma* i Politiken. Endast skulle jag önska att våra Publicister och Ordförande i Vitterhet, Litteratur och Politik, endast på en eftermiddag, finge höra hvad alla utmärktare Auktorer

i sjelfva Tyskland tänka om det Tyska oväsendet och den karikatur af grundlighet som hos oss gäller för det högsta. Det är i sanning med Tyskeriet som med Portern: det måste gå öfver sjön innan det får något värde. Dock — om detta och mycket annat mera om vi en gång träffas.

I Stockholm och under Riksdagen sker dock detta knappast. Så snart kallelsen kommer tänker jag begära permission, åtminstone till sommarn. Det är i allmänhet oförnuftigt att resa till Riksdagen, åtminstone för den som förstår så litet deraf som jag; och jag har allt skäl att förmoda det vi snart nog komma derhän med vårt konstitutionella lif att ingen annan än den afgjordaste pöbel eller på sin höjd pöbelkung eller lycksökare anser sig kunna emottaga en kallelse som Riksdagsman. För öfrigt kan och bör jag ej resa i en årstid som den ifrågavarande, då jag har hela Carlsbadsbrunn med sina mirakler i lifvet, och hvilka lätteligen kunde gå till missfall genom en sådan resa. Jag håller dessutom ännu en slags diet, hvaraf jag vet att mina vänner i Stockholm icke äro några vänner, likaså litet som den gamle Adam hos mig sjelf. När sommaren kommer är alltid tids nog att intaga sin plats bland Landets Lagstiftare och Vise, så mycket heldre som jag gerna förut ville hålla den vanliga Biskopsvisitationen på härvarande LänsHospital.

Farväl, redlige Broder! Framför min vördnad för din Fru och helsa Wallin och Franzén. Är det sant att Wallin gjort en resa genom södra Sverge utan att tala vid någon af sina bekanta, rest öfver med främmande pass till Köpenhamn och varit der blott några timmar o. s. v. Så mycket Riksdagsman hade jag ej trott honom vara.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

Till P. G. Slettengren. 79.

Östrabo d. 22 September 1833.

Min kära Slettengren! Jag tackar för det vänskapsfulla brefvet som jag i går emottog. Men det var, efter vanligheten, utan datum och kom, icke med posten, utan med bud, så att jag icke kan gissa huru länge det varit på vägen.

Grefve Adelsvärds anbud tillstyrker jag att emottaga. Herr Pastorn känner Landthushållningen tillräckligt för att kunna bedrifva den i stort, som också måste vara vida angenämare än att alltjemt ligga och fuska i smått och detaljvis. Den presterliga tjenstgöringen bör ej heller kunna vara så trägen att ifrågavarande binäring ej dermed, utan skada, kan förenas. En inkomst af 1000 rdr är icke heller att förakta för oss fattiga Prestmän. Att på detta sätt betala sin skuld är likaledes en loflig föresats den jag måste gilla hos mitt Presterskap, ehuru Biskopen sjelf tyvärr ej lär lyckas deruti. Hvad giftermålsförslaget angår, så får det ställas under framtiden. . . Utan skämt, jag tillstyrker anbudets antagande, och önskar uppriktigt lycka dertill. Endast bör Pastor derom underrättas och lemna sitt bifall, ehuru naturligtvis endast på privat hand.

På Östrabo blifva i år både säd och gräs mindre än i fjol; men samma klagan föres öfver allt. Rudsbolet är nu sådt med råg och Lindquistlyckan har burit dålig hafre. Mossen bredvid hackas nu, men jag fruktar till föga nytta. Alla mina odlingar ha stranguri och vattensot. Kanalen mellan sjöarna vid Vallen är upprensad, hvilket kostat mig öfver 100 rdr. Få se hvad gagn det kan medföra.

Hvad min resa angår så fruktar jag att deraf, för min helsa åtminstone, ej ha haft den nytta som åsyftats. Hit-

tills åtminstone förspörjer jag föga eller ingen verkan af det prisade vatten. I Tyskland finnes 2 slags Charlataneri, nemligen till *lands* och *vatten*. Jag tänker Carlsbad hör till det sistnämde. Angående resan uppskjuter jag i öfrigt all berättelse till dess Slettengren sjelf kommer hit och hör derpå. Jag är alltjemt hemma. Välkommen!

Rappens bo ännu alltjemt på Bergsnäs. Kuhlberg har fått till sig sin sjuka Mor från Finland som blir här öfver vintern. Den stackars Disa är derigenom alltjemt bunden vid huset och kan aldrig få komma in och leka med Falla; men derföre står jag nu också på resan dit ut för att se om min lekkamrat. Alla hemmavarande be helsa.

Min vördnad för StatsRådet och helsning till Almquist.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

80. Till O. Myhrman.

Östrabo d. 3 Oktober 1833.

Bäste Olof. Jag tackar dig på det hjertligaste för dina begge bref af d. 16 och 27 sistledne, samt det öfversända quittenset. Genom denna liquid har du gjort mig en ganska reel tjenst, och för dagen åtminstone borttagit ett af mina många bekymmer. Att jag icke särskilt svarade på ditt föregående bref kom deraf att [du] deri bad mig skynda att tillskrifva Arfvedson, med tillkännagifvande att jag anmodat dig att uppgöra liquiden, hvilket också skedde med omgående post. Att den förhöjda Pensionen inom Svenska Akademien först skall begynna med nästa år var mig mycket oväntadt, och alldeles stridande mot den underrättelse jag redan i Carlsbad fick af Beskow om saken. Gifven häst får man icke se i munnen, säger Ordspråket,

men det är dock underligt att låta tacka sig för en gåfva som icke är gjord, endast tillämnad. Härigenom kommer jag på ännu större balans hos dig än förut och undrar icke att du finner betänkligt att ligga i så stora förlager för mig, helst du derjemte är anlitad från så många andra håll. Det är derjemte en bedröflig erfarenhet som tilltager med hvarje år att jag ingenting har att vänta af mina skrifter, åtminstone ej af de gamla, och att jag således måste nedlägga den rörelsen. Jag inskränker mig i detta afseende till den önskan att så mycket måtte inflyta att du får ditt förlag ersatt: hvad sedermera återstår af Exemplaren blir väl bäst att slumpa bort som Makulatur. En sådan erfarenhet, jemte många andra bekymmer äro icke tjenliga att inge någon lust för nya arbeten, äfven om jag dertill skulle ha mera förmåga än jag har.

Jag hoppas att du fick tid att resa till Augustas bröllop, der du visserligen, helst af Bruden sjelf, var mycket efterlängtad. Vi firade i går dagen härstädes så godt vi kunde.

Anna och öfriga hemmavarande må väl och be på det högsta helsa genom

Din

förbundne Vän

Es. Tegnér.

*

Till B. von Beskow. 81.

Östrabo d. 17 Oktober 1833.

Många tacksägelser, bäste Beskow, för ditt sista vänskapsfulla bref med dess Bilagor. Din Minnesteckning öfver Stjernstolpe har i synnerhet glädt mig. Oberäknadt den »pietet» mot din gamle lärare och vän som utmärker det hela, och för mig ger hela skriften äfven ett *moraliskt* vär-

de, vet jag mig icke nyligen hafva läst något mera lifligt, träffande och verkeligen konstmässigt än din målning af S. helst som Menniska och Umgängesman. Det är äfvenså sant som skönt sagdt att han var mera originel än sina skrifter: och denna originalitet i alla sina spridda drag och skiftningar har du, i min tanka, alldeles mästerligt uppfattat och sammanbundit till ett porträtt som icke blott är likt, utan äfven *likare* än salig Originalet sjelf. Både han och du hafva heder deraf. Digressionen öfver Parodien önskar jag ej heller borta, ty det är dock onekligt att hans förnämsta poëtiska värde låg i det parodiska, liksom hela hans väsende omisskänneligen pekade på det Ideellas Antipod, det komiska; och det hade onekligen varit en vinst både för honom och vår litteratur om han litet mer och allvarligare lyssnat till denna naturkallelse. Då du nu ämnar att samla hans qvarlemnade Skrifter så bör jag fråga dig om du bland hans papper funnit ett Skaldebref till mig i anledning af Axel el. Frithiof, jag mins ej rätt hvilkendera. I annat fall skall jag söka att leta fram det. Jag tror icke att det varit tryckt.

Flugsmällan och Hudflängningsprocessen mot den stackars Lindvurmen kände jag förut. Jag fruktar att du på honom förspillt mera qvickhet än han var värd. Sraffet, ehuru välförtjent, har hos många väckt medlidande. De ömma själarna kunde väl ej neka att de hade nöje af exekutionen, men tyckte dock att du stundom slog för hårdt. Hvad åter Runeberg angår, så bör jag först och främst tacka dig för försvaret. Att han anser mig för en slät Poët torde väl icke vara så ogrundadt: åtminstone har jag sjelf haft och har allehanda misstankar i denna väg att saken dock väl torde ha sin riktighet. Hans stränga omdöme är väl ännu en temligen enstaka röst, men jag är öfvertygad att den snart får sin chorus på denna och andra sidan om

Finska viken. Ty hvarföre skulle det gå mig bättre än det gått vida bättre poëter? Huru behandlades Leopold för 20 år sedan? Huru behandlas nu Oehlenschläger i sitt fädernesland? Sjelfve Goethe »si fas est parvis componere magna» hade äfven i sednare åren sin törnekrona. Visserligen kunde dessa Män i känslan af sitt värde moquera sig öfver tadlet, ehuru jag ej tror att de just alltid gjorde det. Men för mig är det lättare, ehuru af en helt annan och mera modest orsak, och som ligger deruti att jag sjelf aldrig ansett mig för mera än en poëtisk Dilettant, hvarför jag också ofta undrat öfver min liderliga popularitet och, att säga sanningen, aldrig betraktat den annorlunda än som ett förbigående mode. Skulle det derföre (som Stjernstolpe yttrade sig) vara »förbi med min gudomliga reputation» (och hvad som icke är, blir väl) så tror jag icke att detta skall göra mig någon enda sömnlös natt. Men alla tänka icke, och ha ej heller skäl att häri tänka lika med mig, och det är derföre helsosamt att du visar Finnen tillrätta. Det må vara sant att det icke är mycket bevändt med vår poëtiska litteratur för närvarande; men jag skulle dock önska att veta i hvilken föregående period den varit bätre, eller med hvad skäl man kan förebrå oss att vi äro sämre än våra fäder. Kommer något bättre, från Östan eller Vestan, så vill jag för min del gerna hylla det; men knappast kommer det genom Runeberg, ehuru Mannen i öfrigt icke saknar en vacker gåfva. —

Men, min k. Bror, huru hänger det tillhopa med den tillökta pensionen i Sv. Akademien? Så väl af ditt förra som ditt sednare bref trodde jag att den skulle äga rum för i år 1833, och i denna tanka gaf jag Olof Myhrman anvisning på tre qvartaler. Men den har kommit tillbaka med protest, och han har fått det svar att ing[en förh]öjning äger rum i år, och att det för nästa år beror [på] Prenu-

meranterna, dem man ej gör synnerligt för att locka till sig. Härigenom ligger Myhrman i så mycket större förlag för mig. Var god och gör dig underrättad om huru härmed förhåller sig, och om något misstag äger rum så upplys derom Myhrman.

Mellan Agardh och Järta fruktar jag att krig utbryter i anledning af den sednares Recension öfv. Statslånsfrågan. Frågan sjelf förstår jag icke, vet således icke hvem som har rätt; men nog tycker jag att bitterheten och kitsligheten kunnat vara borta utan någon skada för Recensenten. Man må tänka hur man vill i Financerna, så blir dock svårligen Agardh något lämpeligt mål för persifflagen till och med om den kommer från Hans Järta. Desse Herrar äro begge, som alla stora Genier, mycket retliga, väl också en smula egenkära; och det skulle väl vara muntert men dock obehagligt att se en polemik dem emellan. Det ser illa ut med Föreningens *enighet!* Concordia Discors.

Hur går det med Riksdagen? Dåligt det förstås, när han blir, men när blir han? I allt fall hoppas jag du icke uppger din förnuftiga plan att här nere helsa på mig. Jag är mycket ensam. Helsa din Fru.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

82. Till den samme.

Östrabo d. 1 Novemb. 1833.

Bäste Beskow! Sedan jag sist skref dig till har jag haft ett anfall af min gamla sjukdom som i 8 dagar hållit mig vid sängen. Härifrån börjar jag dock nu att repa mig, och anfallet var denna gång lindrigare än det plägar, men ger mig dock tillräcklig anledning till oro, då det bevisar

att den onda Grundprincipen ännu alltjemt är qvar i kroppen, äfven efter den beprisade brunnsdrickningen.

Efter mycket letande bland mina papper har jag funnit det omskrifna Skaldebrefvet från Stjernstolpe, hvilket jag härhos bifogar, emedan jag lofvat det. Men sedan jag nu genomläst Poëmet *afstyrker* jag dess publicerande af 2:ne skäl. Först och främst har det, som du ser, föga eller intet poëtiskt värde. För det andra är det af en helt och hållet polemisk natur mot Fosforisterna. Att upplifva den gamla, nu kanske mera söfda än bilagda tvisten inom poësien anser jag onyttigt. Det kunde medföra ledsamheter för dig som utgifvare och äfven för mig såsom den der utlefvererat ett dylikt Dokument. Jag anser bäst för Litteraturen om partierna glömma sin ömsesidiga tort. När här är frid eller åtminstone stillestånd bör det icke onödigtvis brytas, ehuru man visserligen kunde säga att f. d. Fosforisterna i detta afseende iakttaga föga grannlagenhet. Sålunda är t. ex. den ännu fortgående Recensionen (förmodligen af Atterbom) öfver Leopold en rekapitulation af den gamla surdegen troligtvis för att bevisa det den gäser ännu, ehuru man funnit sig af omständigheterna föranlåten att sätta den åsido, såsom ej mera brukbar i de populära Bagerierna. Item, de ständigt återkommande deklamationerna mot hvad man kallar mina Imitatörer och det förderfliga inflytande jag utöfvat på vår poësi, ja äfven på prosan. Naturligtvis öfverlemnar jag gerna åt Föreningen att lösa det problemet huru förekommas skall att en författare som har någon egen fysionomie ger anledning till dumma efterhärmningar, helst till och med sådana som i brist på eget ansigte hjelpa sig fram med en Tysk skråpuk icke kunnat undgå den olyckan att se till och med denna mask vanställd och karikerad. — Men att ånyo väcka den inslumrade tvisten om allt detta gagnar hvarken lefvande

eller döda, och ifrågavarande Poëm vore i allt fall ingen fana att samla sig till, äfven om man ville ha krig. Skicka mig det derföre åter vid tillfälle, men otryckt.

Den anförda Latinen af Stjernstolpe är väl icke just den bästa och mest klassiska, dock alltid så god som den nu brukas i våra akademiska Disputationer och andra Chrior. Det är alltså onödigt att omtrycka ett helt blad för en dylik bagatell. En Dagbok är dock icke ämnad till ett specimen Latinitatis.

Så framt Pensionerna utgå af Prenumerantsafgiften, som jag tror, och denna inflyter vid årets början, ser jag intet skäl att innehålla dem till årets slut. Dessutom är ju PensionsStaten i det hela nu mindre än förledet år. Saken är i sig sjelf likgiltig sed »notandi sunt tibi mores». —

Helsa Franzén och Wallin. Af Tidningarna ser jag att den sistnämde torde få förslaget till Lindköping. Tror du att han, i sådant fall, önskat sig tjensten och vill från Stockholm?

Äro Täflingsskrifterna i Akademien för i år af någon betydenhet?

Min helsning för din Fru

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

83. Till C. F. af Wingård.

Östrabo d. 3 Novemb. 1833.

MkBror! Sedan jag för snart två månader sedan kom hem har jag icke allenast haft de vanliga bestyren efter en längre frånvaro, utan äfven varit sjuk. Det är tyvärr min gamla sjukdom, som väl denna gång var lindrigare än annars, men det är dock härigenom otvifvelaktigt att det onda är qvar, och således afsigten med min resa för-

felad. Härigenom är det lilla hopp om förbättring jag förut kunnat göra mig alldeles försvunnet; och det är ej underligt om öfvertygelsen härom ännu mera nedstämt mitt redan förut dåliga lynne och förtager all lust till umgänge äfven i brefväxlingsväg.

Prestmöte har jag icke kunnat hålla i höst. När jag kom hem skrefs mig allmänt från Stockholm att Riksdagen troddes bli i November och att vi således i September kunde vänta kallelsen. Efter dess utfärdande har här i Stiftet ej varit vanligt att hålla Prestmöte, ehuru jag icke känner om någon lag förbjuder det. Det var så till vida väl att sammanträdet uppsköts som det möjligtvis kunnat inträffa på samma gång som min sjukdom, helst jag, ehuru annars öfverallt umbärlig, ej kan saknas vid ett Prestmöte härstädes.

I fall Riksdagen blir, som man nu tror, i Januari så är det mig fysiskt omöjligt att resa dit. Jag kan prestera läkarebetyg att en sådan resa, midt i Vintern, skulle för mig medföra lifsfara. Öfverlefver jag Våren, så får jag väl i Maj eller Juni komma upp på någon tid, ehuru det är mig omöjligt att inse hvad jag der skulle uträtta. Af Realisationsfrågan förstår jag ingenting. Att Myntet ej under nuvarande förhållanden kan bestämmas efter den vid sista Riksdag antagna beräkningsgrund är ostridigt, och likaså att Konungen aldrig ingår på någon annan. Frågan förfaller således onekligen af sig sjelf, och något annat har ej heller någonsin varit åsyftadt af Vederbörande. Redan vid sista Riksdag behandlades detta ämne med mycken animositet å ömse sidor, och förbitringen lär icke vara förminskad då man vet eller tror sig veta att planen misslyckats genom Intriger, då så många sottiser dervid blifvit begångna och ett sådant spektakel som det sista med Torbjörnsson tillställdt för att kasta en ridikul på hela

företaget. — Hvad åter angår Representationsförändringen, så delar jag ingalunda din farhåga. I vår lifstid åtminstone får Presterskapet visserligen den äran att på Riksdagen diskutera öfver hvad det icke förstår; ty om också en förändring i Representationen är nödvändig och önskvärd, så måste dock hvar förnuftig menniska inse att det fuskeri som nu erbjudes oss är åtminstone sämre och galnare än det gamla. Äfven om icke så många både enskilta och offentliga interessen talade mot en *sådan* förändring, så ligger dock i Sv. nationallynnet en sådan vis inertiæ, en så grundfast historisk princip, att vi häri kunna täfla med sjelfva Spaniorerna och väl behöfva ett par århundraden för att besinna oss på en så vigtig förändring, äfven om den vore en verkelig förbättring, som här ej inträffar. I detta afseende är jag således fullt tranquil, icke blott för mig utan äfven för mina Efterträdare ännu några sekler framåt. — I öfrigt lär vara gifvet att ErkeBiskopen kommer till Riksdagen och för Ordet efter vanligheten, hvarigenom den farhågan förfaller som Biskop Faxe yttrade för mig, att han skulle bli nödsakad att åtaga sig Præsidium inom Presterskapet.

Vi ha nu fått Konungens länge väntade Bref om lönförhöjningen; men som den deri åberopade nya Interims-Staten icke var bifogad, så äro vi lika sluga som förut och ha varit nödsakade att på enskilt hand requirera densamma från StatsKontoret, ehuru vi ej ännu fått svar. Besynnerligt synes mig likväl att Konungen så ofta återkommer till den föreställning att anslaget med nästa Riksdag torde upphöra. Så vidt jag vet är det dervid fästade villkoret, nemligen att det gäller endast till nästa Riksdag, vanligt vid alla nya anslag och gäller således äfven om Militär och Landstatens samt alla de andras löneförhöjningar utan att likväl någon indragning för dessa sistnämde blif-

vit ifrågasatt då deras Stater uppgjordes. Uppstår alltså verkeligen fråga om anslagets indragning, så är det ledsamt att Kongl. Majst. redan på förhand tyckes ha anat det.

Så ofta min helsa tillåtit har jag hela tiden sutit och läst för Prester som skola ta examen. Jag gör hvad jag kan, men mina Herrar Consistoriales ta saken beqvämare. De äro för goda Lutheraner för att bry sig om de så kallade Consilia Evangelica och derpå grundade öfverloppsgerningar. Jag kan ej heller förtänka dem det, då jag ser huru litet jag uträttar. I öfrigt är här redan verkelig Prestbrist, och jag ser snart ingen annan utväg än den oerhörda att en och annan Pastor måste åläggas att sjelf göra sin tjenst.

Om min resa kunde väl ett och annat vara att anföra, men jag är nu icke i lynne dertill och uppskjuter det till en annan gång.

Må väl och förgät icke

Din

Vän

Es. Tegnér.

*

Till H. Reuterdahl. 84.

Östrabo d. 2 December 1833.

MkBror!

Jag tackar för brefvet och de öfversända Journalerna. Med nästa Pakettvagn skall jag nerskicka en och nästa vicka den återstående delen af hvad jag har fått för innevarande år. Hvad som är före 1832 önskade jag kunna få dröja tills Christofer i medlet af Januari reser ner. Hit upp deremot reser han omkring d. 13 innevarande. Var då god och skicka med honom några Engelska och Danska Journaler men icke för innevarande år, utan sådana som jag kan få behålla något längre och à mon aise. Äfven

önskar jag att bli antecknad såsom ordinarie Ledamot af ditt Läsesällskap för 1834. Men vi skola hädanefter arrangera saken så att jag får Journalerna endast 2 à 3 ggr om året och med bud, emedan postportot faller sig väl dyrt. Låt mig äfven veta hvad jag bör betala för i år. Du nämde det väl, men jag har glömt siffran.

Lycka till din Encyklopedie! Har du Rosenkrantz som dock snarare är ett System än en Encyklopedie? I annat fall står den gerna till tjenst, så snart jag läst den, hvarmed jag just i dessa dagar är sysselsatt. Mig synes hela denna Hegelska Sofistik märkvärdig såsom ett Exempel till hvilka oerhörda absurditeter den Tyska Spekulationsyran kan leda. Den är dock alltför skinntorr och benhård för att ens i sjelfva Tyskland kunna bibehålla sig länge; men visserligen kunna vi påräkna att Upsalaboerna ännu länge hålla till godo dermed, liksom Betjenterna ännu länge äro granna med de kläder som deras Herrar aflagt. Hvad angår användandet af detta Hocuspocus på Theologien (den enda form hvarunder jag känner det) så är det respektabelt, så vida det visar en god vilja till hvilket oerhördt pris man vill sauvera Christendomen och Orthodoxien. En Martyr offrade fordom blott sitt lif för detta ändamål, och det var som oftast ej mycket värdt. Men nu offrar man äfven icke blott sitt eget förnuft, utan äfven hela menniskoslägtets och alla Civilisationens mödosamt förvärfvade skatter för att sauvera — Formula Concordiæ. I sanning jag måste beundra denna Vettenskapliga resignation.

Jag har i höst haft en känning af min gamla sjukdom, likväl lindrigare än fordom. Detta har emedlertid föranledt mig att helt och hållet draga mig från allt slags umgänge med menniskor. Härigenom har jag vunnit mycken tid och i höst kunnat läsa mycket helst i Theologien. Det

interessantaste häribland har varit Hases Gnosis. Som System betraktadt vill jag icke ge mycket för hans Evangeliska Supranaturalism; ty i alla hufvudsakliga Dogmer leder han till alldeles samma resultater som Rationalismen; och Evangelisk kan denna lära ej heller kallas, då Kyrko-Historien verkeligen ej har några bestämdare Supranaturalister än Christus och hans Apostlar. Men med allt detta är Boken högst genialisk och påminner i ton och framställningssätt om Herder och Tyska Litteraturens bättre tider. Vida mindre nöje har samma Författares Leben Jesu gjort mig.

Det vore godt om du kunde förmå Faxe att ej resa till Riksdagen, åtminstone ej i vinter. Han blir i allt fall hvarken Ordinarie eller Vice Talman. Wingård reser opp i dessa dagar för att arrangera. Jag begär permission, åtminstone till Maj eller Juni.

Helsningar till alla Vänner. Var god och skicka hosföljande genast till Bolmeer.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

Till A. von Hartmansdorff. 85.

Östrabo d. 12 Decemb. 1833.

Min högtärade Bror!

Då min helsa, enligt hosgående Läkarebetyg, icke är sådan att jag förnuftigtvis kan eller bör äfventyra en resa midt i vintern till Stockholm, har jag varit nödsakad att begära permission från Riksdagen, åtminstone till en blidare årstid. I fall denna min underdåniga anhållan icke kan mundteligen föredragas och svaret genom privat handbref mig meddelas, så bifogas en skriftelig ansökan. Jag hoppas nådigt bifall så mycket snarare som alla de andra

27—221122. *Tegnér, Saml. skrifter 7.*

Biskoparne, med undantag af Eberstein och kanske Wikman, lära inställa sig, PrestStåndet således i allt fall blir fulltaligt och derutöfver för Utskotten, och jag följakteligen äfven i detta afseende är umbärlig vid öfverläggningar hvari jag dessutom saknar både lust och gåfva och insigter att på något verksamt sätt deltaga. Det är väl möjligt att flere äfven så ofullkomliga Riksdagsmän resa upp; men de ha då åtminstone helsan och förhoppningen att något kunna uträtta.

Riksdagsmannavalet inom Presterskapet här i Stiftet är utsatt till i morgon d. 13:de. Man anser för gifvet att Domprost Heurlin och Prosten Nordin i Villstad få de tvenne första rummen, men det tredje är ännu obestämdt.

Med lönereglering ha vi här i Vexiö Stift allt skäl att vara nöjde. I andra Stift torde den icke möta så mycket bifall. Consistorii skrifvelse till StatsKontoret med infordrade uppgifter afgå med dagens post. Snart måste vi också inkomma till Kongl. Majst. med underdånig hemställan i afseende på ersättning till Rector Gymnasii för Terminspengarna. Till följe af 1831 års Kungabref, och på min uppmaning, afstodo Rektorerna från denna förut vanliga inkomst, i hopp om den då utlofvade ersättningen, af 20 tr årligen. Då denna nu, enligt sista Kungabrefvet, uteblir, så måste väl afgiften åter införas, men billigheten fordrar att någon ersättning beviljas för 1 1/3 år varunder den varit afskaffad. Af Rector Gymnasii har dock denna rättighet aldrig blifvit missbrukd, och de fattige alltjemt varit befriade. Hvad Rector Scholæ angår så har han, på min anmodan, nedsatt afgiften till 1 1/3 rd. för Termin men huruvida detta löfte blifvit hållet är omöjligt att kontrollera. För honom kan i allt fall ingen ersättningsfråga uppstå. — Beträffande slutligen sjelfva Löningsanslaget så göra vi oss allt hopp om dess bibehållande. Det är väl

villkorligt, liksom alla dylika Bevillningar, nemligen från Riksdag till Riksdag: men icke villkorligare än anslagen till löneförhöjningarna för Militär- och CivilStaterna vid sista Riksdag, och måste derföre stå eller falla med dem. Frågan om dess indragning bör väl således icke behandlas isolerad, utan i sammanhang med de öfriga af samma art.

Framför min vördnad för din Fru, äfven från min hustru.

Aktning och Vänskap

Es. Tegnér.

Till M. Lagerlöf. 86.

Östrabo d. 22 Decemb. 1833.

Ditt sista bref, min käre Bror Magnus, har mycket glädt mig. Att vara hågkommen af gamla ungdomsvänner och slägtingar ger alltid en angenäm känsla; och ju äldre, sjukligare, förstämdare man blir, ju högre skattar man äfven sin ungdoms minnen. Kunde Träden längta, så är jag öfvertygad att de i löffällningen mest tänkte på våren. I löffällningen äro vi nu begge, jag åtminstone, ehuru några år yngre än du; och derföre voro mig de vänskapsfulla underrättelserna om dig sjelf och de dina dubbelt kärkomna. Du har dessutom genom denna skrifvelse samlat glödande kål på mitt hufvud; ty jag påminner mig ännu med blygsel att jag för flera år sedan lemnat ett af dina bref obesvaradt. Men dels är jag i allmänhet en trög Korrespondent, dels fick jag brefvet under Riksdagsbullret, der man väl ingenting gör, men dock alltid är sysselsatt och förspridd; och när jag ändteligen kom hem och i ro, var det för sent att svara. Nu har jag derföre beslutat att åtminstone ej låta året gå ner öfver min försummelse.

För att nu, så godt jag kan, vedergälla hvad jag emottagit, bör jag börja med att berätta något om de mina. Som du vet har jag fyra barn. Den äldsta Christofer, snart 27 år gammal, står väl ännu qvar i Armén såsom Docens vid Lunds Akademi, men har redan i 2 år vikarierat såsom Conrektor i Malmö skola, den största i Skåne. Härför har han hittills uppburit företrädarens lön, 150 tr korn: men då han i dessa dagar förmodligen utnämnes till Ordinarius blir, efter nya regleringen, hans lön minskad, obestämdt ännu huru mycket. Christofer är af naturen läskarl, en fullkomlig bokmal och troligtvis den lärdaste Conrector i Sverge, åtminstone relatift till sina år. Något genialiskt har han icke, men ett ovanligt klart hufvud och en otrolig flit. Derjemte en fromhet i lynnet som påminner mig om hans äldsta Farbror, och den jag skulle önska förenad med litet mera kraft, bestämdhet och tillförsigt till sig sjelf. Emedlertid är han för sitt saktmodiga och blygsamma väsen afhållen af alla, och har vid skolan mycket beröm för flit och samvetsgranhet. När hans Rector, Professor Ahlman, troligtvis, om ett eller två år, tar afsked såsom Emeritus, förmodar jag att han blir hans efterträdare, i fall han önskar det. Från barndomen har han ämnat sig till Prest, och från början inskränkt sin ärlystnad till ett Pastorat på landet. Detta mål hoppas jag han kan vinna äfvenså väl från Skolan som från Akademien, der i sednare år mycken split och intriger yppat sig, för hvilka han icke passade, och ej heller hade någon utsigt till befordran på länge. I öfrigt är han en svag hushållare och ruinerar både mig och sig sjelf genom sin passion att köpa böcker som med nuvarande kurs kosta mer än de äro värde. Jag väntar honom hem till Julen.

Dernäst följer i ordningen Göthilda, 22 år gammal men redan öfver 3 år gift med Baron C. A. Rappe. Han är

bland de äldsta Löjtnanterna vid Regementet, men får väl ännu vänta några år innan han får kompagni. I öfrigt har han studerat i Göttingen, är mycket bildad och i synnerhet musikalisk och känner konsten vettenskapligt. Han bor i Vexiö, har en någorlunda sjelfständig förmögenhet och allmän aktning; men hans helsa är ej den bästa och lynnet ofta dystert. Thilda åter är mycket liflig och häftig och har otvifvelaktigt bästa hufvudet bland mina barn. Hon har redan två flickor och laborerar med den tredje. De begge små Rapphönorna komma som oftast uppflygande hit till Östrabo för att bliva systematiskt bortskämda af Mormor, väl också af Morfar.

Vidare Disa, ett år yngre än Thilda, men gift på samma dag som systren med Kuhlberg, likaledes Löjtnant här vid Regementet, men född Finne från Helsingfors. De bo $1^1/_2$ mil från Vexiö på Tofta, Kuhlbergs boställe, hvarjemte han arrenderat ett tillgränsande, är en väldig åkerbrukare och odlar mycket. Han har någon förmögenhet som dock nu för det mesta ligger i hans inventarier och odlingar, men får en gång efter sin Mor, som för närvarande är hos honom och mycket sjuklig, ärfva omkring 20 000 rdr. Äfven anses han som arfvinge till en mycket rik och ogift Morbror i Helsingfors, men detta är osäkert. I allt fall slår han sig igenom, är mycket rangerad och ordentlig och i öfrigt som de fleste Finnar en fast och bestämd Man. Han har rest mycket i Tyskland, Frankrike och Schweiz och dervid läst allehanda. Disa är en besynnerlig natur. Hon förestår med allt allvar och omtanka sitt temligen vidlyftiga hushåll, utan hushållerska: men dessemellan så ofta tillfälle gifves jollrar hon och leker som ett barn eller rättare som en kattunge. När man säger henne att sådant ej passar en gift Fru, svarar hon att man ej kan vänta sig mer förstånd af henne som nyss fyllt 3 år o. s. v. Hon har

gjort sig en egen Ordbok, och talar, så ofta hon törs och får, ett eget språk som ingen utom de invigde kan förstå. Detta barnsliga väsende, förenadt med mycken fromhet och en vacker figur göra henne till allas favorit, och som man påstår äfven till Pappas. Barn har hon icke och det ser ut som hon ej skulle få några, hvilket är så mycket besynnerligare som både hon och Kuhlberg äro unga, friska och starka, hvaremot Thilda, en svag och spenslig figur, med dåligt bröst, ligger i barnsäng vart år.

Den yngsta slutligen, Lars Gustaf, 19 år gammal, är Fändrik vid Kronobergs Regemente. Han är rask och hurtig men har aldrig haft lust att läsa. Detta ansåg han naturligtvis såsom kallelse att blifva en af Fäderneslandets försvarare. Sedan han genomgått TrivialSkolan, till och med Rektorsklass, lät han ej längre drifva sig på den lärda banan, och ville till en början bli sjöman, hvilket också var mig mindre emot, då Amiralitetsofficerarna nödgas att lära något, och Kronprinsen lofvat mig skaffa honom ett stipendium för att gå i Engelsk tjenst. För att vänja honom vid sjön skickade jag honom på Handelsfartyg till Brasilien. Efter återkomsten tog han sina sjömansexamina i Carlskrona, och gick ut som Kadett på Fregatten Chapman som gjorde en expedition i Nordsjön. Härvid påstod han sig hafva blifvit illa behandlad och förlorat all lust för yrket. Det återstod då för mig intet annat än att låta honom ingå som Landtkrabba vid ett InfanteriRegemente. Der är han nu, går alltjemt här hemma och strider dagligen såsom det höfves en krigsman, nemligen för att fördrifva sin yttersta fiende — tiden. Armén i sitt närvarande skick är verkeligen en Nationalolycka, värre än Cholera och Bränvin. Hela verlden vet att Sverge i Europas närvarande ställning ej kan föra något eget krig, och att vi således måste ha en ständig fred så framt ej någon amatör vill

köpa oss som hjelptrupper. Likafullt förspiller man årligen $^2/_3$ af landets inkomster på underhållet af en leksak för kyrkoparader och lustläger, och utarmar landet under friden så att det saknar alla tillgångar i fall kriget verkeligen en gång kommer på allvar. Dertill kommer äfven att en betydlig del af landets ungdom genom denna uselhet demoraliseras till flärd och sysslolöshet; och hvarje pojke som är för lat och oduglig att lära något nyttigt kastar sig in i den besoldade dagdrifvarehopen och studerar på Ryska Uniformer, i stället för att studera på medlen att slå Ryssarna. En Skomakare kan jag högakta, om han är en ärlig karl: men en af våra guldsmidda Freds-Generaler är det mig omöjligt att betrakta utan förakt och afsky.

Utom dessa nu recenserade Barn har jag äfven en fosterson, en ung Palm från Skåne, son af en Akademikamrat Prosten Jonas Palm, som dog ung. Jag förlorade ej obetydligt på hans konkurs. Gossen går i Rektorsklass, men har föga håg och duglighet för studier.

Min hustru känner du af gammalt, och hon är sig alldeles lik. Sedan hon vid Ronneby brunn druckit bort sin Benekemask har hon haft en temligen god helsa. Sitt hus förestår hon med drift och klokhet och är ännu alltjemt treflig, glad och rörlig. Då hon emedlertid är uppfostrad i ett förmöget och gästfritt hus vill hon gerna ännu ha mycket att röra sig med och ser gerna främmande. Detta roade äfven mig fordom: men sedan jag blifvit äldre och sjuklig, isolerar jag mig allt mer och mer och har på mera än ett år icke gått på någon bjudning i Vexiö. Jag gör härigenom ingen uppoffring ty umgänget är här ovanligt magert och andefattigt, och finner mig rätt nöjd med mina böcker och promenader. Emedlertid kan jag som Biskop ej undvika att stundom ha större folksamlingar, och Anna är då i sitt Element.

Hvad nu ändteligen mig sjelf angår, så vet du att jag redan på sjunde året befinner mig här. Jag bor icke blott väl utan äfven präktigt utanför staden. På Bostället som jag emottog ganska förfallet har jag nedlagt mycken kostnad i odlingar, men om jag finge lefva ännu några år skulle jag väl ha kostnaden ersatt, och i allt fall betraktar jag ett Boställe som en hedersskuld. Min företrädare var en utmärkt hederlig och rättskaffens man, men utan all drift och energi, och olycklig och missnöjd inom hus, lät han allt gå som det ville och kunde, och sålunda förföll icke blott bostället, utan äfven Läroverket och Presterskapet. Jag har gjort och gör mig mycken möda för att få allt i något bättre skick; och ehuru jag vet att jag föga eller intet uträttar, måste jag dock fortfara så länge jag förmår och ifra i tid och otid. Jag vet ingenting föraktligare än att vårdslösa sitt Embete, i synnerhet ett högre och ansvarsfullt, och lefva som ett nådehjon på Statens bekostnad så länge man ännu kan förtjena sin föda med arbete och omtanka. Tidsnog blir man gammal och orkeslös och kan då med omöjligheten urskulda sin overksamhet och sina nådår. Af dessa skäl har jag ehuru obehagligt det förefallit mig, nästan uteslutande sysselsatt mig med Embetet i alla dess riktningar. Hit hör att jag i flera år nästan ingenting annat läst än Theologi. Det är visserligen ett tråkigt, andelöst och ofruktbart Studium; men man vänjer sig efterhand och interesserar sig småningom för allt, som vi se på Sigillsamlare och Flugfängare; och du får dessutom på månget Hospital höra likaså stora galenskaper som någonsin i Symboliska Böckerna. Jag förskrifver derföre från Tyskland och läser allt det väsendtliga som utkommer i saken, och förstör dermed mycket pengar och ännu mer tid. En Biskop behöfver icke vara en Theologisk författare, och jag åtminstone ämnar aldrig att bli det, då jag dertill hvar-

ken har lust eller gåfvor; men väl behöfver han att ha en allmän historisk öfversigt och veta på hvad punkt vettenskapen icke blott stod för tre århundraden sedan, utan äfven hvar den står nu, så mycket mer som han är i landsorterna dess enda Representant och föga tycks vara att hoppas af de orthodoxa Representanterna i Upsala. Det oförsvarliga sätt hvarpå Prestbildningen hittills blifvit behandlad af Theologiska Fakulteterna, som i allmänhet skickat mig Djeknarne tillbaka råare och okunnigare än de emottagit dem, har föranledt mig till den inrättning att för blifvande Prester och innan Examen beviljas läsa 2 à 3 månader öfver Theologi; och då jag ej ensam kunde medhinna allt af den vidlyftiga vettenskapen har jag öfvertalt Domprosten och 2:ne Lektorer att föreläsa öfver särskilta delar deraf, ehuru dessa Herrar äro alltför goda Lutheraner för att bry sig om de så kallade Consilia Evagelica och derpå grundade Opera Supererogationis; men då de se att jag sjelf åtar mig största besväret, blygas de att alldeles undandraga sig. Visserligen uträttas föga härmed, och med några månaders undervisning förtages icke en hel lefnads okunnighet; men något torde dock läras och man får ej göra för stora anspråk på vårt Presterskap. Sedan nu Theologiska Fakulteterna blifvit reorganiserade och ålagda att läsa för Prestkandidaterna hoppas jag också få något bättre att bygga på; men om ej Biskop och Consistorium interessar sig för presterliga studier så arbeta i allt fall Akademierna förgäfves. I de flesta Härad har jag äfven fått inrättade Lässällskaper, visserligen ofullkomliga till en början, men som dock med tiden kunde utbildas till något bättre. Grunden för den presterliga liksom för all annan bildning är dock Läroverket, hvarmed jag också derföre mycket sysselsatt mig, och äfven läst privat, Grekiska och Latin, för Gymnasisterna. De fleste Lärarne

äro skickliga, några utmärkta, men jag skulle hos en och annan önska litet mera nit och värma. En och annan odåga har jag också, i synnerhet Rector Scholæ som gör mig mycket bekymmer, och nu i 34 år förgiftat Skolan, utan att jag ser någon möjlighet att kunna bli utaf med honom.

I afseende på seder och uppförande hos Presterskapet har jag äfven haft mycket att beställa. För att lära känna oordningarna har jag visserligen varit nödsakad att anlita kunskapsälskande personer, inom och utom ståndet; men detta är ett nödvändigt ondt för all Styrelse som verkeligen vill styra, och en Biskop som ej vet hvad som föregår i Stiftet är just derigenom en oduglig. Den allmännaste oordning bland Presterskapet här är fylleri. Jag har från, början förklarat att ingen annan har rätt att supa än Biskopen, det är ett Episcopale, liksom Ordinationen. Några af de skarpaste fyllbultarne har jag lyckats att få afsatta, dock efter mångfaldiga omvägar och processer; ty nu för tiden är lättare att afsätta en kung än en försupen prest. Andra har jag satt i overksamhet genom ständig permission, hos andra åter måste jag stadna vid skrapa, uteslutande från förslag o. s. v. Det förstås af sig sjelf att jag så väl härigenom som genom beifrande af andra oordentligheter ådragit mig mycket ovänner; men sådant måste man underkasta sig. Förargat mig har det likväl att jag några gånger fått dementi af vår slappa, halfsofvande, inkonsequenta Regering som aldrig använder andra mesurer än halfva och oupphörligen dagtingar med sin helsyster, Uselheten, i hvad form den också visar sig. Dess hela interesse är koncentreradt omkring Uniformerna, utan att ens akta på deras innanmäte: folkets högre och andeliga angelägenheter äro och bli bisak. Synnerligen olycklig har också EcclesiastikExpeditionen varit med sina föredragande. Kullberg var en imbecil, och så oduglig att man måste gö-

ra honom till Biskop i Calmar, der han nu säges studera flitigt, men endast Tiondelängder; och den nuvarande är en Formalist, en Paragrafjägare hvars åsigter alltid bero af den Bok han sist läst. — I afseende på Stiftets yttre angelägenheter och kyrkodisciplin, så höll jag i början mycket visitationer; men Erfarenheten har lärt mig att ingenting uträttas härmed, hvarföre jag också nu mera sällan förspiller tid på dylika ceremonier. Deremot har jag slagit mig mycket på kyrkobyggnad. Wallquist byggde en mängd sådana, men under Mörners tid hvilade detta, liksom allt annat, och jag förefann en mängd af usla och bofälliga Brädskjul som kallades för kyrkor. Nu har jag 12 nya Stenkyrkor färdiga och för det mesta invigda och lika många stå under arbete eller äro åtminstone beslutade att byggas. Detta har kostat mig mycket resor, Sockenstämmor och prat, då ingen enda kunnat byggas utan att jag varit en, stundom flere gånger på stället; och ännu behöfvas 15 till 20 nybyggnader i Stiftet. — Prestmöte har jag ännu ej kunnat hålla. De två första åren förspildes mest i Stockholm på Commitéer och dylikt. Sedan kom Riksdagen. I fjol somras var Prestmötet utsatt och kallelsen redan utfärdad, men då kom min svåra sjukdom emellan. När jag ändteligen i år i September återkom från Tyskland troddes allmänt att Riksdagskallelsen skulle komma, samma månad, och sedan den är utfärdad får Prestmöte ej hållas. Dessutom äro Præses och Opponens Riksdagsmän. Få nu se om Riksens Ständer hinna prata ifrån sig så tidigt att jag kan hålla Mötet nästa höst.

Du ser af allt detta, min kära Bror Magnus, att jag har, eller om du så vill, tar mig mycket att göra med tjensten. Jag vet att många af mina vänner, helst de vittra, klandra detta, och tro att jag bättre kunde använda min tid. Det är sant att jag har föga tack derför: men

det är en dålig karl som fordrar tacksägelser för att göra sin skyldighet. Det är också sant att jag föga uträttar: men ingen enskilt man, helst då han ej har större verkningskrets och förmåga än jag, reformerar sin tid eller ens sin omgifning. Förbättringen, om den kommer, är resultatet af *allas* sammanstämmande bemödanden. Hvad blir det Helas kraft om hvarje enskilt undandrager sig att medverka? Medvetandet att ha uppfylt sin skyldighet så godt man förstår, är också något värdt, och af all ärelystnad den lofligaste. Stora snillen må uteslutande lefva för en vettenskap eller en konst, och i den sätta sitt lifs bestämmelse: vi andra göra bäst, tänker jag, att ej uppoffra vår pligt för vår fåfänga, och låta den lilla litterära ära som kan vara oss bestämd, komma af sig sjelf, utan ängslig äflan och egenkära beräkningar.

Hvad mina ekonomiska förhållanden angår så äro de Gudnås icke de bästa. Jag har mycken skuld och skulle ha ännu mera om jag icke förtjent 15- till 20,000 rdr på mina skrifter. Denna inkomstkälla är dock nu förtorkad, dels af de skäl jag nyss anfört, dels äfven derföre att man med åren och sjukligheten förlorar både lust och förmåga att författa. Tjensten ger mig, när jag värderar allt i penningar i vanliga år 5 till 6000 rdr bco. Detta är ungefärligen hvad hushållet och gossarna kosta mig. Mina rentor betalar jag med den årliga utdelningen från Rämen men för att minska min skuld blir föga eller intet öfver. Tvertom ökas den sådana år som detta, då sädespriserna äro låga och jag förspillt 12 à 1300 rdr bco på en resa. Jag bör dock erkänna att jag lägger dessa ekonomiska bekymmer föga på sinnet. På rikdom eller ens på välstånd har jag aldrig haft något anspråk. Jag är född fattig, är van vid fattigdom och må gerna dö deri. Min skuld är icke större än att den vid mitt frånfälle i det närmaste betäckes af hvad mitt

bo är värdt. Min hustrus egen förmögenhet är väl obetydlig, men dock tillräcklig för hennes tarfliga bergning. Flickorna äro försörjda, och Christofer får väl om några år ett Pastorat. Svårast blir det otvifvelaktigt för Lars Gustaf stackars gosse, som ingenting lärt utom att skyllra gevär: men jag hoppas Gud hjelper honom till Postmästare eller Landshöfding. Med ett ord, när jag jemför min belägenhet med de anspråk jag möjligtvis kunnat göra, så har jag allt skäl att tacka Gud. Huru mången likaså god och bättre än jag har det icke gått sämre! Jag tror också att jag skulle vara fullkomligt nöjd med mitt öde, om icke min sjukdom, och i synnerhet dess inverkan på mitt lynne så ofta förmörkade min lefnad.

Denna sjukdom som sitter i lefvern och öfvergått till Gallsten är hos mig redan mångårig, ehuru den först i sednare år blifvit utbildad. I början förgingo flera år mellan hvart anfall och om jag eller Doktorerna då vetat hvari det onda bestod hade det kanske kunnat botas. Nu är det fixeradt och blir otvifvelaktigt förr eller sednare min död. Sistlidne sommar neml. 1832 hade jag 5 el. 6 särskilta anfall af hvilka några voro så våldsamma att man tviflade på mitt vederfående. De börja med en häftig värk i och mellan skuldrorna och öfvergå sedan till kolik. Derefter komma Gallkräkningar, sedan frossbrytningar och slutligen en stark svettning, hvarmed Paroxysmen slutar. I flere vickor är jag sedan gul i ansigtet och äfven på kroppen. Sjukdomens orsak skall vara en af förstoppning i lefvern föranledd affection i gallen som gör att den stelnar i gallblåsan. Den bildar då egentligen ingen sten, ehuru man kallar den så, utan en varaktig materia som äfven kallas fettvax eller Adipocire, som brinner med blå låga liksom annat vax när den sättes till ljuset. Plågorna uppkomma af retningen då denna materia skall passera det

trånga röret mellan gallblåsan och tarmkanalen, hvarefter den afgår med Exkrementerna. Hittills ha stenarna ej varit större än gryn men bli de någon gång större än att de kunna gå genom kanalen, så är ingen operation här som i Njursten möjlig, de spränga då röret och det är döden. Men utom detta rent fysikaliska onda verkar äfven denna liksom alla lefversjukdomar högst olyckligt på lynnet. Den medför en nedslagenhet, en förstämning men derjemte en retlighet som gör Patienten odräglig både för sig och andra. När denna Saulsande kommer öfver mig känner jag ofta en obeskriflig bitterhet som ingenting tål, ingenting skonar hvarken i himmelen eller på jorden. Den ger sig hos mig vanligtvis luft genom menniskofiendtliga reflexioner, sarkasmer och infall, som knappt äro sagda eller nedskrifna innan jag ångrar dem, men då är det för sent. Äfven i mina bättre och friska dagar sade jag väl ofta Epigrammer, men det skedde par gaieté du coeur, de ansågos merendels så oförargliga som de voro menta; nu deremot äro de fixerade, stelnad galla och derför sårande. En sådan bitterhet är ingalunda naturlig för mitt lynne som snarare är för fromt än för skarpt, det är ett sjukdomssymptom som derföre plågar mig dubbelt. — För denna sjukdom nu, liksom för alla desorganismer i underlifvet, anses nu Carlsbadervattnet verksamt och alla Doktorer tillstyrkte enhälligt en resa dit. Jag for derföre djupt inibland Böhmiska bergen till den prisade underkällan, fann också der 3- à 4000 narrar från alla Europas väderstreck församlade. Det gifves i Tyskland två slags charlataneri, nemligen ett till lands och ett till vatten: till det sistnämnde hör i min tanka Carlsbad. Åtminstone verkade vattnet på mig icke lösande, som det borde, utan snarare till förstoppning. Jag har också i höst haft ett nytt anfall af min gamla sjukdom, som väl var lindrigare, men dock bevisar att det onda är qvar.

Sjukdomen är således obotelig. Endast någon Galgenfrist kan vinnas genom sträng diet, mycken rörelse och frihet från alla sinnesrörelser. De tvenne förstnämda föreskrifterna söker jag att uppfylla: men den sistnämda innefattar en vanlig medicinsk tanklöshet, då den ökade sinnesretligheten som skulle botas just är ett af sjukdomens väsendtligaste och svåraste kännemärken. Ehuru således min resa för sitt egentliga och väsendtliga syftemål var förfelad, var den mig dock i andra afseenden interessant. Man visade mig öfverallt mycken, stundom för mycken och genant höflighet och jag hade tillfälle att få åskådligt begrepp om mycket som jag förut endast kände dunkelt och oredigt. Af Preussiske Ministern för Ecclesiastikärendena hade jag bref som för mig öppnade alla slags Läroverk i Riket dem jag alltså kunde betrakta så noga jag ville. Naturligtvis gjorde jag äfven flere bekantskaper af interesse. Till dessa räknar jag i synnerhet bekantskapen med General Skrzynecki och flere af de Polska Revolutionshjältarna, som jag träffade i Carlsbad. Äfven Kronprinsen af Presussen som bjöd mig till sig på Sans Souci, och är en liflig och genialisk natur, ehuru nu mera mycket opopulär i Preussen. Dessutom förstås af sig sjelf att jag lärde känna flere lärde, helst Filologer, Poëter och Theologer. Af de sistnämnde som mest torde interessera dig vill jag nämna några.

De Wette som du efterfrågat är Professor vid det nya Universitetet i Zürich och jag kunde alltså ej träffa honom. Hans dogmatiska system är längesedan glömdt i Tyskland der systemer i allmänhet ej äro långlifvade. Det innehöll dock flere goda Ideer, hvaribland jag i synnerhet räknar försöket att förflyktiga några af de hårdsmältaste dogmerna till Symboler. Deremot värderas allmänt hans kritiska och exegetiska skrifter. Af hans Inledning

till Gamla och Nya Testamentet äro redan 4 upplagor utkomna. Icke blott Pentateuchus frånkännes Moses, utan äfven de fleste Profeterna bevisas vara fragmenter och lappverk. Nya Testamentet står sig också slätt, Apokalypsen fråndömes Johannes och äfven authentien af hans Evangelium drages i tvifvel, väsendteligen på samma grunder som Bretschneider redan anfört deremot, o. s. v. I hela Kanon knappast någon Bok som är fullt authoriserad. — I förening med Augusti utgaf De Wette redan 1809 en öfversättning af hela Bibeln. I fjol utkom deraf en omarbetning, endast af honom sjelf, i 3 starka Band. Den berömmes mycket, och jag har äfven skaffat mig den, men ännu ej hunnit se mycket derpå. — Schleiermacher såg jag nästan dagligen i Berlin, var äfven hos honom på en stor middag som han gjorde för mig. Sitt första rykte gjorde han genom sin öfversättning af Plato som anses för klassisk i Tyskland, men ännu ej är fulländad. Som Predikant är han äfven mycket berömd, men jag har icke hört honom. Han har äfven skrifvit allehanda i den så kallade högre eller conjectural kritiken över N. Testamentet med de vanliga resultaterna af tvifvel på Böckernas authenti. I öfrigt är han en stor och skarpsinnig Dialecticus och hör till Schellingska Skolan som dock nu är undanträngd af den Hegelska, begge pantheistiska. Hvad hans Glaubenslehre angår så känner du ur Quartalsskriften de ledande ideerna deri. Boken är mycket hårdläst och mörk, och ehuru jag längre tid sysselsatt mig dermed, är dock ännu mycket deri dunkelt för mig, och hvad jag förstår tillfredsställer mig föga. Men Schleiermachers personlighet är högst älskvärd och interessant, och ehuru öfver 60 år bibehåller han dock ännu all ungdomens liflighet. På återresan träffade jag honom icke, emedan han då var rest till Sverge. — I Berlin träffade jag äfven Neander, den berömda Kyrkohistori-

kern. Han är född Jude, till lynnet skygg och dyster, i sällskap, dit han sällan går högst förlägen och till sitt yttre ser han ut som en Bondkaplan eller Klockare. Vidare Marheineke, en Hegelian som användt den så kallade dialektiska Pantheismen på Theologien i sin Dogmatik hvilken af denna skola anses för symbolisk. Mannen föreföll mig, liksom de fleste Hegelianer jag träffade inbilsk och inskränkt. För det akademiska föredraget hade han ingen talent. Jag hörde både honom, Neander och Schleiermacher föreläsa, och häri är den sistnämndes gåfva förträfflig. Dessutom äfven Steffens, Normannen, Naturfilosof men som läste öfver Religionsfilosofie, efter Schellingska grundsatser. Det är en högst genialisk och älskvärd man, men derjemte mycket excentrisk. Med honom lefde jag mycket och han var äfven med mig på Sans Souci. — I Leipzig träffade jag Winer och Ilgen, i Halle Ullmann som utger *Studien und Kritiken* en berömd Theologisk journal och är till sitt väsen snarlik vår Franzén, dessutom Thilo, Rosenkrantz med flere Theologer, Tholuck sökte jag ej, Wegscheider var rest till Danmark der hans dotter är gift med en Pastor, och Gesenius, Orientalisten [var] så illa sjuk att han ej kunde emottaga någon. Utom dessa theologer gjorde jag äfven personlig bekantskap med flere andra berömda Män, såsom Tieck i Dresden, De la Motte Fouqué i Halle, Krug, Filosofen, och Herrman, Filologen, i Leipzig m. fl. Resan var mig alltså i flere afseenden interessant, men också dyr och, som jag redan nämnt, förfelad i afseende på sitt egentliga ändamål.

Jag har glömt säga dig att jag äfven har min systerdotter Sara Hertz bortgift i Vexiö. Hon sjelf är en klok, förståndig och redlig flicka, men hennes man, Cons. Notarien Mellin är ingalunda af mitt folk, hvarföre jag också aldrig var för detta partie. Han är en af de här i Småland

icke ovanliga karakterer, krypande, beräkningsfull, sniken, alltid den starkares slaf och den svagares tyrann. De ha tre barn, och jag hoppas, att han snart måtte få ett Pastorat på landet; ty då en Biskop har så mycket beröring med Notarien är det högst obehagligt om han icke har förtroende för honom. — Med mina Consistoriales lefver jag i godt förstånd. Domprosten Heurlin är en gammal Akademibekant, ingen Litteratör, men liflig, driftig, praktisk, derjemte som många af hans landsmän en smula intrigant och opålitlig. Han är sjelfskrifven till min efterträdare när jag går undan. Elmgren, Theologie Lector, vår Promotionskamrat, känner du. Äfven Professor Wickelgren, Latinaren. De andra äro yngre och bland dessa är Ahlstrand den hyggligaste, som jag derföre ser oftare.

Till Riksdagsmän för Stiftet äro valda Heurlin, ContractsProst Nordin, som begge voro vid sista Riksdag och ContractsProst Öhrnberg, vår Promotionskamrat. För min egen del har jag begärt permission, åtminstone till en blidare årstid, och hoppas erhålla den då jag bifogat Läkarebetyg. Jag älskar hvarken Stockholm eller Riksdagar. Det förra, ett mellanting mellan Sodom och Abdera, en stor småstad, har länge varit mig förhatligt; och för Riksdagen har jag hvarken lust eller gåfvor. Af Financerna, som nu mest komma i fråga, förstår jag så litet som om jag vore Ordförande i BankoUtskottet; och det ömkeliga, oredliga sätt hvarpå landets angelägenheter behandlas vid Riksdagar, är ohelsosamt för en gallpatient som jag. Till sommaren, om helsan blir bättre, får jag väl resa opp på några månader för att med Minoriteten åtminstone votera emot nya anslag till Armeens galoner och snörlif, eller till Kanalens eftervärk, Motala Verkstad, som man nu vill pluttra på Staten, eller till flere andra sottiser som jag hört vara i fråga. Hedrén är väl redan resfärdig

Han har en obegriplig trefnad i hoftrappor och silkesstrumpor. Hans pålitlighet vill jag ej garantera, litteratör är han ej heller och i allmänhet föga utmärkt då fråga är om Embetets inre andeliga sida: men för den yttre eller Länsmanssidan är han exemplarisk genom sitt praktiska sinne och sin rika erfarenhet. Men hans verbiage är obehagligt. Det saknar väl sällan logiskt sammanhang och en viss reda, men innehållet svarar dock sällan emot det oerhörda slöseriet af ord. Jag påminner mig från Riksdagen huru jag vanligen lutade mig ner för att ta en lur när han steg upp för att tala. När jag vaknade och var fullsöfd talade han ännu. Emedlertid är det godt att en Biskop duger till *något*; jag är van att få nöja mig med mindre hos flere af Embetsbröderna. Det praktiska har sitt värde äfven bland Andans Män i vår praktiska och mekaniska tid, då Kyrkan sjelf öfvergått till Poliskammare.

Den Wieselgren (icke Wickelgren) som du omnämner är Smålänning, har varit Adjunkt i Lund och är nu Pastor i Skåne. Det är ett slags kreveradt Geni, och saknar icke fantasi och liflighet, men desto mer allvarlig och grundlig kunskap i karakteren, och är lycksökare i Litteraturen och hvar helst det kan löna sig. I Theologien tillhör han det pietistiskt-orthodoxa parti, som nu vill drifva oss tillbaka till Symboliska Böckerna och som i Tyskland representeras af hrr Tholuck, Hahn, Hengstenberg, Harms, Krummacher m. fl. dylika obskuranter, samtelige (med undantag af Tholuck) utan allt litterärt anseende. De ha sofvit bort de sista 6 el. 8 Decennierna i Theologien på hvilka dock mera är forskadt, tänkt och upplyst än förut på århundraden. Det är i sanning ett vidunderligt försök att på en gång vilja kasta Vettenskapen trenne sekler tillbaka, och kan, som reaktion betraktadt, ha en historisk märkvärdighet, men saknar all vettenskaplig betydelse. Syn-

nerligt orimligt är detta i Protestantiska Kyrkan som enligt sitt grundbegrepp måste vara stadd i en ständig Evolution och ej kan fördraga någon Påfve, icke ens i trycksvärta. För hvarje bildad, opartisk och fördomsfri Man är detta System, som för sin tid ej saknade konsequens och grundlighet, i menniskobildningens nuvarande skick ohållbart. Det är Vettenskapens fryspunkt. På den punkten stå likväl bland oss icke blott de fleste Biskoparne, icke blott menige allmoge bland Presterskapet, utan äfven (infandum dictu!) Theologerna vid Rikets första Universitet. Såsom *Tro* betraktadt kan detta system ha sitt värde, ja [det] högsta, såsom jag erfarit hos mången gammal redlig Prestman: som *Vetande* åter är det i tidens nuvarande skick under all kritik, och dessutom förderfligare än allt Fritänkeri för Christendomen, emedan det derifrån aflägsnar hela den bildade delen af Nationen, som nu står på en helt annan utvecklingspunkt än vid Reformationen.

Men detta är ett vidlyftigt kapitel, och mitt bref är redan för långt. Farväl alltså för denna gång, redlige Bror Magnus. Alla de mina be på det högsta helsa dig, Anna synnerligast. Helsa äfven särskilt från mig din hustru, dina barn, dina Bröder, alla gemensamma slägtingar och vänner som ännu påminna sig mig. Lycka till det nya året! Måtte det göra oss alla om icke lyckligare, dock ädlare och bättre! Skulle det vara det sista för mig här på jorden, så tänk, bland andra döda som haft dig kär, äfven då och då på din

redlige Vän

Es. Tegnér.

Till C. A. Agardh. 87.

Östrabo d. 23 Decemb. 1833.

Lycka till att vara Riksdagsman, min k. Bror, ehuru det just ej är något angenämt uppdrag. Men då du i allt fall måste till Stockholm kan ej skada att du på köpet bevakar landets bästa, och låter Presterskapet betala besväret, liksom vi i allt fall få betala vår andel i de nya anslag, som lära begäras för att skaffa Arméen nya Galoner och Snörlif, samt för Motala verkstad som är en af Kanalens eftervärkar. Jag beklagar uppriktigt kämparne i det borgerliga krig som förestår. För min del har jag, för att så vidt sig göra låter, undvika det, och med anledning af min osäkra helsa och den svåra årstiden, begärt permission, åtminstone till sommarn, hvilket jag hoppas ej kan nekas.

Var nu så god och ställ din resa så att du kan hvila öfver några dagar hos mig, hvilket också är behöfligt med ett sådant väglag som nu. Tag då äfven med dig ditt Tal öfver Fleming som du väl nu icke vill längre uppskjuta. Till Bruzelius har jag skrifvit och äfven bedt honom göra dig sällskap. Välkommen alltså! Plura coram.

Din Vän

Es. Tegnér.

Till A. Chr. Kjerulff. 88.

Östrabo d. 24 Januari 1834.

Den dagen då jag mottog Herr GeheimeRådets bref hade jag icke fått strumporna på vrångsidan; och äfven i sådant fall tror jag att de själfmant vändt sig om och kommit på rätan, genom det nöje jag erfor att sålunda vara hågkommen. Haf derföre hjertlig tack såväl för brefvet

som för all bevisad vänskap bland de Böhmiska vattensjuka bergen. Det enda behagliga minne resan hos mig qvarlemnat är minnet af mina Vänner, ty hvad sjelfva brunnskuren angår så har den på mig visat sig så oduglig och overksam som jag alltid föreställt mig. Jag har i höst haft en ny känning af mitt gamla onda, väl lindrigare än förr, men som dock bevisar att sjukdomen är kvar i kroppen. Carlsbad tyckes mig höra till det slags vatten som icke verkar *under* eller *efter* drickandet. Möjligtvis verkar det *förut*, hvaraf jag sluter att man aldrig bör dricka det, hvartill jag äfven är fullt bestämd för framtiden.

Från Carlsbad berättas det att stackars Baby snart lär framkomma med en liten Danismus; men om den hör till Tullen eller Polisen är oafgjordt. Den sistnämnde var dock längre på stället.

Från Riksdagen, som redan börjat, har jag permission öfver vintern. Gref Posse blef icke LandtMarskalk, som allmänt önskades, utan i stället Excellens De la Gardie från Skåne, en mycket obetydlig man. Hvad PrestStåndet angår så är dess Ordförande, ErkeBiskop Rosenstein, bankrutt, och vice Ordföranden, Biskop Wingård, är spetälsk, Svenska Kyrkan således vid denna Riksdag representerad af Gäld och Skabb. Hvad som med visshet kan sägas om de begge andra Ståndens Ordförande är att de äro ohängda. Till detta sällskap längtar jag således icke synnerligen men blir väl nödsakad att i vår eller sommar resa upp på någon tid. Jag har redan föreslagit Bech att i sommar göra en tur till Stockholm och skulle tillstyrka Herr GeheimeRådet att då göra honom sällskap. Herrarne finge derigenom se huru en representation icke bör vara. Ståndens öfverläggningar äro nu också offentliga, hvarvid också ingenting risqueras: ty man har gjort den anmärkning att den som en gång hört dem aldrig återkommer.

Jag har blifvit erbjuden Vermlands Stift, som är min födelseort; men jag vill icke flytta om jag ej kan få flytta till Lund, der jag ser Köpenhamns torn, och äfven då och då kunde smyga mig öfver Sundet.

I fall Baron Löwenskjöld med sin unga Fru äro komna till Danmark ber jag helsa honom. Jag hoppas hans vänner och landsmän ej undandraga sig att ge hans Fru ett något bättre begrepp om Nordiska kraften än hon troligtvis annars får. Det gäller här Nationaläran hos en utländsk Dame. — Synnerligast, ehuru just icke med afseende härpå, ber jag helsa Bech, hans Fru, mina Favoriter, begge flickorna, hos hvilka äfven de mina göra sig påminta. Säg äfven vid tillfälle ett vänligt ord till de få andra bekanta jag har i Köpenhamn.

Vänskap och högaktning

Es. Tegnér.

*

Till N. Lidén. 89.

Östrabo d. 2 Febr. 1834.

MkBror! Jag tackar dig af hjertat för ditt vänskapsfulla bref och önskar dig och de dina tillbaka helsa och trefnad under det nya året. Hvad Er Biskopsledighet angår så har den äfven gjort mig bekymmer. På ena sidan skulle det visserligen vara kärt att få återvända till sina fäders bygd, och sluta sitt lif der man börjat det; och i fall jag hedrades med en allmännare kallelse skulle detta äfven synas ålägga mig en moralisk förbindelse att emottaga den. Men några slägtingars önskan är ännu icke Stiftets; och äfven i sådant fall äro dock betänkligheterna öfvervägande. Jag är för gammal eller kanske rättare för sjuklig för att hädanefter kunna vara så verksam som man med

rätta fordrar af en ny Biskop, och som hos Er väl också tode behöfvas så för Stift som Läroverk. Vidare har jag begge mina döttrar här gifta, och det skulle kosta alltför mycket både på mig och min hustru att, troligtvis för alltid, skiljas från barn och barnbarn. Lars Gustaf är äfven engagerad på Regementet, bor hemma och hans underhåll kostar mig således vida mindre än om han genom min flyttning skulle nödsakas att lefva för pengar. Christofer är väl i Skåne: men afståndet är nu ej större än att han ett par gånger om året kan vara hemma. Härtill kommer slutligen att Carlstad Stift icke ger, efter hvad man sagt mig, mera än 5 högst 6000 rdr bco om året, hvilket ungefärligen är hvad jag har här, när allt värderas. Deremot skulle flyttning, fullmaktslösen, syner m. m. åtminstone kosta 3 till 4000 rdr som vore ren förlust, hvartill jag icke har råd. Om jag under sådana förhållanden skulle öfverge Vexiö kunde det endast förklaras genom missnöje med stället och folket hvartill jag ej har skäl. Skall jag någon gång flytta, så måste det ske till ett bättre Stift, och hvarmed jag vore belåten för lifstiden. Innan Hedrén utnämdes erbjöd mig äfven Kungen Carlstad, men jag svarade då nej af skäl som jag nu anfört och som ännu fortfara. Jag öfverlemnar åt dig sjelf att pröfva deras giltighet. — Under sådana omständigheter anser jag Geijer såsom den lämpligaste. Det är sant att han icke är prestvigd; men i sitt hjerta är han den presterligaste af oss alla. Jag känner få eller ingen till hvars redlighet, välvilja och heder jag har sådant förtroende: endast en smula mera klarhet, för sig sjelf och andra, skulle jag önska honom. — Men jag tviflar på att han *vill* öfvergifva Upsala, ännu mera om han *bör* det. Biskopsstolar ha på någon tid mycket fallit i priset, liksom Biskopar, hvartill jag vet men tiger med skälet. Inom Stiftet tviflar jag på att Ni har någon som kan förena

rösterna. Den beskedlige Wahlström är dock alltför obetydlig, Morén för opålitlig, Sundelius för snål, Waldenström känner jag icke. För Lagerlöf talar namnet, och hans hederliga tänkesätt, men troligtvis kan man dock ej förena sig om honom. Hvad skulle du säga om Professor Bolmeer, Vermlänningarnas Inspektor i Lund? Det är en frisinnad och utmärkt hederlig man, den jag, näst Geijer, helst unnade Stiftet.

Du vet nu min mening i denna sak. Ett rum på förslaget värderar jag som en höflighet af mina Landsmän eller rättare som en välvilja; men Stiftet kan jag icke emottaga.

Inom slägten är sig allt temligen lika. Christofer, som varit hemma öfver julen är redan åter på sin plats i Malmö Skola. Lars Gustaf går hemma och drifver; sysslolös som om han vore General i Svenska Arméen. Thilda går med tredje barnet, men Disa hål[le]r sitt fat i helgelse och är ännu smärt som [en] jungfru. Anna är frisk och rörlig efter [va]nligheten. För egen del har jag nu på någon tid varit temligen frisk, men begagnar emedlertid min permission från Riksdagen. Till sommarn reser jag dock väl upp på någon tid för att visa mig. Rötmånaden, såsom den rätta lagstiftningstiden i vårt land, torde härtill vara tjenligast. Det är möjligt att min hustru då reser för att helsa på sin syster och Mor i Dalarna. Olof Myhrman har nu köpt Egendomen af Billow, som är bankrutt, och jag hoppas sedan arrangeras så att Eva blir qvar och förestår Broderns hushåll. Barnen äro borta, gifta och engagerade, med undantag af den yngsta flickan, — Lycka till att för så godt köp slippa Larssonska konkursen. Ifrån GeneralKonsul Lundblads konkurs, som inträffade ungefär vid samma tid, slipper jag också temligen helskinnad. —

Sara Herz, som redan har tre barn, mår väl, men hushållet är för stort för inkomsterna och Mellin funderar med allvar på Pastorat, som dock icke strax är färdigt.

Helsa nu tusenfaldt och hjertligast den g[amla] från mig, Anna och alla de mina, och önska henne å våra vägnar allt godt på sin höga ålderdom. Likaledes den goda Modren och Barnen. Gud välsigne Er alla.

Din
redlige Vän
Es. Tegnér.

90. Till C. G. von Brinkman.

Östrabo d. 13 Febr. 1834.

Bäste Brinkman! Dina begge bref af d. 3 December och 3 Febr. äro ännu obesvarade. Jag förebrår mig detta så mycket mer som din sista melankoliska skrifvelse, ehuru så skonsamt som möjligt, visar ditt missnöje med denna försummelse, hvarvid jag annars trodde att du å min sida ej skulle vara så ovan. Du gör mig åtminstone mycken orätt om du anser den såsom bevis på likgiltighet eller glömska af hvad jag är skyldig den vänskap du i så många år visat mig. Men jag har alltid tänkt och tänker ännu att man kan både älska och värdera sina vänner utan att så ofta skrifva dem till. Härtill kommer äfven den omständigheten att dina bref äro, framför andras, icke blott lefvande och interessanta utan äfven i allmänhet så rikhaltiga att det nästan fordras en egen sinnesstämning för att besvara dem, eller deltaga i det hälften poëtiska, hälften vettenskapliga umgänge hvari du lefver med dina korrespondenter. En sådan sinnesstämning är nu mera hos mig sällsynt. Det är glädjefulla fabler som mina vänner

och slägtingar i Stockholm kringföra om min fullkomligt återstälda helsa och lynne, och naturligtvis skulle ingen heldre än jag tro på deras sannfärdighet. Men verkeliga förhållandet, hvaröfver svårligen kan ges någon kompetentare domare än jag sjelf, är icke sådant. Jag hade i höstas kort efter min återkomst ett nytt anfall ar min gamla sjukdom, visserligen lindrigare än de förra, men tillräckligt för att bevisa att det onda ännu är qvar och att således min resa varit fåfäng. Det är förlåtligt om denna öfvertygelse verkar på mitt lynne äfven då jag, såsom nu på några månader, ej kan klaga öfver något kroppsligt lidande. Denna förstämdhet och nedslagenhet hör dessutom just till alla lefversjukdomar och är ett af deras hufvudsakligaste och plågsammaste symptomer. Visserligen kan du ha skäl att anse allt detta såsom en småsak, i jemförelse med ditt lidande, hvilket jag med innersta deltagande beklagar. Svärdet sårar, stundom till döds: men ständiga knappnålsstyng såra också och leda, om också långsammare till samma mål. Du har dock det hopp att med en bättre årstid få någon lindring: men jag har nu mera intet hopp sedan hvarken Carlsbad eller diet vilja hjelpa. Konsten att dö studerar äfven jag: men i detta som i andra studier blir jag mycket efter dig. Våra husliga förhållanden äro också olika och många band som du aldrig känt fästa mig vid lifvet. Att dö är, tänker jag, ingenting: men att lefva utan egentligt lif, att känna sitt interesse för hvad som egenteligen utgör lifvets värde dagligen magra och aftyna, att känna sig efter hand nedsjunka till den vanliga Trivialiteten som är lifvets släpmundering, och alltjemt men fåfängt äflas att hjelpa sig opp igen, liksom det sker i drömmen, med ett ord, att dagligen vara med på sitt eget bättre väsendes begrafning: — detta är mer, är värre än döden. Visserligen uppflammar då och då

ännu den gamla lågan och, besynnerligt nog, som jag då tycker med en högre intensitet än någonsin; men det är sällan och förbigående, och jag kan nästan aldrig fixera sådana ögonblick på papperet, emedan jag har en afsky för att skrifva. Hos dig är det annorlunda. Otvifvelaktigt lider din kropp mera, men din själ är friskare, åtminstone starkare.

Men se der är jag åter inne på de gamla klagovisorna, dem jag så gerna ville undvika. De få af mina vänner som förstå denna sorgliga melodi oroas alldeles onyttigt deraf, ty de kunna dock ej hjelpa; och detta är också, begripligt nog, ett af skälen hvarför jag skrifver så sällan; ty pjunk föraktar jag uppriktigt, i konsten som i lifvet, och annorlunda än som pjunk torde väl icke en sådan sinnesstämning anses af de fleste. —

Din Elegia ad Tranerum åtföljer, sedan jag icke blott läst, utan studerat den med nöje och verkelig beundran. Det förra härleder sig deraf att Poëmet är ett verkeligt Poëm, eller, som är det samma, har inom sig en verkelig poëtisk lifsprincip, är grundadt på en fortgående *Dikt*, en lefvande helhet, och icke, som de flesta dylika arbeten, är en samling af fragmentariska Auktorer eller balsamerade Myther. Stycket har, som all antik Poësie, en fabel, som dock kanske kunnat göras ännu enklare och med det samma mera antik. Den sednare omständigheten åter, eller hvad jag i vår tid anser beundransvärdt, är den alldeles ovanliga grad hvartill du possederar Romarens klassiska språk och poëtiska diktion. Jag har i min ungdom läst mycket i de Latinska poëterna, har äfven sjelf som Student, gjort Latinsk vers till husbehof: men det ville aldrig rätt lyckas mig, och jag nedlade snart denna rörelse, den jag utbytte mot en annan beslägtad, hvari jag ej heller hunnit synnerligen långt. Jag har dock af dessa öfningar (som egent-

ligen borde höra till all klassisk uppfostran och äfven fordomdags ingingo deri) den fördel qvar att jag ännu genom en slags blind känsla, och hvarför jag ej sjelf kan göra mig riktig reda, likväl med temlig säkerhet kan urskilja den äkta klassiska tonen från all annan. Du må derföre likaså gerna tro mig som någon annan när jag säger dig att, sedan Lundblad dog, numera ingen Svensk man lefver som kunde skrifva ett sådant stycke. Lundblad var visserligen ingen poëtisk natur, men den gamla diktionen innehade han till fullkomlighet. I förra afseendet är Tranér honom visserligen öfverlägsen, men icke så i det sistnämda. Hans språk ehuru vackert saknar dock ofta, efter min känsla, forntidens grata & nativa simplicitas, den rätta klassiska lukten. Mig behaga ej de många Grekiska lappar hvarmed han affecterar att utstoffera den rena, snöhvita Romerska Togan, icke heller de onödiga arkaismerna och sökta ovanliga talesätt och ord som i synnerhet göra hans prosa rent af barbarisk. Äfven hans Svenska öfversättningar äro mig, med all deras Vossiska trohet, något för tunga och tillkonstlade. Med allt detta är dock Tranér utan fråga en vacker talent och värderas af mig som sådan. Brunius är mig i allmänhet för svulstig, ehuru hans Dii Arctoi ha vackra ställen.

För att visa att jag med tillbörlig uppmärksamhet läst ditt Poëm bifogar jag här några anmärkningar I prosodiskt hänseende äro dessa blott tvenne, eller rättare blott en och en half. Den hela rör v. 154

Nulla studet septem sapientum ediscere ŏracla.

Men ō i oracula nytjas, så vidt jag vet, alltid långt. Saken är lätt hjelpt, om man i stället läser:

Nulla studet septem sapientum oracula nosse.

Min halfva anmärkning rör v. 157

Thucȳdidi etc — Är du säker på att detta *y* nytjas kort? Jag skulle dock tycka att ordet ursprungligen komme af en kontraktion af Θεος och κυδος. Men i κῦδος är *υ* långt: och som sådant i Thucȳdides uppgifves det äfven af Smetius som derföre citerar Avienus. I någon latinsk Poët som jag läst kan jag ej påminna mig att ha sett ordet. Deremot minnes jag bestämdt att det finnes i Anthologien, ehuru jag nu ej kunnat hitta stället.

På några ställen skulle jag, för Cesurens skuld önska, en omsättning af orden. T. ex. v. 24:

Maxima tunc mihi Cecropias coluisse Camoenas.

Månne icke heldre:

Maxima Cecropias mihi tunc coluisse Camoenas?

Jfr. v. 57.

Såsom Grammatiska inadvertenser får jag anmärka att du på ett par ställen har tredje person i stället för andra. T. ex. v. 15

Fortunate Senex — —
Pectine Virgilii Svionum qui *monstrat* Homerum.

En lätt ändring vore: qui reddis Homerum.

Äfvenså v. 98.

Hospita terra vale! quondam dulcissima Vatem
quæ gremio *fovit*.

Kunde man ej läsa:

Hospita terra vale! quæ olim dulcissima Vatem
fovisti gremio?

Vidare v. 59 Dixit & in *teneras* subito se sustulit auras, der jag tror att *tenues* vore det riktigare ordet.

Moderare v. 6 är väl antiqueradt.

Detta är idel småsaker. Men en verkelig verskonstnär som du, och det i både Svenska, Tyska och Latin föraktar ej dylika minutier emedan hemligheten af det techniska

ligger i dem. A propos häraf, känner du Thortsens Danska Metrik, hvaraf första delen utkom i Köpenhamn i fjol? Den är något diffus, men innehåller dock allehanda brukbart, äfven för Svenskan.

Jag tackar dig för hvad du gjort för Ling. Hans nya Asar har jag väl ännu ej sett; men jag har i 20 år känt Mannen som en utmärkt poëtisk natur. Hans fel är ett oriktigt begrepp om Nationalpoësie och Nordiskhet, afsöndrad från all poësie, som, i den mening han tar det, i bildningens nuvarande skick ej kunna finnas: och dessutom en medfödd råhet, som han misstar för kraft och den hvarken år eller studier kunnat afslipa. Det är emedlertid hos honom en fond, då de flesta andra, och deribland flera berömda namn, drifva KreditSystemet så långt att de röra sig icke blott med ofonderade kapitaler, utan äfven med — bristande. Hvad Excell. Mörner angår så var hans protest onödig; ty när någon förnuftig åtgärd vidtages, helst i vitter väg, misstänker honom ingen för delaktighet deri.

Ditt bref af d. 3 Febr. innehåller allehanda som jag en annan gång måste besvara. Dit hörer, bland mycket annat, min tanka om Tyskarna i allmänhet och deras litteratur i synnerhet. Derom alltså härnäst.

Farväl till dess. Helsa de få af mina bekanta som en helsning från mig kan interessera. Särskilt Wallin, hvars helsa och lynne lära vara som hos mig.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

*

91. Till G. Mohnike.

Östrabo d. 24 Febr. 1834.

Ett halft år är nu förflutet sedan jag lemnade det mig i så många hänseenden oförgätliga Stralsund och Herr

ConsistorialRådets hus. Den vänskap och gästfrihet jag der erfor voro icke af det slag som man glömmer: och likväl är jag ännu i dag skyldig min tacksägelse för så mycken godhet. Orsaken till denna försummelse har varit obehaglig. Kort efter min hemkomst i September då jag som bäst hoppades, att, åtminstone för någon tid, ha min helsa garanterad, fick jag ett nytt anfall af min gamla sjukdom med de vanliga symptomerna, som väl för denna gång voro lindrigare men dock tillräckligen bevisa att det onda ännu är qvar, och att således min resa till Carlsbad varit förgäfves. Denna öfvertygelse, i förening med det vanliga förhållandet hos lefverpatienter som jag, har verkat en nedslagenhet och förstämning i lynnet som under vintern, och sedan den egentliga sjukdomen redan var förbi, nästan utan afbrott fortfarit. Under sådana förhållanden trodde jag mig icke böra plåga mina vänner med mina mörka aningar eller oroa dem med klagomål, som de i alltfall ej kunde afhjelpa. Nu, på någon tid, har jag börjat finna mig bättre. Emottag derföre nu min sena, men derföre ej mindre varma och hjertliga tacksägelse för hvarje glad och oförgätlig stund af öppet meddelande och växladt förtroende i Stralsund, på Rügen och i Greifswald. Framför den också, i öfversättning, till Fru Mohnike. Säg henne att jag gerna velat skrifva henne till: men om jag också tror mitt hjerta, tror jag dock icke min Tyska, och måste derföre be hennes Man å mina vägnar förklara henne hur högt jag värderar hennes godhet och att hvarken sjukdom, eller frånvaro eller ens den så mycket omtalta poëtiska lättsinnigheten kunnat förtränga henne från den plats hon har i mitt minne.

Riksdagen är redan, sedan medlet af Januari, samlad i Stockholm. För min helsas skuld, som gjorde resan under en sådan årstid omöjlig, har jag varit nödsakad att begära

Kongl. permission att vara frånvarande. I Maj eller Juni måste jag väl dock fara upp på någon tid, så framt ej ny sjuklighet hindrar mig. Men huru är det? Kan jag icke hoppas att innan dess den länge omtalta resan till Sverge äger rum? Den kunde då fortsättas härifrån till Stockholm, hvilket man dock bör se när man är på Svensk jord: och under Riksdagen har man specimina af hela folket samlade, ehuru Gudnås icke alltid i de bästa exemplar. Det är således icke blott af egennytta som jag denna gång yrkar på uppfyllandet af en gammal förhoppning.

Genom Dr Reuterdahl i Lund känner Svenska allmänheten redan resultaterna af Hr. CRådets undersökningar rörande den så kallade Gustaf Adolfs Psalm. Till Reuterdahl lemnade jag äfven en uppsats på de disputationer och underrättelser som åstundades, och dem han lofvade att så fort sig göra låter söka anskaffa.

Jag förmodar att man i Stralsund, eller åtminstone i Greifswald har Svenska Litteraturföreningens Tidning och att således hvad som under förra året utkommit derigenom är bekant. Den anda hvari denna Tidning är författad vinner föga bifall, och har redan gjort den temligen opopulär. I synnerhet har Atterboms skoningslösa anfall mot Leopolds efterlemnade Skrifter, mest af filosofiskt innehåll, indignerat icke blott den afdödes många vänner och beundrare, utan äfven i allmänhet hvarje moderat och billig domare. Vi hoppades att den olyckliga och ofruktbara tvisten mellan gamla och nya skolan skulle vara bilagd för alltid, och att grafven åtminstone hade försonat den retade egenkärleken. Men vi ha bedragit oss. Så länge de så kallade Fosforisterna ännu voro Studenter kunde mycket passera och öfverses: men fyrti- till femtioåriga Studenter äro ej så lätta att fördraga. I allmänhet är i Upsala, så i theologi som filosofi och vitterhet en ton af intolerans, ensidighet och öfver-

mod som oroar alla verkliga vänner af landets litteratur. Då hela Nationen genom större eller mindre kontanta afgifter bidrager till ifrågavarande LitteraturTidning, så hade vi väntat oss något bättre, mera sansadt och opartiskt.

Katastrofen med Lundblad har mycket oroat mig. I ekonomiskt hänseende förlorar jag väl derpå endast obetydligt, som jag hoppas: men det är förlust nog att se en gammal ungdomsvän icke blott ruinerad utan äfven vanfräjdad, och hans familj, på begge sidor om Östersjön, olycklig och skymfad.

Till mina vänner i Bergen ber jag helsa. Jag har icke glömt de lofvade Böckerna, men skall skicka dem så snart Ångbåtsfarten åter öppnas med Våren. Från Trinius torde jag vid tillfälle få ett quitto emedan det måste biläggas Gymnasii Räkenskaper.

Jag ber helsa Dr. Ziemsen och hans Fru. Huru gick det med unga Mohnikes Examen i Greifswald, och blef något af den omtalta resan till Bonn? Hur lefver lilla Selma som väl redan glömt både mig och den Königsstuhl? Helsa henne och samtliga Barnen på det hjertligaste, men dock först och sist och varmast deras Mor.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

Förlåt att jag besvärar med inneliggande till Läfflers.

92. Till E. G. Geijer.

Östrabo d. 16 Mars 1834.

Bäste Geijer! Jag lyckönskar dig till Biskopsförslaget i Carlstad och bör börja med att förklara att jag icke vill kompetera med dig. Huru också förslaget utfallit hade

jag dock ej kunnat emottaga Stiftet i fall det erbjudits mig, och detta har jag längesedan tillkännagifvit för vänner och slägtingar i Vermland som derom frågat mig. Det vore visserligen på ena sidan lockande att få återvända till sin hemort och dö i sina fäders land: men på den andra tala alltför många omständigheter emot en sådan naturlig önskan. Jag har här mina begge döttrar gifta af hvilka den ena har barn som vi nu dagligen kunna träffa. Det skulle kosta alltför mycket både på Morfar och Mormor att öfvergifva dem. Vidare är min yngste son Fendrik här på Regementet, lefver hemma och kostar mig naturligtvis derigenom mindre, och behöfver för öfrigt som alla Fendrikar mycken tillsyn. Den äldste, Christofer, är väl Skollärare i Malmö, men afståndet är måttligt och jag kan se honom ett par gånger om året. — Lägg härtill mina många slägtingar inom Preseståndet i Stiftet och som möjligtvis härpå kunde grunda anspråk dem jag som Chef vill vara fri för. Slutligen och hvad det ekonomiska angår, så är väl Carlstad några hundra rdr bättre än Vexiö: men detta motsvarar ingalunda omkostnaderna vid en flyttning och fullmaktslösen, hvarpå jag såsom fattig och skuldsatt äfven måste göra afseende. Skall jag en gång flytta från Vexiö så bör det åtminstone vara till ett större Stift. — Af alla dessa skäl skrifver jag med nästa post till Hartmansdorff, icke för att afsäga mig förslaget, ty det vore ohöfligt mot mina Landsmän, utan endast för att undanbedja mig att komma i fråga till tjensten, som ej kan nekas, då jag ej sökt henne. Återstå således Wallin och du. Vill Wallin ha Stiftet så förstås af sig sjelft att Kungen ej kan eller bör neka honom det. Men det är föga troligt att han, som nyligen refuserat Linköping skulle emottaga Carlstad. Saken beror således troligen på dig. Vill du, eller vill du icke? Jag hvarken kan eller bör råda. I din belägenhet är mycket som talar

både för och mot. Biskopsstolar ha nu på en tid mycket fallit i priset, liksom Biskoparne, hvartill jag vet men tiger med orsaken. Du kan finna betänkligt att öfvergifva Akademien och, åtminstone för någon tid, din Vettenskap der du ännu har så mycket att göra. Jag förmodar också att du, som vi fleste andra, vore nödsakad att göra Theologiska Studier som hittills ej egenteligen legat inom din krets. Men du kommer också lättare och fortare till rätta dermed än t. ex. jag, dels derföre att du är mera bevandrad i och har större både gåfvor och interesse för det philosophiska, hvaromkring nu dock hela Theologien vänder sig, dels äfven derföre att du är född christligare än vi alla (jag undantar Franzén) och derigenom mindre utsatt för tvifvelsmål och Skrupler. Jag tror derföre att du om ett par år vore fullt orienterad, och sedan kunde återvända till ditt afbrutna yrke; ty sjelfva tjensten upptar ej så mycken tid och med det pastorella behöfver du icke sysselsätta dig. Dessutom tillfredsställelsen att få lefva i sin ort, verka i en vidsträcktare krets och slutligen ökade inkomster och minskade näringsomsorger. Ty enligt en uppgift som jag fått från Hedrén ger Stiftet, efter låg beräkning i vanliga år 5200 rdr bco, utom Eknäs som åtminstone är värdt 1000 bco, alltså mer än dubbelt af hvad du har nu utan att du behöfver depensera synnerligt mer än i Upsala. Allt detta talar för saken öfvervägande, som jag tycker. Ännu en omständighet. Då jag ej kan, Wallin förmodligen ej ville mottaga Stiftet, så måste, i fall du också vägrar, nytt val anställas. Dervid får, efter menskligt utseende, Agardh både förslaget och sysslan. Nu — Agardh är min gamle Akademikamrat, en snillrik man, och jag önskar honom allt godt. Men till Biskop och Ephorus skulle jag dock knappast anse honom lämplig. — Öfverväg allt detta, och Gud gifve dig det bästa rådet.

Min utländska resa har föga eller intet verkat till förbättring af min helsa. I höstas hade jag ett nytt anfall af min gamla sjukdom (det anses för gallsten) som väl var lindrigare än förr, men dock bevisar att det onda är quar. I vår är jag också krasslig, ehuru på annat sätt. Men sjukligare än kroppen är mitt fordom friska lynne, retligt, förstämdt, svårmodigt, som lär vara ett vanligt symptom vid alla lefveråkommor. På dessa skäl har jag begärt och erhållit permission tills vidare från Riksdagen. Blir jag bättre så måste jag väl resa opp till sommaren, i fall så fordras. Men jag gör det ogerna. Våra Riksdagar äro ju ett uppenbart narrspel och denna ser ut att bli sämre än någon af sina Fäder. Illa, ja skamlöst inledd, fortgår den med oförstånd och bitterhet, och ökar allt mer och mer söndringen der den ej borde finnas. Gud hjelpe vårt arma fädernesland! Den dyra Arméen gör det knappast.

Anna ber mycket helsa dig. Helsa äfven på det vänligaste din Fru och dina barn, och förgät ej alldeles

Din redlige Vän

Es. Tegnér.

Till densamme. 93.

Östrabo d. 20 Mars 1834.

Bäste Geijer.

Våra bref ha gått om hvarandra på vägen. Du finner emedlertid af hvad jag sist skref min tanka om den ifrågavarande flyttningen, och hvilken jag icke kan ändra, ehuru obehagligt det är mig att så illa svara mot mina Landsmäns förtroende. Med bekymmer finner jag nu att du äfven vill undandraga dig deras kallelse. Jag bör härvid bekänna att jag icke finner dina skäl fullt giltiga. Du

behöfver i min tanka icke att öfverge Svenska Historien, för hvilken du visserligen bör lefva, derföre att du flyttar till Carlstad. Bibliotheker och Arkifer kan du i allt fall ej begagna annorlunda än att taga Böcker och Handlingar hem med dig på din kammare, och det kan ske i Carlstad så väl som i Upsala, ehuru med något mera besvär och transportkostnad. På hustru och barn hvilkas omständigheter, helst efter din bortgång, otvifvelaktigt förbättrades genom flyttningen, tycker jag också du borde tänka. Rådgör åtminstone med din Fru innan du tar ett definitivt beslut. Af Wallin väntar jag ingen ting, och ett nytt förslag är obehagligt både för de föreslagne och de röstande.

Helsning från de mina.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

94. Till A. von Hartmansdorff.

Östrabo d. 20 Mars 1834.

Min högtärade Bror!

Till Domkapitlet i Carlstad afskickar jag med denna dagens post på begäran min Meritförteckning i afseende på det upprättade Biskopsförslaget. Att afsäga mig detsamma skulle vara en ohöflighet mot mina Landsmän, som jag vill undvika i fall jag icke tvingas dertill; men tjensten kan jag icke emottaga. Väl skulle det vara lockande att få återvända till sin hemort och en gång få hvila ut i sina fäders graf. Väl ger också Carlstads Stift några hundra rdr mer än Vexiö, som dock icke svarar mot kostnaden af flyttning och fullmaktslösen. Men på andra sidan har jag begge mina döttrar gifta, den ena af dem har barn som naturligtvis äro både Morfar och Mormor kära. . . Härtill

kommer äfven att jag i Vermland har många slägtingar, äfven inom PrestStåndet, som icke alltid är roligt för en Biskop. Skall jag flytta från Vexiö så borde det åtminstone vara för ett större Stift. Af alla dessa skäl kan jag icke emottaga Carlstad, hvilket jag äfven före förslagets upprättande tillkännagifvit för slägtingar och vänner der uppe. Skulle derföre Hans Majestät, med afseende derpå att jag händelsevis fått första rummet, tänka på mig vid utnämningen, så anhåller jag att du ville tillkännagifva att jag, på de skäl som nu blifvit anförda, i underdånighet undanbedjer mig tjensten, som väl ej heller kan nekas, då jag icke sökt henne. Anses det nödvändigt att jag, i officiel väg afsäger mig förslaget, så måste jag underkasta mig äfven detta, ehuru jag gör det ogerna.

Geijer skrifver mig med sista post att han ej heller vill emottaga Stolen. Hans skäl synas mig väl föga antagliga, men deröfver är han naturligtvis sjelf domare. Så väl till honom som till Wallin har jag skrifvit, men ej ännu kunnat ha svar. Vill han, Wallin, flytta så kunde nytt förslag undvikas, hvilket alltid är obehagligt både för de föreslagne och de röstande; men jag anser föga troligt att han dertill är hågad, då han säges ha refuserat Linköping. Gud hjelpe mina stackars Landsmän! Det plär annars ej vara så ondt om BiskopsKandidater.

Jag har i vår varit och är krasslig. Slutas Riksdagen, som mången nu tror, till Midsommar så behöfver jag väl icke resa opp. Den tyckes dessutom gå så att jag är glad att ha varit derifrån. Misstroendet och spänningen begge Statsmakterna emellan är i sanning beklagansvärdt. Hvad skall på detta sätt bli utaf vårt arma Fädernesland?

Hvad ersättning för de afstådda Angifningspenningarna angår så blir det omöjligt för Visingsöfonden att bestrida den. Af denna fond utgår nu, mera än fordom, 300 rdr till

Språklärare, 200 till TheologLektorn och 80 rdr till hushyra åt Collegerna, s:a 580 rdr bco årligen, dessutom har den på ett år måst utbetala 8 à 900 rdr till Pädagogien på Visingsö och nu 4 års lönförhöjning på en gång till Elmgren, med 800 rdr: Detta sistnämda har dock ej kunnat ske utan att tillgripa Kapitalfonden. Jag hoppas derföre att du skonar oss från denna afgift som kunde göra att vid låga sädespriser Fonden ej kunde bestrida hvad som nu derpå är anvist. På andra sidan äro Lectorernas anspråk både lagliga och billiga. Jag har hört att af Löneanslaget skall i StatsKontoret ännu finnas några Öfverskottsmedel hvaraf jag anhåller att ifrågavarande 200 rdr måtte anordnas.

Min vördnad för din goda Fru.

Vänskap och högaktning

Es. Tegnér.

Expeditionen om Angifningspengarna afgår så fort den blifvit justerad.

95. Till J. M. Almqvist.

Östrabo d. 6 April 1834.

Jag ber Herr Hofpredikanten på det högsta om förlåtelse för det långvariga dröjsmål, jag tillåtit mig med besvarandet af sista vänskapsfulla bref. Till mitt urskuldande har jag ingenting annat att förebära än min sjuklighet och deraf följande förstämning i lynnet, som afbrutit nästan all brefvexling med mina Vänner och gör mig obeqväm till all god gerning. Men mina vänner, vana härvid, räkna icke så noga med mig i detta afseende, och det är endast på *denna* grund som jag kan hoppas Herr Hofpredikantens öfverseende.

Med mycket och verkeligt nöje har jag genomläst den afhandling, som öppnar den öfversända Boken. Det gläder mig uppriktigt att i Stiftet finnes åtminstone En af mina Embetsbröder som tagit någon närmare kännedom om Theologiens nuvarande tillstånd och fördomsfritt uppfattat de stora frågor som nu omtvistas i Vettenskapen. Det har redan länge varit min öfvertygelse att den såkallade Orthodoxien inom Protestantiska Kyrkan omöjligen låter förena sig hvarken med Bibeln eller med den utvicklingspunkt hvarpå för närvarande Vettenskap och menniskoförnuft befinner sig. Ett envist qvarhållande dervid skadar Christendomen långt mera än dess skarpsinnigaste Vedersakare; ty det aflägsnar från den samma icke blott de egentligen Lärde utan äfven den stora, ständigt växande mängden af bildade till hvilka Vettenskapens resultater efter hand framtränga och som således äro Lärde i andra hand. På detta sätt är det fara värdt att Christendomen nedsjunker till en blott exoterisk Folktro liksom i Grekland och Rom och förlorar, hvad som dock är dess egentliga lifsprincip, sin universela, för alla mensklighetens utvicklingsgrader lämpliga karakter. Detta erkännes också nu mera temligen allmänt bland Theologer af alla färger, med undantag af de becksvarta i Upsala och deras obskurantiska Prototyper i Tyskland. Sjelfva Tholuck och Hahn, till och med den ömklige Hengstenberg, divergera dock betydligt från symboliska Grundlagen och salighetens rätta Riksdagsordning, tvertemot egna pietistiska protestationer. Möjligheten, ja nödvändigheten af en sådan divergens ligger onekligen i sjelfva Protestantiska Kyrkans princip att nemligen Bibeln skall vara Christendomens enda Trosnorm. Ty Bibeln är hvarken skrifven som en Trosbekännelse eller som ett vettenskapligt-Dogmatiskt System, och vi kunna, på exegetiskt samvete, ej neka att i samma fråga ofta skiljakti-

ga, ja motsatta Lärotroper förekomma. Som Princip synes den mig dessutom alltför obestämd. Ty betyder den att hela Bibeln, från Genesis till och med Apokalypsen, *är* gudomlig uppenbarelse, hvilket ostridigt följer af den fordna hyperorthodoxa och krassa, men dock konsequenta Inspirationsläran? Eller betyder det endast att den gudomliga Uppenbarelsen *finnes* i Bibeln, ehuru uppblandad med mycket annat? Detta sednare yrkas nu äfven af sådana som vilja passera för Supranaturalister, t. ex. Bretschneider (nb. Grundprincipien der evangel. Theologie, en stridskrift mot Hahn). Antages detta så följer, icke endast att de dogmatiska och religiösa guldkornen måste utbrytas ur berget utan äfven att de sedermera måste sofras och renas från vidlådande temporelt och lokalt slagg. För en sådan process kan ej finnas någon annan verkmästare än Förnuftet; och derigenom stå vi directe på Rationalismens grund och botten. Man afhjelper ej heller detta derigenom att man skiljer mellan förstånd och förnuft, ty i all Vettenskap ingå nödvändigt beggedera.

Lärobyggnadens helt och hållet exegetiska grund tyckes således ej vara den säkraste. Jag fruktar också att dess båda hufvudpelare, Arfsynd och Satisfactio vicaria, icke stå rätt fast till och med på denna exegetiska grundval, och att den vanskapliga tvärbalk hvarigenom man vill förena dem, nemligen det krassa Imputationsbegreppet af främmande Synd och främmande Förtjenst, står i annat afseende ännu osäkrare. Dem som ännu tvifla på Arfsyndens bibliska obevislighet, nemligen i den bemärkelse och utsträckning som Symb. Böckerna taga ordet, hänvisar jag med full tillförsigt till Bretschneiders nyaste arbete (1833) Ueber den Evangelischen Pietismus, der alla de ställen i Gamla och N. Test., som pläga anföras för denna besynnerliga Hypothes, äro exegetiskt och kritiskt ge-

nomgångna med sällsynt språkkännedom och skarpsinnighet, äfvensom han i en särskild historisk afdelning satt utom tvifvel att denna lära var alldeles oerhörd i Christna Kyrkan ända till fjerde århundradet. Mina sista tvifvelsmål i detta afseende, grundade på Rom. V: 12—21, äro härigenom fullkomligt häfna. Vida betänkligare är frågan om den exegetiska grunden för Satisfact. vic., den likväl samme Författare äfven vill bortexegetisera, utan att likväl öfvertyga mig, ehuru orimlig jag finner saken. Men bokstafven måste gälla för oss Protestanter, och jag anser för oredligt att vränga honom efter dogmatiska åsigter. Mig synes troligt, efter nogaste öfverläggning, att Christus sjelf varit öfver denna, halft judiska, halft hedniska, men helt orimliga offeridé; men icke derföre hvarken Johannes eller Paulus, som lefde och dogo i ruinerna — af ἡ περιτομή. Det synes mig tvert om alldeles nödvändigt för dessa judiska NyChristna att begagna tillfället för att göra Idén om en död Messias dräglig för Judarna, och om en korsfäst GudaSon för Hedningarna, samt åtminstone öfvertyga om onödigheten af alla vidare offer. Det bästa jag i detta afseende läst är ett ungdomsarbete af De Wette, De Morte Christi Expiatoria (1813) som jag rekommenderar. Hvad i öfrigt den religiösa betydelsen af denna död angår så kan jag ingalunda finna mig i den blott symboliska eller allegoriska som Kantiska Theologerna tillskrifva den, eller, ehuru med olika modifikationer, de Schellingska och Hegelska. För en blott allegori, en poëtisk barnslighet dör blott en narr. Äfvenså litet kan jag förlika mig med den nu moderna föreställningen (som jag äfven finner anförd i T:i afhandling) att Christi död skulle innebära en garanti för syndaförlåtelsen hos den bättrade. Ty huru skall den *skyldiges*, ehuru förbättrades, benådning garanteras genom den *oskyldiges* lidande? Eller skall Garantien gälla blott Guds

kärlek som utgaf sin son, så är denna dels annorlunda tillräckligt garanterad i naturliga välgerningar, dels är äfven begreppet derpå om en Gudason allt för mång- och tvetydigt för att grunda uppoffringen till och med af ett — menniskolif. För mig har Christi död hvarken en expiatorisk eller en symbolisk eller en allegorisk betydelse, endast en konfirmativ och historisk, men detta i ordets högsta betydelse. Utan att öfvergifva och förneka sin lära och med den hela sitt väsende kunde Chr. ej undgå sin försmädliga död, och hade lefvat som en verklig svärmare förgäfves. Den innebar alltså en uppoffring, men icke ett offer, en bekräftelse, men icke en kraft. Utan att dö kunde han ej uppstå; och utan uppståndelsen (dess grund må vara hvilken som helst, naturlig eller öfvernaturlig) hade Christendomen aldrig trängt utom den mörka vrå af verlden, der den föddes. Derför är Påsk de Christnas egentliga historiska högtid, är Uppenbarelsens hörnesten. Det factiska häri är lyckligtvis så bestyrkt som något annat factum i Verldshistorien; och utan en sådan otvifvelaktig historisk visshet består ingen positiv lära, helst i vår tid.

Den tanken att Förnuftet skulle vara Trons Uppfattningsorgan, lärer väl icke bifallas hvarken af Rationalister eller Supranaturalister. De först nämda fråga naturligtvis hvarifrån denna Tro, som Förnuftet skulle uppfatta, fått sitt objectiva innehåll? Då de nu ej erkänna något annat än de öfversinnliga religiösa Ideerna, ehuru genom Uppenbarelsen närmare utvecklade och promulgerade, så följer häraf ovedersägligen att de måste anse hela principen för en Tautologi, eller med andra ord, att Förnuftet blir sitt eget uppfattningsorgan. — Ännu mindre lär den gillas af Supranaturalisterna: ty deras Tro (fides salvifica) kan ej uppfattas af Förnuftet, derföre att den innehåller

positiva och historiska element som det ej kan gilla. Denna åsigt om en omedelbar, öfver all bevisning upphöjd öfvertygelse, den Jacobi sökte göra gällande i Filosofien, och som der har allehanda för sig, helst relatift till den Kantiska scepsis, är dock, enligt min öfvertygelse, oanvändbar i all positif Religion, och leder der, konsequent fullföljd, till Mysticism och KänsloReligion, hvaraf vi redan ha nog och för mycket, t. ex. hos Schleiermacher.

Förlåt dessa hastiga och lösliga anmärkningar, hvilkas enda afsigt är att bevisa det jag läst Afhandlingen med någon uppmärksamhet. Öfver Predikningarna, bland hvilka flere synas mig innehålla en hög vältalighet, torde jag en annan gång få yttra mig, emedan mitt bref redan är längre än det borde.

Till riksdagen reser jag icke så länge jag kan undvika det. Jag är visserligen, äfven från allrahögsta ort, alltjemt och på det nådigaste solliciterad derom; men jag begagnar min permission, som är obestämd, så länge jag kan. Jag besparar mig härigenom förargelser, som ej äro helsosamma för en lefverpatient, och försummar ingen medborgerlig pligt, som på något sätt kunde vara nyttig för mitt fädernesland. Riksdagen går så illa att den [sic!] är en vinst att ej ha varit med deri. Man må tänka hur man vill i det politiska så är det dock en olycklig söndring som nu råder mellan Konung och Folk. Hvar skall den slutas? Gud hjelpe vårt arma Fädernesland! Den dyra Arméen gör det knappast. Går Riksdagen eller rättare raglar hon öfver Midsommar så kan jag väl svårligen undvika att resa opp på några månader.

Helsa d:r Almqvist, likaledes Slettengren till hvilken jag snart skall skrifva.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

P. S. Hausmanns bok har jag genomögnat och skall lemna till Ludvig. För Theologer innehåller den ingenting nytt, men mycket tvetydigt. För Lekmän torde den genom sin popularitet ej vara olämplig. —

96. Till A. von Hartmansdorff.

Östrabo d. 14 April 1834.

Min högtärade Bror!

Till följe af din sista skrifvelse skickar jag härhos den begärda afsägelsen. Jag hade hoppats att kunna undvika denna obehaglighet: men i fall hvarken Geijer eller Wallin stå att öfvertala inser jag nödvändigheten af ett sådant steg. Jag anhåller likväl att Skriften ej göres gällande utom i nödfall, det vill säga om äfven Wallin inkommer med en sådan, då saken ej kan hjälpas. Möjligtvis skulle jag kunnat behålla mitt förslagsrum, och nytt val anställas endast till de tvenne andra, såsom det skedde i Calmar och Hernösand; men jag vill ej begära att mina begge medföreslagna skulle ensamme belastas med det odiösa af en sådan åtgärd, utan delar det heldre med dem, i fall så måste vara. Likväl bör jag erkänna att jag ingalunda finner Geijers skäl till afslag giltiga. Sin Sv. Historia kunde han skrifva likaså väl i Carlstad som i Upsala, och jag har uppriktigt sagt honom att han, eller åtminstone hans Sterbhus en gång ångrar hans afslag. Så gick det Rogberg som jag specielt känner genom hans härvarande slägtingar. Hvad Wallin angår så känner jag icke hans skäl; ty ehuru jag för en månad sedan skref honom till har jag dock icke fått något svar. I öfrigt har jag ställt skrifvelsen icke till Ko-

nungen utan till StatsSekreteraren som jag hoppas är riktigt. —

Hvad Riksdagsresan beträffar så erkänner jag med tacksamhet Kungens nåd att ha skonat mig så länge. Men i denna svåra och förrädiska årstid som obeskrifligt plågar mig är det mig alldeles omöjligt att utan lifsfara företaga en sådan färd. Jag måste således afbida värmen och ville äfven gerna sjelf hålla dimissionsexamina, hvarifrån jag i två år varit hindrad, neml. i förrårs af sjukdom och i fjol af min utländska resa. Detta kan nu icke ske förr än kring medlet af Juni. Men om nu Riksdagen slutas, som Borgerskapet yrkar, till Midsommar, så skulle det tjena till ingenting att resa upp för att höra Trumpeten. Fortfar den åter, som väl är troligt, åtminstone till Augusti så är det min skyldighet, så vida helsan möjligtvis medgifver, att resa upp och votera, icke för Uniformen, utan för hvad jag anser rätt och billigt och sansadt, och som tyvärr sällan tyckes ligga på det nu rådande partiets sida. Jag behöfver i öfrigt icke säga dig att jag hvarken har lust eller gåfvor för Riksdagsinflytande. I PrestStåndet är dock väl pluraliteten, ehuru knapp, dock alltid gifven: men det gör mig ondt att se det bitterhet och oförståndig opposition äfven inträngt i detta Stånd. —

Ett af de få regala Pastorater som finnas i Stiftet, neml. Långaryd, är nu ledigt. Såsom bestämd Sökare dertill känner jag Prosten Eneroth, RectorScholæ i Jönköping. Han får otvifvelaktigt första rummet på förslaget, är en skicklig Skollärare och hederlig man; men efter 23 års tjenstgöring vid Läroverket kan man ej undra om han börjar tröttna, helst hans enskilta förhållanden till Inspector Scholæ äro oangenäma. Före årets slut bör knappast Förslaget kunna inkomma, äfven i fall klagomål ej äga rum. Men som jag interesserar mig för hans befordran har jag

trott mig på förhand böra rekommendera honom i din åtanka.

Min vördnad för din söta Fru.

Vänskap och högaktning

Es. Tegnér.

97. Till C. A. Agardh.

Östrabo d. 16 April 1834.

MkBror!

Det är icke du som bort ursäkta dig för försummad skrifning, då försummelsen ligger hos mig som lemnat ditt sista bref obesvaradt. Dermed var äfven Boken mot Järta bilagd. Utan att vara mycket bevandrad i StatsEkonomien kan jag dock lätteligen inse det upplysande och förtjenstfulla i detta arbete. Det gör klart hvad redan något hvar förut anat att landets fattigdom egenteligen kommer af oförstånd då vi uraktlåta det enda medlet att begagna de tillgångar vi verkeligen äga och sålunda i frivilligt men skuldfritt armod stå i det närmaste på samma industriella utvicklingspunkt som våra förfäder för ett par århundraden sedan. Att detta ej kan afhjelpas annorlunda än genom ett förnuftigt CreditSystem kan väl nu mera ej ifrågasättas. Till hvad grad åter ett sådant kan och bör, helst till en början, i Sverge införas blir en annan fråga. Af alla försök att införa det bland oss tyckes väl konungens Proposition om ett lån för Försvarsverket vara det olyckligaste och opopuläraste; och jag bibehåller ännu alltjemt den öfvertygelsen att Riksdagens olyckliga gång väsendteligen har sin orsak i denna opolitiska och mot alla partiers tänkesätt stridande och oöfverlagda åtgärd. Emedlertid äro jag och många med mig nyfikna att se hvad Järta

vill svara. Att tiga vore kanske det klokaste, men jag tviflar att han dertill förmår sig.

De skäl du anför för att refusera Carlstads Stift kan jag uppriktigt sagdt, ej godkänna. Först och främst är Profess. Fries känd för en hederlig man och det är otänkbart att han skulle vara så nedrig att han förföljde din Son, äfven om du och han ej äro vänner. Vidare inser jag ej rätt hvad ondt han skulle kunna göra Jakob, äfven om han ville. Och slutligen skulle detta skäl gälla derhän att du aldrig kunde lemna Lund, som jag dock förmodar hvarken är din önskan eller mening. Jag tillstyrker dig derföre att besinna dig innan du fattar ett sådant beslut. Ett BiskopsEmbete är dock icke så obehagligt. De delar deraf som ej interessera dig kan du utan allt klander undandraga dig. Du är, liksom jag, mera Litteratör än Prest: men Kyrkan behöfver äfven de förstnämde, och de hjelpa henne i allmänhet mera än Bondkaplanerna med gullkors. Den ekonomiska fördelen är ej heller att förakta, helst för din familj och Carlstad ger, efter säker beräkning, minst 6000 rdr bco, och kan genom förbättring af Bostället snart ge 7000. Detta är betydligt mer än jag har här, och om jag ej haft mina begge döttrar här gifta, hade jag troligtvis emottagit Stiftet. Rogberg ångrade beständigt, som jag vet af hans härvarande slägtingar, att han afslog Hernösand. Det samma kommer Geijer, åtminstone hans Sterbhus, att göra hvilket jag också ärligt sagt honom. Akta dig att det icke går dig på samma sätt. Tillåt mig äfven ett tvifvelsmål. Står icke din obenägenhet för Carlstad i något sammanhang med andra spekulationer på en flyttning till Stockholm, t. ex. som StatsSekreterare? Frågan är indiskret, det erkänner jag: men som din vän bör jag rent ut säga min mening för en sådan händelse. Det ges i min tanka ingen otacksammare, oangenämare, slipprigare plats

30—221122. *Tegnér, Saml. skrifter. 7.*

i Sverge än en StatsSekreterarebefattning, helst i Finanserna, med de dumma och inkonsequenta RiksStånden till principaler, med vårt StatsRåd så som det nu är och alltid blir organiseradt, för att ingenting säga om dess Ordförande. Det är äfven för de största talenter omöjligt att på denna plats uträtta något väsendtligt då den ena Riksdagen aldrig har samma System som den andra, och man utsättes härigenom för ständiga chikaner och mortifikationer som ingen skulle tåla mindre än du med ditt retliga lynne. Du uthärdade icke året om och toge endast missnöje och förbittring med dig ur Styrelsen. Försmå derföre icke en vida angenämare, mera oberoende, mera passande verkningskrets som nu erbjudes dig, försmå den åtminstone icke för en sådan såpbubbla, som kanske brister innan du får den i hand, och säkert brister sedermera. I fall jag misstar mig i min förmodan så är det så mycket bättre. I annan händelse är åtminstone min varning välment, om också öfverflödig.

Om du ej vill emottaga Stiftet så skulle jag visserligen ej heldre önska det åt någon än Bolmeer. Lignell kan intyga att jag redan i vintras nämnde honom bland kandidaterna. Men jag anser omöjligt att skaffa honom ett förslagsrum. Han har icke, som du, ett allmänt kändt namn, är utan alla förbindelser i Stiftet, och de PrestSöner från Vermland som studera i Lund äro knappast 3 el. 4, kunna alltså ingenting uträtta. Hvad mig angår så inser du lätteligen att, sedan jag varit nödsakad att begå den ohöfligheten att ge mina Landsmän ett afslag, jag svårligen kan be dem om något i denna sak eller lägga mig i valet, om icke tilläfventyrs hos 2 el. 3 af mina närmaste slägtingar. Lignell kan visserligen uträtta mycket, ehuru jag fruktar att hela Geijerska partiet motverkar hans förord. Jag skrifver emedlertid icke till honom förr än du än-

nu en gång sagt mig ditt definitiva beslut. Fortfar du i din vägran så blir troligtvis följden den att Morén får Stiftet, hvilket jag anser vara det sämsta af allt.

Lycka till ditt InträdesTal i Akademien. Med ditt anseende som Vältalare hoppas jag väl att det icke har någon fara, ehuru ämnet icke är af de rikhaltigaste. Hvem skall bli Sekreterare i Akademien då Franzén i sommar lär flytta? Helsa honom, Brinkman, Sofi och andra Vänner

Din

Vän

Es. Tegnér.

Till C. I. Heurlin. 98.

Östrabo d. 1 Maj 1834.

MinkBror! I afseende på KronPrinsens yttrade önskan om min uppresa har jag väsendteligen sagt dig min tanka redan i mitt förra bref. Jag kan väl svårligen helt och hållet undandraga mig Riksdagen, och bör vara tacksam för att ha sluppit den så länge. Men då jag der ingenting hvarken vill eller kan uträtta, partierna inom Ståndet dessutom icke blott satt, utan äfven petrificerat sig, och min röst i många fall torde afvika från Vederbörandes önskan, så synes det mig bäst att jag endast pro forma inställer mig. Jag tror icke på Riksdagens slut i Oktober, varnad af erfarenheten vid den sistförflutna. Mitt lynne som är retligt nog ändå lider af de oupphörliga förargelser som ej kunna undvikas, och min helsa af Riksdagsdieten. Med ett ord, jag kan icke bli i Stockholm mera än 2 månader, och anhåller att du ville på höfligt sätt föredraga detta för Prinsen, samt utverka mig hans löfte att då bli permitterad. I sådant fall vill jag vara uppe vid Midsommar

och vända åter i slutet af Augusti eller början af September. Kan Prinsen ej gifva mig ett bestämdt löfte härom så måste jag söka medel att helt och hållet uteblifva, äfven med fara att det tages onådigt. Jag har för denna min envishet äfven ett annat skäl som jag ej kan meddela dig, innan vi träffas. Visa mig nu den vänskap och drif denna underhandling med KronPrinsen till önskadt slut, hvarföre jag hos dig stannar i stor förbindelse. I fall den lyckas så skall jag skrifva till Ekström och tacka honom för hans anbud hvilket jag då gerna emottager.

Jag nämde sednast det rykte här går att du skulle söka Leksand, och som jag icke vill tro. Nu säges åter att du funderar på Carlstad. Säg mig bestämdt din mening, så skall jag äfven säga dig min. På förhand bör jag anmärka att jag icke tror hvarken du eller Bolmeer kunna få förslaget; ty jag förmodar att Vermlänningarna, stötta öfver afsägelsen, stanna inom eget Stift, och då blir Morén otvifvelaktigt.

Agardh fortfar alltjemt i sin vägran, den jag verkeligen ej förstår. Åtminstone anför han alltför svaga och besynnerliga skäl, som ännu mera styrka mig i min misstanka att han har några högtflygande planer, ehuru han nekar det. Gud hjelpe honom med hans oroliga ärelystnad.

Mellin fick naturligtvis Laudatur i sin Examen. Lönblad c. laude (som var alldeles öfverdrifvet), Lindgren och Lyckberg approbatur. Den ömkelige Hultén har jag, af Prestbrist, varit nödsakad att ordinera. Clarin har blifvit dömd till enskilt Skrift och måste således suspenderas, men att få honom afsatt ser jag ingen möjlighet till. Wadell har begärt och fått afsked.

Lektorerna tycka ej om Kungens beslut i afseende på Terminspengarna. Var nu god och hör efter hos Westerstrand när man kan vänta att räkningen öfver öfverskot-

ten blir afslutad och i fall man från det hållet har något att hoppas. I annat fall måste vi väl gripa till Vi[singsö] fonden. Förlåt våra många kommissioner.

Din beskrifning på Riksdagen och den dervid herskande tonen är bedröflig. Kan du undra om jag icke vill dit, eller åtminstone så snart derifrån som möjligt? Ännu bedröfligare äro de anledningar som verka och bibehålla en dylik sinnesstämning. I längden kan detta ej bära sig: men hvad utsigter ha vi till förbättring?

De mina be helsa. Helsa äfven mina Vänner.

Tillgifnast

Es. Tegnér.

Till A. von Hartmansdorff. 99.

Östrabo d. 1 Maj 1834.

Min Högtärade Bror!

Konungens bref till Consist. af d. 21 Septr. 1833 innehåller i 23 § följande: »Som Vi, under d. 30 Juni 1832 i nåder bifallit Eder underd. hemställan att af Visingsöfondens inkomster finge bestridas aflöning med 300 rdr årligen åt Lärare i främande lefvande Språk vid Vexiö Gymnasium, ifrån d. 1 Septembr. 1831, intill dess han kommer i åtnjutande af Ordinarie lön, så bör vid berörde vårt nådiga förordnande förblifva.» — Jag för min del finner ingen tvetydighet i dessa ord: och då nu tjensten är ledig ville jag anslå den som sådan, med löfte om den bestämda lönen. Men några af Consistoriales ha anmodat mig på enskilt hand förfråga mig hos StatsSekreteraren huruvida härvid skulle vara något äfventyr. Tjensten är ovillkorligen nödvändig, och under 300 rdr fås ingen: Gud må veta hvar jag likafullt skall få en skicklig.

Dernäst blir fråga i hvad form Profvet skall afläggas. Ett specimen Cathedrale anser jag för onyttigt synnerligast på Latin. Kunde man ej inskränka sig till praktiska Undervisningsprofvet och stilrättning? Bör icke äfven Engelska föreläsas, men för hvem då ingen af Gymnasisterna förstår det? Skollagen innehåller naturligtvis i dessa frågor ingenting och jag måste derföre härom utbedja mig din föreskrift, ehuru jag vet att du nu har ondt om tid.

Om min Riksdagsresa har jag redan förut yttrat mig. Jag är och blir en politisk Invalid. Mitt lidande som är mera mentalt än fysiskt gör mig oskickligare än någonsin för Riksdagshvärf. Och hvem skulle också, som sakerna nu stå, kunna uträtta något i PrestStåndet? I början hade det *kanske* varit möjligt att hindra partiernas bildning: nu äro de icke blott bildade, utan petrificerade, och ingen spränger dem, nu mera, utom Trumpeten. Tillåt mig derföre att slippa med två månader, som är det högsta jag möjligtvis tilltror helsa och lynne att kunna uthärda på Sockenstämman. Jag skall i sådant fall försöka att komma upp vid Midsommar. De mina, som känna min svaghet, äro mycket emot hela resan. Var derföre barmhärtig och lofva mig slippa lös efter den nämda tiden.

Helsa din goda Fru ifrån mig och min hustru.

Vänskap och högaktning

Es. Tegnér.

100. Till B. von Beskow.

Östrabo d. 4 Maj 1834.

Bäste Beskow! Då det oförsvarliga sätt hvarpå officiella Bladet redigeras efterhand måste skrämma bort alla Prenumeranter återstår väl ingenting annat än att skackra

bort den förlegade varan. Allt beror dervid på det pris hvartill köpet kan afslutas. Det är svårt att sälja till de mäktige, i synnerhet när man ej har bättre att bjuda på. Håll dig derföre tapper. Vi blifva dig alla förbundna att du räddar hvad ännu räddas kan; ty jag fruktar att Akademiens nytta helt och hållit upphör med pensionerandet. För i år lär skörden bli ringa, och jag vet icke ens om jag utfått min pension för förra året eller till hvad belopp; ty O. Myhrman har de affärerna omhand. Men han har varit nödsakad att köpa en egendom och har dessutom mycket annat bestyr, så att jag ej hört af honom på länge. Jag hoppas dock det bästa emedan jag är skyldig honom pengar, och fordringsägare pläga vara trägna korrespondenter. Låt mig emedlertid veta huru afhandlingen går och i fall den lyckas hvad behållning Akademien kan påräkna för året. Blir Akademien en gång på detta sätt rangerad så är det helt och hållit din förtjenst.

Jag beklagar att din Frus helsa åter gör en utrikes resa nödvändig för Er begge. Äfven jag förlorar derpå, ty jag hade påräknat ditt hus såsom mitt huvudquarter i Stockholm, dit jag väl ändå pro forma måste resa på ett par månader i sommar. Det är väl sant, att jag der har ingenting att göra och hvarken kan eller vill taga någon verksam del i Riksdagen. Vore jag också icke en sådan politisk Invalid som jag är och egenteligen alltid varit, så tror jag dock icke att nu mera någon kan i PrestStåndet uträtta något. Från början hade man *kanske* kunnat hindra partierna att bilda sig; nu deremot äro de icke blott bildade utan äfven petrificerade, och ingen spränger dem utom Trumpeten som afblåser Riksdagen. Huru mycket annorlunda var det icke förr inom det Högv. Ståndet! Det är sant att Gubbarna som oftast togo sig en lur in pleno: men de vaknade alltid som snälla och fullsöfda barn och förena-

de sig med den värda ledamoten som sist — var vaken. Nu deremot äro de alltjemt gräliga och arga, så att de bita i kragen, den de dessutom vilja kassera. Hvad skall jag, med mitt fredliga och dessutom oftast förstämda sinne, på en sådan Sockenstämma? Emedlertid har KronPrinsen flera gånger låtit mig förstå att han önskade min uppresa, och jag måste väl således lyda. Men jag kapitulerar för att slippa med 2 månader och således vara tillbaka i slutet af Augusti, då förmodligen Riksdagsfostret ännu knappast är halfgånget. Får jag härpå Prinsens löfte (hvarför du äfven kunde lägga ett godt ord till) så reser jag omkring Midsommar, så framt helsan möjligtvis medgifver. — Men då jag i detta fall icke träffar dig i Stockholm, så hoppas och anhåller jag på det högsta att åtminstone få se dig här på nerresan. Det vore dock alltför grymt att neka mig detta. . .

Välkommen, bäste Bror, med din Fru som du hjertligen helsar från mig och min hustru. Från 5—11 Juni har jag Skolexamina. Kom alltså antingen förut eller efteråt.

Vänskap och högaktning

Es. Tegnér.

101. Till C. Beck-Friis.

[Odateradt; juni 1834.]

Högvälborne Herr Grefve och Kammarherre!

Herr Grefven har hedrat och öfverraskat mig med ett Bref, hvilket jag uppriktigt bekänner har satt mig i förlägenhet. De få rader jag skref i anledning af Hofmarskalken Gref Beckfriis död voro icke blott i sig sjelf obetydliga, utan innefattade dessutom ingenting annat än en skyldig gärd af vördnad och tacksamhet för en i många

afseenden utmärkt Man som i lifstiden hedrat mig med vänskapsfull ynnest, och för en familj hvars fleste Ledamöter jag anser som en ära att räkna bland mina Vänner. Det kunde icke falla mig in att fråga skulle uppstå om någon gåfva derför, allraminst en så betydlig. Jag bör i detta afseende vara uppriktig. Jag är icke rik, icke ens förmögen; men dock Gudskelof så pass bergad att jag har full tillgång till mina skulder, och äfven hoppas kunna betala dem i den mån de infordras. Under sådana förhållanden täcktes Herr Grefven ej undra om en Man med mina tänkesätt, för ett ögonblick, fann betänkligt att underkasta sig en sådan förbindelse. Men på andra sidan har Herr Grefven erbjudit mig sin frikostiga gåfva på ett så ädelt och grannlaga sätt att en vägran lätteligen kunde anses för Bondhögfärd, den jag hatar nästan lika så mycket som Kryperi, hvilka begge också oftast förenas, endast med skilda föremål. Jag emottager den alltså, ehuru icke utan inre stri[d], med den uppriktiga tacksamhet som gåfvans betyd[lighet] och ännu mera det sätt hvarpå den blifvit mig erbjude[n] så högeligen påkalla. Måtte denna uppriktighet öfvertyg[a] Herr Grefven om mitt verkeliga tänkesätt och djupet af min erkänsla.

Då Herr Grefven haft godheten att vidröra några af sina familjeförhållanden så torde äfven tillåtas mig att nämna något om mina. Min äldsta dotter, Friherrinnan Rappe har, efter sin tredje Barnsäng, varit rätt illa sjuk, men är dock nu, efter två månader, något på bättringsvägen. Min yngsta dotter är barnlös, men i öfrigt frisk och glad, och bor på landet, men är som oftast hemma. Christofer är en välbeställd Conrector i Malmö och dessutom anställd vid Akademien. Den yngste, Lars Gustaf, är Fendrik vid Kronobergs Regemente, och liknar på ett hår, alla 18 åriga Fendrikar. . . I nästa vicka reser jag

till Stockholm för att, som mitt Embete kräfver, och pro forma, visa mig vid Riksdagen. Med Riksdagen sjelf vill jag icke ha någon annan befattning än den Etiquetten fordrar. I Augusti vänder jag åter, ehuru förmodligen Ständerna ej åtskiljas förr än sent på hösten.

Min hustru gör sig påmint hos Herrskapet. För min egen del ber jag särskilt om min vördnad för den älskvärda Grefvinnan.

Högaktning, förbindelse
och Vänskap
Es. Tegnér.

102. Till C. P. Hagberg.

Stockholm d. 14 Juli 1834.

Min HedersBror!

Jag tackar dig af hjertat för ditt vänskapsfulla bref och din inbjudning till silfverbröllopet. Du kan väl föreställa dig att ingenting kunnat göra mig mera glädje än att, helst vid ett så högtidligt tillfälle, träffa dig och Erika. Du är, bland vännerna från en bättre ungdomstid, en bland de få som aldrig förrådt mig, aldrig gladt dig över mina många svagheter, aldrig hviskat eller trumpetat om mina galenskaper, med ett ord sett min framgång med vänskapligt deltagande, och mina sottiser utan skadeglädje. Och sedan Erika, i många afseenden den första af sitt Kön, och den jag älskar så som jag skulle önska att kunna älska alla bättre qvinnor, rent, opassioneradt, vänskapligt så som det höfves ett femtiårigt och *gråhårigt* hjerta. Att nu se Er begge på Er hedersdag, och få deltaga i Er lycka, detta hade dock äfven för mig varit en högtid, så lättsinnig man än säger mig vara. Men det är omöjligt,

rent omöjligt. Jag dricker här brunn (hvilket är enda afsigten med min Stockholmsresa). Att på fem eller sex dagar afbryta en börjad Brunnskur har Läkaren sagt mig vara det samma som att uppgifva den. Väl väntar jag mig föga godt deraf: men när jag en gång börjat måste jag väl också hålla ut. Dessutom har man satt mig in, såsom en nödhjelp, i StatsUtskottet under den rätte Ledamotens frånvaro, och jag kan ej gerna resa bort från alltsamans, i synnerhet som jag i allt fall ämnar fara hem i nästa månad. Förebrå mig derföre icke, utan beklaga mig att jag ej kunnat komma. Gud skall veta att jag rest med glädje om saken kunnat uppskjutas ännu i 14 dagar. Då nu detta är omöjligt, så emottag sjelf och framför för Erika min hjertligaste lyckönskan till Er sällhet. Gud låte den växa till Ert guldbröllop. Jag skulle glädja mig deråt — i grafven.

De mina må väl och be mycket, tusenfaldigt helsa. Om mig sjelf är ingenting att säga, jag har ej heller tid att utvickla ett så tragiskt ämne. Jag går med en glad masque genom lifvet: men den är målad. Hvad som bor derunder, min själs egentliga anlete, visar jag för ingen, emedan ingen frågar derefter. Träffade jag dig kunde jag kanske meddela mig: men du kunde i allt fall ej hjelpa mig. Derföre är bäst att fortsätta masqueraden och narras med de hjertlösa narrarna, till dess jag en gång får ro för mitt oroliga hjerta. Jag tänker det dröjer ej länge.

Helsa Erika, Euphrosine, Carl August och de andra Barnen hjertligast från

Din

redlige Vän

Es. Tegnér.

103. Till A. M. G. Tegnér, f. Myhrman.

Stockholm d. 27 Juli 1834.

Min goda Anna!

Jag skrifver detta hos Heurlin som fått uppdrag från Vexiö att underrätta Landshöfding Mörner om Fadrens död. Mörner bor på landet $1^1/_2$ mil från staden och Heurlin vill öfvertala mig att resa med; men hettan är odräglig, 34 Grader i skuggan. Kanske dock jag reser med ut på afton, för att göra visiten ifrån mig. Tack för brefvet, min lilla Gumma: det är snällt att du skrifver så flitigt, äfven om du icke just skulle ha så mycket nytt att berätta. Gudskelof att det lilla kräket blifvit något bättre. Vid detta laget hoppas jag tapiockan är framkommen så att hon kan ha något att lifnära sig med. Låt mig veta om jag skall skicka mera af den sorten så gör jag det gerna. Säg mig äfven en annan sak! Jag ville naturligtvis gerna ge flickorna en liten present vid min återkomst, men är i förlägenhet för hvad. Något dyrt får det just icke vara, för fattigdomens skuld. Månne ej någon liten guldpjes skulle vara lämpeligast? Och sedan hvad skall jag ge dig sjelf, och de små Barnen? Du gör ett barmhärtighetsverk om du häri ger mig ett godt råd.

I söndags var jag bjuden till Kungen, men undanbad mig som Brunnsgäst. I dag har jag slutat min Brunnskur efter 4 fulla vickor: tänker att hädanefter dricka ett par glas Spavatten om mornarna någon tid, men hemma. I går åt jag med Ekström och några Tyskar, i dag skall jag till CommerceRådet Wijk på hvardagsmiddag. . .

Jag tror att Agardh nu efter långt betänkande tar emot Carlstad, men han vill ej utnämnas förr än efter Riksdagen,

för att slippa Riksdagspredikan. Hvad berättelserna om min stora munterhet angår, så är det sant att jag stundom i sällskap kan vara rätt glad, här som i Vexiö. Hvad jag då säger utsprides genast över hela den sqvallersjuka staden, naturligtvis med många och osmakliga tillägg. Men dessemellan, och i synnerhet när jag är ensam har jag ännu som förr mina mörka stunder, och grubblar över ett och annat. Det ligger kanske i blodet eller rättare i blodstockningarna. Det är ju också i sin ordning att jag tar vittnen till min glädje och behåller sorgen för mig sjelf. Sjelf kan jag ej märka någon förändring hos mig mot hvad jag var hemma. Det är ett svårt öde som följer mig, att hvarje lösligt ord skall kommenteras, hvarje likgiltig handling tydas och förtydas. Huru lyckliga äro ej alla andra i detta afseende mot mig! . . .

Helsa tusenfaldt alla de mina. Heurlin helsar likaledes.

Din
redlige Vän
Es. Tegnér.

Till B. von Beskow. 104.

Stockholm d. 5 Augusti 1834.

Bäste Beskow. Det blef mig omöjligt att skrifva dig till sistlidne fredag, d. 1 Augusti, som jag annars ämnat; ty jag fick bref från Vexiö att Excellens Mörner dödt, jemte uppdrag att derom underrätta hans son Landshöfdingen med hans sjuka Fru, som vistades på landet, dit jag alltså helt oförmodadt måste resa. Icke heller har jag egenteligen haft något att skrifva. Stockholm är mig temligen tråkigt helst sedan du reste som en narr härifrån, och följ-

akteligen alla couchéer upphört. För Riksdagsnyheter ville jag skona dig, äfven om jag kände dem: men jag hör till det slags lagstiftare som ej så noga veta hvad de gjort i lagstiftningsväg. Från StatsUtskottet har jag lyckligtvis blifvit befriad, sedan min Principal, Prosten Åstrand, återkommit; och i Plenum är jag väl stundom, men kan ej så noga säga hvad der passerar, af brist på kyrkostöt under de långa profpredikningarna. Jag föregifver väl att min sömnsjuka kommer af det myckna vattnet, men tänker dock inom mig sjelf att »vattnet gör det visserligen icke, utan Ordet som är med och i» — Ståndet. I öfrigt berättades här några dar att Kungen skulle vara farligt sjuk: men vid närmare undersökning befanns att det var idel skryt, och Hans Majestät mår nu åter väl. Emedlertid har Prinsens sjöresa härigenom blifvit uppskjuten tills vidare, så att han nu har tid att läsa och begrunda de politiska depecher du naturligtvis skickat honom under resan, och hvarom du nämnt i ett af dina bref.

Haf tack för alla brefven, som ganska mycket och af flere skäl interesserat mig. Då du är på utländsk botten kan jag väl mindre ofta vänta mig detta nöje, men hoppas likväl att icke bli alldeles förgäten. Min adress är med månadens slut på Vexiö.

Brunnsdrickningen i KungsTrädgården är nu slutad, och jag ser mina begge Medkornetter blott då och då i sällskap. I förra vickan träffades vi på en middag hos Excell. Brahe der det åtminstone var 20 sorter vin. Såsom Brunnsgäst vågade jag dock ej dricka mera än ett eller par glas af hvardera. Löwenhjelm slutade härmed sin Brunnskur; ty hvarken Pyrmonter eller Marienbader kunde efter en sådan utflygt fördragas. Rosen deremot drack endast Portvin, 2 eller högst tre Karafiner.

Ehuru jag vet att du icke är någon vän af Fruntimmer

helst de Stockholmska, bör jag väl ändå nämna något om dessa. Fru Mosander har jag knappast sett sedan du reste. Hon har fått allehanda slägtingar från England och Holland så att huset är fullt och Mannen måste *stånga* sig fram bland de objudna gästerna. Detta, jemte den starka lukten af Ryssläder, har jagat mig på porten. Fru Wijk ser jag oftare och har äfven ett par gånger varit med henne på Djurgården och Käfvinge, ehuru i dåligt sällskap, nemligen Mannens. Jag har börjat med att försäkra henne att jag var brandförsäkrad så att hon ej behöfde frukta att tända eld på mig. Detta är väl icke det artigaste man kan säga en vacker Fru, men det undanröjer allehanda missförstånd och gör umgänget mera ogeneradt; och du vet att jag ej gerna låter genera mig, icke ens i Fruntimmerssällskap. — Grefvinnan Ugglas har varit några dagar i staden, men reser snart med sin sjuka man och hela familjen till Italien. Grefvinnan Björnstjerna är också här. När jag frågade hur det kom sig att hon gjorde så täta barnsängar i England, försäkrade hon mig att detta icke ensamt var Mannens skuld (hvilket jag genast medgaf) utan hade sin grund i luften som der skall vara ovanligt pregnant. Jag kan ej annat än gratulera Björnstjerna till sådana medhjelpare gripna ur luften . . .

Agardh emottar nu Carlstad. Om fjorton dar skall jag inviga honom i Sv. Akademiens hemligheter, och har i detta afseende skrifvit ett Poëm såsom svar på hans Tal, hvilket likväl (jag menar svaret) är temligen platt. Wallin är rest åt Sala och Kullberg åt Calmar. Den förre återväntas dock snart. Omkring d. 26 Augusti vill jag resa. — Helsa hjertligast till Malin och bed henne ej förderfva sig med vatten som jag gjort, utan åtminstone slå Rhenvin deri. Från dina slägtingar kan jag ej helsa emedan jag ej kunnat träffa dem. Lycka på resan, välkommen åter till fädernes-

landet och Vexiö, och glöm ej i främmande land alldeles bort Din

Vän

Es. Tegnér.

105. Till A. G. Poppius, född Hochschild.

den 21 Augusti [1834].

Min resa är bestämd till Tisdagsmorgon d. 26, alla dagar upptagna, och jag torde väl således nödgas umbära det nöjet att ännu en gång få se det kära Käfvinge. Men jag hoppas och ber på det vördsammaste att Damerna (Les Dames de mon âme) komma i morgon. Jag skall äfven befria Er från att gå upp i Akademien, ehuru jag bifogar biljetter och egenteligen ingenting äfventyrar derpå, emedan hvarken Agardh eller jag höras; men unna mig den glädjen att få se Er ännu en gång här i lifvet. Jag reser för att söka opp Choleran, som är förfärlig i Jönköping, och troligtvis hinner före mig till Vexiö. Under sådana omständigheter bör man åtminstone få ta afsked af dem man älskar, och icke hoppas att mera återse.

Vänskapsfullt, ödmjukast

Es. Tegnér.

106. Till C. A. Agardh.

Sthlm d. 26 Aug. 1834.

Wallin har bedt mig anmoda dig skicka ditt Tal renskrifvet så snart som möjligt för att tryckas, och således kunna komma in i den redan färdiga Tomen. Jag tillstyrker äfven detta af det skäl att jag anser det vara bästa sättet att vederlägga det myckna glosserandet så väl öf-

ver dig som mig i Tidningarna. Tag icke humör af sådan uselhet, utan skratta deråt, som jag. Både Tal och Svar försvara sig väl hjelpeligt i Publiken, när de endast hinna dit.

I går förklarades Sthlm smittadt af cholera. 40 insjuknade då på dygnet, mest på söder och arbetsfolk. Riksdagen tänker jag löser sig av sig sjelf. Smittan är nu också i Nyköping. Jag reser kl:n 12, landsvägen för att om möjligt undgå att hålla karantän på någon obebodd ö i Mälaren. Helsa de dina, och mina bekanta.

Din
Vän
Es. Tegnér.

Till C. F. Ekström, född Eichorn. 107.

Min goda Karin.

Då jag icke kunnat komma ut till Eknäs för att säga dig farväl, så tillåt att jag på detta sätt tar afsked och tackar dig för all din godhet och gästfrihet. Jag har gjort dig och din Man mycket besvär, kört Er ur Edra rum, till och med Er säng, hvilket sednare i synnerhet är oartigt emot Fruntimmer, helst när de äro så sköna som du; men just derföre måste en hvar inse att det ej skett frivilligt.

Min goda Karin! Allvarsamma tider stå för dörren: jag reser från en cholerasmittad stad till en annan som förmodligen redan är eller snart blir det. Måtte Gud bevara dig och de dina! Tillåt mig att bifoga hosgående ring med mitt hår. Den har i sig sjelf intet värde: men bär den likväl någon gång till minne af en vän som uppriktigt värderar dig. Vi sväfva alla på randen af vår graf: och då är en hårlock, möjligtvis snart det enda som är qvar af oss ofvan jord, icke att förakta för hågkomsten.

Helsa dina barn, och tänk någon gång med en smula godhet på din

uppriktige Vän

Es. Tegnér.

Stockholm d. 26 Augusti 1834.

108. Till A. von Hartmansdorff.

Vexiö d. 4 Septemb. 1834.

MkBror!

Emottag min hjertligaste tacksägelse för all visad vänskap under mitt sista vistande i Stockholm. Jag fick ej ta afsked af dig då du för sjuklighet ej var i staden, och jag icke hann att resa på landet. Tillåt mig derföre att ytterligare rekommendera några Stiftsangelägenheter till snart och godt afgörande samt expedition. Deribland får jag nämna 1:o. Linnells och Wadells ansökningar att åter få inträda i PrestEmbetet. Du sade mig redan för längre tid tillbaka att den förres ansökan var beviljad, men Expeditionen har ännu ej afhörts. Wadells hoppas jag bifalles på samma grunder. Vi ha här stor prestbrist. Jag viger väl 2:ne i morgon, men den är dermed ingalunda afhulpen. Under sommarn ha vi kunnat upprätthålla gudstjensten genom duplikation som på hösten och vintern blir omöjlig; och dessutom fordrar den hotande sjukdomen som tyvärr dagligen sprider sig i Stiftet mycken presterlig åtgärd. Var derför god och påskynda saken. 2:o. Ersättning till Lectorerna för Terminspengar, 200 rdr, beror på StatsContorets yttrande om tillgång. Att den finnes är erkändt, ehuru blott i enskilt väg; men jag hoppas att slutliquiden snart uppgöres, och rekommenderar då frågan till ditt behjertande och förord. 3:o. Lönefrågan

för Conrector i Malmö, eller egenteligen för Collega Bostedt i Lund rekommenderas likaledes. Jag kunde ej få fatt på Baumgarten, men fick läsa Handlingarna. Både StatsKontor och Domkapitlet ha medgifvit billigheten deraf att ersättningen finge återbäras efter hvad löntagaren bevisligen fått för sin Helgonskuld, som är betydligt mindre än Markegången. Jag hoppas att du tillstyrker det samma, och för Statens räkning försmår en vinst grundad på ren förlust för en fattig Skollärare. De arma Vikarierna ha på god tro uppburit och uppätit sina löner, och det vore visserligen önskeligt om hela frågan om återbäring kunde förfalla: men åtminstone hoppas jag att de ej dömmas återbära hvad de ej uppburit.

Choleran är nu i staden och skolan följakteligen uppskjuten tills vidare. Detta beslöts redan 8 dar före min hemkomst af Domkapitlet, och var verkeligen oundvikligt. Dödligheten har hittills ej varit synnerligen stor, 15 personer på 10 dagar, alla af den lägre klassen, och de flesta förstörda förut genom fylleri, eller otillräcklig och otjenlig föda. Men hvad som gör oss alla den mesta oron och i synnerhet nedslår folket är att ingen enda tillfrisknat. De fleste dö om 12, några om 8 timmar, oaktadt de alla fått ögonblicklig läkarehjelp och alla uppgifna kurmethoder blifvit försökta. Sjukdomen som hitfördes genom en postiljon från Jönköping är otvifvelaktigt en af de mest illaartade. Ordföranden i SundhetsNämden, Kapten v. Boisman, och min Måg Baron Rappe visa mycken verksamhet och rådighet. Domprosten och jag göra också hvad vi kunna: men all mensklig hjelp tyckes här vara fåfäng. Min lokal är, som du vet, sådan att jag lätteligen kunde isolera mig från staden: men det gör jag naturligtvis icke, för att ej ännu mera nedstämma sinnena. I socknarna kring Jönköping äfven på flere mils afstånd derifrån är

smittan spridd. Omkring Vexiö är ännu friskt, men otvifvelaktigt bryter sjukdomen äfven der snart ut. På Läkarevård är då icke att tänka; men SundhetsNämder äro organiserade öfverallt, likaledes Sjukhus, och läkemedel finnas också tillräckliga i hvarje Församling: men jag fruktar att Allmogen ej kan förmås att begagna dem, helst då de få höra huru litet de uträttat i Vexiö. Utsigterna äro betänkliga. Skulle jag äfven bli ett offer för farsoten, så tänk på min hustru och barn. Det är redan två år sedan jag talte med dig om min önskan att min Enka måtte få samma fördel som min företrädares hvilken deraf var i mindre behof. För KronPrinsen nämnde jag den också när jag reste, men utom Er begge för ingen. Ske i öfrigt Guds vilje med oss alla.

Framför tusen hjertliga helsningar för din söta Fru. Jag beklagar på det högsta att jag så litet kunde vara i hennes sällskap; ty det är en natur efter mitt sinne, frisk, okonstlad, öppen, utan pruderi och flärd. Kommer jag någonsin mer till Stockholm så skall jag ta min skada igen. Säg henne det.

Helsa Geijers.

Vänskap och högaktning

Es. Tegnér.

109. Till S. Myhrman, född Ljungquist.

Östrabo d. 7 Septbr 1834.

Min goda Sofi!

Jag skyndar att skriva några rader dels för att tacka dig af hjertat för all vänskap och godhet då jag sist var i Stockholm, dels äfven för att lugna dig i afseende på de rykten som troligtvis cirkulera angående sjukligheten i Vexiö.

Det är sant att vi här ha Choleran redan sedan 12 dagar. Men dödligheten har ej varit betydlig, tills dato endast 20 personer, alla ur den lägre folkklassen, idel försupna eller utsvultna naturer. Deremot bör jag ej dölja att ingen enda af de insjuknade kommit sig hittills. Bullentinen omtalar väl 3:ne tillfrisknade, men det är säkert att ingen af dem haft Cholera, eller hvad man nu så kallar härstädes. Ingen slags Kurmethod hjelper, ehuru Cholerasymptomerna upphöra, patienten kommer i svettning o. s. v.; men han dör ändå, vanligtvis om 12, stundom efter 8 timmar. Detta har naturligtvis nedslagit Läkarne och folket ännu mera, emedan det är ett hittills oerhört förhållande. I dag gör man sig likväl hopp på sjukhuset om några vederfående. Gifve Gud att det vore sjukdomens vändningspunkt. Sundhets-Nämnden är mycket verksam. Boisman som Ordförande och Rappe utmärka sig synnerligen. På 5 särskilta ställen i staden är soppkokningsanstalter inrättade för de fattige som utgöra pluraliteten af befolkningen, ty armodet är här bittert. Deraf väntar jag mig något godt, såsom preservatif betraktadt. Som du vet bor jag så att jag lätteligen kunde isolera mig från staden: men jag aktar mig derför, för att icke ännu mera nedslå de nedslagne, och autorisera farhågan. Jag går tvertom dagligen till staden (som jag annars ej brukade), hjelper och uppmuntrar hvar jag kan. En hop, mest Fruar, ha rymt staden: måtte Choleran och föraktet upphinna dem! För min del förstås af sig sjelf att jag lefver, eller dör på min plats. Gud har i sin nåd gifvit mig ett oförskräckt hjerta, och jag är, som Bayard, en »chevalier sans peur», om också Gunås icke »sans reproche». Dock ha mina fel och svagheter varit menskliga, i sanning sköna och lyckliga svagheter, dem jag tyvärr! icke kan ångra. Jag är fullkomligt lugn: och om något menskligt skulle vederfaras mig, så tro att jag dött som

det anstår en Svensk Man, utan bäfvan, och göm mitt namn i vänskapsfullt minne. Men jag hoppas att det har ingen fara. Alla de mina äro friska hittills: Anna i synnerhet vid godt mod. Endast Kuhlberg ligger sedan 4 vickor sjuk härstädes af nerffrossa.

Helsa din dotter och Brinkman, Öfverstinnan, Gref Sparres (EmbetsBrodrens) samt våra öfriga gemensamma vänner. Choleran i Stockholm tycks vara mildare än den härvarande. Iakttag emedlertid all nödig försiktighet, och var ej rädd. Tro mig, lifvet är icke värdt det pris vi sätta derpå. Måtte emedlertid Gud bevara dig.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

110. Till C. A. Agardh.

Östrabo d. 29 Sept. 1834.

MkBror!

Farsoten här i Vexiö är nu i det närmaste förbi som vi hoppas. Åtminstone har på flere dar ingen insjuknat i Staden, men väl i Landtförsamlingen. Fortfar förhållandet sådant, torde väl staden i denna vicka kunna förklaras för osmittad. Af något mer än 70 insjuknade ha 35 dödt, alla ur den lägre klassen, och för det mesta försupna eller förhungrade Naturer. De öfriga ha kommit sig, eller äro Convalescenter. Stadnar det härvid, så måste vi prisa vår lycka, ty 35 dödsfall på en folkmängd af 2000 är dock icke betydligt. Deremot går en mängd nerffebrar. Fordom trodde man att der Choleran visade sig absorberade hon alla andra sjukdomar och regerade enväldigt: men nu äro tiderna så constitutionela och representativa att till och med sjukdomarna göra, såsom ständer, sin rätt gällande inför den Suveraina. Det är en vacker Riksdag de

hålla. Mitt hus har väl blifvit skonadt för choleran, men är ändå ett Lazarett. Min måg Kuhlberg ligger här sedan 7 vickor i nerffrossa. Min hustru och LGustaf ha också varit sängliggande, men gå nu uppe och hängla.

Jag är likaså villrådig som du i afseende på valet efter Sköldebrand. Visserligen är Ling, då Atterbom ej kan komma i fråga, den utmärktaste Poëten, ehuru Asarne som jag nu en tid bortåt gjort dagsverke på att genomläsa, på de lyriska partierna och naturskildringarna när, äro ett ömkeligt Poëm *om* och *för* vildar. Intet försök till någon slags enhet i Handlingen, intet hvarken politiskt eller religiöst syfte, ingen objektivitet eller karaktersskildring, utan alla skrika och ryta, endast gröfre eller hesare. Detta må vara Nordisk kraft men är åtminstone opoëtiskt, och af Asamytherna, så behandlade, blir verkeligen ingenting annat än Barbarens skrän. Emedlertid är hans naturgåfva ostridig, ehuru en sådan råhet är mig alldeles obegriplig. Men jag ser knappast någon möjlighet att få honom in i Akademien, ty Excellenserna kunna aldrig tåla honom som kamrat, och jag undrar ej rätt mycket deröfver. Bäst vore både han och Akademien belåtna om han finge en Pension, utan att vara Ledamot. Hvad åter Askelöf angår så är jag alldeles af din tanka i afseende på hans styl. Jag tror också att saken skulle möta föga motstånd från den förnäma sidan, åtminstone mindre än för Ling. Att Akademien derigenom öppet brute med pöbeln som läser eller skrifver avisor vore för mig ett skäl till att rösta på honom. En politisk tydning finge visserligen ett sådant val: men hvad gör det oss egenteligen, då Akad. hvarken i massa eller i enskilta ledamöter bör söka någon popularatet hos packet. — Bland de öfriga du nämner är väl Berzelius den enda jag kunde rösta på: men det vore i allt fall en nödhjelp, en anomali. Hvad säges om Grafström

eller Nikander? Som du ser, vet jag icke hvem jag skall rösta på. Mycket beror på Beskow i fall han kommer hem: men jag har ej hört af honom sedan han var i Hamburg i början på Augusti. Jag anser mig derföre göra bäst om jag väntar med att ta mitt parti till dess du kommer från Stockholm och kan få höra tonen hur det låter, samt derom underrätta mig. Låt oss icke skiljas åt i omröstningen. Litteratörerna utgöra dock ännu pluraliteten inom Akademien, om de hålla tillsammans. Men jag vill icke bortkasta min röst på en som ej har något gagn deraf, ehuru jag bestämdt inklinerar för Askelöf såsom den värdigaste. Jag har sjelf sagt honom det, och går icke derifrån, i fall min röst något gagnar honom. Hör dig alltså för, var icke heller rädd för den skrifvande pöbeln. Tro mig, vi, och *du* i synnerhet, äro dock födda icke för att komplimentera ormen utan för att förkrossa hans hufvud. Det är i allt fall blott en snok som väl hväser, men ej kan stinga. Vi vilja låta honom dö i sin dynghög.

Om du kan så tag vägen härom. Du vet hur välkommen du vore. Heurlin reser i morgon. Han har en liten vagn och kunde i det fall ej göra sällskap med dig. Lemna hosföljande 20 bco 1/6 renta på min skuld hos din Svärmor och laga det blir antecknadt på sedeln. Helsa mina vänner, och helsning från de mina.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

111. Till H. A. Tersmeden, född Rappe.

Östrabo d. 11 Oktbr. 1834.

Det är sant att jag på min hemresa for helt nära förbi Rottne, utan att resa opp. Men jag var i ressällskap med Domprosten som längtade hem. Reskamrater äro stundom

likaså besvärliga som äktenskapskamrater; ty man får icke göra hvad man vill, och tvingas att göra hvad man icke har lust till. I allt fall kommo vi begge från Stockholm som i alla afseenden är en smittad ort. Sedan jag åter kom till Vexiö der Choleran grasserat, har jag icke vågat att resa på landet, för att ej injaga förskräckelse. Här tros allmänt att landtboerna äro så rädda för farsoten att de röka sina bref, och äta fläsk med kniptång, af farhåga att Choleran skulle fara ur den ena svinahjorden i den andra. För min del har jag varit mera tranquil, dels derföre att jag af Naturen är, som Bayard, en chevalier *sans peur*, ehuru Gunås icke *sans reproche*, dels äfven och i synnerhet derföre att mitt »högvördiga» lif icke synes mig rätt mycket värdt, och att jag i mina mörkare, vill säga klokare stunder, rätt gerna skulle vilja vara det quitt. I öfrigt har jag icke varit sjuk till *kroppen*, om jag icke så vill kalla en långvarig sömnlöshet som länge plågat mig, och är så hårdnackad att sjelfva RiksdagsTidningen, eller det härvarande umgänget ej kunnat öfvervinna den. Dock, sömn få vi alla nog en gång — i grafven. Hvad åter *själen* angår så ligger hon redan länge i nervfeber. Ack! menniskohjertat är en underlig ting, eller rättare en löjlig.

Det klokaste jag gjorde i Stockholm var att jag reste derifrån. Bland de flera sottiser jag der bedref bifogas här en som blifvit tryckt.

Det är sant att handlingen i Malcolm går baklänges. Men göra vi icke alla så? Den enskilte och Nationerna och Verldshistorien sjelf? Det ligger något oändligen nedslående i denna den närvarande tidens kräftgång.

Helsningar för Mor och Man.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

*

112. Till C. I. Heurlin.

Östrabo d. 30 Oktbr. 1834.

MkBror! Jag tackar dig för 2:ne vänskapsfulla bref och ber dig ursäkta att jag icke förr skrifvit. Men det tunga vädret och mitt ännu tyngre lynne göra mig mer än vanligt oskicklig för allt slags meddelande, det må vara skrifteligt eller mundteligt. En ständig sömnlöshet förenad med svettning om nätterna låter mig frukta för någon nervös sjukdom, och oron och nedslagenheten dagen igenom för ett nytt hypokondriskt anfall, sådant som jag hade i våras. Härtill bidraga väl äfven allehanda ledsamma omständigheter t. ex. Kuhlbergs nerffrossa som nu fortfarit i 12 vickor och består af osäker bättring och säkra recidiver, och troligtvis grundlägger en svårare och obotlig sjukdom. Den fullkomliga bristen på allt umgänge och min misstrogenhet mot det som ännu kunde fås, verkar också ofördelaktigt på mitt retliga lynne. Med ett ord, jag förer ett högst isoleradt och dystert lif; och under sådana förhållanden anser jag mig göra bäst att ej plåga mina vänner med Jeremiader som de i allt fall ej kunna lindra eller afhjelpa. — — —

Helsa Wingård och Brinkman och säg dem att så länge jag är som nu det icke gagnar dem att få något bref af mig. Likaledes Agardh. Huru finner han sig i sin politiska rôle, och när skall han utnämnas till Biskop? Huru smälter han Nybergs otidigheter i AftonBladet och ämnar Minerva att svara något derpå? För min del är jag Gudilof tranquil och liknöjd, åtminstone i detta afseende. — — —

Om Riksdagen är ingenting att säga. En större uselhet finnes icke i Verldshistorien. Amnestin, ett foster af oförlåtlig svaghet, är ett oerhördt politiskt misstag. Linde-

berg för hvars skuld den skedde blir otvifvelaktigt den första som missbrukar en dylik flathet. Hur kan man vara så kortsynt?

Till Lisa har jag betalt min skuld. Helsa Ekström, Poppius, Engeström och mina andra Vänner.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

Till A. von Hartmansdorff. 113.

Östrabo d. 6 Novembr. 1834.

Min kBror!

Med förra post uppgick förslaget till Långaryds regala Pastorat. En såkallad Läsareprest vid namn Blomberg har fått stor pluralitet och torde väl försöka att göra denna gällande, kanske äfven genom någon Deputation eller Böneskrift från Församlingen. Jag lemnar, som jag förut nämnt, ytterligare mitt förord för Eneroth som i 22 år tjent vid Skolan och i 11 år ensam förestått sitt Præbende, är känd för skicklig lärare, ordentlig Pastor och exemplariskt uppförande. Jag hoppas och anhåller att du härpå ville fästa ett billigt afseende.

ConsistoriiNotarien Mellins ansökan får jag äfven förorda, ehuru jag vet att du i allmänhet är emot dylika nådebevisningar. Denna synes mig likväl framför andra billig, helst Mellin ännu står qvar såsom Lärare vid Skola och Gymnasium. Han lär sjelf ha skrifvit dig till i saken.

Choleran har nu kommit från Carlshamn till Kalfsvik Socken, 2 mil från staden. Hittills äro dock endast två döde. Skulle den intränga i Vexiö måste jag väl upplösa skolan som sattes d. 23 Oktober. — Min måg Kuhlberg ligger på 4:de månaden i nerffrossa och är mycket dålig.

Min hustru är för det mesta derute. Sjelf har jag i några vickor varit plågad af nervösa åkommor, svettning, sömnlöshet och hypokondriskt lynne.

Helsa din Fru vördnadsfullt och hjerteligen.

Vänskap och högaktning

Es. Tegnér.

114. Till E. Palm, född Hising.

[Östrabo den 23 Nov. 1834.]

Min älskade Sina! Jag har fått påminnelser från dig rörande några verser i Hilmas Stambok. Dylika påminnelser äro mig alltid kära, derför att de komma från dig. Men hvad hufvudsaken angår så underställer jag huruvida dermed ej kan hafvas anstånd tills jag kommer till Lund och närmare får betrakta flickan som växer till sig med hvart år, och kanske slutligen blir lik sin Mor. I annat fall måste jag åtminstone be dig skicka mitt mått på Stambokens format, ty det skulle se illa ut om mitt blad vore för stort eller för litet. Men säg mig, söta Sina, har jag skrifvit i din Stambok? Eller har du ingen, och anser ditt hjerta för den bästa Stamboken för dina Vänner? — —

Jag har varit krasslig sedan vi sist träffades. I fordna dar låg min sjukdom i *venstra*, nu ligger den i *högra* sidan, som är vida sämre.

Helsa din Man, Barn, Helena Faxe och öfriga Vänner; och tänk någon gång, då du ej har bättre att göra, på

Din

oföränderlige Vän

Es. Tegnér.

Till N. Lidén. 115.

Östrabo d. 30 November 1834.

MkBror. Med gårdagsposten emottog jag ditt bref, jemte den sorgeliga underrättelsen. Den borde visserligen ej vara oväntad för oss, men ju längre en förlust blifvit uppskjuten ju snarare gör man sig hopp att den ännu någon tid torde uteblifva. På mig och de mina har underrättelsen gjort ett sorgligt intryck, så mycket mera som min helsa nu på ett par månader varit mycket svag, och i synnerhet har lynnet varit och är mycket nedstämdt. Jag har redan förut någon gång haft känningar af hypokondri, men icke så långvariga som nu. Emedlertid prisar jag min Mor lycklig som slapp öfverlefva åtminstone alla sina barn. Lycklig var hon äfven genom sin lugna och plågfria ålderdom och genom den trogna och ömma vård som omgaf hennes sista dagar, pröfvad men förnöjd i lifvet och lycklig i döden. Ack! den som hade hennes förnöjsamhet, hennes fasta tro på Försynen, hennes ringa anspråk af lifvet; men sådant går tyvärr icke i arf. Frid vare öfver hennes minne!

Jag och de mina ha lyckligtvis undsluppit Choleran som redan var utbruten i Stockholm innan jag reste derifrån, och var före mig när jag kom hit. Här har dock mortaliteten varit ringa, omkring 40 i hela Länet. Men deremot ligger min måg Kuhlberg nu snart 4 månader i en sjukdom som till en början var nervös, men sedermera kastat sig på bröstet, och nu äfven angripit det ena benet. För närvarande är han väl något bättre, men dock sängliggande. Han låg här inne ett par månader för att ha bättre läkarevård, men hemkommen fick han strax recidif. Min hustru är som oftast derute för att hjelpa och trösta den arma

Disa. Göthilda med Man och barn må väl. Likaledes Christofer som sträfvar i Malmö och väntas hem till julen. Lars Gustaf är sedan två månader i Christianstad för att öfva sig i Chartritning, och ämnar nästa sommar följa med FältmätningsOfficerarna, som kan vara honom en nyttigare sysselsättning än att gå och drifva här hemma.

Till Riksdagen återvänder jag icke. Jag blef öfvermätt deraf på två månader. I fall den varar öfver våren torde jag dock bli nödsakad att ännu en gång fara opp.

Att jag icke kan komma till begrafningen förstås af sig sjelf. Laga att den skuld hvarför jag lär komma att stadna vid Bouppteckningen anvisas på Mellins lott, med hvilken jag i allt fall har affärer.

Tusen helsningar från oss alla till Anna Lisa. Gud välsigne dig och ditt hus!

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

116. Till H. Reuterdahl.

Östrabo d. 1 December 1834.

MkBror.

Jag tackar dig för ditt bref och den vänskapsfulla påminnelse om min skuld till Odensjö EnkeKassa. Mitt debet 19 1/3 bco bifogas härhos med 20 rdr. Var god och öfverlemna det, mot quitto, till Kurator, jemte vänlig påminnelse att innan frånvarande Interessenter förklaras förlustige sin rätt i Kassan de åtminstone böra underrättas om en dylik tillämnad Industri, hvilket ej skett med mig. Det är en blott händelse och din vänskapsfulla omtanka som underrättat mig om det heroiska beslutet. — I Torna EnkeKassa tror jag också att jag är på rest för insatsen, åtminstone för ett år. Jag vet ej hvem som der är Kura-

tor, men det plär merendels vara någon af Præbendarierna i Lund. Var god och hör efter det och tag pengar hos Gleerup, med hvilken jag i allt fall har affärer, och liquidera äfven denna skuld. På samma sätt kunde du äfven godtgöra dig mitt debet till ditt Läsesällskap. Förlåt allt detta besvär.

Att du icke fick något ResStipendium är ingalunda min skuld. Både Hartmansdorff och Skogman interesserade sig derför, och den sistnämnde lofvade mig 800 rdr bco. När likväl allt kom ikring hade han inga andra tillgångar än en Anticipation på några käringars pensioner; men när StatsRåderna fingo höra att det gällde käringar, så satte de sig av Egoism deremot, och saken förföll. — Vidare hade Hartmansdorff gjort en motion om 2000 rdr Hbbko till litterära Resstipendier för året. I StatsUtskottet der jag då satt talte Thyselius, Heurlin och jag ifrigt derför, men förlorade voteringen på en enda röst. I PrestStåndet drefvo vi det igenom och Hdorf hos Adeln. Borgare och Bönder afslogo efter vanligheten, alltså 2 Stånd emot 2; men den nedrige Wærn genomdref att Stats-Utskottet gick in med en anmodan till Adeln att förena sig med de tvenne nekande Stånden, och detta genomdrefs, sedan jag redan var rest och under Hartmansdorffs sjukdom. Något nedrigare, lumpnare, sniknare än nuvarande Ständer finnes icke i Sv. Historien. Mitt hjerta vämjes när jag tänker på denna liberala uselhet. — I öfrigt bör du ej vänta dig för mycket af en dylik resa. Hvad Tyskarna skrifva kan du ju, som jag, hämta dig för bättre köp från Läffler el. Gleerup. Sedan Schleiermacher är död, tror jag knappast att det, med undantag af Steffens, som dessutom ej är Tysk, finnes en enda litterär Individaualitet i Tyskland som lönar mödan att känna. Idel förläsna, osjelfständiga, inbilska Pedanter, Litterära packåsnor. Vill du

se deras Epitome så res till Upsala. Min fot kommer aldrig mer på någotdera stället.

Jag har nyligen förlorat min gamla Mor. Hon var öfver 90 år och jag kunde således ej vänta mig annat. Men på ett retligt och förstämdt sinne som mitt har dock denna händelse verkat förstörande. I två månader har min helsa varit svag, och mitt lynne nedstämdt och dystert. Ett olyckligt arf af Hypokondri går genom min slägt och utvicklar sig med åren. Jag har förut haft känning deraf, men aldrig så långvarigt som nu. Många tillfälliga omständigheter ha äfven tillstött, och jag känner mig mycket olycklig. Mitt hjerta blöder och förblöder: det är blott ett enda sår: Bed Gud för mig, Reuterdahl: men icke den moderna Christus Guden som först kom till klart medvetande i Hegel — (ty hans nåd vill jag umbära) utan en mindre Tysk, en bättre, faderligare, sjelfständigare Gud. I öfrigt är det min tanka att det egenteligen ej finnes mera än en Absurditet, nemligen Theodicéen, äfvensom endast en Blasfäni, nemligen Verldshistorien.

Helsa mina bekanta i Lund.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

*

117. Till C. A. Agardh.

Östrabo d. 7 December 1834.

MkBror!

Jag talte med Beskow under hans härvaro om det förestående valet i Sv. Akademien. Han tycktes vara emot Askelöf, icke blott som Publicist utan äfven som Advokat, ehuru jag aldrig hört omtalas det sistnämnda, och i allt fall ej finner något ondt deri, om saken drifves ärligt. Kan Askelöfs val ej genomdrifvas så vill jag ej

förlora min röst på honom. För Ling tycktes Beskow vara böjd. Du känner mina betänkligheter i detta afseende, dock vill och bör jag icke söndra mig från Er, så framt pluraliteten med någon säkerhet kan beräknas: men de *Blå* välja honom aldrig. Under sådana förhållanden torde rösterna lättast kunna samlas omkring Berzelius. Det vore visserligen en Anomali, men en vacker. Jag ber dig nu att underrätta mig huru tonen är, på det vi derefter måtte kunna ta vårt parti. Jag hör äfven att man talar om Wallmark, Wingård, Åkerhielm, G. Löwenhjelm m. fl. men ingen af dem kan jag vid detta tillfälle rösta på.

Att valet af Askelöf nödvändigt skulle ha en politisk betydelse inser jag icke. Det vore ju icke som Publicist utan som Stylist Akademien kallade honom: Hvad rupturen med det liberala packet angår, så tycker jag, att den är redan fullständig, äfven å din sida. De räkna nu, Gudskelof, endast den ramaste pöbel i sina leder. Den Tidning du omtalar tror jag aldrig kan bringas till stånd, åtminstone ej få någon varaktighet. De flesta som dertill skulle kunna bidraga ha hvarken lust eller tid att uppoffra sig åt ett sådant företag. I allt fall är det omöjligt att återvinna den stora pöbelmassan som nu mer utgör pluraliteten i den läsande allmänheten, och jag tycker äfven att eröfringen vore föga ärofull. Jag inser verkeligen intet medel mot den stora förbistringen på det sättet. När Trivialiteten en gång kommit till orda så är det omöjligt att tysta eller öfverrösta henne, ty hon har hela Nationen till Chorus. För närvarande åtminstone tänker jag vi göra bäst att låta dem skrika och hålla för öronen.

Det fägnar mig att du nu mindre sysselsätter dig med Riksdagsaffärerna, som sannerligen ej förtjena att man derpå förspiller tid och möda. Den blifvande Riksrätten är en ganska god parodi på sjelfva inrättningen; men hvad skall

32—221122 Tegnér Saml. skrifter. 7.

man nu tillgripa i fall StatsRåden en gång handla verkeligen mot Grundlagen?

Jag har förlorat min gamla Mor. Hon var öfver 90 år gammal och det borde således ej vara mig oväntadt, men har ändå ännu mera ökat mitt förstämda lynne. Både helsa och humör ha i ett par månader varit svaga. Jag medicinerar, men fåfängt. Min måg, Kuhlbergs alltjemt fortfarande sjukdom oroar mig också mycket. Frågan är nu att kunna transportera honom in för att skaffa honom jemnare läkarevård. När låter du utnämna dig till Carlstad, och är det din mening att flytta opp nästa sommar?

Helsa mina bekanta och glöm ej bort.

Din Vän

Es. Tegnér.

118. Till A. von Hartmansdorff.

Östrabo d. 18 December 1834.

MkBror!

Jag bör börja med att tacka dig för Eneroths utnämnande till Långaryd hvarmed du gjorde en både god och rättvis gerning. Tullbergs skamlöshet har mycket förargat mig. Det kunde dock ej vara honom obekant att jag interesserade mig för Eneroth, och att han, tyvärr, hade mig att tacka för sin vundna ansökningsrätt. Men hvem kan begära någon heder i ansökningsväg, då man så ofta saknar den vid mindre frestelser? Emedlertid lofvar jag dig att aldrig mera intercedera för denne Man.

Med denna dagens post uppgår Consistorii underd. hemställan rörande Barnarps PræbendePastorat, huruvida det ännu skall bibehållas vid Rektoratet i Jönköping. I sig sjelf hade kanske denna fråga kunnat vara onödig, då

Konungen ännu ej gjort den omtalta Propositionen till Ständerna rörande hela PræbendeSystemet, en fråga som jag erkänner är kinkig och derföre gerna må uppskjutas. Men då Cons. nyligen (1832) yttrat sig för Pastoratets frånskiljande, trodde jag Consequensen fordrade att vi nu åtminstone hemställde saken. Afsöndringen är visserligen i princip riktig, derom kan ej vara någon fråga; men under närvarande förhållande måste jag på enskilt hand afstyrka Pastoratets frånskiljande. Först och främst saknas tillgångar till lönefyllnaden. För det andra är Jönköping en relatift dyr ort och det är omöjligt att der lefva för 720 rdr om icke som ungkarl, hvilket en RektorScholæ sällan är. Det är också onekligt att Barnarp ger vida mer än hvartill det blifvit uppskattadt, och dessutom medför flere agrementer som ej i pengar kunna beräknas. Blir Rektoratet reduceradt till den föreskrifna lönen, så får jag ej annat än en stackare dit, hvarigenom skolan, som hittills varit god, förfaller. Bäst är väl derföre att Præbendet tills vidare bibehålles hvilket blir så mycket lättare för Kungen som Præbendefrågan bör afgöras efter allmänna, ännu ouppgjorda grunder. Men jag anhåller att saken med görligaste första måtte afgöras, emedan Fatalierna gå ut i slutet af Februari, och tjensten skall tillträdas d. 1 Maj 1835.

Till följe af Kungens Bref kommer skolan att sättas här d. 15 Januari. Vi ha denna Termin läst 8 vickor och kunna läsa nästa 20, komma således ändå på någon rest. Föreskriften är välgrundad, men var för många oangenäm; ty ingenting älskas så som Ferier, hvilkas orimliga längd sätter våra Läroverk efter alla andra i Europa, och dessutom lockar till skolan en mängd oduglingar som bättre stadnade vid plogen eller lästen. I detta afseende vore det en välgerning om Revisionens förslag om 36 vickors läsning kun-

de verkställas. Det är ändå 10 vickor mindre än man läser i Preussen och Danmark. Här i Vexiö medför likväl Terminens tidigare början en egen lokalsvårighet i afseende på Sifridsmesso marknad som faller midt i Februari. Borgerskapet är då vantatt till höga priser uthyra sina rum, och jag är i verkelig förlägenhet att få pojkarna logerade. Äfven medför marknaden dissipationer som ej äro nyttiga för ungdomen, såsom Baler och Spektakler. Jag är derföre nödsakad att på 4 à 5,de egentliga marknadsdagarna skicka hem dem som bo närmast, och äfven afbryta läsningen för de andra. Om jag lefver till nästa år vill jag gå in med en hemställan att få denna marknad flyttad tillbaka till Januari, så att Terminen alltid kunde börjas d. 1 Februari, och utbeder mig på förhand din medverkan härtill. Saken lär väsendtligen ankomma på ComerceCollegium.

Mina Lectorer rekommendera sig till de omtalta 200 rdr:s ersättning för afstådda Terminspengar. StatsContoret har ju ostridigt tillgångar härtill.

Jag har nyligen förlorat min gamla 90 åriga Mor, som visserligen ej kunde vara oväntadt, men ändå var påkostande. Härtill kommer även att min Måg, Kuhlberg, nu på 5:te månaden ligger sjuk hos mig, med föga eller intet hopp om vederfående. Detta, i förening med några andra omständigheter, har mycket nerstämt mitt redan förut förstämda och mörka lynne.

Heurlin skrifver mg att du önskar ett bref från mig till Åkerhielm rörande Presternas Skolmästerskap. Det skall jag också skrifva med första men tviflar att Å. derpå gör något afseende, helst på andra sidan allehanda popularitet af det moderna slaget är att vinna. Att Skolan står i förening med kyrkan är rätt och tillbörligt, helst i vårt land, och jag har lust att se huru Emancipationen skall lyckas i Sachsen, der förhållanderna dock äro annorlunda; men

häraf följer ingalunda att Presterna skola göras till Skolmästare för att inpregla Abc. i allmogens barn. Detta tillhör Klockaren, så framt föräldrarna ej sjelfva kunna det.

Min vördnad för din Fru.

Vänskap och högaktning

Es. Tegnér.

Till C. G. von Brinkman. 119.

Östrabo d. 28 December 1834.

Det skulle passa illa för mig som är Lings äldste bekante inom Akademien att vägra honom min röst vid valet, om dermed någon ting kan uträttas; men jag fruktar att saken möter mera motstånd än du tycks föreställa dig. Lings onekliga råhet icke blott i sin Poësi, utan äfven i hela sitt väsen, till och med i den poëtiska arfsynden, fåfängan, drar troligtvis flera röster ifrån honom än de Blå. Och är du verkeligen säker på att Rosenstein, Lagerbjelke eller ens Wetterstedt rösta på honom? Frånräknas dessa så utgöra vi endast 8 och äro alltså i minoriteten. Detta betyder visserligen ingen ting, heldst för mig som i början röstade nästan ensam både på dig och Geijer. Men I ären också begge, om icke större, likväl mer akademiska och folklika snillen. Emedlertid skickar jag med dagens post min voteringssedel på Ling till Sekreteraren, till den kraft och verkan lag förmår. Det synes mig också passande att den ene Oden efterträdes af den andra, nemligen den blinde af den enögde. Ty i afseende på Asarne tänker jag icke alldeles lika med dig. De lyriska partierna äro otvifvelaktigt mästerliga, och naturmålningarna ha en liflighet och sanning som är beundransvärd. Dictionen är äfven i allmänhet flytande och poëtisk. Men man fordrar dock

mycket annan i en sådan Dikt. Jag fruktar att Handlingen icke sammanhålles af någon fast Idé, hon raglar alltjemt i alla fyra väderstrecken, efter de fyra afdelningarna, utan att någorstädes komma till något fast resultat. Hvarken en ny Religion eller en ny Stat bygges egenteligen af Asarne. I afseende på karaktärerna är Stycket, fruktar jag, ännu svagare. Det ges en poëtisk blick som lätt och säkert uppfattar det yttre af tingen, men är blind för deras betydelse, deras själ, det Sköna är för den blott sken. Riktas den på menskliga Naturen så tränger den sällan genom Epidermis: den oändliga verld som ligger derinunder, de mångskiftande känslorna, den tusenfaldt vexlande Anden, bli för den ett obekant land, eller åtminstone ett dimmigt där inga bestämda gestalter framträda utan allt flyter tillsammans i en dunkel allmännelighet. Jag har alltid tyckt att detta är Lings största poëtiska fel. I hans Dikter som i alla andras är den ena vacker, den andra ful: men huru rikt, huru klart, huru träffande är icke hvarje drag, hvarje skiftning häraf uttryckt och förenadt till en lefvande bild. Deremot är också den ene god, den andre ond, en öppen, en annan falsk o.s. v. men huru obestämdt och fattigt [är icke] allt i detta afseende, ingen Individualitet framträder klar ur den suddiga Nebulism som hvilar, likt ett grått täcke öfver det hela! Detta är väl känbarast i hans Dramer, men verkar äfven, åtminstone på mig, obehagligt i hans berättande Dikter. Och hvad slutligen den Nordiska kraften angår så är jag icke just någon så stor beundrare deraf som du kanske föreställer dig. Historiskt gifves det visserligen en Nordisk kraft, men i poëtisk betydelse, tänker jag, blott en mensklig. Hvad man nu merendels kallar så påminner mig altid om hvad Quince säger i Midsummernight's-dream om Lejonets rôle: »You may do it extempore, for it is nothing but *roaring.*» Ett blott rytande

är hvarken poësi eller musik: begge äro konster just derigenom att de sätta det på noter.

Jag ber dig, behåll detta, kanske oriktiga, omdöme för dig sjelf. Det hindrar mig icke att anse Asarne för ett märkvärdigt Poëm, och värdera samt i många fall beundra Ling, och jag har derföre med godt samvete gifvit honom min röst. Då Askelöf som onekligen är vår störste Stylist, åtminstone utom Akademien, denna gång ej lär kunna inkallas, ser jag dessutom icke att vi ha någon annan att välja på. Jag skulle ej varit emot Berzelius, ehuru det är en Anomali; men de poëtiska Anomalierna böra dock i Sv. Akad. ha företräde för de chemiska. Gifve nu Gud att L. om han väljes icke komprometterar Akademien antingen genom ett afslag à la Diogenes eller också, hvad jag mera fruktar, genom sitt InträdesTal.

Jag hör att unga Adlersparre fått ett pris i Akademien, hvilket gläder mig för Fadrens skuld. Jag skulle icke hoppats det då han för ungefär ett år sedan skickade mig en smörja vid namn Vampyren, den jag med protest måste återsända. Han måtte mycket ha förkofrat sig sedan dess.

Ehuru jag icke kände Fru Michelsson beklagar jag dock med uppriktigt deltagande den förlust du gjordt genom hennes bortgång. Men, kära Brinkman, att förlora sina vänner genom döden är dock icke det svåraste: de kunna skiljas ifrån oss på ett sätt som är långt smärtsammare för ett känsligt hjerta. Jag har hela hösten varit, utom kroppsligt sjuk, äfven mer än vanligt hypokondrisk och förstämd. Orsakerna ha varit flere. Bland annat har jag äfven förlorat min gamla Mor. Hon var öfver 90 år, och hennes bortgång kunde alltså ej vara oväntad; men den upprör ändå alltid ett retligt sinne. Härtill kommer vidare att min Måg Kuhlberg nu i snart 5 månader ligger sjuk

hos mig af en nerffrossa, som det var i början, men som nu kastat sig på bröstet och bestämdt är dödlig. Läkarne ge intet hopp och jag tror sjelf icke att han kan uthärda mer än några få dagar, ehuru han är en af de starkaste karlar jag känt och endast några och tretti år gammal. Jag kommer mycket att sörja honom, ty han är en utmärkt redlig, klarsinnad, genom resor och läsning ovanligt bildad Man, dessutom presumtif arfvinge till en stor förmögenhet från Finland som nu också går förlorad emedan han är barnlös. Men i synnerhet blir min arma Disa alldeles förlorad genom hans död, ty hon är fästad vid honom med hela ett fromt och oskyldigt hjertas första kärlek. Genom nattvak och sorg är hon redan mycket medtagen, och jag fruktar mycket för henne i det afgörande ögonblicket som ej länge kan uteblifva. Hon är mitt käraste barn, och du kan lätteligen föreställa dig hvad inflytande allt detta skall hafva på mitt från så många håll angripna lynne. Mitt hjerta blöder och förblöder: det är ett enda sår. Jag vet väl att mitt enskilta lidande ingenting betyder i det stora Hela; men hvilken del i detta Hela lider icke som jag, kanske ännu mera? Mig förefaller det ofta som om det endast funnes en enda stor Blasfämie, och den heter Verldshistorien, nemligen i smått och stort, i det enskilta och det hela; och af alla dumheter som gått genom menniskohjernan är väl knappast någon så absurd som den så kallade Theodicéen, den må nu hämtas från förnuftet eller Christendomen.

Farväl, och förgät ej din

Vän

Es. Tegnér.

Till GUSTAF MYHRMAN. 120.

Östrabo d. 1 Januari 1835.

MinkGustaf

Jag börjar året med en sorglig händelse och en bedröflig underrättelse. Vår redlige Kuhlberg dog i dag på förmiddagen, efter 5 månaders sjukdom, som till en början var nerffrossa, men sedermera öfvergick till lungsot. Större delen af sjukdomstiden har han tillbragt här, och gifve Gud att han aldrig flyttat på landet. För 14 dagar sedan kom han likväl åter hit in, och har visserligen ej saknat läkarevård och den ömmaste skötsel; men det var allt förgäves. Du kan lätteligen föreställa dig Disas belägenhet. Hon har i dag haft flere svåra nerfattacker, är sängliggande och torde väl allvarsamt insjukna; men vi hoppas dock på hennes ungdom, hennes starka och friska komplexion. Men det är hårdt att vara Enka vid 21 års ålder, Enka efter all sin lefnads glädje. Gud styrke och hjelpe henne.

Efter Kuhlberg finnes en Disposition hvarigenom Disa insättes till arfvinge af det lilla han har i kontanta och lösöron. Beloppet beror väsendtligen på huru hans arrenden, hus och odlingar, hvarpå han nedlagt betydliga kostnader, kunna realiseras. Att detta ej kan ske utan betydlig förlust förstås af sig sjelf. I bästa fall torde väl 8 à 9000 rdr bco kunna bli i behåll. Hans svåger Baron Rappe är Executor Testamenti och Disas gode Man.

Sorgebref till slägtingar och bekanta komma så fort sig göra låter. Begrafningen blir troligtvis d. 9 Januari.

Anna och öfriga hemmavarande be mycket helsa. De äro alla förvakade, förgråtna, förstörda.

Helsa Luise och de dina.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

121. Till C. J. Heurlin.

Östrabo d. 8 Januari 1835.

MkBror.

Jag tackar dig på det högsta för ditt vänskapsfulla bref, och tviflar ingalunda på uppriktigheten af dina önskningar för min och de minas välgång; ty du har alltid visat dig som en varm och deltagande vän. Men det nya året har för mig börjat på ett alltför bedröfligt sätt. Du vet att Kuhlberg dog sjelfva Nyårsdagen. Det var i sig sjelf en förlust på den unge, starke, redlige och verksamme mannen, med så många lofvande utsigter för sin framtid, men särskilt för mig som derjemte måste bära hela Disas sorg. Du vet att hon alltid varit mitt käraste barn, och hennes oerhörda förlust måste derföre gå mig ömt till hjertat. Också är den ganska hård. Vid knappast 22 års ålder Enka efter all lifvets glädje! Ty hon var fästad vid sin Man med hela den första kärlekens ungdomsliflighet, och jag kan väl äfven tillägga med barnets oskuld. Hon har haft förskräckliga paroxysmer, men jag fruktade dock dem mindre än den tysta, stilla nedslagenhet hvari hon nu börjat förfalla och som troligtvis är början till någon tärande sjukdom. Det är väl sant att ingen dör af sorg: men sorg kan dock grundlägga sjukdomar som föra till döden. Hon blir emedlertid hos oss och jag låter för henne aptera ett särskilt rum på botten. Genom disposition har K. gi-

vit henne hvad han kunde bortgifva, i pengar och lösören. Det kan icke bli betydligt, och beror hufvudsakligen på huruvida man kan erhålla någon ersättning för hans hus, arrenden och odlingar hvarpå han nedlagt stora omkostnader och naturligtvis alltid måste förlora. Tofta får emedlertid gå för Sterbhusets räkning tills man kan finna någon Arrendator som på drägliga villkor vill öfvertaga det. C. A. Rappe är Executor Testamenti. Det är väl möjligt, ehuru föga troligt att slägtingarna i Finland klandra dispositionen, men jag tror icke att de vunne något derpå. — I öfrigt var Kbergs sjukdom ursprungligen endast nervös frossa, som dock, kanske genom oriktig behandling, öfvergick till lungsot, hvaraf han dog. Begrafningen är i morgon. Genom en särskilt fatalitet lär jag icke ens kunna få följa processionen åt, ty jag är i snart 8 dagar plågad af en slags epidemisk halsfluss som väl är gängse här, men hos mig tagit en vida värre och strängare karakter än hos de andra, och emellanåt tvingar mig att intaga sängen.

Du finner alltså att här i alla afseenden är ett sorgehus. Öfver mitt lynne vill jag ingenting säga; du vet att det var svagt och nedstämdt långt förut, och händelser som de nyssnämda tjena icke att förbättra det.

Agardh talar om att en viss Palmær skall ha skrifvit något emot mig. Har det stått i någon Tidning (jag läser få) eller är det särskilt tryckt? Var god och skicka mig Corpus delicti gn. min Brorson som ju har fri postgång . . .

Säg mina Vänner att de må ursäkta mig tills vidare om jag för närvarande ej är fallen för korrespondens. Wingård har jag skickat *ett* sorgebref: jag tycker han ej behöfver ett nytt. Tacka Öhrnberg för brefvet, och bed honom ursäkta om jag dröjer med svaret.

Gud välsigne dig, min Bror, och gifve dig ett bättre år,

bättre helsa, bättre lynne än hvad som tyckes förestå mig. De mina be helsa.

Din
Vän
Es. Tegnér.

122. Till C. A. Agardh.

Östrabo d. 22 Januari 1835.

Jag tackar dig, bäste Agardh, för 2:ne vänskapsfulla och deltagande bref. I den olycka som träffat mitt hus är det ändå alltid en tröst att finna något deltagande. Jag sörjer mycket öfver Kuhlberg, dels för hans egen skuld, ty han var en utmärkt redlig, verksam och äfven på sitt vis bildad man, dels för Disas som i honom förlorat allt hvad som för henne kunde ha något värde i lifvet. Hon var fästad vid honom med all ungdomens liflighet och äfven med all barndomens oskuld: hans fasta och jemna lynne gaf consistens och mått åt hennes joller. Jag måste nu bära hennes sorg jemte min egen. Det är otroligt hvad en qvinna kan sörja, hvad en qvinna kan älska. Vi karlar med vår gröfre organism ha intet begrepp om det finare känslospelet hos dessa Skapelsens sensitifver, och likväl ha de en förmåga att uthärda, en segslitenhet i sorgen som med deras svaga byggnad är obegriplig. Jag fruktar likväl för hennes bröst och i allmänhet för hennes helsa, ty hon hvarken äter eller sofver eller rör sig, och har i allmänhet förlorat all lefnadslust. Det är väl troligt att jag förlorar äfven detta mitt käraste barn, och då är det väl också förbi med mig. Det oroar mig också icke, ty det är redan länge sedan jag hade något att lefva för.

Vid planen för den tilltänkta Tidningen hade jag mindre mot Wallmark såsom redaktör, ehuru hans både moraliska

och litterära karakter plär anses tvetydig, än mot sjelfva beskaffenheten af den polemiska riktningen. Hvem vill försvara sig sjelf mot sådana menniskor som Hjerta, Crusenstolpe, Lindeberg och Consorter? Deras öfverlägsenhet ligger just i deras ärelöshet, en polemik *emot* dem är vanhederligare än ett anfall *af* dem. För allt slags personlig strid fordras en viss jemnbördighet, och man kan till eget försvar ej inlåta sig med Aftonbladet af samma skäl som en välklädd karl ej kan träta med Roddarkäringarna eller lagsöka den som är bankrutt. Det var derföre väl att denna idé blef öfvergifven. Att likväl något i Tidningsväg torde böra försökas vill jag icke neka. Svårigheten härvid blir dock att finna, utom Redaktör, äfven en passande form för företaget och någon garanti att Vederbörande ej alltför snart ledsna vid saken. Hvad jag härtill kan bidraga beror på tid och omständigheter, men jag inser och erkänner gerna min skyldighet att ej helt och hållit undandraga mig. På dig, Geijer och Järta kommer dock det hufvudsakliga att bero, men hvem skall sammanhålla Er? I öfrigt blir väl nödvändigt att några preparativa åtgärder vidtagas och ett förlag af artiklar samlas på förhand, ehuru tidpunkten för ett sådant försök just nu tyckes vara mera gynnande än förr. Ty det vill synas, som om Liberalismens oförstånd och öfverdrift verkat en reaktion och att sjelfva pöbeln börjar skämmas för sina Ordförande. StatsTidningen tar också mycken favör, åtminstone i landsorterna: de faktiska upplysningarna deri och den moderata tonen vinna efterhand alla dem som ej äro fullt förstockade. Hvad Lagerbjelkes uppsatser angår, så synas de mig väl mycket methodiska, och jag hade af honom väntat mig mera liflighet; dock ha de sitt värde, och vi kunna ej klaga öfver att vara bortskämda eller öfverdrifna i våra anspråk på Tidningsskrifvarne. Minerva gör också

mycket godt, ehuru dess publik ännu är inskränkt. Jag underställer huruvida, utan Askelöf, något varaktigt företag kan påtänkas i ifrågavarande väg, ehuru jag inser att [han] ej torde passa till hufvudredaktör, som han väl dess utom ej kan åtaga sig. I öfrigt bör man icke tänka på att styra den stora hopen genom pressen, stege också Himmelens Englar ner och redigerade en Tidning. Den tid då detta var möjligt var den läsande pöbeln ej så talrik, ej så missbildad som nu: det är dess natur att lefva på Bytidningar, på squaller och smädelse, med ett ord på litterär förruttnelse, den allmänna liberalismen växer ur den allmänna gödselhögen. Hvad Riksdagarna angår så blir det nödvändigt att Regeringen här, som i alla andra konstitutionella land, söker verka på valen; ty konstitution och korruption höra tillsammans.

Hvad är det för en Palmær du omtalar som skall ha skrifvit mot mig? Jag känner ej något sådant. Skicka mig genom min Brorson skriften, och frukta icke att det går mig för nära till sinnes. »Malignum spernere vulgus» har jag alltid funnit mig väl af.

Meddela mig i fall någon förnuftig plan till ett litterärt Bolag kan uppgöras. Du vet dock på förhand att från mig ej mycket är att vänta, under hvad omständigheter som helst, och i synnerhet under närvarande. Jag har ingen gåfva eller lust för Tidningsväsendet, och har i min lifstid aldrig skrifvit mera än en Recension, neml. öfver Hammarsköld; men det var dels i mina glada år, dels i en sak der jag visste något och som interesserade mig.

Helsa mina vänner och bed dem ej misstycka min tystnad. Den förklaras tillräckligen af omständigheterna.

Din redlige Vän

Es. Tegnér.

Till J. J. Berzelius. 123.

Östrabo d. 29 Januari 1835.

Jag tackar dig, min HedersBror, för ditt bref och den ärofulla utmärkelse hvarom det underrättar mig. Framför min tacksamhet för Akademien, och låt mig äfven vid tillfälle veta om det är vanligt att man förklarar den genom någon särskilt skrifvelse till Akademien, äfvensom om någon afgift är förenad med Diplomet, eller utgår årligen. Den omnämnda Biografien skall jag icke förgäta ehuru min lefnad är likaså litet märkvärdig som min person i öfrigt.

Jag tackar dig och mina öfriga vänner för Ert deltagande i den sorg och bekymmer som träffat mig. Min stackars Disa, vid knappa 22 års ålder redan Enka efter all sin lefnads glädje, har svårt för att finna sig i sin oförväntade olycka, och jag måste nu bära hennes sorg jemte min egen. Allt sedan Oktober månad har jag varit krasslig till helsan, och i synnerhet plågad af hypokondri och nedstämdt lynne. Förlusten af min gamla 90 åriga Mor borde ej vara mig oväntad, men bidrog dock i sin mån att ännu mer förmörka mitt retliga sinne. Du känner »genus irritabile Vatum» och huru litet det fordras för att bringa oss ur vår fattning. Den sista olycka som drabbade mitt hus var dock den svåraste. Jag hade kanske annars rest opp till Stockholm på några månader för att förströ mig: nu kan jag omöjligen skilja mig från det arma barnet.

Under sådana förhållanden hoppas jag mina vänner deruppe ursäkta min långvariga tystnad, så otacksam den ock må synas. I synnerhet ber jag dig framföra min ursäkt för Poppii familj, Frun i synnerhet som tillåtit mig att skrifva någon gång. Sedan Charlotte Åkerhielm dog

har mitt hjerta tagit sitt högquarter, åtminstone för Stockholmsvistandet, i Poppii hus. Jag finner der de högre klassernas bildning i förening med Medelståndets trefliga anspråkslöshet och den hjertlighet hvarförutan allt umgänge, äfven det snillrikaste, är mig obehagligt och främmande. Gud välsigne hela det älskade huset. I Frun i synnerhet är jag kär, som du vet, men dock så till vida i tukt och ära att jag ännu kan omtala det för hennes Man — och dig. Helsa Gubben, den hedersmannen, den ståtliga ruinen från en bättre dugligare, klarsintare tid än vår: helsa äfven flickorna, mina fästmör, på det hjertligaste: men mest och ömmast deras Mor, och säg henne att jag begagnar hennes tillåtelse att skrifva, om och så snart helsa och lynne något uppklarna; ty med min egen månförmörkelse bör jag ej plåga mina vänner, som dock icke kunna afhjelpa den.

Helsa äfven mina andra bekanta och glöm ej alldeles din redlige och förbundne

Vän

Es. Tegnér.

124. Till densamme.

Östrabo d. 15 Febr. 1835.

Den mest berömda af Sverges vettenskapliga Inrättningar har hedrat mig med sin kallelse. Jag erkänner med tillbörlig tacksamhet denna ära, men bör icke neka att den satt mig i någon förlägenhet. De högre yrken hvarmed VettenskapsAkademien egenteligen sysselsätter sig öfverstiga för det mesta min synkrets, och min Litterära verksamhet har varit riktad åt helt andra håll. Jag måste derföre antaga att Akademien ansett den stränga vettenskapliga bildningen icke alldeles främmande för den lägre

och mindre demonstrativa, och tror att till äfventyrs någon sanning äfven kunde finnas i Dikten. Jag anmodar härmedelst Akademiens Sekreterare att förklara den känsla af djup förbindelse hvarmed jag emottar den heder som vederfarits mig; jag måste vinna på om han vill föra min talan.

Gör det min kära Bror, så blir det väl något bättre. Det faller sig alltid litet platt för mig när jag skall säga artighet till Karlar. Till Fruntimmer går det bättre, emedan det sker con amore, och ett och annat förfluget ord då får gå med, och gömmas i solfjädren. Men — det var i fordna dagar.

Jag skrifver detta under den tråkiga marknaden, Smålands Carneval, då man är galnare än annars. Jag måste dagligen ge mat åt 40 à 50 dagdrifvare af begge könen, inkomna från landet för att supa, dansa och spela; ty andra affärer uppgöras ej i denna marknad. Sådan är landets sed som är både dyr och ledsam, men man måste underkasta sig den.

Min stackars Disa fyller i dag sitt 22:dra år: jag har icke hjerta att lyckönska henne dertill; ty jag vet väl att hon skulle mer tycka om sin dödsdag. Egenteligen är jag också sjelf af samma tanka i afseende på mig, ty ju längre jag lefver ju sämre går det mig.

Helsa mina Vänner, Poppii familj synnerligast.

Högaktning och Vänskap

Es. Tegnér.

Till C. I. Heurlin. 125

Östrabo d. 19 Februari 1835.

MkBror! Marknadsbullret har nu ändteligen afstadnat, i går var sista kostumbalen, i dag är sista spektak-

let. I snart fjorton dar har folket varit alldeles förryckt, baler, masquerader, spektakler hvar enda dag. Landtborna föreställa sig icke hvad besvär de göra genom en dylik inquartering på fjorton dagar. För egen del kan jag ej klaga deröfver, ty här har ingen bott, ehuru jag väl gett mat åt ett par hundrade: men för dem som bo i staden har det varit alldeles odrägligt. Om handel är i denna marknad alls ingen fråga, och jag är öfvertygad att alla uppgjorda affärer tillsammanstagna ej gå till 1000 rdr, men endast om spel, dans och dagdrifveri. Mitt hjerta vämjes när jag tänker på denna uselhet.

Hartmansdorff är en mästare när det kommer an på att tillställa onödigt och absurdt krångel. Jag har visserligen ingen ting emot om Barnarp går ifrån Rektoratet, nemligen mot full ersättning, tror tvertom att både Stift och Skola skulle vinna derpå. Men hvad djefvulen har StatsUtskottet att göra dermed? Ett barn kan dock begripa att Ständerna ej anslå något för ett sådant ändamål, som också i sanning ej innefattar något pressant behof. Emedlertid skola vi nu ligga och krångla med Prestgårdens utarrendering för några månader, Vikarie o. s. v. Ännu är intet ord kommit om saken från Kungen. Uteblir skrifvelse till Fataliernas utgång så uppsätter Cons. förslaget, ty på StatsSekreterarens försummelse att föredraga mål böra sökande ej förlora sina Fatalier.

Eberstein som står på förslaget till Karup som fjerde Man med enhällig kallelse har bedt mig anmoda dig om ditt förord hos Vederbörande. Det är nu åttonde gången han har förslag till regalt Pastorat. Om man också ingenting vill göra för honom, ehuru han kan vara så god som en annan, tycker jag ändå att man borde göra litet afseende på hans gamle hederlige Far som lefver i landsflygt och banquerotte på sin ö. Detta har också Kungen mång-

faldiga gånger lofvat honom. Om du ville tala ett ord med Brahe eller Prinsen så tror jag visserligen att det skulle verka något godt. Jag tycker icke man bör göra en menniska orätt derför att han råkar vara en Biskopsson. Tänk på hur det, efter den principen, kommer att gå din Samuel. I afseende på din Systers ansökan har Cons. efter vanligheten tillstyrkt ett extra Nådår, och hemställt det andra till Kongl. Majsts nådiga godtfinnande, samt derjemte vitsordat Eckerboms skicklighet och tröga lycka i befordringsväg. Expeditionen afgår väl från Landshöfdings-Embetet i slutet af Månaden. Innan dess skall jag särskilt skrifva om saken till Htmdorff. I den vägen plär han vara medgörlig, och om du derjemte kan förmå dig att säga honom ett godt ord så tviflar jag icke på en lycklig utgång.

Min arma Disa är som förr. Hon sitter nätterna igenom inne hos mig och gråter. . . .

Helsa Öhrnberg och Nordin dem jag begge är skyldig bref, att jag väl skall skrifva med tiden. Likaledes mina andra vänner.

Din
tillgifnaste
Es. Tegnér.

Till M. von Schwerin, född Törngren. 126.

Östrabo d. 20 Febr. 1835.

Jag har nu icke mindre än två skönt skrifna, och hvad bättre är, vänskapsfulla och deltagande bref af min älskade Friherrinna att på en gång besvara. Men då man inte kan skrifva något gladt eller interessant till sina vänner borde man icke skrifva alls: en klagan, till och med om det

vore en klagosång, oroar dem, utan att de kunna afhjelpa det öfverklagade, helst då det, som vanligt, är ett inre lidande. Det sista halfåret jag tillbragt har varit i många afseenden det olyckligaste i min lefnad. Vid min återkomst från Riksdagen möttes jag här hemma af Choleran, som väl skonade mitt hus, men ändå vållade mycken oro och bekymmer: Derefter föll jag, i October, in i en svår hypokondrie, som är ett olyckligt arf i min slägt och dessutom kanske äfven hade andra orsaker som det icke hör hit att omtala. Det är en olycksalig sjukdom, ty liksom den gulsjuke ser allting i gult, så ser den mjältsjuke allting — sådant det är. I November förlorade jag min Mor. Hon var väl gammal och mätt af lefvande o. förlusten borde alltså ej vara mig oväntad, men under nuvarande förhållanden verkade den ändå dubbelt sorgligt på mitt nedslagna och förmörkade sinne. Och sedan min Mågs fortfarande sjukdom och Disas tårar! I December fördes han in från landet och dog af Hektik Nyårsdagen. Hans sjukdom hade från början endast varit nerffrossa och han var af naturen ingenting mindre än hektisk; men vårdslösa Läkare och ett oförsigtigt bruk af Chinasalt gjorde att sjukdomen kastade sig på bröstet. I öfrigt hade mannen en ovanligt stark kroppsbyggnad, var genom resor och läsning mer bildad än de fleste af hans yrke och utmärkt verksam, bestämd och fast. Disa hade fästat sig [vid] honom icke blott med den första kärlekens liflighet, utan äfven med ett barns oskuld, och lefde med honom i ett beständigt joller. Och nu vid 22 års ålder på en gång Enka efter all sin lefnads glädje! Hon har efter mig fått ett olyckligt arf, så mycket olyckligare som det blir det enda, en öfverretlig känslighet i förening med ett skämtsamt och jollrande lynne. Det är som eld och vatten som fräsa mot hvarandra och sönderslita ett menniskohjerta. Derjemte har hon som jag

en stark fysik och vi kunna ännu begge länge komma att lida. Gud, hur en qvinna kan sörja, hur en qvinna kan älska! Vi karlar äro i allmänhet endast fuskare mot Er i begge dessa olyckliga konster. Dock är jag beklagligtvis alltför mycket Fruntimmer i den sistnämnda konsten. Kärleken, äfven i ungdomen och då han är som lyckligast, är dock endast en »ljuf sorg», och hur skall den vara vid mina år? Byron skref vid 30 års ålder:

Hvar det fordom var eld är det aska nu mer,
och mitt hjerta är grått som mitt hår.

Jag är icke så lycklig, utom hvad håret angår. Jag har haft mycken glädje, många lyriska exstaser i denna väg: men också hvad jag lidit, det vet ingen utom Gud och mitt ärriga hjerta. Man blir sentimental med åren. — —

Friherrinnan tröstar mig öfver anfallen i Aftonbladet. Det är vänskapsfullt menadt, men jag kan på min heder försäkra att de icke ett ögonblick oroat mig. Mina vänner förebrå mig, och icke utan skäl, min indolens och likgiltighet för litterärt rykte: den kommer dels af min öfvertygelse att jag aldrig kunnat drifva saken synnerligen långt, dels af mitt förakt för publikens, nemligen den storas, omdöme som följt mig ifrån ungdomen. Härigenom har jag väl kanske på ena sidan blifvit overksammare än annars: men så har det också på andra sidan den fördelen med sig att jag är lugn och gerna skulle kunna vara med som gäst på begrafningen efter min egen popularitet. Jag har känt (och känner kanske ännu) personer som icke varit eller äro stort bättre poëter än jag, och likväl lefva i en oupphörlig ångest och darrning för Recensenter och annan pöbel. Detta har ännu mera stärkt mig i min Stoiska likgiltighet; och på botten deraf torde väl, i detta fall åtminstone, den föreställningen ligga att min reputation,

hurudan den ock må vara, likväl föga äfventyrar af Aftonbladet.

Brinkman gör rätt i att tro på qvinnodygd. Jag tror också derpå, ville dö derpå. Huru är det också möjligt att tvifla för dem som så ofta varit på Sirköping? Men visserligen fäster jag dervid ett helt annat, friare, vidsträcktare begrepp än den vanliga, fysiskt-negativa, trångbröstade, munkartade bemärkelse hvari ordet merendels tages af tand- och hjertlösa kärringar, med och utan byxor, i vers och prosa. På denna har jag, under de sista trettio åren, ej trott, och har haft mina erfarenhetsgrunder dertill. — Deremot har han mycket orätt om han tror på nödvändigheten eller ens möjligheten af en despotisk makt i våra tider och i vårt land i synnerhet. Det är sant, Liberalismen såsom den nu drifves, nemligen såsom en hökerinäring, en publicistisk prenumerationsjagt, är någonting djupt föraktligt, föraktligare än Servilismen sjelf som åtminstone tjenar de Store, under det denna sluga Liberalism tagit städja af mobben, och gör Nationen till mobb. Det är också sant att ingen hederlig man kan stå i led med sådana lusiga Statsförbättrare, sådana personifierade Trivialiteter, sådana rackare-patrioter som Anders Danielsson, Gustaf och Lars Hjerta, Dalman, Crusenstolpe, Petre och hvad allt det obscura packet må heta. Detta har jag också både skrift- och mundteligen, både i vers och prosa nu på en tid varit nödsakad att erkänna; och deraf kommer väl väsendteligen den onåd hvari jag fallit hos dagens pöbelhjeltar. Men derföre tror jag ändå lika fast på de eviga, de stora Idéerna om folkens frihet och rätt som tillhöra det Tidehvarf hvars son jag är, och hvilka, om också på mångfaldigt sätt förvillade och nerdragna i smutsen, dock utgöra dess ära. Ack, hjertat är en planet och irrar kring ombytta solar: men det klara förståndet och öfvertygelsen

måste vara en fixstjerna. Låt mig åtminstone tro så: det är så litet annat jag kan tro på. Men för mitt fäderneslånd är jag, under närvarande omständigheter, uppriktigt bekymrad. Ett folk som yrar och en Kung som radoterar! Hvad skall bli af detta? Jag fruktar, det är icke dagens, det är våra Häfders Aftonblad vi läsa på. — —

Jag hör från Stockholm att HofKansleren nu åter varit framme... Derpå grundar jag den förhoppning att Frih. reser till Stockholm i vår. Skulle det då icke vara möjligt att få se min älskade Frih. här på några dagar? Jag bor väl, har öfverflöd på rum, mat och dryck till husbehof. Det enda jag icke har är glädje: den finge jag då.

Helsningar till Martina.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

Till J. Öhrnberg. 127.

Östrabo d. 26 Febr. 1835.

Du har skäl att vara missnöjd med mig, min redlige Öhrnberg, då jag på snart två månader icke besvarat ditt sista vänskapsfulla bref. Men du vet hvad sorg och bekymmer som öfvergått mitt hus. När sinnet är alltför nedstämdt gör man bäst att icke plåga sina vänner med en onyttig klagan, vore det också en klagosång. Min stackars olyckliga Disas sorg hvilar tungt på mitt sinne, som i allmänhet är retligt och oroligt. Ett olyckligt drag af mjeltsjuka går också, som en svart åder, genom min slägt och framträder endast allt för lätt, äfven af obetydliga anledningar. Det sista halfår jag nu öfverlefvat har af flera anledningar, varit det oangenämaste i min lefnad. Men man får taga den onda dagen med den goda. Jag har,

eller rättare borde ej ha något skäl att klaga, mindre än de fleste, af hvilka många äro bättre än jag: men, käre Öhrnberg, gamle redlige Akademi kamrat, hvad hjelper yttre lycka och belåtenhet, när kropp och sinne lida och ögat fördunklas af tårar, och det sönderslitna hjertat alltjemt klappar med längtan — till grafven? — —

Mina härvarande vänner ha trott att Tidningarnas anfall emot mig gått mig till sinnes, och i all välmening beklagat sorgen. Deri ha de dock lyckligtvis misstagit sig. Jag sätter ej det högsta värde på nuvarande Publicister som drifva hökarenäring med Liberalismen, och har från barndomen vant mig att »malignum spernere vulgus». För mitt författarerykte har jag ej heller någonsin synnerligen interesserat mig, och tror i allt fall att det ej synnerligen skadas af Aftonbladet. Från denna sida alltså kan jag ej såras, men olyckligtvis från så många fler andra.

När ha Herrarne sölat ifrån sig vid Riksdagen? Det är i sanning den sämst redigerade Riksact jag känner i Svenska Historien. Före Midsommar tro vi nu icke här att få se Er åter. Jag ville gerna hålla Prestmötet i September, men kanhända Riksdagen varar till dess.

Ur Stiftet ingenting nytt af betydenhet. I en del af Kronobergs Län är tillståndet icke godt och i synnerhet i Konga och Albo fruktar jag för hungersnöd i sommar. I Virestad betalas Rågen med 21, Kornet med 18 rdr redan. Detta är dock på Auktioner; men en Tunna KronoTionde gäller öfverhufvud 15 rdr. Jag känner socknar häromkring som icke ha brödföda till slutet af April. I Carlshamn finnes säd, men de ha ej heller några pengar, och ha under den olyckliga menvintern ingenting kunnat förtjena med körslor. För denna trakt var således bränvinsförbudet otvifvelaktigt nyttigt: endast kom det 2 månader för sent. För andra orter åter var det visserligen otjenligt, och så-

dant blir alltjemt förhållandet, när man vill generalisera ekonomiska stadgar i ett så mångartadt land som vårt.

Helsa m[ina] vänner i och utom Presteståndet.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

Till N. Lidén. 128.

Östrabo d. 7 Mars 1835.

MkBror!

Jag tackar dig för brefvet och de öfversända Dokumenterna mot hvilkas riktighet jag naturligtvis ej har något att invända. Så snart liquiden är definitift uppgjord, så skicka till Mellin en anvisning på min skuld, då jag skall arrangera med honom, ehuru jag väl icke kan betala allt på en gång; men det får bli mellan dig och honom.

Du känner de många bekymmer som drabbat mitt hus genom Kuhlbergs oväntade bortgång. Han dog egenteligen af lungsot hvartill hans nerffrossa, efter 5 månader, sluteligen öfvergick. Det var troligtvis en följd af öfverdrifvet bruk af Chinasalt och vårdslösad läkarebehandling, de två månader han låg på landet, ty hans bröst var annars ovanligt starkt, liksom hela hans kroppsbyggnad. Den arma, tjugotvååriga Enkan sörjer naturligtvis djupt, men så stilla att knappast någon mer än jag som alltid haft hennes förtroende vet hur hon lider. Hon blir nu alltjemt hos mig, och det är dock en lycka i olyckan att hon ännu har föräldrahuset, så länge det räcker. Mitt lynne och helsa ha genom denna och många andra omständigheter blifvit mycket förstörda och jag plågas ofta af den mörkaste mjeltsjuka. Det är en svår sjukdom, ty man ser då allting sådant det är. Hvad Kuhlbergs affärer angår så

tror jag väl att hans qvarlåtenskap, hvartill hon är enda arftagerskan, kan uppgå till omkring 8000 rdr rgs. Dessutom borde hon väl för hans hus och odlingar ha omkring 5 à 6000 rdr: men detta är osäkert och stäldt på framtiden, emedan ännu 12 år återstå af arrendet. Vi söka naturligtvis att få det, mot ersättning, öfvertaget af någon annan, ty arrendet är förmånligt och Kuhlberg förbättrade Egendomen betydligt: men till en början måste den drifvas för Sterbhusets räkning och med Statfolk, som gör mycket både besvär och förlust. Emedlertid är det godt att Disa har en någorlunda sjelfständig förmögenhet när jag en gång faller ifrån; ty efter mig har hon ingenting att vänta.

Hvad de andra Barnen angår, så är Christofer, stackars gosse, förlofvad med en Mamsell Kinberg, en dotter af Prosten och systerdotter af Biskopinnan Faxe. Det är en mycket vacker och husligt uppfödd flicka, men fattig som han sjelf.... Det ser ut att bli en lång förlofning, ty innan han får Pastorat kan han väl ej gifta sig, och derpå får han väl ännu flere år vänta. Dertill saknar han allt praktiskt sinne och hushållshufvud, så att jag i detta afseende äfven är mycket bekymrad. Lars Gustaf går här och drifver med de andra knektarna. Hade våra knektar samma gåfva att förstöra fiender som pengar så vorde intet kött frälst, åtminstone intet Ryskt. Han kostar mig 5 till 600 rdr bko om året, ehuru han har allting fritt hemma. I sommar ämnar jag skicka honom ut med Topograferna för att åtminstone lära Landtmäterihandtverket; men det rätta och bästa vore om Fändrikarna anbefaltes att gå i skomakareläran, för att kunna göra sina egna dansskor och blankstöflar. — Thilda med Man och barn må väl.

Sädespriserna äro här höga, Rågen 15, Kornet 13 rdr, och derutöfver. I vissa trakter af Länet fruktas med skäl

för hungersnöd till sommarn. Mina löningsgifvare som hvarken ha säd eller pengar ha alltså dubbel anledning att gå sig fria. Slädföre ha vi haft här i landet jemnt 2 dagar under hela vintern. Detta är också en stor olycka för det arma folket, utan tvifvel det armaste, men också det sniknaste och opålitligaste folk i Christenheten.

Helsa AnnaLisa och Barnen från oss alla på det hjertligaste, och glöm ej alldeles bort

Din
redlige Vän
Es. Tegnér.

Till C. E. von Weigel. 129.

Östrabo d. 12 Mars 1835.

Min högtärade Bror!

Emottag min sena, men derföre ej mindre hjertliga tacksägelse för all vänskap och godhet under mitt sista vistande i Stockholm. Den tid som sedan förflutit har i många afseenden varit obehaglig. Jag har gjort ömma förluster inom min slägt, och min stackars olyckliga dotters sorg ligger tungt på mitt förtyngda sinne. Helsan har ej heller varit bra och lynnet, af många orsaker, ännu sämre. Den väsendtligaste deribland torde dock vara en hypokondrisk åder som går genom min slägt och allt mer och mer utvicklar sig med åren. Mjeltsjukan är en förskräcklig sjukdom; ty liksom den som har gulsot ser allting gult, så ser den mjeltsjuke allting — som det är; och dermed är också glädjen förbi i vår sublunariska verld. Träffar den derjemte ett redan förut retligt och otåligt sinne (genus irritabile Vatum) så är all frid förbi här *på* jorden, och man längtar till den som torde finnas derinunder. — —

En särskilt anledning till mitt bref är den nu lediga Bataljonsläkaresysslan vid Kronobergs Regemente hvarifrån Pettersson ändteligen begärt afsked. Selldén ämnar anmäla sig som sökande dertill, och hans framtida spekulationer inom Regementet har jag ofta nämnt för dig. Tillåt mig derföre att ännu en gång få rekommendera honom hos dig. Du vet ju att det sker blott och endast för hans *egen* skuld. Olyckligtvis har nu den arma Westrell blifvit galen, eller åtminstone så exalterad att man varit nödsakad att requirera vakt för honom. Poësien bryter ut på många olika sätt här i verlden, och för Westrell fruktar jag att den slutar antingen med ett nerfslag, eller med ständig galenskap. Det sistnämde vore det drägligaste, ty här är Gudilof ingen Embetsman i Sverge som förlorar sin tjenst derföre att han är galen, och om en sådan otur skulle träffa mig, nemligen i högre grad än vanligt, så är jag öfvertygad att Stiftstyrelsen ginge som förr, och att man ej skulle förmärka någon skillnad. Den förstnämda händelsen åter vore förfärlig för hans arma familj som lifnär sig endast på hans lön, och dessutom olycklig för Selldén och hans spekulationer. Till och med hans Fru skulle finna sig illa deraf, och ehuru förstämd jag i allmänhet är, så har jag dock ännu så mycket qvar från bättre tider, att jag interesserar mig för Damerna.

Helsa mina Vänner och bland dem särskilt Ekström och Berzelius, och glöm icke helt och hållit bort mig.

Vänskap och högaktning

Es. Tegnér.

Till C. I. Heurlin. 130.

Östrabo d. 19 Mars 1835.

MkBror!

... Om Riksdagsärendena äcklar det mig att skrifva. Kungens vägran att afgöra frågan om Myntenheten har i landsorterna gjort en obehaglig sensation. Det förråder en animositet som väl ingen kan förtänka Hans Majestät betraktad som privat person, och äfven om den yttras i umgänget. Men då SveaKungen sitter med spiran i hand och talar till sina samlade Ständer borde han vara en helt annan, en offentlig person, upphöjd öfver dagens smågnabb som borde obemärkt få sorla vid hans fötter. Dylika småsintheter, huru menskliga och förlåtliga de ock må vara, men framträdande på obehörig ort, hjelpa oppositionen och understödja missnöjet långt mer än vida betydligare bevuër och uppenbart orimliga anspråk; ty det är få som kunna bedömma de sistnämde, hvaremot de förstnämde springa alla i ögonen. Gud nåde den som är Kung: men också måste jag erkänna att det är en alldeles obegriplig brist på takt och omtanka som råder hos nuvarande Regering, en sällsynt naturgåfva att trotsa der man borde ge vika, och ge efter der man borde stå fast, att vinna skärmytslingar och förlora fältslag. Gud hjelpe vårt arma fädernesland!

Det var ledsamt att Vexiö Consistorii hemställan om Barnarp skulle utspinnas till sådana Principfrågor. I enskilt bref varnade jag Hdorff just derför: men kungens befallning var alltför bestämd och Cons. hade 1830 (du uppsatte yttrandet) alltför klart uttalat sin öfvertygelse i frågan för att nu förbigå en underställning. Det är obegripligt hur mycken oreda dylika välmenta, men formella,

högTyska, grunddumma Upsalagenier kunna åstadkomma, när de äro ställda för högt och ej hållas på de tillbörliga Länsmansplatserna. Om likväl PrestStåndet beifrar förslaget kraftigt som det bör, och ingår med en skarp remonstration till Kungen, så förfaller det säkerligen af sig sjelf.

Prestmötet? Ja hur skall det gå med det? Om Riksdagen ej slutar i Maj anser jag omöjligt att hålla det i år. Nästa år får du väl hålla det sjelf ty jag hoppas då vara kallad till ett högre prestmöte, eller om du så vill, till ett lägre. Icke heller har jag tänkt det minsta på hvad som hör till hela Ceremonien hvartill dock allehanda formulärer och RiksdagsTal vore att uppsätta. Stiftsnyheter skrifver väl Mellin. Den beklagligaste är vår förestående Adjunktsreglering som jag icke ser någon möjlighet att uppgöra. På två år ha vi fått 4 nya Prester, under det ett mångdubbelt antal dödt eller blifvit afsatt eller sjukt eller otjenstbart. Förlusten vore ringa om jag lyste messfall i en och annan kyrka, men det måste dock undvikas så länge som möjligt.

Inom mitt hus och inom mig sjelf står det till som vanligt, det vill säga dåligt nog. Disa och jag grubbla i kapp, och finna lifvets hvardagslag rätt osmakligt. Hon stackare har dock vida längre till helgen än jag.

De mina be helsa.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

Till C. F. af Wingård. 131.

Östrabo d. 22 Mars 1835.

Det är nu mera än ett halft år sedan vi träffades i Stockholm, min ädle Wingård, du har sedan dess en gång varit så god och kommit ihåg mig med ett vänskapsfullt bref, men jag har icke svarat. Jag vet också att du är ond på mig och kan ej heller förtänka dig det. Men du vet icke hvad jag lidit sedan vi sist träffades, huru sönderslitet och förmörkadt hela mitt väsen varit och är. Under sådana förhållanden vet jag ej hvartill det skulle tjena att plåga mina vänner med en klagan, vore det också en klagosång, hvars grund, verkelig eller inbillad, de dock ej kunna afhjelpa. Det går genom min slägt en olycklig åder af mjeltsjuka som växer ut och svartnar med åren. Det är den olyckligaste af alla sjukdomar, ty den omvexlar med öfverdrifven glädtighet, och ser dessutom lifvet — som det är. Många tillfälliga omständigheter ha äfven på en tid bidragit att mer än vanligt uppröra det inneboende onda: fysisk sjuklighet, min gamla Mors bortgång, den oväntade förlusten af min Måg, och framför allt min stackars dotters sorg. Sin egen sorg bär man lättare än deras som man älskar, helst om det är en qvinna, ty hennes bröst ligger i allmänhet mera blottadt för stormen och behöfver ett skjul. Disa har alltid varit mig det käraste af mina barn, och jag är egenteligen från barndomen hennes enda förtrogna. Det är hårdt att se henne, vid 22 års ålder, Enka efter all sin lefnads glädje, ty hon älskade sin man icke blott med den första kärlekens liflighet, utan äfven med ett barns oskuld. Det ligger i hennes väsen något obeskrifligen barnsligt, jollrande, lekfullt; men derinunder tillika en känslighet som undgår alla som ej känna henne närmare, och endast dömma efter

det yttre. Sjelfva hennes sorg är balklädd, hennes smärta bär hvita rosor på bröstet, hon leker under tårar. Jag har sett temligen djupt i månget qvinnohjerta, men en sådan besynnerlig komposition af skämt och allvar, icke omvexlande utan sammansmälta, har jag ingenstädes funnit. Hvar afton, långt utpå qvällarna, sitter hon vid min säng och låter mig blicka ner i den bottenlösa, men blomsterklädda afgrunden af sin saknad. Det är mig en svår, en sönderslitande syn. Visserligen skall tiden äfven hos henne göra sin vanliga läkaretjenst, men hjertblomman af hennes lif är och blir ohjelpligen förvissnad, och jag åtminstone får icke se henne tröstad.

Dock der ertappar jag mig ju åter på en jemmervisa, som jag bordt bespara dig, emedan dylikt pjunk naturligtvis ej kan eller bör väcka något deltagande i ditt manliga och fasta sinne. Alltså om annat. Jag finner af ditt bref att du betraktar choleran som ett syndastraff. Välförtjent vore det åtminstone, och lycklig prisar jag den som tror sig kunna tyda runorna på den himmelska Straffbalken. Mig ha de länge varit för dunkla. I mina många mörka stunder förekommer mig ofta hela Verldshistorien som en stor, fortgående Blasfämi. Jag hoppas vi finna nycklarna till verldsstyrelsen i grafven; men ofvan jord hitta vi dem knappast: tiden är onekligen i »baklås», som redan Hamlet visste att omtala. Att finna en Theodicé,

To vindicate the ways of God to Man

är onekligen menniskoandens högsta men också fruktlösaste bemödande. Mins du Grekernas δειλοὶ βροτοί? Jag kan icke glömma dem, så döpt jag är.

Vidare förmanar du mig att betrakta Fruntimmerna hvarken som *Gudinnor* eller *Dynor*. Deri har du rätt, men jag har ej heller gjort det. Tvertom har jag merendels

lagt Gudinnan på dynan, och derigenom funnit »le juste milieu». Den gamle, verldskapande Eros, en mäktig yngling med märg och senor är mig naturligtvis ej obekant; men för en blott och bar Fallusdyrkan, utan romantik och svärmeri har jag aldrig haft något sinne. Hvad min själ under sådana förhållanden njutit, men också lidit, det vet ingen annan än Gud och mitt ärriga hjerta. Det är en olycka att sinnet ej alltid åldras med kroppen. Kärleken, hvarförutan åtminstone ej en Poët, icke ens en poëtast kan lefva, får derigenom en riktning till platonism, hvarmed få Damer äro belåtna. Byron kunde redan vid några och tretti års ålder skrifva:

Hvar det fordom var eld är det aska nu mer,
och mitt hjärta är grått som mitt hår.

Jag är vid femtitvå års ålder icke så lycklig, utom hvad håret angår. Umgänget med bildade qvinnor, med eller utan närmare förbindelse, är mig ett behof, i synnerhet i en småstad der det är omöjligt att umgås med det slags kortspelande, fuselrökande, lortgnagande menniskoexemplar som kallas karlar. I detta afseende, liksom i många andra, vet jag rätt väl att jag är en narr, och förblifver det troligtvis »dum spiritus hos regit artus».

A propos af vackra och bildade qvinnor ber jag dig vid tillfälle helsa Hilda Wijk rätt hjertligt ifrån mig. Hon är en bland de sötaste och, som jag tror, äfven ädlaste af sitt kön. Jag beklagar att min bekantskap med henne var så flyktig. Honny soit qui mal y pense.

Jag har i vinter, af lätt begripliga skäl, läst föga, och minst Theologi, ehuru jag efter vanligheten låtit komma det mest omtalta i den vägen af de outtröttliga Tyska Bokpressarna. Allehanda deribland, af Neander och Hagenbach, lär dock vara af värde, och jag skall väl läsa det

i sinom tid: men jag börjar förlora smaken för studier som föga utvidga min kunskap, men stärka mina tvifvelsmål. Bland det lilla jag läst rekommenderar jag till genomögnande Hases Kyrkohistoria. Sedan Herder dog är Hase otvifvelaktigt vår snillrikaste Theolog. Den så mycket beprisade Schleiermacher har aldrig interesserat mig som författare, ehuru han som menniska var en bland de älskvärdaste jag nånsin lärt att känna. Men jag har intet sinne för hans hårfina skarpsinnighet, eller hans beundrade dialektik, ett anatomiskt preparat af Platos muskelbyggnad, men utan något tecken till den store Grekens yppiga, blomstrande, lefnadsfriska lemmar. — Äfven har jag genomögnat Richters mycket omtalta Odödlighetslära, efter Hegelska principer. Boken är och blir mig en styggelse. Läran om en odödlighet, nemligen en personlig och medveten, släpper mitt hjerta icke, ehuru mycket förståndet kan invända deremot. Jag tycker lifvet är ömkeligt nog ändå, och vill åtminstone ej låta bortdemonstrera hoppet om dess bättre utvickling och skönare former. Vid den plankan håller jag mig fast i skeppsbrottet, af samma skäl som jag fäster mig vid ett menniskohjerta, äfven med fara att det kan bedraga mig. I allmänhet är hela denna Hegelska riktning inom Theologien mig vidrig. Mitt konkreta sinne passar ej för dessa torra, andelösa abstraktioner; och koketterandet med orthodoxa termer, hvari man inlägger en annan och ännu orimligare mening än fordomdags, är en falskhet, ett hyckel som bör uppreta hvarje bättre sinne. Jag kunde likaså gerna böja knä för Baal som för denna nymodiga ChristusGud, som NB ej kommit till fullt medvetande om sig sjelf förr än i Hegel och hans Adepter. Får nu se med hvad underverk Schelling, efter 20 års tystnad, kommer fram, icke blott i Filosofien (ty det interesserar mig föga) utan i Religionsläran. Jag är nyfiken att se

quid dignum tanto feret hic promissor hiatu;

men jag fruktar högeligen att vi bli lika sluga som förut med undantag naturligtvis af UpsalaProfessorerna. — —

Det var i en olycklig stund som Kungens uttryckliga redan tolf år gamla befallning tvang mig att hemställa frågan om afsöndringen af Barnarps Præbendepastorat från det nu lediga Rektoratet i Jönköping. Jag afstyrkte den under närvarande förhållanden, ehuru den i principen vore riktig; men derjemte bad jag, i privat bref, Hartmansdorff på det enträgnaste att ej utsträcka frågan allmänneligare och till præbenden i allmänhet. Detta är dock hvad jag hör att han nu gjort, och dertillmed inkastat den som ett nytt trätofrö ibland de högvisa Ständerna. Frestelsen var för stor för hans högtyska, systematiserande sinne, och nivelleringsmachinen måste sättas i gång för att åstadkomma den åsyftade dödgräfvarejemlikheten, som för dylika naturer är och blir det högsta och yppersta. Troligtvis går det väl också igenom i de tre Stånden, ty det är ju alltför retande att få plundra de arma Läroverken på kanske 1000 tr, och anslå dem till andra ändamål t. ex. folkskolorna som visserligen böra upphjelpas, men icke på det sättet. Jag hoppas likväl att PrestStåndet ingår med en kraftig remonstration till Konungen, och att frågan derigenom förfaller.

Hvad Riksdagen i öfrigt angår, så vämjes jag vid både att tänka och skrifva derom. Jag beklagar dig uppriktigt som måste stå alltjemt och hänga näsan öfver den intellectuella och moraliska förruttnelsen af detta Statskadaver. Väl tyckes Oppositionen nu mera ha nått sin kulminationspunkt och gå kräftgången tillbaka till den obetydlighet hvarur den uppstått. Men hvad hjelper det att Nationen börjar skämmas för sina frihetshjeltar, om den derjemte får skämmas för — jag vill ej säga hvad. Den lumpna

Myntenhetsfrågan som i sig sjelf ej är värd en pris snus, har här, äfven ibland de loyalaste, väckt en obehaglig sensation. Ingen kan undra om Vederbörande, efter så mycken oförtjent och kittslig orättvisa, finna sig stötta, icke heller om man i enskilta umgänget och bland sina vänner ger en sådan känsla luft. Men då man tar spiran i hand, sätter kronan på hufvudet, och efter långt betänkande talar till sitt folk, tycker jag man både kunde och borde höja sig öfver en dylik animositet. Och sedan den beställsamma Reservationen! Makthugg kan jag lida, men det måste då ej vara à propos af loppor. »Det är till stora fall som blixten måste sparas.» —

Farväl, min Bror. Helsa dem som ännu torde komma i håg mig, och förgät ej alldeles

Din

Vän

Es. Tegnér.

132. Till M. von Schwerin, född Törngren.

Östrabo d. 6 April 1835.

Jag begagnar mig af det tillfälle som mitt bref till Baron Schwerin erbjuder att äfven bifoga några rader till min älskade Friherrinna. Det är väl för att samla glödande kol på mitt hufvud som Frih. skrifver så snart och så skönt. Ack, jag är bränd nog förut!

Riksdagen tyckes nu ändteligen nalkas sitt slut. Gammal är den också nog: men jag fruktar den kommer att sanna det gängse ordspråket, hvarpå jag sjelf även är ett bevis, nemligen att visdom och ålderdom ej alltid följas åt. Då man varit tillhopa så länge så önskar jag att man stadnat qvar till Midsommar eller derutöfver, dels derföre att de fleste ej ha något att försumma hemma, dels äfven derföre

att jag derigenom sluppit ifrån Prestmötet och således i slutet af September kunnat resa till Skåne, det vill för mig säga Sirköping. Nu blir det omöjligt, och hela sommaren upptages äfven af det eviga skrifveri som vid detta tillfälle måste uppläsas — för döfva öron. I öfrigt är jag bjuden till Christianstad d. 3 Maj, då det nya Skolhuset skall invigas. Visste jag att jag der kunde träffa en viss Friherrinna, så blefve frestelsen stark, ehuru tiden är olämplig; men Ceremonien, med åtföljande kalas, till och med sjelfva Faxes vältalighet locka mig icke hemifrån.

I afseende på Disa ser jag tyvärr ingen förbättring. Det tycks som det beprisade Universalmedlet Tiden här skulle komma att verka som andra Universalmedel, nemligen ingenting, ett blott qvacksalfveri. Också gör det mig på en gång glädje och smärta när jag ser hur kärleken och sorgen emotstå vår yttersta fiende, Tiden. Det är besynnerligt att se huru hennes joller alltjemt fortfar, utan att hennes saknad minskas. Hon sätter den ena törnrosen efter den andra i bröstet på sin sorg, och hennes saknad är klädd som till dans. Detta bedrar mången, äfven hennes Mor: men jag känner närmare hur det står till. Vi hjelpas åt att grubbla öfver allehanda, och äro temligen ense i vår ledsnad med lifvets hvardagslag. För mig stundar dock helgen, efter menskligt utseende, snarare än för henne.

Rahels Bok (af Varnhagen) kom ut under mitt vistande i Berlin, men jag hann ej läsa den. Jag tackar alltså för anbudet att vid tillfälle få den hit opp till genomögnande. Jag tycker mig ha hört att denna Rahel lefde på en förtrolig fot med Prins Louis af Preussen. Åtminstone sade Steffens, som äfven var en af hennes beundrare, så. Jag förtänker henne icke detta, ty jag vet icke hvad Fruntimmerna skulle göra med sin rikedom af kärlek, om de antingen skrinlade den som en smulgråt, eller bortslösade

den på — den som ej värderar den. Och det är en Vettenskap icke blott att gifva utan äfven att emottaga det högsta. —

Jag bifogar härhos några rim öfver Friherrinnan Leijonhufvud, en rätt aktningsvärd Gumma. Mina mångåriga förbindelser med hennes styfson, Abr. Leijonh., Presidenten, gjorde att jag ej gerna kunde neka en så ringa tjenst. I öfrigt äfventyrar man litet med sådana Tillfällighetsstycken ty ingen menniska läser dem utan för dagen, och de ha rättighet att vara så triviala som man behagar. I öfrigt skrifver jag nu för tiden sällan eller aldrig vers. Lifvet har för mig förlorat sitt behag och följakteligen äfven Poësien. Ack om jag ändå en gång kunde träffa min Friherrinna och finge utgjuta mitt hjerta för henne. Om dylika saker kan man icke tala utom med Fruntimmer, icke ens mer än med några få äfven af dem.

Farväl, och tänk någon gång på mig i min ensamhet. Jag är obegripligt ensam, och behöfde dock så väl att meddela mig. Helsa Martina.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

hastelg.

133. Till W. von Schwerin.

[Titel,]

Med anledning af den skrifvelse hvarmed Herr Baron hedrat mig får jag nämna att jag anser den af Suhm föreslagna Inskriften på Lagerbrings graf såsom den på en gång vackraste, enklaste och ärofullaste som låter tänka sig. Den innehåller äfven en träffande sanning; ty Nordiska Historien har visserligen efter Lagerbring vuxit högre, men

det kommer deraf att hon står på hans axlar. Jag tror dock att på sjelfva stenen borde tilkännages att det nyssnämda omdömet är af Suhm, på en gång den tillförlitligaste domaren och störste medtäflaren för en man som Lagerbring. Jag tror derföre att Inskriften kunde bli ungefär:

Hic jacet
SVENO LAGERBRING
T. T.
quem
Suhmius ipse
Statorem Historiæ Septentrionalis
judicavit (el. proclamavit)
Nat. d. —
Denat. d. —

Hvad angår en resa till Skåne så skulle den visserligen af många skäl för mig vara angenäm; men i fall Riksdagen, som det nu tyckes, snart tar slut, så måste jag just vid slutet af September hålla det länge uppskjutna Prestmötet och kan alltså vid den tiden ej göra någon resa. Det myckna skrifveriet som dermed är förenadt tvingar mig äfven att vara hemma hela sommaren. Deremot gör jag mig det hopp att i händelse någon resa blir af till Stockholm få den äran och nöjet att se Herrskapet i mitt hus på några dagar.

Framlefver med vördnad
Herr Barons
ödmjukaste tjenare
Es. Tegnér.

Östrabo 6 April 1835.

134. Till J. Myhrman.

Östrabo d. 30 April 1835.

Min redlige Bror Johan.

Jag beklagar af uppriktigaste hjerta den förlust du och din hustru gjort genom Emmas tidiga bortgång. Lifvet är så fullt af sorger att vi ej böra beklaga de bortgångna, helst dem som dödt i sin ungdom, utan endast de qvarblifvande. Jag mins väl föga till [?] din Emma som icke var öfver 8 år gammal då jag såg [henne sist]: men jag vet hvad det vill säga för föräldrahjertat att förlora ett barn, eller den man annars haft kär. Om det derföre på något sätt kan bidraga att lindra din sorg, [så] ber jag dig vara öfvertygad att jag med broderligt hjerta delar den.

Tillståndet i mitt hus, och de förluster äfven vi gjort, känner du. Vår stackars Disas sorg är naturlig, den är äfven stilla, men djup, och hittills har Tiden derute ej verkat den ringaste förändring. Hon är till det yttre, eller synes åtminstone, temligen lugn; men jag som känner henne bättre än någon annan, har hennes förtroende, och vet hvad hon lider. Hennes hopp är — döden: ett onaturligt hopp vid 22 års ålder, och med en stark fysik. Vi karlar (så framt vi ej äro mycket poëtiska) ha ej något begrepp om hur en qvinna kan älska, hur en qvinna kan sörja. I begge dessa afseenden äro vi endast fuskare emot dem. Jag har föreslagit och predikar dagligen en längre resa i sommar; men Disa vill alls icke resa och hennes Mor vill ej fara utan henne. Sjelf kan jag ej komma hemifrån i år. Emedlertid gjuter Disas sinnesförfattning öfver hela huset ett moln som vi ej kunna förskingra. Jag sjelf lider kanske mest deraf, näst henne; och detta, jemte flere andra omständigheter, har stämt mitt sinne till en dyster-

het, en hypokondri, som fordom varit mig okänd, men som egenteligen är ett arf i min möderneslägt, och utvicklar sig mer och mer med åren. Jag är, oss emellan sagdt, rätt utledsen vid lifvets hvardagslag, och längtar till helgen, hvartill jag troligtvis ej kan ha så långt. Värre är det för Disa, i hvars lif solen är slocknad. Jag är derför glad att hon, efter min bortgång, har en egen, temligt sjelfständig förmögenhet. Din syster och hon skola hushålla tillsammans.

Vermland, min barndoms, min ungdoms glada hem, får jag väl aldrig se mera här i lifvet. Helsa de kära bergen, de friska strömmarna, den klara himlen från mig. Jag ser dem aldrig mera. Och helsa äfven dem deruppe som fordom känt och kunna minnas mig från bättre dagar. Det är sant, jag hade två gånger kunnat komma dit som Biskop; men det var många omständigheter som hindrade mig derifrån, och som jag nu ej vill upprepa. Här hatar jag landet och föraktar folket, ett sniket, trolöst, ärelöst slägte, som är för snålt att vara gladt, och för fattigt att kunna vara ärligt. Småland är Nordens fattighus, med alla de lyten som vanligtvis åtfölja ett ytterligt armod: snikenhet, afundsjuka, förtal, en småsinthet hvarom du ej kan göra dig begrepp, en falskhet som är sitt eget ändamål. Men också har jag dragit mig så mycket undan som min belägenhet och ställning möjligtvis kunnat medgifva; och i det hela kan landet vara godt nog — att dö uti.

Farväl, redlige Broder. Helsa hjertligast till Beate och dina Barn; och tänk någon gång på din

Vän och Svåger

Es. Tegnér.

135. Till Disa Kuhlberg, född Tegnér.

Östrabo d. 28 Juni 1835.

Tack, min lilla Disa, för dina rader både från Öhr och Jönköping. När du får detta bref är du redan på Ön, och har sett stora verlden. Gifve Gud att det må bekomma dig väl, och glöm emedlertid icke den stackars Lallen.

Din klocka kom dagen sedan du rest med Elmgren som emottagit den af ett bud som han träffat på vägen midsommardagen om morgonen: men ingendera tyckte att det brådskade. Emedlertid sköter jag henne mycket väl. Thilda har bedt slippa det tills vidare.

Från den kära grafven kan jag helsa dig. Både jag, Thilda och barnen voro der i går. Grafven var redan grann och putsad då vi kommo, som Rima och Mamsell föranstaltat och ännu grannare blef hon innan vi lemnade den, så att hon nu ser ut som på en blomsterpotta. Var viss på att vi icke glömma hvarken den eller den käre döde som sofver under blommorna. Jag lofvar dig att ofta gå dit, och tänka på honom; och med det samma tänker jag äfven på min lilla, goda, älskade Disa som är mig så kär. Och i min sorgliga enslighet gör jag det ofta nog ändå. Gud signe dig, mitt älskade, älskade barn!

Från Bergsnäs der jag i dag varit kan jag helsa dig mycket. Ett stort bref från Thilda medföljer. Helsa alla slägtingar och vänner från din

hulde Fader

Es. Tegnér.

136. Till W. von Schwerin.

[Titel].

Jag hade trott mig kunna komma till Skåne vid Midsommarstiden, och på denna grund alltjemt uppskjutit

att skrifva; men omständigheterna ha ej tillåtit det och göra det äfven omöjligt i sommar. Jag bör derföre lemna till svar å ärade skrifvelsen att jag gerna vill tjena med att föreslå en Svensk Inskription på grafstenen öfver Hr. Barons Fru Mor; men dertill måste jag utbedja mig som materialier några detaljer öfver hennes väsende och karakter, helst jag ej hade äran att vara personligen bekant. Till äfventyrs torde Friherrinnan härvid kunna ge säkraste upplysningar; ty Fruntimmer känna bäst Fruntimmer och vi karlar få ej veta mer om dem än de sjelfva vilja. Vid samma tillfälle torde jag äfven få den omtalta Rahel, på hvilken jag väl icke, som Jakob, väntat i 14 år, men dock länge nog. Jag fruktar också att vi, efter så många år, blefvo illa belåtna med hvarandra, och Gud må veta hur det går henne, äfven nu.

Min vördnad för Friherrinnan.

Ödmjukast

Es. Tegnér.

Östrabo d. 29 Juni 1835.

Till Disa Kuhlberg, född Tegnér. 137.

Östrabo d. 12 Juli 1835.

Min lilla älskade Disa. Du var dock mycket söt som tänkte på din stackars Lalall med ett så kärt bref, hvarföre Gud signe dig. Du kan vara öfvertygad om att jag saknar dig mycket, i synnerhet *nu* då jag med allvar börjat min brunnsdrickning på en manna hand, och derigenom går i ett mellantillstånd af sofva och vaka, åtminstone hela förmiddagen. Att vara ensam är ingenting, har tvertom alltid varit mig en glädje, så länge man ännu

kan läsa eller skrifva eller tänka. Men som det nu är får jag en fullständigare föreställning än förr huru det är att icke vara *nim*, utan trög, dåsig, dum och flegmatisk. Det förefaller mig alldeles som om jag vore Kung, och sutte på en af Europas throner. Med ett ord, jag behöfver eller saknar aldrig umgänge, utom då jag dricker brunn.

Från grafven skall jag mycket helsa dig. Rima håller den i en sådan *blomstrande* ordning att den alltjemt ser ut som ett blomsterland. Thilda och jag göra också vårt till. Vi hoppas att derigenom gläda dig, kanske äfven den som sofver derinunder. Ty tränga ej kärlek och välvilja genom grafven, så lönte det icke mödan att någonsin hysa dem i ett menniskobröst. Men tro icke att den döde sörjer öfver din frånvaro. Kan du till någon del förskingra ditt sinne, så var viss på att det fägnar honom. Du firar bäst hans minne derigenom att du småningom återvänder till verlden, och tar för dig din del af lifvets ringa glädje. Den är i allt fall icke för stor.

Jag har dels skrifvit till Adam, dels berättar väl äfven Thilda om det obetydliga som tilldrar sig här i vårt sömniga lif, och som knappt lönar mödan att omtala. Trumf ber om sin vördnad. Han får nog då och då en godbit, nemligen när jag sjelf har någon, som just ej är så ofta: ty färskt kött är sällsynt vid denna tiden i vårt hyggliga Småland. Hela Provinsen är rökt och saltad, och af kycklingar märkes ingenting annat än — kycklingshjernor som kackla öfverallt. Men det blir väl bättre, när en gång hönshjernorna vuxit till sig så pass att det lönar mödan att *slagta* dem. Icke heller kan man säga att här är någon *ful fisk*, ty här kommer ingen, hvarken ful eller vacker. —

Lycka till att resa till Vermland. Det är dina fäders bygd. Helsa ifrån mig de kära bergen. Jag återser dem aldrig.

Jag börjar nu finna mig temligen i mina smårum, så att jag kanske stannar qvar öfver vintern. Deruppe göres mycket grannt.

Gud välsigne dig, min kära, kära dotter. Tänk ibland på din stackars

[*Lalall*]

Till densamma. 138.

Östrabo d. 23 Juli 1835.

Min goda Disa. Thilda har bedt mig öfverskicka hosgående bref, och då vill jag äfven bifoga några rader till min lilla svarta död. Om gårdagskalaset har väl Thilda skrifvit. Der gick pompöst till; men nu tänker jag ej heller att göra fler kalaser, utan endast några småbjudningar, hvilka ej äro så ledsamma som de stora.

Du sade mig sjelf att du ej ville ha ditt golf måladt; men nu hör jag af Thilda att detta var endast modesti, hvarför jag tillsagt Målaren att komma i eftermiddag. Det är en obetydlig kostnad, och om du så vill skall jag äfven debitera dig derföre på vår stora räkning.

Något nytt vet jag icke, utom att Fru Renner på Norraby är död, 84 år gammal. Domprosten och Mellin kommo hem i går från Ronneby. Äfven Majorskan Törneblad som varit nere med Fröknarna Wrede, och dervid fraktat Styckegodset i min bruna vagn, som är något vackrare, ehuru mera sliten än de.

Till middag reser jag ut till Bergsnäs. Det är i dag Emmas namnsdag, men jag är så fattig att jag ej har något att ge henne.

Från din kära graf kan jag helsa dig. Der står allting i flor och blomma. Både jag och Thilda äro ofta der.

Helsa din Mor hjertligen. Jag skrifver om söndag till

henne. Helsa äfven Johan och öfriga slägtingar och vänner. Gud signe dig, min lilla innerligt älskade Disa.

Lalall.

139. Till C. E. von Weigel.

Min högtärade Bror!

Det är återigen för min vän Dr Selldén som jag nu besvärar dig med några rader. För 4 eller 5 månader sedan begärde BataljonsLäkaren Pettersson afsked, i afsigt att Selldén skulle bli hans efterträdare. Något formfel lär ha funnits i hans afskedsansökan som tvang honom att skrifva om den: men sedan dess ha redan flera månader passerat, utan att någon Resolution hörts utaf. Jag ber dig derföre påskynda sakens föredragning och afgörande, på det tjensten må kunna anslås ledig. Vid tillsättningen hoppas jag att Selldén icke bör kunna förbigås, helst han har RegementsChefen för sig: och något billigt afseende bör väl äfven göras på hans vackra Fru. Finge du se henne så nämnde du honom genast till Regementsläkare, och erbjöd dig sjelf till Vicarius på köpet. Hon reser nu till Uddevalla för att bada. Ack den som vore Badmästare!

Westrell är på Wadstena Hospital. Troligtvis kan han ej vidare göra tjenst: och då gäller det, min redlige Bror, att hjelpa dina Vänner.

Hvad mig sjelf angår, så dricker jag nu som i fjol Marienbader Creutzbrunn, samt derefter Spavatten, men alldeles Solo... Vidare badar jag dagligen med en hel kappe salt i vattnet, låter borsta och gnida mig röd öfver spina dorsi och andra törniga ställen alldeles som du. Dertillmed rider jag dagligen ett par timmar...

Hvad säger du om Berzelii öfverdåd som vid 56 års ålder gifter sig med 20 år? Det är att lita på Chemien och

Svartkonstboken. Har han något Arcanum, så skrif honom till på Paris och bed honom för Guds skull meddela det åt mig — och dig.

Helsa mina Vänner, Ekström i synnerhet.

Vänskap och högaktning

Es. Tegnér.

Östrabo d. 23 Juli 1835.

Till Disa Kuhlberg, född Tegnér. 140.

Östrabo d. 2 Aug. 1835.

Tack, tusende tack för ditt bref, min älskade Disa. Blott några rader kan jag i dag ge dig till svar derpå, ty jag har en myckenhet bref att skrifva.

Tviflar du på att jag håller mycket, obeskrifligt mycket af dig? Det är ju först och främst Naturens ordning: och sedan är jag en sådan narr att jag har ett oöfvervinneligt behof af välvilja och tillgifvenhet, som likväl få förstå sig på. Men deremot är jag också fier, kanske också obillig mot dem jag icke tål, och dessa äro tyvärr de fleste. Härigenom har jag tio vänner mot hundrade fiender: men du, min lilla Disa, hör ju dock till de förstnämnde.

Jag skickar i dag pengar till Eckerman för Monumentet. Hvad inskriptionen angår som ännu ej behöfves på flere månader så skola vi gemensamt tänka derpå. Jag tänker vi bli nog *nimma* när det gäller; men det måste vara mycket kort.

Morbror Olof har skrifvit mig att ditt humör blifvit något bättre och gladare. Han tror att man ej bör tala med dig om din sorg, och att den på det sättet skall försvinna. Deri tror jag dock icke han har rätt. All sorg, liksom all glädje, är visserligen förgänglig, liksom men-

niskan sjelf; men är den af det rätta, af det djupare slaget, sådan som bättre sinnen känna den, så låter den icke bortjaga och förskingra sig med våld eller förströelser. *Hjertats* färger, min goda Disa, *skrapas* ej ut, om de ej äro oäkta, men nog *förblekna* de med åren. Och derföre helsar jag dig mycket från din kära graf, der jag ofta är med dina vänner, jag menar qvinnolinien; ty karlarne äro för rå för att sätta något värde derpå.

Sist var jag der med Annie Hederstjerna, som var mycket rörd. Det är en god flicka, och bad mycket helsa dig. Grafven är superb att påse.

Vi äro alla oroliga derföre att vi ej fingo bref med sista post; men i morgon hoppas vi det säkert.

Från ungarna på Bergsnäs, hvarifrån jag nyligen kommit, kan jag mycket helsa dig. De äro magnifika. Morfars karameller smaka dem väl. Min häst (ty jag rider mest ditut) mår också mycket väl på de resorna. Trumf, som undanbedt sig grimman äfven om halsen, finner sig äfven väl, men är mycket mager — af sina kärleksaffärer. Jag förmanar honom visst till kyskhet, men han aktar icke derpå.

Helsa det kära Rämen och mina slägtingar der.

Din
hulde Far
Es. Tegnér.

141. Till S. J. Almqvist.

Högvördige Herr Doktor, Häradsprost och Ledamot af Kongl. NordstjerneOrden!

Jag ber om förlåtelse att icke förr ha besvarat Herr Doktorns bref; men jag ville vänta till dess jag kunde un-

derrätta om Per Augusts pastoralexamen. Han tog den i går, och erhöll ett hedrande Vitsord, nemligen Laudatur som hufvudbetyg.

Hvad åter Sven Harald angår så ha, jemte honom, 2:ne andra unge Magistrar, Elmblad och Eckerbom anmält sig till Vikariatet. Att låta Kandidatbetygen, hvari Elmblad är öfverlägsen och de begge andra ungefär lika, bestämma företrädet anser jag betänkligt. Jag tror det derföre vara bäst att låta dem alla tre undergå ett practiskt prof, såsom fordom varit vanligt äfven för Vikarier. Det betyg som då erhålles bestämmer då utgången. Mycket kan väl ej utrönas genom ett sådant prof, men åtminstone mer än genom Kandidatbetygen. Profven afläggas i början af September. Det skulle, för Fadrens och namnets skuld, vara mig ett nöje om unga Almqvist vunne priset bland sina medtäflare.

Efter slutad brunnsdrickning reser jag till Vestbo der jag har flere Embetsförrättningar. Min hustru väntas åter i slutet af månaden.

Min vördnad för Doktorinnan och helsning till den öfriga Familjen.

Med utmärkt högaktning och tillgifvenhet

Herr Doktorns ödmjuke tjenare

Es. Tegnér.

Östrabo d. 6 Aug. 1835.

Till C. F. Rappe. 142.

Östrabo d. 6 Augusti 1835.

Högädle och Höglärde Hr GymnasiiAdjunkt.

Jag tackar för brefvet och fägnar mig öfver Hr Magisterns förbättrade helsa. Heurlin, som nyss är hemkom-

men från Ronneby har ingenting föredragit i Consistorio om fyllnad i lönen. Jag har talt med honom härom och finner hans tanka vara den att den borde utgå ur Cassa Emeritorum. Men denna Cassa, som dessutom redan förut är något graverad genom Collega Dyk, anse de äldre Lektorerna som sin enskilta tillhörighet och visa alltså mycken ömtålighet för ett stående anslag derå. Jag fruktar alltså att förslaget redan här nere skulle möta mycket motstånd, och kanske ännu mera på högre ort, ty Dufva kan hvarken anses för Meritus eller Emeritus. När den nya definitifva löningsstaten för Läroverken hinner upprättas, och hvarmed väl icke bör kunna dröja länge, förmodar jag att Consist. till sin 'disposition får af besparningarna några medel som ej lämpeligare kunde och borde användas än för GymnasiiAdjunkten, som nu är mycket vanlottad. Wickelgren, som jag äfven talt med, har bestämdt undanbedt sig allt Vikariat.

Under sådana förhållanden tillstyrker jag Herr Magistern att med allvar fullfölja sin ansökan till Maria. I denna afsigt har jag med dagens post tillskrifvit Biskop Wallin och förordat den samma. Herr Magistern bör vid ett personligt besök äfven understödja hvad jag skrifvit. Kan jag framdeles tjena Herr Magistern med ett förord hos ErkeBiskopen eller Ståthållarn eller någon af Direktionen med hvilka jag är bekant, så gör jag det gerna. Som jag hört är Maria en bland de bättre Rektorstjensterna i landet.

Framlefver med högaktning

Herr Magisterns

ödmjuke tjenare

Es. Tegnér.

Till Hilda Wijk, född Prytz. 143.

Lördag [Göteborg Aug. 1835.]

Huru är det i dag? Är det verkeligen rosfeber? Hvad har febern att göra bland rosorna? Det vore ju förskräckligt om jag så helt och hållit skulle manquera den egenteliga afsigten med min resa till Götheborg. Jag bad Keventer i går eftermiddag ordinera *mig:* men han föredrog någon annan smörja. Ack, den som ändå vore läkare!

Skrif mig icke till om det mattar, ehuru dyrbar hvarje rad är mig, utan säg mundteligen till budet om och när jag kan hoppas få komma.

Vänskapsfullt, längtansfullt

Es. Tegnér.

✶

Till E. G. Geijer. 144.

Götheborg d. 31 Aug. 1835.

Bäste Geijer.

August Grevillius som framlemnar detta bref, och med hvars far jag är bekant, anmäldes till det bästa hos dig vid de tillfällen då du skulle kunna vara honom till någon tjenst. Det är en hyggelig och städad yngling, och äfven en smula musikalisk. Se honom till godo i hvad du kan.

Under Embetsresor i Stiftet har jag kommit Götheborg på en dagsresa när, och reste derföre in på några dagar och vänder åter i morgon. Dylika färder borde något förströ mig, och göra det äfven för ögonblicket, men allt återfaller snart i det gamla. Patriæ quis exul, se quoque fugit? Min hustru och Disa ha varit ett par månader i Dalarna och Vermland, och komma hem i dessa dagar.

Wingård ber helsa dig. Han apostoliserar och predikar

alltjemt i sina landtförsamlingar. Lycklig han som finner sig road häraf.

Helsa Hustru och Barn från din

Vän

Es. Tegnér.

145. Till Hilda Wijk, född Prytz.

d. 31 Aug. [1835].

Alla mina återstående förhoppningar äro nu mera concentrerade på denna dag, den sista jag kan vara i Götheborg; ty i morgon måste jag ovillkorligen resa, för att hinna fram till förrättningar som äro utsatta i Stiftet. Huru är det alltså i dag, och hvad kan jag hoppas? Wijk lofvade mig väl att få komma upp sedan vi ätit: men det plär dra länge ut med den vigtiga saken och jag är bjuden på Orfei eller Morfei vänner kl. 7 på dålig Musik och sämre Poësi, som jag förmodar. Jag underställer derföre om det icke skulle vara möjligt att emottaga mig *äfven* i förmiddag, och på hvad tid.

Blif icke ond på min enträgenhet; men Gud vet när vi träffas härnäst, och alldeles förgäfves ville jag dock ej ha rest till Götheborg. Tänk icke heller på svullnaden: det gifves ansigten som aldrig kunna vanställas, likasom hjertan som ej kunna glömma.

Längtansfullt

Es. Tegnér.

146. Till densamma.

Östrabo d. 17 Septbr. 1835.

Jag hoppas, min älskade Hilda, att Gibson riktigt framförde den helsning jag från Landvetter skickade dig,

nemligen att jag beklagade det jag icke fått se mer än hälften af ditt ansigte, ehuru man känner Englarna på profilen. Det är också sant att ingenting gör mig så lycklig som att se det Sköna, helst i sin högsta form, nemligen den qvinliga. Den har gjort mitt lifs glädje, men också, och ännu mera dess sorg: i det Skönas tjenst har jag lefvat, i det Skönas tjenst vill jag dö! Hvad jag der njutit, men också hvad jag der lidit, det vet ingen annan än Gud och mitt *ärriga* hjerta. Och likväl beklagar jag icke endast det saknade tillfället att betrakta som jag borde, att se mig mätt på det skönaste ansigte i Norden, skönast i synnerhet derföre att det återspeglar en skön själ: utan jag beklagar ännu mera att tiden icke medgaf mig att få utgjuta mitt arma hjerta för dig. Ser du, min söta Hilda, jag känner dig litet eller intet; men ifrån det första ögonblicket jag såg dig har det varit min känsla: hon eller ingen kan du anförtro dig, vid hennes bröst kan du få gråta ut ditt väsens oändliga sorg: hon måste förstå dig, hon måste kunna deltaga i din smärta. Egenteligen har jag intet gällande skäl, grundadt på erfarenhet och närmare bekantskap, till en sådan tanka; men det är det första intryckets makt, som hos mig alltid är outplånligt, det är ett slags ledande Instinkt hos mig som föranledt dessa förhoppningar. Skrifteligen låter sådant ej säga sig, ty då framträder mer än annars den farhågan: hvad frågar hon derefter? Hur kan du begära något deltagande, som dina gamla vänner neka dig, af en så godt som okänd? Och likväl är ett sådant deltagande mitt hjertas innersta behof. Min närmaste omgifning här på orten är sådan att den förtager möjligheten af allt verkeligt förtroende:

— die Augen
der Eifersucht und Neugier ruhen auf mir.

Sqvallrets stensqvättor, lögnens brefdragare, triviala

Naturer, hvilkas Verldshistoria är dagens skamkrönika, omgifva mig alltjemt och speja på mitt enskilta lif, det ligger icke i mitt lynne att blidka eller ens skona dem, och de hämnas på sitt småaktiga sätt med knappnålsstygn, som *jag* icke känner eller skrattar åt, men som äro både känbara och dödande för ett annat och svagare sinne. Äfven på mig verka de härigenom, ehuru oegentligen och förgifta mitt lifs källa. Ett hufvud som brinner, och ett hjerta som blöder — se der i två ord min lefnads historia. När skall jag kunna få säga dig det omständligare, öppnare, begripligare? — —

Jag hoppas att du inte glömt den kommission hvarmed jag tagit mig friheten att besvära dig. Kunde pelsen vara här vid slutet af denna månad, så komme den lagom till en födelsedag. Adressen var till »Consistorii Vaktmästaren Ekeberg i Vexiö: aflemnas hos Prosten Wetterling i Jönköping» som jag redan prevenerat derom. Förlåt det besvär jag härigenom gör. Det förstås af sig sjelf att jagväntar räkning på omkostnaderna, och det gläder mig mycket; ty jag hoppas att den är åtföljd af några vänliga rader. Men dessförinnan, och när pelsen är färdig får jag ju äfven hoppas några ord. Dervid utbeder jag mig som ett vänskapprof att du tilltalar mig med hjertats Pronomen, med det förtroliga du, ty det fins intet Fruntimmer som jag har ett sådant förtroende till som dig, jag vet ej sjelf hvarföre. Och sedan utbeder jag mig att du ej visar mina bref för *någon;* ty fast de ej innehålla något ondt, så kunde de dock komma att innehålla mycket som ej är för andra ögon än de vackraste. Lofva mig detta.

Jag har haft bref från Beskow, som visserligen ännu kommer ihåg dig (och hvem skulle också kunna glömma?). Men i öfrigt afundas jag hans lättsinnighet och hans grunda känsla i hvad som dock är alla bättre sinnens djupaste

allvar. Dock nej — jag afundas honom den icke: jag vill vara uppriktig, jag föraktar den, äfven hos en man som jag annars värderar.

Farväl, älskade Hilda, och var viss på att det är mitt hjertas innerligaste känsla när jag tecknar mig för — åt minstone

Din
Vän
Es. Tegnér.

Till M. von Schwerin, född Törngren. 147.

Östrabo d. 18 Septbr. 1835.

Det är nu 2 månader sen jag emottog Friherrinnans bref; och jag skulle mycket förebrå mig att så länge ha dröjt med dess besvarande, helst frågan var om en kommission, så framt jag icke under hela tiden dels varit Brunnsgäst, dels stadd på Embetsresor inom Stiftet. De sednare äro ej slut ännu och det är i synnerhet Kyrkovigningar som varit i fråga: dumma och betydningslösa ceremonier liksom andra vigselakter, som dock måste vara till för brukets och ordningens skuld, kanske äfven för oordningens, som annars ej vore vederbörligen sanktionerad. Jag öfverskickar nu de begärda Inskriptionerna. Måtte de ej komma för sent. Huru gerna hade jag ej öfverfört dem sjelf, om det varit mig möjligt. I ingen period af min föregående lefnad hade jag behöft så väl som nu att få lägga mitt brinnande, mitt förblödda hjerta till ett vänskapsfullt och troget bröst, och meddela mig och gråta ut mitt väsens oändliga smärta. Jag är omgifven af idel nedrighet, idel småaktighet och lömsk afund- och svartsjuka. Det är sqvallrets stensqvättor som hoppa omkring mig, det är lögnens brefdragare som gå från hus till hus, det är skänd-

lighetens spioneri på mitt enskilta lif som uppretar och förstör mig. De usla, som ej veta något annat medel att fylla sin lefnads oändliga tomhet än sladdret öfver ögonblickets obetydligheter, som ej ha någon annan Verldshistoria än skamkrönikan för dagen. Det är sant, för min egen del kan och bör jag le deråt: men det drabbar ju inte endast mig, utan derjemte äfven en bättre person som är mig dyrbar, som ej kan eller bör sätta sig öfver sqvallret som jag, hvars glädje har varit, hvars smärta är och måste vara min. Och sedan, ingen menniska att meddela sig med, ingen enda som förstår hvad jag lider, att gå döfstum med sin sorg genom lifvet, med ett hufvud som brinner och ett hjerta som blöder! Ack, Martina, jag är mycket, mycket olycklig!

Jag var på några dagar i Götheborg och reste, ehuru på afstånd förbi Råda som syntes till vägen: men jag hörde der var tomt och öde. Jag förnyade bekantskapen med Fru Dunckel som blifvit bra gammal sedan jag såg henne sist... Fru Wijk såg jag äfven, men som hastigast. Det är ett interessant ansigte, ehuru jag för denna gång endast såg hälften deraf, ty hon hade ansigtsros; men Englar — och Martinor känner man på profilen.

Rahel har jag fått, men ej ännu, under mina ständiga resor och den oupphörliga agitation hvari jag lefver, hunnit läsa. Upsalaboerna och öfriga Tyskar prisa den högeligen: det gör mig misstänksam.

Förlåt mitt slarfviga bref. Jag har af främmande blifvit hindrad att fortsätta det. Ack, för mig gifves snart intet annat än främmande på jorden.

Helsningar till Baron och Martina.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

Till Hilda Wijk, född Prytz. 148.

Vexiö d. 8 Oktober 1835.

Förlåt mig, min älskade Hilda, att jag åter besvärar dig med en påminnelse om den omtalta pelsen, hvars anskaffande du haft den godheten att åtaga dig. Hösten är för handen, och kylan tränger in, äfven i — månget hjerta. Det hjelpes väl icke genom pels och ytterplagg: men den kan vara nyttig ändå, och är påräknad dit der jag ämnat den. För 3 vickor sedan tog jag mig friheten att skrifva dig till härom, och hoppas mitt bref riktigt framkommit. I annat fall upprepar jag den deri gifna adressen neml. till »Consistorii Vaktmästaren S. Ekeberg: aflemnas hos Prosten Wetterling i Jönköping». Till den sistnämde har jag också skrifvit med anmodan att genast fortskaffa den. Gifve Gud endast att ej sjukdom hindrat dig från att uträtta kommissionen, och skrifva mig några vänliga rader till. Jag behöfver dem rätt väl för att upplysa mitt mörka lynne, der det nu äfven är höst. Min helsa har ej heller varit bra på någon tid.

Om Martina Schwerin ännu är qvar i Götheborg så ber jag helsa henne.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

*

Till B. von Beskow. 149.

Östrabo d. 15 Oktober 1835.

MkBror. Jag tackar dig för ditt bref och fägnar mig öfver att du alltjemt är så munter, så mycket mer som sådant nu mera aldrig faller på min lott. —

Wallin har skrifvit mig till att han önskade det Högtidsdagen d. 20 December måtte uppskjutas till den tillämnade Jubelhögtiden och ett prisämne, öfver Akademiens förtjenster, utsättas dertill. Ämnet är svårt nog. Emedlertid ger jag dig att betänka saken. Ditt projekt att jag skulle skrifva en samling af Nekrologer öfver Akademiens Lemöter på rim för tillfället, kan visst vara bra nog: men jag ser icke hur detta skulle kunna bringas till någon slags, än mindre till poëtisk enhet. Vore det icke bättre att jag lemnade ett poëm i allmänhet öfver hvad ämne som helst, och lät de döda begrafva sina döda, efter Bibelns uttryck? Jag tycker Akademien vid detta tillfälle bör afhålla sig ifrån att tala öfver sig sjelf, då alla andra tala så mycket ondt om henne.

Hvad Aftonbladet angår så representerar det tydligen en Tidsopinion som går genom hela Europa. Så lumpen den också är så brytes den dock icke i vår tid, hvarken genom skärmytslingar eller en hufvuddrabbning. Visserligen kan Aftonbladet gå under och gör det troligen; men det Onda ligger qvar i kroppen, vill säga Statskroppen, och måste ha sin tid att suppurera. Emedlertid skadar det icke, är tvertom en skyldighet för hvarje hederlig man, att kämpa deremot. Med mitt Tal till Djeknarna må du göra hvad du behagar. Jag underställer likväl om det ej vore bäst att först trycka det i Upsala Korrespondent, och sedan i Minerva; men gör som du vill, jag lemnar dig plein pouvoir. Det är en god idé att låta trycka en hop infall och sarkasmer emot Byket men det fordrar att man skall vara glad och det blir jag troligtvis aldrig mer här i lifvet. Mitt förhållande till E. måste brytas, då småstadssqvallret håller på att alldeles förstöra hennes rykte och dessutom irriterat mig så att jag brutit med alla bekanta i staden, och utarbetat dem till mina fiender. Jag

återvänder väl från denna Digression igen till mitt vanliga lif, hvarifrån jag nu i två år varit skilld; men med brutet hjerta och förlamade vingar. Du kan icke göra dig någon idé om min olycka: den är afgörande för hela min lefnad.

Är något af värde inkommit till Täfling? Helsa din Fru och öfriga vänner.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

Till Hilda Wijk, född Prytz. 150.

Östrabo d. 29 Oktober 1835.

Med gårdagens Paketpost ankom ändteligen den efterlängtade lådan från Jönköping der den genom min Commissionairs oförstånd eller försumlighet blifvit uppehållen i nära 13 dagar. Emottag min varmaste och innerligaste tacksägelse för allt det besvär jag derigenom förorsakat. Sjelf har jag väl icke ännu sett pelsen, ty jag skickade lådan ouppbruten till sin bestämmelse; men jag tviflar icke ett ögonblick att den är vacker, då den blifvit ombestyrd af dig. Liquid medföljer.

Tusende tacksägelser jämväl för brefvet. Det var väl icke alldeles så som jag hade önskat mig det, och det *Tegneriska* pronomen i synnerhet vill ej rätt behaga mig. Men hvad kan jag begära mer? Jag är ännu så litet känd af dig, goda Hilda, och du kan visserligen ha skäl att undra öfver en öppenhet som ingalunda hör till formerna i vårt nuvarande sällskapslif. Det är en olycklig egenhet hos mig att fatta förtroende för en menniska — genast, eller aldrig; hvarigenom jag äfventyrar att bli ansedd både för lättsinnig, och sluten och tillbakastötande, allt efter

olika omständigheter. Till dig har ett besynnerligt »Zug» dragit mig från början: förlåt mig det goda Hilda, äfven om du ej kan svara deremot. Du vet icke hur olycklig jag är.

Jag hoppas att icke lefva nästa sommar. Jag har haft och har starka känningar af mitt gamla onda som är lefversjuka och gallsten. Det är min inneboende dödsprincip, och befordras mycket genom sinnesrörelse och oro. — Men om jag lefver och möjligtvis kan så reser jag väl till Götheborg — i sanning icke endast för Badens skuld. Du får då det sorgliga nöjet att anatomisera hjertat på en — galning.

Tacksamt och Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

KOMMENTAR TILL DIKTERNA OCH DE PROSAISKA UPPSATSERNA

Af de här meddelade 35 dikterna ingingo 31 i Jubelfestupplagan; de 4 nytillkomna äro *Liljan* (s. 28), *Jägarinnan* (s. 29), *Dygd och skönhet* (s. 30), *På Tofta* (s. 31).

Af de 19 prosaiska uppsatserna äro 3 nytillkomna, nämligen *Förklaring öfver prosten Bråkenhjelms besvär*, s. 65, *Promemoria*, s. 77, och *Till Vördiga Presterskapet i Wexjö stift*, s. 122. Dessutom meddelas flera af talen här i fullständigare skick, och i kommentaren till *Tal på Wexiö Gymnasium* (*Juni 1831*) (s. 88) redogöres för det därmed blott delvis öfverensstämmande tal, som Tegnér samma vår höll i Jönköping.

S. 3. Napoleons graf.

Efter trycket i *Josefina*, Poetisk Almanack för år 1831, Stockholm på P. G. Bergs förlag, s. 118—119.

Dikten är föranledd af en debatt i franska deputeradekammaren, hvilken på följande sätt refererades i Dagligt Allehanda den 20 okt. 1830 (n:r 243): »I det sammanträde, som Deputerade hade den 2:dra oct. förekom en mängd petitions-utskottets utlåtanden, bland hvilka var ett, som tillstyrkte öfverförandet af Napoleons aflefvor från St. Helena till Frankrike... Flera, äfven af de ultra-liberala, yrkade afslag å motionen, som ock med ansenlig majoritet förkastades.» Skalden måste dock äfven ha haft kännedom om att förslaget innefattade, att Napoleons stoft skulle förvaras under kolonnen på Vendômeplatsen, ty härpå anspelas i första strofen. Denna del af förslaget refererades i svenska pressen följande år, då saken ånyo förekom i deputeradekammaren; se Aftonbladet för den 27 sept. och 3 okt. 1831. Poemet är skrifvet redan hösten 1830 — och borde följaktligen ha haft sin plats i föregående volym — ty almanackan *Josefina* kom ut i december 1830 (enligt Svensk bokförteckning). Det bör anmärkas, att Tegnérs författarskap är obevisadt och skulle kunna sättas i fråga. I *Josefina* är poemet undertecknadt T—r; men Tegnér har säkerligen icke själf lämnat bidraget, och utgifvarens attribution kan vara oriktig. Ingen Hs finnes bevarad, och intet yttrande af Tegnér innehåller någon hänsyftning på poemet. Det är på Böttigers auktoritet poemet fått sin plats bland Tegnérs skrifter; hans grunder äro obekanta. Åtskilligt i dikten skulle kunna tyda på att den snarare är ett verk af en Tegnér-imitator än af skalden själf.

S. 5. Till Jeana Billow.

Efter fotografi af originalhandskriften.

Jeana (Hanna) Billow, född 1810, var dotter till Eva Myhrman i hennes äktenskap med bergmästare G. Billow. Hon firade 1831 bröllop med Gustaf Otto Billmanson (1800—1858), notarie i handels- och ekonomikollegiet i Stockholm. Se Wrangel, *Rämen och Tegnérminnet*, s. 223.

S. 6. På Gustaf II Adolfs minneshögtid 1832.

Efter originaltrycket, Vexjö 1832, hos Direktören Sven Rasks Enka. Dikten trycktes äfven i WexjöBladet 1832, n:r 45, den 9 nov.,

i Wexjö Stifts-Tidningar 1832, n:r 11, och i Heimdall 1832, n:r 46, den 17 nov.

Om festen den 6 november se Tegnérs bref till Hartmansdorff af den 3 nov. Enligt festreferatet i WexjöBladet hölls kl. 10 f. m. en offentlig bönestund i Domkyrkan, hvarvid »H. H. Biskoppen m. m. Doktor Tegnér behagade sjelf förrätta Bönen samt höll derefter ett Tal till den Store Konungens minne.» På e. m. kl. 6 höll gymnasiiungdomen en fest på gymnasiets festivitetssal, då gymnasisten W. G. Wetter talade, och valda röster bland den studerande ungdomen afsjöngo Gustaf Adolfs fältpsalm (Sv. Ps. n:r 378), föreliggande poem af Tegnér och slutligen folksången under kanonsalut. Ett festreferat ingår äfven i Wexjö Stift-Tidningar 1832, n:r 11. — En tradition om diktens tillkomst finnes återgifven af Ftwd (Fleetwood) i Ny Illustrerad Tidning 1882, n:r 45, och lyder: »En dag för jemt femtio år se'n kom skolans 'cantor choralis' upp för att utbedja sig text till en af honom komponerad kantat, som gymnasisterna skulle afsjunga vid Gustaf Adolfs 200-årsfest. Biskopinnan var som vanligt i yttre rummet och ville med nöd släppa vår musiker in till skalden, som länge varit sjuk. Han befans ock liggande på sin soffa, omgifven af kryddpåsar och mycket lidande. Vänligt åhörde han dock ärendet och begärde att få papper och penna samt takten sig anslagen. Som han låg, diktade och skref han lika fort den sköna sången: 'Du föll för allt hvad heligt'.»

S. 8. Vid talets slut i Wexiö Domkyrka d. 6 Nov.

Efter trycket i Tal vid särskilta tillfällen, II, 1841. I r. 21 har dock detta tryck *Den fromma sol,* hvilket uppenbarligen är feltryck. — Några smärre afvikelser förekomma i det tryck, som föreligger i Heimdall 1832, n:r 52, den 31 dec. Ur Hs må följande anföras. R. 35—38 lydde ursprungligen:

Vår tid är Minnets, tutar i hvart öra
hvad Fädren gjort, och hvad vi icke göra,
vi tala öfver hvad de verkat stort
men våra egna verk har ingen sport.

Om festen se kommentaren till föregående dikt; jfr äfven Tegnérs bref till Agardh den 19 nov. och 3 dec. 1832. Om epilogens publicering i Heimdall se J. E. Rydqvists bref till Tegnér den 4 jan. 1833 (*Ur E. Tegnérs papper*).

S. 11. Vid en konsert till förmån för Malmö stads Arbetsinrättning.

Efter trycket i Malmö Tidning den 8 dec. 1832 (n:r 49). Poemet trycktes äfven i WexjöBladet 1832, n:r 31, och i Skånska Posten 1832, n:r 50. Ingen Hs.

Konserten hölls enligt Malmö Tidning den 5 dec. i S:t Petri kyrka; efter Haydns Skapelsen sjöngos Tegnérs verser, som tillkommit »på anmodan af några bland förf:s vänner, bosatta i Malmö.» (Elof Tegnér.) Första strofen syftar på kolera-epidemien i Europa.

S. 13. Skytten.

Efter Hs. Härmed öfverensstämmer trycket i Skånska Posten den 1 maj 1833 (n:r 18), supplementsbladet, och i Skånska Correspondenten den 18 maj (n:r 20). — I r. 4 hade Hs ursprungligen *fängslade* i st. f. *slumrande*, och r. 16 lydde först: *men ock sporrsnö till det högre Blå.*

Tegnérs son Lars Gustaf hade i januari 1833 börjat passera graderna vid Vendes artilleriregemente i Kristianstad; se härom bref till N. Lidén den 6 januari 1833 och till P. G. Slettengren den 17 jan. 1833. Denna omständighet var uppenbarligen orsaken till, att Tegnér skref föreliggande poem, som afsjöngs den 30 april 1833, då Kristianstads Skyttesällskap högtidligen invigde sin nya skjutbana söder om staden. I referatet i Skånska posten heter det bl. a. »De verser, som då afsjöngos, meddela vi äfven, och vi förmoda, att våra läsare utan svårighet igenkänna författaren, åt hvilken en skål äfven egnades.» Intet författarnamn är utsatt i tidningen. — Om den politiska stämningen i dikten se Böök, *Esaias Tegnér*, I: 189—190.

S. 15. Till Augusta Billow vid hennes bröllop.

Efter en Hs från 1840-talet, ingående i cykeln *Vid bröllopp.* Härmed öfverensstämmer den originala Hs, som öfversändes till bruden, utom däri att noten saknas och att under dikten läses dateringen *Östrabo d. 30 Maj 1833.*

Augusta Billow, dotter af Eva Myhrman, född 1809, död 1889, ingick 1833 giftermål med Ludvig Wilhelm Meurling, född 1805, död 1866 som bankkamrer i Västerås. Dikten skickades till Augusta Billow samman med ett bref af den 30 maj 1833. Bröllopet tyckes dock icke ha ägt rum förr än den 2 okt. 1833; se Tegnérs bref till O. Myhrman af den 3 okt.

S. 16. Kristinadagen.

Efter Jubelfestupplagan. Ingen Hs bekant.

Dikten skrefs den 24 juli 1833 under Tegnérs vistelse i Karlsbad; hyllningens föremål var Christina Hagerman, dotter till kommerserådet Hagerman i Ystad och sedan gift med landshöfding Dahlström i Jämtland. Om resbekantskapen med Hagerman och om lifvet i Karlsbad, se Tegnérs bref till sin hustru af den 29 juni, 10 juli, 21 juli, 30 juli 1833; i det sist nämnda omtalas festen för Christina Hagerman. Jämför äfven C. M. F[ürsts] *Ett Tegnérminne* i Finn, utgifven af Lukasgillet i Lund 1903; uppgifterna hvila på meddelanden från den hyllade damen i fråga.

R. 11. Bland de danska medlemmarna i det nordiska kotteriet i Karlsbad — jfr. r. 4 — var polischefen, geheimerådet Kjerulf, omnämnd af Tegnér i bref till J. F. Lundblad af den 5 juli 1833; till honom riktade Tegnér ett bref den 24 jan. 1834. De öfriga i denna strof omnämnda personerna ha icke kunnat identifieras. Om B . . .g är oriktigt traderadt för B. . .k eller B. . .h, så torde därmed afses etatsrådet Bech, omnämnd i bref af 5, 21 och 30 juli 1833 samt 24 jan. 1834.

S. 18. På Helenadagen.

Efter Jubelfestupplagan. Hs saknas.

Dikten skrefs till biskopinnan Helena Faxe och måste ha skickats från Karlsbad. (Jubelfestupplagans uppgift om Tegnérs personliga närvaro i Lund på Helena-dagen är oriktig; han lämnade Karlsbad först den 2 aug.)

S. 19. I Fru Quistorps stambok.

Efter Jubelfestupplagan. Ingen Hs. En okorrekt version trycktes i Skånska Correspondenten 1850, n:r 7 (16 febr.).

Dikten, som i Jubelfestupplagan bär titeln *I Stralsund* och i Skånska Correspondenten *In das* [*sic!*] *Stammbuch einer schönen Frau in Stralsund,* är uppenbarligen riktad, icke till Fru Mohnike, såsom i Jubelfestupplagan uppgifves, utan till Fru Quistorp i Greifswald, som Tegnér råkat redan på utresan och om hvilken han den 5 juli skref från Karlsbad till J. F. Lundblad: »Förgät ej heller [att hälsa] Fru Quistorp, det vackraste Fruntimmer jag ännu sett i Tyskland.» Dikten är tydligen skrifven under hemresan, då Tegnér vid midten af augusti ånyo besökte Greifswald. Jfr äfven K. Th. Gaedertz, *Was ich am Wege fand,* Neue Folge, Leipzig 1905, s. 252.

S. 20. Mormor.

Efter Hs. Titeln är hämtad ur ett renskrifvet häfte från 1840-talet, där dikten förekommer i cykeln *Födelsedagar.* Där lyder r. 1 *Tänk icke blott på Vermland och på skogen,* och r. 3 *Tänk ock på kärlek ren, på vördnad mogen.* En tredje Hs består af en afskrift af främmande hand, där r. 1 och 3 af Tegnér rättats till öfverensstämmelse med 40-tals-renskriften; titeln är *Till Mormor på dess 71 års födelsedag.*

Denna dikt till bergsrådinnan Myhrman är enligt Jubelfestupplagan skrifven år 1833; födelsedagen inträffade den 9 september. Emellertid tyckes dikten antyda, att bergsrådinnan befinner sig på Östrabo (r. 4) och nyligen ankommit från Värmland, och detta stämmer vida bättre med åren 1828 eller 1829; sommaren 1832 flyttade hon nämligen från Östrabo till Billows på Ön (se Wrangel, *Rämen och Tegnérminnet,* s. 230). Med denna datering öfverensstämmer också uppgiften i den ena Hs, enligt hvilken dikten skrifvits till 71-års-födelsedagen. På grund af familjetraditionen har dock dikten här placerats på år 1833.

S. 21. Fru S. Tegman.

Efter originaltrycket i Minne af Enke-Fru Professorskan Doctorinnan Sara Catharina Tegman, född Gjörloff, Lund 1834, Berlingska boktryckeriet. Titeln är hämtad från en afskrift af främmande hand, som af Tegnér på 1840-talet försetts med öfverskrift. I r. 19 har originaltrycket tryckfelet *ej form af skärning;* här rättadt efter renskriften.

Fru Sara Tegman, född 1764 som dotter till handlanden E. Gjörloff uti Landskrona — besjungen af Tegnér, I:139 —, död den 11 januari 1834, var änka efter professorn i matematik Pehr Tegman; vid hennes jordfästning i Fosie kyrka den 22 januari 1834 talade Tegnérs ungdoms-

vän Anders P. Gullander. Tegmans hade på sin tid visat mycken vänlighet mot det nygifta Tegnérska paret 1806; se WRANGEL, *Rämen och Tegnérminnet*, s. 31—33, och jämför r. 27—28. Den aflidna var bekant för sin fromhet; Gullander anförde i sin likpredikan — se ofvan anförda Minne s. 7—8 — ett omdöme om henne, fälldt i bref »af en Man med den upphöjdaste rang i Snillets verld», och då brefvets författare säkerligen var Tegnér, citeras det här: »Jag beklagar uppriktigt den förlust, som Du och hela Familjen gjort genom Fru Tegmans oväntade bortgång. Många Fruntimmer ingifva kärlek; men jag känner få eller ingen, som ingifvit mig så mycken aktning som hon. Hennes Gudsfruktan, som mången ogillat, var mig dyrbar. Ty en afsvuren fiende till allt hyckleri, följaktligen äfven det religieusa, är det ingen ting, som jag högre skattar än ett verkligt religieust sinne. Sådant var hennes. Verksam i tänkesätt och handling, öfverseende, mild, hjelpsam, kärleksfull, med ett ord: sant Christelig. Och sedermera huru mycken förståndsklokhet, lugn, fasthet! Få Männer kunna häri jämföras med henne. Frid öfver hennes stoft!»

S. 23. Vid underrättelsen om . . . Grefve Corfitz L. Beckfriis' timade död.

Efter originalet, Berlingska boktryckeriet, Lund 1834. Verserna finnas äfven tryckta i Lunds Veckoblad 1834, n:r 13 (26 mars). Ingen Hs.

Grefve Corfitz Ludvig Beck-Friis, född 1767, var fader till Joachim Beck-Friis, som 1810 var Tegnérs lärjunge och vid hvars död 1822 Tegnér skref en minnesdikt; se IV: 40 och kommentaren därtill! Se äfven Tegnérs bref till C. Beck-Friis juni 1834.

S. 25. Ögonen.

Efter Hs.

Dikten är ställd till Emilia (Emili) Augusta Ulfsax, dotter till majoren vid Kronobergs regemente Gustaf Adolf U. Född den 27 sept. 1812, ingick hon den 26 dec. 1831 äktenskap med Medicine Doktor Sven Niclas Selldén (1806—1882), som var Hospitals- och Lasarettsläkare i Vexjö sedan 1829; han utnämndes till bataljonsläkare vid Kronobergs regemente i november 1835, och Tegnér förordade denna utnämning i tvenne bref till Weigel af den 12 mars och 23 juli 1835, hvarvid äfven fru Selldén omtalades. Äktenskapet var barnlöst; Emili Selldén afled i Vexjö den 4 nov. 1858, och mannen ingick 1861 nytt äktenskap. — Till denna Emili Selldén stod Tegnér under 1830-talets första hälft i kärleksförhållande, och till henne har han riktat en rad poem.

Då Tegnérs bref till Emili Selldén icke mera existera, torde det vara omöjligt att med säkerhet fastställa dikternas kronologi; de ha därför här tryckts i ett sammanhang, hvarvid de godtyckliga ändringar, som i tidigare tryck företagits, oftast i syfte att utplåna namnet Emili, aflägsnats. Ett hypotetiskt försök att ange förhållandets utveckling, och därmed dikternas inbördes plats, har likväl ansetts vara på sin plats, och utfaller på följande sätt.

Emili Selldén omnämnes första gången af Tegnér i ett bref till P. G.

Slettengren af den 17 jan. 1833. På hösten 1833 skulle, om tidsuppgiften i brefvet till Beskow af den 15 okt. 1835 är riktig, det intima förhållandet mellan henne och Tegnér vara inledt, ty han säger sig »nu i två år varit skilld» från sitt vanliga lif. Härmed öfverensstämmer noga uppgiften i bref till Martina von Schwerin af den 10 okt. 1836, där det talas om tre år. Till år 1833 skulle man följaktligen vara hågad att datera sådana poem som *Ögonen*, *Den Lycklige*, *Liljan*, *Jägarinnan*, *Dygd och skönhet*. I slutet af april 1833 besökte Tegnér Tofta — se brefvet till H. A. Tersmeden af den 1 maj —, och under detta besök kan poemet *På Tofta* ha kommit till, i så fall innan förhållandet blifvit intimt; men gifvetvis kan Tegnér äfven våren 1834 ha vistats på Tofta, och därvid diktat det lilla poemet. Våren 1834 skrefs *Den Döde*, ty denna dikt läste presidenten Abraham Leijonhufvud i maj 1834 bland Tegnérs papper — hvarom se Böök, *Svensk vardag* s. 192—193 — och då dikten förutsätter den närmaste förbindelse mellan de båda älskande, alltså är skrifven efter hösten 1833, utgör våren 1834 både terminus a quo och terminus ante quem. Betraktar man nu Tegnérs bref från våren 1834, så finner man, att han i dem alla på det bestämdaste motsätter sig tanken att behöfva fara till riksdagen i Stockholm, till och med under risk att hans uteblifvande på högsta ort upptages onådigt (bref till Heurlin den 1 maj 1834). För detta uteblifvande anför han visserligen flera olika skäl; men i det nämnda brefvet till den förtrogne vännen Heurlin skrifver han också: »Jag har för denna min envishet äfven ett annat skäl som jag ej kan meddela dig, innan vi träffas.» Sannolikt syftar han härmed på förhållandet till Emili Selldén samt på sina känslor af svartsjuka vid utsikten att lämna henne. Dikten *Farväl* skrefs uppenbarligen vid uppresan till riksdagen i Stockholm, efter midsommar 1834; dikten återspeglar en period af lycklig kärlek och yppar farhågor öfver den älskades trohet under frånvaron. Brefvet till C. P. Hagberg af den 14 juli — skrifvet i Stockholm — uttalar en känsla att vara en slaf under passionen; i brefvet till Beskow den 5 aug. — likaledes skrifvet i Stockholm — berättar Tegnér sig ha upplyst fru Hilda Wijk, »att jag var brandförsäkrad så att hon ej behöfde frukta att tända eld på mig». Troligen förskrifver sig *Helsningarna* från denna Stockholmsvistelse. Att slitningar ägt rum efter hemkomsten hösten 1834 framgår af brefvet till Brinkman den 28 dec. 1834, där det heter: »Att förlora sina vänner genom döden är dock icke det svåraste: de kunna skiljas ifrån oss på ett sätt som är långt smärtsammare för ett känsligt hjerta.» Tegnér hänsyftar på sina kärlekssorger äfven i brefvet till Martina von Schwerin den 20 febr. 1835 — hans hösten 1834 iråkade hypokondri hade, heter det, »äfven andra orsaker som det icke hör hit att omtala». Den 12 mars 1835 vände sig Tegnér i dr Selldéns ärende till C. E. von Weigel, och häntyder därvid äfven på Emili. I brefvet till Wingård af den 22 mars 1835 låter han förstå, att han, den 52-årige, gifvit sin kärlek »en riktning till platonism, hvarmed få Damer äro belåtna». Härmed öfverensstämmer vad Tegnér yttrade i ett senare bref, skrifvet den 5 maj (1837?): »Fåfänga och temperament äro de två herrskande krafterna i hennes lif; och ännu i några år har hon lätt för att få dem begge tillfredsställda.

Detta utgör hennes lefnads lycka, och hon begär ej något bättre. Allt annat anser hon, kanske icke utan skäl, för tomt svärmeri. Den kärlek jag länge hyst för henne besvarade hon — så godt hon, efter sin natur, kunde; men någon djupare betydelse lade hon aldrig deri. Bland 100 qvinnor är detta förhållandet med 99. Hvarföre skall jag klandra henne? Mina anspråk voro för stora, *kanske äfven hennes, ehuru i en annan mening.*» (De sista orden här kursiverade.) Härmed böra jämföras slutorden om Berzelius i brefvet till Weigel af den 23 juli 1835; af det sätt, hvarpå Emili Selldén i begynnelsen af samma bref omnämnes, torde man kunna sluta att förbindelsen återknutits. Till denna period synes man kunna datera *Den Enda*, hvari behofvet af hemlighetsfullhet och på samma gång svartsjukan framträda. I brefvet till Hilda Wijk af den 17 sept. 1835 klagar han nämligen öfver det spioneri, som omger honom, och förklarar, att skvallret håller på att skilja Emili från honom. Till denna situation synes *I hennes hem* passa. Samma klagomål återkommer i brefvet till Martina von Schwerin den 18 sept. 1835, och i brefvet till Beskow af den 15 okt. s. å. anges det uttryckligen, att det är för hennes ryktes skull, som förhållandet måste brytas. Troligen är det alltså hon, som kräft det; ett vänskapsförhållande har skolat träda i stället. Längre fram har äfven detta upphört; ett försök att återknyta — troligen från någon senare tid — föreligger i dikten *För längesen*, med dess vemodiga återblick på förhållandets historia. — Om de senare relationerna mellan Tegnér och Emili Selldén se hans bref till Hilda Wijk af den 23 okt. 1837 och den 16 mars 1838 samt till Martina von Schwerin den 10 okt. 1836.

S. 26. Den Lycklige.
Efter Hs. I r. 28 står *Gudarna* efter ett struket *Englarna*.
Se kommentaren till föregående dikt!

S. 28. Liljan.
Efter Hs.
Se kommentaren till *Ögonen*, s. 25!

S. 29. Jägarinnan.
Efter Hs. Titeln här tillagd.
Se kommentaren till *Ögonen*, s. 25!

S. 30. Dygd och skönhet.
Efter Hs.
Se kommentaren till *Ögonen*, s. 25!

S. 31. På Tofta.
Efter Hs.
Se kommentaren till *Ögonen*, s. 25. Tegnérs dotter Disa, gift med J. P. Kuhlberg, var sedan 1831 bosatt på Tofta (Tofta Söregård), beläget 1½ mil söder om Växjö i Täfvelsås' socken. ELOF TEGNÉRS uppgift i *Östrabo* (Valda skrifter, VI: 425), att det af Kuhlberg arrenderade stället skulle vara identiskt med Tofta i Gårdsby socken, be-

läget norr om Växjö mellan Helgasjön och Toftasjön, är oriktig, såsom framgår bl. a. af annonsen om auktionen efter Kuhlbergs död (se Wexiö-Bladet 1835, n:r 10). Orsaken till att Tegnér vid besöket på Tofta särskildt saknar Emili Selldén torde möjligen vara, att stället innehafts af Gustaf Adolf Ulfsax (1778—1836), Emilis fader, då han 1809—12 var chef för Kinnevalds kompani; Tofta var kaptensbostället. (Se Gunnar Hylten-Cavallius, *Kongl. Kronobergs regementes officerskår*, s. 199, och L. G. Tidander, *Anteckningar rörande Kongl. Kronobergs regementes historia*, s. 234.)

S. 32. Den Döde.
Efter Hs.
Se kommentaren till *Ögonen*, s. 25!

S. 34. Farväl.
Efter Hs.
Se kommentaren till *Ögonen*, s. 25!

S. 37. Helsningarna.
Efter Hs.
Se kommentaren till *Ögonen*, s. 25!

S. 38. Den Enda.
Efter Hs.
Se kommentaren till *Ögonen*, s. 25!

S. 39. I hennes hem.
Efter Hs. Titeln tillagd. R. 3—4 lydde ursprungligen:

En bättre, till mitt hjerta sluten,
du drömde sen, en mera öm.

R. 13—16 lydde ursprungligen:

Hvad rosor skulle här mig knoppas,
hvad salighet, hur öm, hur varm?
Hvad lät du mig en gång få hoppas
här i min himmel, vid din barm?

R. 17—24 äro senare inskjutna.
R. 29 lydde ursprungligen *Sök rundt kring Södern, rundt kring Norden.*
Se kommentaren till *Ögonen*, s. 25! Emili Selldén var enligt Anrep född på Ekna, en herregård norr om Växjö; men måhända hade likväl Tofta varit hennes barndomshem; jfr kommentaren till *På Tofta*, s. 31! Huruvida det ställe, där Tegnér inspirerats till poemet, varit Ekna eller Tofta, är följaktligen ovisst.

S. 41. För längesen.
Efter Hs. I r. 7 har Hs *suck* i st. f. *suckar*.
Se kommentaren till *Ögonen*, s. 25!

S. 43. Till Alfhild E.

Efter en renskrift i ett häfte från 1840-talet, där dikten ingår i cykeln *Inskrifter i Biblar.*

Dikten är ställd till Alfhild Eiserman (1821—1872), dotter af häradshöfding J. Eiserman i Göteborg, och 1844 gift med kontraktsprosten J. A. Grevillius i Norrköping. Dateringen är Jubelfestupplagans.

S. 44. Födelsedagen.

Efter Hs. Titeln här tillagd.

Dikten är ställd till Fru Karin Ekströmer. I Jubelfestupplagan meddelas: »Tegnér bodde under riksdagen 1834 i sin vän lifmedikus Ekströmers bostad i Stockholm. Denne sistnämndes familj vistades under sommarmånaderna på landet, och då Tegnér var förhindrad att vara honom följaktig till en familjefest i anledning af hans hustrus födelsedag, sände han i stället denna skämtsamma helsning.» Jfr Tegnérs bref till fru Ekström af den 26 aug. 1834.

S. 45. Dubbla utskott.

Efter Jubelfestupplagan.

Dateringen till 1834 enligt Jubelfestupplagan; Tegnér satt under juli i statsutskottet.

S. 46. Till en Sångerska.

Efter en afskrift af Böttigers hand. I Jubelfestupplagan läses: »Friherrinnan C. Ridderstolpe, f. Kolbe, som komponerat musik till flera af Tegnérs dikter. I handskriften dateradt: 'Stockholms i hundsdagarna 1834'.» Tegnér lämnade Stockholm den 26 aug. Om hans uppförande under koleraepidemien, jämför brefven, och se Elof Tegnér, *Östrabo* (Valda skrifter VI), s. 456—459, och Cecilia Bååth-Holmberg, *Morfars bok,* II: 133—142.

S. 47. Svar på C. A. Agardhs inträdestal i Svenska Akademien.

Efter trycket i Svenska Akademiens Handlingar ifrån år 1796, del XV. Dikten hade förut tryckts i Svenska Minerva 1834, n:r 73—74 (29 aug.). Ingen Hs.

Den 22 aug. 1834 tog Tegnérs ungdomsvän C. A. Agardh, som var på förslag till biskopsstolen i Karlstad, inträde i Svenska Akademien med ett tal öfver riksmarskalken grefve Clas Fleming, och Tegnér besvarade såsom Akademiens direktör talet med föreliggande poem. I Aftonbladet för den 23 augusti anmärktes genast, att Tegnérs sångmö »*bouderade* litet öfver demokratiens sträfvanden», och senare riktade Palmær i fyra bref till Svenska Minerva (tryckta i Aftonbladet 1834, n:r 223, 242, 252 och 296) en förbittrad kritik mot Tegnérs poem. — Se f. ö. Tegnérs bref till Beskow af den 5 augusti, till fru G. Poppius af den 21 aug. och till Agardh den 26 aug. Om Palmærs nidskrift, som han icke läst, yttrade han sig i bref till Heurlin af den 8 jan. 1835 och till Agardh den 22 jan. Han berörde också ämnet i bref till Martina von Schwerin den 20 febr. och till J. Öhrnberg den 26 febr.

S. 54. Harriet Lovisa v. Rehausen.

Efter Jubelfestupplagan. Hs saknas.

Harriet Louise Bulkeley, född i Lissabon 1776 som dotter af en engelsk handlande, hade varit gift med baron G. M. von Rehausen, och dog som änka i Jönköping den 21 okt. 1834.

S. 55. Vid Friherrinnan A. B. Leijonhufvud, född Gyllengranats graf.

Efter originaltrycket, Lönnegrenska boktryckeriet, Vexiö 1835.

Anna Beata Leijonhufvud, född Gyllengranat (1753—1835), hade varit gift med öfverstelöjtnant Abraham L. i dennes andra äktenskap, och var husfru på Yxkullsund, när Tegnér vistades där som informator 1800—1801; hans lärjunge, den blifvande presidenten Abraham L., var hennes styfson. Hennes man, född 1750, dog först 1842 i Växjö. Om Tegnérs vänskap med Abraham Leijonhufvud d. y., se Böök, *Svensk vardag*, s. 180—198. Tegnér yttrar sig om poemet i bref till Martina von Schwerin af den 6 april 1835.

S. 58. Till Hilma Palm.

Efter Jubelfestupplagan. En afskrift i Bibliotekarien Palms samling, daterad »Östrabo den 27 April 1835».

Den fjortonåriga Hilma var dotter till Euphrosyne Palm. Se Tegnérs bref till henne den 23 nov. 1834.

S. 59. J. P. Kuhlberg.

Efter Hs. Rubrikerna tillagda.

J. P. Kuhlberg, löjtnant vid Kronobergs regemente, gift med Tegnérs dotter Disa, dog den 1 jan. 1835 på Östrabo. Om mågens sjukdom och dotterns djupa sorg vid hans död talar Tegnér i nästan alla bref vintern 1834—35. — Den första strofen, afsedd för kistan, har i Hs rubriken (*Vid fötterna*); på baksidan af bladet läses (*Vid Hufvudet*) *Johan Peter Kuhlberg, Löjtnant vid Kronobergs Kongl. Regemente, född i Helsingfors d. 13 September 1800, död på Vexiö Biskopsgård d. 1 Januari 1835.* Efter den andra strofen läses med Tegnérs hand en nära identisk text till grafstenens inskription. — Inskriptionerna synas ha formulerats först i slutet af år 1835; se Tegnérs bref till Disa Kuhlberg den 2 aug. 1835.

S. 60. Vid Professorn, Häradsprosten Doktor Heurlins jordfästning.

Efter trycket i Tal vid särskilta tillfällen, II, Stockholm 1841. Härmed öfverensstämmer en Hs; en annan Hs på samma blad, öfverkorsad, innehåller en tidigare version. R. 6 började *När en gång dödens*, och r. 8 lydde: *vi veta icke hur hon vedergäller.* Tredje strofen lydde:

Och till sitt hjerta vinkar Gudasonen
hvar trogen herde för sin frälsta ätt;
och granne då till solen och till månen
du jemför sjelf de forna lärospånen
med hvad som är, om du har räknat rätt.

Fjärde strofen:

Och skuggorna — om annars skuggor finnas
der allt är idel klarhet, idel ljus —
och dem du älskat, der de återfinnas
och samla sig och glädja sig och minnas
som barn om julen i en Faders hus.

Femte strofen:

Farväl du Gamle! Öfver Värends lunder,
det sagorika landets ögonbryn,
får solen ännu göra många runder
förr än vi skicka i vår skymnings stunder
en man så ärofull som du till skyn.

Samuel Heurlin (1744—1835), senior bland rikets prästerskap, hade varit docent i matematik samt adjunkt i matematik och fysik vid Lunds universitet (hvarvid han äfven studerat astronomi), innan han blef kyrkoherde i Åsheda. Hans son var C. I. Heurlin, Tegnérs gode vän från Härberget, sedan 1829 domprost i Växjö. Jfr Tegnérs tal vid kyrkoherdeinstallationen i Tolg 1824 (IV: 135) och kommentaren därtill. — Detta poem bildade afslutningen på Tegnérs tal vid jordfästningen, se s. 194 och kommentaren därtill.

S. 65. Förklaring öfver prosten Bråkenhjelms besvär.

Efter Hs i Växjö Domkapitels Kopiebok. Bland varianterna må följande anföras: S. 69, r. 7 nedifrån hette det ursprungligen: *På det förhatliga, ja vederstyggliga af ett sådant etc.*, och efter *uppmärksamhet* följde: *men jag beklagar endast att denne Man tillhör samma Stånd som jag och det Stift som jag har den äran att förestå.* På s. 75, r. 10 uppifrån följde efter *nödvändigt* ursprungligen: *i ett vårdslösadt Stift, der man ej återställer ordningen genom sömnig likgiltighet eller ett förbindligt öfverseende med gängse missbruk.* I r. 13 uppifrån, samma sida, följde efter *förfarit med* dessa ord: *den måtta och sansning som öfverensstämmer både med mitt Embete och mitt lynne.*

Denna förklaring insändes i början af mars 1831 — se Tegnérs bref till C. G. von Brinkman af den 16 mars! Om hela tvisten mellan Tegnér och Bråkenhjelm se de föregående akterna, VI: 354—382, samt kommentaren därtill, och jfr Wrangel, *Oppositionstalarne* (i Liber librariorum, I 1919). Tegnér hade om sin förklaring rådgjort med C. F. af Wingård, se brefvet af den 23 jan. 1831.

S. 77. Promemoria.

Efter Hs i Växjö Domkapitels Kopiebok.

Jfr kommentaren till föregående uppsats! Denna promemoria uppskickade Tegnér till Printzencreutz, se brefvet till Brinkman den 24 april 1831. Han vände sig också till Hartmansdorff i bref af den 1 maj och 10 aug. 1831, till Brinkman den 5 juni, 24 juli. Utslaget kom den 17 sept. 1831, och Tegnér yttrade sig öfver detta i bref till Wingård af den 10 nov.

S. 83. Tal vid prestvigning.

Efter Hs. Följande varianter antecknas: På s. 83, r. 4 nedifrån, stod i st. f. *hel Nation* ursprungligen *ädel och högsint Nation.* — S. 84, r. 3 uppifrån, stod efter *eviga fiender* ursprungligen *åt okunnighetens och den stillastående förruttnelsens tusenåriga representanter.* — S. 84, r. 12 nedifrån, följde efter *femte år* ursprungligen *lagligen rensar sitt afträdeshus, och uppfyller samhällets luft med sina vämjeliga och förpestade ångor.* — S. 85, r. 12 uppifrån, fanns ursprungligen denna sats: *Lärarekallet fordrar numera någon ting helt annat än på Apostlarnas tid bland okunniga och vidskepliga Judar, eller missbildade hedningar.* — S. 86, r. 14 uppifrån, stod i st. f. *äfven för mig* ursprungligen *för en man på min plats och med mitt tänkesätt;* r. 15: *då i nattens tystnad Gud ser ner på mig genom de eviga stjernorna, och jag med bäfvan etc.* — S. 86, r. 15 nedifrån, lydde ursprungligen *uträtta något genom min personlighet. Jag hoppades att min kärlek för kunskap skulle väcka någon annans, att mitt nit för frisinnad, fördomsfri Christendom skulle smitta, att sjelfva mitt tillfälliga rykte för dagen skulle kunna verka något godt för St. Sigfrids Församling.* — S. 86, r. 11 nedifrån, stod ursprungligen *detta lumpna, detta ärelösa och förkastade slägte?* — S. 86, r. 7 nedifrån, stod ursprungligen *det vill säga mera fosterlandskärlek, uppoffring och storsinthet än i våra dagars ömkeliga, hopkrympta, egennyttiga häfder.*

Prestvigningen ägde enligt Wexiö Stifts-Tidningar rum den 10 april 1831. Vid denna tid var nöden stor i Växjö; på grund af »det dageligen tilltagande hustiggeriet» utlyste domprosten C. I. Heurlin en sockenstämma till den 24 april, då beslut fattades om extra nödhjälpsåtgärder. Tegnér syftar på detta tillstånd i begynnelsen af sitt tal. Han var starkt gripen af det pågående polska upproret; uttalandena i predikningen kunna jämföras med hans bref till Brinkman den 24 april och till G. Myhrman den 30 juni 1831. Om Tegnérs sympatier för Polen och hat mot Ryssland, se Böök, *Esaias Tegnér* I: 186—194.

S. 88. Tal på Wexiö Gymnasium (Juni 1831).

Efter trycket i Tal vid särskilta tillfällen, II, 1841; en härmed fullt öfverensstämmande Hs från 1840-talet är bevarad. Äfven den ursprungliga Hs från 1831 är bevarad; följande varianter meddelas därur. S. 91, r. 6 nedifrån, stod ursprungligen *naturforskaren Schelling.* S. 91, r. 2 nedifrån, lyder: *Men då jag nyligen, på ett annat ställe, fullständigt talat häröfver.* S. 97, r. 11 uppifrån. Härefter följer i Hs ett vid trycket utelämnadt parti af denna lydelse:

Denna har naturligtvis gifvit anledning till en mängd anmärkningar som med mer eller mindre ogrund blifvit gjorda af dess mångfaldiga motståndare i Tyskland. Bland dessa äro obetydligast de så kallade pädagogiska Romantikerna, hvilkas ordförande är Sendtner. Vigtigare deremot äro flere slag af Realister, såsom de *spekulativa* efter Stepha-

ni, de *Naturhistoriska* efter den bekante Oken, de *Humanistiska* efter Klumpp, till hvilka sistnämde äfven hufvudsakligen kan räknas hela det nu rådande Undervisningssystemet i Preussen, som går derpå ut att vid Skola och Gymnasium förena klassisk och reel bildning och föra beggedera så långt som man i södra Tyskland yrkar endast för den förstnämda. Den häröfver förda och ännu fortgående striden är i många afseenden lärorik; men tiden tillåter mig icke nu att deröfver ingå i några detaljer. Hvad åter Bey. Skolplanen angår, så kan dess afsigt ej misskännas. Den består tydligen deruti att återföra Undervisningen till den punkt etc.

S. 98, r. 16 uppifrån, har Hs *männer af Profession.* — S. 99, r. 6 uppifrån, har Hs *helsosam* i st. f. *nyttig.* — Omedelbart därefter följer detta vid tryckningen utelämnade parti:

Men Gymnasium hvilar på Skolan, liksom trädet på sin rot; och skall den högre undervisningen der, helst i klassiska språken, ha någon framgång, så förutsätter den full säkerhet i det formella af begge språken, hvarförutan ingen ting är att bygga på. Till en sådan säkerhet bör barnet inöfvas icke blott i de lägre klasserna, utan den bör äfven bibehållas, stärkas och utvidgas i de högre, samt äfven der anses som hufvudsak. Det Kursifva hör ingenstädes till Skolan. Frågan är icke den att jaga igenom ett Capitel mer eller mindre i en författare, och, enligt Pauli uttryck, förstå endels, och profetera endels; utan frågan är den att icke taga ett steg framåt utan klart medvetande af dess riktighet, icke släppa en ordform innan han är redovisad, icke ett talesätt utan att dess grund och regel är insedd. Låt vara att detta elementära i sig sjelf är en småsak; men på den småsaken beror likväl väsendteligen icke blott all framtida säkerhet i kunskapen, utan derpå beror ännu mera och

vigtigare; ty ett motsatt förhållande vänjer ofta till slarf, oreda och håglöshet i allt, minnet tappar sin kniptång, tanken sin spänstighet och lynnet sjelf sin kärna. Derföre, och i synnerhet derföre, böra form och regel icke blott inpreglas, utan de böra *tatueras* in i det unga sinnet, så att de sitta qvar för lifstiden; icke blott för det vetande som skall byggas derpå, utan äfven för det sinnelag som derur skall utvicklas. Så vidt man nu kan närma sig detta mål derigenom att tid tages från andra och mindre väsendtliga läroämnen, så är hjelpen lätt funnen; men det beror icke endast på tid, utan äfven på sättet hur den användes, på methoden som följs, på noggrannheten som iakttages, på tanken som nedlägges deruti. I Svenska Läroverken upptaga Klassiska Språken ännu de fleste lärotimmarna. De äro således, de borde åtminstone vara Läroverkets och i synnerhet Skolans hjerta. Men när en sjukdom yppar sig i hjertat, då måste den häfvas till hvad pris som helst. Om medlen härtill vill jag innan nästa läroårs början allvarligt öfverlägga med Er, och räknar dervid på Ert nit och erfarenhet. De flesta utaf oss vörda ju i de stora Gamla sin ungdoms Husgudar; och ännu i mognare år äro de vår lefnads goda Genier. Ack! när vi tröttna vid den förkonstlade, vid den öfverkloka Tiden som vill förklara allt, och dock egenteligen ej förklarar annat än sitt eget småsinne; hvem flyr då icke gerna till de enkla, de storartade Gamle, och lefver en idyll med Homerus, eller ett hjeltelif med Plutarchus? Eller också afhöra vi med andakt en Sermon af den visaste bland Skalder, af Diktens Öfverhofpredikant, den Sokratiske Horatius. Eller från dagens ytlighet stiga vi ner på djupet med Tacitus och tänka de bottenlösa, de centnersvigtiga, de verldsomfattande Romaretankarna. Detta är ju dock ännu det herskande tänkesättet hos de fleste Lärarne? Hvarföre skulle det icke äfven kunna bli Ungdomens? Låt oss åtminstone

kämpa med tidslynnet, och icke vika utan motstånd och ära. Farväl! —

I Ynglingar som nu afgån härifrån till ett högre Läroverk! Tagen med Er på vägen icke blott minnet af Er fädernebygd och omsorgen för dess ära, så vidt den beror på Ert uppförande; utan tagen äfven med Er minnet af hvad [ändr. fr. *det lilla*] I lärt här, byggen Er på den grunden ut i lifvet, stärken den der han vacklar, utvidgen den der det behöfves. Förgäten ej heller alldeles hvad jag i dag, hvad jag ofta förut talat från detta ställe. All kraft är stark i den mån som hon sammantränges; hon förslappas allt som hon utvidgas och sprider sig ifrån sin medelpunkt. — Aspen sträcker sina rötter vidt omkring, men hon lägger dem alla i jordytan; och derföre är hon också trädet med den lösa stammen, med bladen som darra för hvarje vind. Men Eken tränger tillsammans sin rot och skjuter henne rakt ner i djupet; och derföre slår äfven ett mäktigt hjerta i hennes friska barm, hennes grenar gripa modigt emot himmelen, och hon brottas med stormen i århundraden innan hon faller. Vare Er detta en bild af menniskolifvet. Der gro många vattenskott på kunskapens träd till godt och ondt; men jag har icke hört att det är dessa som bära de Hesperiska gullfrukterna i sanning eller i dikt eller i handling. Om derföre Gud gifvit Er en gåfva, så tagen vara derpå, utvicklen den, sammanträngen hela Ert väsende deruti. En hvar är icke en högt begåfvad, och det är väl att så är; men *en* gåfva har Gud förunnat oss alla, det är gåfvan af tankens reda och viljans fasthet och uppsåtets ära. Samlen I Er kraft att utbilda den gåfvan, då är det Godas Gud med Er, på Lundagård eller vid Upsala högar, då må lärdomen bli olika, men Läroverken hafva ej arbetat förgäfves, de ha räddat Ert lifs bestämmelse; I ären då välkomna i Statens tjenst, och välkomna äfven tillbaka i den kyrkas tjenst som

upptagit er barndom, i det Läroverks tjenst som bildat Er ungdom. Den Högste lede Eder dit, utan vank och villa. Farväl! Och I Yngre som snarare kommen tillbaka! Öfver Eder är icke blott etc.

S. 99, r. 15 uppifrån, har Hs *band af alla regnbågens färger, gröna och gula, svarta och blå.* — S. 99, r. 16 uppifrån, hade Hs ursprungligen *andra och ädlare färger; och genom Vexiö Skola och Gymnasium går hädanefter ingen som icke medför en purpurflik.*

Detta tal hölls vid skolafslutningen 1831 i Växjö den 14 juni. Talet i den form det verkligen hölls — hvarom se varianterna härofvan — innehöll flera partier, som nästan ordagrant öfverensstämma med vissa delar af talet *I Jönköpings skola Junii 1827* (se VI: 83—84, 90—91) och med ett stycke i *Tal på Vexiö Gymnasium Junii 1828* (se VI: 212); men dessa stycken i talen från 1827 och 1828 tillhöra icke den ursprungliga fattningen, utan tillkommo vid omarbetningen för trycket 1831. När Tegnér år 1841 tryckte talet från år 1831, utplånade han dessa ställen, som redan blifvit offentliggjorda genom att inflätas i de äldre talen. — Tegnér yttrade sig i brefvet till Wingård af den 10 nov. 1831 om detta sitt tal. Om hans humanistiska åskådning se den litteratur, som citeras i kommentaren till *Anföranden i undervisningskommittén*, VI: 132!

Tegnér hade den 30 maj 1831 hållit ett tal öfver samma ämne vid afslutningen i Jönköpings skola; han hänsyftar på detta dels i brefvet till Wingård af den 10 nov. 1831, dels i självfva Växjö-talet, då det heter (s. 91), att han »nyligen vid ett annat tillfälle fullständigt yttrat mig häröfver» (= om Thierschs skolplan). Äfven detta Jönköpingstal föreligger i Hs, ehuru slutet fattas. Begynnelsen öfverensstämmer nära med Växjö-talet, men framställningen af skolplanen är ojämförligt mera detaljerad. I det följande redogöres för denna Hs.

S. 88, r. 7 nedifrån, har Hs *berömda Män.* — S. 89, r. 12 uppifrån, har Hs ursprungligen haft *sedan Rousseaus Emile och Pestalozzis Elementarböcker.* — S. 89, r. 6 nedifrån, lydde det ursprungligen: *Han påstår* (*och deri är jag fullkomligt af hans mening*). — S. 91, r. 9 uppifrån, följde ursprungligen *och lefde i en okunnighet som nu icke en gång finnes hos Allmogen.* — Efter s. 91, r. 2 nedifrån följer i Hs:

Jag har derföre icke ansett olämpligt att här summariskt redovisa för dess innehåll. — 1) Hvad således först Lärotiden angår, så är undervisningen likasom hos oss beräknad på 10 år, neml. från åtta till fyllda aderton. Af dessa antagas sex för Skolen och fyra för Gymnasium. Men en ganska väsendtlig skiljaktighet finnes i afseende på Ferierna som hos oss upptaga 1/3 af året, men i Beyern, liksom i

Preussiska och Würtembergska Läroverken äro inskränkta till sex vickor. Härigenom vinnes årligen omkring fyra månader för undervisningen hvilken derföre också i hvarje sak kan föras vida högre än hos oss. Ty ehuru man i Beijern icke läser mer än 26 timmar i vickan, så svara likväl 10 läroår der mot 13 hos oss, och i Preussen der man (liksom här) läser 32 timmar svara 10 undervisningsår mot 16 af våra, då man nemligen jemför antalet af lärotimmar.

Skolan är indelt i 3:ne Kurser, hvardera beräknad på 2 år. Hvarje kurs åter sönderfaller i 2 afdelningar af hvilka en genomgås på året. Af ofvannämde 26 lärotimmar upptager, under de 3 första Skolåren, Latin 16, Religion, Arithmetik och Kalligrafi de tio öfrige timmarna i vickan. Under de tre sista Skolåren, det vill säga från fyllda elfte till och med fyllda fjortonde året, upphör Kalligrafien. Latin upptar 12, Grekiskan 6, de öfriga 8 timmarna fördelas mellan Religion, Arithmetik, Geografi och Historia. Tar man nu alla sex skolåren tillhopa så utgör det sammanräknade antalet af lärotimmar 7,176. Af dessa upptager Latin mer än hälften nemligen 3,864 timmar, och Skolan gör följakteligen skäl för sitt namn af Latinsk Skola. Grekiskan har 828 timar, Arithmetiken lika många, Religionen något mer, neml. 874, Kalligrafien 414, Geografi och Historia endast 368.

Gymnasium som ingen får lemna före fyllda 18 år är indeladt i fyra klasser som hvardera på ett år genomgås. Utom Religionsundervisningen med 2 timmar i vickan fortsättes här Latin och Grekiska hvarmed i andra klassen förenas Poetik, i tredje Rhetorik, i fjerde en Inledning till Forntidens philosophie, allt i sammanhang med de klassiska författare som föreläsas. För Modersmålet finnes hvarken i Skola eller Gymnasium särskilta lärotimmar, utan bör läraren i sammanhang med Latinska Grammatiken

fästa uppmärksamheten på begge språkens skiljaktigheter och öfverensstämmelser. I Fransyska, Teckning, Sång, Musik meddelas ej offentlig, endast privat undervisning mot särskilt betalning. Likaså i Gymnastik. Bland nya läroämnen har Hebraiskan 2 timar i alla fyra klasserna, men läses endast af blifvande Theologer. Algebra läses i första klassen 3 i andra 4 timmar, Geometrie likaledes 4 timmar i tredje och fjerde. Gamla Geografien och Historien har tre timmar i första klassen, nyare historia och Geografi endast 2 i de tre andra klasserna. Logik läses först sista året i högsta klassen 4 timmar. Häraf följer att under de fyra Gymnasiiåren Latin har sammanräknadt 1,518 timmar, Grekiskan 1,242, Mathematiken 690, Historia och Geografi 414, Religion 368, Hebraiskan ett lika antal, och Logiken 184. Vid en allmän öfversigt och då man beräknar alla 10 årens lärotimmar i Skola och Gymnasium till en rund summa af 12,000 finnes alltså att Latin och Grekiska upptaga omkring $^2/_3$ af tiden. Dernäst Mathematik ungefärligen $^1/_8$, Religion $^1/_{10}$, Historia och Geografi $^1/_{16}$, Kalligrafi $^1/_{32}$, Hebraiska $^1/_{36}$ och slutligen Logik en knapp $^1/_{64}$ af hela lärotiden.

11) Se vi dernäst på undervisningens gång och omfång så fordras i första kursen som upptager de 2:ne första Läroåren att fullständigt genomgå och inöfva en mindre Latinsk Grammatik, så väl Formlära som Syntax, jemte en dertill lämpad Latinsk Chrestomathie samt en Öfningsbok för öfversättningar från modersmålet till Latin, hvilket sker mundteligen. Samma undervisning fortsättes i andra Kursen, men utvidgas der till en utförligare Grammatikalisk kurs samt derpå beräknad Chrestomathie och Öfningsbok. Sedan alltså under de fyra första Skoléren det Elementära och Techniska af språket blifvit till full färdighet inlärdt, så skall undervisningen i tredje kursen (som

upptar de två sista skolåren) åsyfta större färdighet i tydning och säkerhet i Latinska uttrycket. I denna afsigt genomgås här tredje afdelningen af chrestomathien som innefattar kronologiskt ordnade utdrag ur Romerska Häfdatecknare, Justinus, Livius, Sallustius; dock kunna i stället härför Cornelius Nepos eller Cæsar läsas i sammanhang. Öfningsboken för mundteliga öfversättningar genomgås i sin tredje och utförligaste afdelning. Med de mundteliga öfningarna förbindas skrifteliga alla tre Kurserna igenom. Stilöfningar äga rum i första kursen så ofta Läraren anser nödigt, i andra och tredje en gång i vickan, och rättas och redovisas i Skolan. Utom dessa arbeten börjas i medlersta kursen prosodie och fortsätter i den öfversta derhän att lärlingen kan sjelf författa prosodiskt riktiga Latinska vers i Hexametriskt och Elegiskt versmått. För denna afsigt läses en Latinsk Anthologi som innehåller utdrag ur Latinska poëter hvilka begagnat dessa versformer.

Undervisning i Grekiskan som börjar med fjerde Skolåret meddelas endast åt dem som bereda sig för Gymnasium. De öfrige befrias derifrån, och dimitteras från Latinska, men först efter fyllda 14 år, till Polytechniska Skolan, som går paralelt med Gymnas. och är beräknad icke blott på näringar och handel, utan äfven på allm. medborgerliga kunskaper som anses tillräckliga för lägre Civilembeten. Undervisning i Grekiskan fortgår alldeles efter samma method och med lika inrättade Läroböcker som för Latin, de mundteliga och skrifteliga öfversättningarna från modersmålet till Grekiska ej undantagna. Dessa anses dock mera som kontroller på en säker uppfattning af det föredragna än som öfningar i Grekisk Stil och skola endast bevisa säker färdighet i ordböjning, accentuationslära och Syntax. Skrifteliga Stilöfningar i Grekiskan äga rum blott en gång i månaden. I öfversta kursen läres äfven Prosodie

och en Grekisk Anthologie genomgås, hvarjemte lärlingen innan han till Gymnas. dimitteras skall kunna tyda ett lättare Grekiskt arbete, t. ex. Anabasis eller Cyropädien.

Undervisningen i modersmålet bibringas gemensamt med den i gamla språken på det sätt att vid skriföfningarna under de två första åren uppmärksamheten i synnerhet ledes på Orthografie och ordbildning, under de fyra sednare mera på uttryckets lämplighet under det man öfversätter från Latin eller Grekiska. När så erfordras hänvisas på en särskilt Grammatik för modersmålet den hvarje lärling skall ha till hands, men som ej får göras till föremål för ett sammanhängande Läroföredrag. Dessutom skall äfven finnas en Chrestomathie af inhemska Prosaister och Skalder, i tre afdelningar efter de tre kurserna, men endast till eget bruk och till memorering af valda ställen.

Religion läres under de två första åren efter Katekesen och en Biblisk språkbok jemte Psalmer, de två efterföljande efter samma böcker jemte ett utdrag ur Bibeln, de två sista efter särskilt Lärobok i förening med Bibliska Historien.

Arithmetik drifves i de två lägsta kurserna till Regula di Tri och derutöfver och förenas med ständig öfning i hufvudräkning. I öfversta kursen föredrages den i sammanhang efter särskilt Lärobok som äfven innefattar början till Bokstafsräkning eller algebra.

Geografi börjas i fjerde skolåret efter en mindre och fortsättes i det femte efter en större Lärobok med särskildt afseende på fäderneslandet. I sjette först föredrages fäderneslandets historia i förening med den allmänna Tyska.

Sådan är undervisningens gång i Skolan. På Gymnasium, dit inträde ej lemnas förr än efter fyllda fjorton år, förutsättes för klassiska språken den möjligast fullständiga kännedom af det formella och techniska. Afsigten med Gymnasiiundervisningen i detta läroämne är derföre att

bibringa en djupare och fullständigare kännedom så väl af Klassiska Språken som i synnerhet Litteraturen. Derföre väljas klassikerna med afseende på ungdomens ålder och i en naturlig ordning, så att man i prosan öfvergår från Häfdatecknare till Talare, och derifrån till Filosofer, i Poesien från Episka till Lyriska och Dramatiska Författare; men när de särskilte slagen fortgå genom flere Klasser ordnas de efter svårigheten. Chrestomathier och Anthologier äro ej tillåtna på Gymnas. utan läsas författarne i sitt sammanhang. Mera än högst två latinska och två Grekiska författare få icke föredragas i samma klass och på samma tid. Till följe af dessa grundsatser föreskrifves till Lärarens eget val

I första klassen: I Latin: Cæsar, Livius, Cicero de Amic. & Senect. Ovidii Metamorf. Virgils Bucolica.

I Grekiskan: Herodotus, Xenofons hist. skrifter, Iliaden och Odyssen.

I andra klassen: Latin: Livius, Sallustius, Ciceros Bref, Ovidii Fasti, Æneiden och Georgica.

I Grek.: Herodotus, Isokrates, Iliaden, Odyssen, Theocritus.

I tredje Klassen: Latin: Ciceros Tal, Brutus och de Oratore, 10:de B. af Quintilianus i förening med Rhetorik, Taciti Agricola och Germania, Horatii Oder och Epistlar.

Grekiska: Demosthenis Olynth. och Philippiska Tal samt pro Corona, Xenofons philos. Skrifter, valda stycken af Pindarus och Tragikerna.

I fjerde el. öfversta Klassen: Latin: Ciceros philos. Skrifter, synnerligast Quæstiones Tusculanæ, de finibus Bonorum, de officiis, Taciti Annaler, Horatii Sermoner, Plauti Aulularia och Terentii Adelphi.

Grek.: Platos Protagoras, Gorgias, Phädon, Euripides, Sofokles, af Æschylus Perserna och Prometheus.

I afseende på alla dessa Författare är föredraget i allmänhet väl mera statariskt än kursift, men kritiskt icke oftare än textens svårigheter göra det nödvändigt. Det af ett arbete som ej hinner på detta sätt genomgås under läroåret, öfverlemnas åt Ynglingen sjelf som dock derföre bör redovisa.

För att dels bibehålla den i Skolan vundna färdigheten i det techniska, dels äfven utbilda uttrycket till så ren Latinitet som möjligt anställas hvar vicka stilöfningar, hvarmed i de två öfversta klasserna förenas Latinska uppsatser och, i den högsta, föreläsningarna, åtminstone till någon del, hållas på Latin. För större skrifteliga afhandlingar hvartill ämnen uppgifvas af Lärarne, lemnas eftermiddagarne under fjorton dar om sommaren lediga.

Med studium af gamla Litteraturen förenas äfven den fosterländska, efter samma grunder som i Skolan. Ett Bibliothek af inhemska Classiker, ordnadt efter särskilta slag af Prosa och Poesie, jemte en kort öfversigt af landets Litteratur, bör derföre begagnas till egen läsning, och under de klassiska studierna hänvisningar dertill lemnas.

Metrik, så vida den lär att känna de förnämsta versarter och strofer, föredrages i första klassen. Dermed förenas i den andra poetik, såsom lära om Skaldarterna, hvarefter i tredje följer Rhetorik såsom lära om Styl och det sammanhängande föredraget. Det theoretiska härvid behandlas likväl så kort som möjligt, med hänvisningar till Läroboken, så att icke mera än högst 12 timmar på halfåret derpå få användas. Som praktisk öfning i afseende på Metrik och Poetik skrifves, helst i de lägsta Gymnasiiklasserna, latinsk och äfven Tysk vers, den sednare som metrisk öfversättning eller efterbildningar från de gamle. För Rhetoriken tjena till samma afsigt utarbetningar af Berättelser och Tal

med afseende på de Läroämnen som i klassen blifvit föredragna. I högsta klassen der undervisningen omfattar filosof. skrifter från forntiden förenas dermed en utvickling af gamla Philosof. ända till PhilosofSkolorna i Athén, men i korthet och ej till högre timtal än hvad som i detta afseende blifvit föreskrifvet för Rhetorik och Poëtik. I samma klass föredragas äfven Elementerna af Logiken.

Religionsundervisningen är i lägre klasserna dogmatisk, i de högre exegetisk och historisk och förenad med explikation af vissa böcker i Nya Testamentet. För blifvande Theologer som redan i Skolan inhämtat Elementerna i Hebräiskan, efter samma method som de andra gamla språken, men icke på offentliga utan på privata lärotimmar, föreläses i lägre klasserna Historiska Böcker ur gamla Testamentet och i de högre Psalmerna och poetiska stycken ur profeterna.

Af Historien läres i första Classen den gamla till Augustus, i förening med gamla Geografien, i andra till Carl den Store, jemte fysisk Geografi, i den tredje till Kejs. Carl V, jemte politisk Geografi, i den fjerde Nyare Historien till Ludvig XIV död. Hela denna undervisning är dock i allmänhet summarisk och synkronistisk och ingår blott vid de större verldshändelserna i det enskilta, hvarvid synnerlig vigt lägges derpå att namn och årtal må i minnet inpreglas.

Mathem. undervisningen sträcker sig i första klassen till och med Equationer af första graden, i den andra till och med bruket af Logarithmer. I tredje och fjerde läres Geometrie efter Euclides.

111) Betraktar man sluteligen Läroverkets inre organisation samt Lärarepersonalen, så visa desse flere egenheter. Det så kallade Klass Systemet omfattar här äfven Gymnasium, der Läraren, som kallas Professor, måste föredraga alla läroämnen som drifvas i klassen, med undantag

af Mathematik och Religion, hvilka ha särskilta Lärare, som undervisa alla klasserna igenom. Vid Skolan kallas Lärarne i de begge lägre Kurserna Præceptorer, i den högre Öfverlärare som alltid tillika är Rector. Ehuru nu hvarje kurs omfattar två år, och följakteligen har två afdelningar, så finnes blott en lärare, hvilken alltså, så ofta undervisningen ej kan vara gemensam, måste sysselsätta den ena afdelningen med något skrifteligt arbete, under det han undervisar den andra. Dock är det honom tillåtet att begagna sig af en Assistent, i lägre kurserna till 6, i den öfre till 8 timmar i vickan. Assistenten kan äfven undervisa i Lärarens frånvaro, dock alltid på hans ansvar. Detta gäller äfven för Gymnasium. Dessutom finnas så kallade Repetitorer för dem som ej kunnat el. velat följa med den offentliga undervisningen, och som derföre, på extra timmar och mot särskilt afgift, hjelpa dem att inhämta det försummade. Annan privat undervisning är väl icke förbjuden, men afstyrkes såsom hinderlig för en friare och sjelfständigare utvickling genom egen verksamhet. I afseende på ofvannämde Præceptorer eller lärare i lägre Skolafdelningar förekommer den egenheten, att dessa utgöra ett eget lärostånd, utan kompetens till eller anspråk på någon högre lärarebefattning. De måste åtnöja sig med den visserligen vigtiga, men dock mödosamma och enformiga bestämmelsen, att alltjemt hos barnen inöfva och inpregla det rent Elementära af Latinska och Grekiska språken. Orsaken härtill är den, att det ständiga sträfvandet uppåt, det ideliga ombytet af Lärare inom samma klass, medförde ständiga omvexlingar i lärosättet, bröt derigenom Skolans enhet och fasta gång, beröfvade läraren den säkerhet som endast vinnes genom mångårig öfning, beröfvade slutligen härigenom äfven barnen den noggranhet i uppfattning, den trygghet för bibehållandet, den färdighet för användningen

af det inlärda som utgöra den egentliga grunden för det unga sinnets stärkande och utvickling. Af dessa skäl äro äfven anspråken på sådane lärare ringa, i afseende på omfånget för deras kunskap, men så mycket strängare i afseende på kunskapens säkerhet och detaljerade noggranhet. Således fordras af en Præceptor för nedersta kursen endast att med bifall ha genomgått Skolen, för den medlersta, att han genomgått Gymnasium. I närvaro af Skolans Rektor och några Professorer vid Gymnasium, anställes med de sökande till dylika lärobeställningar ett förhör som ungefärligen svarar mot det practiska undervisningsprofvet hos oss, blott med den åtskilnad att det är strängare och allvarligare. Efter denna pröfning skall Sökanden tillbringa minst 2 år som lärare, helst Repetitor i en Latinsk Skola, och kan, efter fyllda aderton år, anställas som Præceptor. Den åter som söker en Öfverlärarebeställning vid Skolan måste hafva tillbragt tre år vid Akademien. (Den så kallade filosof. Graden tages sällan vid Tyska Universiteter, helst de sydligare). Profvet som aflägges både mundteligen och skrifteligen och omfattar alla de läroämnen som föredragas i Skolan, bevistas af skolans Rector och samteliga Gymnasiilärarne. Efter pröfningen måste han, liksom Præceptorerna, minst två år sysselsätta sig med skolundervisning innan han får anställas. — För Gymnasiilärarne åter är profvet allvarsamare och mera omfattande. Tre års Akademisk bildning förutsättes äfven för dem. Examen är först *theoretisk* och bevistas af flere UniversitetsProfessorer, Gymnasii Rector och ett Ombud utnämt af Inrikes Minister. Förhöret anställes mundteligen och skrifteligen öfver alla läroämnen som föredragas i Gymnasiiklasserna. I Latin öfversättes en af de för Gymnasium föreskrifna Klassikerna. Från modersmålet på Latin öfversättes en uppsats hvarvid Latinitetens icke blott felfrihet utan ren-

het är hufvudsak och bestämmer väsendtligen kompetensen. Dessutom bearbetas ett gifvet ämne på Latinsk vers. I Grekiskan tydes en Classiker, sålunda att föreläsningen äfven utsträcker sig till Metrik, poetik och Rhetorik, hvarefter ett stycke öfversättes från modersmålet på Grekiska. Grekiska och Romerska Filosofiens historia jemte Logik föreläsas; Historia och Geografi, med Antiquiteter, Mythologie och Litteraturhistoria ingå äfven i profvet. Öfver det hela föres protokoll och utdelas Betyg. Den som får mindre än approbatur är inkompetent. Det filologiska betyget har öfvervigten och bestämmer företrädet. Efter theoretiska profvet fordras 2 års tjenstgöring, helst som Assistent vid Skola eller Gymnasium. *Praktiska* profvet aflägges i hufvudstaden i närvaro af en Commission som består af en AkademieProfessor i philologien, 2 GymnasiiRectores och andra Autoriteter. Då hufvudsaken härvid är Sökandens sätt att behandla och tyda en klassisk författare så tillkännagifvas genom Tidningarne ett år förut de Latinska och Grek. skrifter, hvarur ställen för pröfningen hämtas. Stället sjelf bestämmes omedelbarligen före pröfningen och genom lottning mellan de sökande. För öfverseende deraf lemnas 1/4 timme. Derefter anställes ett Colloquium på Latin (för presidii prof) som rörer innehållet, methoden och de kritiska betänkligheterna vid föreläsningen. Betyg utdelas som för Lärarebefattning vid Skolan och noggrant och detaljeradt Protokoll föres öfver hela akten. Af Lärare i Mathematik och Religion fordras ungefärligen lika prof, med detaljer som här ej kunna genomgås. För öfrigt är efter desse Examina all anställning som Gymnasiilärare *provisorisk* på 3 år, och det beror på Lärarens uppförande och lärlingarnes framsteg huruvida den skall bli ordinär hvilket pröfvas af Regeringen. Förflyttning från Läroverk till Ecclesiastikbeställning kommer sällan eller aldrig i

fråga; men anslagen äro tillräckliga, aflöningen god, och för äldre Lärare äfven rundelig.

S. 101. Kallelse till prestmöte 1832.
Efter originaltrycket, Wexjö 1832, hos Direktören Sven Rasks Enka.

S. 109. Om Dryckenskapslastens hämmande.
Efter originaltrycket, Wexjö Domkapitels cirkulär 1832, n:r 313, dateradt den 28 april 1832, tryckt hos Sven Rasks Enka.

Kungl. Maj:ts bref af den 3 mars 1832, kontrasigneradt af August von Hartmansdorff, inskärpte, att enligt justitiestatsministerns berättelse för 1830 dryckenskapslasten föranledt en mängd brottmål, uppmanade presterskapet och församlingarna att motarbeta denna last, och omnämnde med erkännande nykterhetsföreningarna såsom ett efterföljansvärdt föredöme. Detta kungliga bref aftrycktes i begynnelsen på domkapitlets cirkulär.

S. 113. I Väckelsång den 11 Juni 1832.
Efter Hs. På s. 120, r. 7 nedifrån, står öfver *Märta* skrifvet *Ingeborg* med annan hand (Heurlins?).
Tegnér var af sin svåra sjukdom sommaren 1832 förhindrad att personligen inviga kyrkan i Väckelsång; talet upplästes i hans ställe af domprosten Heurlin. — En utförlig redogörelse för kyrkobyggnaden i Väckelsång ingår i Wexjö Stifts-Tidningar 1832, n:r 7 och 8. Kyrkoherde i Väckelsång var sedan 1827 Johan Wieslander; han hade 1825 såsom domkapitlets ombud uppträdt i byggnadsfrågan och bl. a. föreslagit platsen för den nya kyrkan, hvarvid han väckt församlingens uppmärksamhet. Den ovanliga orienteringen på kyrkan, hvarom Tegnér inledningsvis talar, var sannolikt hans uppslag.

S. 122. Till Vördige Presterskapet i Wexjö stift.
Efter originaltrycket, Wexjö 1832, hos Sven Rasks Enka.

S. 123. Gustaf Adolfs Festen (den 6 november 1832).
Efter trycket i Tal vid särskilta tillfällen, II, 1841. I omedelbar anslutning till talet följer där den dikt, som här tryckts på s. 8 under titeln *Vid talets slut i Wexiö Domkyrka d. 6 Nov.* Ingen Hs.
Om festen se kommentaren till ofvan nämnda dikt och närmast föregående (s. 6). Jfr äfven Tegnérs bref till J. F. af Lundblad den 7 dec. 1832, till Beskow den 13 dec. 1832, till Wingård den 23 dec. 1832, till Brinkman den 31 jan. 1833 (om tidningspolemik öfver talet); det framgår häraf att Tegnér ursprungligen icke velat trycka det, och t. o. m. påstår sig ha bränt upp det. — Om den politiska tendensen i talet, se Böök, *Esaias Tegnér*, I: 188—189.

S. 132. Om fattigvården i Vexiö stift.
Efter Hs i Växjö Domkapitels arkiv. Den detaljerade och statistiska

redogörelsen är här utlämnad, såsom den ur Jubelfestupplagan öfvertagna noten anger. — Ett samtida tryck finnes i »Wexjö Dom-Kapitels Underdåniga Betänkande till Kongl. Maj:t rörande Fattigvården i Wexiö Stift, Jönköping, hos Direkt. J. P. Lundström 1833»; men med denna publikation har Tegnér ingenting haft att göra, som framgår af hans yttrande i bref till Wingård den 18 april 1833. En passus på s. 136 är i trycket uteglömd.

Detta yttrande afgafs i början af år 1833; jfr Wingårds omdöme därom i bref till Tegnér af den 2 maj 1833 (*Ur E. Tegnérs papper*).

S. 144. I Stenbrohult. Den 2 Juni 1833.

Efter Hs. Själfva predikningen är skrifven med främmande hand, men försedd med egenhändiga rättelser; slutorden, från s. 151, r. 5 nedifrån, äro egenhändiga.

Invigningen af Stenbrohults kyrka ägde rum den 2 juni 1833; se en utförlig historik, »Stenbrohults Kyrkobyggnad och invigning», i Wexjö Stifts-Tidningar 1833, n:r 7. Kyrkoherden i Stenbrohult, Jonas Nilsson, blef efter högtidligheten af Biskopen utnämnd till »Prost öfver eget Pastorat» såsom belöning för visadt nit.

S. 155. Vid Biskop M. Wallenbergs död.

Efter Växjö Domkapitels Kopiebok.

Biskop Marcus Wallenberg, född 1774, afled den 22 sept. 1833.

S. 157. Profstilar för Gymnasii-Ungdomen i Vexjö.

N:r 1 och 2 efter Jubelfestupplagan, n:r 3 efter Wexjö Stifts-Tidningar 1834, n:r 6. Ingen Hs.

N:r 3 var afsedd för »Latinsk Profskrifning». Dessa stilar ha här sammanförts utan hänsyn till kronologien.

S. 160. På Wexiö Gymnasium (1834).

Efter trycket i Tal vid särskilta tillfällen, II, 1841. Hs bevarad. Ingressen lyder där: *Det gamla läroåret slutar i dag, och både Lärare och Lärjungar behöfva att hvila och andas ut i sommarluften, innan de begynna ett nytt. Undervisningen har fortgått: men en ojemn helsa etc.* — S. 163, r. 16 nedifrån, lydde satsen ursprungligen: *De så kallade liberala Idéerna ha visserligen rätt, men* etc. — S. 163, r. 3 nedifrån, hette det ursprungligen *abstrakt theori, vore den än aldrig så förnuftsenlig.*

Talet hölls den 11 juni 1834. — Tegnér hänsyftar på den studentdemonstration, som ägt rum i Lund den 18 mars 1834, hvarvid studenterna uttryckt sin glädje öfver att § 72 i regeringsformen af ständerna behållits oförändrad. Regeringen hade velat ändra paragrafen, så att icke blott riksdagen, utan äfven Kungl. Maj:t finge inflytande på bankens ledning. Assar Lindblad, såsom studenternas talman, hade särskilt hyllat Thore Petre samt Anders Danielsson och Nils Månsson i Skumparp, hvilka bekämpat regeringsförslaget. Se den utförliga skildringen af Elof Tegnér, *Studentdemonstrationer på 1830-talet* (Valda skrifter, VI).

S. 168. Företal till Bretschneiders dogmatik.

Efter originaltrycket i Karl Gottlieb Bretschneider, *Systematisk utveckling af alla i dogmatiken förekommande lärobegrepp*, Stockholm 1834.

K. G. Bretschneider (1776—1848) omnämnes som teologisk författare ganska ofta i Tegnérs bref; se brefvet till Wingård den 18 apr. 1833, till M. Lagerlöf den 22 dec. 1833, till J. M. Almqvist den 6 april 1834, samt framför allt försvaret för Bretschneider i bref till Wingård den 8 jan. 1837. Det var samme Bretschneider, som författat den skrift öfver S:t-Simonismen, hvilken Geijer 1831 anmälde i Svenska Litteratur-Föreningens Tidskrift.

S. 171. Tal från Altaret vid prestvigning.

Efter trycket i Tal vid särskilta tillfällen, II, Stockholm 1841. Hs bevarad.

Talet hölls den 31 oktober 1834, då fyra präster från Göteborgs stift, under biskop Wingårds frånvaro fran Göteborg, vigdes i Växjö. Tegnér hänsyftar i inledningen på koleran, som härjat särskildt svårt i Göteborg och Bohuslän. — Om det naturfilosofiska inslaget i detta tal, se Albert Nilsson, *Tegnérs filosofiska och estetiska studier*, s. 134—135.

S. 174. På Wexiö Gymnasium (1835).

Efter trycket i Tal vid särskilta tillfällen, II, Stockholm 1841. Hs bevarad. Följande varianter antecknas. S. 175, r. 15 nedifrån, hette det ursprungligen *en blandad, stundom också en bildad allmänhet.* — S. 179, r. 11 uppifrån, har Hs *mitt demokratiska sinne* i st. f. *mitt Svenska.* — S. 179, r. 9 nedifrån, hette det ursprungligen *uppvuxna på Feodalgrund.* — S. 180, r. 13 nedifrån, hette det ursprungligen: *Vår tid är som Cæsar, den som ej är med är emot.* — S. 180, r. 7 nedifrån, följde efter kolon ursprungligen blott: *men hvilket blir det segrande?* — S. 181, r. 6 uppifrån, är *när den varit som bäst* inskjutet i marginalen. — S. 182, r. 11 uppifrån hette det ursprungligen *det är folkens eviga och oförytterliga rättigheter, som man kämpar om.* — S. 182, r. 15 uppifrån, är *väsendtliga* tillagdt i marginalen. — S. 182, r. 18 uppifrån, följde efter *skymfas* ursprungligen: *icke den om folket skall vara fritt efter lag, utan om det skall styra, tvert emot lag. Folket styra! etc.* — S. 183, r. 16 uppifrån, följde efter *derutaf* denna sedan strukna passus: *Men om I älsken forntiden så förakten ej derföre den närvarandes bildning: den går högt ehuru i en annan riktning. Det är en narr som tror att Förträffligheten tillhör uteslutande något enstaka Tidehvarf. Den fullbildade Mannen växer på klassisk grund, men den luft som omgifver, den sol som vägleder honom äro dagens.* — S. 184, r. 7 uppifrån, fanns en i marginalen tillagd, sedan struken passus af följande lydelse: *Jag hatar snillets högmod. Af brist på snillen har aldrig något land gått under; men väl af brist på den medelklass i Andens verld som ensamt duger för det practiska lifvet.*

Talet hölls den 5 juni 1835. Det trycktes — med undantag af de tre första sidorna — i tidningen Correspondenten i Uppsala, den 28 okt.

1835; se Tegnérs bref till Beskow den 15 okt. s. å. Talarens namn var icke angifvet. Aftonbladet innehöll den 9 nov. 1835 ett svar med titeln *Det stora talet*, utan att dock Tegnérs namn utsattes. — Tegnérs tal trycktes äfven i Svenska Minerva och flera landsortstidningar, såsom i Aftonbladet för den 11 nov. påpekas. Aftonbladets artikel utgafs s. å. i broschyrform på L. J. Hiertas förlag under titeln: »Det stora politiska talet eller hur man bör ungt folk enfaldeligen förehålla».

S. 185. Bergs kyrka. D. 9 aug. 1835.
Efter Hs.
Invigningen ägde rum den 9 aug. 1835; en historik och en skildring af högtiden ingår i Wexjö Stifts-Tidningar 1835, n:r 9. — Församlingens kyrkoherde var sedan 1830 prosten Magnus Kollind. — Generalen, grefve Johan Henric Tawast (1763—1841), hade deltagit i alla de senaste fälttågen, 1813—14 såsom sous-chef i generalstaben; han var sedan 1823 gift med grefvinnan Lovisa Albertina Barck (1792—1860).

S. 194. Vid Professorn, Häradsprosten Doktor Heurlins jordfästning.
Efter trycket i Tal vid särskilta tillfällen, II, 1841. Talet åtföljdes där omedelbart af det poem, som i denna upplaga tryckts på s. 60. Hs bevarad. På s. 201 ha ett par vid tryckningen uteglömda ord supplerats ur Hs.
Samuel Heurlin dog den 11 sept. 1835; begrafningen ägde rum i Åsheda den 29 dec. Jfr dikten s. 60, och kommentaren därtill; se äfven en af Nils Lindgren författad biografi, *Samuel Heurlins lefnad*, utgifven i Växjö 1836 som bihang till Wexjö Stifts-Tidningar. — P. J. Wickelgren, kyrkoherde i Sjösås 1783—1811, riksdagsman och historisk forskare, Jon Aspelin, kyrkoherde i Dädesjö 1780—1827; Johan Engstrand, kyrkoherde i Lenhofda 1796—1835; C. A. Molin, kyrkoherde i Algutsboda 1786—1809. — Då S. Heurlin år 1833 hade sökt tjenstledighet, beviljades ansökningen genom en af Tegnér författad, den 4 april daterad skrifvelse, som hade följande lydelse (Växjö Domkapitels Kopiebok):

Till T. Herr Doktor Heurlin i Åsheda.

Genom skrifvelse af d. 28 sistl. Mars har Hr Doktorn begärt tjänstledighet från sin befattning såsom Härads-Prost öfver Uppvidinge Kontrakt. Från en Man som går i sitt 90de år, är i ordets hela och vackraste bemärkelse Senior Honorarius, icke endast bland Stiftets utan äfven bland Rikets Presterskap, som i 53 år varit Kyrkoherde i samma Församling och i 39 Prost öfver samma Härad, kan en sådan begäran hvarken vägras eller finnas besynnerlig. Under denna långa tidrymd har T. sett sina

Ungdomsvänner och Embetsbröder bortgå, den ene efter den andre. Äfven de som trädt i deras ställe ha för det mesta förvissnat eller fallit; och T. liknar, äfven i detta afseende, Nestor i Iliaden, som begrof tvenne mennisko-ätter, och herrskade öfver den tredje. Men en särskild och ovanlig nåd af Försynen har lemnat T. all ålderdomens ära, utan dess bräckligheter, och ända intill de senaste åren oförsvagade upprätthållit stora själskrafter. Hvad T. härigenom uträttat så i Församlingen som för Embetsbröder, är allmänt kändt och erkändt, och behöfver icke Consistorii vitsord; men den som en gång efterträder T. i detta kall får ett stort efterdöme, men svårt att följa eller ens närma sig, i klar ordning, i omfattande insigt och mognad erfarenhet; och Consist. inskränker sig derföre till den förklaring att, åtminstone dess nu lefvande Ledamöter, aldrig beviljat en tjenstledighet grundad på en så verksam, nitisk och i alla afseenden exemplarisk tjenstgöring.

KOMMENTAR TILL BREFVEN

I detta band införas 89 bref — mer än halfva antalet — hvilka förut icke intagits i Tegnérs Samlade skrifter, nämligen n:ris 1, 2, 6, 10, 11, 12, 13, 15, 17, 19, 20, 21, 25, 27, 28, 30, 31, 34, 35, 36, 38, 39, 40, 42, 43, 46, 47, 49, 50, 52, 53, 54, 55, 59, 61, 62, 63, 64, 65, 67, 68, 69, 74, 79, 80, 83, 84, 85, 88, 89, 94, 96, 99, 101, 102, 106, 107, 108, 109, 112, 113, 114, 115, 116, 118, 120, 121, 123, 125, 126, 128, 129, 132, 133, 134, 135, 136, 138, 139, 141—150. Åtskilliga af dessa hafva förut aldrig varit publicerade; en mängd andra endast delvis tryckta.

Hvad stafsättet beträffar, må hänvisas till företalet i närmast föregående del (Kommentar till brefven). Särskildt vill jag anmärka, att Tegnér mera sällan än förut använder stor begynnelsebokstaf, men dock ofta en bokstafsform, som står liksom midt emellan stor och liten. Annars har under dessa år ingen större förändring skett i stafsättet.

E. Wrangel.

---

1. Originalet i Uppsala universitetsbibliotek. Förut tr. i *Bref från Esaias Tegnér till C. Fr. af Wingård* utg. af Elof Tegnér (1894).

Jfr tre bref från Wingård till Tegnér tr. i *Ur Es. Tegnérs papper* s. 315 f.

Om tvisten med prosten Bråkenhjelm se *denna uppl.* bd VI s. 626.

callus: tjockhuding.

2. L. E. Carlborg, som blifvit magister 1829, var först v. kollega vid skolan i Jönköping och blef s. å. (1831) v. apologist i Växjö.

Agardh, som räknat på att bli teol. doktor vid reformationsfesten 1830, hade flere planer till nya platser, bl. a. att efterträda Kullberg som statssekreterare; se *denna uppl.* bd VI s. 626. Han hade af Kullberg förbigåtts till biskop i Kalmar föreg. år.

I Dansk Maanedsskrift for Litteratur 1830 — se Wingårds bref till Tegnér tr. i *Ur Esaias Tegnérs papper* s. 321 — var införd en recension öfver Undervisningskommitténs betänkande med särskild kritik af Agardhs yttranden, i hvilka rec. fann en återklang af den engelska utilitarismen, en ståndpunkt mera utmärkande en af tidens radikaler än en verklig vetenskapsman. Agardh — som vid denna tid befann sig i en öfverretad stämning — ville tro att recensionen författats af någon bland hans motståndare i Sverige och åsyftade att stänga hans politiska och litterära bana. Gång efter annan uttryckte han vid denna tid sin önskan att lämna Lund. [E. T.]

Agardh synes i anledning af denna recension ha uppsatt en »förklaring» afsedd för någon tidning (jfr brefvet n. 7).

I den af M. J. Crusenstolpe redigerade tidningen Fäderneslandet stod 1831 en flera nummer (74, 78, 82, 87) genomgående artikelserie »Tidningarne och Lunds universitet». [E. T.] — Om en följande artikelserie af Agardh, se brefvet n. 26 och anm. därtill.

Om planen på en ny, litterär tidning i Lund se *denna uppl.* bd VI s. 626. Där också om Svea.

3. Originalet i det Brinkmanska arkivet å Trolle-Ljungby.

Statssekreteraren A. R. von Prinzencreutz kom icke att föredraga det Bråkenhjelmska målet, se nedan under n. 16.

T. f. universitetsbibliotekarien P. Wieselgrens af Tegnér understödda försök att förmå Brinkman skänka sitt bibliotek till Lund gick om intet, i det att B. stod fast vid sitt beslut att donera det till Uppsala universitet.

4. Om svågern O. Myhrman och hans betydelse för Tegnér och den öfriga släkten se E. WRANGEL, *Rämen och Tegnérminnet* s. 234. — Ett band af Tegnérs Tal vid särskilda tillfällen utkom verkligen samma år.
Om Christofers plan att bli legationspredikant, se *denna uppl.* bd VI s. 625. Han kom först att gå skolvägen, sedan han s. å. blifvit docent i Lund, jfr brefvet n. 9.
Björnstjerna var svenske ministern i London grefve Magnus B.
Corn. Rahmn, som varit missionär i Sydryssland, blef legationspredikant i London 1832, sedan kyrkoherde i Kalf, Göteborgs stift.

5. Originalet som n. 3.
Om Hans Järtas afsked från landshöfdingeplatsen på grund af en kyrkoherdeutnämning i Stora Tuna, se *denna uppl.* bd IV s. 522.
Om G. Adlersparres Handlingar och anklagelsen mot honom, se E. WRANGEL, *Brinkman och Tegnér* s. 253 ff.
Tegnérs Tal på Oscarsdagen 1823 se *denna uppl.* bd IV s. 87 ff. Bönen ibid. s. 76.

6. Originalet i Riksarkivet.
Hartmansdorffs fru hette Beata Maria Ehrencrona. Fru Carl Fredrik [Geijer] var Sofia Agneta Lagerlöf, »den poetiska fru Geijer».

7. Om Agardhs polemik, se ofvan under n. 2.
Juris adjunkten (sedan professor) C. J. Schlyter var nu en af Agardhs motståndare.
Wingårds »favorit» var adjunkten i filosofi vid Uppsala universitet E. A. Schröder.
Agardhs Tal vid emottagandet af Inspectoratet öfver Skånska Nationen hade s. å. utkommit på trycket.

8. Afskrift i Lunds universitetsbibliotek (af Disa Tegnérs hand). Se *denna uppl.* bd. VI s. 619.
Konsistorialrådet och kyrkoherden Mohnike i Stralsund, bekant för sina öfversättningar bl. a. från Tegnér, hade utnämnts till riddare af N. O. Han erhöll sedan Sv. akademiens stora prismedalj. [E. T.]
Öfverstinnan Marianne Ehrenström, f. Pollet (från Stralsund), var en litterärt intresserad och verksam person, med stor bekantskapskrets.

9. Om Agardhs inval i Sv. akademien efter Fleming, se E. WRANGEL, *Brinkman och Tegnér* s. 265 samt brefvet ofvan n. 16.
Frih. G. Åkerhielm fick vid valet 2 röster. Hans Järta, som i Uppfostringskommittén varit bland Agardhs motståndare, ansågs vid valet ha röstat på professor Kolmodin. — Om Agardh och Kullberg, se ofvan under n. 2.

10. Om valet i Sv. akademien, se föreg. anmärkning.

11. Originalet som n. 3.
»Dina bägge excellenser», d. v. s. Wetterstedt och Lagerbjelke.

Löjtnant B., d. v. s. prosten Bråkenhjelms son, en bland »Oppositionstalarne», se *denna uppl.* bd VI s. 569 f.

12. Originalet som n. 6.

Grefve E. R. Adelsvärd var som ägare af Lyckås gård patronus för Skärstads pastorat. Se nedan under n. 19.

Till Markaryds pastorat utnämndes s. å. L. D. Theolander.

Det Teologiska seminariet upphäfdes nu som prästkandidaternas examensinstitution och denna funktion öfvertogs af den teologiska fakulteten (1831).

13. Om polemiken mot Agardh, se ofvan under n. 2.

Den vetenskapligt och litterärt intresserade grefve H. G. Trolle Wachtmeister förde på Årup (nära Sölvesborg) ett mycket gästfritt hus.

14. Gamla fru Myhrman bodde f. n. på Östrabo (se *denna uppl.* bd VI s. 612), men flyttade 1832 till den andra dottern på Ön nära Sala. Om detta samt om ersättningen för hennes vivre, hvilken i början utgått i silfverpresenter, se E. Wrangel, *Rämen och Tegnérminnet* s. 229 ff.

15. Magister C. F. Rappe — sedan bekant som en utmärkt pedagog och Viktor Rydbergs lärare — vistades för historiska och språkliga studier i Tyskland, särskildt i Göttingen; han blef s. å. lärare i lefvande språk i Växjö (en nyinrättad gymnasiiadjunktur), slutligen lektor i historia (1841).

16. Originalet som n. 3.

Om valet i Sv. akademien, se ofvan under n. 9. Om Crusenstolpes angrepp under n. 2.

Grefve Georg Adlersparres indiskretioner i de af honom utgifna Handlingar ogillades af Brinkman, se hänvisningen ofvan under n. 5.

Där också om Bönen efter Oscarstalet. Tegnérs tryckta samling tal, se under n. 4.

Statssekreteraren Prinzencreutz (se ofvan under n. 3) var på badsejour, och under den tiden föredrogs det Bråkenhjelmska ärendet af expeditionssekreteraren frih. F. A. Wrangel, »den omyndige baronen», f. ö. en som botaniker vetenskapligt intresserad person. (Se n. 17 och 20.)

Christofer Tegnérs öfversättning af Tusen och en natt utkom aldrig.

17. Originalet som n. 6.

Se om föredragandet af det Bråkenhjelmska ärendet anm. under föreg.

Kyrkoherden i Visseltofta C. Chr. Eberstein — som varit teol. adjunkt i Lund och fått professors titel — förflyttades 1835 till V. Karup.

18. Om partierna i Lund, se nedan under n. 20.

19. Originalet som n. 6.

Om Markaryd och Skärstad, se ofvan n. 12. P. G. Slettengren, som varit slottspredikant i Växjö och som »domesticus» skött biskopsboställets jordbruk, utnämndes s. å. till komminister i Skärstad, se ofvan under n. 12.

Ny kyrka i Pjätteryd byggdes 1833—1834.

20. Originalet som n. 1. Förut tryckt se anm. under n. 1.

Se ock hänvisningen därstädes rörande det Bråkenhjelmska trasslet, i hvilket Crusenstolpe nu i sin tidning Fäderneslandet inblandat sig med oförsynta insinuationer mot Tegnér.

Om frih. F. A. Wrangel, se ofvan under n. 16.

Den af Hartmansdorff kontrasignerade koleraförordningen hade utkommit i juli s. å. [E. T.]

Belysande för Tegnérs stämning denna tid mot den byråkratiske Hartmansdorff äro hans ord i ett litet bref till C. J. Ekström af d. 29. 4. 1832: »Hartmansdorff ger oss ingen ro. Hans hand hvilar tungt på oss alla och kröker oss samtelige till §§. Han behandlar Biskoparne som de Egyptiska arbetsfogdarna behandlade *Egendomsfolket*, och vi få ideligen älta i hans lera. Jag hade trott att han någon gång skulle bli mätt på infordrade upplysningar och Betänkanden, eller att skåpen en gång skulle bli fulla; men förgäfves.»

Förslag till kyrkolag och ordning etc. hade utarbetats af biskoparna Hedrén och Thyselius.

Tvisterna i Lund rörde framför allt tillsättande af domprost efter Chr. Wåhlin. Efter en mycket bitter fejd utnämndes därtill 1832 teol. adjunkten A. J. Hellstenius. Den framstående teologen prof. M. E. Ahlman hade ifrigt tagit parti för den yngste bland de elfva sökandena e. o. teol. adjunkten J. H. Thomander; dennes specimen sattes också högst af den teol. fakulteten i Köpenhamn, hvars utlåtande Ahlman inhämtat. På den andra sidan stodo bl. a. C. G. Brunius och A. Kahl. Särskildt den senare blef föremål för angrepp från Thomanders och hans vänners sida (i Anti-vandalskrift och tidskriften Gefion).

Proban: arresten.

Tegnérs skoltal 1831 se ofvan s. 88.

Thierschs skrift Über gelehrte Schulen hade först utkommit 1826, Klumpps Die Gelehrtenschule 1829. [E. T.]

S. Grubbes tal öfver Leopold hade nu tryckts i Sv. akademiens Handlingar.

Wingårds föregående och efterföljande bref till Tegnér tr. i *Ur Es. Tegnérs papper* s. 327 ff.

21. Den ögonsjukdom, hvaraf Tegnérs måg frih. C. Rappe led, förbättrades sedan.

Provinsialläkaren E. S. Wennberg var läkare i det Tegnérska huset.

I Schardius' autografsamling (n:o 2898), Dorpats Universitetsbibliotek, finnes följande bref, som tydligen är riktadt till Ekström:

Östrabo d. 24 Maj 1932.

MkBror!

Jag är nyss uppkommen från en svår gallfeber som lär komma från förstoppning i lefvern, och den jag flere gånger haft förut, sednast för 1 1/2 år sedan. Jag är likväl ännu ganska svag och förmår alltså ej skrifva mera än ett par rader.

Tack för god och långvarig credit. Renteliquid bifogas med 88. 16 bco. Att det icke kunde bli mera finner du af hosgående Nota.

De mina må väl och be helsa. Helsa din Fru med många lyckönskningar till den nyfödde.

Vänskapsfullt

Es. Tegnér.

Afskrift af detta bref har ställts till utg:ns förfogande af professor A. R. Cederberg, Dorpat. — Om Tegnérs lån hos vännen Ekström se *denna uppl.*, bd VI s. 616.

22. Originalet som n. 3.

Brinkman förenade sig till en början med Geijer och Tegnér om Järtas kandidatur till sekreterareplatsen i Sv. akademien efter Franzén, som blef biskop i Härnösand. (Se ofvan brefvet n. 24.) Till posten valdes slutligen B. von Beskow.

23. Om moderns sista år på Köla hos dottern Anna Lisa och mågen Lidén samt om dessas sjukliga barn se E. Wrangel, *Tegnérska släktminnen och ungdomsbilder* s. 106 ff, 102 f.

Rektorn vid Malmö skola prof. G. Ahlman ansågs vara en utmärkt pedagog. Han efterträddes 1838 af Christofer Tegnér, som 1832 blifvit v. konrektor vid samma skola.

Biskop Hedrén hade 1831 hållit prästmöte i Karlstad. Tegnér blef på grund af sjukdom o. a. hinder föranlåten att uppskjuta prästmötet i Växjö till år 1836. Jfr hans redogörelse i brefvet ofvan n. 86.

Systerdottern Sara Hertz hade år 1830 blifvit gift med konsistorienotarien S. G. Mellin.

Till Fryksände pastorat utnämndes år 1832 Nils Pettersson. Esaias Magnus Tegnér, nu pastorsadjunkt i Klara församling, där Franzén var kyrkoherde, blef 1843 kyrkoherde i Fellingsbro.

24. Jfr Franzéns bref till Tegnér tr. i *Ur Es. Tegnérs papper* s. 329 ff. Franzéns stora dikt Columbus, del I, hade utgifvits 1831; del II utkom aldrig.

G. H. Mellins kalender Vinterblommor innehöll dikter af Franzén, Wallin m. fl. Den anmäldes i Heimdall 1831 n. 53. [E. T.]

Franzén hade 1831 blifvit utnämnd till biskop i Härnösand.

Om sekreterarevalet i Sv. akademien se ofvan under n. 22.

Crusenstolpe hade i Fäderneslandet s. å. n. 185 f. recenserat Tegnérs 1831 utgifna samling Tal.

25. Originalet som n. 1. Förut delvis tryckt i ofvan under n. 1. nämnda publikation.

Utgör svar på Wingårds bref tr. i *Ur Es. Tegnérs papper* s. 332 f.samt ett otryckt bref af d. 8 febr., hvari Wingård bl. a. yttrat om Hedréns Prästmöteshandlingar (se ofvan under n. 23): »Jag höll på att flyta bort med strömmen. Hvilken besynnerlig sammansättning af qvickhet och fåvitskhet, af skicklighet och befängdhet. Se der en man af bredden, passande för vår tid, med om allt, smickrande allt, t. o. m. Värmländingar, en ångmaskin af många hästars kraft att föra tomma vagnar på dagens banor.» [E. T.]

»Vår gode H.»: Hartmansdorff.

P. Westerstrand hade 1831 blifvit v. president i Statskontoret.

N. Lindgren blef 1831 lektor i historia vid Växjö gymnasium (sedan kyrkoherde i Väckelsång). I filosofi var A. G. Ahlstrand lektor (sedan domprost i Växjö).

Om Christofer och rektor Ahlman, se ofvan under n. 23.

26. Om den teologiska striden i Lund, se ofvan under n. 20.

Till medlem i revisionen af rikets undervisningsverk, som sammanträdde 1832 utsåg Lunds universitet C. G. Brunius. [E. T.]

I Sv. Minerva 1831 (n. 106) och 1832 (n. 3) kritiserades Hartmansdorff och hans kanslistil. [E. T.]

Tegnérs plan att söka Leksands pastorat fullföljdes icke, lika litet som andra planer att lämna Växjö.

Agardh lät detta år en längre artikelserie om Läroverkens reform inflyta i Skånska Correspondenten (f. o. m. n. 12).

27. Med Olle Bolmeer, liksom med andra gamla vänner från Lundatiden, hade Tegnér länge ekonomiska förbindelser (»dokumentet»: lånehandlingen).

Till revisor för skolverket valdes lektor S. Elmgren (sedan domprost i Växjö); se brefven n. 35 och 49.

H. Chr. Tullberg, adjunkt i österländska språken vid Lunds universitet, erhöll icke lektoratet i Växjö, hvartill gymnasiiadjunkten A. Melander (sedan bekant som författare af ett grekiskt lexikon) s. å. utnämndes.

Om Skärstad och Slettengren, se ofvan under n. 19.

I. E. Åkermark var komminister i Pjätteryd.

J. Z. Lunér, som blifvit prästvigd 1811, blef 1831 afsatt från prästämbetet. J. H. Clarin, s. å. komminister i Jät, blef afsatt först 1861 (domen mildrades till suspension på ett år).

Jos. Wickelgren, komminister i Furuby, blef däremot kyrkoherde i Näshult 1834.

H. Stenström var nu kyrkoherde i Löfvestad († 1834). G. H. Aulin, liksom den förre en af Tegnérs vänner från »Herberget», var nu kollega vid skolan i Ystad och blef 1832 kyrkoherde i Kjells Nöbbelöf.

28. Originalet tillhör arkivet på Skarhult.

Om friherrinnan von Schwerins son Carl, se *denna uppl.* bd VI s. 624.

Dottern Ebba blef 1832 gift med hofkanslern frih. D. von Schulzenheim.

V. amiralen frih. J. Lagerbjelke, befälhafvande amiral i Karlskrona, var gift med fröken H. U. S. Rosensvärd.

29. Originalet som n. 3.

Tegnérs betänkande om fattigvården, se ofvan 132 ff.

Den stora Commitén = Uppfostringskommittén, hvars betänkande utkommit 1828.

A. C. K[ullberg], förut statssekreterare för ecklesiastikärendena, var biskop i Kalmar.

Brinkmans Tankebilder, se hans Vitterhets-Arbeten I—II, 1842.

»Vestalen», d. v. s. fröken Mina Morman (se E. Wrangel, *Brinkman och Tegnér* s. 180, 278), var sannolikt nu på besök hos grefvinnan A. Wachtmeister, f. Wrede, g. m. landshöfdingen i Karlskrona grefve Hans W. Till arbetet *Brinkman och Tegnér* samt noterna till föreg. bd af *denna uppl.* må f. ö. hänvisas rörande Tegnérs dambekanta i Stockholm.

Emma Nordenskjöld, f. 1809, dotter af varfsamiralen O. G. N., blef 1833 gift med ryttmästaren J. L. Aschan (skilda).

Fru A. D. Almroth, f. Theel, var gift med kemisten professor N. V. A.

B. v. Beskow var nu chef för Kgl. teatern.

Om Leksandsplanen, se ofvan under n. 26.

J. C. Askelöf utgaf sedan 1830 den konservativa tidningen Svenska Minerva.

30. Originalet som n. 6.

Unnaryds kyrka byggdes 1833 (invigd 1835), Hjortsberga (och Kvenneberga) 1838 f.

Den nye läraren i moderna språken vid gymnasiet i Växjö var C. F. Rappe, se ofvan under n. 15.

Om de ecklesiastika frågorna, Uppfostringskommitténs betänkande m. m. se ofvan under n. 29. Om Leksandsplanen under n. 26.

31. Svågern O. Myhrman hade nu öfvertagit skötseln af Schebo bruk i Roslagen, tillhörigt handelshuset Tottie & Arwedson.

Om gamla fru Myhrman, se ofvan under n. 14.

Sofie Myhrman, f. Ljungquist, Tegnérs svägerska, brukade i Stockholm uträtta kommissioner åt familjen.

32. Den gamle professorn i Uppsala, arkiatern P. von Afzelius åtnjöt alltjämt stort anseende som läkare.

Om O. Myhrmans betydelse för Tegnér se E. Wrangel, *Rämen och Tegnérminnet* s. 237 f. — Vid Tegnérs död 1846 visade boet en behållning, utöfver skulderna, af 3,507 rdr 46 sk. 6 rst. rgs. [E. T.]

33. Brefvet som n. 8.

Hr Strandberg var möjligen äldste sonen till kyrkoherden S. i Stigtomta, hvilken länge hade vistats i Pommern och Mecklenburg (Olle S., f. 1816, sedan bekant som operasångare).

Skandinavisches, herausgegeben von G. Mohnike, Stralsund 1832, innehöll öfversättningar efter dikter af Tegnér, Geijer, Atterbom m. fl. samt prosastycken af Brinkman, Agardh, Ödmann. [E. T.]

34. Originalet äges af v. häradshöfding G. Odencrantz, Linköping. Brefvet, som är odateradt, är skrifvet till Tegnérs prebendekomminister J. P. Lönegren i Söraby. Å baksidan har (sannolikt) denna långt senare antecknat följande: »Enkan Maria Håkanssdotter från Borlanda, född 1766 på dödsstället . . . Hemma i föräldrahuset — gifte sig 1783 med drängen Per Gummesson äfven från Borlanda Dusagård . . . Blef änka 1828 uti augusti månad. Varit enka uti 26 år och bott hos sin son af hvilken hon blifvit ömt vårdad . . .»

Se följande bref till Wingård.

Kaptenen E. A. Tersmeden, gift med Hedvig Amalia Rappe (se nedan under n. 64), bodde på Rottne boställe.

Pastor Lönegrens (äldsta) söner, som nu gingo i Växjö skola, voro Claes (f. 1819) och Hampus (f. 1822).

35. Originalet som n. 1 (ej förut tryckt).

Om fattigvårdssaken se föreg. bref.

Nibelius: prosten G. N. i Skerike, sedan biskop i Västerås.

Ordförande i skolrevisionen var statssekreteraren v. Hartmansdorff; denne gjorde strax därefter besök hos Tegnér i Växjö (se brefvet n. 36).

36. Om fru v. Hartmansdorff, se ofvan under n. 6.

37. Jfr ofvan n. 32 och anm. därtill.

»Oss älskelig» skulle vara vännen C. G. von Brinkman. [E. T.]

38. Originalet som n. 6.

39. Om Slettengren, se ofvan under n. 19.

»Underhandlingarna i Oliva» syftar på S:s giftermålsplaner. Jfr ock brefvet här n. 55.

40. Originalet som n. 6.

41. I september s. å. hade från Uppsala utgått en inbjudning till bildande af Svenska Litteraturföreningen, som nu skulle utge en kritisk tidskrift med bistånd af Sveriges förnämsta pennor. Jämte Svenska Litteraturföreningens Tidning utgaf denna förening äfven Skandia. — Se om en föregående tidskriftsplan *denna uppl.* bd. VI s. 623 o. 625 f. Om Tegnérs ställning till den nya planen se också brefvet här n. 44.

Atterbom utgaf 1837 f. två band Samlade dikter.

Ex intestato: utan att ha gjort sitt testamente.

42. Originalet som n. 6.

Tegnérs tal på Gustaf Adolfsfesten se ofvan s. 123 ff., verserna s. 6 ff.

43. Om Brage Tegnér, skaldens brorson, se E. Wrangel, *Rämen och Tegnérminnet* s. 168 o. 256.

44. Agardh hade låtit trycka en uppsats i Skånska Correspondenten s. å. (n. 45) i anledning af Gustaf Adolfsfesten, då han talat på Akademiska föreningen. Något särskildt tryck häraf kom icke till stånd. Jfr ock brefvet ofvan n. 45.
Agardhs svärmor fru Lindskog i Lund var intresserad i konkursen efter f. d. akademiräntmästaren J. M. Lindfors.
Myhrman = Olof M., se ofvan under n. 32.
Verserna efter Tegnérs tal, se ofvan s. 8 f.

45. Se föreg. anm. om Agardhs tal.
Professor E. S. Bring hade hållit högtidstalet å akademien i Lund.
Om dikten och dess tryckning, se ofvan kommentaren till s. 6.
Lindfors = A. O. L., professor i Lund.
Rappe = Tegnérs måg frih. C. R.
Friherrinnan C. F. Wrede, f. Carleson, gift med chefen för Kronobergs regemente C. H. W., hörde till ortens i sällskapslifvet mest framträdande damer. Se också slutet af brefvet ofvan n. 47.

48. Originalet i Sv. akademiens arkiv.
Beskow hade efterfrågat talet på Gustaf Adolfsdagen.
Majoren frih. J. F. E. von Vegesack och majoren frih. A. G. von Düben voro nu, på grund af mycket ringa orsak, anklagade för högförräderi och blefvo äfven dömda, ehuru straffet snart mildrades.
Vid Gustaf Adolfsfesten i Stockholm blef, på konung Karl XIV:s föranstaltande, hjältekonungens kista uppflyttad ur grafhvalfvet och nedsatt i en marmorsarkofag i det gustavianska grafkoret; vid hvilket tillfälle riksbaneret, som förut förvarats i Storkyrkan, flyttades till nämnda kor i Riddarholmskyrkan och uppställdes vid sidan om sarkofagen. [E. T.]
Crusenstolpe, utgifvare af Fäderneslandet, gick vid denna tid hofvets ärenden; jfr ofvan n. 2.
Det mindre priset utdelades år 1832 åt J. J. Nervander, E. V. Ruda, O. P. Sturzen-Becker och O. Fryxell, se G. Ljunggren, *Svenska akademiens historia* II. s. 48 f.

49. Originalet som n. 1.
Wingård hade låtit särskildt trycka sin vid Gustaf Adolfsfesten hållna Predikan i Göteborgs domkyrka.
En Friherrinna: Wrede, se ofvan under n. 45.
πάρεργον: bihang.
μονογενῆς: enfödd.
Ledæ orditur ex ovo: »börjar från Ledas ägg», en omskrifning af v. 147 i Horatii Ars poetica.
Wingård led under de senare åren af en plågsam hudsjukdom.
Om Elmgren se ofvan under n. 27 samt brefvet n. 35. C. G. Rogberg var teol. professor i Uppsala.
Författarinnan fru D. Dunckel, f. Altén, hade förut brefväxlat med Tegnér, se *denna uppl.* bd IV brefven n. 80 o. 106 samt s. 537.

50. Originalet som n. 6.
Professor B. Lundelius erhöll aldrig prästerlig befordran, utan tog afsked som rektor för trivialskolan i Växjö 1843.
Om Tullberg och Melander, se ofvan under n. 27.

51. Originalet i Kgl. Biblioteket i Köpenhamn. Förut tr. i *Breve til H. C. Andersen*, 1877.
Utgör svar på den danske skaldens bref till Tegnér tr. i *Ur Es. Tegnérs papper* s. 341 f.
H. C. Andersen hade under dessa år utgifvit flere litterära verk, bl. a. »Digte» 1830; hans »Samlede Digte» bära årtalet 1833. [E. T.]
T. Chr. Müller (sedan biskop), J. P. Mynster (sedan biskop), Jens Möller och H. N. Clausen voro framstående teologer, Finn Magnusen berömd som nordisk språkforskare.

52. C. M. Westdahl, som sedan blef kyrkoherde i Mjellby af Lunds stift, var en ifrig nykterhetsvän.
C. G. Ljungquist blef 1839 kyrkoherde i Elmeboda.

53. Om Tegnérs svåger Lidén och dennes svärmor, gamla fru Tegnér, se ofvan under n. 23.
Om Esse Magnus Tegnér ofvan under n. 23. Han hade 1826 blifvit e. o. hofpredikant.
Brorsonen Elof blef skollärare, slutl. kyrkoherde i Blomskog.
Anna Lisa: Lidéns hustru, Tegnérs syster.

54. Hedborns samling »Minne och Poesi» utkom först 1835.

55. Se ofvan under n. 19 och brefvet n. 39.
Emili Ulfsax, gift 1831 med doktor N. Selldén, var en älskvärd och vacker Växjöfru, på hvars »krokar» Tegnér själf just vid denna tid eller strax efter »fastnade». Jfr ofvan kommentaren till s. 25.
På Tofta boställe, hvarifrån nästa bref är dateradt, vistades Tegnér nu hos sin dotter fru Disa Kullberg.
J. H. Carlström — son till klockaren i Traheryd — hade som »domesticus» hos Tegnér efterträdt Slettengren; blef 1839 kyrkoherde i Ottarp af Lunds stift.
J. M. Almqvist var kyrkoherde i Skärstad, där Slettengren blifvit komminister.

56. Om Tofta, se föreg. anm.
Lagman J. A. Leander var landssekreterare i Växjö, jfr följ. bref.
I Sk. Correspondenten 1833 n. 1 hade Agardh låtit införa en uppsats om »Opinionens makt». [E. T.]
Agardh hade förbindelse med ministern i London grefve M. Björnstjerna, hvars arbete om engelska statsskulden han s. å. utgaf på svenska med ett företal. Agardh var tydligen nu inbjuden af denne till London.
Tegnér önskade H. Chr. Tullberg, akademiadjunkt i Lund, till lektor

i Växjö och understödde hans klagomål öfver domkapitlets majoritets beslut att förorda A. Melander. Jfr ofvan n. 27.

57. Originalet i Kgl. biblioteket.
Utgör svar på Rydqvists bref tr. i *Ur Es. Tegnérs papper* s. 343.
Om landssekreteraren lagman Leander, se föreg. bref.
Rydqvist hade åren 1828—1832 utgifvit tidskriften Heimdall, hvari flere af Tegnérs dikter blifvit införda.
Om Litteraturföreningen, se ofvan under n. 41.

58. Originalet som n. 3.
ἐν περιτομῇ: i omskärelsen.
ἐν ἀκροβυστίᾳ: i förhuden.
Det omskrifna Talet var det vid Gustaf Adolfsfesten 1832 hållna.
I Litteraturföreningen (jfr föreg. bref) skulle enligt prospektet arbeta 17 redaktörer och 59 medarbetare; bland dessa förekommer dock icke Brinkman. [E. T.]
ὕστερον πρότερον, en retorisk figur, också kallad hysterologi (då det som följer efteråt sättes förut).
Om de nämnda damerna se E. Wrangel, *Brinkman och Tegnér*. Mathilda var fru Montgomery, f. grefvinna d'Oroszco.

59. Originalet som n. 6.
Ärkebiskop C. von Rosenstein hade kommit på obestånd.

60. Originalet som n. 48.
Beskow hade tydligen skickat någon relik från Lützen (Schwedenstein).
C. M. Ekbom (sedan Ekbohrn) hade nu utgifvit ett häfte Ungdomsförsök i Vitterhet; om honom se *denna uppl.* bd VI s. 605.
I Svenska Litteraturföreningens Tidning 1833 n. 8 f. recenserade Chr. E. Fahlcrantz ett öfversatt uppbyggelsearbete »Andaktsstunder» samt en »Andaktsbok». Signaturen H. recenserade i n. 4, 6 o. 10 Dikter af Victor [Altin] samt G. H. Mellins historiska noveller. [E. T.]

61. Originalet i Vitterhets- Historie- och Antikvitetsakademien.
Lektor J. H. Wallman i Linköping hade bland gymnasieungdomen grundat en litterär förening, till hvilken Tegnér sedan skickade en autograf.

62. Frih. C. A. Adlersparre, son till grefve Georg A., hade 1830 utgifvit en diktsamling och öfversände nu till Tegnér en dikt Vampyren.
Om anklagelsen mot fadern (»inför kämnersrätt») se ofvan under n. 5.
»Lillan» var A:s syster.

63. Originalet som n. 1.
Jfr Wingårds bref tr. i *Ur Es. Tegnérs papper*, s. 349 ff.
Domprost i Växjö var nu Chr. I. Heurlin.
A. Bruhn, nu lektor i Göteborg, hade 1827 utgifvit ett Compendium

i dogmatiken, hvilket sedan utkom i flere upplagor, samt likaledes en mycket begagnad lärobok i Christna kyrkans historia.

De f. ö. i brefvet åsyftade teologiska böckerna äro: A. H. Niemeyer, Handbuch der christl. Religionslehre, G. B. Winer, Bibliches Realwörterbuch, J. P. W. Augusti, Lehrbuch der christl. Dogmengeschichte och Handbuch der christl. Archäologie. [E. T.]

W. Münscher var författare till en i flera upplagor utgående Lehrbuch der christl. Dogmengeschichte.

Plum, biskop på Fyen, utgaf sina Efterretninger i 15 delar 1818—1833 (se *denna uppl.* bd. VI, s. 617).

W. M. L. de Wette, professor i Basel, mest verksam på det exegetiska området, hade i yngre åren påverkats af den från Schellingska skolan utgångne filosofen J. F. Fries.

Ph. C. Marheineke, professor i Berlin, företrädde i sin dogmatik den nya spekulativa riktningen inom teologien; Tegnér sammanträffade med honom s. å., se brefvet n. 74.

Hos Schleiermacher, den berömde filosofen och teologen i Berlin, gjorde Tegnér under sin resa s. å. besök, se brefvet ofvan n. 72.

Af C. A. Hase, professor i Jena, hade flere arbeten utkommit i svensk öfversättning, bl. a. — på Wingårds föranstaltande — hans Hutterus Redivivus, öfvers. af Th. Wensjoe. [E. T.]

Af Chr. F. Böhmes arbete Die Religion Jesu Christi hade 1832 tredje bandet, »Die Religion der christl. Kirche unserer Zeit», utkommit. [E.T.]

C. H. Bretschneider företrädde den rationalistiska teologien, emot hvilken A. Hahn från supranaturalistisk ståndpunkt häftigt polemiserade. — Mot den bekante exegetiske teologen A. Tholuck hade Rostockerprofessorn C. A. Fritzsche uppträdt. [E. T.]

A. Fryxell hade föreg. år utgifvit Försök att bestämma frågorna om undervisningsverkens reform. — A. O. Lindfors utgaf två program i Lund s. å. om betydelsen af de klassiska studierna. — »En kyrkoherde från Skåne» var C. A. Bergman, som s. å. utgifvit skriften Om svenska skolväsendet eller elementarskolan. — Hans Järtas skrift s. å. handlade också Om Sveriges läroverk. [E. T.]

Vid det beramade prästmötet skulle Heurlin vara præses; han var stiftets riksdagsman 1834 f. tillsammans med prostarne Örhnberg och Nordin; den senare var opponens vid prästmötet (1836).

Es. M. Tegnér, e. o. hofpredikant, blef anställd i riksdagens kansli 1834 f.

Yttrandet om fattigvården se ofvan s. 132 ff.

Biskoparna Hedrén och Thyselius hade redigerat förslaget till kyrkolag; jfr ofvan under n. 20.

64. Om fru Tersmeden på Rottne boställe, en kusin till mag. C. F. Rappe, se ofvan under n. 34. Jfr n. 66.

65. Originalet som n. 6.

Kanslisten M. Westmark tjänstgjorde som kopist i Ecklesiastikexpeditionen.

Kyrkoherden A. V. Mellin i Kärda hade nyligen aflidit.

P. Ekman var kyrkoherde på Visingsö. Frågan gällde den af Pehr Brahes donation uppkomna s. k. Visingsöfonden.

Till konrektor vid skolan i Växjö hade nu utnämnts magister P. Hallenberg, sedan rektor i Jönköping.

66. Se ofvan under n. 64.

Handlanden G. Hagerman i Ystad blef Tegnérs reskamrat till Karlsbad, dit äfven generaltulldirektören (sedan justitiestatsministern) grefve Arvid Posse reste.

»Mamma» var sannolikt fru Tersmedens mor E. Th. M. Eckert, g. m. ryttmästaren C. F. Rappe.

Om Lönegren se ofvan n. 34.

67. Originalet som n. 28.

Om Ebba von Schwerins giftermål med hofkanslern von Schulzenheim se ofvan under n. 28.

Om J. W. Tullberg, som 1830 blifvit (titulär) hofpredikant, och hans förhållande till den Schwerinska familjen se *denna uppl.* bd. VI s. 618. Han var nu domkyrkoadjunkt i Växjö, men ville gärna söka sig bort, och han erhöll verkligen 1836 det efter S. Wennerbergs död (20. 4. 1833) lediga pastoratet i Härslöf, Skåne, hvartill ju friherrinnan von Schwerin i hög grad medverkat.

Nathorst, Anckarsvärd och Poppius voro framträdande på landtbruksekonomiens område (Nathorst hade bl. a. skrifvit om Ullklippning).

Frih:n von Schwerins dotter Martina var poetiskt begåfvad och författade dikter på vers och prosa, hvilka 1836 utgåfvos anonymt i två häften »Småsaker af en nybegynnare». Jfr E. Wrangel, *Martina von Schwerin*, s. 278 ff.

68. Originalet som n. 6.

Prästmötet i Växjö uppsköts till 1836.

Om Kvenneberga och Hjortsberga se ofvan under n. 30.

Om lektorssaken — där gymnasiiadjunkten A. Melander föredrogs framför den utmärkte språkmannen H. Chr. Tullberg, som Tegnér röstat på — se ofvan under n. 27.

69. Originalet fanns (1921) i Herr John Billows ägo, Storvik.

Jfr dikten till Augusta Billow, biskopinnan Anna Tegnérs systerdotter, se ofvan s. 15.

70. Originalet i det Tegnérska privatarkivet, Lund.

Tegnér hade nu anträdt sin länge beramade resa till Karlsbad.

Hans hustru, som följt honom till Skåne, var ännu en tid kvar i Lund, där hon gästade biskop Faxes.

Frih. L. Hierta var landshöfding i Jönköpings län.

Generalkonsul J. F. af Lundblad, som också var svensk postdirektör i Stralsund, kom samma år på obestånd (jfr brefvet n. 89) och lämnade sina befattningar. Han var gift med C. Ph. von Norrman. Deras äldste son Albert, f. 1821, blef Regierungsrat i Preussen.

71. Originalet som föreg.

39—221122. *Tegnér, Saml. skrifter.* 7.

72. Originalet som n. 70.
Betjänten, som följde Tegnér, hette S. Ekeberg (jfr brefvet n. 148).
I mausoleet vid Charlottenburg beundras alltjämt Rauchs monument öfver drottning Louise, Fredrik Wilhelm III:s gemål.
»Den stumma från Portici», opera af Auber.
Schleiermachers resa till Sverige med sin måg grefve v. Schwerin företogs samma sommar, se E. WRANGEL, *Brinkman och Tegnér* s. 279 ff. Då S. passerade Växjö, var Tegnér ännu icke återkommen.
Envoyén G. Brandel var Sveriges minister i Berlin.
Jämte handlanden Hagerman och hans döttrar medföljde också konsul Hemberg och hans syster på resan till Karlsbad.
»Molla», ett vanligt smeknamn = Mor lilla.

73. Originalet som n. 70.
Lesjöfors är ett bruk i Värmland, ej långt från Rämen.
Hofmarskalken frih. G. A. Adelsvärd hade bosatt sig i Nancy. — Bankiren M. Benedichs hörde till Brinkmans umgänge i Stockholm.

74. Om Brandel, Nicolovius och Schleiermacher se närmast föreg. två bref. — H. Steffens var den bekante norsk-danske romantikern, som varit professor i Halle, nu bosatt i Berlin, vän med Schleiermacher och Tieck. — J. A. W. Neander, professor i Berlin, en berömd kyrkohistoriker. Om Marheineke se ofvan under n. 63.
A. Chr. Kjerulff var politidirektör, senare overpresident i Köpenhamn (se brefvet n. 88).
H. Bech var toldkammerdeputeret, slutl. konferensråd, en mycket ansedd ämbetsman.

75. Originalet som n. 70.
Om den från 1831 års misslyckade uppror bekante polske frihetshjälten J. Skrzynecki och Tegnérs sammanträffande med honom se en uppsats af C. M. FÜRST i *Finn* 1903 s. 94 f. Berättelsen där är upptecknad efter meddelanden af landshöfdingskan Christine Dahlström, född Hagerman (se brefvet n. 77; dikten till henne se ofvan s. 16).

76. Originalet som föreg.
Chrysander sannolikt den unge studenten C. A. C. (son till kyrkoherde J. C.), hvilken afled i Malmö 1834.
Doktor G. Engström var läkare vid det i Vadstena inrättade »centrala kur-hospitalet».

77. Originalet som föreg.
Om H. Stenström se ofvan under n. 27.
J. H. Kinberg, en gammal vän till Tegnér (hvars son Christofer gifte sig med hans dotter, se nedan under n. 128), var kyrkoherde i Grönby.
Om Christina Hagerman se ofvan under n. 75.
Om Carlström se ofvan under n. 55.
»Ito» smeknamn för dottern Disa; hennes man löjtnant Kuhlberg hade kallats till sin sjuka moder (jfr n. 79).

78. Originalet som n. 48.
C. G. von Brinkman skref hvarje postdag (»veckopredikningar in duplo») till friherrinnan von Schwerin.
Om det anslag från Sv. akademien (en förhöjd pension), som Beskow försökte skaffa Tegnér, se brefvet n. 80.
Kronprinsen af Preussen var den för litteratur och konst intresserade Fredrik Wilhelm (IV); Tegnér gästade hos honom på hemresan. Från de sista veckorna i Tyskland saknas tyvärr alla bref från Tegnér. [E. T.]
F. H. C. de la Motte Fouqué, som tillhörde Tysklands romantiska diktarskola, hade upptagit flera ämnen ur tyska och nordiska fornsagor och blef genom sin behandling af dessa en föregångare till Tegnér.

79. Komminister Slettengren hade tydligen af statsrådet grefve Adelsvärd mottagit anbud på att sköta landtbruket vid Lyckås (jfr ofvan under n. 19). Pastor i Skärstad var kyrkoherde J. M. Almquist (jfr nedan under n. 95).
Tegnérs dotter och måg Rappe bodde, särskildt om somrarna, utanför staden å Bergsnäs vid Bergundasjön.
Falla = Far lilla (jfr Molla = Mor lilla).

80. Jfr om pensionen från Sv. akademien brefvet n. 78.
Om Augusta Billow se ofvan under n. 69.

81. Originalet som n. 48.
Minnesteckningen öfver Stjernstolpe trycktes först som inledning till S:s Efterlemnade skrifter och därefter i Beskows Minnesbilder I. [E. T.]
Emot kaptenen, dramatikern A. Lindeberg utgaf Beskow anonymt den bitande skriften »Flugsmällan», i anledning af hvilken L. väckte tryckfrihetsåtal. Beskow fortsatte fejden under pseudonymen Pelle Jonsson Krycka med den satiriska skriften »Fridsrop!» [E. T.]
Runeberg hade i Helsingfors Morgonblad infört uppsatsen »En blick på Sveriges nu gällande poetiska litteratur», hvari nästan alla framstående svenska författare skarpt hudflängdes. Beskow svarade (1833) anonymt i Dagligt Allehanda med den ironiska artikeln »Den nya stjernan i Östern».
Sv. akademiens pensioner voro beroende af inkomsten från Posttidningen.
Agardh hade, utom översättningen af M. Björnstjernas skrift om den engelska statsskulden, gifvit ut en broschyr Ytterligare om statsskuld samt tryckte sedan en uppsats i tidskr. Svea. Den förstnämnda skriften hade recenserats i Sv. Litteraturföreningens Tidning af H. Järta; den andra var svar härpå.

82. »Föreningen» var Sv. Litteraturföreningen, i hvars Tidning Atterbom nu låtit införa en recension öfver Leopolds efterlämnade skrifter.
J. M. Stjernstolpes Efterlemnade skrifter utgåfvos nu af Beskow; däri intogs hvarken Skaldebrefvet till Tegnér eller den latinska Dag-

boken. — »Notandi sunt tibi mores» (Hvarje ålders seder bör du iakttaga) är hämtadt ur Horatii Ars Poetica v. 156.

83. Originalet som n. 1.
Wingård hade i ett (otryckt) bref till Tegnér af d. 25. 10. 1833 yttrat: »Är det rätt att uteblifva från en af de sista riksdagar presterna representeras som stånd? Bör man ej söka att begagna så mycket som möjligt den lilla fristen vi ännu hafva qvar? Med all din lättsinnighet ifrar du dock för mensklighetens högre angelägenheter och värderar kyrkan; kan du då tillåta dig att ligga hemma och rufva på tyska theologiens vindägg.» [E. T.]
Prästen J. Torbjörnsson, slutligen kyrkoherde i Kongsäter, gjorde domkapitlet i Göteborg mycket bekymmer och blef upprepade gånger bötfälld och suspenderad dels för ämbetsfel, dels för egennytta vid upptagande af offer och beräkning af tionde. [E. T.]
Efter ett kgl. bref om grunderna för en interimslöningsstat för elementarläroverken af d. 22. 12. 1831 utfärdades d. 21. 9. 1833 brefvet om löneförhöjningen. [E. T.]

84. Originalet i den Reuterdahlska samlingen, Universitetsbiblioteket i Lund. Förut tryckt i *Ärkebiskop Henrik Reuterdahls memoarer* (bilagan).
Reuterdahl arbetade nu på sitt encyklopediska arbete Inledning till Theologien (utg. 1837).
K. Rosenkrantz, bekant hegeliansk teolog och estetiker, hade 1831 utgifvit en Encyklopädie der theolog. Wissenschaften.
K. Hase (se ofvan under n. 63) hade 1827—1829 utgifvit sin Gnosis oder evangelische Glaubenslehre och sistnämnda år Das Leben Jesu.

85. Originalet som n. 6.

86. Originalet fanns (1912) i den Lagerlöfska släktens ägo. Afskrift i Lunds universitetsbibliotek.
Om förhållandet till kusinen, kyrkoherden i Nyed M. Lagerlöf, se E. Wrangel, *Tegnérska släktminnen och ungdomsbilder.*
Om Christofer Tegnér och hans befordran vid Malmö skola se ofvan under n. 23. Fostersonen Es. Palm blef adjunkt vid katedralskolan i Lund.
Om rector scholæ i Växjö B. Lundelius se ofvan under n. 50.
Om De Wette, Augusti, Marheineke, Tholuck, Hahn se ofvan under n. 63.
Om Neander, Steffens, Rosenkrantz under n. 74 och 84.
Om Sara Hertz, gift Mellin, under n. 23.
Om riksdagsmännen för Växjö stift jfr ofvan under n. 63.
P. Wieselgren var nu kyrkoherde i Västerstad, Lunds stift.

87. Agardhs tal öfver Fleming skulle hållas i Sv. akademien (1834).
M. Bruzelius, god vän till Tegnér från Lundatiden, var nu prost i Löderup.

88. Originalet i Kongl. Biblioteket, Köpenhamn.

Om Kjerulff och Bech, den förre nu politidirektör, den senare toldkammerdeputeret, se ofvan under n. 74. Bechs fru hette Marie Amalie Callisen.

Baron Herman Löwenskjold till Löwenborg (f. 1805) hade med sin d. v. fästmö baronessan A. E. Th. v. Lüdinghausen gen. Wolff (f. 1809) i Tyskland gjort Tegnérs bekantskap, de gifte sig d. 31.10 1833 (han lefde ända till 1877 och efterlämnade flere barn).

89. Biskop Hedrén i Karlstad hade mottagit valet till Linköpings stift (december 1833). Tegnér hade vid förra ledigheten (1829) fått förslagsrum till Karlstads stift. Nu (1834) erhöll han första rummet, Geijer andra och Wallin tredje — det vackraste biskopsförslag som väl någonsin uppsatts i Sverige. Alla tre afsade sig dock, och vid det nya valet (mars 1835) erhöll Agardh de flesta rösterna. I andra rummet kom kyrkoherden i Karlskoga Th. Morén, i det tredje lektor J. B. Lizell. De öfriga i brefvet omtalda voro: lektorn, prosten J. G. Waldenström, prosten i Nor J. Wahlström och prosten i Frändefors S. U. Sundelius.

Olof Myhrman hade öfvertagit Ön, sedan G. Billow kommit på obestånd (se brefvet n. 89).

Om J. F. af Lundblad se ofvan under n. 70.

»Den gamla» var Tegnérs mor, »den goda Modren» hans syster Anna Lisa, Lidéns hustru.

90. Originalet som n. 3.

Om Brinkmans stora latinska Elegia riktad till den framstående latinske skalden professor J. Tranér se hans bref till Tegnér af d. 3. 12. 1833, tr. hos E. Wrangel, *Brinkman och Tegnér*s. 281 f.; se ock noten därst. s. 282.

J. Lundblad, Tegnérs lärare, hade ansetts som landets förnämste latinske skald på sin tid.

C. G. Brunius, Tegnérs efterträdare som professor, skref vers på både latin och grekiska; hans »De Diis Arctois libri sex» hade utkommit 1822.

C. A. Thortsens Forsög til en dansk Metrik I—II utgafs 1833 f.

Ling hade 1833, genom Brinkmans bedrifvande, erhållit Sv. akademiens stora medalj; se dennes bref till Tegnér af d. 3. 12. 1833 tr. hos H. G. Wachtmeister, *Bidrag till C. G. von Brinkmans biografi och karakteristik* bil. 7. Excellensen grefve A. G. Mörner hade låtit till protokollet anteckna att han icke deltagit i beslutet om belöningen. Lings stora diktverk Asarne, som börjat utgifvas 1816, hade nu utkommit fullbordadt. Jfr. vidare E. Wrangel, *Brinkman och Tegnér* s. 294 ff.

91. Se ofvan under n. 8.

Mohnike hade 1830—1832 utgifvit Hymnologische Forschungen. [E. T.]

Om Atterboms nya anfall på Leopold se ofvan under n. 82.

Om J. F. af Lundblads obestånd se ofvan under n. 70.

Tegnér, som på återresan från Karlsbad gästat Mohnike i Stralsund, hade med honom gjort en tur på Rügen och då besökt staden Bergen. Trinius och Läffler voro bokhandlare.

92. Om biskopsförslaget i Karlstad, där Geijer kom på andra rummet, se ofvan under n. 89. Jfr också Wallins bref till Tegnér, tr. i *Ur Es. Tegnérs papper* s. 357 f., samt Geijers bref till konungen, tr. i *E. G. Geijers Samlade Skrifter* bd. I:8 s. 497 f. Geijer skref till Tegnér, att han hvarken ville »skiljas från Upsala eller från Sveriges historia, för hvilken jag endast i närheten af biblioteker och arkiver kan arbeta». [E. T.]

93. Se föreg. anm. —
Tegnér hade i mars 1834 flere besök på Östrabo, hvarom han skrifver i ett litet bref till svågern G. Myhrman d. 16. 3. 1834: »Beskow reste härifrån i går, och i morgon väntar jag Faxe från Stockholm.» — Beskow reste nu med sin fru utomlands; jfr brefven n. 100 och 104.

94. Originalet som n. 6.

95. Originalet hos Bibliotekarien R. Almqvist, Lund.
J. M. Almqvist, som varit docent i historia i Lund och nu var kyrkoherde i Skärstad († såsom prost 1873), hade föreg. år utgifvit dels Undersökning om Lutheranismens förhållande till den christliga öfvertygelsen, dels Andaktsstunder (predikningar), hvilka arbeten han nu öfversändt till Tegnér. Jfr hans svar på detta bref, tr. i *Ur. Es. Tegnérs papper* s. 358 ff.
Om Almqvist och hans komminister Slettengren se f. ö. ofvan under n. 55 o. 79.
D:r Almqvist var adressatens far, jfr nedan under n. 141. Ludvig var en yngre son till denne, nu gymnasist i Växjö (slutl. statsråd o. justitieråd).
Hausmanns bok var måhända »Cathechismus der christl. Religion in evangelischer Lauterkeit, gestützt auf d. Heil. Schrift u. d. Vernunft.»

96. Originalet som n. 6.
Professor Rogberg (se ofvan under n. 49) var svåger till lektor Elmgren i Växjö.
C. E. Eneroth blef s. å. utnämnd till kyrkoherde i Långaryd; jfr brefvet n. 118.

97. Järtas recension af Agardhs utgifning af Björnstjernas skrift om den engelska statsskulden, se ofvan under n. 81.
Rörande statssekreterare-sysslan förklarade Agardh för Tegnér: »Om den befordran, du nämnde, några ögonblick varit i fråga, skulle jag genast förklarat att jag icke var den vuxen, och att jag aldrig skulle emottaga den. Men om allt sådant kan ej förtroende göras i bref, utan får det uppskjutas till dess vi råkas.» [E. T.]
Agardhs son Jakob blef 1834 docent i botanik. S. å. flyttades adjunkten i botanik Elias Fries som professor till Uppsala. Agardh,

som d. 21.3. 1835 utnämndes till biskop i Karlstad, efterträddes i Lund (1839) af J. W. Zetterstedt; efter denne blef Jakob A. professor 1854.

Om prosten A. Lignell, gift med en dotter till Tegnérs bror Lars Gustaf, och hans ställning till Agardh se E. WRANGEL, *Tegnérska släktminnen och ungdomsbilder* s. 22.

Om Th. Morén se ofvan under n. 89.

Sofi: fru S. Myhrman, f. Ljungquist, se brefvet n. 109.

98. »Ett annat skäl» antydes ofvan under n. 55. Jfr brefven n. 129 och 139. C. J. Ekström hade bjudit Tegnér att bo i sin våning i Stockholm under riksdagstiden, se brefvet n. 107. Ekströms bebodde då sin sommarbostad Eknäs.

S. G. Mellin, gift med Tegnérs systerdotter Sara Hertz, blef kyrkoherde i Säby, Linköpings stift, 1837. — Komministern G. Lönblad † 1836. — S. B. Hultén blef komminister i Granhult 1840. — Om Clarin se ofvan under n. 27. — L. A. Wadell, som blifvit präst 1831 och d. 2.4.1834 tagit afsked (för sjukdom) från prästämbetet, återfick det med Kgl. Majst:s tillstånd s. å. d. 13.9 (se brefvet n. 108), komminister i Lidhult 1843.

P. Westerstrand var nu president i statskontoret.

99. Originalet som n. 6.

100. Originalet som n. 48.

101. Originalet i arkivet på Börringe. Afskrift i Lunds universitetsbibliotek. Dikten öfver adressatens fader se ofvan, s. 23 f.

Grefve Corfitz Beck-Friis var gift med grefvinnan E. U. Barck.

102. C. P. Hagberg hade d. 17.7.1809 gift sig med Erika Dorothea Hising. Deras äldsta, i Lund födda barn voro Carl August, den sedan bekante Shakespeare-öfversättaren, och Eufrosyne.

Under prosten N. Åstrands bortovaro fungerade Tegnér under sin korta vistelse vid riksdagen som ledamot af statsutskottet; jfr brefvet n. 104.

103. Originalet som n. 70.

F. landshöfdingen i Växjö grefve C. S. Mörner hade aflidit tre dagar förut (d. 24.7); hans son grefve C. M., som blifvit faderns efterträdare 1829, vistades under riksdagen i Stockholm.

»Det lilla kräket» var sannolikt en späd dotterdotter Rappe.

104. Originalet som n. 48.

Grefve C. G. Löwenhielm, envoyé i Wien, vistades nu sannolikt för riksdagen i Stockholm; likaså öfverstelöjtnanten grefve F. D. von Rosen.

Mosanders var ett gästfritt borgarhus i Stockholm; fru M. bekant för sina galanterier.

Om fru Hilda Wijk, f. Prytz, gift med den betydande ledamoten af borgarståndet Olof W., se E. Wrangel, *Den Blåögda*; jfr också brefven n. 131, 143 m. fl.

På Käfvinge utanför Stockholm bodde om somrarna statsrådet G. Poppius, gift med Anna Gustava Hochschild (se nästa bref).

Grefvinnorna Ugglas och Björnstjerna, ff. von Stedingk, hade under Tegnérs förra riksdagsvistelse (1829) hört till hans intima umgänge.

Malin var Beskows hustru (Magdalena af Wåhlberg).

105. Originalet i Svenska akademiens arkiv. Facsimil flerstädes (äfven i jubelfestupplagan af Tegnérs Samlade skrifter).

Agardh hälsades vid sitt inträde i Sv. akademien af Tegnér med dikten ofvan s. 47 ff.

107. Se ofvan under n. 98.

108. Originalet som n. 6.

J. S. Linnell var komminister i V. Torsås, † 1836. —Om Wadell se ofvan under n. 98.

»Bostedt» är sannolikt felskrifning för Boström: magister P. J. B. blef 1830 lärare vid Lunds katedralskola. — Th. von Baumgarten var protokollssekreterare i Ecklesiastikexpeditionen.

Kaptenen, slutl. öfverstelöjtnanten G. G. von Boisman hade utmärkt sig under fälttågen vid 1800-talets början.

109. Originalet tillhör den Francska familjen (Wigersberg).

Öfverstinnan M. Ehrenström, f. Pollet (se ofvan under n. 8), hörde till det Tegnérska umgänget i Stockholm.

110. Originalet i Kgl. biblioteket. Jfr Agardhs bref till Tegnér, tr. i *Ur Es. Tegnérs papper* s. 362 f.

Ling invaldes i Sv. akademien d. 12. 1. 1835 med 12 röster; Atterbom hade f. t. gjort sig omöjlig där genom sitt förnyade angrepp på Leopold. Se G. Ljunggren, *Svenska Akademiens historia* II s. 66 f.

Askelöf blef aldrig invald i akademien. Agardh hade för Tegnér framhållit, att ett val af Askelöf, som redigerade den konservativa tidningen Sv. Minerva, skulle tolkas politiskt och särskildt som en krigsförklaring mot »anarkisterna». Agardh erkände annars villigt hans stora stilistiska talang: »Sedan Kellgrens tid har ingen skrifvit en sådan svenska.» [E. T.]

111. Om fru Tersmeden, hennes man och mor se ofvan under n. 34 o. 66.

Tegnér synes ha med brefvet skickat sitt versifierade svar på Agardhs inträdestal i Sv. akademien, som blifvit tryckt i Sv. Minerva.

Malcolm var namnet på en novell af H. Steffens. [E. T.]

112. Om Agardhs utnämning till biskop i Karlstad se ofvan under n. 97.

I anledning af Tegnérs, i Sv. Minerva publicerade, svar på Agardhs inträdestal (se föreg. anm.) infördes i Aftonbladet s. å. n. 223, 242, 252 o. 296 en uppseendeväckande artikelserie »Bref till Svenska Minerva», författad af H. B. Palmær under signaturen Nils Nilsson Nyberg; i dessa artiklar angrepos företrädesvis Askelöf och Tegnér.

Den bekanta högmålsprocessen mot A. Lindeberg slutade med att han dömdes till döden och vägrade att begära nåd, men lössläpptes genom en kunglig amnesti (d. 20. 10. 1834).

Lisa var Heurlins fru, f. Lindskog; Tegnér hade ett lån hos hennes mor, änkefru L. i Lund.

Professor J. A. Engeström, Tegnérs och Heurlins vän från Lundatiden, var nu riksdagsman för Lunds stift.

113. Originalet som n. 6.

Till Långaryd utnämndes s. å. C. E. Eneroth, se ofvan under n. 96. P. Blomberg var sedan 1828 kyrkoherde i Malmbäck.

S. G. Mellin anhöll om och erhöll rätt att söka pastorat utom stiftet, jfr ofvan under n. 98.

114. Utgör efterskrift till ett bref från biskopinnan Tegnér.

Om fru Eufrosyne (Sina) Palm, som under den sista Lundatiden varit föremål för Tegnérs svärmeri, se *denna uppl.* II s. 515 och V s. 670. Dikten till Hilma Palm se ofvan s. 58 samt kommentaren därtill.

115. Skaldens moder afled d. 18. 11. Lidéns bref är tryckt hos E. Wrangel, *Tegnérska släktminnen och ungdomsbilder* s. 109 f.

Om Mellin se ofvan under n. 23 och 98. Om Kuhlbergs sjukdom skref Tegnér d. 9. 11. s. å. till sin svåger G. Myhrman: »Med Kuhlberg står det rätt illa till. I tio veckor lag han här, men flyttade sedan ut och har fått ett recidif som är vida svårare än den förra sjukdomen. Det är nerffrossa med en alldeles oerhörd svettning, feber och afmattning. Sjukdomen i sin primitiva form plägar väl icke anses vådlig för lifvet, men kan lätteligen öfvergå till någon annan och då bli farlig. Den arma Disa är alldeles förstörd af nattvak och sorg, jemte sitt stora hushåll. Anna har varit hos henne nu i en hel vecka, och kan ej gerna öfverge henne så länge förhållandet är sådant. Emedlertid går mitt hus vind för våg. Mitt eget lynne är härigenom och af andra orsaker mycket förstämdt och hypokondriskt, och jag plagas äfven af en nervös nattsvett och en sömnlöshet så hårdnackad att sjelfva RiksdagsTalen ej kunna öfvervinna den.»

116. Originalet som n. 84. (Tr. i *Ärkebiskop Henrik Reuterdahls memoarer*, Bilagan; dateringen där felaktig.)

Som innehafvare af Reslofs pastorat hade Tegnér tillhört Onsjö (Odensjö) kontrakt. Dessförinnan hade han innehaft Stäfvie och Lackalänge i Torna kontrakt.

Den svenska kursen var nu mycket låg, så att man för resor i Tyskland bäst räknade i hamburgerbanko (Hbbco).

117. Beskow, som varit utomlands (se ofvan under n. 93), synes ha besökt Tegnér i Växjö också på hemresan.

Om invalet i Sv. akademien se ofvan under n. 110. Af »de blå», d. v. s. excellenserna, var till slut blott A. G. Mörner mot Ling.

Frågan om utgifvande af en konservativ tidning synes, enligt hvad Agardhs bref antyda, denna gång hafva utgått från kronprinsen Oskar. I Journalen 1834, n. 301, lästes en (af Agardh författad) adress till allmänheten rörande tidningsväsendet, som slutade med att inbjuda författare af talang att diskutera dagens frågor. Den nya tidningen skulle ha till ansvarig utgifvare P. A. Wallmark, Journalens redaktör, samt ledas af Järta, Geijer och Agardh; man räknade också med Tegnérs medverkan. »Minerva står som en emigrant qvar emot jakobinerna; detta kan icke vara», skrifver Agardh. »Girondisterna måste uppträda och göra bättre sin sak än i Paris.» [E. T.]

Liksom så många andra publicitetsförslag denna tid förföll äfven detta. Wallmark ansågs icke af alla lämplig som redaktör. Han blef emellertid nu ställd i spetsen för Posttidningens efterträdare för några år. »Sveriges StatsTidning», hvilken började utgifvas med december s. å. och som förde regeringens talan i pressen under ledning bl. a. af grefve G. Lagerbjelke. [E. T.] Jfr brefvet n. 122.

Konstitutionsutskottet hade beslutat förordna om riksrätt mot hela regeringen (utom statsrådet Mörner) på grund af dess åtgärder i statslånefrågan. Riksrättens utslag blef frikännande.

118. Originalet som n. 6.

Om tillsättningen af Långaryds pastorat se ofvan under n. 96. J. W. Tullberg hade tydligen bakom Tegnérs rygg sökt skaffa sig pastoratet (fick följ. år ett annat, se ofvan under n. 67).

119. Originalet som n. 3.

Lings företrädare i Sv. akademien grefve A. F. Skjöldebrand kallas här »Oden» efter namnet på sin hjältedikt Odin (1816). [E. T.]

Det poem, för hvilket löjtnanten frih. C. A. Adlersparre 1834 fick det mindre priset, hette »Kärleken i döden» (omarbetning af »Albano» från 1831).

Fru Michaelson hörde genom familjen Benedicks (se ofvan under n. 73) till Brinkmans vänskapskrets.

121. Om Palmærs artikelserie Bref till Svenska Minerva se ofvan under n. 112. Tegnér hade vid skrifvandet af brefvet n. 112 ännu icke sett de senare artiklarna.

122. Originalet som n. 110.

Svar på Agardhs bref tr. i *Ur Es. Tegnérs papper* s. 364 och 366 ff.

Om det planerade tidningsföretaget och om StatsTidningen se ofvan under n. 117.

Tegnérs bitterhet mot den liberala pressen hade, såsom brefven i denna del visa, så småningom uppstått under 1830-talets första år. Med orätt har man således påstått, att Palmærs kvicka otidigheter varit orsaken till densamma. Fejden blef emellertid från denna tid öppen och akut. Jfr brefven n. 125 och 127.

123. Originalet i Kgl. biblioteket.
Tegnér hade d. 14. 1. 1835 blifvit vald till medlem af Vetenskapsakademien, och såsom dess sekreterare hade Berzelius underrättat honom om invalet.

124. Originalet i Vetenskapsakademiens arkiv.
Förra delen af brevet var tydligen afsedt att af Berzelius officiellt meddelas akademien.

125. Barnarps pastorat var anslaget till prebende åt rektor i Jönköping. Detta rektorat var nu efter Eneroth vakant. I anledning af läroverkskommitténs och skolrevisionens tillstyrkan, att prebendepastorat och andra prästsysslor skulle skiljas från alla lärarebefattningar vid skolor, hade Växjö domkapitels utlåtande blifvit infordradt rörande ifrågavarande pastorat. Hartmansdorff lät denna fråga blifva föremål för en kunglig proposition, såsom Heurlin upplyser, »för att få fram den allmänna frågan om prebenden», hvilket han anser vara att kasta »en olycklig eldbrand» inom prästeståndet. Ständerna beslöto, under erkännande af önskvärdheten af prebendenas frånskiljande, att tills vidare låta det förblifva vid det gamla, enär dessa prebendens antal vore ytterst litet och svårigheter skulle uppstå att bereda löneersättning. [E. T.]
C. Chr. Eberstein, nu kyrkoherde i Visseltofta, erhöll s. å. V. Karups pastorat. Hans far, förut professor i Lund, var biskop på Gottland.
Heurlins äldste son Samuel (f. 1820) blef kyrkoherde i Kvidinge af Lunds stift. Hans syster Anna Lovisa hade d. 23. 10. 1834 blifvit änka efter komministern i Åsheda J. Eckerbom.

126. Originalet som n. 28.
Jfr ett bref från Martina von Schwerin af jan. 1835 i *Ur Es. Tegnérs papper* s. 368 ff. Se också E. Wrangel, *Martina von Schwerin* s. 263 f.
Om friherrinnan v. Schwerins måg hofkansleren v. Schulzenheim se ofvan under n. 28.

127. Öhrnberg, kontraktsprost i Värnamo, var en af Tegnérs ungdomsvänner från Lundatiden.

128. Christofer Tegnér gifte sig (som kyrkoherde i Källstorp) 1841 med Emma Sofia Kinberg, dotter till den ofvan under n. 77 omtalade kyrkoherden K.; hennes mor, M. L. Schlyter, var halfsyster till biskopinnan Faxe.

129. Chr. E. von Weigel, förste archiater hos konungen, var nu ordförande i Sundhetskollegium.
Vid Kronobergs regemente var D. V. Westrell regementsläkare; han var känd som vittert och konstnärligt begåfvad; blef 1835 sinnessjuk (se brefvet n. 139). — D. G. Pettersson, som vid regementet tjänstgjort som bataljonsläkare, blef 1836 anställd vid flottan. — S. N. Selldén, som var gift med Emili Ulfsax (se ofvan under n. 55), hade varit e. o. bataljonsläkare vid Västgötadals regemente och var

nu hospitals- och lasarettsläkare i Växjö; han blef d. 14. 5. 1835 vikarierande regementsläkare vid Kronobergs rgte och d. 4. 11. s. å. bataljonsläkare därstädes (slutl. fältläkare).

130. Vid riksdagen 1834—1835 uppkom, i sammanhang med striderna om ändring af § 72 regeringsformen, frågan om ny mynt- och räkne-enhet. I skrifvelse af d. 27. 10. 1834 hade ständerna föreslagit denna sänkt till 1 rdr kurant (= 1/3 rdr specie), och statsrådets medlemmar hade, då frågan tvenne gånger förekom till öfverläggning i konseljen, tillstyrkt denna förändring. Konungen förklarade emellertid, att han ej ville afgöra frågan förrän från ständerna kommit meddelande af deras beslut rörande bankens styrelse och förvaltning, och en tämligen onådig skrifvelse i detta syfte expedierades till ständerna d. 27. 2. 1835. [E. T.]

Om Barnarp och prebendefrågan se ofvan under n. 126.

131. Originalet som n. 1.

Den engelska versen är hämtad ur början af Miltons Paradise Lost (lyder egentligen: »And justify the ways of God to men»).

δειλοὶ βροτοί: de arma dödliga.

Om Hilda Wijk se ofvan n. 104 och anm. därtill.

Om Neander se ofvan under n. 74.

C. R. Hagenbach, professor i Basel, var en framstående företrädare för den s. k. förmedlingsteologien.

Om Hase se ofvan under n. 63. Hans Kirchengeschichte hade utgifvits 1834 (sedan många upplagor).

F. Richter hade 1833 utgifvit Die neue Unsterblichkeitslehre. Gespräche einer Abendgesellschaft.

Den latinska versen är hämtad ur Horatii Ars Poetica v. 138; den efterföljes af den allbekanta sarkastiska versen: Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.

Svaret på detta bref läses i *Ur Es. Tegnérs papper* s. 370 ff.

132. Originalet som n. 28.

Öfver Rahel Levin, de tyska romantikernas bekanta prästinna, hade hennes efterlefvande make Varnhagen von Ense utgifvit en bok, Jfr E. Wrangel, *Martina von Schwerin*, s. 256 f.

Dikten öfver friherrinnan Leijonhufvud se ofvan s. 55.

133. Originalet som föreg.

Den berömde danske historikern P. F. Suhm, som skrifvit en minnesteckning öfver frih. von Schwerins morfar Sven Lagerbring, hade författat en inskrift,som skulle ingraveras på en plåt å Lagerbrings kista, och hvarom Tegnér nu tillfrågades.

134. Tegnérs svåger, kapten Johan Myhrman, nu disponent på Rämen, hade förlorat en dotter. Hans hustru hette Anna Beata Hammarstrand. Se E. Wrangel, *Rämen och Tegnérminnet* s. 263 f.

135. Smeknamn i familjen, och särskildt hos Disa, på fadern voro »Falla» (ofvan n. 79), Lallen, Lalall (n. 137); på modern, jämte Molla, äfven Adam (n. 137 — hennes syster hette Eva).

Tegnérs äldre dotter Göthilda (Thilda) Rappe bodde nu på Bergsnäs, några km. från Växjö; se ofvan under n. 79.

Om biskopinnans och Disas resa till Dalarne (Ön vid Sala, som nu ägdes af Olof Myhrman) och Värmland se E. WRANGEL, *Rämen och Tegnérminnet* s. 264 ff.

136. Originalet som n. 28.

Se ofvan under n. 133 och 132. Versen öfver Ebba Maria von Schwerin, född Lagerbring, tr. i *denna uppl.* VI s. 27.

137. Se ofvan under n. 135.

»Trumf» hette Disas favorithund.

Under sommaren 1835 reparerades på Östrabo, hvarvid de af Tegnér själf sedan (och hans efterföljare) bebodda rummen i öfre våningen inreddes såsom de till helt nyligen stått.

138. Norraby var grannskap till Rottne och Ekna. Fru H. Renner, f. Ljungblom, änka efter kaptenen M. G. R., var mormoder till fru Emili Selldén, hvars barndomshem var Ekna.

Domprosten Heurlin hade med konsistorienotarien Mellin vistats vid Ronneby brunn. Likaså fru E. C. Törneblad, född von Boisman, gift med majoren vid Kronobergs regemente. O. L. T.; hon hade där med sig regementschefen frih. Wredes döttrar Ottilie och Fredrique.

139. Se ofvan under n. 129.

Berzelius hade d. 19. 12. 1834 gift sig med sin vän Poppius' dotter Johanna Elisabet (f. 1811). (Härmed rättas uppgiften i *denna uppl.* bd. III s. 617 att B. och Poppius voro svågrar.)

140. Inskriptionen på Kuhlbergs grafsten å Växjö kyrkogård se ofvan s. 59.

Anna Maria Hedenstjerna, dotter till general H. på Osaby (och sedan gift Bennet), hörde till Disa Kuhlbergs grannar och väninnor.

141. Originalet som n. 95.

S. J. Almqvist, teol. dr. och prost i Grenna (se ofvan under n. 95), hade tillskrifvit Tegnér rörande tvenne söners befordran. Per August A. blef slutligen kyrkoherde i Hakarp; Sven Harald A. blef 1836 bataljonspredikant vid Svea lifgarde, sedan regementspastor m. m. — P. M. Elmblad blef sedan lektor vid Stockholms gymnasium.

S. Eckerbom blef apologist i Växjö s. å. (slutl. kyrkoherde i Virestad).

Utom detta bref till S. J. Almqvist och två senare, af hvilka ett i följande del skall meddelas, äro tre tidigare bevarade (nu hos Bibliotekarien R. Almqvist, Lund) från åren 1826 och 1829; de handla om stifts- och befordringsangelägenheter (läsesällskapens inrättande 1826 m. m.) samt om riksdagen 1829 (mest om de ekonomiska frågorna). Prosten Almqvist hade, på Tegnérs förslag, blifvit utnämnd till L. N. O. och tackade därför, hvarpå Tegnér (d. 15. 9. 1829) svarade, att han

lyckönskade »till den vundna utmärkelsen, den jag önskar alltid måtte blifva utdelad på ett så värdigt sätt».

142. J. G. Dyk, skolkollega i Jönköping, hade 1826 fått tjänstledighet för sjukdom.

J. L. Dufva hade varit gymnasiiadjunkt i Växjö, men fått taga afsked 1830.

J. L. Wickelgren var lektor vid gymnasiet i Växjö, sedan kyrkoherde i Skatelöf.

C. F. Rappe, som nu sökte rektorstjänsten vid Maria skola i Stockholm, stannade kvar i Växjö, slutl. lektor.

143. Om Tegnérs resa till Göteborg och uppvaktning för fru Hilda Wijk se E. Wrangel, *Den Blåögda* s. 40 ff. Jfr också ofvan n. 104.

H. Chr. Kewenter, öfverfältläkare, var ock praktiserande i Göteborg.

144. Originalet i Kgl. biblioteket.

J. A. Grevillius, prostson från Kalf, Göteborgs stift, skulle nu bege sig till universitetet i Uppsala (slutl. kyrkoherde i Hedvigs församl., Norrköping, och gift med Alfhild Eiserman, till hvilken Tegnér skref versen ofvan s. 43). — »Patriæ quis exul, se quoque fugit» från Horatii Od. II:16 (Hvem har, genom att gå i landsflykt, lyckats fly från sig själf?)

146. William Gibson, anläggare af fabrikerna vid Jonsered, var gift med Anna Wijk, fru Hildas svägerska.

Det tyska citatet är ur Schillers Don Carlos.

Fru Emili Selldéns födelsedag inföll d. 27 september; hon fyllde då 23 år.

147. Originalet som n. 28.

Om inskriptionerna se n. 133 och 136.

»En bättre person»: Emili Selldén.

Om fru Dunckel se ofvan under n. 49.

149. Originalet som n. 48.

Talet på Växjö gymnasium 1835 se ofvan s. 174 ff.

E. = Emili Selldén.

150. Se E. Wrangel, *Den Blåögda* s. 44 ff.

Två utdrag ur bref från 1831, hvartill originalen f. n. icke kunnat återfinnas, må här (efter Jubelfestupplagan) meddelas:

»Allmogen måste antingen göra bankrutt eller svälta ihjäl. Det enda, som härvid tröstar svenska folket, är det intima förhållandet till Ryssland, som skickar oss — väl icke säd, men kolera, som gör all säd öfverflödig. Jag hoppas också, att du med sann patriotisk glädje utskrifvit annonsbrefven öfver prins Nicolai höga födelse.» [Prins

August hade i dopet också erhållit namn efter kejsar Nikolaus af Ryssland, hvilket af många ansågs som ett onödigt fjäsk för den ryske själfhärskaren.]

»Sökande militärers antal [till postkontoret i Lund] lär vara oräkneligt. Vore frågan om att storma ett batteri, är troligt att färre anmälde sig. Det är oerhördt hvilken attrait posten har för svenska arméen: jag fruktar att hela generalstaben slutligen blir postiljoner. Är der icke rum vid Ulriksdal för flera hjeltar, utan måste de nödvändigt placeras vid tullbommen eller på postkontoret?»

Bland några smärre Tegnériana i Die Preussische Statsbibliotek, Berlin, finnes fragment af ett bref till en Tegnérs svåger — det är tydligen G. Myhrman (hans hustru Louise hälsas), och brefvet är skrifvet i början af 1830-talet: Tegnér uttrycker förhoppningen, att man måtte slippa riksdagen till år 1835, då kursens fallande »torde göra det möjligt för Regeringen att nästa år börja utväxlingen, hvarigenom förnämsta orsaken till urtima Riksdag är försvunnen». —

I Kgl. biblioteket finnes ett litet odateradt bref skrifvet — troligen på hösten 1833 — till grefvinnan Ch. Mörner, f. Arfwedson, änka efter riksståthållaren i Norge C. Mörner (bror till Tegnérs företrädare på biskopsstolen); det lyder:

»Med många tacksägelser återsändas härhos de lånta Böckerna. Skulle Grefvinnan händelsevis ha
The Monk af Lewis
el. The Bracebridge Hall
så anhåller jag att få låna dem på några dagar. Kunde jag tjena med något som jag har af Bulwer och Grefvinnan händelsevis saknar så var nådig och låt mig veta det.

Jag är väl nu något bättre men icke på långt när återställd [hvilket jag] också föga hoppas att bli. Dylika anfall äro hvad Talleyrand kallade »le commencement de la fin», ehuru den visserligen kan dröja något. Emedlertid torde Grefvinnan tillata att den första trappa jag kan våga mig opp för blir Grefvinnans egen.» —

En annan, yngre dam, med hvilken Tegnér vid denna tid började korrespondera, var prosten N. Åstrands (i N. Sandsjö) dotter Wendela, gift Hebbe, nu bosatt på Näsbyholm i Jönköpings län. Någon gång ar 1834 skref Tegnér till henne bl. a. följande (här meddeladt efter Hilda Dixelius-Brettner, *Signe Hebbes minnen* s. 30; originalet, f. n. hos professor V. Vedel, Köpenhamn, är icke tillgängligt):

»Det är en olycklig egenskap hos mig att jag för umgänget alltid föredragit den bildade kvinnan. Jag har lefvat och vill dö om icke i *de* skönas, så dock i *det* skönas tjänst. — — Kvinnan bär i allmänhet en resonnansbotten i sitt bröst och är full af naturpoesie och det drar mig till henne, men finner jag i dess ställe endast ihålig fåfänga, ytligt coquetteri, kanske äfven list och ränker, då känner jag mig dubbelt bedragen och förstämd. Jag hatar det triviala hos mannen, men ännu mer hos qvinnan, ty hon är icke född därtill.»

INNEHÅLL.

DIKTER.

PROSAISKA UPPSATSER.

BREF.

40—221122. *Tegnér. Saml. skrifter. 7.*